TERHI LEHTONEN
NUOPERI

NUORET AJAT & TILAT

TERHI LEHTONEN
NUOPERI

NUORET AJAT & TILAT

NUORET JA NUORISOTILAT
ERI VUOSIKYMMENINÄ

Terhi Lehtonen: Nuoret, ajat & tilat
Nuorisotyön tallentamiskeskus Nuoperi, Turun yliopisto

Kannet ja taitto:
Vitale Ay, Taina Leino & Atte Kalke

Kuvat kirjoittajan, ellei toisin mainita.

Kannen kuva Suomen ensimmäisestä nuorikahvilasta Haka-kerhosta.
Nuoperi/Helsingin nuorisoasiainkeskus.

ISBN 978-951-29-5288-5 (painettu)
ISBN 978-951-29-8386-5 (pdf)

Painopaikka: Painosalama Oy, Turku 2013

LUKIJALLE

Tervetuloa tutustumaan nuorisotiloihin ja nuorten omiin juttuihin eri aikoina. Käsissäsi olevan julkaisun sisältö on jaettu paitsi vuosikymmeniin, myös Nuorisotiloista- ja Ajan nuorista -osioihin niiden sisällä.

Nuorisotyön tallentamiskeskus Nuoperissa alkoi vuonna 2010 dokumentointiprojekti Nuorisotilat ennen ja nyt. Ajatuksena oli kannustaa kuntien nuoret kuvaamaan omia nykyisiä nuorisotilojaan, tutustumaan niiden historiaan ja tuottamaan tiloista tarinansa. 1.11.2010 mennessä projektiin osallistuivat Keravan nuorisotalo Häkki sekä Vihdin Nuorisopalvelu Yöjalan väki. Seuraavana vuonna kaikkiin Suomen kuntiin lähti vielä lyhyt sähköpostikysely nuorisotiloista, ja vastauksia tulikin runsaasti. Joistakin kunnista kyseltiin edelleen lisätietoja, ja Mäntsälästä Nuoperi sai myös valokuvia.

Keruu- ja kyselyvastausten lisäksi tilaosioissa on hyödynnetty Nuoperin opetus- ja kulttuuriministeriöstä saaman lahjoituksen aineistoa, muun muassa kuntien laatimia nuorisotilasuunnitelmia. Muistoja on poimittu myös Nuoperin aiemmin tekemistä haastatteluista.

Ajan nuorista -osiot taas koostuvat niistä erilaisista nuorten omista jutuista, vakavista ja hömpänpuoleisista, jotka kulloinkin olivat pinnalla. Miten pukeuduttiin, millaista musiikkia kuunneltiin, kenen kirjoja luettiin, keitä filmitähtiä ihailtiin. Monet muistoista ja kuvista, painotuksistakin, ovat henkilökohtaisia, joten jonkun toisen kokoamana tästä kirjasta olisi varmasti tullut aivan toisenlainen.

Kiitokset kaikille projektiin tavalla tai toisella osallistuneille! Ilman teidän vastauksianne, muistojanne ja valokuvianne tätä julkaisua ei olisi syntynyt.

Turussa 21.2.2013
Terhi Lehtonen, Nuoperi

▼Oma nuorisotalounelmani vuodelta 1977.

SI
SÄL
LYS

1950-luku

Nuorisotiloista 11
Ajan nuorista 39

1960-luku

Nuorisotiloista 73
Ajan nuorista 99

1970-luku

Nuorisotiloista 137
Ajan nuorista 183

1980-luku

Nuorisotiloista 225
Ajan nuorista 271

1990-luku

Nuorisotiloista 307
Ajan nuorista 327

2000-luku

Nuorisotiloista 356
Ajan nuorista 399

Lähteet 431

1950-luku

NUORISOTYÖTÄ SOTIEN JÄLKEEN

Järjestöt vetivät nuoria pois pahanteosta

Sotien jälkeisinä vuosina järjestöt yrittivät tarmokkaasti aktivoida Suomen nuorisoa. Lisääntyvä nuorisorikollisuus huolestutti, ja nuoret haluttiin pelastaa hunningolle joutumiselta vetämällä heidät joukolla mukaan niin sanottuihin parempiin harrastuksiin. Monet nuoret kaipasivatkin mielekästä tekemistä sota-ajan ankeuden vastapainoksi ja hakeutuivat järjestötoimintaan. Muiden muassa partioliike kukoisti ja toimi tiiviissä yhteydessä seurakunnalliseen nuorisotyöhön, joka myös oli saanut vahvan aseman.

» Monilla maaseutupaikkakunnilla nuorisoa kiusaa ja vangitsee myös henkisen ilmapiirin liikkumattomuus. Elämässä on paikallaan tassahtaneisuuden tuntua. Hyvin laajat nuorisopiirit ovat harrastuksettomia ja ne, jotka sydämensä koko innolla jotain yrittävät, joutuvat todellista kivirekeä vetämään. Tämä voi helposti sammuttaa innokkaimmankin mielen ja tyrehdyttää rohkeimmatkin yritykset. Siksi tarvitaankin juuri maaseudulla voimallista harrastustoiminnan tehostamista. Tarvitaan hyviä nuorisonohjaajia, jotka ovat tukemassa nuorten harrastustoimintaa sen kaikissa eri muodoissa." (Lauri Pautola: *Maaseudun nuorten kotoisia ongelmia*, Pyrkijä n:o 3 maaliskuu 1954.)

» Sotien jälkeen urheilutoiminta keräsi nuoria riveihin entistä enemmän, tällöin mukana oli vasta perustettu Pirkkalan Viri. Myöhemmin aloittivat toimintansa uudelleen henkiin herätetty nuorisoseura sekä 4H-yhdistys ja kuvaan mukaan tuli 50–60-luvun vaihteen partiolaistoiminta. Jo 50-luvulla toimi Pirkkalan VPK aktiivisesti mukana palokunnan poikatyössä." (PIRKKALA, Nuorisotilasuunnitelma 1980–1992, Pirkkalan kunta 1978. Nuoperi/OKM.)

◀Meripartiolippukunta Merikotkat Turusta vuonna 1958. Kuvassa oikealla nuorisosihteeri Kalevi Perho. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisotyölautakunta.

» Esimerkiks niin, mehän oltiin Sörnäisten NMKY:n lippukunnas, Katajaiset nimeltään, joskus –57, joka tais olla kaikkein kovin toiminnan vuosi. Siin oli varmaan 200 jäsentä. Ja kuitenkin nyt täytyy ottaa huomioon se, et partiohan ei oo koskaan oikeen Kalliossa ja tuolla ollu kovin populääriä, kun se on kuitenkin siellä yhdistetty oikeistolaisuuteen joka tapauksessa. Et sit niinku pioneereihin ja muihin näihin, Nuoriin Kotkiin, kuulu kyllä hyvin paljon sillon jengiä myös, totta kai. Ja sitte tietysti TUL:n urheiluseura oli hyvinkin suosittu nuorisotyön muoto, tai mihin nuoria kuulu paljon kyllä. Esimerkiks Työväen Mailapojat oli yks tunnettu kalliolainen urheiluseura, joka harrasti lähinnä jääkiekkoa ja pesäpalloa. Ja kyl sitä niinkun paljon urheiltiin. Minäkin oon jopa siis pelannu jääkiekkoa ja tollasta noin." (HELSINKI, Jussi Raittinen, 20.3.1986.)

Seurantaloilla tavattiin

Yhdistysten omat seurantalot olivat jo 1900-luvun alusta lähtien oman aikansa nuorisotiloja, joissa lapset ja nuoret aikuisten ohessa tapasivat toisiaan ja harrastivat. Vuosisadan alku oli Suomessa vilkasta seurantalojen rakentamisen aikaa. Eri aatteiden ympärille syntyi yhdistyksiä ja kansanliikkeitä, jotka kokoontumistiloikseen rakensivat omat talonsa. Aivan ensimmäinen seurantalo Suomessa oli ilmeisesti Laitilaan vuonna 1886 valmistunut Raittiushuone Valo. Ensimmäisten joukossa omia talojaan rakensivat

myös vapaapalokunnat. Muutamia vuosia myöhemmin Turkuun valmistui ensimmäinen työväentalo ja Kauhavalle nuorisoseurantalo. Usein seurantaloksi myös muutettiin jokin alun perin toiseen käyttöön tehty rakennus. Vanhimmat maamiesseurantalot esimerkiksi olivat entisiä tilojen päärakennuksia tai kansakouluja. (Tuomisto & Pakkala 2008, 10.)

» Vuosisadan vaihteen tienoilla myös maaseudulla järjestötoiminta vilkastui. Perustettiin työväen ym. aatteellisia yhdistyksiä, urheiluseuroja sekä nuorisoseuroja. Hankittiin talkoovoimin toimitiloja harrastustoimintaa varten. Vuosisadan alkupuolelta muistoina ovat Pirkkalassa vielä pystyssä työväentalot Haikassa ja Roppostenmäessä. Haikan Taiston talo on tosin jo myyty yksityisasunnoksi, mutta "Ropponen" on edelleen alkuperäisessä käytössä. Samoin on käytössä edelleen Pirkan Pirtti, entinen suojeluskuntatalo, joka on urheiluseura Pirkkojen käytössä." (PIRKKALA, Nuorisotilasuunnitelma 1980–1992, Pirkkalan kunta 1978. Nuoperi/OKM.)

Vanhimmat tilastotiedot seurantaloista kertovat, että vuonna 1939 niitä oli Suomessa jo runsaat 2 400. Nuorisoseurantaloja näistä oli 861, työväentaloja 727, suojeluskuntataloja 406, maatalousseurojen taloja 298, raittiusyhdistysten taloja 77 ja maalaisliiton paikallisosastojen taloja 48. Lisäksi oli vielä yksittäisiä eri yhdistysten taloja. Vaikka uusia seurantaloja ei 1970-luvun jälkeen juuri ole rakennettu kuin tulipalossa tuhoutuneiden tilalle, taloja on nykypäivänkin Suomessa yhä noin 2 500. (Tuomisto & Pakkala 2008, 11.)

Kerhoja pidettiin kouluillakin

Kaikilla nuorisojärjestöillä ei suinkaan ollut omaa taloa, vaan toimintaa vaivasi puute niin tiloista kuin välineistäkin. Kouluhallituksen kiertokirjeessä vuonna 1945 (N:o 950/1945) tiedotettiin tästä syystä uusista säännöksistä, jotka koskivat kansakouluhuoneistojen käyttöä nuorten kokouspaikkoina. Säännöksissä opastettiin muun muassa näin: "Koulun huoneistoja älköön käytettäkö tarkoituksiin, jotka ovat ristiriidassa koulun kasvatustehtävän kanssa. Muuhun, paitsi koulun omaan käyttöön, on hankittava ajoissa johtokunnan lupa. Tällaista lupaa älköön ilman painavia syitä kiellettäkö, jos kysymyksessä on kerho-, kurssi- tai muu opisto-, laulu-, voimistelu- tai urheilutilaisuus, jossa voidaan edellyttää järjestyksen säilyvän ja jota ei käytetä taloudellisen edun tavoittelemiseksi."

Koulujen tiloja oli siis mahdollista saada nuorten harrastustoiminnan käyttöön koulupäivien ulkopuolella. Säännöksissä korostettiin, että "kansakoulun on suhtauduttava

tasapuolisesti kaikkiin nuorison hyväksi toimiviin järjestöihin asettamatta niistä mitään erikoisasemaan". Kerhotoiminnan kehittämiseksi perustettiin myös Kansakoulun Kerhokeskus Kansakoulunopettajain Liiton yhteyteen. (*Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt* 1951, 9–10.)

» Kyläkoulujen luokkahuoneet toimivat paikoitellen nuorten kerhotoiminnan tyyssijoina, mutta myös seura- ja työväentalot vetivät ajoittain nuorisoa, vaikka olosuhteet – erityisesti talvisaikaan – olivatkin niissä yleensä ylen ankeat. Nuoret tyytyivät vähään. Silti heillä oli lauluryhmiä, puhekuoroja, näytelmiä ja kuvaelmia, ja monet niistä menestyivätkin hyvin kuntien järjestämissä henkisissä kilpailuissa. Toisaalta oltiin huolissaan ns. passivoivista ja muista huonoista harrastuksista, joita alkoi levitä nuorison keskuuteen. Sellaisina saatettiin pitää "kylänselällä vetelehtimistä", turhanpäiväisten elokuvien katselemista, kortinpeluuta ja – eräissä "ahdasmielisissä" uskonnollisissa yhteisöissä – jopa tansseissa käymistä ja sarjakuvien lukemista." (Sinervo 2007, 27.)

▲Turun nuorisoviikolla 26.3.–3.4.1955 pidettiin näytelmä-, puhe-, laululeikki- ja kuorolaulukilpailu Raunistulan Tarmon talossa. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisotyölautakunta.

HENKISET JA KULTTUURIKILPAILUT

Taide- ja kulttuuriharrastuksia edistämään Suomessa luotiin valtakunnallinen henkisten kilpailujen järjestelmä, jossa nuorisojärjestöjen harrastajat pääsivät näyttämään taitojaan mm. musiikissa, lausunnassa, teatterissa ja kuvataiteissa. Suomen Nuorisojärjestöjen edustajisto (SNE) järjesti Suomen Nuorison Kulttuurikilpailuja vuosina 1946–1961. Myös kuntien nuorisotyö- ja raittiuslautakunnat, sekä 1950-luvun puolivälistä lähtien läänien nuorisotyölautakunnat järjestivät nuorten henkisiä ja kulttuurikilpailuja. (Nerelli (toim.) 1984, 84; Peltola-Yrjölä 2004, 69.)

Kunnallinen nuorisotyö alkoi muotoutua

» Toisen maailmansodan päättymistä seurannut murros ja huoli nuorisosta vahvistivat vaatimuksia valtion tuesta nuorisotyölle. Nuorisotyö virallistui, ja nuorisotyön järjestelmää ryhdyttiin rakentamaan. Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajisto ja Valtion nuorisotyölautakunta tekivät perustavaa työtä: nuorisonohjaajien koulutus aloitettiin, kansainvälisiä suhteita rakennettiin ja alettiin valmistella myös nuorisoa koskevaa lainsäädäntöä. Vuosisatainen unelma näytti täyttyneen: nuoret joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta olivat aktiivisia ja sopeutuvia, ottivat kyselemättä vastaan heille tarjotun ja sosiaalistuivat yhteiskuntaan." (Telemäki 1984, 127.)

Valtion taholla oli pahoille teille ajautuvista nuorista sama huoli kuin nuorisojärjestöissäkin. Suomen nuorison kasvatus ja tulevaisuus puhuttivat eduskunnassa, ja hallitukselta toivottiin asiasta selvitystä. Tämän seurauksena opetusministeriöön perustettiin vuonna 1944 nuorisoasiain esittelijän virka. Esittelijän avuksi perustettiin valtion nuorisotyölautakunta, asiantuntijalautakunta, jonka puheenjohtajana toimi kouluhallituksen pääjohtaja ja johon kutsuttiin eri nuorisotyömuotoja edustavia jäseniä. Lautakunta avusti ministeriötä nuorisokysymysten käsittelyssä, huolehti nuorisojärjestöjen, koulujen ja viranomaisten yhteistyöstä, seurasi nuorison vapaa-ajan käyttöä järjestöissä ja niiden ulkopuolella sekä teki esityksiä ja aloitteita. Opetusministeriössä olikin paljon mietittävää. Samaan aikaan esillä olivat niin nuorisotyöntekijöiden koulutuksen järjestäminen, kuntien ja seurakuntien nuorisotyön kehittäminen, nuorisojärjestöjen yhteistyön organisoiminen kuin nuorisotilojen rakentamisen edistäminenkin. (Kärkkäinen 2004, 25, 27.)

Jo sodan aikana joissakin kunnissa oli perustettu nuorisojärjestöjen yhteistyöstä huolehtimaan nuorisotyötoimikuntia, joista oli saatu hyviä kokemuksia. Elokuussa 1945 opetusministeriö lähetti kuntien kunnallisvaltuustoille ja kirkkoherranvirastoille kirjeen, jossa kannustettiin kehittämään nuorisotyötä. Kirjeessä kehotettiin "osoittamaan käyttövaroja nuorisotyön tarpeita varten, luovuttamaan nuorisojärjestöille leirialueita ja ryhtymään toimenpiteisiin nuorten askartelu-, kerho- ja kokoushuoneiden aikaansaamiseksi, sekä perustamaan kunnan, nuorisojärjestöjen, kodin, koulun ja seurakunnan yhteistyön edistämiseksi kunnallisia nuorisotyötoimikuntia". (Kärkkäinen 2004, 29–30.) Perusteluissa mainittiin mm. kasvava nuorisorikollisuus, lisääntyvä alkoholin käyttö sekä siveellisen kunnon ja ryhdin huolestuttava aleneminen (Telemäki 1984, 100).

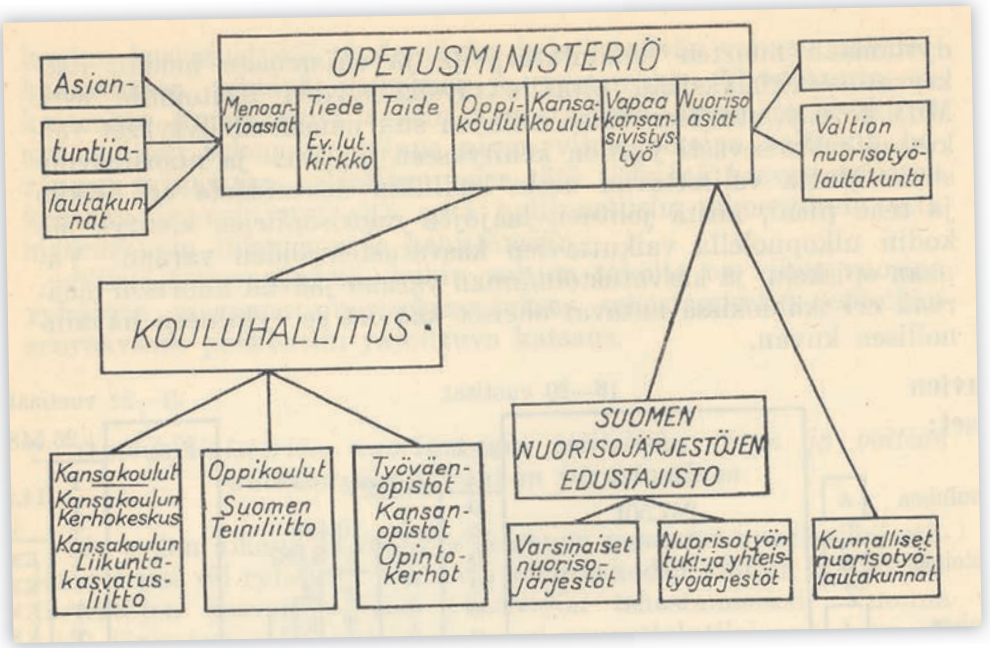

▶ **Kuva kirjasta *Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt*, 1951.**

1944 Opetusministeriöön perustettiin nuorisoasiainesittelijän virka.
1944 Perustettiin valtion nuorisotyölautakunta, johon kutsuttiin eri nuorisotyömuotoja edustavia jäseniä.
1945 Opetusministeriön kirje kunnallisvaltuutetuille ja kirkkoherranvirastoille kehotti niitä ”osoittamaan käyttövaroja nuorisotyön tarpeita varten, luovuttamaan nuorisojärjestöille leirialueita ja ryhtymään toimenpiteisiin nuorten askartelu-, kerho- ja kokoushuoneiden aikaansaamiseksi, sekä perustamaan kunnan, nuorisojärjestöjen, kodin, koulun ja seurakunnan yhteistyön edistämiseksi kunnallisia nuorisotyötoimikuntia”.
1945 Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa Tampereella alkoi nuorisonohjaajakoulutus.
1946 Nuorisotyötoimikunta (myöh. nuorisotyölautakunta) asetettiin 120 kuntaan.
1946 Hausjärvellä aloitti Suomen ensimmäinen kokopäivätoiminen kunnallinen nuorisotyöntekijä Ilmari Rinne.
1946 Perustettiin Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajisto (SNE) nuorisojärjestöjen yhteistyöelimeksi. Perustamisvuonna siihen liittyi yhteensä 47 nuorisotyön varsinaista ja tukijärjestöä.
1950 Jo yli 60 kuntaan oli palkattu päätoiminen nuoriso- ja urheilutoiminnan ohjaaja.
1951 Nuorisotyötoimikunta oli jo yli 300 kunnassa.
1951 Ensimmäinen läänin nuorisotyölautakunta perustettiin Mikkelin lääniin.
1954 Riihimäelle perustettiin Valtion askarteluopisto, sittemmin Valtion askartelunohjaajaopisto, joka koulutti ohjaajia nuorisotyön, kansalaiskasvatuksen sekä hoito- ja huoltolaitosten tarpeisiin.
1956 SNE teki opetusministeriölle ensimmäisen esityksen nuorisotyölain aikaansaamiseksi.
1958 SNE teki toisen esityksen nuorisotyölain aikaansaamiseksi. Suomen Nuorisotyöntekijäin Liitto yhtyi aloitteisiin, mutta vaati, että kuntien nuorisotyöstä olisi säädettävä yksityiskohtaisemmin.

(Kärkkäinen 2004, 25–33; Nerelli (toim.) 1984, 24, 30, 34, 37–38, 40, 62; *Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt* 1951, 7–8, 13.)

Avuksi saatiin lainavälineitä ja malliaskartelupajoja

Kehotusten lisäksi opetusministeriössä ryhdyttiin myös konkreettisiin toimiin. Vuonna 1945 ministeriö halusi edistää lasten ja nuorten retki- ja leiritoimintaa perustamalla nuorisotyövälineiden lainavaraston, joka myöhemmin siirtyi Suomen Retkeilymajajärjestön ylläpidettäväksi. Varasto sai puolustusvoimilta mm. kenttäkeittiöitä, telttoja ja kompasseja. Nuorisotyössä keskeisenä toimintamuotona pidettyä askartelutoimintaa opetusministeriö koetti avittaa hankkimalla puolustusministeriöltä askartelupajoiksi sopivia parakkeja kuntiin luovutettaviksi. Vuoteen 1951 mennessä tällaisia malliaskartelupajoja oli perustettu Helsinkiin, Valkeakoskelle ja Kymiin (nyk. Kotkaa). Toivottiin myös, että aikanaan suojeluskuntajärjestölle luovutettuja työväen- ja nuorisoseurantaloja saataisiin takaisin alkuperäiseen käyttöönsä. (Nieminen 1995, 222–223; *Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt* 1951, 17, 20.)

» Askartelupaja saatiin käyttöön jo 1947. Pajan yhteyteen kunnostettiin nuorisotyötoimikunnalle toimisto vuoden 1948 alussa. Askartelupajan avajaisia vietettiin 25. päivänä tammikuuta 1948. Avajaisiin oli kutsuttu kunnanvaltuusto, kunnallislautakunta, nuorisotyötoimikunta sekä edustajat nuorisojärjestöistä." (KYMI, Sivonen 1985, 15.)

Kuntiin perustettiin nuorisotyötoimikuntia

Vuoden 1946 lopussa oli opetusministeriön kehotuksesta perustettu nuorisotyötoimikunta (sittemmin nuorisotyölautakunta) jo yli sataan kuntaan. Kunnallisten toimikuntien työ keskittyi järjestöjen tukemiseen niin rahallisilla avustuksilla kuin esimerkiksi kerho-ohjaajien kouluttamisella ja leirivälineiden lainaamisellakin. Muiden muassa myös Joensuuhun ja Kotkaan perustettiin nuorisotyötoimikunnat tuona samana vuonna. (Rouvinen 2007; Sivonen 1985, 2.) Ensimmäinen liikunnanohjaaja-nuorisonohjaaja Joensuuhun palkattiin kuitenkin vasta vuonna 1952 (Rouvinen 2007).

» Niin kuin kaikki kunnat, myös Kotkan kaupunki sai edellä mainitun kirjeen ja kaupunginhallitus lähetti kirjeen sosiaalilautakunnalle sekä kehoitti sosiaalilautakuntaa esittämään mielipiteensä asiasta. Sosiaalilautakunta käsitteli asian lokakuun 16. päivänä 1945 pitämässään kokouksessa ja päätti esittää nuorisotyötoimikunnan perustamista. Kaupunginhallitukselle 20.10.1945 lähettämässään kirjelmässä sosiaalilautakunta mainitsee mm. seuraavaa: "Uudella nuorisotyötoimikunnalla olisi epäilemättä suuri ja kauaskantava tehtävä johtaessaan kasvavaa nuorisoa niiden kysymysten piiriin,

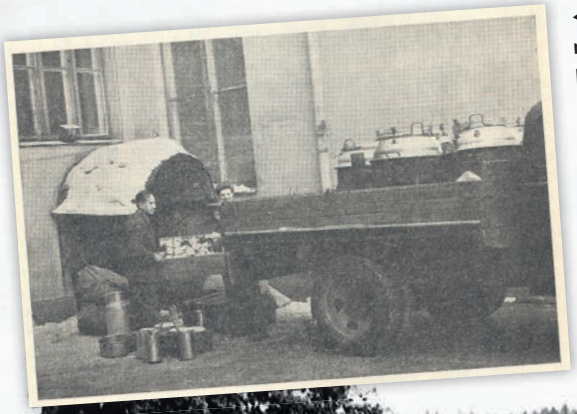

◀ Opetusministeriön nuorisotyövälineitten lainavarasto oli vilkkaassa käytössä. Alfa-Laval-keittimiä lähdössä hiihtoleirille. Kuva kirjasta *Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt*, 1951.

Leirillä Kymenlaakson Sippolassa Saaramaa-järven rannalla 1950-luvun lopulla. Kuva: Nuoperi/Ilmari Rinne.

jossa nykyinen nuoriso saadaan paremmin käsittämään raittiin ja terveen elämäntavan muodot. Nykyaikana ei riitä yksinomaan vaalia fyysillistä kuntoisuutta, vaan nuorisoa on myös sopivasti ohjattava niin, että henkistä kasvua edistävät toimenpiteet saavat myöskin yhteiskunnan taholta tukea ja herätteitä." Kotkan kaupunginvaltuusto päätti tammikuun 3. päivänä 1946 pitämässään kokouksessa yksimielisesti perustaa nuorisotyötoimikunnan ja valita toimikuntaan seitsemän jäsentä kalenterivuodeksi 1946. – – – Nuorisotyötoimikunta muutettiin vuoden 1947 loppupuolella nuorisotyölautakunnaksi. Näin aloitti Kotkan nuorisotyölautakunta toimintansa sodan vaikeiden aikojen jälkeen ilman nuorisotaloja, leirikeskuksia, kerhohuoneita ja työntekijöitä. Mutta aloitti kuitenkin vahvasti tiedostaen nuorisotoiminnan tarpeellisuuden." (KOTKA, Sivonen 1985, 2.)

» 1950-luvulla yleisiä toimintamuotoja olivat järjestöjen ohjaajille suunnatut kurssit. Lautakunta tarjosi kursseja mm. nahanmuotoilussa, järjestötoiminnassa, kesätoiminnassa, askartelussa, työkalujen kunnostuksessa, mutta myös audiovisuaalisesta tekniikasta ja kunnallispolitiikasta. Koskikatu 1:ssä toiminut askartelupaja oli myös järjestöjen suosima ja käyttämä tila.

Nuorisotoimella oli lainavälinevarasto, jota täydennettiin vuosittain. Sieltä lainattiin järjestöjen toimintaan mm. telttoja, kompasseja, megafonia, äänilevyjä, sekä yleensä leirivälineistöä. Välineiden lainaus oli koko vuosikymmenen runsasta.

Lautakunta sai vuonna 1955 käyttöönsä Mertalammen leirintäalueen ja järjestöjen pitämien leirien määrä nousi 1950-luvun puolenvälin 4–5 leiristä 1960-luvun alkuun mennessä noin kymmeneen vuosittaiseen leiriin, joilla kesän aikana kävi 250–600 lasta ja nuorta. Leiritoiminta jatkui vilkkaana myös 1960-luvun." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» Analysoimatta tarkemmin nuorisotyön sisältöä ja päämääriä voidaan sanoa, että eräänä sen tehtävänä on ollut "hyvien" harrastusten edistäminen ja "huonojen" tukahduttaminen. Huonoina harrastuksina on pidetty mm. kahviloissa istumista, alkoholin käyttöä, liiallista elokuvissa käyntiä ja liiallista "jännärien" ja sarjakuvalehtien lukemista." (Allardt & Jartti & Jyrkilä & Littunen 1958.)

Nuorisotyöntekijät kiersivät syrjäkylillä

Ensimmäisten kunnallisten nuorisotyöntekijöiden työpäivistä iso osa kului kulkemiseen. Kunnilla ei juuri vielä ollut omaa kerhotoimintaa eikä omia toimintatiloja, vaan kylillä pidetyt kerhot olivat järjestöjen vastuulla ja kunnan työntekijät taas järjestivät niiden ohjaajille koulutusta. Väinö Sinervo, joka 1950-luvulla toimi raittius- ja nuorisonohjaajana Tuupovaaran, Polvijärven ja Kuusjärven (nyk. Outokumpu) kunnissa, muistelee kierroksiaan syrjäkylien kansakouluilla ja seurantaloilla:

» Kuten niin monet ”virkaveljeni” maalaiskunnissa, niin minäkin urani alussa kiertelin kylästä kylään, koululta koululle ja seurantalosta toiseen, kesäisin polkupyörällä ja talvisin sekä suksilla että polkupyörällä – milloin se oli mahdollista. Virittelin harrastustoimintaa sinne missä sitä ei ennestään ollut. Päivällä tein toimistotöitä tai pidin usein raittiustunteja kouluissa, ja iltaisin kiirehdin tervehtimään opintokerhoja ja nuoriso-osastoja, pitämään askartelu- ja ohjaajakursseja, ohjaamaan piiri- ym. leikkejä sekä nuorten musiikkiharrastuksia.” (Sinervo 2007, 58.)

Samantapaisia muistoja on Yrjö Vennolla, joka työskenteli Hausjärven kunnan nuoriso-, urheilu- ja raittiusohjaajana vuosina 1952–1955 sekä Mauri Pirilällä, joka aloitti vastaavassa työssä Isossakyrössä vuonna 1958. Heidänkin tärkeä työvälineensä oli polkupyörä.

» Hausjärvellähän se oli, että mul oli kunnan puolesta ostettu polkupyörä, punanen Crescent. Sit oli sellanen elokuvakone. Se oli yhdessä paketissa, sellanen kapee, korkee. Se oli sitte tarakalla ja ajeltiin ympäri. – – – Ympäri kuntaa ajeltiin, pidettiin askartelukursseja ja näytettiin elokuvia, ja kesällä vähän urheiltiin ja muuta semmosta. Kyllähän se pisimmillään tollasta kolmeekymmentviittä, neljääkymment kilometriä. Oikeen sopiva lenkki tuli. Yhtenä talvena, en muista mikä kylä se oli, siellä oli nuorisotilaisuus ja elokuvan näyttö, ja sinne mä ajoin taksilla. Tuli kauhee lumipyry ja taksi ei päässy, ja mun piti jäädä yöks sinne opettajan luokse. Sit piti soittaa kotiin, että mä olen täällä, tuun sitte ku pääsen seuraavana päivänä. Mut ei siellä muuten tarvinnu yötä kylillä olla. Mutta polkupyörällä ajettiin paljon.” (HAUSJÄRVI, Yrjö Vento, 9.3.2006.)

» Siellähän (Hausjärvellä) sitte lähinnä koulujen kautta oli talvella tilaisuuksia, mitä oli. Tai sitte seurojentalot. Että kyllähän sitä on miettiny, että oli kuolema aika lähellä Ahjolan nuorisoseurantalolla siinä Hikiässä. Mä menin elokuvia näyttämään sinne. Siel oli joku nuorisoseuran, vai urheiluseuran, tilaisuus ja pyydettiin näyttään elokuvia siellä. Mä menin, siitä salista meni portaat näyttämölle ja toi sähkötaulu oli heti siinä portaitten yläpuolella. Ja pimee kun mikä, ja mä käsin kokeilin töpselin paikkaa, ja sillon lävähti. Ilmeisesti, kun se oli tällanen kaappi se, et siin oli pohja ja siin oli aukko, niin se sähkö tempas näin polvet, tai vartalon kippuraan ja polvet löi siihen pohjaan, jolloin mä putosin siitä portailta sinne salin permannolle. Ja ei siinä sen pahempaa käyny. Mut se oli aika lähellä ilmeisesti. Jälkeenpäin miettiny, että jos ei se olis ollu tällanen kaappi, mihin polvet löi, niin mun kädet ehkä ois pysyny siellä sähkövehkeissä. Et eihän ne aina ne, no, etenkään seuraintalot missä tilaisuuksia pidettiin, niin eihän ne niin kaksisia paikkoja. Mut sikäli, kun ei ollu siis sellasta kiinteetä kerhotoimintaa eikä tällästä mikä olis omissa nimissä pitäny hoitaa, vaan ne oli tilapäisiä tilaisuuksia eri kylissä ja kouluilla ja tällasta kierrosta.” (HAUSJÄRVI, Yrjö Vento, 9.3.2006.)

»Isonkyrön kunta oli hyvin valistunut. Se oli yksi niistä ensimmäisistä, jotka perustivat nuorisotoimen virkoja. Ei siellä kunnantoimistolla kukaan sen kummemmin osannut neuvoa, mitä pitää tehdä. Huone siellä oli ja kaappi ja magnetofoni ja Bellet Howell -merkkinen elokuvaprojektori. Matkakirjoituskone taisi myös olla. – – – Ei omaa autoa ollut vielä vuosikausiin. Polkupyörällä kuljettiin. Silloin vitsailtiinkin, että kun nuoriso-ohjaajat lähtivät polkupyörällä, niin heillä oli Bellet Howell tarakkaraudalla ja rottinkinippu ohjaustangossa. Silloin pidettiin niitä rottinkityökursseja ja kaikennäköisiä askartelukursseja. Bellet Howelliahan ei tietenkään polkupyörällä viety, mutta mankkaa minä kuljetin, ja kunto oli hyvä, kun jouduin ajamaan jopa 30–40 kilometriä. Magnetofoni oli tärkeä, että voitiin soittaa tanhumusiikkia." (ISOKYRÖ, Mauri Pirilä, 1.3.2004.)

Oulun nuorisosihteeri Ebba Askonen ja raittiusohjaaja Väinö Aalto lähettivät materiaalit autokyydillä, kun 1950-luvun puolivälissä lähtivät pitämään askartelukursseja syrjäkouluille, ja pääsivät toisinaan itsekin mukana, jos sopivaa linja-autovuoroa ei kulkenut (Askonen 2004, 48). Myös Alpo Kejonen, joka aloitti Kiteen seurakunnan nuoriso-ohjaajana helmikuussa 1956, kiersi työssään eri puolilla pitäjää. Talvikaudella hän teki matkat kirkonkylältä haja-asutusalueelle linja-autolla, vaikka se vaatikin yöpymistä. (Kejonen 2008, 1–2.)

◀ Rottinkipunonnan saloja opiskeltiin askartelukurssilla Rovaniemellä lokakuussa 1954. Kuva: Rovaniemen nuoriso- ja liikuntapalvelut.

» Raittiusohjaajaksi tuli vuonna 1955 Väinö Aalto, ja hänen kanssaan minulla oli yhteistyötä, mutta urheiluohjaajan kanssa ei lainkaan. Raittiusohjaajan kanssa pidettiin vuosikausia yhteisiä kursseja, oli rottinki- ja lastutyökursseja. Suomessa oli Valtion askarteluopisto, ja kaupunki kustansi minullekin viikon siellä opistossa. Siihen aikaan olivat nahkatyöt, rottinki- ja savityöt muotia. Tämän raittiusohjaajan kanssa me sitten pidimme yhdessä näitä askartelukursseja. Siihen aikaanhan ei ollut autoja, mutta meillä oli vuokrattuna avopakettiauto ja kuski. Hän kuljetti sitten siellä auton lavalla nämä askartelutarvikkeet, kun me mentiin syrjäkouluille. Varmaan joka koululla käytiin syksyn mittaan. Rottinkityöt olivat monta vuotta muotia. Me saatiin ilmoitukset oululaisiin lehtiin, ja väkeä tuli. Nämä kurssit olivat tavattoman suosittuja, niihin osallistui järjestöväkeä, mutta yritettiin saada myös niitä nuoria, jotka muuten olisivat viettäneet vapaa-aikaansa kaduilla." (OULU, Ebba Askonen 16.3.2004.)

» Kerhot kokoontuivat kansakouluilla ja kerholaisten kodeissa. – – – Muutamilla kylillä toimi jo kerhoja ja uusi perustettiin sitä mukaan kun niille saatiin kerhonjohtaja. Kerhot kokoontuivat laajan pitäjämme eri puolilla. Matkat kerhoihin tein talviaikana linja-autolla, joita siihen aikaan kulki melkein kaikille kylille. Läksin iltapäivällä matkaan. Samana iltana kylällä saattoi kokoontua kolmekin kerhoa, tytöille, pojille ja nuorille omansa. Kerhorupeaman jälkeen ei ollut enää kyytiä keskustaan ja niin oli jäätävä kylälle yöksi jonkun kerholaisen kotiin. Ohjaajalle tarjottiin oitis yöpaikka ja pidettiin vieraana. Linja-autot kulkivat illalla kirkonkylästä haja-asutusalueen kylille ja palasivat vasta seuraavana aamuna takaisin kirkonkylälle. Aamulla palasin linja-autolla asunnolleni ja jälleen seuraavana iltana saattoi olla samanlainen matka toiselle kylälle kerhovierailulle. Kodeissa yöpyminen antoi mainion tilaisuuden tutustua paikallisiin ihmisiin ja ulkoisiin olosuhteisiin. Näin muodostui vuosikymmeniä kestäneitä ystävyyssuhteita. Kesäisin kerho- ja muut pitäjämatkat suoritin polkupyörällä. Polkupyörämatkaa saman päivän aikana saattoi kertyä yli satakin kilometriä." (KITEE, Kejonen 2008, 1–2, 4.)

Nuorisotyölle ja -tiloille järjestettiin rahoitusta

Kunnallinen nuorisotyö oli alkanut järjestäytyä, mutta omista toimintatiloista oli puutetta. Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajisto lähetti ajankohtaisesta nuorisotalokysymyksestä esityksen valtion nuorisotyölautakunnalle vuonna 1946. Aloite poiki eduskunnassa keskustelua asiasta, ja se esitti jo saman vuoden lopulla hallitukselle toiveen, että tämä ryhtyisi toimenpiteisiin kansansivistys- ja nuorisotyölle tarpeellisten toimitalojen aikaansaamiseksi ja korjaamiseksi. Esityksen pohjalta laadittiin lakiesitys, jossa määräsumma Alkoholiliikkeen voittovaroista ehdotettiin käytettäväksi avustuksiin ja lainoihin kuntien nuoriso- ja sivistystalojen rakentamista varten. (Nieminen 1995, 223; *Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt* 1951, 17.)

Nuorten kerhoissa kyläkouluilla ja seurantaloilla näytettiin usein elokuvia. Kuusjärveläisille elokuvakoneen käyttöä oli opettamassa Väinö Sinervo. Kuva: Nuoperi/Väinö Sinervo.

Kesti kuitenkin vielä muutaman vuoden ennen kuin tavoitteeseen päästiin. Vuodesta 1949 lähtien kunnalliseen nuorisotyöhön oli mahdollista saada avustusta valtion väkijuomayhtiön voittovaroista. Väkijuomayhtiön vuosivoiton käyttämisestä määräävää lakia muutettiin niin, että varsinaisen raittiustyön, raittiushuollon ja alkoholistihuollon lisäksi kunnille jaettavia voittovaroja voitiin käyttää myös ”nuorisotyöhön ja muihin senluontoisiin raitista elämäntapaa välittömästi edistäviin tarkoituksiin”. Opetusministeriö oli tehnyt asiasta esityksen, joka otettiin huomioon lakimuutosta suunniteltaessa. (Nieminen 1995, 228.)

» Kun vuonna 1949 lähtien kunnille jaettavista väkijuomaliikkeen voittovaroista on voitu varsin huomattava osa käyttää nuorisokasvatusta edistäviin tarkoituksiin, ovat myös nuorisolautakunnat saaneet toiminnalleen entistä suurempaa taloudellista tukea.” (*Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt* 1951, 16.)

» Kun lisäksi nykyisessä yhteiskunnassa nuorison tervettä kehitystä vaarantavat monet tekijät, muun muassa kaupallistettu huvielämä häikäilemättömine pyyteineen, muodostuu kodin ja koulun kasvatustyötä täydentävän ja syventävän vapaan nuorisokasvatuksen tehtävä vaikeaksi ja vaativaksi. Yhteiskunta on kuitenkin ymmärtänyt tämän kasvatustyön arvon ja pyrkinyt sitä auliisti tukemaan. Onpa aivan viime aikoina valtiokin herännyt tajuamaan velvollisuutensa tätä tärkeätä kasvatusmuotoa kohtaan ja ryhtynyt sitä sekä hallinnollisin toimenpitein että määrärahoin tukemaan ja kehittämään.” (*Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt* 1951, 6–7.)

Myös veikkausyhtiön kasvava ylijäämä haluttiin saada jaettavaksi laajemmalle. Syksyllä 1953 veikkaustoimintaa koskeva asetus lopulta muutettiin niin, että 30 prosenttia veikkausvoittovaroista voitiin käyttää tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Kolmen vuoden kuluttua tehty uusi muutos antoi tieteelle, taiteelle ja nuorisotyölle jaettavaksi jo 40 prosenttia voittovaroista. Loppuosa jäi edelleen liikuntakasvatustyön ja urheilun tukemiseen. (Nieminen 1995, 229–230.)

Kolmantena nuorisotyön rahoittajana mukaan liittyi myöhemmin Rahaautomaattiyhdistys, vaikka RAY:n hallitus ilmaisikin huolestuneisuutensa tuen mahdollisesta suuntautumisesta poliittisille nuorisojärjestöille. Vuoden 1960 tuotosta jaettiin ensimmäiset avustukset nuorisonkasvatusjärjestöille. Opetusministeriön kanssa tehdyn sopimuksen mukaan raha-automaattivaroja osoitettiin lähinnä nuorisotyön tukijärjestöille ja veikkausvoittovaroista saivat tukea varsinaiset nuorisojärjestöt. (Nieminen 1995, 230.)

Kilpailulla vauhditettiin nuorisotilojen saamista

Vuoden 1947 syksyllä julistettiin opetusministeriön ohjeiden mukainen kilpailu nuoriso- ja kerhotalojen tyyppipiirustuksista. Ajatuksena oli, että kun tilat olisi suunniteltu varta vasten nuorisolle, ne myös paremmin pysyisivät ensisijassa nuorten käytössä. Kilpailuohjeissa talot jaettiin kahteen tyyppiin, joista A-tyypin rakennuksen tuli olla tulenkestävästä materiaalista rakennettu ja varustettu sekä keskuslämmityksellä että silloisilla ”nykyaikaisilla teknisillä laitteilla”. A-tyypin nuorisotalossa piti olla juhlasali, harjoitussali saunatiloineen, kerhohuoneita, seurustelutiloja, kahvila, askarteluhuone, kirjastohuone, toimisto, arkisto, lainavarasto, polkupyöräsuoja ja lisäksi vielä nuorisotyöntekijän sekä talonmiehen asunnot. B-tyypin nuoriso- ja kerhotalo oli selvästi vaatimattomampi puurakennus, johon ei tarvinnut suunnitella vesi- eikä viemärijohtoja ja joka lämmitettäisiin uunein. Molempien tyyppien rakennuksia oli kuitenkin kilpailuohjeiden mukaan voitava käyttää juhliin, konsertteihin, teatteriin, elokuviin ja kokouksiin sekä ”ruumiinliikuntaharjoituksiin”. (Nieminen 1995, 223–224; Telemäki 1984, 97.)

▼Kouvolassa nuoriso kunnosti 1950-luvun alussa pommisuojasta itselleen harrastetilan. Kuvaaja Ilmari Rinne, 1953. Kuva: Nuoperi/ Juha Nieminen/Ilmari Rinne.

Tyyppipiirustuskilpailuun jätettiin kaikkiaan 82 kilpailutyötä. Näistä valittiin 16 erilaista nuoriso- ja kerhotalojen tyyppipiirustusta, jotka yhdessä rakennusohjeiden kanssa julkaistiin *Nuoriso- ja sivistystaloja rakentamaan* -nimisessä opaskirjassa vuonna 1951. (*Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt* 1951, 17.)

Kunnallinen nuorisotyö käynnistyi ja tiloja hankittiin

Helsingin kaupungin nuorisolautakunta oli edelläkävijä oman kunnallisen nuorisotoiminnan aloittamisessa. Ensimmäiset kunnalliset kerhot starttasivat Käpylän kaupunginosassa, jossa 1940-luvun loppupuolella riitti ohjattua toimintaa kaipaavia lapsia ja nuoria. Erityisesti heitä vilisti ns. Suurperheisten taloissa (Mäkelänkatu 78–82), joiden rakentaminen alkoi vuonna 1946. Näiden kaupungin vuokratalojen asukasvalinnassa perusteena olikin, että perheissä tuli olla vähintään kolme alle kymmenvuotiasta lasta. Neljään uuteen taloon tehtiin 109 kolmen huoneen, keittiön ja kylpyhuoneen asuntoa, ja niihin muutti yhteensä yli tuhat asukasta. (Puumalainen 2004, 12.)

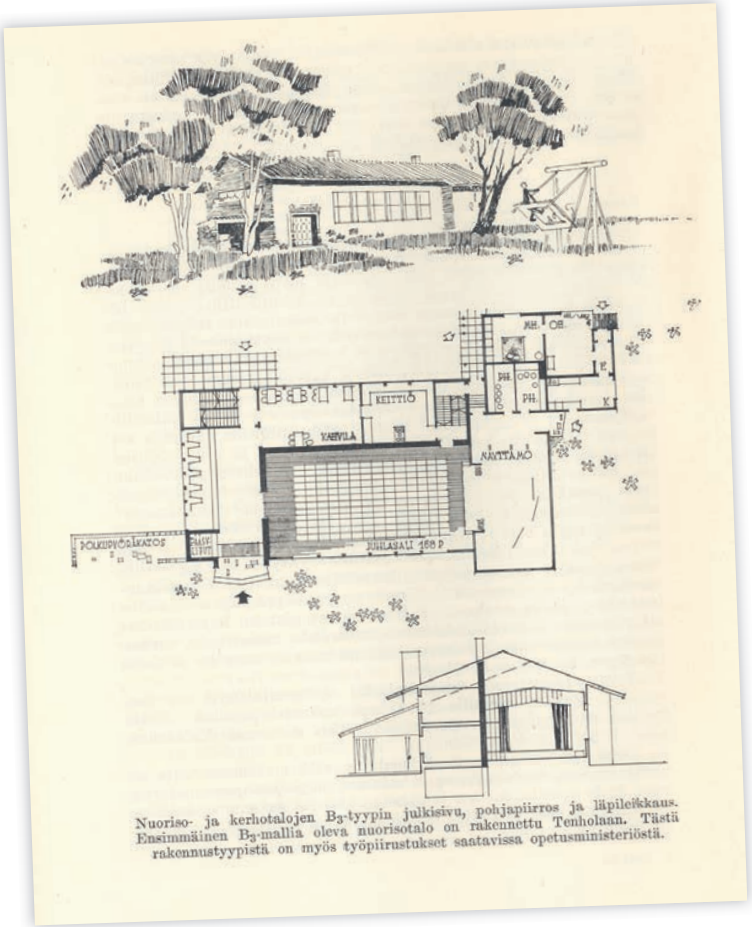

Nuoriso- ja kerhotalojen B3-tyypin julkisivu, pohjapiirros ja läpileikkaus. Ensimmäinen B3-mallia oleva nuorisotalo on rakennettu Tenholaan. Tästä rakennustyypistä on myös työpiirustukset saatavissa opetusministeriöstä.

▼ B3-tyypin nuorisotalon piirrokset. Kuva kirjasta *Suomen nuorisotyön järjestelmä ja nuorisojärjestöt*, 1951.

» Vasta perustettu Helsingin kaupungin nuorisolautakunta päätti aloittaa kunnallisen nuorisotoiminnan Käpylän Kerhokeskuksessa (KKK) vuoden 1949 alusta. Päätöksen taustalla oli Suurperheisten asukkaiden, erityisesti äitien, aktiivinen toiminta. Kunnallinen nuorisotyö oli ottanut ensiaskeleensa ”Perhelän talojen kellaritiloissa”. Maamme ensimmäisiksi kunnallisiksi kerhoiksi voi näin ollen nimetä Meidän Sakkikerhon (tuonaikalaisen elokuvan mukaan), Tähtöset-nimisen tyttökerhon ja pikkulikkojen Tipukerhon. Nämä kolme kerhoa ovat dokumentoituina KKK:n päiväkirjassa ensimmäisinä.” (Puumalainen 2004, 14–15.)

Käpylän kerhokeskus sai alkunsa lasten vanhempien vetoomuksesta Helsingin kaupungin nuorisotyölautakunnalle. Vanhemmat itse pyysivät lautakuntaa järjestämään lapsille ohjattua kerhotoimintaa, ettei ilkivalta ja nuorisorikollisuus alueella lisääntyisi. Kaupunginhallitus vastusti aluksi kunnallisen kerhotoiminnan aloittamista Käpylässä, mutta nuorisotyölautakunnalla oli sille hyvät perustelut.

» Tähän lautakunta vastasi, että koska oli ”kysymys yhdyskunnasta joka kaupungin toimesta on syntynyt ja johon kaupungin myötävaikutuksella on sijoitettu suuri määrä lapsirikkaita perheitä, on kaupunki itse erityisellä tavalla vastuussa siitä, mitä tiloissa ja niissä asuvan nuorisojoukon keskuudessa tapahtuu. Alueella ei ole minkäänlaista nuorisotoimintaa näitä lapsia varten olemassa, eivätkä mitkään nuorisojärjestöt ole ulottaneet toimintaansa tälle alueelle. Esiintyy kurittomuutta ja ensimmäiset nuorisorikollisuuden oireet ovat jo havaittavissa. Vuonna 1947 yksi prosentti koko kaupunkia koskevista ilmoituksista koski tätä taloryhmää.” (Ilves 1998, 26.)

Heikki Kauppala, joka sittemmin toimi Käpylän kerhokeskuksessa urheiluvälineiden hoitajana, muistelee alkuaikoja kirjassa *Stadi ja sen nuoret* näin:

» Ennen kunnallista toimintaa meillä oli ”Meidän sakki”, jossa oli enimmillään 70 jäsentä. Saatiin talolta sitten kaksi kerhohuonetta, A- ja B-rapusta. Mä olin sitten vanhin, jo 18-vuotias. Mukana oli porukkaa perhekunnittain. Sakki oli pääosin vielä niistä ensimmäisistä rapuista. Meidän porukka oli ne huoneet kalustanut. Annettiin vuoroja siitä tilasta sitten eri järjestöille. Oltiin ostettu ne huonekalut kun yksi kahvila lopetti toimintansa. Se oli semmosta kinaa, kun meillä oli niinku kaikkein virein, näähän nyt koitti ottaa kypsän hedelmän yks ja toinen. Siellä oli sellaistakin sitten, jos ette liity niin, niin ainakin ne huoneet otetaan pois.” (Ilves 1998, 27.)

Käpylässä ns. käärmetaloissa nuorukaisena asunut Rainer Sjölund muistaa hyvin ”persisten talot”, kuten hän Suurperheisten taloja tuolloin nimitti, ja siellä toimineen kunnallisen kerhokeskuksen. Käärmetalolaiset eivät kuitenkaan kerhokeskuksessa käyneet, koska sen toiminta oli suunnattu nimenomaan persisläisille, ei muille. (HELSINKI, Rainer Sjölund 3.1.2006.)

Vaikka ensimmäiset kunnalliset kerhot aloittivat Käpylässä, ei nuorisotilojen saaminen Helsingin kaupungissa ollut suinkaan helppoa. Nuorisotyölautakunta oli jo vuonna 1948 asettanut jaoston tutkimaan nuorisotaloasiaa, koska nuorisotiloista oli Helsingissä puutetta. Kaupunginhallitus ei kuitenkaan ottanut lämmetäkseen lautakunnan esityksille. (Ilves 1998, 27.)

» Vuonna 1949 nuorisotyölautakunta esitti kaupunginhallitukselle, että Vallilaan Sturenkadun varrelle rakennettaisiin nuorisotalo. Lautakunnan mielestä tulisi myös uusien koulurakennusten ja muiden uusien laitosrakennusten, kuten kirjastojen ja neuvoloiden yhteyteen rakentaa nuorison harrastustoimintaan sopivia tiloja. Vanhoilta, jo täyteen rakennetuilta asuinalueilta tulisi kaupungin hankkia omistukseensa vanhoja kiinteistöjä tai niiden osia, jotka voitaisiin muuttaa nuorison harrastustoimintaan sopiviksi. Uusille asuntoalueille tulisi jo alun perin suunnitella nuorisotaloja. Lopulta pyydettiin, että kaupunginhallitus asettaisi erityisen nuorisotalokomitean laatimaan yksityiskohtaisen suunnitelman nuorisotalotoimintaa varten. Komiteaa ei koskaan asetettu. Samaisena vuonna nuorisotyölautakunta ehdotti kaupunginhallitukselle, että lautakunta saisi vuokrata osan talosta Kaivopuistossa. Ehdotus hylättiin. Järjestöjen tilapulaa pyrittiin ratkaisemaan muilla tavoin. Vuonna 1948 hankittiin ensimmäiseksi järjestöpaikaksi huoneisto Kymintien 48:sta. Lisätilaa saatiin 1949 Limingantieltä. Yhteisesti näitä paikkoja kutsuttiin Kumpulan kerhokeskukseksi." (Ilves 1998, 27–28.)

Kaikkialla Suomessa kunnallista nuorisotoimintaa ei muutenkaan aluksi pidetty erityisen tärkeänä. Monissa kunnissa oli vielä 1950-luvun alussa puutetta niin nuorisotyöntekijöistä kuin nuorisotiloistakin. Ebba Askonen, joka aloitti työnsä Oulun kaupungin ensimmäisenä kokopäivätoimisena nuorisosihteerinä vuonna 1954, muistelee tuon ajan tilannetta:

» Minulle selvisi vähitellen, että nuorisotyön saralla olisi paljon tehtävää, mutta kaupungin päättävissä elimissä ja virkakunnassa ei ollut ketään, joka ymmärtäisi, kuinka tärkeästä asiasta on kyse. Nuorisoa moitittiin siitä, että he kokoontuvat kaduille, mutta kaupungin puolesta ei tarjottu kokoontumistiloja. Eikä kaupunki tarjonnut tiloja myöskään nuorisoyhdistyksille. – – – Kun tein itselleni selväksi, että jään Oulun nuorisosihteeriksi, esitin lautakunnalle, että meidän pitäisi laatia nuorisotyön kehittämissuunnitelma, jota vietäisiin vähitellen eteenpäin. Kerroin lautakunnalle ja päättäjillekin, miten muissa kaupungeissa nuorisotyötä tehdään. Lautakunta oli innostunut kehittämään nuorisotyötä, varsinkin kun sillä oli nyt työntekijä, joka hoiti asioita. Vaikeaa oli saada varsinaiset päättäjät myönteisiksi nuorisotyölle. Ensimmäiseksi tavoitteeksi asetimme nuorisotilojen saamisen kaupungin eri osiin. Kaupunki tekikin jo seuraavana vuonna, 1955, periaatepäätöksen, että kaupungin rakennuttamiin kouluihin ja muihin julkisiin rakennuksiin varataan tiloja nuorisotoimintaa varten. Ensimmäinen nuorisotila valmistui vuonna 1959 Nokelan kansakouluun. Ajattelimme, että jos nuorille järjestetään avoimia tilaisuuksia, tarvitaan niihin ohjaajia, joten kerhon ohjaajakoulutuksen järjestäminen oli välttämätöntä." (OULU; Askonen 2009, 21–23.)

» Työni alkuaikoina asenteet nuorisotoimintaa kohtaan saattoivat olla myös kielteisiä ja vastahakoisia. Kaupunginvaltuustossakin oli henkilöitä, jotka ajattelivat ja sanoivat, että riittää,

◀ Kouvolassa järjestettiin kunnallista askartelu-toimintaa, mm. poikien puutöitä, 1950-luvun alussa. Kuvaaja Ilmari Rinne. Kuva: Nuoperi/Juha Nieminen/Ilmari Rinne.

kun kaupungin puolesta rakennetaan kouluja ja annetaan nuorisolle oppimismahdollisuuksia. Kodit ja järjestöt voivat vastata nuorten vapaa-ajasta. Ei tarvita nuorisotyöntekijöitä ja nuorisotiloja eikä myöskään lastentarhoja. Tämä merkitsi sitä, että lautakunnan monista esityksistä huolimatta kaupunki ei palkannut lisää nuorisotyöntekijöitä eikä muutakaan henkilökuntaa. Kun Koppanan leirikeskus valmistui 1959, sinne palkattiin kesäaikainen leirivalvoja. Vasta kun Tampereen yliopisto alkoi vaatia nuorisotyötutkintoa suorittavilta henkilöiltä harjoittelujakson, kaupunki palkkasi nuorisotyö-harjoittelijan vuonna 1964. Samana vuonna aloitettiin nuorisokahvilatoiminta ja palkattiin kahvila-isäntä ja apuisäntä." (OULU, Askonen 2004, 51.)

Kun Kotkaan perustettiin nuorisotyötoimikunta vuonna 1946, ei kaupungin nuorisotyön käytössä vielä ollut kerhohuoneita eikä nuorisotaloja. Seuraavien vuosien aikana niitä kuitenkin onnistuttiin järjestämään.

» Nuorisotyölautakunnalla oli käytössään vähän aikaa vuoden 1949 aikana kerhohuoneisto Hovinsaaren poliisiasemalla. Kerhohuoneiston kunnostamisesta keskusteltiin useammassa nuorisotyölautakunnan kokouksessa, mutta sen kunnostamisesta luovuttiin liian korkeiden korjaus-kustannusten takia eikä poliisiasemasta myöskään tehty vuokrasopimusta." (KOTKA, Sivonen 1985, 4.)

» Merikatu 4:ssä sijaitseviin askarteluhuoneisiin asennettiin 1952 valaistuslaitteet sekä lainattiin tyttöjen ammattikoululta vanhoja pöytiä ja tuoleja. Samana vuonna päätettiin sijoittaa myös nuorisotoimisto toiseen Merikatu 4:ssä sijaitsevaan kerhohuoneeseen." (KOTKA, Sivonen 1985, 5.)

Ensimmäinen varsinainen nuorisotalo Kotkaan saatiin vuonna 1953. Se kunnostettiin entisestä työtuparakennuksesta.

» Kotkan ensimmäinen nuorisotalo saatiin nopeasti nuorisotyö- ja retkeilylautakunnalle sekä kunnostettuna myös nuorison käyttöön. Kokouksessaan 16. päivänä maaliskuuta 1953 totesi nuorisotyö- ja retkeilylautakunta, että syksyllä saadaan Tehtaankatu 2:ssa sijaitseva entinen työtupa-rakennus nuorisotilaksi. Lautakunta kävi keväällä tutustumassa entiseen työtuparakennukseen ja totesi sen soveltuvan pienen korjauskunnostuksen jälkeen nuorisotilaksi. Nuorisotaloon saatiin askartelu- ja kerhohuoneita viisi. Lokakuun 26. päivänä pidetyssä nuorisotyö- ja retkeilylautakunnan kokouksessa jaettiin käyttövuorot nuorisotaloon. Taloa ryhtyi käyttämään viikoittain kahdeksan nuorisojärjestöä.Talon kerhohuoneet sekä askarteluhuoneet, joita oli kaikkiaan viisi, päätettiin pitää avoinna arki-iltaisin kello 17–22 välisenä aikana. Lisäksi nuorisotalossa aloitti toimintansa nuorisotoimisto. Talosta oli varattu myös asunto nuoriso-ohjaajalle. Näin aloitti Kotkan ensimmäinen nuorisotalo toimintansa. Talo oli toinen koko Suomessa. Helsingissä oli avattu yksi nuorisotalo tätä ennen. Toiminta lähti talossa vilkkaasti käytiin ja jo 1956 todettiin talo liian ahtaaksi, jolloin nuorisotyö- ja retkeilylautakunta teki ehdotuksen kaupungin-valtuustolle uuden nuorisotalon suunnittelun aloittamisesta Kotkaan." (KOTKA, Sivonen 1985, 6–7.)

Pari vuotta ensimmäisen nuorisotalon avaamisen jälkeen Kotkaan valmistui uuden vanhainkodin yhteyteen nuorisotila. Se oli kaupungin ensimmäinen nuorisotila, joka ei ollut vain nuorisokäyttöön remontoitu vaan varta vasten siihen tarkoitukseen suunniteltu.

» Toukokuussa 1953 pidetyssä nuorisotyölautakunnan kokouksessa keskusteltiin Koskelan kerhohuoneen saamisesta rakennettavan vanhainkodin kellaritiloihin. Nuorisotyölautakunta lähtikin mukaan kerhohuonehankkeeseen ja arkkitehti Ahjopalon suunnitelman mukaan saatiin tilaan sijoitettua 2 kerhohuonetta, 1 askarteluhuone, pieni keittokomero, WC ja pesuhuone. Tällä tavalla sai alkunsa ensimmäinen nuorisotilaksi suunniteltu kerhotila Kotkassa. Koskelan kerhotila oli valmis vuoden 1955 alussa." (KOTKA, Sivonen 1985, 5.)

Turussa nuorisotilojen rakentaminen alkoi samoihin aikoihin vauhdilla. Kaupunkiin rakennettiin 1950-luvun aikana yhteensä yhdeksän nuorisotaloa ja kerhohuonetta. Tiloista ensimmäiset valmistuivat vuonna 1952, ja samana vuonna perustettiin komitea tekemään kokonaissuunnitelma kaupunkiin jatkossa rakennettavista nuorisotiloista.

» Ensimmäisen aloitteen kunnallisten nuorisotilojen aikaansaamiseksi teki valtuutettu Helmi Lehtonen helmikuussa 1949. Hänen toiveensa kävivät toteen 30. maaliskuuta vuonna 1952, jolloin Turun ensimmäisen nuorisotalon avajaisia juhlittiin komeasti Auran Tähtipoikien torvisoittokunnan tahdittamana Nummenmäellä. Toivon suojaksi nimetty nuorisotalo sijaitsi Kirkkotie 11:ssä ja oli kaupunginvaltuuston vuoden 1952 alusta lähtien vuokraama. Nuorisotalon käyttö oli alusta pitäen tiivistä ja niinpä käyttövuorot jouduttiin jakamaan iltaisin kahteen osaan. Yhteensä "Toivon suojasta" sai tiloja seitsemän eri nuorisojärjestöä.

Seuraavan nuorisotalon Turku sai jo syyskuun 15. päivänä 1952, jolloin avasi ovensa Arvinkadun kerhokeskus. Tässä talossa ehti jo ennen vuoden loppua toimia 23 eri järjestöä.

Nuorisotalot puhuttivat nuorisotyöosastoa vuonna 1952 enemmänkin, sillä syksyllä osasto hyväksyi keskuudestaan kootun komitean tekemän kokonaissuunnitelman nuorisotalojen rakentamiseksi Turkuun. Suunnitelma edellytti kaikkiaan 18 nuorisotalon tai -huoneiston aikaansaamista eri puolille kaupunkia. – – –

Seuraavana vuonna nuoriso sai käyttöönsä vaatimattoman tilan Martinmäestä ja vuonna 1955 varattiin Kähärin seimirakennuksesta yksi huone nuorisotyöosaston käyttöön. Vuonna 1955 nuorisotilat lisääntyivät myös Patterinhaan ja Itäharjun nuorisotiloilla." (TURKU, Kallioniemi 1993, 18, 20.)

» Mää oon kato Portsan kasvattei. Ja Arvinkadullahan meil oli tää yks kerhotalo ku oli. Ja mä olen sillon ihan pikkutenavana oppinu tuntemaan, kun mä oon käyny siellä Nuoris Kotkis. Sitte mä olen käyny siäl kaiken maailman savityäkurssei, ja sit oli tota niin nahkatyökurssit oli Arvinkadul, olkityökurssit oli Arvinkadul. Sit mä vedin itte Arvinkadulla kerhoja. Meil oli tyttökerho, en mä vaan tiedä mikä se oli mut se oli tyttökerho, poikii me ei sinne kerhoon huolittu." (TURKU, Eeva Grönroos 7.6.2006.)

Vuonna 1956 Turun nuorisotyölautakunnalla oli hallinnassaan seitsemän järjestöjen käyttöön tarkoitettua ns. kerhokeskusta eri puolilla kaupunkia: Arvinkadulla, Nummella, Martissa, Patterinhaassa, Itäharjulla, Kähärissä ja Teräsrautelassa. Vielä oli kuitenkin tarvetta uusille tiloille. Nuorisotilakomitean vuonna 1956 laatimassa uudessa tilaohjelmassa todettiin, että pahimmin tiloja kaivattiin keskikaupungilla, Kurjenmäessä, Huhkolassa, Vähä-Heikkilässä, Toivolankadulla, Pääskyvuoressa, Luolavuoressa ja Kärsämäessä. Seuraavana vuonna avattiin Uudenmaankadun kerhokeskus ja vuonna 1959 valmistui Kärsämäen kerhokeskus. (Kallioniemi 1993, 27.)

Turun ensimmäinen varsinainen nuorisotalo valmistui Tapulikadulle vuonna 1958. Talo oli kerhohuoneistoja isompi ja monipuolisempi, sinne mahtui 200 nuorta. Tiloihin kuului kerhohuoneiden lisäksi juhlasali, askartelutiloja, valokuvauslaboratorio ja keittiö. (Kallioniemi 1993, 27.)

▲Turun Tapulikadun nuorisotalon kerhossa. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisotyölautakunta.

▲Retkivalmisteluja Turun Tapulikadun nuorisotalon edustalla vuonna 1958. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisotyölautakunta.

Hausjärvellä oli 1950-luvun alkupuolella yksi nuorisotalo, jossa kunnan silloinen nuoriso-, urheilu- ja raittiusohjaaja Yrjö Vento piti pojille kerhoja. Kerhotoimintaan kerättiin rahaa vuosittaisilla myyjäisillä, joissa oli kaupan milloin karjalanpiirakoita, milloin lehmänsarvista tehtyjä koruja.

» Hausjärvellä, siellä oli nuorisotalo. Siin oli johtajan asunto yläkerrassa ja toimisto, ja alakerta oli niinku avoin. Siellä oli kaks huonetta, joissa kerhot pyöri. Paitsi retkeilykerho pyöri sitten niinkun kansalaisopiston nimissä ja se oli koulun tiloissa. Mutta tuota, eihän ne kaksiset, ne tilat, ollu. Kaikenlaista sitä tuli siellä. Tehtiin paljon kerhossa kaiken näköstä hommaa, millä me saatiin rahaa. Jostain sitte välähti se, että näistä lehmän sarvista ja tällasista voi tehdä koruja. Jyväskylässä oli, mikähän teurastamo se nyt oli, mä kävin siellä linjavaunun ja säkin kanssa hakemassa sarvia. Niitä sitten keitettiin siellä Koskelan saunan padassa, että saatiin ne, ja niistä ruvettiin sitte sahaamaan ja hiomaan rintakoruja ja korvakoruja, kuka mitäkin. Poikien kans tehtiin, ja niitäkin myytiin sitte jonkun verran, kun joka vuos oli myyjäiset." (HAUSJÄRVI, Yrjö Vento, 9.3.2006.)

Joensuussa nuorisotyölautakunta pehmitteli kaupunginhallitusta nuorisotilojen saamiseksi ensimmäisen kerran jo vuonna 1954, mutta kerhotiloja sille järjestyi vasta vuosikymmenen lopulla. Kesäleiritoimintaa varten lautakunta sai alueita jo aiemmin.

» 1950-luvun puolivälistä lähtien esillä oli nuorisotilakysymys. Nuorisotyönlautakunta pyrki vuodesta 1954 lähtien aktiivisesti saamaan tiloja nuorisotyölle. Kyseisenä vuonna esitettiin

kaupunginhallitukselle Paavolan kiinteistön saamista nuoriso- ja kirjastotaloksi sekä Kanavan kansakoulua nuorisotaloksi. Kaupunginhallitus ei näistä kummallekaan esitykselle lämmennyt. Sen sijaan paremmin menestyi esitys Koivuniemen Kesäkodin luovuttamisesta lautakunnan käyttöön. Kesäkoti olikin nuorisotyön käytössä aina vuoteen 1998 saakka.

Vuonna 1954 ryhdyttiin vielä toimiin kunnallisen leiripaikan saamiseksi ja seuraavana vuonna lautakunta saikin 17 hehtaaria Mertalammelta leirialueen perustamista varten. Vuonna 1961 lautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksen toisen leirialueen saamiseksi jostain Pyhäselän saaresta. Toinen leirikeskus toteutui sittemmin vasta vuonna 1972 Petrinlahden kesäkodin myötä.

Vuonna 1955 lautakunta sai oman toimiston Siltakatu 2:een. Sen lisäksi käytössä oli suosittu askartelupaja. Kerhotilojen saaminen alkoi vuonna 1959, kun käyttöön otettiin Ollinlinnan kerhohuone, Utran työväentalolla sijaitseva kerhohuone, Mutalan kerhohuone kansakoululla sekä Sairaalakatu 8:n ns. Kyyhkyslakka. Varsinaisesti kerhohuoneita alettiin saada 1960-luvulla, jonka aikana nuorisotoimi sai kymmenen tilaa kerhohuonekäyttöönsä.

Tilojen kunto tai soveltuvuus käyttöön ei aina ollut paras mahdollinen. Vuonna 1961 todettiin, että Nepen kerhohuone oli lautakunnan kerhohuoneista tarkoituksenmukaisin ja paras. Sairaalakatu 8:lla taas oli rajoitetut käyttömahdollisuudet. Utra oli tarkoituksenmukaiselle kerhotoiminnalle liian ahdas, mutta oli kuitenkin omalta osaltaan lievittänyt kerhohuonepulaa. Nuorisojärjestöjen käyttäytyminen ja toiminta kaikissa kerhohuoneissa oli sujunut hyvin. Yhtään varoitusta tai käyttövuoron peruutusta ei ollut tarvinnut antaa." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

Karhulan kauppalaan (liitetty Kotkaan 1977) perustettiin nuorisotyölautakunta tammikuussa 1951. Jo saman vuoden lokakuussa lautakunta teki kauppalanhallitukselle esityksen ensimmäisestä kerhohuoneesta. Turvalan kerhohuone, alun perin varastohuoneeksi suunniteltu tila, tuli kunnostettuna käyttöön syksyllä 1952. (Sivonen 1985, 18–19.) Vuosikymmenen lopulla Karhulaan saatiin ensimmäinen varsinainen nuorisotalo.

» Nuorisotyölautakunta tutustui v. 1959 tammikuun kokouksen yhteydessä entisen Baltscheffskyn vapaana olevaan taloon tutkien mahdollisuutta muuttaa talo nuorisotaloksi. Nuorisotyölautakunnan aloitteesta ryhdyttiinkin nopeasti kunnostamaan taloa. Talo saatiin kuntoon syystoimintakauden alussa ja 3. päivänä syyskuuta pidetyssä nuorisotyölautakunnan kokouksessa jaettiin talon käyttövuorot ja 10 nuorisoryhmää aloitti talossa toimintansa. Avajaiset pidettiin 13.9., jonka jälkeen alettiin talossa myös pitää keskiviikkoisin nuorten vapaailtoja, jota voidaan pitää avoimen nuorisotyön ensimmäisenä ilmentymänä paikkakunnalla. Tässä talossa toimi nuorisotalo aina syksyyn 1967, jolloin talo sitten purettiin eikä Helilään jäänyt nuorisolle muita kokoontumistiloja kuin linja-autoaseman pommisuoja." (KARHULA, Sivonen 1985, 21.)

Raision kuntaan (nyk. Raision kaupunki) perustettiin nuorisotyölautakunta tammikuussa 1956. Nuorisotoiminnan tilaongelman ratkaiseminen oli ensimmäisiä nuorisotyölautakunnan haasteita. Harrastus- ja kokoontumistilojen puutteen pelättiin tukahduttavan kunnallisen nuorisotoiminnan heti alkutaipaleellaan. Lautakunta yritti saada kerhotiloja käyttöön kouluista, vaikka asiaan koulujen suunnalta suhtauduttiin nuivasti. Ensimmäinen nuorison kokoontumistila järjestyikin lopulta muualta, silloisen kunnantalon kellarikerroksesta, vuonna 1958 ja oli käytössä aina vuoteen 1968 saakka. Pian myös Kuninkaanojan ja Tahvion kouluilta saatiin tiloja käyttöön. (RAISIO, Tuominen 2005, 17, 38.)

Kiteen seurakunnan nuoriso-ohjaajana vuonna 1956 aloittanut Alpo Kejonen onnistui järjestämään nuorille omat kokoontumistilat vuosikymmenen lopulla. Käytetyt kalusteet kerättiin lahjoituksina.

» Ei ollut omia kokoontumistiloja, nuortenillat ja kerhot jouduttiin pitämään yksityiskodeissa ja suuremmat tilaisuudet, kuten takkaillat, pidettiin pappiloiden saleissa. Hartaasti kaivattiin omia kokoontumispaikkoja. Joskus viisikymmenluvun loppupuolella saatiin käyttöön pappiloiden väentuvat, kun ne olivat vapautuneet vuokralaisten käytöstä. Isopirtti (ison pappilan piharakennus) toimi lähinnä poikakerhojen ja partiopoikien kokoontumispaikkana, ja sitä lämmitettiin talvisaikaan suurella peltikuorisella pystyuunilla. Pakkasten aikaan pirtti oli kuitenkin usein hyvin kylmä.

Pikkupirtti (pikku pappilan piharakennus) omistettiin nuorten käyttöön. Tila saatiin kalustaakin ihan itse. Laitettiin lehteen ilmoitus, jossa haettiin vanhoja käytöstä poistettuja kalusteita pirtin kalustamiseksi. Lahjoituksia tulikin niin paljon, että emme voineet edes kaikkia ottaa vastaan. Kalusteet kuljetettiin paikalle kelkalla, joka oli saatu jostakin lainatuksi. Kun pirtti oli kalustettu tuli rovasti Kopperi katsomaan työmme tuloksia. Nähdessään pirtissä parisängyt, hän ihmetellen kysyi? ”Mihinkä te sänkyä tarvitsette.” Selitin, että olimme saaneet sängyn lahjoituksena ja istumapaikkana sitä käytetään ja kyllä se tähän kokonaisuuteenkin sopii.” (KITEE, Kejonen 2008, 3.)

Nuorisokahvila oli jotain aivan uutta

Valtion nuorisotyölautakunta antoi lausunnon myös nuorisokahviloiden perustamisesta Helsinkiin ja muihin suuriin kaupunkeihin. Nuorisokahviloihin ajateltiin kuitenkin liittyvän myös vaaroja. Pelättiin, että ne eivät sittenkään vetäisi nuorisoa pois kaduilta ja tanssipaikoilta, mikä oli tarkoituksena, vaan paremminkin houkuttaisivat nuoret kodeista kahvilaan. Lautakunta suosittelikin, että nuorisokahvilasuunnitelmat toteutettaisiin nuorisotalojen rakentamisen yhteydessä, jotta samalla saataisiin riittävät

takeet siitä, että ”nuorisolle on tarjolla kahvilan välittömässä ympäristössä monipuolista, kiinnostavaa harrastelua”. (Telemäki 1984, 97.)

Suomen ensimmäinen 15–21-vuotiaille tarkoitettu nuorisokahvila Haka-kerho avattiin Helsingissä lokakuun alussa vuonna 1957. Nuorisokahvilan perustamiseen vaikuttivat Helsingissä mm. jengitappelut ja muut levottomuudet sekä näistä nouseva lisääntyvä huoli järjestöihin kuulumattomien nuorten vapaa-ajanvietosta. Nuoriso jäi maleksimaan kaduille, kun baarit suljettiin aikaisin ja kaupallisia huvitilaisuuksia oli vähänlaisesti. Helsingin nuorisotyölautakunta oli jo pitkään etsinyt kaupungin omalle kerhotoiminnalle sopivia tiloja, kunnes se sai käyttöönsä osuusliike Elannon entisen ravintolahuoneiston, ja nuorisokahvila päästiin avaamaan. (Ilves 1998, 47–48; Nieminen 1995, 326.)

Nuorisoasiamies Heikka Niittynen kertoo nuorisokahvilan perustamiseen johtavista syistä kirjassa *Stadi ja sen nuoret* näin:

» Sitten oli nuorisorikollisuutta aika lailla ja sillon tykättiin, että nuoret käyttää liikaa alkoholia. Sitten nähtiin, että suhteellisen pieni osa näistä järjestöihin kuuluvista oli täysin aktiivisesti nuorisotyössä mukana. Asuntotilanne oli erittäin vaikea, kotona ei voinut tommonen keskenikäinen olla, että se oli melkein lähdettävä sitten ulos. Ja sillon nähtiin, että ainoat paikat mihin ne pääsee sisälle oli tommoset kahvilat ja baarit. Ja sinne ne oli tottunut menemään, koska sillon oli kynnys matala eikä tarvinnut paljon rahaa olla.” (Ilves 1998, 47.)

Nuoriso valloitti uuden kahvilan heti omakseen. Suurinta väentungosta ja naapureille aiheutuvaa häiriötä hillitsemään nuorisokahvilassa otettiin käyttöön jäsenkortit ja samalla toiminta nimettiin Haka-kerhoksi. Kahvila oli avoinna joka ilta kuudesta puoli yhteentoista, ja illan mittaan nuoria saattoi olla jopa kolme sataa. (Nieminen 1995, 327.)

» Helsingin kaupungin nuorisotyölautakunta on avannut nuorisokahvilan. Parin korttelin asukkaat ja satunnaiset ohikulkijat ovat erittäin syvästi tietoisia sen sijaintipaikasta Siltasaarenkatu 6:ssa, sillä sen edustalla kiemurtelee illasta iltaan jono nahkatakkeja ja heidän piukkapöksyisiä pimujaan. Eikä jono ole suinkaan hiljainen. Enimmäkseen se on vihainen. Klo 16 se on vihainen siitä, että klo 18:aan on vielä kaksi tuntia, klo 18 siitä, että vain murto-osa uskollisista jonottajista mahtuu sisään ja loppuillan siitä, etteivät sisään päässeet lähde koteihinsa ja jätä muutamaa tyhjää tuolia jälkeensä.” (Apu 43/1957.)

Haka-kerhoon, rakennuksen toiseen kerrokseen, noustiin pitkiä ja jyrkkiä portaita pitkin. Hymy-lehdessä (3/1959) portaista sanottiin, että ne olivat kuin ”Jaakobin tikapuut, mutta nousta kannatti, niin paljon mielenkiintoiseen paikkaan niitä myöten pääsi.” Tavallisista baareista nuorisokahvila erottui sillä, ettei siellä ollut tilauspakkoa, vaan sinne voi muuten vain tulla viettämään aikaa. Kahvilatilan, johon kuului myös näyttämö, lisäksi Haka-kerholla oli käytössään pelihuone ja lukusali. Toiminnan tarkoituksena oli tavoittaa järjestöihin kuulumaton nuoriso tarjoamalla sille tilaisuus ”rakentavaan vapaa-ajanviettoon ja yhdessäoloon”. Haka-kerhon yhteyteen syntyikin mm. näytelmäkerho, prätkäkerho ja valokuvauskerho. Myös nuorisojärjestöt pääsivät Haka-kerhoon esittelemään omaa toimintaansa. Lisäksi torstaisin järjestetyt musiikki-illat vetivät paikan aivan tupaten täyteen. Esiintyjinä oli sekä tunnettuja artisteja että Haka-kerhossa syntyneitä uusi rokkibändejä. Esimerkiksi Raittisen veljekset aloittivat musiikkiuransa Haka-kerhosta. (Ilves 1998, 50–51; Nieminen 1995, 327–328.)

» Mut sittenhän –57 tänne, ja se oli kyllä ihan viimesillä hetkillä, voi sanoo, niin perustettiin toi Haka-kerho tohon Siltasaarenkadulle Elannon hautaustoimiston yläpuolelle, se oli Elannon kiinteistö. Helsingin kaupungin nuorisotoimisto perusti tän Haka-kerhon, se oli ensimmäinen avoimien ovien kerho, koko maassa luultavasti. Ja tota, sinne tuli varmaan heti kärkeen joku semmonen pari tuhatta jäsentä, koska jaettiin sit ihan näitten jäsenkorttien mukaan vuoroillat, et ehkä parina iltana viikossa siel saatto käydä sillon kaikkein kiivaimpana alkuvaiheen aikana eli viiskytseitsemän, viiskytkaheksan, -yheksän. Joo, se oli semmonen paikka sit, ei se nyt ollu sen kummempaa, et siel nyt oli pelihuone, jos oli koronaa ja jotain muuta. Sit siel oli ennen tupakkahuone, jos oli todella hirvee döfis, kun se oli muutaman vuoden ollu, niin se oli todella kauhee. Sit oli semmonen isompi sali siinä, jos oli sitte kans näyttämö, ja siellä oli sitte kans kaikenlaist tommost bänditoimintaa hyvin paljon. Siellä treenas, sanotaan nyt, senaikuset nuorisobändit oli vielä, lähinnä ne oli tommosia nuorten kavereiden, sanotaan, jazz-/tanssiorkestereita, yhtyeitä, joissa nyt ehkä jonkin verran rock ’n’ rollia soitettiin, mutta ei niin kovin paljon. Yks bändi siel kuitenkin soitti selvää rock ’n’ rollia, se oli tää Jorma Kaleniuksen Rock Devils -niminen yhtye, joka sit pääsi levyttämäänkin vuonna –60. Löydettiin samast koelaulusta kun mut ja broidi. Sit myöhemminhän siel harjotteli sitte kuuskytluvun alkupuolella kaikenlaiset rautalankabändit, niinkun esimerkiks tää meidän Esquires. Sittenhän siel oli yhdessä vaiheessa jopa big band. Että kyl siel oli, musiikil oli hyvin voimakas ote siitä. Sit oli tietyst kaiken näköstä shakkikerhoa ja moottorikerhoa ja muuta tollasta.” (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

Nuorisokahvilan toiminnasta ja valvonnasta vastasi päätoiminen isäntä, jolla oli yhdestä kahteen sivutoimista apulaista. Ovella seisoi yleensä ”joku riskimpi poika” estämässä humalaisten pääsyn sisään. Humalassa tai viinalta tuoksahtavana Haka-kerhoon ei ollut

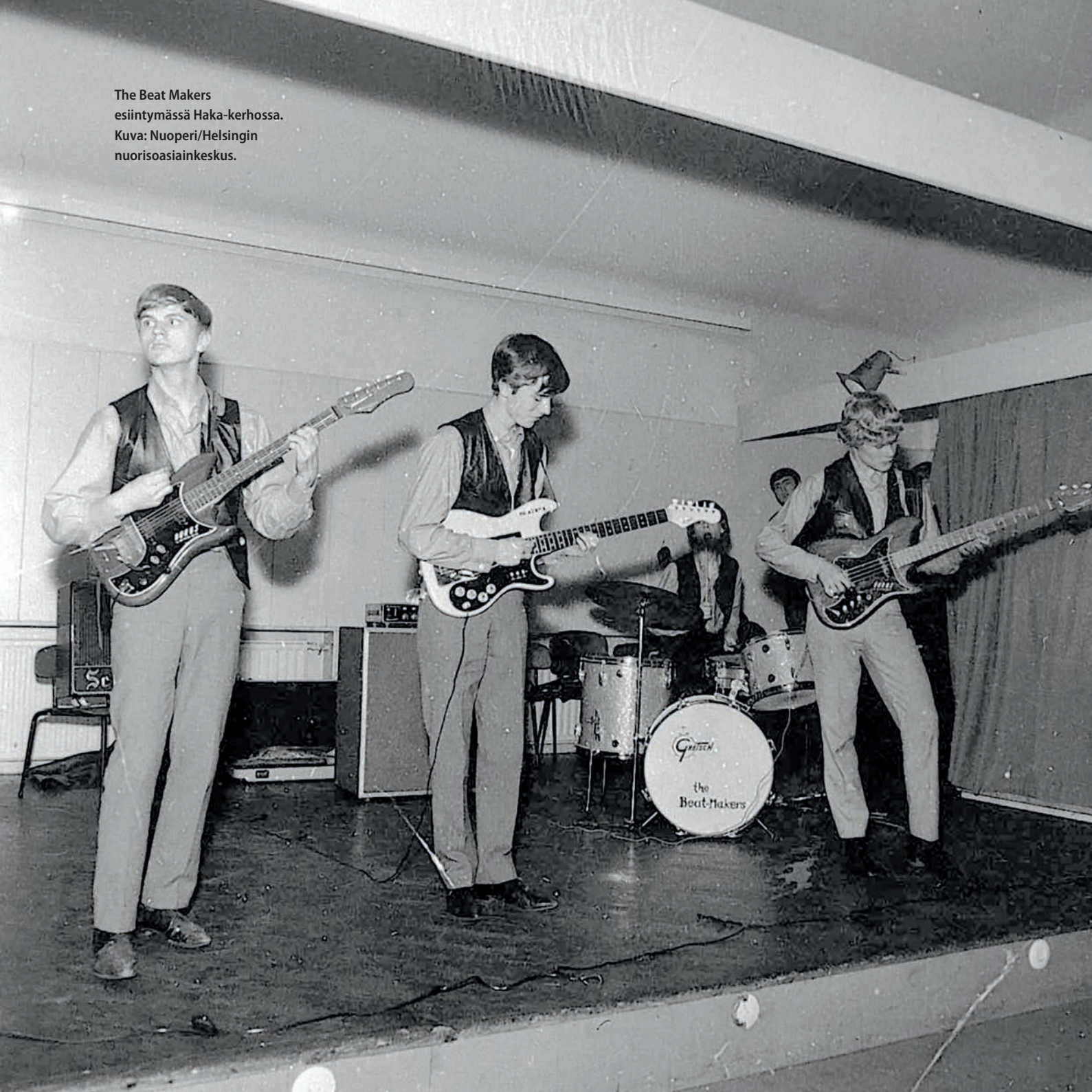

The Beat Makers esiintymässä Haka-kerhossa. Kuva: Nuoperi/Helsingin nuorisoasiainkeskus.

▶Haka-kerhossa oli pelejä pelattavana. Kuvat: Nuoperi/Helsingin nuorisoasiainkeskus.

asiaa. Koska työntekijöitä oli vähän, oli tärkeää saada nuoret itse ottamaan vastuuta. Nuorista koottu toimikunta osallistui Haka-kerhon sääntöjen ja toimintatapojen luomiseen ja vastasi myös kahvilan ohjelmasta. Esimerkiksi tupakoinnin rajoittamiseen nuoret päätyivät itse, kun olivat ensimmäiset viikot saaneet polttaa kaikissa tiloissa. Haka-kerhon toiminta lähti nimenomaan nuorten omista toiveista ja mieltymyksistä, mikä oli aivan uutta. (Ilves 1998, 49–51; Nieminen 1995, 328.)

Myös Tampereella ja Turussa yritettiin saada nuorisokahvilatoiminta vireille, mutta huonolla menestyksellä. Tampereella Lions Club esitti kaupunginhallitukselle vuonna 1957 Helsingin Haka-kerhon tyyppisen nuorisokahvilan perustamista. Nuorisotyölautakunta taas oli asiasta antamassaan lausunnossa enemmänkin kokonaisen nuorisotalon perustamisen kannalla. Kumpikaan ehdotuksista ei mennyt läpi kaupunginhallituksessa. Turkuunkaan ei vielä 1950-luvun lopulla tullut nuorisokahvilaa, vaikka sen ajatuksena oli saada keskustassa hengailevat nuorisojoukot pois kaduilta, ja ideaa kannattivat sekä nuorisotyölautakunta, nuorisojärjestöt että nuoret itse. (Nieminen 1995, 328.)

» Nuorisokahvilan perustamisella haluttiin ratkaista ns. vapaitten nuorten ongelma eli lättähattujen ja nahkatakkien jatkuvasti lisääntynyt parveilu keskikaupungilla. – Kautta aikojenhan Turun nuoriso on kulkenut kadulla; reitti vain on vaihtunut. Joskus ennen vanhaan kuljettiin Linnankadulla ja Kauppiaskadulla, sitten tuli Aurakatu muotiin ja nyt nuoriso kiertää korttelia Eerikinkatu-Aurakatu-Yliopistonkatu-Kristiinankatu, kuvaili turkulaisnuorten käyttäytymistä Turun Sanomat 1950-luvun puolivälissä. Noista päivistä lähtien tämän nuorten suussa kartsaksi kutsutun korttelin kiertäminen on Turussa jatkunut vuosikymmenestä toiseen ja ollut näkijästä riippuen milloin suurempi, milloin pienempi ongelma." (Kallioniemi 1993, 27.)

Suomessa oli jälleenrakentamisen aika

Vuonna 1950 Suomen väkiluku ylitti neljän miljoonan rajan. Elämä alkoi pikkuhiljaa helpottaa, kun sodan aiheuttaman elintason laskun pahin vaihe oli ohitettu vuosikymmenen vaihteeseen tultaessa. Sotakorvausten maksaminen Neuvostoliitolle vauhditti Suomen teollisuutta. Vuonna 1948 tuotannossa oli saavutettu 1930-luvun taso ja 1950-luvun puolella yllettiin jo uusiin tuotantoennätyksiin. Viimeiset sotakorvaukset Suomi maksoi vuonna 1952.

Vaikka sotien jälkeinen teollinen kehitys oli nopeaa, Suomi oli 1950-luvun alussa edelleen vahvasti maatalousmaa. Kaksi kolmasosaa suomalaisista asui ja eli maaseudulla, ja maa- ja metsätalous työllistivät puolet väestöstä. 1940-luvun puolivälin jälkeen lapsia syntyi ennätysmäärin, ns. suuret ikäluokat, mikä johti mm. uusien kyläkoulujen perustamiseen ja palvelujen paranemiseen. Kyläkaupat lisääntyivät, ja linja-autovuorot tihenivät. Vuonna 1950 joka viides Suomen kotitalouksista oli vielä ilman sähköä, mutta sähköjohtoja alkoi vuosikymmenen kuluessa ilmestyä kulkemaan syrjäkyliinkin johtavien teiden varsille.

Elettiin jälleenrakentamisen aikaa. Sodassa tuhoutunut rakennuskanta piti uusia, ja Neuvostoliitolle luovutettujen alueiden siirtoväestö asuttaa. 1940-luvun lopulla maaseudulle luotiin noin 100 000 uutta pientilaa, ja kaupunkeihin rakennettiin kerrostaloja asuntopulan helpottamiseksi.

Nuorten omat jutut

Sodan ja sen jälkeisen sotakorvausajan lapsuudessaan kokeneet 1950-luvun nuoret saivat nyt nähdä olojen vähittäisen paranemisen. Ensimmäistä kertaa oli syntymässä nuorison oma kulttuuri, johon liittyivät musiikki, pukeutumistyyli, elokuvat ja tapaamispaikat. Nuoriso halusi tehdä pesäeron sodankäyneeseen sukupolveen, ”jonka toinen jalka oli haudassa ja toinen juoksuhaudassa”. Tämä kaikki omaksuttiin Suomessa pitkälti amerikkalaisten elokuvien, televisio-ohjelmien ja mainosten kautta. Niin James Deanin elokuva Nuori kapinallinen (Suomeen 1956) kuin televisiossa 1950-

Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956.

1950-luvulla

- Vuosikymmenen alkaessa Suomen tasavallan presidenttinä oli Juho Kusti Paasikivi. Urho Kaleva Kekkonen valittiin presidentiksi vuonna 1956.
- Neuvostoliiton johdossa oli kommunistisen puolueen pääsihteeri Josif Stalin. Stalin kuoli vuonna 1953, ja hänen tilalleen maan johtoon nousi Nikita Hruštšev.
- Ruotsissa valta vaihtui vuonna 1950, kun kuningas Kustaa VI Aadolf nousi valtaistuimelle.
- Englannin kuningatar Elisabeth II nousi valtaan isänsä Yrjö VI:n kuoleman jälkeen. Hänet kruunattiin 27-vuotiaana heinäkuussa 1953.
- Yhdysvaltain presidenttinä oli Harry S. Truman vuoteen 1953, ja siitä eteenpäin Dwight D. Eisenhower.
- Korean sota käytiin vuosina 1950–1952.
- Suomen Marsalkka Carl Gustaf Emil Mannerheim kuoli tammikuussa 1951.
- Suomen ensimmäinen (1919–1925 presidentti K.J. Ståhlberg kuoli vuonna 1952.
- Vuonna 1952 Helsingissä järjestettiin kesäolympialaiset. Kisoihin osallistui yhteensä 4 925 urheilijaa 69 maasta, ja maksaneita katsojia kisoissa oli lähes 1,4 miljoonaa. Helsingissä oli hetken aikaa ennennäkemättömän kansainvälinen tunnelma.
- Pohjoismaiden neuvosto perustettiin vuonna 1952, ja Pohjoismaiden välillä otettiin käyttöön passivapaus. Suomi liittyi Pohjoismaiden neuvoston jäseneksi vuonna 1955.
- Suomi liittyi YK:n jäseneksi vuonna 1955.
- Neuvostoliitto palautti Suomelle laivasto-tukikohtana käyttämänsä Porkkalan vuokra-alueen vuonna 1956. Alun perin alue oli vuokrattu viideksikymmeneksi vuodeksi vuodesta 1944 lähtien, ja sen suomalais-asukkaat oli evakuoitu muualle maahan.
- Vuoden 1956 alusta Suomessa purettiin hintasäännöstely. Se sai aikaan hintojen ja elinkustannusten nousun ja johti maalis-kuussa kolmen viikon yleislakkoon, johon osallistui yli 400 000 suomalaista.
- Neuvostoliitto lähetti maailman ensimmäi-sen tekokuun, Sputnik 1:n avaruuteen lokakuussa 1957. Suomessakin satelliitin matkaa seurattiin kaukoputkilla ja radioteleskoopeilla. Pilvettömällä säällä Sputnikin saattoi erottaa paljaallakin silmällä. Kuukautta myöhemmin avaruuteen lähti Sputnik 2 mukanaan Laika-koira.
- Yhdysvallat lähetti avaruuteen ensimmäisen tekokuunsa, Explorer I:n, vuonna 1958.

▲ Pyrkijä N:o 12 joulukuu 1954.

▲▲ Pyrkijä n:o 9 syyskuu 1954.

▼ Linja-autokyydillä matkattiin maaseutukylistä kaupunkiin ostoksille.

Suosituimmat nimet 1950-luvulla

MIEHET: Juhani, Olavi, Antero, Tapani ja Kalevi.
NAISET: Anneli, Helena, Hannele, Kaarina ja Marjatta.

(VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN NIMIPALVELU)

ja 1960-luvuilla esitetyt lännensarjatkin halusivat luoda kuvan elämäntavasta, johon kuuluu itsenäisyys ja riippumattomuus, mahdollisuus ”kulkea omia polkujaan”.

» Jenkkikulttuuri oli akuankkoineen, valittuine paloineen, jenkkitukkineen ja cocacolineen tehnyt läpimurtonsa jo muutamaa vuotta aiemmin, mutta kielitaidoton ja tuontirajoitusten kurimukseen ahdettu kansa joutui tekemään siitä eräänlaisen suomalaisen version. Poltettiin amerikkalaistyylisiä, mutta taatusti suomalaisia savukkeita, kun aitoja ei saanut, ja kuunneltiin jenkkihittejä kotoisten iskelmätähtien esittäminä suomennoksina.” (Turun Sanomat 27.8.2006.)

Tytöt ja pojat liikkuivat yleensä omissa ryhmissään, kunnes 15–16-vuotiaina sakit sekoittuivat. Nuoriso itse määritteli nuoret 14–20-vuotiaiksi, vanhempia sakkiin kuuluvia pidettiin outoina. Usein sen ikäiset olivatkin jo naimisissa. Sakit kokoontuivat baarien ja kioskien edustoilla ja tanssipaikoilla. Pienissä ystäväporukoissa tavattiin kahviloissa ja käytiin mm. elokuvissa ja konserteissa.

» Lemmenkaipuu johtaa harhapoluille

Yhteisestä seuraelämästä eristettyjen nuorten vastakohtana on nuoriso, joka vaistonsa vetämänä hakee ainaista seurustelutilaisuutta kahviloissa, ravintoloissa, elokuvissa ja tanssitilaisuuksissa. Tällainen nuoriso ei joudu kärsimään yksinäisyydestä, mutta sen onnettomuutena on vajota yksipuolisesti huvitteluelämään, jossa lemmentunteet ovat hallitsevia,mutta jossa nuoret pääsevät vain pintapuolisesti tuntemaan toisensa. Alinomaisessa tanssimisessa, mielistelevässä keskustelussa ja saattelumatkoilla muodostuu lemmellä tunteileminen elämän keskukseksi, joka syrjäyttää muut harrastukset. Aika ja voimat uhrataan niin tarkoin edellä kuvatunlaiseen seurusteluun, että opiskelu keskeytyy ja työtkin tulevat hoidetuksi puutteellisesti ainaisten yövalvontain ja lemmenhaaveilujen herpaannuttaessa velvollisuustehtävien suorittamista.” (Matti E. Mäki: *Seurustelusta*. Pyrkijä N:o 4 huhtikuu 1954.)

Kotilieden vuoden 1955 kesäkuun lehdessä neuvottiin vanhempia, joiden lapset halusivat järjestää kotona kutsut ystävilleen: ”Kun nuoriso kokoontuu yhteen, ei ole tarpeellista, että vanhemmat ovat mukana koko ajan. Eihän voi vaatia, että nuoret ihmiset jännittäisivät koko ajan, osaavatko he keskustella kyllin henkevästi vanhempien kanssa ja esiintyä aivan niin kuin pitäisi ja näin koko kutsut menevät heiltä pilalle. Toisaalta vanhemmat eivät jaksakaan monta tuntia yhtä mittaa seurustella samaan tapaan kuin nuoriso, joka jaksaa tunnin toisensa jälkeen pelata ja leikkiä ja tanssia. Kaikki tämä tapahtuu vielä tavallisesti niin äänekkäästi, että se käy vanhempien hermoille. Mutta vanhempien täytyy pitää huolta siitä, että kutsut loppuvat sovittuun aikaan. Liian pitkälle jatketuista ”hipoista” jää tavallisesti suuhun ilkeä maku.” (M.H: *Nuori kesä*. Kotiliesi N:o 12 kesäkuu 1955.)

1950-luvulla lapset kävivät vähintään kansakoulun. Myös oppikoululaisten määrä kasvoi vauhdilla. Oppikoululaisille syntyi oma nuorisokulttuurinsa, jossa Suomen Teiniliitto oli taustavoimana. Teinikortilla pääsi kerhoihin ja koulujen vuorotellen järjestämiin illanviettoihin eli konventteihin. Konventeissa nuoret tapasivat toisiaan opettajien valvovien silmien alla ja pääsivät toisinaan jopa tanssimaan. Musiikista vastasivat yleensä koulujen omat orkesterit, jotka soittivat useimmiten jazzia.

» Lauantaina 25.1.1957. Saimme toissapäivänä teinikortit. Vilkkari jakoi ne ja puhui hyvin kauniisti. Olemme teinejä.” (Lainaus Katariina Eskolan, o.s. Haavio, päiväkirjasta teoksesta *50-luvun teinit*, 1994.)

Nuorisomuotia – ensimmäistä kertaa!

Tytöillä housuja ja jumppereita

Vuosikymmenen alkupuolella nuorten pukeutuminen seuraili yhä 1940-luvun tyyliä, eikä varsinaista nuorisomuotia oikeastaan vielä ollut. Naiset ja tytöt alkoivat kuitenkin vähitellen, miesten mutinoista huolimatta, yhä useammin pukeutua housuihin hameen tai leningin sijaan. Puoliväliin 1950-lukua tultaessa tyttöjen housut olivat lahkeista kapeat ja ylhäältä väljät ja laskostetut. Housukangas saattoi olla vaikkapa pikkuruudullista tai vakosamettia. Talviaikaan tytöt käyttivät hiihtohousuja.

» Nykyisin nuorten tyttöjen pukeutumisen pitää olla riittävä kylmänä vuodenaikana. Yleinen tapa on, että hartioiden tienoille kasataan paljonkin vaatetta mutta vatsanpohjan seutu jää alttiiksi kylmille viimoille. Sukansuun ja melkein olemattomien nylonhousujen väliin jää kokonaan pukematon kohta, mistä voi aiheutua ikäviä tulehduksia. Pakkaspäivinä kyllä useimmat tytöt vetävätkin viisaasti

Hymypatsaat

Suomen kouluissa on jaettu hymypoikapatsaita Kansakoulun Kerhokeskuksen järjestämissä hyvän toveruuden kilpailuissa vuodesta 1954 lähtien. Seuraavana vuonna hymypojan rinnalle tuli hymytyttöpatsas. Oppilaat saivat itse valita joukostaan reippaimman ja rehdeimmän palkinnonsaajan, ja veistosten myyntitulot käytettiin varattomien ja lahjakkaiden nuorten opintojen tukemiseen.

jalkaansa hiihtohousut, joiden alla on toivottavasti vielä villahousut, mutta varhaiskeväällä tämä huomautus taas on aiheellinen." (*Tyttö kasvaa*, Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956.)

Puserot myötäilivät linjoja ja neulejumppereissa oli helmassa leveä resori. Usein pusero oli tungettu housunvyötärön alle ja päällä oli leveä vyö uumaa korostamassa, mutta saattoipa neuleen helma olla rennosti housujen päälläkin. Arkijalkineet olivat tavalliset "läskipohjakengät" ja huonolla kelillä harmaasta kumista tehdyt kalossit, ns. elefanttitossut.

» Nykyinen kenkämuoti suosii, hyvä kyllä, tytöillä matalia kantoja. Liian korkeitten korkojen käyttäminen voi aiheuttaa lantiossa rakennevirheitä, nyt muoti on kyllä melkoisen käytännöllinen, kunhan vain muistetaan, että lantion luut ja lantion asento ovat kehitysvaiheessa. Toivottavasti kenkämuodin luojat ottavat tämän huomioon vastaisuudessakin teini-ikäisten kenkiä suunnitellessaan." (*Tyttö kasvaa*, Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956.)

UUSI PRESIDENTTIPARIMME

KOTILIESI

N:o 5 - MAALISKUUN 8. P:NN 1956 - 34. VUOSIKERTA

PAATOIMITTAJA ALLI WIHERHEIMO

KOTI ON YHTEISKUNNAN SYDÄN

Lakitieteen tohtori Urho Kaleva Kekkonen on astunut tasavaltamme presidentin korkeaan virkaan. Hänen puolisostaan Sylvi Kekkosesta on samalla tullut valtakuntamme ensimmäinen nainen, Maan Äiti, niinkuin olemme tottuneet aina sanomaan. Meidän kansalaisvelvollisuutemme — ja myös oikeutemme — on ehdottomalla lojaalisuudella tukea uutta presidenttiparimme heidän vastuullisessa tehtävässään. Sillä heidän onnistumisensa on myöskin meidän onnemme.

Erityisesti me suomalaiset naiset haluamme muistaa vasta valitun presidenttimme puolisoa Sylvi Kekkosta, kahden aikuisen kaksosopojan äitiä. Hänen osansa johtavan poliitikon vaimona ei ole ollut aina helppo. Mutta toisaalta se on antanut hänelle runsasta elämänkokemusta. Hän edustaa nykyajan sivistynyttä, valpaskatseista naista, joka henkilökohtaisesta ujoudestaan huolimatta on kaikessa hiljaisuudessa ollut puolisonsa poliittisen toiminnan uskollinen tuki — ja ankarin kriitikko. Samoinkuin presidentti Kekkonen astuu kansansa eteen ei enää poliitikkona, vaan valtakunnan kokonaisuutta katsovana valtiomiehenä, samoin saamme uuden Maan Äidin nähdä meille kaikille yhtäläisesti kuuluvana. Tässä mielessä toivotamme vilpittömästi hänelle voimia ja terveyttä vaativaan asemaansa.

◀ **Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956.**

Teiniliitto

Suomen Teiniliitto oli perustettu vuonna 1944 oppikoulujen yläluokkalaisten toverikuntien kattojärjestöksi ajamaan oppikoululaisille yhteistä harrastustoimintaa ja yhtenäistä arvomaailmaa. Teiniliitto ja koulujen omat yhdistykset ylläpitivät ja kehittivät nuorten kerhotoimintaa ja yleisesti hyväksyttyjä ns. hyviä harrastuksia. Pidettiin mm. lausunta- ja puhekilpailuja ja järjestettiin teinien kulttuuriviikkoja, jotka pidettiin vuosittain eri paikkakunnilla. Vuonna 1945 julkaistiin *Teinin Kirja*, ja myöhemmin alkoivat ilmestyä *Teini*-lehti ja *Teinikalenteri*. Lehdessä ilmestyi juttuja mm. elokuvista, kirjallisuudesta ja musiikista. Oppikoululaisille suositeltiin erityisesti konsertteja ja oopperaa. Jazzkin oli jo lehdessä "tunnettua" 1950-luvulla, mutta rockmusiikista ja -elokuvista ei kirjoitettu.

▲ Turun Kisa-Veikkojen poikia 1950-luvulla. Kaverukset vasemmalta: Ensio Laine, Kalevi Laaksonen, Esko Suoranta. Kuva: Nuoperi/Ensio Laine.

▶ Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956.

▶ Kotiliesi N:o 12 kesäkuu 1955.

Leveitä helmoja ja fritsuliinoja

Kun tytöt illalla lähtivät tansseihin, he pukivat ylleen leveähelmaisen mekon tai kellohameen, jonka alla oli monikerroksinen tärkätty alushame tukea antamassa ja vyötäröllä leveä vyö. Housuissa nuorten naisten ei ollut sopivaa mennä tanssimaan. Hartioilla lämmitti neuletakki ja kaulaan kietaistiin ohut värikäs sifonkihuivi eli fritsuliina. Jalkaan tytöt sujauttivat teräväkärkiset ja piikkikorkoiset juhla-avokkaat, nilkkaremmikengät tai ballerinatossut. Ranskalainen filmitähti Brigitte Bardot toi muotiin BB-ruudut eli vaaleanpuna- ja vaaleansiniruudulliset mekot. Pojat pukeutuivat tansseihin siististi pukuun. Ensimmäisen puvun pojat saivat yleensä rippijuhliinsa.

» Tyttöjen alusasuihin kuuluivat 1950-luvulla rintaliivit (mahdollisesti topatut), liivit sukkanauhoineen, saumasukat, pikkuhousut, alushame ja mahdollisesti vielä aluspusero – seitsemän vaatekappaletta jo ennen kuin päästiin varsinaiseen pukeutumiseen" (www.ouka.fi/ppm/1950, 19.4.2010).

Tytöt ompelivat vaatteensa usein itse ja uudistivat vanhemmilta sisaruksilta perimiään vaatekappaleita. Jo silloin siis tuunattiin. Tehtiin paitapuseroita, ns. babykaulus-puseroita ja kimonohihallisia puseroita.

» **Hihat vaihdetaan**

Kun neulepuseron tai villatakin hihat ovat kuluneet, voi niihin ommella uudet hihat sopivan värisestä ruudullisesta kankaasta. Hihansuut voi tehdä vanhojen hihojen yläosasta, jotka tavallisesti ovat pysyneet ehjinä. Tällainen pusero on hauskannäköinen ja sopii yhtä hyvin äidille kuin tyttärellekin." (Joka naisen niksikirja 1951, 164.)

▶ Turkulaisnuoria oli mukana Turun ystävyyskaupungin Göteborgin kansainvälisellä nuorisoviikolla vuonna 1959. Kuva: Nuoperi/ Turun kaupungin nuorisotyölautakunta.

▶ Tytöt Turun nuorisoviikon laulelma-, iskelmä-, harmonikka- ja kisällilaulukilpailuissa Toivo II:ssa 18.4.1958. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisotyölautakunta.

Uimapuvusta villahousut

Vanhanaikaiseksi tai muuten epämieluisaksi käynyt villainen uimapuku voidaan muuntaa villahousuiksi siten, että vyötärön kohta ommellaan ensiksi koneella, etteivät silmukat pääse juoksemaan, ja leikataan sitten ompeleen yläpuolelta ja ommellaan yliluotellen. Lahkeitten suista voidaan päärme ratkoa auki ja lahkeita jatkaa tarvittaessa. Samoin voidaan neuloa kauluri yläosan pidentämiseksi." (*Joka naisen niksikirja* 1951,165.)

Aikuisten naisten kesäleningit olivat vartaloa myötäileviä ja myös jakkupuvut, ns. kävelypuvut, olivat kapealinjaisia. Tyylikkään naisen asuun kuuluivat hansikkaat, ns. pillerirasiahattu ja teräväkärkiset korkokengät.

Pojilla vookeja ja rotantappokenkiä

Lättähattumuoti tuli Suomeen Ruotsista ja esikuvia oli muuallakin Euroopassa. Jo 1950-luvun alussa lättähattuja saattoi näkyä suurimpien kaupunkien kaduilla, mutta varsinaisesti muoti levisi vasta vuosikymmenen puolivälissä. Lättähattunuoret halusivat herättää huomiota, jopa vähän pahennustakin, ja kuuluivat yleensä johonkin sakkiin. Sakeilla oli omat

Muotipuku kautta aikojen -kirja vuodelta 1957 kuvaa naisen pukeutumisen muuttumista vuosina 1910–1955 näin:

Funktionalismi on tehnyt naisenpuvun tarkoituksenmukaiseksi. Se ei vahingoita terveyttä eikä haittaa liikkumisvapautta. – – – Viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana on keksitty monia uusia pukeutumista palvelevia aineita ja menettelytapoja. Kumin ja joustinneuleiden avulla, vinoleikkauksella ja neulekankailla naisenpuku saadaan vartalonmukaiseksi ja samalla miellyttävän joustavaksi. Kemiallisesti valmistetuista kuiduista, nylonista, perlonista ja muista samantapaisista aineista kudotut kankaat ovat paljon kestävämpiä kuin orgaanisista aineista – villasta, silkistä, tai pumpulista – valmistetut kankaat. Niiden peseminen on sitä paitsi helpompaa." (Hansen, 1957, 150.)

Marimekon Jokapoika

Marimekko perustettiin vuonna 1951. Vuokko Nurmesniemi suunnitteli Marimekolle vuonna 1953 Piccolo-kankaan, ja vuonna 1956 kankaasta Jokapoika-paidan, joka on nykyään Marimekon vanhin yhtäjaksoisesti tuotannossa ollut tuote.

▲ "Meidän aikamme" muotia vuodelta 1957. Kuva kirjasta *Muotipuku kautta aikojen,* Hansen 1957.

LEHTILEIKKEET: Hopeapeili toukokuu N:o 5 1957, Kotiliesi N:o 12 kesäkuu 1955, Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956, Kotiliesi N:o 13 heinäkuu 1957, Viuhka No 9. 1954.

vakinaiset kokoontumis- eli passipaikkansa, joissa hengailtiin. Lätäreillä oli tapana maleksia passipaikallaan hitain notkuvin askelin, ryhti kumarassa ja kädet taskussa, usein vielä savuke suupielessä.

Omintakeisen ryhdin lisäksi lättähattu-nuorukaisen tärkein tuntomerkki oli yhdistelmä ”rotantappokengät, porkkana-housut ja tule luokseni -kampaus”. Jalkineina olivat tavallisesti paksupohjaiset kumipohja-kengät tai korolliset mokkakengät. Tyylikkäimmät jalkineet olivat terävä-kärkiset, englantilaisen Spitfire-hävittäjän mukaan nimetyt spittarit tai pyöreä-kärkisemmät messerschmittit. Korot oli usein raudoitettu, ja askeleet napsuivat mukavasti kadulla kulkiessa.

Porkkanamalliset mustat teryleenihousut olivat takamuksesta väljät ja kapenivat voimakkaasti alaspäin. Kaupan housut harvoin kelpasivat sellaisenaan, vaan tarvittiin äidin tai tyttöystävän ompeluapua lahkeiden kaventamiseen. Punttien kuului joko valua kenkien päälle tai olla niin lyhyet, että valkoiset nilkkasukat vilkkuivat.

"Tule luokseni” -kampaus syntyi niin, että hiuksiin kammattiin hiusrasvaa ja sivuhiukset vedettiin ohimoilta tiukasti taaksepäin. Sen jälkeen otsalle rakennettiin eteenpäin sojottava ”vooki”, ja lopuksi niskahiukset kammattiin sivuilta keskelle ”kanan tai ankan perseeksi”. Kampauksen päälle, otsalle kallelleen, aseteltiin lättähattu eli lättä. Kunnon lättähattua ei saanut valmiina kaupasta, vaan Roston-, Harrison- ja Stetson-merkkiset huopahatut muotoiltiin kotona. Höyryävän kattilan tai kahvipannun päällä pehmitetty hattu muotoiltiin täysin pyöreäksi, suoralieriseksi

◀ Turun nuorisoviikolla 1955 järjestetyissä nuorisojohtajien tanssiaisissa nähtiin leninkejä, lakeerikenkiä ja tummia pukuja. Kuva: Nuoperi/ Turun kaupungin nuorisotyölauta-kunta.

◀ Nahkapusakka yllä ja vooki otsalla Turun Tapulikadun nuorisotalon kerhossa. Kuva: Nuoperi/ Turun kaupungin nuorisotyölauta-kunta.

◀ Herrasmiesten talvipukeutumiseen kuului kaksirivinen villakangasulsteri, kaulahuivi ja hattu.

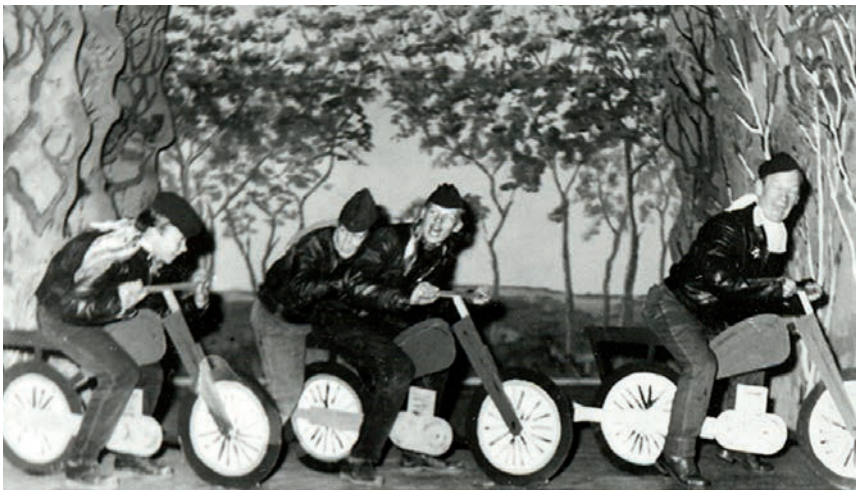

◀ **”Pärinäpojat” farmareissaan ja nahkatakeissaan Turun nuorisoviikon laulelma-, iskelmä-, harmonikka- ja kisällilaulukilpailuissa 18.4.1958. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisotyölautakunta.**

ja päältä lättänäksi. Lätän ideaalikorkeuden mittana oli tulitikkuaskin pitkä sivu.

Tyylipuhtaan lättähattunuoren pikkutakki oli pari numeroa liian suuri ja olkapäistä vahvasti topattu. Värinä oli yleensä musta tai tummansininen. Pikkutakin alla oli valkoinen teryleenipaita ja solmio. Polvien yläpuolelle ulottuvassa päällystakissa oli selässä halkio ja tamppi, usein karvakaulus ja tietysti olkatoppaukset.

Naispuolisia lätäreitä kutsuttiin myssymisseiksi, sillä lättähattujen sijaan tytöt käyttivät päähineinä itse neulottuja villamyssyjä tai toisinaan huiveja.

Vuosikymmenen lopulla ns. ”oppikoululättähatut” vaalivat edelleen alkuperäistä lättähattumuotia, mutta työläislättähatuilla oli jo usein yllään nahkapusero, joka oli muutenkin osa aivan uutta maailmalta leviävää nuorisomuotia. Mallia otettiin suuren maailman elokuva- ja musiikkitähdistä. Poikasakkien jäsenillä kuului olla musta nahkapusero, tummat kapeat housut ja tennistossut tai spittarit. Päähän pojat saattoivat laittaa pipon. Myös tyttöjen, ”myssymissien” ja ”surinasussujen”, housumalli oli nyt piukka, ja tiukka oli myös housuihin yhdistetty villapusero. Villajumpperin kanssa saatettiin pukea myös kapea hame.

Dongarit pojille – ja tytöillekin

Farmareista eli dongareista tuli nuorten miesten muotihousut Marlon Brandon ja nuoren kapinallisen, James Deanin, esimerkin mukaan. Suomessa farkkujen teollinen valmistus alkoi 1950-luvun puolivälissä. Ennen sitä farkkuja oli pitänyt lähteä hakemaan Ruotsista saakka, jollei niitä sitten onnistunut ostamaan ulkomaisilta merimiehiltä.

» 1950-luvun merkittävimpiä farkkujen valmistajia Suomessa olivat Mattisen teollisuus Oy ja Vaaksa Oy. Vaaksa Oy sai ensimmäiset farmareiden kaavat, kun vuonna 1954 tehtaalle tuli kanadalainen merimies, joka vaihtoi risaiset farmarimalliset työhousunsa tehtaalla ehjiin vaatteisiin. Näistä risaisista housuista teki Leila Anttila ensimmäiset suomalaisten farmareiden eli dongareiden kaavat mallimestarinkirjaansa. Housut olivat suurmenestys ja saivat Väiski-nimen tunnetun sarjakuvahahmon Väiski Vemmelsäären mukaan.” (www.ouka.fi/ppm/1950, 19.4.2010.)

▼ **Nuoren neidin tyylikkyyttä vuodelta 1950. Kuva: Anne-Mari Pietiläinen.**

Tiesitkö tämän?

Kun työvaatteita valmistavan Mattisen Teollisuuden tuore toimitusjohtaja Sakari Mattinen ja mainosmies Oie Salo ryhtyivät suunnittelemaan tehtaan tuotannon laajentamista nuorisomuotiin, he hakivat vinkkejä vuonna 1957 Helsinkiin avatusta nuorten Haka-kerhosta. Miehet kyselivät nuorisokahvilassa viihtyviltä nuorilta vaatetoiveista ja seurasivat nahkatakkipoikien neuvoa farmariostoksille satamaan. Mattisen tehtaalla merimiehiltä ostetut jenkkifarkut sitten purettiin kaavojen malliksi, sinistä denimiä tilattiin maailmalta ja James-nimi lainattiin ”nuorelta kapinalliselta”.

Vähitellen myös tytöt alkoivat käyttää farkkuja, ja moisen pukeutumisen soveliaisuudesta riitti keskustelua vielä 1960-luvulla. Ensimmäisiin tyttöjen mallin farmareihin vetoketju ommeltiin vasemmalle sivulle, sillä kukaan ei voinut kuvitellakaan tytöille vetoketjua eteen.

Mattisen teollisuus Oy alkoi vuonna 1958 valmistaa James Deanin mukaan nimettyjä James-farkkuja. Jameksista tuli varsinainen hittituote ja Vaaksan farmareiden kilpailija.

» Maan vaatekauppiaat yrittivät hankkia vaikeasti saatavia menekkituotteita niin kiihkeästi, että esimerkiksi Mattisen James-farkkuja tuottavan tehtaan ompelijattarien piti työskennellä työrauhan takia lukittujen ovien takana. Uusien muotihousujen nimi vakiintui alusta alkaen farkuiksi.” (www.ouka.fi/ppm/1950, 19.4.2010.)

Kosmetiikan käytön alkeita

Vanhempien mielestä nuorten tyttöjen ei sopinut ”tuhria kasvojaan”, joten tytöt ostivat ensimmäiset huulipunansa yleensä salaa. Nuoret käyttivät pastellisävyisiä huulipunia, aikuiset naiset usein kirkasta punaista Marilyn Monroen esimerkkiä seuraten. Huulten punaamisen lisäksi tytöt saattoivat tupsuttaa kasvoilleen puuteria illatsuihin lähtiessään. Luonnollisen persikkainen ihon sävy oli muotia, eikä poskipunaa käytetty. Kainaloihin sipaistiin Odo-Ro-No, Bac-Stick tai Mum-rollette-merkkistä deodoranttia.

» **Huulet punaisiksi**
Kalpeita huulia voi hieroa tuoreella sitruunaviipaleella, josta ne saavat raikkaan ja luonnollisen punan.” (*Joka naisen niksikirja* 1951, 381.)

» **Huulipunan jatkaminen**
Loppuunkuluneen huulipuikon värijäännökset voi veitsenkärjellä irroittaa johonkin pieneen rasiaan, jossa siihen sekoitetaan hieman rasvaa ja saadaan siten sopivaa poskiväriä tai huuli-punaa siveltimellä levitettäväksi, mikä yleensä onkin suositeltava tapa.” (*Joka naisen niksikirja* 1951, 382.)

» Näppyläin poistaminen Nuorilla on usein näppylöitä kasvoissaan. Tavallisesti ne katoavat iän myötä itsestään. Kasvoja on usein pestävä lämpimällä vedellä, mutta saippuaa on käytettävä vain melko harvoin. Runsasta sokerin ja rasvaisen syömistä on vältettävä, mutta sen sijaan syötävä vihanneksia, hedelmiä ja hiivaa.” (*Joka naisen niksikirja* 1951, 395.)

Lyhyeksi kynittyä ja pehmeän kiharaista

Naisten hiusmuoti oli pehmeän kiharainen. Suurilla papiljoteilla kampauksesta saatiin pallomaisen pöyheä. Permanenttikin yleistyi. Ihaillun filmitähden, Audrey Hepburnin, tapaan myös poikamaisen lyhyet kampaukset olivat tytöillä suosittuja. Pidemmät hiukset tytöt sipaisivat sifonkihuivilla poninhännäksi.

» Missä kumman ajassa nämä Brigitte Bardot -kutrit on kasvatettu? Viime talvena tämä ikäluokka kulki vielä ruohonleikkuukoneella ajetuin Audrey Hepburn -hiuksin.” (*Pois kadulta*, Apu 43/1957.)

» **Hiusten hoito**
1. Hiusten jokapäiväinen perusteellinen harjaaminen saa verenkierron päänahassa hyvin toimimaan. Harjat ja kammat on pidettävä hyvin puhtaina, koska siitä riippuu hiusten siisteys ja kiilto. Päänahkaa on hangattava hiusvedellä.

2. Asiantuntijat ovat eri mieltä siitä, kuinka usein hiuksia on pestävä. Yleensä on noin kahden viikon väliaika sopiva, mutta hiukset, niin kuin mikä muu tahansa, on pestävä silloin, kun ne ovat likaiset.

3. Kaupoissa oleviin shampoonijauheisiin on suhtauduttava varovaisesti, saippuan ja booraksin käyttö on turvallisinta. Milloinkaan ei pidä käyttää teräsharjaa.

4. Muutama pisara sitruunamehua tai etikkaa lisättynä viimeiseen huuhdeveteen poistaa hiuksista viimeisetkin saippua-hiukkaset ja antaa hiuksille kauniin kiillon.”

(*Joka naisen niksikirja* 1951, 396.)

LEHTILEIKKEET: Hopeapeili toukokuu N:o 5 1957, Kotiliesi N:o 12 kesäkuu 1955, Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956,
Kotiliesi N:o 13 heinäkuu 1957, Viuhka No 9. 1954.

kampaus käy
naisellisemmaksi . .

Pikkutyttöjen »poninhäntä» toistuu naisten kampauksissa, joissa hiuslatvat kuitenkin tai-

Nuorisomusiikin tuloa ei voinut estää

Toisaalta jiveä, toisaalta iskelmää

Vuosikymmenen alkupuolella suomalaiskaupunkien nuoret kuuntelivat jatsia, joko kouluhipoissa tai radiosta, väliin BBC:stäkin. Myös äänilevyjä ostettiin, jos kotoa löytyi soittopeli. Halvimmat levysoittimet maksoivat noin 10 000 silloista markkaa ja levyt 450 markasta 1 700 markkaan. Levykaupoissa eli levybaareissa käytiin tutustumassa tarjontaan.

» Merille lähteneet turkulaispojat toivat levyjä ulkomailta kavereilleen. Lisäksi useimmat kävivät rippikouluiässä tanssikoulua, ja ainakin Reunamon ja Suomelan tanssikouluissa oppi muotitanssi jiveä." (Turun Sanomat 27.8.2006.)

Linnanmäellä järjestettiin ensimmäiset jiven SM-kilpailut vuonna 1954. Musiikista vastasi Onni Gideonin yhtye. Uusi tanssi villitsi, ja pienempiä tanssikilpailuja järjestettiin harva se viikko eri puolilla maata. Jive-ilmiö keskittyi kuitenkin erityisesti kaupunkiseuduille. Maalla lavatanssit jenkkoineen, tangoineen ja fokseineen olivat edelleen nuorison suosiossa. Kotimaisia, nuortenkin ihailemia, iskelmätähtiä olivat mm. Olavi Virta, Henry Theel, Tapio Rautavaara, Annikki Tähti, Laila Kinnunen, Vieno Kekkonen, Brita Koivunen, Harmony Sisters, Metro-tytöt ja Kippari-kvartetti.

Myös Reino "Repe" Helismaa ja Toivo Kärki tekivät tiivistä yhteistyötä iskelmämusiikin saralla. Tuotteliaan kaksikon 1950-luvun kappaleita ovat kymmenien muiden ohella muun muassa laulut Linjuripolkka, Rovaniemen markkinoilla, Lentävä kalakukko, Kaksi vanhaa tukkijätkää, Reppu ja reissumies, Kulkurin iltatähti, Rekiretki, Minä soitan sulle illalla, Sinun silmiesi tähden, Laivat puuta – miehet rautaa ja Hiljainen kylätie. Lauluja esittivät Helismaan itsensä lisäksi mm. Tapio Rautavaara, Esa Pakarinen, Metro-tytöt ja Olavi Virta. Osa laulunteki jäkaksikon tuotannosta leimattiin vähäpätöiseksi rillumareiksi, joka teilattiin arvosteluissa, mutta jota Suomen kansa rakasti. Arvosteluissa oli aivan eri sävy, kun Helismaa ja Kärki tekivät laulujaan ja laulunäytelmiään salanimien suojissa.

Rock and roll – Ketkuta ja jyrää

» No joo, siis toi rock 'n' rollin harrastaminen musiikin puolella oli tietysti hyvin vaikeeta sikäli, että levythän oli kalliita. Lp-levyhän makso vuonna 1955, kun niitä ruvettiin tuomaan enemmän Suomeen, niin makso 24 markkaa nykyrahassa. Sehän oli vuonna –55 hirveen paljon rahaa. Et siitä johtu esimerkiks just se, et ei oppikoulunuorisolla ollu paljon levyjä, et ne oli singlejä ja ep-levyjä. Työssä käyvillä nuorilla saatto olla lp-levyjä jo viiskytluvun loppupuolella. Ja tota noin, radiosta sitten tuli hyvin vähän rokkia, et se oli melkeen Lauantain toivotuissa levyissä saatto tulla yks, viimenen kappale, ja jos oli huono onni, se oli Paul Ankaa tai Lasse Liemolaa, et se ei ollu oikein rock 'n' rollia. Et kyl se aika snadia oli. Ja eihän siihen aikaan, avokelanauhureit oli, mut ne oli hyvin harvinaisii vielä viiskytluvun loppupuolella, ja kasettisoitinta ei ollu vielä ees keksitty sillon. Kyllä sitä niinku lainattiin kaverin kaverilta levyjä ja tolla pohjalla, et ois saatu jotain uutta kuultavaks. Kyl se hyvin pientä oli siihen aikaan. Levysoittimiakin oli vähän ja ne oli hirmu kalliita." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

Suomen ensimmäisen varsinaisen rock and roll -konsertin järjesti Turun Pyrkivä Turun konserttitalolla pilvisenä ja koleana

◀ 1950-luvun keräilyvihko on löytö kirpputorilta.

- **Vuoden 1954 suosituimmat levytykset Suomessa olivat Olavi Virran Istanbul, Täysikuu ja Sokeripala.**
- **Unto Mononen sävelsi Satumaa-tangon vuonna 1955, ja sen levytti Henry Theel. Varsinainen iskelmähitti kappaleesta tuli kuitenkin vasta 1962, kun Reijo Taipale levytti sen.**
- **Annikki Tähden Muistatko Monrepos´n oli ensimmäinen suomalainen kultalevy 1956.**

maanantai-iltana 22.10.1956. Itse asiassa konsertteja oli peräkkäin kaksi, toinen seitsemältä ja toinen puoli kymmeneltä. Esiintyjät olivat jazz-muusikoita, mutta musiikki silkkaa rokettirollia. Ensimmäisen, loppuunmyydyn konsertin yleisöllä oli mukanaan pillejä ja räikkiä, ja lehdet kirjoittivat, miten ”rock and roll” -huuto kaikui taukoamatta. Varttuneempi väki ei ollut uudesta musiikista yhtä innoissaan. Rock and roll -musiikkia pidettiin tyhjänpäiväisenä, vaikkakin rytmiltään sytyttävänä, ja sen arveltiin sammuvan yhtä nopeasti kuin oli syntynyt.

▲ **Kuusjärven (nyk. Outokumpu) kunnan nuorisonohjaajien peruskurssilla syksyllä 1958 harjoiteltiin tansseja virastotalon nurmikolla. Kuva: Nuoperi/Väinö Sinervo.**

» Kaksi nuorukaista nousi piippuhyllyn puolella paikoiltaan, riisui takkinsa ja alkoi tanssia. Järjestysmiehet poistivat heidät salista, mutta vahtimestari päästi pojat uudelleen sisälle ja sanoi, että kyllä salissa saa huutaa. Tanssijat saivat sankarin vastaanoton. – – – Jälkeenpäin kohistiin, että joraamaan yltynyt yleisö olisi turmellut arvokasta Konserttitaloa pahemman kerran. Todellisuudessa vahingoiksi kirjattiin yhden penkin päällinen, toisen penkin alla oleva akustiikkalevy, kahdet penkkien alla olevat numerolaatat, miesten WC:n pisuaarin vedenheittoputki ja palopostin lasi. Kaupungilta lähti Turun Pyrkivälle vaatimaton 3 680 markan lasku. – – – Pelkkä konsertti ei riittänyt innokkaimmille rokkaajille. Uuden ajan henkeä piti osoittaa myös pienellä rähinöinnillä kadulla.Moiseen syyllistyivät ennen muuta illan ensimmäisen konsertin kuulijat. – – – Kähinöitä esiintyi ensin Maariankadun ja Kauppiaskadun kulmassa ja sitten torilla. Kyse lienee lähinnä ollut erilaisesta huutelusta. Vuonna 1956 poliisi sai aiheen pidätyksiin jo pelkän ”rock, rock, rock” -hokeman kovaäänisestä karjumisesta. Lehdet puhuivat kymmenistä pidätetyistä, mutta poliisin suojiin kerättiin lopulta kahdeksan nuorukaista. Kaksi heistä ei ollut mukana kummassakaan konsertissa. Toinen heistä sattui osumaan kauppatorille lähdettyään VPK:n talon nyrkkeilykisasta. Yhteensä seitsemälle pojalle mätkäistiin sakkoja.” (Turun Sanomat 27.8.2006.)

Rock Around the Clock – Tunnista tuntiin -elokuvalla oli Suomen ensi-ilta syyskuussa 1956. Vaikka rock-elokuva aiheutti maailmalla suorastaan mellakoita, Suomessa ei suurempia hulinoita nähty. Elokuvaa kuitenkin esitettiin ensi-iltateatterissaan Helsingin Edisonissa ainakin viiden viikon ajan kahdesti arkipäivisin ja sunnuntaisin peräti neljästi, niin suosittu se oli. Turussa elokuva nähtiin vasta tammikuussa 1957. Turun poliisimestari Teuvo Syrjälä oli kieltänyt kaikki rock and roll -tilaisuudet lokakuun 1956 konserttihulinoiden jälkeen ja karanteeni kesti loppusyksyn.

» Rock around the clock. Uusi närkästyksen aihe meille, jotka jo olemme perinjuurin kyllästyneet ”pärinäpokiin” ja heidän ”vyöruusuihinsa”, pakoputkien paukutteluun iltahämärissä. Ja tämän päivän ”jannujen” ja ”pimujen” härnääviin asusteihin, ”kuteihin”. Nyt sitten vielä tämä – rock around the clock…” (*Ketkuta ja jyrää*, Seura 37/56.)

» Sit rock and roll oli se yks asia, mikä nimenomaan, siis elokuvat meinas rock ’n’ rollille paljon enemmän sinä päivänä kun nyt eli elokuvista nähtiin minkä näköstä rock ’n’ roll on ja kuultiin paljon enemmän esiintyjiä, joiden

1. Myös italialaiset iskelmät olivat suosittuja, ja Umberto Marcato sai monet sydämet läpättämään.

2. Yhdysvaltalainen näyttelijä ja laulaja Tab Hunter levytti hittikappaleen Young Love vuonna 1957.

3. Bill Haleyn Rock Around the Clock – Tunnista tuntiin -elokuvalla oli ensi-ilta Suomessa 1956.

4. Pat Boone lauloi Bernadine-kappaleen levylle 23-vuotiaana siloposkena vuonna 1957. Samana vuonna hän sai Yhdysvalloissa isännöitäväkseen oman televisio-ohjelman The Pat Boone Chevy Show.

1950-luvun keräilyvihko on löytö kirpputorilta.

- Lauluntekijä Juice (Pauli Matti Juhani) Leskinen syntyi Juankoskella 19.2.1950.
- Ensimmäinen suomalainen rock'n roll -levy, Onni Gideonin "Hawaian Rock" ilmestyi vuonna 1957.
- Vuonna 1957 Lasse Liemola voitti Suomen iskelmämestaruuden, ja kahden vuoden kuluttua rokkaava levytys Anna pois nosti laulajan huipulle.
- Ensimmäiset rocktanssin suomenmestaruuskilpailut pidettiin vuonna 1958.

1

YOUNG LOV

2

3

ABC-Boogie

Aus dem Columbia-Film **„Außer Rand und Band"**
(Rock around the clock)

In der alten Schule, Klasse Sieben B,
sagten alle Jungen: Das ist 'ne Idee! —
als der Herr Direktor sagte: Hört mal hin!
Das ist Fräulein Schmidt, die neue Lehrerin.
Sie lehrt das ABC
mit goldblondem Haar.

Auf Brunswick / Text: P. Norden u. H. Doll, Musik: Al Russell
Copyright by Ed. Kassner & Co.

Suom. sanat: **Saukki**
Säv.: **Carole Joyner & Ric Cartey**

On jokaisella sanotaan,
»se oikeansa» päällä maan
ja uskon sen, kun sain jo rakkaan oman.
Kun kätesi tunnen kaulassain,
mä tiedän paikkani on vain
vierellä näin rakkaan pienen, soman.

On ensi rakkaus täynnä myrskyn pauhinaa
,ja nuorten rakkaus luo kauniimmaksi maailmaa.

Sua ensin luulin uneks' vain
mut suukkosen kun sulta sain
mä tiesin, että totta olit varmaan.

Bernardine

4

Bernardine!
Oh, Oh, Bernardine!
tell by the dimple on your chin,
in beautiful shape for the shape you
I'm in shape for Bernardine!
ernardine!
h, Oh, Bernardine!
you wander into my dreams at night,
a vision in glorius pink and white
o, go for Bernardine!
dine, Bernardine!

LEVYUUTUUKSIA

levyjäkään ei sitte välttämättä saanu täältä. Se oli melkeen niinku, sanotaan kymmenen tunnetuimman käsissä, mitä levyjä täält sai enemmälti. Niitähän oli kaikenlaisii, niit rock 'n' roll -elokuvia. Niit oli tällasia b-luokan rock 'n' roll -elokuvia paljon, jotka saatto mennä viikon tai kaks, ja jos ei ollu tarkkana, niin saatto olla, että joku Eddie Cochranin Untamed Youth jäi näkemättä tai joku tommonen. Ja Elvis-elokuvat nyt oli tietyst sellasia, jotka pyöri pisimpään ja joita uusittiinkin sit aika paljon vielä kuuskytluvun alkupuolellakin. No, sit ensimmäiset rokkielokuvat oli tietysti nää Bill Haleyn kaks, Rock Around The Clock ja Don't Knock The Rock. Sillon, kun Rock Around The Clock tuli syksyllä –56 Helsinkiin, niin sillonhan lehdistö tavallaan provosoi, koska muualla maailmas oli ollu tommosii mellakoita, niin yritti provosoida jonkun näkösiä levottomuuksia, mut ei siin nyt niinku mitään. Turussahan kiellettiin rock and roll -konserttien järjestäminen vuonna –56, koska konserttitalolla oli pantu hulinaks jossain rokkikonsertissa. Siellä nimenomaan kiellettiin Rock Around The Clock -filmin esittäminen aluks, et se pääs pannasta sit vast muutaman kuukauden jälkeen. Eli Turku on niinku ollu semmonen toinen rock 'n' rollin tärkee kaupunki, ja hyvin vähäisessä määrin Tampere. Rock and rolliinhan saatiin enskosketus sitten tän Blackboard Jungle -nimisen eli Älä käännä heille selkääsi, jos oli toi Rock Around The Clock ja Thirteen --, siis nämä Haleyn biisit. Mut se oli jo vuonna –55 muistaakseni, ja sillon mä olin vielä niin snadi, että. Mä oon saanu niinku ensikosketuksen kuunnella rock 'n' rollii vasta –56 syksyllä. Mä olin sentään aika snadi vielä sillon, kun mä olin kakstoista, niin mä en ollu niinku oikeen pyöriny niissä ympyröissä, missä ois ollu sitä jo sit sitä ennen." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

Elvis Presley, Paul Anka ja Pat Boone olivat ulkomaalaisista esiintyjistä 1950-luvun lopun ehdottomia suosikkeja. Elvis levytti ensimmäisen singlensä That´s All Right (Mama) vuonna 1954, ja teki varsinaisen läpimurtonsa maailmalla vuonna 1956. Suomessa Elviksen tuotannosta myytiin eniten King Creole -levyä.

Paul Anka esiintyi Helsingin Linnanmäellä vuonna 1959, ja suomalainen nuoriso pääsi ensimmäistä kertaa lähelle kansainvälisen tyylin pophysteriaa. Paavo Noponen selosti Ankan vierailusta tehtyä uutisraporttia ja kertoi, että "Kun Paul lauloi sanan love tai destiny, katsomosta kohosi ääni, joka muistutti miljoonan tervapääskyn laulua."

» – Mitä te näette hänessä? Teini-vuosiensa alkupäässä olevat tytöt katsovat yllättyneinä toisiinsa. Tulee ja kysyy, mitä me näemme *hänessä*, he näyttävät ällistelevän. Eivät he osaa oikein selittää, eivät sujuvasti ja valmiisti ainakaan. – Hän on niin aito, sanoo toinen arasti. – Vilppiä me emme hyväksy, täydentää toinen varmemmin ja silmää hiukan uhitellen kysyjään. Heillä on hänen levyjään ja he rakastavat häntä. He ovat tavallisen näköisiä tyttöjä, vailla huulipunaa, suorat terveet hiukset, ilman kestokiharointia. Eivät ollenkaan se näköisiä, joita on tapana nimittää pimuiksi ja myssymisseiksi ja miksi kaikiksi onkaan. Heillä on sievä valkoinen villatakki hartioilla ja hame tuota tämän kesän ylettömän leveää tyyppiä, puuvilla-kankainen ja raikas. Rakastavat Paul Ankaa ja menevät syksyllä takaisin koulun penkille, ehkä neljännelle taikka viidennelle luokalle. Ja kohoavat arvoon ja kunniaan maalla olleitten tovereitten silmissä, kun ovat nähneet idolin ihan likeltä, silmästä silmään." (*Paul Anka kävi ja hurmasi*, Suomen Kuvalehti 35/1959.)

» Koulun jälkeen Kaurialan pojat kokoontuivat Hampparin luokse kuuntelemaan uutta nuorisomusiikkia. Joskus levyt soivat niin lujaa, että naapurit takoivat seinää. Tyttöjen suosikit, Tommy Steele ja Paul Anka, olivat ämmämäistä lepertelyä. Kunnon lättähatut eivät voineet kuunnella moista edes salaa. Meille kelpasivat vain Elvis, Bill Haley ja Freddie Bellin Giddy up ding ding.– – – Vaikka uutta musiikkia ilmestyi koko ajan, me olimme Hampparin kanssa sitä mieltä, ettei kunnon rock'n'rollin voittajaa ole keksitty eikä tulla keksimäänkään. Meidän musiikkiamme kuuli harvoin radiosta. Joskus sitä esitettiin yöelokuvissa, joihin yritimme luikerrella sisään. Ritan Jokke oli tiukka ovimies, vaikka muuten esittikin kaveriamme. Joskus hänkin meni lankaan ja Elviksen lantionkeikuttelu pelasti yön." (Lainaus Vexi Salmen tarinakokoelmasta *Rinkelinkadun pojat*, 2009.)

Suomen rock-kuninkaaksi valittiin vuonna 1959 kuusitoistavuotias Kaj Jernström. Rock-Jerryksi nimetty laulaja pääsi seuraavana vuonna julkaisemaan oman EP:nsä. Myös muut kotimaiset rock-laulajat, kuten Timo Jämsen ja Raittisen veljekset Eero ja Jussi, pääsivät enemmän esille ja levyttämään vasta seuraavan vuosi-kymmenen ensimmäisinä vuosina. Twist-villityksen saapuminen Suomeen vuonna 1961 jätti rockin taka-alalle, ja lavat valtasi sähkökitaroilla soitettu rautalanka-musiikki.

Valkokankaan viettelyksiä

Amerikan ihmeitä

Elokuvissa käyminen oli suosittua ajanvietettä ja elokuvanäyttelijät ihailtuja tähtiä. Elokuvateattereissa oli usein non-stop-esityksiä, joissa vuorottelivat uutiskatsaukset, piirretyt ja varsinaiset elokuvat. Suurin osa teattereissa esitetyistä ulkomaisista elokuvista oli 1960-luvulle saakka peräisin Yhdysvalloista. Esimerkiksi vuoden 1953 tuontielokuvista amerikkalaisia oli yli 60 prosenttia.

» No, elokuvillahan oli hirveen paljon suurempi osa tietyst sinä päivänä niinkun nuorisolle tai nuorison mielissä, kun tänä päivänä. Kun oltiin skidejä, niin viikkoraha meni melkeen siihen, että mentiin kerran viikossa niin sanottuun nonariin eli nonstop-elokuviin. Niit oli paljon ympäri Helsinkiä, ja se missä me käytiin eniten, sijaitsi Pengerkadulla siinä aika lähellä, mis on nykyään Ryhmäteatteri, tää Arena, eikun Arina, anteeks, sen niminen teatteri. Siel nyt näytettiin tollast tunnin nonstop-ohjelmaa ja se oli viiskytluvun alussa kamalan suosittuu eli sinne niinku jonotettiin suunnilleen, kun siel vaihtu koko ajan väki. Se oli tunnin ohjelma, et siel ois periaattees saanu tunnin istuu, mut siellähän istuttiin joskus neljä–viis tuntia. Sitte kans sunnuntain päivänäytökset oli niitä suosittuja. Elokuvateattereita oli tosi paljon sillon siihen aikaan, tai siis ne ei ollu tommosia rypäleitä niinku tänä päivänä. Siellä päin oli sitten näitä semmosia elokuvateattereita, joihin, sanotaan nyt, että kun oli kymmenen täyttänyt, niin pääs kattoon kiellettyjä elokuvia. Yks oli täs talossa, tää Unica-niminen, jossa käytiin kattoo Eddie Constantine -elokuvia jo tossa kahdentoist, kolmentoista ikäsinä. Pantiin kaulus pystyyn, joo, mä oon kuustoist. Toinen oli tossa, Harjutorilla, se ei oo enää elokuvateatteri, se on kasino. Nää oli kaks semmosta paikkaa, joihin varmasti pääsi." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

Huikeat kahdeksan Oscaria voittanut kassamenestyselokuva Tuulen viemää sai Suomen ensi-iltansa vuonna 1950, mikä oli yksitoista vuotta elokuvan valmistumisen jälkeen. Komea Clark Gable ja kuvankaunis Vivien Leigh pääosissa hurmasivat myös suomalaisyleisön.

James Dean oli nuorimies, jonka tyyliä ihailivat niin tytöt kuin pojatkin. Näyttelijä James Byron Dean syntyi 8.2.1931 Indianassa Yhdysvalloissa ja menehtyi autononnettomuudessa 30.9.1955, vain 24-vuotiaana. Hänen kerrotaan enteellisesti sanoneen: "Dream as if you'll live forever. Live as if you'll die today." Dean ehti tehdä valkokankaalla ainoastaan kolme suurta roolia. John Steinbeckin romaaniin perustuva Eedenistä itään (East Of Eden 1955) oli ainoa elokuva, joka saatiin ensi-iltaan ennen tähden kuolemaa. Nuori kapinallinen (Rebel Without A Cause 1955) sai ensi-iltansa kuukausi onnettomuuden jälkeen, ja Jättiläinen (Giant 1956) pääsi teatterilevitykseen vasta seuraavana vuonna.

▶Robert Altmanin ja George W. Georgen ohjaama dokumenttielokuva James Deanin tarina (The James Dean Story) nähtiin Suomessa kesällä 1958. Elokuvan musiikkia oli mm. Chet Bakerin esittämä Let Me Be Loved (Rakkauden jos saisinkaan). 1950-luvun keräilyvihko on löytö kirpputorilta.

◀Eedenistä itään oli James Deanin ensimmäinen suuri elokuva. Postikortti.

Jättiläisessä olivat mukana myös Elizabeth Taylor ja Rock Hudson. Suomessa Nuori kapinallinen nähtiin vasta vuonna 1956. Kaksi vuotta kuolemansa jälkeen, vuonna 1957, James Dean valittiin *Elokuva-aitan* lukija-äänestyksessä suosituimmaksi ulkomaiseksi elokuvanäyttelijäksi.

James Deanin oma näyttelijäesikuva oli kuuleman mukaan Marlon Brando. Vuonna 1924 syntynyt Marlon Brando oli ehdolla parhaaksi miesnäyttelijäksi elokuvista Viettelyksen vaunu (A Streetcar Named Desire 1951), Viva Zapata (1952) ja Julius Caesar (1953), mutta sai Oscarinsa vasta vuonna 1954 elokuvasta Alaston satama (On the Waterfront). Elokuvassa Hurjapäät (The Wild One 1953) Brando esitti pikkukaupunkia terrorisoivan moottori-pyöräjengin johtajaa.

Laulajana läpimurtonsa tehnyt Elvis Presley filmasi ensimmäisen elokuvansa Love Me Tender vuonna 1956. Hänen ensimmäinen ykköshittinsä Yhdysvalloissa oli Heartbreak Hotel samana vuonna.

Marilyn Monroe avioitui näytelmäkirjailija Arthur Millerin kanssa vuonna 1956. Ihanaisen Marilynin suosituimpia elokuvia olivat mm. Herrat pitävät vaaleaveriköistä (1953), Kuinka miljonääri naidaan (1953), Kesäleski (1955), Bussipysäkki (1956) ja Piukat paikat (1959).

Vuonna 1957 Suomessa sai ensi-iltansa ranskalainen, Roger Vadimin ohjaama elokuva …Ja Jumala loi naisen (1956). Pääosassa oleva Brigitte Bardot nousi elokuvan myötä kaikkialla tunnetuksi tähdeksi ja seksi-symboliksi. Kiharakampaukset ja BB-ruudut tulivat muotiin Suomessakin.

▲Vivien Leigh ja Clark Gable hurmasivat Tuulen viemää -elokuvassa. Keräilyvihko kirjoitusvirheineen kirjoittajan lapsuudesta.

▼Nuori Brigitte Bardot mainosti filmitähtienkin käyttämää Lux-saippuaa. Hopeapeili toukokuu N:o 5 1957.

▲Ihana Audrey Hepburn näytteli mm. elokuvissa Loma Roomassa (Roman Holiday 1953), Kaunis Sabrina (Sabrina 1954, yhdessä Humphrey Bogartin kanssa) ja Rakastunut Pariisissa (Funny Face 1957). 1950-luvun keräilyvihko on löytö kirpputorilta.

Jo 1920-luvulla elokuvaohjaajan uransa aloittanut Alfred Hitchcock oli huippu-vauhdissa Hollywoodissa 1950-luvulla. Hänen elokuviaan olivat mm. Muukalaisia junassa (1951), Täydellinen rikos (1954), Takaikkuna (1954), Varkaitten paratiisi (1955), Mies joka tiesi liikaa (1956), Vertigo – punainen kyynel (1958) ja Vaarallinen romanssi (1959). Hitchcockin

Näköiskilpailut

1950-luvulla Suomessa järjestettiin suosittuja näköiskilpailuja, joissa etsittiin kuuluisille filmitähdille kaksoisolentoja. Vuonna 1955 Suomen Audrey Hepburniksi valittiin 17-vuotias koulutyttö Riitta Ylitalo, joka sai palkinnoksi lentomatkan Tukholmaan, urheiluturkin ja rahaa. Myös Bob Hopelle, Rita Hayworthille ja Doris Daylle etsittiin omissa kisoissaan suomalaisia vastineita.

luottonäyttelijöitä tuolloin olivat Grace Kelly, James Stewart ja Cary Grant.

Vähän erilaisia kauhun väristyksiä saivat aikaan elokuvat Mustan laguunin hirviö (1954), Godzilla (1954), Tarantula (1955), Kärpänen (1958) ja Ed Woodin ohjaama Haudanryöstäjät ulkoavaruudesta (1959). Kotimaista kauhua tarjosi Erik Blombergin ohjaama Valkoinen peura vuodelta 1952.

Itävaltalainen näyttelijätär Romy Schneider (Rosamarie Magdalena Albach-Retty) oli pääosassa kolmessa Itävallan keisarinnasta Elisabetista kertovassa Sissi-elokuvassa, jotka tulivat teattereihin vuosina 1955–1957. Sissi oli jokaisen pikkutytön prinsessaunelma.

Disneyn piirretyt elokuvat

Disney-yhtiön piirrettyjä elokuvia ilmestyi vuosikymmenen aikana useita, ja niistä tehtiin tietysti myös suomeksi dubatut versiot. 1950-luvulla elokuvateattereissa päästiin katsomaan animaatioita Tuhkimo (1950), Liisa Ihmemaassa (1951), Peter Pan (1953), Kaunotar ja Kulkuri (1955) ja Prinsessa Ruusunen (1959). Disneyn ensimmäinen pitkä animaatioelokuva Lumikki oli saanut ensi-iltansa jo vuonna 1937. Neljäkymmentäluvulla ilmestyivät mm. klassikot Fantasia (1940), Dumbo (1941) ja Bambi (1942).

Kotimaisia tähtiä

Edellisen vuosikymmenen kotimainen tähtipari Ansa Ikonen ja Tauno Palo tekivät vielä 1950-luvullakin kolme yhteistä elokuvaa: Professori Masa (1950), Isän vanha ja uusi (1955) ja Ratkaisun päivät (1956). Kaiken kaikkiaan he filmasivat yhdessä kaksitoista elokuvaa vuosina 1935–1956. Ensimmäinen suomalainen värielokuva Juha valmistui myös vuonna 1956. Toivo Särkän ohjaamassa elokuvassa Juhaa esitti Eino Kaipainen, Marjaa Elina Pohjanpää ja Shemeikaa Veikko Uusimäki.

Elokuva-aitan lukijaäänestyksessä vuonna 1952 parhaaksi kotimaiseksi nais-näyttelijäksi valittiin Eeva-Kaarina Volanen ja miesnäyttelijäksi Tauno Palo. Vastaavat ulkomaisten näyttelijöiden sarjat voittivat Bette Davis ja Gregory Peck. Parhaaksi kotimaiseksi elokuvaksi valittiin Hannu Lemisen ohjaama Kesäillan valssi.

Ensimmäinen, Ville Salmisen ohjaama, Pekka Puupää -elokuva valmistui vuonna 1953. Sittemmin Pekka ja Pätkä Justiinan ja talonmies Pikkaraisen säestäminä touhusivat mm. kesälaitumilla, pahassa pulassa, puistotäteinä, salapoliiseina, sammakkomiehinä, miljonääreinä ja Suezilla. Yhteensä Puupää-elokuvia tehtiin kolmetoista. Niistä yksitoista ohjasi Armand Lohikoski ja viimeisen, vuonna 1960, Aarne Tarkas. Puupäätä esitti Esa Pakarinen ja Pätkää Masa Niemi. Pekan Justiina-vaimona kaulinta heilutti Siiri Angerkoski ja talonmies Pikkaraisena kiukutteli Armas Jokio.

Edvin Laineen ohjaama Tuntematon sotilas -elokuva sai ensi-iltansa vuonna 1955. Myöhemmin se onkin nähty useimpina itsenäisyyspäivinä televisiosta. Mitä nyt välillä se on korvattu Rauni Mollbergin uudemmalla, vuoden 1985, versiolla.

Kotimainen nuorisoelokuva oli Matti Kassilan ohjaama, Mika Waltarin 1930-luvun näytelmään perustuva, Kuriton

▶ Anneli Sauli teki läpimurtonsa Hilja maitotyttö -elokuvassa (1953), jonka eroottisia kohtauksia pidettiin tuohon aikaan hyvinkin rohkeina. Kotiliesi N:o 13 heinäkuu 1957.

sukupolvi. Elokuva tuli teattereihin vuonna 1957, ja rokki soi siinäkin. Näytelmästä modernisoitu tarina oli elokuvassa siirretty Helsinkiin lättähattujen, pärinäpoikien ja surinasussujen aikaan, ja dialogikin oli kirjoitettu helsinkiläisnuorten slangilla. Melko kiltin kurittomia nuoret elokuvassa kuitenkin olivat. Professori Reinhold Varavaarana nähtiin Tauno Palo ja nuorten rooleissa näyttelivät Maija Karhi, Maikki Länsiö, Kaija Siikala, Jussi Jurkka, Matti Ranin ja Leo Jokela.

Miss Eurooppaa metsästämässä

Suomessa pidettiin vuonna 1955 Miss Eurooppa -kisat, jotka Miss Suomi Inga-Britt Söderberg voitti. Kisojen yhteydessä kuvattiin elokuva Miss Eurooppaa metsästämässä. Sen pääosissa olivat Lasse Pöysti ja edellisen vuoden Miss Suomi -kisan kansikuvatyttö Liisi Hokkanen, joka myöhemmin tunnettiin pilapiirtäjä Kari Suomalaisen vaimona nimellä Lippe Suomalainen.

Radiota kuunneltiin

Nuoret olivat ahkeria radionkuuntelijoita. Kuunnelmat ja kevyet ajanvieteohjelmat kelpasivat, kun varsinaista nuortenohjelmaa Yleisradiossa oli 1950-luvun puolivälissä vain puolisen tuntia viikossa. Kevyttä musiikkiakaan ei Suomen radiosta juuri kuullut. Lauantain toivotut -ohjelman lopussa saatettiin soittaa muutama iskelmä, ja joskus hyvin harvoin jopa rokkikappale, ja niitä odotettiin. Innokkaimmat kuuntelivat yömyöhällä Radio Luxembourgin ja Radio Free Europen taajuuksia.

» Joo, Luxembourgin kuunteleminen alko oikeestaan suuremmassa määrin ehkä joskus –58 kesällä sikäli, et me kuultiin sitä paremmin landella. Meil oli täällä kaupungissa niin paljon huonompi antenni ja muutenkin noin, ettei kuulunu. Mut saatiin landella sitte isoon koivuun hyvä antenni, se kuulu sinne paremmin. Sit me kuunneltiin kyllä monet kesäyöt Radio Luxembourgia jo ihan vuoden –58 kesäst alkaen. Se oli yks semmonen lähde, ja sitte kesällä –61 oli tää Radio Nord, joka kuulu lähinnä Turun puolessa paremmin. Se oli semmonen merirosvoradio, joka toimi vaan yhden ainoan vuoden eli vuonna 1961. Se oli Ahvenanmaalla se lähetin. Se kuulu parhaiten Turussa, mut Helsingissä jo aika huonosti. Et se ei ollu kyllä mikään ula-lähetin, et se oli sen verran heikkotehonen. Tai kyl se kuulu niinku rannikkoseudulle, et esimerkiks jossain Porvoossa se saatto. Joo, kyl se kuulu Helsingissä jotenkuten, mut se niinkun kuulu paremmin sit taas tuolla rannikolla jostain syystä." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

» Sanomalehdistön ohella radio on maamme tärkein joukkotiedotusväline. Vain 9 % nuorista ilmoittaa, ettei ole mahdollisuuksia kuunnella radiota kuin aivan tilapäisesti. Niin pojilla kuin tytöilläkin on samat mahdollisuudet kuunnella radiota. Kuitenkin tytöt kuuntelevat sitä huomattavasti enemmän kuin pojat. Radiota kuunnellaan eniten 20–24-vuotiaana, siis siinä iässä, jossa yleensä ei vielä olla naimisissa, mutta jossa sakki tai ystäväpiiri ei enää vaadi vapaa-ajan suurinta osaa.– – – Tytöt ovat kaikissa ikäluokissa ahkerampia radionkuuntelijoita kuin pojat. Tämä johtunee etupäässä siitä, että tytöt pysyttelevät enemmän kotona kuin pojat, ja koska monessa kodissa radio on auki aamusta iltaan, tytöt joutuvat pakostakin kuuntelemaan ohjelmia.– – – havaitsemme, että kevyet äänilevykonsertit ja tietokilpailut ovat sekä poikien että tyttöjen suosikkiohjelmia. Pojat eroavat tytöistä kuuntelemalla erityisen ahkerasti uutisia ja urheilukilpailuja, kun taas tytöt ovat poikia kiinnostuneempia kuunnelmista ja jumalanpalveluksista." (Allardt & Jartti & Jyrkilä & Littunen 1958.)

Urheilukilpailuista tärkeimmät olivat tietysti Helsingin olympialaiset 19.7.–3.8.1952. Yleisradion lähetyksissä kisatunnelmia selostivat mm. legendaariset Pekka Tiilikainen ja Paavo Noponen.

Kyllikki Saaren tapaus

Vuonna 1953 suomalaisia kohahdutti uutinen nuoren Kyllikki Saaren surmasta. Edelleen selvittämätön surma tapahtui toukokuussa 1953, mutta ruumis löytyi kätköpaikastaan vasta lokakuussa. Hautajaisiin osallistui 25 000 ihmistä.

- **Suomessa aloitettiin säännölliset ula-aaltolähetykset vuonna 1953, toisena maana Euroopassa Saksan Liittotasavallan jälkeen.**
- **1950-luvulla otettiin käyttöön transistoriputki, minkä ansiosta radiot pienenivät kooltaan.**

Niilo Tarvajärven isännöimä Tervetuloa aamukahville oli 1950-luvun suosituimpia radio-ohjelmia. Vuosina 1958–1970 radiossa esitettiin hupailua Kankkulan kaivolla, joka parodioi radion suoria lähetyksiä. Tapahtumat sijoittuivat hämäläiseen Kankkulan pitäjään, jonka kaivolla jäyhä juontaja, "Speaker" (Hannes Häyrinen), haastatteli asukkaita. Radiohupailun keskushahmo oli 105-vuotias Tippavaaran isäntä, jonka kanssa puhe kääntyi aina pontikan keittoon.

Muistakaa, lapset, syödä kaurapuuronne!

Lapsiperheissä kuunneltiin hartaasti Markus Rautio eli Markus-sedän Lastentuntia. Lastenradio käynnistyi jo vuonna 1927, ja Rautio ehti työskennellä Yleisradiossa 30 vuotta. Vuonna 1956 Markus-sedän läksiäisjuhliin Helsingin Messuhallissa osallistui 7 000 henkeä. Suorana radioidussa juhlassa esiintyivät mm. Kipparikvartetti sekä Georg ja Eugen Malmsten.

Pyrkijä N:o 9 syyskuu 1954.

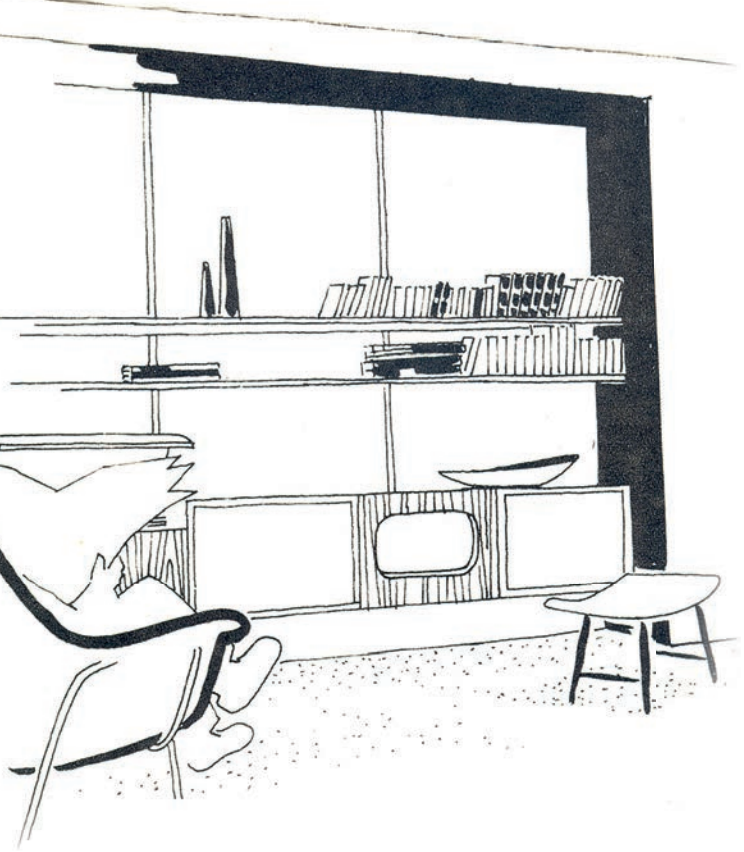

Mihin sijoitamme television?

» Tällä hetkellä sijoitamme ehkä jo radiomme ja levysoittimen varta vasten suunniteltuun kirjahyllykköömme. Muutaman vuoden kuluttua sijoitamme siihen varmaan myös televisiomme. Sellaisessa perheessä, jossa ei haluta lasten joka ilta seuraavan televisiolähetyksiä, voidaan sitten kun tämä aika tulee, asettaa televisio esim. pyörin varustetulle tarjoilupöydälle. Kun ei näytöksiä seurata, olkoon pöytä jossakin huomaamattomissa, näytösten ajaksi se voidaan siirtää parhaiten sopivaan paikkaan. Rivitalossa ehkäpä portaiden eteen, portaille mahtuvat istumaan sekä lapset että heidän vieraansa." (*Kätevä sisustaja,* Kodin neuvokki 9. 1957, 73.)

◀ Kätevä sisustaja. Kodin neuvokki 9. Toim. Birgitta Tikkanen 1957.)

▶ Esiintyjiä jännitti, kun Turun nuorisoviikolla kuvattiin televisiolähetystä 13.4.1958. Kuva: Nuoperi/ Turun kaupungin nuorisoasiainkeskus.

Television aika alkoi

Suomen ensimmäinen televisiolähetys oli 24.5.1955. Helsingin radioinsinööriseuran ja teknillisen korkeakoulun televisiokerhon TES-TV (myöhemmin Tesvisio) aloitti sittemmin ensimmäisenä säännölliset televisiolähetykset. Yleisradion johtokunta julkaisi vuonna 1957 muistion "Televisiotoiminnan aloittaminen Suomessa", ja pääsi seuraavan vuoden alussa aloittamaan omat säännölliset televisiolähetyksensä. Ohjelmia lähetettiin reilun tunnin verran päivässä, ja kesällä lähetyksissä pidettiin tauko.

Yleisradion ensimmäisenä televisiokuuluttajana toimi Teija Sopanen, joka oli kruunattu Suomen Neidoksi vuonna 1953. Studiosta lähetettyjen suorien asia- ja viihdeohjelmien lisäksi tehtiin jonkin verran ulkolähetyksiä ja näytettiin ulkomaisia, erityisesti amerikkalaisia, elokuvia ja sarjafilmejä, joita nuoriso seurasi tiiviisti. Jos kotona ei vielä ollut televisiovastaanotinta, kokoonnuttiin naapurin TV:n ääreen.

Vuonna 1959 ohjelmaa lähetettiin jo noin 2,5 tuntia päivässä. Samana vuonna alkoivat STV:n eli Suomen television uutiset, joihin materiaali saatiin STT:ltä.

- **Kylli-täti maalasi ja kertoi satuja ensimmäistä kertaa lastenohjelmassa Kärpänen vuonna 1957.**
- **Niilo Tarvajärven vetämä Laatikko-leikki alkoi televisiossa vuonna 1958.**
- **Suosittu tietokilpailu Tupla tai kuitti alkoi myös vuonna 1958.**

Sarjakuvia ja monenmoisia muita lehtiä

Aku Ankka alkoi ilmestyä Suomessa vuonna 1951. Muita sarjakuvalehtiä olivat mm. *Nakke Nakuttaja* (1955–92) sekä poikien suosikit *Tex Willer*, *Davy Crockett*, *Pecos Bill* ja *Korkeajännitys*. Tytöillä oli omat

▶ Hopeapeili toukokuu N:o 5 1957.

▶ Horoskoopit kuuluivat naisten-lehtien sivuille jo 1950-luvulla. Viuhka No 9. 1954.

◀ Viuhka No 9. 1954.

◀ Ensimmäinen Charles M. Schulzin piirtämä Jaska Jokunen -sarjakuva ilmestyi Yhdysvalloissa vuonna 1950. Tämä Tenavat-albumi on englanninkielisenä ilmestynyt vuonna 1962.

▲ *Kotiliesi* oli Suomen ensimmäinen naisten- ja kodin lehti. Se alkoi ilmestyä jo vuonna 1922. Kotiliesi N:o 19 lokakuu 1941.

◀ Tapio Rautavaara oli 1940–1950-lukujen tähti paitsi elokuva-näyttelijänä ja laulajana, myös urheilijana. Lontoon vuoden 1948 olympialaisissa Tapsa voitti keihäskultaa. Elokuva-Aitta N:o 8/1945.

▲ Touhulan perhe seikkaili useissa lehdissä. Pyrkijä n:o 1 tammikuu 1954.

romanttiset lukemistonsa, esimerkiksi *Herttasarja* (1956–68), *Vicky* (1957–63) ja *Sydänsarja* (1958–71).

London's Evening News alkoi vuonna 1954 julkaista Tove Janssonin piirtämää Muumi (Mumintrollet) -sarjakuvaa. Muumit olivat siis jo tuolloin kansainvälisesti tunnettuja. Tove Jansson piirsi itse sarjakuvaa vuoteen 1960 saakka, minkä jälkeen työtä jatkoi hänen veljensä Lars Jansson.

Erityisesti nuorempia poikia kiinnostava lehti oli *Joka Poika*, jota Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen (NMKY) Poikien Keskus oli julkaissut jo vuodesta 1938 lähtien. *Joka Poikaa* on lukenut jo useampikin sukupolvi, vuodesta 1985 lähtien nimellä *JiiPee*.

Filmitähtien ja laulajien kuvia kerättiin mm. *Elokuva-aitta*- ja *Ajan sävel* -lehdistä. Suomi-Filmi Oy:n perustamasta *Uutisaitta*-nimisestä monivärisestä ja isokokoisemmasta elokuvalehdestä tuli sittemmin *Elokuva-aitan* kilpailija. Koska englanninkielen taito ei 1950-luvun nuorilla ollut vielä nykynuorten tasolla, lehdissä oli valmiita malleja, joiden mukaan kirjoitettiin amerikkalaistähtien ihailijakerhoihin. Jos onnisti, saattoi paluupostissa saada suosikkinsa valokuvan.

Jo 1930-luvulta saakka olivat ilmestyneet ns. lukemistot *Apu* (1933) ja *Seura* (1935).

Samalla vuosikymmenellä aloittaneita naistenlehtiä olivat *Eeva* ja *Hopeapeili* (1936). Sotien jälkeen naistenlehti-markkinoille tuli uusi *Viuhka* (1945), ja viisikymmenluvulla aloitti Suomen ensimmäinen naisille suunnattu viikkolehti *Me Naiset* (1952). Naisten suosiossa oli myös jatkokertomuksia, novelleja ja runoja julkaiseva *Nyyrikki*, joka oli alkanut ilmestyä jo vuonna 1905.

Harrastuslehdet

Harrastuslehdet olivat 1950-luvun uutuus. Eräs suosituimmista oli *Harrastelija*-lehti, jonka nimeksi vuonna 1953 tuli *Tekniikan Maailma.*

Kirjat veivät seikkailuihin

Brittiläisen Enid Blytonin (1897–1968) seikkailukirjat tulivat Suomeen. Viisikon Leo, Dick, Anne ja poikatyttö Pauli, sekä tietenkin Tim-koira, retkeilivät, söivät aina hyviä eväitä ja ajautuivat siinä ohessa huimiin seikkailuihin. Blyton kirjoitti myös Seikkailu-, SOS- ja Salaisuus-sarjoja.

Anni Polvan huippusuositun Tiina-sarjan ensimmäinen kirja ilmestyi 1956. Sarjassa ilmestyi yhteensä 29 kirjaa, joista viimeinen, *"Taitaa olla rakkautta, Tiina"* vuonna 1986. Anni Polva oli julkaissut hauskoja ja romanttisia aikuisten romaaneja jo vuodesta 1945 lähtien, ja 1950-luvullakin uusi Polva ilmestyi joka vuosi.

Sairaanhoitajan ammatista haaveilevat tytöt ahmivat Helen Boylstonin Helena-kirjoja ja Helen Wellsin Ursula-sarjan kirjoja. Mysteerien ystäville kelpasivat ensimmäiset suomennetut Carolyn Keenen Neiti Etsivä -kirjat.

Rauha S. Virtasen ensimmäiset Seljan perheen tytöistä kertovat kirjat ilmestyivät 1950-luvulla. Aiempina vuosikymmeninä julkaistut Anni Swanin kirjat, mm. *Tottisalmen perillinen*, *Ulla ja Mark*, *Iris rukka* ja *Ollin oppivuodet*, olivat myös edelleen luettuja. Samoin Mary Marckin kirjoittamat Eeva-kirjat. Tytöt haaveilivat myös Louisa M. Alcottin *Pikku naisia* -kirjan ja L.M. Montgomeryn Anna- ja Runotyttö-kirjojen parissa, kun taas pojat eläytyivät viidakon kuninkaan, Tarzanin, seikkailuihin Edgar Rice Burroughsin kirjoissa.

Kotimaisia 1950-luvun poikakirjoja olivat mm. Väinö Riikkilän Pertsa ja Kilu -kirjat. Erityisesti pojille suunnattuja kirjoja julkaistiin mm. WSOY:n Jousi- ja Punainen sulka -sarjoissa sekä Otavan Seikkailujen maailma -sarjassa.

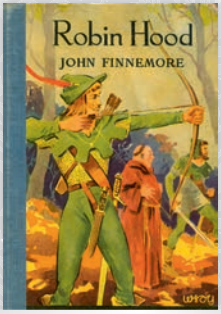

◀ WSOY:n Nuorten Toivekirjasto -sarjassa julkaistiin sekä tyttökirjoja että pojille suunnattuja seikkailukirjoja.

▼ Neiti Etsivä kummitustalossa (1955) oli toinen suomennettu Neiti Etsivä -mysteeri.

▶ *Tiina saa ehdot* -kirjaa mainostettiin näin: "Jälleen erittäin hauska ja pirteä TIINA-romaani, oikein tyttöjen mieleen!"

Muita kirjauutuuksia

- Yhdysvaltalaisen J.D. Salingerin kirja *Sieppari ruispellossa (The Catcher in the Rye)* ilmestyi vuonna 1951.
- Mika Waltarilta ilmestyi 1950-luvulla kolme teosta: *Johannes Angelos* (1952), *Turms Kuolematon* (1955) ja *Felix onnellinen* (1958). *Sinuhe Egyptiläinen* oli julkaistu jo vuonna 1945.
- WSOY alkoi julkaista dekkarikirjasarja Sapoa vuonna 1953.
- Väinö Linnan *Tuntematon sotilas* -kirja ilmestyi vuonna 1954 ja *Täällä Pohjantähden alla* -trilogian ensimmäinen osa vuonna 1959.
- J.R.R. Tolkienin Taru Sormusten Herrasta -trilogia julkaistiin Englannissa vuosina 1954–1955.
- Tove Janssonin Muumi-kirjoista suomeksi julkaistiin ensimmäisenä *Muumipeikko ja pyrstötähti* vuonna 1954. Ruotsinkielisenä kirja oli ilmestynyt jo vuonna 1946.
- Ian Fleming julkaisi seitsemän ensimmäistä James Bond -kirjaansa vuosina 1954–1959.
- Alistair McLeanin esikoisteos *Saattue Murmanskiin* ilmestyi suomennoksena vuonna 1956.
- Jack Kerouacin romaani *Matkalla* (*On The Road*) julkaistiin USA:ssa vuonna 1957, ja siitä tuli amerikkalaisen beat-sukupolven alku.

▼ Pyrkijä N:o 12 joulukuu 1954.

Perheet olivat isoja ja asunnot pieniä

1950-luvun nuoret asuivat vanhempineen usein tyyppitaloissa, joiden mallipiirustuksia oli luotu arkkitehtikilpailuilla. Yleisin pientalotyyppi oli harjakattoinen, puolitoistakerroksinen, lautaverhoiltu ns. rintamamiestalo, jossa varsinaisessa asuinkerroksessa oli keittiö ja kaksi huonetta ja ullakolle, jyrkän harjakaton alle, mahtui tarvittaessa kaksi huonetta lisää. Kodin neuvokki -sarjaan kuuluvassa *Kätevä sisustaja* -kirjassa neuvottiinkin rakentamaan perheen teineille omat pienet huoneensa talon vintille: ”Jokainen nuori ihminen tarvitsisi oman rauhoitetun soppensa, ja mahdollisuuksien mukaan yritämme sellaisen järjestää. Omakotitalon ullakkokerros on helposti huoneiksi sisustettavissa, huolitellen suunniteltu ullakkohuone on aina viihtyisä.” (Tikkanen (toim.) 1957, 71.)

Maaseudulla uusi talotyyppi symboloi siirtymistä moderniin elämäntapaan. Kaupungeissa taas syntyi uusia omakotitaloalueita, kun rintamamiehille varattiin tontteja, joihin rintamamieslainojen turvin oli mahdollista rakentaa.

Erityisesti pääkaupunkiseudulle alettiin rakentaa lähiöitä. 1950-luvulla syntyivät mm. Maunulan, Etelä- ja Pohjois-Haagan, Herttoniemen ja Tapiolan lähiöt. Pääpaino oli perheasunnoissa, ja luonnonläheisten lähiöiden haluttiin olevan hyviä kasvupaikkoja lapsille.

Perheet olivat suuria, joten jokaiselle lapselle ei riittänyt omaa huonetta. Uusiin kerrostaloihinkin haluttiin mahdollisimman monia asuntoja neliöiden kustannuksella. Tavallista oli, että perheiden huoneistojen, yleensä yksiöiden ja kaksioiden, pinta-alat olivat alle 50 neliötä. Nelihenkisen perheen yksiön viihtyisään sisustamiseen annettiin ohjeita vuonna 1953 ilmestyneessä *Joka kodin sisustusoppaassa*. Tilaa vievästä isosta peililipastosta oli syytä luopua, ja lapsille hankittiin kerrossänky. Pienen keittiön pöydän äärellä lapset mahtuivat leikkimään, äiti ompelemaan ja isä lukemaan lehteä. Isompiin asuntoihin oli tapana ottaa alivuokralaisia.

Ihmeelliset pyykinpesukoneet

Syksyllä 1948 suomalaiset saivat Työtehoseuran suurnäyttelyssä nähdä ensi kertaa sähköllä toimivan pyykinpesukoneen. Koneen sisäseinämässä oleva pulsaattori pyöritti vaatteita pesuliuoksessa. Käsivoimia tarvittiin vasta siinä vaiheessa, kun pestyistä vaatteista väännettiin vesi pois koneen laidassa olevalla käsikäyttöisellä puristimella. Ensimmäiset ihmeelliset pyykkikoneet olivat englantilaisia Hoovereita, jotka myöhemmin saivat kilpailijoita kotimaisista Upo- ja Rosenlew-pulsaattorikoneista.

- Suomalainen muotoilu nousi maailmanmaineeseen Milanon triennaaleissa vuosina 1951, 1954 ja 1957. Näyttelyarkkitehdit Tapio Wirkkala ja Timo Sarpaneva palkittiin molemmat useilla pääpalkinnoilla sekä näyttelysuunnittelusta että omista esineistään.
- Nuutajärven lasin suunnittelija ja taiteellinen johtaja Kaj Franck loi uudenlaisen, muodoiltaan pelkistetyn Kilta-astiasarjan, joka oli tuotannossa vuosina 1953–1975. Kilta ”syntyi uudelleen” 1980-luvun alussa, silloin ajanmukaiseksi uudistettuna Teema-sarjana.
- Ensimmäinen Ikean huonekaluliike avattiin Ruotsissa vuonna 1958.

TAPIOLAN UUSIN OMAKOTITALO
1
Tapiolaan, 9 km päähän Helsingistä, rakentaa asuntosäätiö Suomen oloissa uuden tyyppistä asuntoaluetta, puutarhakaupunkia. Sen asuintalotyyppeihin kuuluu korkeita kerrostaloja, tavallisia kaitiotaloja sekä rivi- ja yhden perheen taloja.
Pienenkin kodin
VOI TEHDÄ KAUNIIKSI JA AISTIKKAAKSI
TÄSSÄ VOIT RENTOUTUA
Todella viihtyisän olohuoneen luonteeseen kuuluu, että voimme siellä rentoutua tarvitsematta kaiken aikaa varoa tekstiilejä ja huonekaluja. Lisäksi meillä tulee olla käsien ulottuvilla mitä kulloinkin tarvitsemme, aikakauslehtiä, savukkeet ja tuhkakuppi, ehkäpä radiokin. Radion ja aikakauslehtien sijoitusta on tässä muutenkin harkittu, niille sekä puhelimelle on ikkunan alle rakennettu pitkä, vuoteen kohdalla
Ihailtavan varmuuden värien valinnassa
voitte Tekin saavuttaa näin helposti!
Siivosti pöydä
SPRED
Perho
SUOMEN VÄ
JA VERNISSATEHDAS
Maailmankuulu
HOOVER
pyykinpesukone
— nopea
— hellävarainen
— perusteellinen
SUPERLON
ihanteellinen aine nykyaikaisten kotien käyttöön
2
SUPERLON-PATJA
— terveyspatja niin sairaille kuin terveillekin
VALOLLA pesty on valkoinen koska se on puhdas
Näin saatte parhaan tuloksen
Valo ei kaipaa lisäaineita
VALO
Nyt huokea ylellisyyspatja jokaiselle
SUPERLON
Myyrät SOK-OSUUSKAUPAT ja Helsingissä TAVARATALO SOKOS
TYVÄN VUOTEEN YSTÄVÄ
DUX
siirtovuode
KODIN NEUVOKKI
Kätevä sisustaja
KOTI KUULUU MIEHE
Kaikkea sitä kuulee, sanovat perheenemännät nyt kuorossa. Miehellehän se koti kuuluukin, jopa siinä määrin, ettei vain naiset ja lapset aina tuntuu mahtuvankaan. Emme nyt tällä kertaa kuitenkaan ollenkaan tarkoita selaisia kotoja, niitäkin on, joista valmo ja lapset kirjaimellisesti ajetaan yön selkään. Tavallisessa maalaistalossa huomaa yleensä myös selvästi, että isäntä istuu omassa työpaikassaan. Mutta muutamissa suurissa
koriste-esineineen, ja veikeä nykyaikainen parsimuskori. Tässä yuppäristössä olette taan sitten miehen viettävän viihtyisää iltahetkeä sirot vaaleanpunaiset kahvikupit suurissa kourissaan.
Eikähän ole järkeä noissa nykyisissä pyykinpesukoneissa tehdä kaupunkilaiskotien kin olohuoneesta eatisaikojen tupaa muistuttava koko perheen askarteluhuone, vai ovatko miestenmiehin harrastukset jo
vielä kärsivällisesti ikkunesta pikkupojasta yrittää kasvattaa unelmiensa ritaria — tosin kummallisesti venähtäneestä ja 26-mes-käsisestä pikkupojasta?
Jos tämä tuntuu tutulta, on aika kiireesti ryhtyä miettimään pikku parannuksia tilanteen lievittämiseksi. Esimerkiksi seuraavaan tapaan: Jos ei mies vuosia kestäneen avioliiton jälkeen löydä
LEHTILEIKKEET: Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956, Kotiliesi N:o 15 elokuu 1956,
Kätevä sisustaja. Kodin neuvokki 9. Toim. Birgitta Tikkanen 1957, Viuhka No 9. 1954.

1. **Tapiolaan rakennettiin uudenlaista asuinaluetta, ”puutarhakaupunkia”.**

2. **SOK hankki vaahtomuovin valmistuslisenssin saksalaiselta Bayer-yhtiöltä, ja vaahdotuskonetta kokeiltiin Suomessa ensimmäistä kertaa helmikuussa 1955. Uusien vaahtomuovituotteiden nimeksi tuli Superlon.**

Keittiön uutuudet

Astiankuivauskaappi oli supisuomalainen keksintö keittiön varusteluun. Se kehitettiin Työtehoseurassa osastopäällikkö Maiju Gebhardin johdolla vuosina 1944–1945. Gebhard perusteli innovaatiotaan laskelmalla, jonka mukaan perheenemäntä käytti elämästään lähes 30 000 tuntia tiskaamiseen ja astioiden kuivaamiseen. Enso-Gutzeit aloitti vuonna 1948 astiankuivauskaappien teollisen valmistuksen, vaikkakin aluksi ritilähyllyt olivat puisia. Irrotettavat muovipinnoitteiset ritilät tulivat kuivauskaappeihin 1950- ja1960-lukujen vaihteessa. Työtehoseuran tutkimuskeskus keksi myös korkean keittiöjakkaran.

Jääkaapit alkoivat yleistyä 1950-luvulla, vaikka olivatkin vielä kalliita hankintoja. Maaseudulla maakellarit olivat edelleen ahkerassa käytössä, ja kaupunkien kerrostaloissakin oli usein talouskellarit tai asuntojen ulkoseinien yhteyteen rakennetut kylmäkomerot. Pienissä alivuokralaisasunnoissa kylmäsäilytykseen kelpasi ikkunanväli, johon mahtui sopivasti maitokannu ja voipaketti.

Termospullo jääkaappina

Se jolla ei ole jääkaappia, mutta joka kuitenkin tarvitsee maitoa aamuisin ennen maitokauppojen avaamista, voi turvautua seuraavaan keinoon maidon säilyttämiseksi tuoreena: heti kun maito on tuotu kotiin, se pannaan termospulloon. Tällä tavalla se voi säilyä hyvänä jopa lauantaista maanantaihin asti.” (*Joka naisen niksikirja* 1951, 33..)

Läskisoosi piti pintansa

Keittiöissä valmistettiin edelleen melko lailla samoja ruokia kuin edelliselläkin vuosikymmenellä. Suomalaisten suosituimpia ruokia 1950-luvulla olivat: läskisoosi, tirripaisti, kesäkeitto, pinaattikeitto, hernekeitto, kalakeitto, lihakeitto, makkarakeitto, perunasoppa, riisipuuro, paistetut silakat, lihapullat, lihamureke, kaalikääryleet, makaronilaatikko, makkarakastike, sienikastike, verimakkara, maitokaali, jauhelihakastike, nakkikastike, tilliliha ja silakkalaatikko.

Kaikki eri ravintoaineet ovat tarpeellisia, joten yksipuolisuutta on vältettävä. Eritoten valkuaisaineet uusien solujen rakennusaineina ovat tärkeitä. Siksi ei riitä, että tyttö aamulla kouluun lähtiessään juo vain kupin kahvia ja haukkaa kiireissään pullanpalan, vaan hänen pitää välttämättä saada jotakin kunnon ruokaa, joko puuroa ja maitoa tai ravitsevia voileipiä. Muna, liha tai juusto olisivat valkuaisaineita sisältävinä tarpeen jo aamuateriassakin. Monessa koulussa on järjestetty kouluruokailu. Mutta ellei ole, ei pidä luulla, että ateriasta käy koulun läheisestä maitokaupasta ostettu korvapuusti tai sämpylä, vielä vähemmän lakritsapötkö tai suklaavohveli. Ruokavälitunnilla pitää syödä kunnon eväät, ellei koulussa saa ruokaa eikä ehdi kotiin syömään.” (*Tyttö kasvaa*, Kotiliesi N:o 5 maaliskuu 1956.)

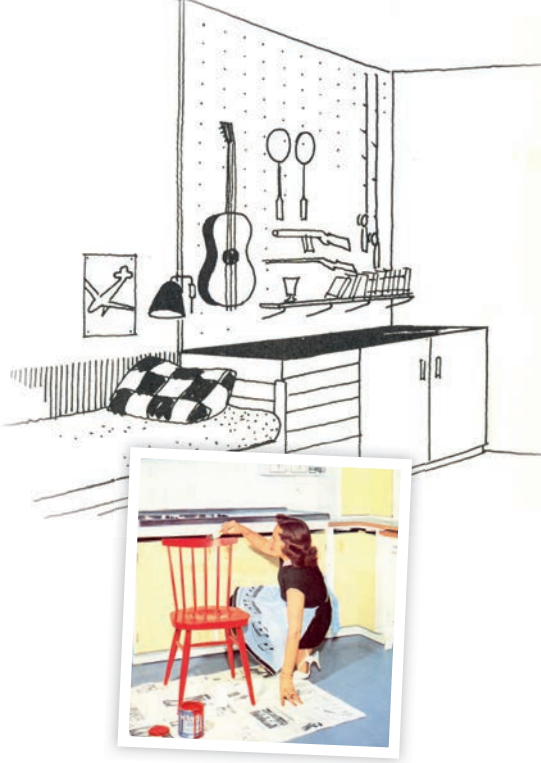

Kätevä sisustaja. Kodin neuvokki 9. ▲ Toim. Birgitta Tikkanen 1957.

Birger Kaipiaisen Pihlgren ja Ritola Oy:lle 1950-luvulla suunnittelema punainen Kiurujen yö on todennäköisesti Suomen tunnetuin tapettimalli. ▼

Kun elintarvikesäännöstely purettiin, alkoi Suomenkin kauppoihin taas tulla eksoottisia hedelmiä, appelsiineja ja banaaneja. Kahvin vapautuminen säännöstelystä vuonna 1954 oli suomalaisille juhlan paikka, kahvikansaa kun olemme.

» Skidinä saunassa käytiin vain lauantaina – olen aika köyhistä oloista, eikä puusaunaa ollut varaa lämmittää kuin kerran viikossa. Silloin ei ollut telkkaria, joten katselin veljen kanssa kiuasta. Yksi parhaista lapsuudenmuistoistani on se, kun saimme saunan jälkeen appelsiinit. Istuin faijan polvella, se poltti piippua ja luki ääneen Välskärin kertomuksia, ja minä söin appelsiinia. Muistan piipun tuoksun ja appelsiinin maun yhdistelmän. Myös kertomukset olivat ihan lumoavia." (Pelle Miljoona, synt. 1955, Me Naiset 12.5.2011.)

Uutuuksia

- **Hellaksen valmistama Jenkki-purukumi tuli markkinoille vuonna 1951.**
- **Jalostajan purkkihernekeitto tuli kauppoihin vuonna 1952.**
- **Coca Cola saapui Suomeen vuonna 1952 olympialaisten myötä. Suomessa Coca Colaa ryhdyttiin valmistamaan vuonna 1957.**
- **Chupa Chups -pallotikkareiden valmistus alkoi Espanjassa vuonna 1958.**

Oivalliset pahvilaatikot

» **Hyvin monet tavarat, kuten hiutaleet, sokeri jne. myydään nykyään pahvilaatikkoihin pakattuina. Näistä laatikoista saa erinomaisia säilytys- ja kuljetusvälineitä. Esim. sairaskäynnille lähtiessä on tuliaiset paljon hauskempi viedä tällaisessa laatikossa kuin paperipussissa. Niin ikään jos tahtoo maalta tuoda tuttavilleen marjoja tai vihanneksia, ovat tällaiset pahvilaatikot oivallisia kuljetusvälineitä."** (*Joka naisen niksikirja* **1951, 135.)**

◀ **Erilaisia kahvinvalmistusvälineitä esiteltiin kirjassa *Kotikutsujen voileipäherkut* (1956).**

▼ **Kun 1950-luvulla syötiin italialaisittain, keitettiin spagettia ja tarjottiin se "tomaatin, raastitun juuston, sipulin ja jonkin lihan kera". (*Keitä ja paista – maukasta maista*, 1953.)**

LEHTILEIKKEET: Kotiliesi N:o 12 kesäkuu 1955, Kotiliesi N:o 15 elokuu 1956, Kotiliesi N:o 13 heinäkuu 1957, Pyrkijä n:o 2 helmikuu 1954, Pyrkijä N:o 4 huhtikuu 1954, Pyrkijä N:o 5 toukokuu 1954, Pyrkijä n:o 8 elokuu 1954, Pyrkijä N:o 11 marraskuu 1954, Pyrkijä N:o 12 joulukuu 1954

Hieno illallinen, lounas tai ehkä päivällinen voidaan tarjoilla tällä tavoin. Voita, leipää ja "leikkeleitä" – ja lopuksi kahvia kakun kera." (*Kotikutsujen voileipäherkut*, 1956.)

Lasten leikit

Pikkupojat pitivät pihoilla neppisautojen kisoja ja vaihtoivat Pauligin kahvipaketeista saatuja autonkuvia. Kuville tehtiin paperista taskullinen ”haitari”, ja vaihto tapahtui laittamalla kuva taskuun ja ottamalla sieltä vaihtokuva. Jos taskussa luki ”kassa”, oma kuva jäi sinne ilman vaihturia. Tytöillä oli omat nukke- ja kotileikkinsä. Ruutu- ja naruhyppely olivat myös suosittuja. Piilosilla oloon tarvittiin useampi leikkijä.

Kun pihalla oli koossa isompi joukko, voitiin pelata vaikkapa neljää maalia, pesäpalloa tai polttopalloa. Pojat potkivat usein palloa. Talvella käytiin hiihtämässä, laskemassa mäkeä ja luistelemassa.

Helsingin Kalliossa lapsuutensa viettänyt Jussi Raittinen muistelee, miten kotitalossa asui kymmenittäin lapsia, ja aina keksittiin tekemistä:

» Tietyst sillon ihan, kun oltiin pieniä, niin se oli luonnollista, et oli sen oman pihapiirin porukka ja sitten oli niit kaikkii muita, muiden talojen lapsiporukoita, niin olihan sitä sitte pientä nahinaa tietysti, kun oltiin ihan kakaroita. Siinäkin korttelissa oli semmonen iso plaani. Se on tää kortteli, joka rajottuu Hämeentiehen, Sakarinkatu, Pengerkatu sit siin ylhäällä mäellä ja Torkkelinkatu, niin siinä oli semmonen iso rakentamaton, tai siit oli oikeestaan puolet vaan siitä korttelista rakentamaton ja loppu oli sit sellasta takapihaa ja halkopinoo, niin siellä kyllä monet kivisodat sit tietysti ihan pikkusena tuli käytyy. Mut en mä ollu tavallaan niinku siinä mielessä jenginuori kuitenkaan. – – –

Meillähän oli sitte tos keväällä –56 meidän talossa, me perustettiin sitte, varmaan meit oli kaks kolme semmosta kymmenestä ylöspäin kundia, me perustettiin semmonen oma kerho, jonka nimi oli vielä Leijonaveikot. Mä en tiedä miks. Se oli semmonen, se oli vaan niinku meidän talon skidien yhteenliittymä, ei se ollu mitään partiotoimintaa eikä se ollu mitään urheilutoimintaa, vaan me päätettiin vaan. Meit oli varmaan semmonen kymmenkunta samanhenkistä, samanikästä nuorta kundia ja me kokoonnuttiin meillä, kun meillä oli vähän isompi kämppä. Järjestettiin kaikenlaisia retkiä, käytiin pelaamassa futista ja lätkää ja kaikkee tommosta. Se kesti suunnilleen puol vuotta se kummallinen juttu. Laadittiin jopa säännöt ja kaikkii kummallisii. Mut se vaan kuvasti, et siel oli tosiaan hirveen paljon jengiä siinä talossa. Rakennettiin ahtaasti. Olihan meillä ankara talkkari, mut ei sitä nyt tarvinnu niin kamalasti pelätä, ja aika hyvin kuitenkin käyttäydyttiin. Luulisin, en tiedä sitten. Ehkä niitä tuli sitten ongelmia myöhemmin, mutta ei vielä tossa vaiheessa. Ja sitten se rupes kyllä viiskytluvun loppupuolella jengi muuttamaan siit vähitellen pois vähän avarampiin tiloihin.” (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

▶Leila, Hilkka ja Vieno ruseteissaan. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.

Uutuuksia

- **Kari Mannerlan laatima lautapeli Afrikan tähti julkaistiin 1951, alun perin nimellä Kadonnut Afrikan tähti.**
- **Hula-hoopit eli lannevanteet olivat uusinta uutta Suomessa vuonna 1958. Amerikkalaiset villitys oli jo vallannut täysin, ja maailmassa vanteita myytiin samana vuonna 100 miljoonaa kappaletta.**
- **Barbie-nukke luotiin Yhdysvalloissa 1959.**

▲ Pyrkijä n:o 2 helmikuu 1954.

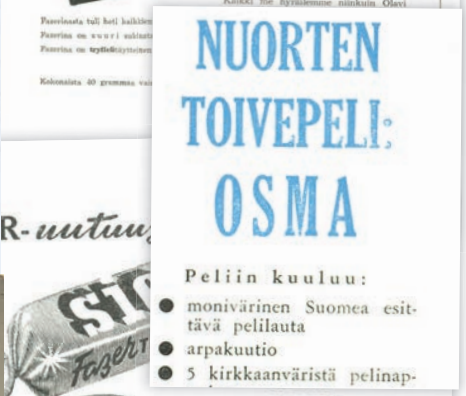

▲ Pyrkijä n:o 1 tammikuu 1954.

▲ Pyrkijä N:o 4 huhtikuu 1954.

▲ Pyrkijä N:o 5 toukokuu 1954.

Lomalle luontoon ja aurinkoon

Perheen yhteiset lomat alkoivat vähitellen yleistyä 1950-luvulla. Matkailtiin pääasiassa kotimaan kohteissa. VR muun muassa mainosti mukavaa kotimaan rengasmatkailua junakyydillä. Samoin Saimaan sisävesihöyrylaivaliikenne oli vilkasta ja suosittua. Myös kesäinen auringonotto ja ”uimapukuelämä” rannoilla yleistyi.

Jos yhteistä lomaa ei ollut, kaupunkilaislapset ja -nuoret passitettiin usein leirille tai sukulaisten luo maalle kesän viettoon ja avuksi maatilan töihin. Vähävaraisten perheiden lapsilla oli mahdollista päästä muutamiksi viikoiksi kuntien tai yhdistysten kesäsiirtoloihin virkistymään ja saamaan lisäkiloja.

Aurinkoa varastoimassa -filmissä vuodelta 1956 kerrottiin suomalaisten lomanvietosta runollisin sanakäänteinː

» Yhä useampi kaupungin ahtauden kahlitsema ihminen kaipaa valoon ja aurinkoon, vapauteen ja vehreyteen, ulos luontoon, kun jälleen koittaa se aika, jolloin pohjolassakin saadaan yltä kyllin päivää paistatella. Oma huvila vain haavekuva on, mutta siirtolapuutarhapalsta toive, joka voi toteutua, ja on jo monien kohdalla muuttunut unelmasta todellisuudeksi. Mutta, vaikka meillä ei olisikaan omaa maakaistaletta, on meillä silti mahdollisuus nauttia kesästä ja sen tuhansista ilon aiheista, kun otamme tilaisuudesta vaarin. Milteipä kaikilla nousevan polven jäsenillä on jo nykypäivänä mahdollisuus lähteä leirille joko lyhyemmäksi tai pitemmäksi ajaksi, sillä mitä moninaisimmat järjestöt pitävät nuorison leiritoimintaa eräänä ohjelmansa tärkeimmistä kohdista. – – – Kaupunkilaiset kaipaavat kiihkeimmin luontoon ja aurinkoon, mutta sama tavoite on usein maaseudunkin tehdasyhdyskuntien asukkailla. Vaikka luonto on heitä lähempänä, ei se ole heidän tavoitettavissaan tehtaassa, ja sen vuoksi hekin asettavat suuren arvon niille sosiaalisille toimenpiteille, joilla työnantaja pyrkii helpottamaan heidän mahdollisuuksiaan kerätä talteen kaikki kesän suloiset säteet, mahdollisuuksia koota terveyttä ja virkeyttä, hankkia muistelemisenkin aiheita pitkän ja pimeän talven varalle.” (Aurinkoa varastoimassa, 1.6.1956, Lii-Filmi Oy. Selostus Paavo Nurmi, valmistanut Kalevi Lavola.)

Kaukaisemmat kohteet

Jotkut lähtivät kauemmaskin lomailemaan. Aero Oy aloitti ensimmäiset tilauslennot Välimerelle jo vuonna 1949, ja Veljekset Karhumäki Oy tuli perässä vuonna 1951. Vuonna 1953 Aero alkoi markkinoinnissaan käyttää nimeä Finnair. Viralliseksi yhtiön nimeksi Finnair tuli vuonna 1968.

Myös naapurimaat alkoivat kiinnostaa. Finnair oli ensimmäinen länsimainen lentoyhtiö, joka sodan jälkeen aloitti liikenteen Moskovaan helmikuussa 1956. Vuonna 1958, heinäkuun ensimmäisenä päivänä, tehtiin samoin historiaa, kun Vaalimaalla avattiin autoilijoille tarkoitettu rajanylityspaikka Neuvostoliittoon. Ensimmäisenä rajalle ehti suomalaisia lehtimiehiä täynnä oleva Suomen Turistiauton bussi. Vuonna 1959 aloitti liikennöinnin ensimmäinen Suomen ja Ruotsin välillä liikennöivä autolautta S/S Viking. Aluksen omisti maarianhaminalainen Rederi Ab Vikinglinjen, joka vuodesta 1963 tunnettiin nimellä Ålandsfärjan ja myöhemmin nimellä Viking Line.

- Suomen vanhin huvipuisto Linnanmäki avattiin Helsingissä vuonna 1950.
- Ensimmäiset Formula 1-kisat ajettiin Englannin Silverstonessa vuonna 1950.
- Muhoslainen 17-vuotias Armi Kuusela valittiin Suomen Neidoksi ja Miss Universumiksi vuonna 1952. Miss Universum -kisat pidettiin Long Beachissa Kaliforniassa.
- Veikko Hakulinen hiihti kultaa 50 kilometrin matkalla Oslon talviolympialaisissa vuonna 1952. Hänen legendaarinen voittoaikansa oli 3.33,33.
- Uusiseelantilainen sir Edmund Hillary ja sherpa Tenzing Norkay valloittivat Mount Everestin huipun vuonna 1953.
- Albert Einstein kuoli vuonna 1955 Yhdysvalloissa.

Pauli ja Mauno lomareissulla Kotkan satamassa.

Kuva Sulo Järvinen.

▲ Leiriläisiä Sippolan Saaramaa-järvellä 1950-luvun lopulla. Kuva: Nuoperi/Ilmari Rinne.

▲ Juhannusillan tunnelmaa Myllykoskella. Kuva: Nuoperi/Ilmari Rinne.

▲ Solifer tarjosi mainosajoon kuusi upouutta mopedia, kun Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijat tempaisivat vappuna 1959 ajamalla mopedeilla Helsingistä Tampereelle. Kuvaaja: Jaakko Hynynen. Kuva: Nuoperi/Hilkka Salonen.

▼ Kesällä 1954 järjestettiin Kalevan Nuorten suurleiri Ilmijärven rannalla Peipohjassa. Pyrkijä n:o 9 syyskuu 1954.

▼ Suklaapatukoiden nimissä oli kaukomaiden kaipuuta. Pyrkijä N:o 3 maaliskuu 1954.

▶ Hopeapeili toukokuu N:o 5 1957.

▼ Kotiliesi N:o 13 heinäkuu 1957.

▲ Sulo ja isän moottoripyörä. Kuva Sulo Järvinen.

Autokuume nousi pikkuhiljaa

Henkilöautot olivat vielä harvinaisia, mutta alkoivat kuitenkin olla yhä halutumpia. Kaupungeissa järjestettiin autonäyttelyitä ja -näytöksiä, joihin tultiin pitkienkin matkojen takaa. Vuonna 1955 Suomessa oli 140 000 autoa, ja hevosia yli kaksinkertainen määrä. Vuosikymmenen lopulla, vuonna 1959, Suomessa oli henkilöautoja 37 kappaletta tuhatta asukasta kohti.

Ensimmäiset Volkswagen Kuplat tuotiin Suomeen vuonna 1950. Aluksi niitä myytiin nimellä Kansanauto. Volkkareiden tuotanto oli alkanut Saksassa jo vuonna 1945. Muita Suomessa nähtyjä automerkkejä olivat mm. Renault 4CV, Peugeot 403, Ford Taunus 1600, Wartburg ja Skoda 1200 (tuttavallisesti ”lahna”) sekä erityisesti neuvostovalmisteiset Moskvitch, Volga ja Pobeda. Parhaimmillaan jopa yli 70 prosenttia Suomen takseista oli GAZ-tehtaan Pobedoja.

Nuorisoa kiinnostivat kaksipyöräiset

Nuoret miehet haaveilivat moottoripyörästä, ja monet prätkän hankkivatkin. Yleisiä moottoripyörämerkkejä olivat mm. Triumph, Jawa 350, Jawa-Z, BSA ja BMW. Toiset ajelivat mieluummin Vespa-skootterilla.

Ensimmäiset Tunturi-mopedit esiteltiin kauppiaille Turussa vuonna 1955, ja varsinainen sarjatuotanto alkoi vuonna 1957. Levyrunkoisten niin sanottujen Pappa-Tunturien tuotanto alkoi vuonna 1959 ja jatkui aina vuoteen 1987 saakka. Solifer-mopedien valmistus alkoi vuonna 1958. Jupiter-mopedeita ja polkupyöriä koottiin vuodesta 1960 lähtien SOK:n omassa Jupiter-tehtaassa Tampereen Messukylässä. Aiemmin Jupitereja oli koottu Helsingissä kokoonpanotehtaalla, jossa jonkin aikaa koottiin myös Harley Davidson -moottoripyöriä.

▼Pyrkijä n:o 10 lokakuu 1963.

▼Pyrkijä n:o 4 huhtikuu 1961.

▼Monet haaveilivat komeasta amerikanraudasta kuten Chevroletista, suomalaisittain kotoisammin Letukasta. Reader’s Digest July 1956.

1960-LUKU

AKTIIVISIA NUORIA JA UUSIA TILOJA

Ensimmäistä nuorisotyölakia valmisteltiin

Kuusikymmenluvulla ponnistelut kunnallisen nuorisotyön vakiinnuttamiseksi jatkuivat. Opetusministeriön asettamassa toimikunnassa pohdittiin nuorisotyön valtakunnallisen ja maakunnallisen hallinnon järjestämistä ja suunniteltiin nuorisotyöntekijöiden koulutusta. Ministeriöön perustettiin urheilu- ja nuorisotoimisto, ja ensimmäistä nuorisotyölakia ryhdyttiin virallisesti valmistelemaan. Toimistopäällikkö Taisto Kärkkäinen kirjoitti valmisteilla olevasta laista näin:

» Nuorisotyölautakunnat ovat harkinnanvaraisia lautakuntia, joiden työstä kunnat itse vastaavat yleisen kunnallishallintoa koskevan lainsäädännön puitteissa. Vuodesta 1966 lähtien on opetusministeriössä valmisteltu esitystä laiksi kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta. Tämän lakiesityksen mukaan kuntien nuorisolautakunnat tulisivat lakimääräisiksi lautakunniksi ja niiden toimintaan tultaisiin antamaan valtionapua. Lakiesitys tullee käsittelyyn eduskunnassa vuoden 1971 alkupuolella." (Kärkkäinen 1971, 99.)

» Nuorisotyön perusolemukseen kuuluu vapaus. Lainsäädännöllä ei tule sitä kahlita, vaan antaa edellytyksiä monimuotoiseen toimintaan. Nuorisotyötä koskeva lainsäädäntö on muissa Pohjoismaissa ja eräissä muissakin maissa huomattavasti pitemmällä kuin meillä. Vielä 1950-luvulla oli maamme tiennäyttäjänä eräissä nuorisotyöhön liittyvissä asioissa. Nyt muut ovat menneet edelle. Onko kehitys sitten meillä pysähtynyt? Todennäköisesti ei, vaan se on muualla mennyt huomattavasti nopeammin eteenpäin. Naapurimaissa on nähty selvästi nuorisotyön merkitys. Ehkä eräissä

tapauksissa on ollut pakkokin kiinnittää nuorten toimintaan enemmän huomiota kuin meillä. Nyt on meilläkin korkea aika saada laki toisaalta kuntien nuorisotyöstä ja toisaalta eräänlainen puitelaki valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionavusta. Mainittujen lakien avulla luodaan edellytykset nuorten vapaalle kansalaistoiminnalle, tapahtuipa se sitten kiinteämuotoisena järjestötoimintana tai tilapäisten nuorisoryhmien toimintana erilaisissa nuorisokeskuksissa." (Kärkkäinen 1971, 102.)

Kotkan nuorisotoimenjohtaja Väinö Sinervo oli myös mukana valmistelemassa ensimmäistä nuorisotyölakia. Hän oli jäsenenä opetusministeriön vuonna 1968 asettamassa toisessa lakitoimikunnassa.

» Jostain syystä minut kutsuttiin 2. nuorisolakikomitean jäseneksi. Arvelen sen osaltaan johtuneen aktiivisesta toiminnastani Suomen Nuorisotyöntekijäin Liiton hallituksessa. Se ensimmäinen toimikunta, jonka opetusministeriö v. 1966 asetti tutkimaan nuorisotyön asemaa ja valmistelemaan ehdotusta nuorisotyötä koskeviksi säädöksiksi, sai ristiriitaisen ja kriittisen vastaanoton. Sen vuoksi opetusministeriö asetti kesällä 1968 ns. toisen nuorisolakikomitean, jonka jäsenenä minäkin sain sitten kunnian toimia. – – –

Toinen nuorisolakikomitea oli mielestäni sopuisa. Sen jäsenistä mieleeni ovat jääneet erityisesti komitean puheenjohtaja osastopäällikkö Heikki Klemola ja toimistopäällikkö Taisto Kärkkäinen opetusministeriöstä, komitean lakimiessihteeri Antti Hartikainen valtiovarainministeriöstä sekä hallitussihteeri K.J. Lång, jotka olivat hyvin avarakatseisia ja rakentavia persoonallisuuksia. Minäkin olin komitean työstä innostunut ja otin sen hyvin vakavasti. Osallistuin ahkerasti sen kokouksiin ja usein myös kuulostelin joidenkin silloisten virkaveljieni ja "nuorisopoliitikkojen", mm. Pöysälän Martin, mielipiteitä ja toiveita vaikuttaakseni myös siten lain toteutumiseen eduskunnassa. – – –

Myöhemmin – komiteamme jätettyä mietintönsä – em. kiistakapula kunnallisen ja järjestömuotoisen nuorisotyön välillä eriytti ja hidasti lakien valmistelua niin, että lopulta Laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta annettiin vasta tammikuussa 1972 ja Laki valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta joulukuussa 1973." (Sinervo 2007, 37–38.)

Vaikka nuorisotyölakia ei vielä ollutkaan, yhä useammat kunnat olivat noudattaneet opetusministeriön aiempia kehotuksia. Vuosikymmenen puoliväliin tultaessa nuorisotyölautakunta oli perustettu jo yli neljäänsataan kuntaan. Järjestöt olivat edelleen päävastuussa lasten ja nuorten harrastustoiminnasta, ja lautakunnat tukivat järjestöjä tässä.

OPETUSMINISTERIÖN URHEILU- JA NUORISOTOIMISTO

» **Opetusministeriön 22. päivänä joulukuuta 1967 antamassa ministeriön työjärjestyksessä on määrätty urheilu- ja nuorisotoimisto käsittelemään nuorisotyön ja -toiminnan osalta asioita, jotka koskevat:**

1. **nuorisonkasvatuksen yleissuunnittelua ja kehittämistä;**
2. **nuorisokasvatustyötä tekeviä järjestöjä ja niille myönnettäviä valtionavustuksia;**
3. **nuorisotyöntekijäin koulutusta;**
4. **nuorison vapaa-ajan toimitiloja ja -alueita;**
5. **valtion nuorisotyölautakuntaa, läänien nuorisotyölautakuntia ja kuntien nuorisotyölautakuntia;**
6. **nuorisoa ja nuorisotyötä koskevaa tutkimustyötä;**
7. **nuorison vapaata harrastus- ja kerhotoimintaa;**
8. **nuorisonkasvatuksen kansainvälistä toimintaa, mikäli asia ei kuulu kansainvälisten asiain osastolle;**
9. **nuorisonkasvatuksen edistämiseksi vedonlyönnistä urheilukilpailuissa kertyneistä varoista myönnettäviä avustuksia ja apurahoja."**

(Klemola 1971, 88.)

» On kiinnostavaa havaita, että jo 1960-luvun alkupuolella nuorisotyölautakunnassa pohdittiin samoja asioita, joista vieläkin keskustellaan: nuorisotyöttömyyttä, nuorison alkoholinkäyttöä, asumisongelmia, epäsosiaalista käyttäytymistä ja nuorison kotiintuloaikoja. Esimerkiksi nuorisotyöttömyydestä teetettiin myös tutkimuksia. – – – Kaupungin taholta nuorisolle suunnattua toimintaa alettiin vähitellen pitää paikallisissa johtoelimissä tarpeellisena. Osittain myönteisyys lisääntyi varmaan senkin takia, että tiedotusvälineet olivat hyvin kiinnostuneita kaikesta kaupungin nuorisotoimiston järjestämästä toiminnasta. Uutiskynnys oli helppo ylittää. Vuonna 1972 voimaan tullut nuorisotyölaki oli se, joka ratkaisevasti vaikutti nuorisotyön ja -toiminnan kehittymiseen." (OULU, Askonen 2004, 50–52.)

» Olisi kovin toivottavaa, että nuoriso kuuluisi aina johonkin hyvää edistävään järjestöön, seuraan tai yhdistykseen. Vanhemmat eivät saisi koskaan lapsiaan tällaisista kieltää, sillä liian pitkät vapaa-ajat, toimettomuus, on mielestäni kaikista pahin tekijä, joka johtaa nuorisomme rikollisille teille. Nuorison aika ei kulu toimettomana, me vanhemmat odotamme lepohetkiä ja nautimme sellaisesta, mutta nuoret kaipaavat askartelua ja toimintaa. Ohjauksen ja innostuksen puuttuessa he oma-aloitteisesti rupeavat käyttämään huonojakin harrastuksia. – – – Korostan vielä tuota edellä mainitsemaani. Hyviä harrastusmuotoja on niin monia kaiken ikäisille ja kaikkien saavutettavissa. Sellaiset ovat nuorille suositeltavia. Ne eivät ole vain hauskaa ajankulua, vaan niissä opitaan paljon, niillä voi jokainen kehittää itseään ja koota elämänsä varrelle tuota aina tarvittavaa henkistä rikkautta. Ja se onkin todella rikkautta jota jokaisen kannattaa koota. Se on verovapaata, siihen ei vaikuta inflaatiot ei devalvaatiot. Se on rikkautta, joka säilyy ja jonka arvo ei koskaan alene." (E. Kekoniemi: Parjatun nuorison puolesta, Pyrkijä n:o 3 maaliskuu 1962.)

▼ Opetusministeri Armi Hosian luona puhumassa nuorisotyön lainsäädännästä vuonna 1963. Oikealta Paavo Kuosmanen, Taisto Kärkkäinen ja Heikki Klemola. Kuva: Nuoperi/Taisto Kärkkäinen.

▲Opetusministeri Jussi Saukkonen vastaanottaa valtion nuorisotyölautakunnan esityksen nuorisotyölain valmistelun aloittamiseksi vuonna 1965. Vasemmalta: Simo Palosuo, Pentti Pusa, Antti Mäki-Reinikka, Olavi Koistinen, Taisto Kärkkäinen ja Heikki Klemola. Kuva: Nuoperi/ Taisto Kärkkäinen.

1961 Opetusministeriö asetti toimikunnan, jonka tehtävänä oli valtakunnallisen ja maakunnallisen nuorisotyön hallinto-organisaation sekä nuorisotyöntekijöiden koulutuksen suunnitteleminen.

1961 Valtion nuorisotyölautakunta järjesti yhdessä Postipankin kanssa nuorisotyön idea- ja suunnittelukilpailun, johon osallistui 119 kuntaa.

1964 Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajisto (SNE) hajosi.

1965 Nuorisotyölautakunta oli jo 416 kunnassa.

1965 Valtion nuorisotyölautakuntaan perustettiin tutkimus- ja suunnittelujaosto, ja Kansalaiskasvatuksen Keskus aloitti nuorisopoliittisen suunnittelun yhteistyössä opetusministeriön kanssa.

1966 Opetusministeriön yleiseen osastoon perustettiin urheilu- ja nuorisotoimisto.

1966 Opetusministeriö asetti ensimmäisen nuorisotyölakia valmistelevan toimikunnan.

1968 Opetusministeriö asetti toisen lakitoimikunnan.

1968 Valtion nuorisotyölautakunta julkaisi nuorisoa käsittelevän kirjallisuuden luettelon, johon oli koottu julkaistut teokset ja tutkimukset 1940-luvulta lähtien.

(Klemola 1984, 6; Kärkkäinen 1984, 40; Telemäki 1984, 107, 115, 117, 120–121.)

Kunnat selvittivät nuorisotilojen tarvetta

Erilaisten harrastus- ja toimintatilojen rakentaminen ja remontoiminen nuorisokäyttöön jatkui 1960-luvulle tultaessa, toisissa kunnissa vilkkaammin, toisissa vasta hitaasti aloitellen. Esimerkiksi Turussa otettiin vuosikymmenen alussa käyttöön askartelupaja Uudenmaankadulla, Betanian vanhainkodin tiloista vuokrattu kerhokeskus, kaupungin työvoimatoimikunnalta vapautuneet tilat Läntisellä Rantakadulla sekä Nummenmäen kansakoulun yhteydessä sijaitseva Nummen kerhokeskus. Nummenmäellä tilantarve olikin suuri, sillä Itäharjun ja Kirkkotien kerhokeskukset oli lähistöltä jouduttu sulkemaan. (TURKU, Kallioniemi 1993, 38, 40.) Niin Turussa kuin monissa muissakin kunnissa nuorisotilojen tarkkaa tarvetta kartoitettiin selvityksillä.

» Eräs suurimmista haasteista alkuvuosien toiminnassa oli nuorisotalon puute. Kaupunginhallitus kehotti nuorisotyölautakuntaa vuokraamaan huoneita nuorisotoimistoksi, kerhohuoneistoksi ja nuorisotaloksi vuoden 1962 keväällä. Vuoden 1963 syksyllä valmistuivat lopulta entisen alakansakoulun yläkertaan remontoidut nuorisotilat. Nuorisotyölautakunta jakoi kerhohuoneita vastikkeetta nuorisotyötä tekevien järjestöjen käyttöön. Alussa tiloissa ei ollut vahtimestaria, joten lautakunnan jäsenet suorittivat päivystystä vuorotellen." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 7.)

» Silloin kun minä tulin (nuoriso- ja raittiusohjaajaksi 1961), niin ei ollut varsinaista nuorisotilaa. Oli tämä Raahela, jossa tämä yhteinen toimisto oli. Se oli vanha palokunnan talo, myöhemmin suojeluskuntatalo, joka sitten lahjoitettiin Raahen kaupungille. Siinä oli iso sali. Sitä remontoitiin 1960-luvun lopulla, ja siitä tehtiin urheilutalo. Siellä järjestettiin jotakin toimintaa. Sitten Kirkkokadulta vuokrattiin yksi osuuspankin omistama rakennus, josta tuli ensimmäinen varsinainen nuorisotila keskustaan." (RAAHE, Mauri Pirilä, 1.3.2004.)

Kuopiossa ensimmäiset nuorisotilasuunnitelmat valmistuivat 1960-luvun alussa. Tavoitteena oli, että joka toinen vuosi valmistuisi nuorisotalo. Kuntasuunnitelmaan hyväksyttiin periaate, jonka mukaan nuorisotalo oli pakollinen palvelu jokaisessa kaupunginosassa. Vuosikymmenen lopulla tiloja oli saatu myös haja-asutusalueille, ja isompia nuorisotaloja oli jo kymmenkunta. (Telemäki 1999, 56.)

Turussa nuorisotyölautakunnan asettama toimikunta sai nuorisotilaselvityksensä valmiiksi vuonna 1963. Nuorisotalotoimikunnan mukaan kiireellisin tarve nuorisotalolle oli Nummenmäellä, jota seurasivat tärkeysjärjestyksessä Mäntymäen ja Kärsämäen alueet, Suikkila-Ruohonpään alue sekä Patterin-Iso-Heikkilän alue. (Kallioniemi 1993, 38, 40.)

▲ **Askartelukerhoissa Naantalissa. Kuva: Nuoperi/ Naantali.**

» Toimikunta laski, että teoreettinen kerhohuoneiden tarve oli Turussa vuonna 1963 tarkalleen 163 kappaletta. Toimikunta tutki myös erilaiset nuorisotalotyypit ja päätyi suosittamaan kolmea eri mallia. Pienimmät nuorisotalot tyydyttäisivät noin 3000 asukkaan alueita ja sisältäisivät 2–4 kerhohuonetta ja 2 askarteluhuonetta. Keskikokoisissa 5000–6000 asukkaan lähiöitä palvelevissa nuorisotaloissa olisi myös juhlasali ja näyttämö. Suurimpiin keskustan tyypin nuorisotaloihin sisältyisivät edellä mainittujen lisäksi mm. seurustelu- ja ruokailuaula, 10 toimistohuonetta, musiikki-kerhohuone, pöytätennishuone, valokuvauskerhohuoneisto ym." (TURKU, Kallioniemi 1993, 38.)

Jenginuoret haluttiin kaduilta kerhoihin

Turun ensimmäinen varsinainen nuorisotoiminnan käyttöön suunniteltu talo oli Kuuvuoren nuorisotalo, joka keväällä 1966 avattiin järjestönuorten käyttöön. Järjestäytymätön nuoriso joutui odottamaan omaa tilaansa vielä parisen vuotta, vaikka jo edellisellä vuosikymmenellä oli kaipailtu nuorisokahvilaa, joka olisi vähentänyt nuorisojoukkojen liikehdintää kaupungilla. Avointa nuorisokahvilaa odoteltaessa myös Turun nuorisopoliisi alkoi omalta osaltaan järjestää jenginuorille kerhotoimintaa.

» Turkulainen kadulla pyörinyt nuoriso jakaantui 1960-luvun puolivälissä kahteen leiriin. Nämä omaperäiset paikalliset nuorisojengit olivat paskikset ja upolaiset, jotka selvittelivät silloin tällöin enemmän tai vähemmän väkivaltaisesti myös välejään. Paskisten ja upolaisten parveilu

Kotkan kaupungin nuorisotoimenjohtaja Väinö Sinervo oli opettajana vapaa-aikatoiminnan ohjaajien kurssilla Kotkan työväenopistossa 1965–1966. Kuva: Nuoperi/Väinö Sinervo.

keskikaupungilla tunnettiin ongelmaksi, joka puhalsi vauhtia jo 1950-luvun puolivälistä asti suunnitellun avoimen nuorisotilan aikaansaamiseksi. Nuorisotoimisto ryhtyikin puuhaamaan Turkuun 1960-luvun puolivälissä entistä ponnekkaammin ns. avointa nuorisokahvilaa. Ennen kuin järjestäytymätön nuoriso ehti saada oman menopaikkansa, avasi Turussa ovensa ensimmäinen varta vasten nuorisolle suunniteltu ja suunnattu nuorisotalo. Huhtikuussa 1966 valmistunut Kuuvuoren nuorisotalo piti sisällään monia siihen asti näkemättömiä uutuuksia. Tavanomaisten kerhohuoneitten ja juhlasalin lisäksi kaksikerroksisessa talossa oli mm. baari ja keittiö. Ne juhlasaliin yhdistämällä saatiin helposti muodostetuksi nuorisokahvila. (TURKU, Kallioniemi 1993, 42.)

» Poliisille tehtiin yhä enemmän ilmoituksia nuorten aiheuttamista häiriöistä ja vaadittiin kovia otteita. Poliisin puolelta tilannetta päätettiin lähestyä hillitymmin. Nuorisopoliisi Iisakki Nenosen aloitteesta alkoi kaduilla ja baareissa luuhaavien nuorten aktivointi järjestäytymiseen. Turkuun saatiin pitkään toivottu ja suunniteltu ajanmukainen nuorisotila syksyllä 1966, kun Kuuvuoren nuorisotalo, Suomessa ensimmäinen varta vasten nuorisotaloksi rakennettu, valmistui. Tosin vain järjestäytyneet nuorisoporukat pääsivät mukaan toimintaan, mikä tietysti rajoitti jonkin verran kiinnostuneiden määrää.

▼ Vapaa-aikatoiminnan ohjaajien kurssi Kotkan työväenopistossa 1967–1968. Kuva: Nuoperi/Väinö Sinervo.

Nenosen aloitteesta jengiläiset rupesivat perustamaan enemmän tai vähemmän järjestäytyneitä kerhoja, joita myös kirkon nuorisotoiminta oli tukemassa. Osa upolaisporukasta liittyi Club 66 -nimiseen uuteen kerhoon ja rupesi käymään kerran viikossa Kuuvuoren nuorisotalolla järjestetyissä kerhoilloissa, mutta alkuinnostuksen jälkeen paikka koettiin liian syrjäiseksi ja ehkäpä kerhomainen toimintakin oli lopulta vähän vierasta upolaisjoukolle. Upolaisten ja pipolaisten kerho hiipui melkein yhtä äkisti kuin se oli syntynytkin.

Myös paskasakin eri porukoille järjestettiin saman periaatteen mukaan kerhotoimintaa eri paikoissa, hiukan paremmalla menestyksellä. Yksi kerhoista, Jerico-kubi, sai aktiivisella ja muutaman vuoden kestäneellä toiminnallaan huomiota jopa valtakunnallisesti. Vähitellen upolaisten, pipolaisten ja paskasakin järjestäytymisidea tuli tiensä päähän, kipinä katosi ja toiminta jähmettyi uomiinsa. Osittain jengit loppuivat myös ns. luonnollisen poistuman kautta – täysi-ikäistyneet nuoret lähtivät opiskelemaan tai perustivat perheen, eikä jengielämälle ollut enää sijaa." (TURKU, Föri Beat 2007, 28.)

» Poliisi on lähtenyt järkevästi liikkeelle siitä tosiasiasta, että nuoriso on olemassa ja jossakin senkin täytyy olla, kun kodit ovat ahtaita, asumistiheys suuri ja viihtyisyyden kanssa on usein vähän niin ja näin. Oleskelutilaa on haettava kadulta. Baareissa olemiseen nuorilla ei ole varaa. Yhden virvoitusjuomapullon ääressä saa turkulaisbaarissa istua vain neljännestunnin! – – – "Lössit ovat hyvin sympaattisista nuorista koostuneita. Eivät ne juuri tee sellaista, joka aiheuttaisi voimatoimenpiteitä", sanoo lössien suurin tukija konstaapeli Nenonen. Hänen aloitteestaan ja kehoituksestaan ovat lössit ryhtyneet anomaan toimintatiloja." (Päivis 13.10.1966.)

» Toiminnan tueksi poliisi perusti nuorisoklubiyhdistyksen, jonka nimissä voitiin hankkia rahoitusta ja tiloja. Säännöissä sitouduttiin ilkivallan korvaamiseen ja ehdottomaan päihdekieltoon. Myös klubien yhteistilaisuuksia järjestettiin. Järjestäytynyt toiminta vähensi nuorten protestikäyttäytymistä, sakki pidettiin hallinnassa myös klubikorttijärjestelmällä. Klubikortti oli ilmainen, siitä saatettiin jopa kilpailla. Laajimmillaan poliisin nuorisotyö Turussa käsitti 15 klubia, joissa yhteensä noin 1 500 jäsentä. Klubeista ehdoton ykkönen oli keskikaupungilla Käsityöläiskadulla toiminut Jerico-klubi, jonka kuuluisilla VR:n käytöstä poistamista 1. luokan vaunuista hankituilla plyysisohvilla parhaimmillaan kävi seitsemisensataa nuorta. Jerico-klubiin kävivät jokavuotisilla opintomatkoilla tutustumassa mm. Tampereen yliopiston nuorisotyön tutkinnon opiskelijat." (Telemäki 1999, 34.)

Keskustan Jerico-klubi oli seurakunnan klubi, jossa toimintaan kuului myös uskonnosta puhumista, virsien veisuuta ja rukoilemista ennen vapaan ohjelman alkua. Hävyttömyyksien puhumista ei sallittu, vaikka kävijäkunta oli "kaikenkarvaista".

(TURKU, Raninen 29.1.2004.) Usein Jerico-klubille tuli nuoria lähiöistä, joissa ei ollut omaa nuorisotilaa. He eivät kuitenkaan aina sitoutuneet samalla tavalla talon sääntöihin, mikä närkästytti klubilaisia. Tästä syntyi ajatus liikkuvan nuorisotilan järjestämisestä lähiönuorille. Vuonna 1972 Turun Jyrkkälässä, Uittamolla, Lausteella, Varissuolla ja Runosmäessä alkoi kiertää ensimmäinen ns. Jerico-bussi, joka oli hankittu käytettynä Porin linja-autovarikolta. Turun Autokoritehtaan työntekijät tekivät tarvittavat muutokset talkootyönä, ja Hartwall kustansi Coca-Cola-mainoksen maalaamisen bussin kylkiin ja mainoksen kunnossapidon eli auton pesut. (Telemäki 1999, 34–35.)

Myös Turun naapurissa Naantalissa jengit olivat tuttuja vuosikymmenen puolivälissä. Naantalin lösseistä pablolaiset ajelivat Vespoilla ja olivat muutenkin samanhenkisiä kuin Turun upolaiset. Väinöläntien lössiin taas kuului Väinöläntiellä asuvia nuoria. Sportsakki oli urheilevien nuorten joukko, ja paskasakki oli työläisperheiden nuorten lössi. Naantalissa työskenteli tuohon aikaan nuorisotyönohjaajana Ilse Bergman, joka tunsi jenginuoret hyvin. Kun nuorisotalona toimineen vanhan yhteiskoulun tilat olivat vajaakäytössä, Bergman alkoi jakaa niitä järjestöjen lisäksi myös kiinnostuneille lösseille. Nuoria alkoikin käydä 30–40 illassa. Määrärahojen puuttuessa nuoret valvoivat tiloja itse kokoontumisiltoinaan, eikä lössien välisiltä sanaharkoilta vältytty. (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 8.) Sitä ”lopullista suurta tappelua” ei onneksi koskaan tullut, mutta kaiken varalta Ilse Bergman kävi kuitenkin judokurssin. (NAANTALI, Bergman 31.7.2003).

Turun nuoriso-ryhmistä, paskiksista ja upolaisista, kerrotaan enemmän osiossa Ajan nuorista 1960.

» Bergman oli jo aiemmin teroittanut, ettei nuorisotalolla saa tapella ja järjesti pikaneuvottelun, johon osallistuivat kaksi edustajaa kustakin lössistä (Väinöläntien jengi, sportsakki ja pablolaiset). Bergman johti keskustelua pöydällä seisten ja kokous sai sovituksi, että kukin lössi saisi oman iltansa ja maanantaisin olisi nuorisotalo avoin kaikille. Periaatteeksi otettiin kaikista lössirajoista luopuminen vähitellen ja humalaisten jättäminen ulkopuolelle. Näin sai Naantalin nuorisotalotoiminta alkunsa. Kaikki eivät kuitenkaan olleet kaupungissa tyytyväisiä uuteen nuorisotyömuotoon. Kaupunginhallituskin antoi muistutuksen nuorisotalon käyttämisestä pahantapaiseen elämään. Nuorisotyölautakunta järjesti 30.11.1965 keskustelutilaisuuden: ”Onko Naantalissa nuoriso-ongelma” selventämään avoimen nuorisotyön tilaa kaupungissa. Tilaisuudessa nuoret valitsivat keskuudestaan kuusihenkisen toimikunnan (kaksi kustakin sakista), joka velvoitettiin/oikeutettiin vastaamaan nuorisotalon valvonnasta, laatimaan säännöt, painattamaan jäsenkortit, käsittelemään ikärajakysymyksen ja tekemään päätöksistään ehdotukset nuorisotyölautakunnalle. Lössit organisoivat toimintansa tältä pohjalta ja pitivät kokouksia ja sopivat nuorisotalon käyttöön liittyvistä asioista. Ne asettivat jäsenmaksut ja painattivat jäsenkortit. Järjestys parani näiden toimenpiteiden myötä selvästi.

◀ **Kuuvuoren nuorisotalolla myös näyteltiin. Kuva: Nuoperi/Turun nuorisosasiankeskus.**

Uhkana oli häiriöiden tai alkoholinkäytön seurauksena porttikielto lösseille nuorisotaloon. Järjestyssäännöt painettiin jäsenkortteihin: ”Ole iisisti; Älä himmennä eldiksiä; Tumppaa kessut; Heitä deekut ulos; Tsiikaa klokua.” (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 9.)

Kunnan avointa toimintaa paheksuttiin Naantalissa järjestöjen, erityisesti partion, suunnalta. Nuorisotilaa nimitettiin jopa ”ensimmäiseksi kunnalliseksi bordelliksi”, vaikka nuorten suosituimpia ajanvietteitä siellä olivat melkoisen viattomasti koronan ja pingiksen palaaminen. (NAANTALI, Bergman 31.7.2003.)

Helsingissä nuorisojoukko alkoi syksyllä 1965 kokoontua Esplanadin puistossa Eino Leinon patsaan edustalla, ja sai siitä nimen Eikan pumppu. Kun yleensä rauhallisessa porukassa tapahtui puukotus, nuorisojoukkoa ryhdyttiin häätämään pois ja hajottamaan. Silloin Eikan pumpun jäsenet keräsivät 150 ihmisen nimilistan vaatiakseen nuorille tiloja. Lista toimitettiin kaupungin nuorisotoimistoon, ja nuorille annettiinkin huoneisto Pauligin huvilasta. Tilat olivat kuitenkin niin pienet, ettei sakista

mahtunut sisään kuin osa. Nuorisoasiamies Heikka Niittysen johdolla suuremmat tilat järjestyivät Tennispalatsiin lastensuojeluvirastolta tyhjäksi jääneeseen toimistotilaan. (Ilves 1998, 72–73.) Heikka Niittynen kertoo tapahtumista kirjassa *Stadi ja sen nuoret*:

» Kun mä pääsin toimistoon soitin meidän askarteluohjaajat ja puusepät ja lyötiin väliseiniä alas siellä sitten lauantaina, sunnuntaina ja maanantaiaamuna. Saatiin suurempia tiloja. Maanantaina sitten meidän muutama ohjaaja meni Eino Leinon patsaalle kun sakkia rupesi kokoontumaan, niin ne meni joukkoon ja sanoi "Teillä on nyt sitten oma paikka tuolla Anttilan vintillä, että voitte lähteä sinne". Siellä oli lopulta 300–400 nuorta sisällä. Ja mä menin kattomaan samana iltana Eino Leinon patsaan ympärille. Siellä oli kymmenkunta poliisia, kauhean hermostuneena, että mitä nyt tapahtuu, että mitä ne suunnittelee, että hyökkääks ne jostain." (Ilves 1998, 73.)

Eikan pumpusta kerrotaan enemmän osiossa Ajan nuorista 1960.

Myös Tennispalatsin tilat olivat pienet niin suurelle joukolle nuoria, ja alkuaikoina "huoneisto kärsi normaalia suurempia kalustevahinkoja". Tilanne alkoi rauhoittua, kun entinen Eikan pumpun jäsen, tilavaatimuslistankin liikkeelle pannut Johannes Siivikko, palkattiin nuorisotilaan tuntiohjaajaksi. Nuorisotyölautakunnalle tosin tuli yhä valituksia toiminnasta ja Tennispalatsin jengityökeskusta verrattiin jopa sikalaan. Vuonna 1967 jengityö siirtyi Tennispalatsista Runeberginkatu 3:een, jota alettiin kutsua Johanneshoviksi. (Ilves 1998, 74.)

Kunnat hankkivat nuorisotiloja

Kuusankosken (vuoden 2009 alusta Kouvolaa) ensimmäinen nuorisotila oli niin nykyaikainen ja komea, että siihen tultiin tutustumaan muualtakin. Toisin kuin Turun Kuuvuoren nuorisotalo, Kuusankosken Pienteollisuustalon nuorisotila oli suunnattu erityisesti niille nuorille, jotka eivät kuuluneet mihinkään järjestöön. Nuorisotilalle oli kysyntää, minkä todisti hienosti se, että kerholaisille painetut 500 jäsenkorttia loppuivat jo kuukauden kuluttua avajaisista. (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 15–16.)

» Ehkä merkittävin tapaus kuusankoskelaisessa nuorisotyössä 60-luvulla oli oman kerhotilan saaminen Pienteollisuustaloon. Tilaa pidettiin tuohon aikaan erittäin ajanmukaisena. Sitä tultiin ihailemaan pidemmänkin matkan päästä. Opetusministeriökin kehui tilaa Suomen nykyaikaisimmaksi ja suurimmaksi nuorisotilaksi.

Rakennettaessa Pienteollisuustaloa vuonna 1961 ehdotti nuorisotyölautakunta, että kauppala varaisi talosta tiloja nuorten käyttöön. Lautakunnan valitsema toimikunta päätyi esittämään 200 neliön tarvetta nuorille. Tilaa esitettiin pääasiassa sellaisille nuorille, jotka eivät toimi järjestöissä. Tällaista

toimintaa kutsuttiin vapaaksi kerhotoiminnaksi. Edelleen lautakunta esitti tilaan vielä keittiötä ja baaria, joista järjestettiin nuorille virvoketarjoilua. Television hankkimista pidettiin myös tärkeänä. Kauppalanvaltuusto hyväksyikin lautakunnan ehdotukset ja niinpä kerhotilan avajaiset pidettiin 31. elokuuta 1961 arvovaltaisen kutsuvierasjoukon todistaessa tapahtumaa." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 15–16.)

▲ **Kuuvuoren nuorisotalo valmistui vuonna 1966. Kuva: Nuoperi/Turun nuorisosasiankeskus.**

» – – – saatiin Kuusankoskelle ensimmäinen kunnallinen ja kunnollinen nuorisotila, joka sijaitsi Pienteollisuustalossa keskellä kauppalaa. Tosin tila oli alkujaan suunniteltu kirjapainoa varten, mutta kun sitä ei saatu vuokratuksi kirjapainolle siihen suunniteltiin kunnostettavaksi nuorisotila. – – – Nuorisotila käsitti 200 neliötä ja siinä oli iso yleistila, johon sijoitettiin esiintymislava, pingis- ja biljardipöytä, sekä baarinurkkaus, kaksi kerhohuonetta, toimistotila, valokuvalaboratorio, keittiö sekä käymälätilat. Seuraavaksi (1964) saatiin Kymintehtaan seurakuntatalon väestönsuojatilat askartelutiloiksi." (KUUSANKOSKI, Hämäläinen 2011, 21.)

» Kaikkiaan 60-luku oli toiminnan puolesta erittäin vilkasta aikaa. Etenkin kurssitoiminta oli aktiivista. Kursseja järjestettiin ja kursseille osallistuttiin. Oppeja jaettiin mm. leiriohjaamisessa, terveyden- ja kauneudenhoidossa, valokuvauksessa, kaitafilmauksessa ja palloilussa. Nuorisokerhossa pyöri biljardikerho, pingiskerho ja elokuvakerho. Myös ns. jammailuillat olivat nuorten suosiossa. Yksityiskohtana voi mainita, että nuorisosihteeri piti Pienteollisuustalon nuorisokerhoa auki päivisin klo 10–12, jotta lukion oppilaat voisivat viettää siellä vapaatunteja. Asiaa oli ehdottanut koulun rehtori." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 17–18.)

» Pienteollisuustalon nuorisotiloissa toimi nuorisokerho, johon silloin kun tulin Kuusankoskelle kuului lähes seitsemänsataa nuorta, joiden ikä vaihteli 14–20 vuoteen. Nuorisokerho toimi viitenä iltana viikossa ja oli tarkoitettu yli 14-vuotiaille. Kerhossa toimi erilaisia harrasteryhmiä, kuten pingis-, biljardi-, musiikki-, elokuvaryhmät sekä nuorisoteatteri. Nuorisoyhdistyksillä oli mahdollisuus käydä esittelemässä omaa toimintaansa kerhossa mutta jostain syystä ne eivät tätä mahdollisuutta käyttäneet. Myöhemmin 70-luvun lopulla myös nuoriso- ja muilla vapaa-aikayhdistyksillä oli mahdollisuus kokoontua nuorisokerhon tiloissa.

Nuorisokerhon tarkoituksena oli koota ns. irrallista nuorisoa harrastusten piiriin ja siten vaikuttaa heidän kehitykseensä ja aktivoida osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan sekä kasvamaan kunnon kansalaisiksi. Näin määriteltiin Kuusaan nuorisokerhon toiminta. Minulle tällainen toiminta oli vielä uutta, vaikka Varkaudessa vastaava kerhotoiminta oli aloitettu, mutta pienemmässä mittakaavassa Kuusankosken toimintaan nähden. Vei jonkin aikaa, että pääsin siihen sisälle. Kerho toimi omalla painollaan kokeneiden ohjaajien voimin. Ongelmana oli se, että iltaohjaajat vaihtuivat melko usein, sillä kerhon valvonta ja järjestyksen pito ei ollut niitä helpoimpia tehtäviä. Iltaohjaajan työ vaati

pitkää pinnaa ja oikeaa otetta ja asennetta nuoria kohtaan. Tehtävän hoitoon oli asetettava koko persoona ja auktoriteetti. Tulin huomaamaan, ettei tehtävässä pärjännyt ellei saanut nuorten luottamusta. Luottamuksen ja auktoriteetin saavuttaminen riippui henkilön persoonasta. Siinä ei ratkaissut ikä, sukupuoli, fyysinen voima eikä henkilön koko vaan se jokin mitä on vaikea määritellä." (KUUSANKOSKI, Hämäläinen 2011, 40–41.)

Vuonna 1965 Kuusankosken nuorisotyölautakunta laati kauppalanhallituksen pyynnöstä tilatarveselvityksen vuoteen 1970 saakka. Sen pohjalta Kuusankoskella lähdettiin jatkamaan uusien nuorisotilojen suunnittelua.

» Seuraava vaihe oli hankkia Voikkaalle nuorisotilat, jotka saatiinkin Voikkaan Linjatalon väestösuojasta. Sen suunnitteluvaiheessa saimme esittää toivomuksen millaiset tilat halusimme. Toivomus toteutui ja tilat saimme käyttöön 11.3.1968. Sitä ennen olimme sen jo kalustaneet, joka tapahtui varsin vaivattomasti. Pyysimme kolmelta tunnetulta huonekaluliikkeeltä valmiit suunnitelmat kalusteineen, huoneiden väri- ja valaistussuunnitelmineen. Lautakunnalle ei jäänyt muuta kuin mikä suunnitelma hyväksytään. Päätös oli kauaskantoinen sillä se tyydytti tarpeen vielä 90-luvulle saakka. Kalustosta on vielä jäljellä baaripöytien jalat. Kannet on uusittu. Baaritiski on vielä siltä ajalta. Muut kalusteet uusittiin 80-luvun lopulla. Rekolan nuorisotila oli seuraavana vuorossa, joka järjestyi kauppalan rakennuttaman kerrostalon päätyyn Kotkantie 14. Siihen rakennettiin kaksi kerhohuonetta ja keittiö v. 1969." (KUUSANKOSKI, Hämäläinen 2011, 49–50.)

» Askartelutilat Kymintehtaalta saatiin vuonna 1964, Voikkaan kerhotila linja-autoaseman alakerrasta vuonna 1968 ja Rekolan kerrostalojen kerhotila vuonna 1969. Ehdotuksia tehtiin lisäksi mm. Pienteollisuustalon väestönsuojatiloista, Pilkanmaasta, Vanhainkodilta ja Inginmaan koululta. Kauppalassa työskenteli myös toimikunta, joka suunnitteli urheilu- ja nuorisokeskusta paikkakunnalle. Urheilukeskus saatiinkin, mutta nuorison keskusta ei vielä tähän päivään mennessä (1986) ole rakennettu." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 15–16.)

Lappeenrannassa jouduttiin vuonna 1961 jo luopumaan ensimmäisestä, vuonna 1956 nuorisotoiminnalle saadusta Vesitornin tilasta. Samana vuonna kaupunki hankki Asinsaaren leirikeskuksen Taipalsaarelta. Kaupungilla oli Taipalsaarella käytössään myös Päiviön leirikeskus. Kuusikymmenluvulla kaupungin askartelutilojen käyttö lisääntyi ja pienten kerhotilojen hankinta vauhdittui. Vuonna 1968 Lappeenrannassa otettiin käyttöön Pontuksen nuorisotalo, joka remontoitiin entisen Kino-Pontuksen tiloihin. Vähitellen aloitettiin myös toiminta järjestöihin kuulumattomien nuorten kanssa ns. Rulla-Aulan nuorisokerhossa. (LAPPEENRANTA, Hokkanen 2009.)

Lahtelaisia poikia ja nuorisotoimenjohtaja Yrjö Vento pienoissähköautojen SM-kisojen harjoitusajoissa Kotkassa 15.4.1967. Kuva: Nuoperi/Lahti.

» Elokuvateattereilla oli television tultua sen kaltainen lamakausi, että Luotolan suku oli muuttanut entisen elokuvateatterin rullaluisteluradaksi joskus 60-luvun alussa. Tämä toimi kaupalliselta pohjalta. Paikan nimi oli silloin Rulla-Aula. Sittemmin Luotolat tarjosivat paikkaa Lappeenrannan kaupungille nuorisokerhoksi 60-luvun puolivälin paikkeilla. Nuorisotyölautakunta ja Lappeenrannan seurakunta ryhtyivätkin pitämään Valtakatu 39:ssä Valtakerhoa. Kyseiseen kerhoon linnoittautui melko yksipuolinen nuorisoryhmä, jota silloin sanottiin ”paskalössiksi”. Koulunuorisoa paikka ei kiinnostanut. Näiden kahden nuorisoryhmittymän välillä ilmeni myös jatkuvaa kahnausta, joka joskus päättyi tappeluihin.” (LAPPEENRANTA, Vasara 2009.)

Kotkassa nuorten kerho- ja askarteluhuoneet, nuoriso-, retkeily- ja matkailutoimisto sekä nuorisonohjaajan asunto olivat kaikki samassa vanhassa puulämmitteisessä puutalossa Tehtaankadulla (nyk. Ruukinkatu). Rakennus oli otettu nuorisotoiminnan käyttöön jo viisikymmenluvulla. Vuonna 1966 Tehtaankadun nuorisotalosta jouduttiin luopumaan vesijohdon jäädyttyä ja haljettua. Myöhemmin koko rakennus purettiin uuden poliisitalon tieltä. Uudet nuorisotilat järjestyivät jälleen vanhasta puutalosta. (Sinervo 2007, 52.)

» Ensivaikutelmani talosta olikin outo haju, joka tuli vastaani jo ensimmäisessä oven avauksessa. Kun sitä rohkenin ihmetellä, sanoivat, että se on sitä ”rahan hajua”. Se johtui kuulemma siitä, että Gutzeitin tehdas oli lähinaapurina. Noki oli toinen ihmettelyni aihe, kun kuorma-autot – hiililaivan tultua satamaan – ajoivat hiilikuormia Gutzeitille yötä päivää talon ikkunan alta kolisten ja jyristen ylös ja alas kalliorinnettä ja tupruttaen hiilipölyä ympäriinsä.” (KOTKA, Sinervo 2007, 52–53.)

1. **Sippolan nuorisotoimiston kerhohuoneella kokoontui posliininmaalauskurssi vuonna 1961. Kuva: Nuoperi/Ilmari Rinne.**

2. **Vuonna 1969 valmistuneen Turun Martinsillan nuorisotalon pihaan tehtiin minigolfrata. Kuva Jouni Kallioniemen kirjasta *Turku ja nuoret* 1993, 41.**

» Tilalle saimme Papinkatu 12:ssa olevan entisen Kauppaseuran puutalon. Se oli ahdas mutta jotenkin kodikas. Nuorison käytössä oli vain kaksi tilavaa huonetta, jotka pullistelivat väen paljoudesta erityisesti avoimina iltoina. Samassa rakennuksessa toimivat myös nuoriso- ja matkailutoimistot, jotka tietenkin rajoittivat paikan käyttöä nuorisotilana. Mainittakoon, että bändikämpät olivat talon piharakennuksessa ja pannuhuoneen polttoainevarastossa. Talo oli kuin soittorasia!

Avointen ovien eli ns. Kotka-kerhon iltoja pidettiin 2–3 kertaa viikossa, ja nuoria iltaa kohden kävi n. 100; jäsenmäärä oli yli 400. Illat kuluivat yleensä pelejä pelatessa, radiota ja ”levaria” kuunnellessa, kavereita tavatessa, ja joskus kävi vieraita nuoria viihdyttämässä tai kurssittamassa. Toisinaan meinasimme siellä tukehtua tupakansavuun ja väenpaljouteen. Joinakin iltoina viikossa talossa kokoontuivat nuorisojärjestöt, kuten esim. KONYS eli Kotkan Seudun Opiskelevan Nuorison Yhteiskunnallinen Seura, jonka synnyinsija se myös oli.” (KOTKA, Sinervo 2007, 73.)

Jyväskylän kaupungin ensimmäisenä nuorisosihteerinä vuosina 1967–1972 työskennellyt Matti Pylvinen onnistui järjestämään nuorisotilan jokaiseen kaupunginosaan. Tuolloin ei vielä ollut lakia nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta, vaan nuorisotilat tehtiin kaupungin omalla rahoituksella.

» Minusta kaupungin osalta parasta oli se, että oli näitä, saatiin näitä nuorisotiloja sillon yhteen aikaan, että joka kaupunginosassa oli tarjolla sitä. Että ei voinu sanoa, ettei ole paikkoja missä kokoontua. – – – Minun aikana perustettiin ja rakennettiin joka kaupunginosaan omat nuorisotilat. Ja sitten palkattiin näihin jokaiseen iltaohjaajat. Ne ei ollu päätoimisia, ne oli sivutoimisia. Siinä oli yliopisto-opiskelijoita ja oli siellä vaikka joku kirvesmieskin. Jos me rakennettiin mikroautoja, niin siihen löyty joku metallimies, joka sitä ohjas. Mutta näissä eri toimipisteissä, niin ne oli lähinnä yliopisto-opiskelijoita.” (JYVÄSKYLÄ, Matti Pylvinen 15.6.2010.)

» Eli mä olin tietenkin aika hyvissä väleissä kaupunginjohtaja Järvisen kanssa. Kyllä sillon rakennettiin, ei ollu opetusministeriön tukee siinä. Eri kaupunginosiin niitä tuli ihan useita ja ihan uusiin tiloihin, ettei ne ollu mitään vanhoista tiloista kunnostettuja vaan ihan uusia taloja. Ihmettelen nyt myöhemmin, että mitä varten niistä on nuorisotoimi luopunu suurimmasta osasta. Ensimmäinen nuorisotila on muuten aika näyttävä, se on tuo Vesilinna harjun päällä. Se alakerta oli ensimmäinen nuorisotila. Siel on aika runsaasti tilaa siellä alakerrassa. Semmoseen keittiöön piti saaha filmilaboratorio ja siihen piti saaha sitte semmonen teräspöytä, niin tuolla hautuumaalla, siellä oli semmonen ruumiinavaushuone, joka lopetettiin, ja niillä oli siellä se teräspöytä, niin mä sain sen ruumispöyvän sinne filmilaboratorioon. Se oli siellä käytössä pitkät ajat. Se oli ensimmäinen, joo. Siellähän oli oikeen juhlasali ja näyttämö ja sitten muita sivuhuoneita, se filmilaboratorio muun muassa ja sitte muitakin vähän isompia huoneita.” (JYVÄSKYLÄ, Matti Pylvinen 15.6.2010.)

Nuoret halusivat vaikuttaa

Nuoret eri puolilla maailmaa alkoivat 1960-luvulla herätä vaatimaan sananvaltaa niin nuorisoa koskevista asioista kuin muistakin yhteiskunnallisista asioista päätettäessä. Vaikuttamisen tarve sai nuoret mm. perustamaan omia järjestöjä, julkaisemaan omia lehtiä, organisoimaan mielenosoituksia ja jopa mellakoimaan. Näkyvin mielenilmaus Suomessa oli Vanhan ylioppilastalon valtaus vuonna 1968. Opiskelijat ja ylioppilasjärjestöt vaativat mm. korkeakoulujen hallinnon demokratisointia, opetuksen uudistamista ja opiskeluolosuhteiden parantamista (Telemäki 1984, 11).

» Nopea yhteiskunnallinen muutos johti yleisen ajattelutavan radikaalistumiseen. Entiset mallit ja normit asetettiin koetteelle ja kysymyksen alaisiksi. Puhuttiin järjestökriisistä. Järjestöjä moitittiin vanhentuneista työmuodoista, konservatiivisuudesta ja holhousmentaliteetista, niiden haluttiin olevan enemmän etujärjestöjä, perustuvan jäsenten tarpeiden ja tavoitteiden määrittelyyn ja huomioon ottamiseen." (Telemäki 1984, 112.)

» 1960-luvulla nuorisotoiminta oli edelleen järjestöjen vastuulla. – – – 1969 todettiin, että nuorisojärjestöjen toiminta on vain entisestään vilkastunut ja muihin kaupunkeihin verrattuna Joensuun olevan tässä suhteessa kärkipäässä. Lautakunnan kortistoon ilmoittautui uusia järjestöjä ja loppuvuodesta niitä oli jo 55, joista poliittisia 24 ja ei-poliittisia 31, seurakunnallisia ja hengellisiä järjestöjä oli 10. Ohjauspalkkioiden saajiksi oli hyväksytty 65 ohjaajaa." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» Suomessa nuorison liikehdintä on ollut rauhallista verrattuna esimerkiksi Ranskan ja Saksan tapahtumiin: on tyydytty toimimaan järjestöjen piirissä ja perustamaan joukko uusia nuorison omia liikkeitä sekä järjestämään mielenosoituksia. 60-luvulla syntyi useita nuorten perustamia järjestöjä, jotka lähtivät nimenomaan nuorten tarpeesta jotenkin vaikuttaa asioihin. Samoin monissa nuorisojärjestöissä tapahtui nuorten aktivoitumista ja järjestöt alkoivat lisätä vaikutusvaltaansa ainakin heitä itseään koskeviin asioihin." (Kaarela 1971, 74–75.)

"Tahdomme paikan, josta meitä ei ajeta pois"

Aktiivinen nuoriso osasi vaatia myös omia kokoontumistiloja. Koska aikuiset paheksuivat nuorten kokoontumista julkisilla paikoilla, halusivat nuoret saada tiloja, joissa voisivat olla ja tavata toisiaan vapaasti. Joillakin paikkakunnilla nimenomaan nuorison oma aktiivisuus ratkaisi nuorisotilojen saamisen tai vähintään nopeutti

◀ **Hengailua nuorisotalolla syksyllä 1966. Sisätiloissa sai tupakoida, ja kahvi oli ilmaista, kun sitä keitti itse. Kuva: Nuoperi/Naantali.**

päätöksentekoa asiassa. Näin kävi esimerkiksi Karhulassa (nyk. Kotkaa), Raisiossa ja Lahdessa.

» Nuorisotyölautakunnan toimesta aloitettiin lokakuussa (1969) Kineman alakerrassa nuoriso-kahvilatyyppinen toiminta viikonloppuisin eli perjantai-, lauantai- ja sunnuntai-iltaisin. Ohjaajat palkkasi nuorisotyölautakunta. Toiminnan aloittamista edelsi voimakas nuorten liikehdintä. Mm. Karhulan kauppalan nuorisotoimisto vallattiin nuorten toimesta 25. päivänä elokuuta 1969. Alkuvauhtia nuorten voimakkaaseen liikehdintään antoi se, että paikalliset baarit antoivat nuorille porttikiellon iltaisin, koska nuorille ei voitu tarjoilla keskiolutta, joka oli juuri vapautettu maassamme. Nuoriso vaati voimakkaasti sellaista paikkaa, jossa voisi tavata kavereita ja keskustella. Nuorison vaatimus kuului: "Emme tahdo keskiolutta. Tahdomme paikan, josta meitä ei ajeta pois. Yhteiskunnan on autettava meitä." Tämän jälkeen nuoret ryhtyivät keräämään adressia, jossa vaadittiin kauppalan-valtuustoa myöntämään rahat nuorisokahvilatyyppisen toiminnan aloittamiseksi Karhulassa. Adressiin tuli yli 600 allekirjoitusta lyhyessä ajassa. Adressi toimitettiin nuorisotyölautakunnan kautta kauppalan-valtuustolle, joka nopeasti päätti antaa nuorisotyölautakunnalle ylimääräisen määrärahan, jonka turvin Kineman alakerta voitiin vuokrata Karhulan Ty:ltä ja kunnostaa nuorison kokoontumispaikaksi. Näin oli saatu ensimmäinen nuorisokahvila Karhulaan syksyllä 1969." (KARHULA, Sivonen 1985, 21–22.)

Raision ensimmäinen varsinainen nuorisotalo oli Mahittulan vanha koulu. Tilan saaminen nuorisotoiminnan käyttöön 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa vaati nuorten omaa puuttumista asiaan.

» Kunnantalon kellarikerroksen toimittua nuorison kokoontumistilana kymmenen vuoden ajan nuorison vaatimustaso toiminta- ja kokoontumistilojen välttämättömyydestä kohosi. Erityistä aloitekykyä nuoriso osoitti vaatiessaan Mahittulan vanhaa koulurakennusta käyttöönsä 1960-luvun lopulla. Mahittulan saaminen nuorison käyttöön koettiin tarpeellisena, kun Turussakin oli nuorisotaloja ja diskoja. Mahittulan kolmeluokkaisen vanhan koulun hankintaa koskevia keskusteluja käytiin nuorisotyölautakunnan kokouksissa useaan otteeseen 1960-luvun lopulla ja hanke muodostui mittavaksi prosessiksi. Nuoret asettivat oman lähetystönsä marssimaan kunnanhallituksen budjettikokoukseen harmonisin elkein. Lähetystön asiallinen esitys ja lupaileva ilmapiiri kunnostustöihin osallistumisesta taivuttivat kädenväännön seurauksena kunnanhallituksen muuttamaan tekemänsä kielteisen päätöksen. Nuorisotyön valtakunnallisen muotivirtauksen esiintulo oli aistittavissa raisiolaisessa nuorisossa. Samaistuminen yhteiskunnallisiin uudistuksiin ja muutoksiin koettiin ajankohtaisena ja esimerkiksi avointen ovien toiminnassa Raisio lukeutui edelläkävijöihin 1950-luvulta lähtien.

Helsingissä alkunsa saanut nuorisokahvilatoiminta oli rinnastettavissa Raision avointen ovien toimintaan. Nuorisokahvilan perustamisen motiivina oli jengitappeluiden ja levottomuuksien ehkäisy. Nuoriso remontoi Mahittulan avointa toimintaa varten ja lisäksi vanhasta koulurakennuksesta hyödynnettiin huoneita kerho- ja askartelutoimintaan. Nuorisotyölautakunta totesi kunnostustöiden kustannusten ylittävän lautakunnan budjetin, joten avustusta perusremonttiin ja kalustohankintoihin anottiin kunnanvaltuustolta. Vuoden 1971 maaliskuussa Mahittulan tammitynnyrein ja kalaverkoin sisustetun nuorisokahvilan avaustilaisuutta juhlittiin diskoillalla." (RAISIO, Tuominen 2005, 38–39.)

▼ Pingistä nuorisotalolla syksyllä 1966. Kuva: Nuoperi/Naantali.

Lahdessa nuoret järjestivät vuonna 1968 mielenosoituksen, jossa vaativat kaupungin keskustaan nuorisotilaa. Nuoret perustivat hanketta varten toimikunnan, ja saivat kuin saivatkin vanhan kirjastotilan käyttöönsä itsehallintoperiaatteella. Näin syntyi hämyklubi, joka toimi rakennuksen purkamiseen saakka. Nuoret olivat jälleen ilman tiloja, kunnes kaupunki kunnosti uudet nuorisotilat helluntaiseurakunnan taloon, osoitteeseen Harjukatu 15. Lahden toinen nuorisotalo avattiin maaliskuussa 1973. (LAHTI, Luomanperä 1990, 4.)

Nuorisokahviloissa soi nuorten musiikki

Vuonna 1957 avattua Suomen ensimmäistä nuorisokahvilaa, Helsingin Hakaniemen Haka-kerhoa, voitiin pitää esikuvana niin nuorisokahviloille kuin myöhemmin yleistyville elävän musiikin yhdistyksillekin. Haka-kerhossa kuunneltiin paljon musiikkia sekä omista äänilevyvalikoimista että huippusuosituissa bändi-illoissa. Kerhossa kävi toisinaan myös musiikkialan asiantuntijoita Jaakko Jahnukaisesta Reino Helismaahan pitämässä musiikkiesitelmiä. (www.jazzpoparkisto.net/haka-kerho.php, 5.4.2012.)

» 1960-luvun vaihteessa Haka-kerhossa myös opetettiin erilaisia tanssityylejä, joita muotivirtaukset tuolloin nopeasti toivat ja veivät: cha-cha-cha, twist, suku suku… Muotitansseja saatettiin näppärästi yhdistää erilaisiin julkisiin tempauksiin, jotka olivat yleistyneet Suomessa 1950-luvulla. Esimerkiksi vuonna 1965 nuorisoporukka tanssi Werneri Viilloksen johdolla yhteen menoon 13 tuntia letkajenkkaa.

Viikon vetonaulana olivat torstain live-esitykset. Vuosina 1959–1965 keikkatoiminta oli aktiivisimmillaan ja veti takuuvarmasti salin täyteen innokasta yleisöä. Esiintyjiä oli monenlaisia iskelmäartisteista jazzyhtyeisiin. Painopiste oli kuitenkin rytmikkäässä nuorisomusiikissa. Haka-kerhosta muodostui legendaarinen ponnahduslauta etenkin rock'n'roll -esiintyjille, rautalankayhtyeille ja beat-ryhmille." (www.jazzpoparkisto.net/haka-kerho.php, 5.4.2012.)

Uudet kahvilat ja keikkapaikat olivat lopulta Haka-kerholle liian kovia kilpailijoita, ja sen toiminta lopetettiin vuonna 1969 (www.jazzpoparkisto.net/haka-kerho.php, 5.4.2012). Vaikka Haka-kerhon aika päättyi; Helsingissä jatkoivat toimintaansa mm. vuonna 1959 perustettu Lauttasaaren Lautta-kerho ja 1966 aloittanut Myllypuron Mylly-kerho.

» Alkuaikoina nuorisokahvilat toimivat pitkälti Haka-kerhon viitoittamaa tietä: ohjelmallisia iltamia, erilaisia pienryhmiä ym. Sinänsä mitään hirveitä houkuttimia ei olisi tarvinnut tarjota, koska nuorisokahvilat olivat yleensä lähiöittensä ainoita kaikille avoimia paikkoja. Liikenneyhteydet eivät Helsingin keskustaan olleet kovin hyvät, eivätkä siihen aikaan ainakaan alaikäiset paljon matkustelleet kaupungin keskustaan aikaansa viettämään. Tarjolla ollut avoin tila, jonkinlainen ohjelma ja muut nuoret olivat "varma nakki", jolla nuorisokahvilat saatiin illasta iltaan täyteen. Kilpailu nuorten ajasta ei ollut alkuaikoina yhtä kovaa kuin nykyään. Nuorten rahavarat, harrastustarjonta ja kaupallinen tarjonta olivat huomattavasti vähäisemmät. Vasta myöhemmin on huomattu, että tilan tarjoaminen ei riitä tai vetoa kaikkiin. Toisaalta alkuaikoina nuorisokahvilat olivat lähes ainoita paikkoja, joissa sen ajan nuorisoidolit saattoivat esiintyä faneilleen. 1960-luvulla alle 18-kesäisille ei ollu oikein mitään paikkoja, jonne he olisivat päässeet iltaa viettämään. Mylly-kerhossakin esiintyivät lähes

TIESITKÖ TÄMÄN?

Werneri Viillos oli fakiiritempuistaan tunnettu voimamies, joka työskenteli Haka-kerholla vapaaehtoisena. Julkisuudessa nähtiin monenlaisia Viilloksen tempauksia. Hän mm. veti linja-autoa hampaillaan, antoi haudata itsensä maahan kolmeksi viikoksi, suoristi hevosenkenkiä ja sulkeutui samaan häkkiin villin karhun kanssa. (http://epaper.kaupunkiuutiset.com/products/KUT-2009-04-25/pdfs/30.pdf, 5.4.2012.)

kaikki aikakautensa tähdet, kuten Kirka, Katri-Helena, Wigwam, Remu, Ernos sekä Jouko ja Kosti." (Ilves 1998, 193–194.)

Helsingin Maunulaan valmistui lähes tuhannen neliön suuruinen nuorisotalo syksyllä 1966. Nuoret antoivat uudelle talolleen nimen Lärvä, mistä oli kiittäminen Kari Kuuvan kappaletta Lärvätsalo go, go. Talossa oli monenlaisia harrastustiloja, juhlasali, jonka takaosassa kahvila, ja järjestöjen kokoontumistiloja. Seuraavana vuonna talon alakertaan valmistui kaupungin ensimmäinen nuorten moottorihalli mopojen ja moottoripyörien huoltamista varten. Musiikilla oli tässäkin talossa tärkeä rooli. (Sutinen 2009, 31, 34, 36.)

» Nuorisotalosta tuli suosittu paikka harrastaa musiikkia: bändejä harjoitteli bändihuoneessa talon valmistumisesta lähtien. Samoin bändien esiintymisistä nuorisotalolla tuli suosittuja. Talolla harjoitelleet bändit joutuivat tekemään saamastaan harjoitteluajasta niin kutsuttuja korvauskeikkoja nuorisotalolla. Näin aloittelevat bändit saivat esiintymiskokemusta ja pidemmälle päässeet soittajat mainosta taidoilleen." (Sutinen 2009, 37.)

» Nuorisotalon eräänä perustoimintana ensimmäiset 25 vuotta oli rockmusiikki ja bänditoiminta; keikkoja järjestettiin kerran kaksi kuukaudessa. Myöhemmin kuuluisuuteen ja listoille nousseita bändejäkin esiintyi nuorisotalolla. Joidenkin nimet on ikuistettu vieraskirjaan: Top Most 17.5.1967, katsomossa noin 250 kerholaista, viikkoa myöhemmin 200 kuulijalle esiintyi The Creatures, jossa soittivat Kirka Babitzin ja Remu Aaltonen ja vielä Hertto-Show 9.6.1967, paikalla noin 160 nuorta." (Sutinen 2009, 50.)

Nuorille avoimia musiikkipaikkoja löytyi myös kauempaa Helsingistä. Muiden muassa Kuusaan nuorisokerho Kuusankoskella oli suosittu niin nuorten kuin esiintyjienkin keskuudessa. Sielläkin monet uransa alussa olleet yhtyeet pääsivät esiintymään ihan oikealle yleisölle.

» Kuusaan nuorisokerholla järjestettiin nuorisokerholaisille konsertteja, joissa kävivät soittamassa nuorten omat bändit. Kuusankoskelaisista rockbändeistä kuuluisin oli 60-luvulla Modsit. En heidän historiaansa tunne tarkemmin, mutta silloin kun tulin Kuusankoskelle nuorisosihteeriksi v. 1965, niin Modsit olivat jo silloin kuuluisia ympäri maan. He harjoittelivat Pienteollisuustalon väestösuojassa ja esiintyivät mm. nuorisokerhossa, jolloin sali oli tupaten täynnä. Kuusaan nuorisokerhosta muodostui vähitellen kysytty nuorten nousevien rockbändien esiintymispaikka. Meidän ei tarvinnut kysellä mistään soittajia vaan meille tarjottiin ympäri maata eri ohjelmatoimistojen ja levy-yhtiöiden tahoilta bändejä esiintymään jopa matkakulujen hinnalla. – – – Kysyin muutamilta ohjelmatoimiston edustajilta

Naantalin Merisali toimi nuorisotilana. Lavalla The Maymen vuonna 1966. Kuva: Nuoperi/Naantali.

kerhomme suosiota, heidän mielestään Kuusankoskella ei tarvitse esiintyä tyhjille saleille. Se oli heidän mielestään tärkeää uusille tulokkaille itsetunnon kohottamiseksi. (KUUSANKOSKI, Hämäläinen 2011, 47.)

Ouluun uudenlainen nuorisokahvila avattiin vuonna 1964. Oulussa oltiin nopeasti ajan hermolla, vaikka ensimmäinen tavallinen nuorisotilakin kaupunkiin oli valmistunut vasta 1959. Ensimmäinen nuorisokahvila urheilutoimintaa tukevan Kiistola-säätiön talossa jouduttiin melko pian sulkemaan, mutta onneksi kaupunki onnistui järjestämään uudet tilat Saalem-seurakunnan vanhasta toimitalosta. Nuoret saivat itse kunnostaa ja sisustaa molemmat kahvilatilat mieleisikseen. Kaupunki antoi materiaalit ja arkkitehti oli apuna suunnittelussa. (OULU, Ebba Askonen 16.3.2004; Nuorisolautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996.)

» Kahvilatoiminta oli uutta, ja se sai paljon kritiikkiä. Koska ei ollut ammattiohjaajia, niin se vaikutti siten, että kahvila lopetettiin. Siihen vaikutti myös se, että silloista 5 000 mk:n vuokraa pidettiin kaupunginvaltuustossa liian suurena summana." (OULU, Ebba Askonen 16.3.2004.)

» Ensimmäinen toimi Kirkkokadulla, Albertinkadun kulmassa. Siihen palkattiin isäntä ja apuisäntä, joiden piti tietenkin olla poliittisia ihmisiä, niin ei se oikein onnistunut. Sitten siellä aina soi ja parveili nuorisoa, se tuntui ihmisistä varmasti oudolta. – – – Sitten Kajaaninkadulla oli puutalo, jonka kaupunki luovutti nuorison käyttöön, ja sinne sai laittaa nuorisokahvilan. Tämä onnistuikin jo paremmin, kun oli eräs kansakoulunopettaja, joka oli juuri valmistunut ja haki sitä isännän paikkaa. Hänellä sattui olemaan oikea jäsenkirjakin, ja hän sai sen paikan. Siitä tuli kylläkin valituksia, koska oli musiikkia ja nuoret kulkivat kadulla. Diskothan tulivat sitten vasta myöhemmin. – – – Sitten silloin 1964 minä sain myös ensimmäisen apulaisen sinne toimistolle. Kahvilan isäntähän ei osallistunut muuhun työhön, hän vain vastasi siitä kahvilasta. Apuisäntä oli tavallisesti nainen. Hänelle kuului niiden tilojen siivous, ja hän sai myydä siellä limonadia ja kahvia." (OULU, Ebba Askonen 16.3.2004.)

TV 1 Lasten ja nuorten toimituksen tuottamassa Laajakulma-ohjelmassa vierailtiin 27.2.1969 Oulun nuorisokahvilassa, joka oli jälleen uhattu lakkauttaa. Haastateltavina olivat nuoriso-ohjaaja Olavi Tähtelä, opintosihteeri Harri Hyyppä ja nuorisokahvilan isäntä Kaarlo Virta. Kaarlo Virta kertoi ohjelmassa, että Oulussa suhtauduttiin penseästi nuorisokahvilatoimintaan, ja perusteli nuorisokahvilan toiminnan jatkumisen tärkeyttä näin: "Sen vuoksi, että järjestöt hoitavat aktiivinuoren ja sosiaalilautakunta kouluttaa valvojia, kun nuoren asiat ovat menneet niin pitkälle, että se joutuu suojeluvalvonta-asteelle. Nuorisokahvila yrittää olla tällä välillä tätä työtä tekemässä." Opintosihteeri Harri Hyyppä jatkoi keskustelua samoilla linjoilla: "Nuorisotyössä on periaatteessa kaksi

◀ **Korona-pelien äärellä Naantalin Merisalin nuorisotilassa 1966. Kuva: Nuoperi/Naantali.**

tapaa, vanha, paljon kokeiltu traditionaalinen tapa, jota voisi luonnehtia sanoilla ohjelmointi, valvonta ja tarkkailu, ja ehdollisuus siinä mielessä, että se kohdistuu ainoastaan osaan nuorisosta. Toisaalta uusi, moderni, vähän kokeiltu yksilökeskeinen nuorisotyö kohdistuu myös niin sanottuun ongelmanuorisoon. Tämä uusi nuorisotyö vaatii erittäin paljon niiltä henkilöiltä, jotka nuorisotyötä johtavat ja tekevät päätöksiä. Erikoisesti vaadittaisiin uudistusmieltä, ennakkoluulottomuutta ja nuorisoon luottamista. Käsittääkseni Oulun nuoriso-ongelma on juuri tässä." (http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/nuorisokahvila_lakkautusuhan_alla_8903.html#media=8918, 12.4.2012.)

Myös Toijalassa (nyk. Akaa) aikuiset olivat niin huolestuneita keskustassa kokoontuvista nuorista ja lisääntyneestä nuorisorikollisuudesta, että perustivat vuonna 1968 jengityötoimikunnan. Toimikunta halusi tarjota tilat ja mahdollisuuden järjestäytymättömälle nuorisotoiminnalle, joka perustuisi vapaaehtoisuuteen. Tilat löytyivätkin seurakunnan avustuksella ja niihin perustettiin myös nuorisokahvila. (Laakso 2009, 11–12.) Naantalissa ja Turussa avattiin niin ikään ensimmäiset odotetut nuorisokahvilat, Naantalissa vuonna 1966 ja Turussa kaksi vuotta myöhemmin.

» Kesän lähestyessä kaupunginhallitus esitti nuorisokahvilan perustamista Merisalin (vanha kylpylärakennus rannalla) tiloihin, sillä nuorisotalo suljettiin kesäksi. Nuorisotyölautakunta kannatti esitystä, mikäli kaupunki tulisi mukaan taloudellisiin kustannuksiin. Lautakunta päätti painattaa Merisaliin jäsenkortit, joista saatavilla tuloilla kustannettaisiin orkestereita soittamaan nuorisokahvilaan. Nuorisokahvila avattiin lopulta kunnostuksen jälkeen 9.7.1966. Kahvilasta tuli heti

todella suosittu (esimerkiksi unikeonpäivän tansseihin osallistui noin 500 nuorta) ja nuoria tuli kauempaakin kuuntelemaan hyvää musiikkia sekä nauttimaan toistensa seurasta idyllisessä ympäristössä." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 9–10.)

» Kuuvuoren nuorisotalo pysyi järjestönuorten käytössä, mutta seuraavana nuorisotilana marraskuussa 1968 Linnankadun varrella avattu ns. POP-kellari suunnattiin ensimmäistä kertaa tavallisille nuorille. Jenginuoriso otti paikan heti omakseen ja ensimmäisestä illasta lähtien kellari oli tupaten täynnä niin paskiksia kuin upolaisiakin. Sisään mahtui vain kuutisenkymmentä nuorta kerrallaan, mutta suosio oli niin suuri, että ulkona jonotti vuoroaan parhaimmillaan kolmekin sataa sisään pyrkijää. Odotus synnytti hankauksia, meteliä ja tappelunnujakoita, jotka johtivat ympäristön asukkaiden valituksiin. Vähitellen tilanne kuitenkin tasaantui. – Nuoret itse olivat, eivät ehkä aivan haltioissaan, mutta kuitenkin varsin tyytyväisiä uuteen tyyssijaansa. Paikka on kiva, kalustus hienoa, musiikki nastaa ja metelikin on ilmeisesti riittävä kaikkien haastateltujen mielestä, kuvaili avajaisillan tunnelmaa paikan päällä vieraillut toimittaja. POP-kellarin suosio jatkui avauksesta lähtien vankkana ja myönteisten kokemusten siivittämänä ryhdyttiin suunnittelemaan lisää avointa nuorisotilaa. Ovensa vuonna 1973 avanneen Mäntymäen nuorisotalon yhteyteen sijoitettiinkin myös diskoteekki." (TURKU, Kallioniemi 1993, 42, 44.)

▶ Tytöt Helsingin Hakakerholla. Kuva: Nuoperi/ Helsingin nuorisoasiainkeskus.

Muutoksen vuosikymmen Suomessa

Suomessa tapahtui 1960-luvun kuluessa melkoinen rakennemuutos. Maaltamuutto oli vilkasta. Sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat tulivat maaseudulla työikään samaan aikaan, kun maatalous koneellistui ja alkutuotannossa tarvittiin yhä vähemmän työvoimaa. Aina vain useampien piti lähteä etsimään työtä muualta. Kymmenettuhannet pienet maatilat jäivät tyhjilleen, kun Etelä-Suomen keskuksiin ja Ruotsiin muutti vuosikymmenen aikana yli 300 000 ihmistä paremman toimeentulon toivossa. Kaupunkien lähiöt täyttyivät lapsiperheistä.

» **Suomalaisena Tukholmassa**

Suomalaisten vaikeudet täällä ovat monenlaisia. Mutta miksi olemme tulleet tänne ja mikä on päämäärämme? kysyy suomalainen Suomesta. Levotonta vertako, seikkailunhalua, rahanhimoa, sattumaa, pakoa, uteliaisuutta vaiko olosuhteitten pakkoa? – Ehkä, mutta useimmiten ei mitään niistä. Elämä täällä niin kuin Suomessakin on ainoastaan taistelua jokapäiväisestä leivästä, kodista ja toimeentulosta, joka on hyödyksi kanssaihmisille ja antaa tyydytyksen itselle. Ero on vain siinä, että muukalaisuus on Ruotsissa asuvan suomalaisen taakka ja kunnia. Se on yhdysside, joka sitoo meidät täällä asuvat suomalaiset yhteen." (Meeri Jöe: *Suomalaisena Tukholmassa*, Pyrkijä n:o 1 tammikuu 1962.)

Jos vanhemmat jäivätkin maalle, moni tyttö lähti kaupunkiin ensin kotiapulaiseksi ja myöhemmin mahdollisesti toimisto- tai myymälätyöhön. Vuonna 1960 suomalaisista naisista 45 prosenttia kävi ansiotyössä. Pojat hakeutuivat töihin tehtaisiin tai rakennuksille. Nuorisoa houkuttelivat toisaalta myös kaupunkien opiskelupaikat ja koulutuksen mahdollistama sosiaalinen nousu.

Nuorten maailma muuttui

1960-luku oli nuorison yhteiskunnallisen heräämisen aikaa. Aikuisuuden kynnyksellä olevat suuret ikäluokat kyseenalaistivat kaiken. Ympäröivä maailma tulvi suomalaisten tajuntaan television kautta aivan eri tavalla kuin aiemmin. 1960-luvun vaikuttajia olivat niin amerikkalaiset elokuvat kuin hippiliike, Che Guevara, Mao, Vietnamin sota ja The Beatleskin. Kaiken kaikkiaan vapaamielisyys lisääntyi, elintaso koheni ja hyvinvointiyhteiskunta alkoi muotoutua.

» Kotimaan politiikkaa enemmän ajan ilmapiiriin vaikutti kuitenkin se, mitä maailmalla tapahtui: Vietnamin sota, Biafra, Pariisin opiskelijamellakat, Prahan miehitys ja Che Guevara. Kulttuurissa mullisteli, maa modernisoitui monella tavalla. Lahdessa esimerkiksi 60-luvun lopun elokuvatarjonta oli ällistyttävä: Godardia, Truffauta, Bunuelia, uutta aaltoa ja avantgardea, tavallisissa näytöksissä." (Karisto 2008, 42.)

» 'Maailma on muuttunut', näin voidaan sanoa. Elämän tahti on kiihtynyt, samalla kansansivistys noussut ja arvostelukyky kasvanut. Läheskään kaikki me vanhemmat emme ole pysyneet tässä kehityksessä mukana. Ja näin ollen me emme aina ymmärrä nuorisoa oikein. Me ehkä ajattelemme, jos taloudellinenkin asema on vielä hyvä, että nuorella ei ole minkäänlaista huolta elämästä, sen kun

1960-LUVULLA

- Vuosikymmenen alkaessa Suomen tasavallan presidenttinä oli Urho Kaleva Kekkonen, joka vuonna 1960 täytti pyöreät 60 vuotta. Vuonna 1962 Kekkonen valittiin toiselle presidenttikaudelleen, ja kolmannelle kaudelle 1968.
- Leonid Brezhnev tuli Neuvostoliiton johtoon vuonna 1960.
- Yhdysvaltain johdossa oli vuosikymmenen ensimmäisen vuoden Dwight D. Eisenhower. Vuonna 1960 John F. Kennedy valittiin presidentiksi. Aloittaessaan kautensa 1961 hän oli 42-vuotiaana kaikkien aikojen nuorin Yhdysvaltain presidentti. Presidentti Kennedy ammuttiin Dallasissa 22.11.1963. Seuraajaksi, virkakaudelle 1965–1968, valittiin Lyndon B. Johnson. Hänen jälkeensä Yhdysvaltain presidentiksi tuli Richard Nixon.
- Yhdysvallat katkaisi diplomaattiset suhteet Kuubaan vuonna 1960. Vuonna 1961 Yhdysvallat yritti maihinnousua Sikojenlahdelle CIA:n kouluttamien 1 300 kuubalaispakolaisen voimin syöstäkseen Fidel Castron hallituksen vallasta. Yritys kuitenkin epäonnistui. Yhdysvaltain kansalaisilta kiellettiin matkustaminen ja varojen siirto Kuubaan vuonna 1963.
- Yhdysvallat lähetti sotilasneuvonantajiaan ja taistelujoukkojaan Vietnamin sotaan. Vuonna 1975 päättyneessä Etelä-Vietnamin ja kommunistisen Pohjois-Vietnamin välisessä sodassa oli mukana kaikkiaan noin 2,59 miljoonaa amerikkalaista sotilasta.
- Suomi liittyi vapaakauppaliitto Eftan ulkojäseneksi vuonna 1961.
- Berliinin muurin rakentaminen alkoi elokuussa vuonna 1961.
- Neuvostoliittolainen Juri Gagarin kävi ensimmäisenä ihmisenä avaruudessa vuonna 1961.
- Suomessa tuli myyntiin ensimmäinen ehkäisypilleri, Anovlar, vuonna 1962.
- Ruotsin kuningas Kustaa VI Aadolf täytti 80 vuonna 1962.
- John Glenn oli vuonna 1962 ensimmäinen länsimaalainen astronautti, joka kiersi avaruudessa maapallon.
- Suomessa tehtiin vuonna 1963 rahauudistus, jonka jälkeen uusi markka vastasi 100 vanhaa markkaa.
- Sairausvakuutuslaki määräsi kaikille Suomessa asuville pakollisen sairausvakuutuksen vuonna 1964. Lain myötä Suomessa tulivat käyttöön mm. sairauspäiväraha ja äitiyspäiväraha.
- Helvi Sipilä valittiin vuonna 1964 kansainvälisen naisjärjestön Zonta Internationalin varapresidentiksi.
- Yhdysvaltalainen mustien oikeuksien puolesta taistellut pastori Martin Luther King sai Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 1964.
- Eteläafrikkalainen Nelson Mandela tuomittiin elinikäiseen vankeusrangaistukseen vuonna 1964.
- Mao Tsetungin johtama kulttuurivallankumous alkoi Kiinassa vuonna 1965.
- Mustaihoiset saivat äänioikeuden Yhdysvalloissa vuonna 1965.
- Huumeiden käyttö kriminalisoitiin Suomessa asetuksella vuonna 1966.
- Itsenäinen Suomi täytti 50 vuonna 1967.
- Ranskassa opiskelijat ja työläiset mellakoivat keväällä 1968. Ranska ajautui yleislakkoon.
- Martin Luther King ammuttiin 4.4.1968. Selvittämättä jäi toimiko ampuja James Earl Ray yksin vai oliko hän palkkamurhaaja.
- Yhdysvaltain demokraattisen puolueen presidenttiehdokkuutta tavoitellut senaattori Robert Kennedy ammuttiin Los Angelesissa 5.6.1968, vain kaksi kuukautta Martin Luther Kingin murhan jälkeen. Kennedyn ampuja, palestiinalaissiirtolainen Sirhan Sirhan, tunnusti ampumisen, mutta selkeää motiivia teolle ei löytynyt.
- Varsovan liiton joukot miehittivät Tšekkoslovakian 21.8.1968.
- Influenssa-aalto, ns. hongkongilainen, jylläsi Suomessa vuonna 1968. Influenssan epäiltiin tulleen Suomeen amerikkalaisten turistien mukana.
- Olof Palmesta tuli Ruotsin pääministeri vuonna 1969.
- Yhdysvaltalainen Neil Armstrong oli ensimmäinen kuussa kävellyt ihminen 21.7.1969.

SUOSITUIMMAT NIMET 1960-LUVULLA

MIEHET: Juhani, Tapani, Tapio, Antero ja Olavi.
NAISET: Helena, Hannele, Anneli, Maarit ja Maria.
(VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN NIMIPALVELU.)

Maatalouden koneellistamisesta

▲ Pyrkijä n:o 9 syyskuu 1962.

◀ Heinäntekoa Nousiaisissa. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.

Pajatso

Vuonna 1958 Raha-automaattiyhdistys (RAY) oli ottanut Suomessa käyttöön 20 markan Pajatson, joka vuoden 1963 rahauudistuksessa muutettiin 20 pennillä toimivaksi. Pajatsojen legenda, 50 pennin pajatso, kehitettiin 1960-luvun jälkipuoliskolla. Sen uutuutena oli laite, jolla markan sai vaihdettua kahdeksi viisikymmenpenniseksi. Päävoittona pelissä oli aluksi 2,50 markkaa, mutta vuoteen 1975 mennessä pääpotti oli noussut jo kuuteen markkaan.

◀ Presidentti Urho Kekkonen valittiin vuonna 1968 jo kolmannelle virkakaudelleen. Kari Suomalaisen pilapiirros kirjasta Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967.

▼ Ruokatarpeet hankittiin lähikaupasta. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.

▼ Kuva on otettu Viitasaaren Ilmolahden mummolassa kesällä 1964. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.

▼ Jääkärit Ahtiala, Hellsten ja Järvinen Santahaminan varuskunnassa vuonna 1962. Kuva Sulo Järvinen.

vain on ja iloitsee olemassaolostaan ja käyttäytyy sopimattomasti. Mutta asia ei ole näin yksinkertainen. Kyllä nuorellakin on omat ongelmansa, kyllä nuorenkin harteilla saattaa olla meille tuntemattomia raskaita taakkoja, ja jos me tämän huomaamme silloin meillä on syytä sitä keventää eikä lisätä. Tarvitaan taaskin vain yhteisymmärrystä." (E. Kekoniemi: *Parjatun nuorison puolesta*, Pyrkijä n:o 3 maaliskuu 1962.)

» Olkaamme iloisia siitä, että meidänkin aikamme nuorisolla on vielä löytöretkeilijän mieli ja usko, sillä juuri aikuisen polven paljossa haaksirikkoutunut maailma on tuota uskoa suunnattomasti tappanut myös nuorisossa eikä vain aikuisten keskuudessa. Parhain ja voimakkain nuoriso on kuitenkin jaksanut uskoa elämään ja parempaan maailmaan. Sen nuorison moderni vastaus on sekä protesti että profetia." (Allan Ruotsala: *Uuden maailman sukupolvi*, Pyrkijä n:o 5 toukokuu 1961.)

Kansakoulusta kohti uutta peruskoulua

Kansakoulun neljänneltä luokalta oli mahdollista pyrkiä oppikouluun, joka jakautui viisivuotiseen keskikouluun ja kolmevuotiseen lukioon. Ne, jotka eivät läpäisseet pääsykokeita tai joiden

Helsingin nuorisofestivaali 1962

Helsingissä järjestettiin kesällä 1962 Maailman nuorison ja ylioppilaiden VIII rauhan ja ystävyyden festivaali, johon ulkomaisia nuoria osallistui noin 12 000 yli sadasta eri maasta. Festivaalia myös vastustettiin, koska sitä pidettiin kommunistisena tapahtumana. Helsingissä jopa järjestettiin "vastafestivaali", jonka organisoinnista vastasi CIA. Presidentti Urho Kekkonen tuomitsi järjestyshäiriöt jyrkästi ja osallistui itsekin yhteen nuorisofestivaalin tapahtumista.

vanhemmilla ei ollut varaa tai halua kouluttaa lapsiaan usein maksullisessa oppikoulussa, jäivät vielä kahdeksi vuodeksi kansakouluun. Kuusivuotisen kansakoulun jälkeen voi valita kaksivuotisen kansalaiskoulun, jossa opetus tähtäsi ammattikouluun ja työelämään. Myös oppikoulun alaluokkien eli keskikoulun jälkeen oli mahdollista muuttaa ajatus ylioppilastutkinnon suorittamisesta ja pyrkiä ammattikouluun. Vuonna 1960 vajaat 40 prosenttia ikäluokasta aloitti oppikoulun, ja seuraavan vuosikymmenen vaihteessa jo 60 prosenttia. Lukion vuonna 1960 aloitti vajaat 20 prosenttia ikäluokasta.

» Oppikouluun meno oli suuri vedenjakaja. Yhdentoista ikäisenä piti tehdä päätös. jolla oli ratkaiseva vaikutus tulevaan elämänkulkuun. Pyrkiäkö oppikouluun, yrittääkö ylioppilaaksi? Tälle väylälle lähti selvä vähemmistö. Etenkin pojista useimmat jäivät kansakouluun, josta tie vei nuorena töihin joko ammattikoulun tai kansalaiskoulun kautta. Välivaihtoehtokin oli, nimittäin keskikoulun käyminen, sillä läheskään kaikki oppikoululaiset eivät jatkaneet lukioon." (Karisto 2008, 35.)

Koulu-uudistus oli tuloillaan. Jo 1950-luvun lopulla oli keskusteltu yhdeksänvuotisesta, kaikille maksuttomasta yhtenäiskoulusta. Kouluhallituksen kouluneuvos, koulutoimenjohtaja A. Salmela kirjoitti tulevaisuuden koulusta Suomen Nuorison Liiton *Pyrkijä*-lehdessä vuonna 1963:

» Kouluongelmat ovat kaupungeissa paljon vähäisemmät kuin maaseudulla ja kaikkein vaikeimmat syrjäkylissä. Niissähän väkiluku jatkuvasti vähenee ja ennestäänkin pienet koulut uhkaavat jäädä kylmille. Lakkautusuhan alaisina on jo tällä kertaa n. 150 pientä koulua. Niiden käyttöä lainakirjaston tai muun valistustoiminnan taloina suunnitellaan parhaillaan. Asutuskeskuksissa on runsaasti oppikouluja eivätkä pitkät matkatkaan ole siellä esteenä koulun käymiselle. Maaseudulla on yhtä lahjakasta väestöä kuin kaupungeissakin. Sen tähden pitäisi saada myös maaseudun lapsille yhtä hyvä oppikoulun käyntimahdollisuus kuin kaupunkilapsille.

Olen virassani kolmen vuosikymmenen ajan joutunut painiskelemaan tämän ongelman kanssa. Monien vaiheiden kautta on päästy kunnallisten keskikoulujen perustamiseen. Ne ovat osa kansakoulua ja niissä ei voi olla lukukausimaksuja. Pitkämatkaiset kyyditään tai majoitetaan koulun läheisyyteen. Oppikirjat ja muut koulutarvikkeet annetaan ilmaiseksi samoin kuin kansakoulussa yleensä. Vähävaraisia oppilaita avustetaan, niin ettei vanhempien varattomuus ja koulupaikan etäinen sijainti voi estää kenenkään lahjakkaan ja ahkeran lapsen oppikouluun pääsyä.

Kunnallisia keskikouluja on kuitenkin vähän. Mikään hallitus ei ole tähän saakka niitä suosinut, vaan päinvastoin lupia niiden perustamiseen on myönnetty hämmästyttävän vähän. Pääasiallinen syy tähän lienee ollut siinä, että yksityisoppikoulujen taholla on ankarasti vastustettu kunnallisten keskikoulujen perustamista. Mutta tällä hetkellä kouluongelmien ratkaisu näyttää nopeasti lähestyvän." (Koulutoimenjohtaja A. Salmela: *Tulevaisuuden koulu*. Pyrkijä n:o 1 tammikuu 1963.)

Vuonna 1968 Suomessa lopulta säädettiin laki koulujärjestelmän perusteista ja tehtiin näin pitkään valmisteltu päätös siirtymisestä yhtäläiseen yhdeksänvuotiseen peruskouluun. Uudistus toteutettiin asteittain 1970-luvun aikana. Tulossa olevasta uudistuksesta kerrottiin *Mitä-Missä-Milloin 1968* -kirjassa:

» Suomeen suunniteltu peruskoulu syntyy siten, että kansakoulu, kansalaiskoulu ja keskikoulu yhdistetään 9-vuotiseksi yleissivistäväksi peruskouluksi jonka yläaste järjestetään kurssi- ja ainevalintaiseksi. Peruskoulua tulevat käymään kaikki 7–15-vuotiaat. Peruskoulu tulee olemaan maksuton ja oppilailla tulee siellä olemaan samat sosiaaliset edut kuin kansakoulussa ja kansalaiskoulussa on tähän saakka ollut." (Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967, 200.)

Vuosikymmenen aikana tehtiin muitakin isoja muutoksia. Vuoden 1969 lakimuutoksella 20-vuotiaista tuli Suomessa täysi-ikäisiä. Samalla myös äänestysikä laski 21 vuodesta 20:een.

» Mutta märästä sukupolvesta ei ole suotta puhuttu, sillä alkoholi asettui

vauhdilla sen sukupolven kuvioihin, joka oli otollisessa iässä keskioluen vapautumisen aikoihin. Samalla kun keskiolut tuli kahviloihin ja maitokauppoihin väkevien alkoholijuomien ostoikärajaa laskettiin 21:sta 20:en vuoteen ja viinien 18:an vuoteen. Kun vuonna 1968 viinipullon ostaminen sallittiin vuonna 1947 syntyneille, seuraavana vuonna se onnistui neljältä uudelta vuosiluokalta. Vuosikymmenen vaihteessa nuoriso joi selvästi enemmän kuin 1960-luvun alun ja 1970-luvun lopun nuoriso." (Karisto 2008, 41–42.)

Pärinäpoikia ja miksei -tyttöjäkin

Mopot, moottoripyörät ja skootterit olivat nuorille tärkeitä kulkupelejä niin maaseudulla kuin kaupungeissakin. Tärkeää oli minkä kaksipyöräisistä valitsi ja mihin porukkaan kuului.

» Motoristipojat ovat silmiinpistävimpiä nykyhetken nuorisojoukon symbooleja tai kylärauhan hellittämättömimpiä häiritsijöitä, riippuen näkökulmasta mistä tätä ilmiötä katsellaan. Istuminen oman moottoripyörän tai mopedin satulassa on nykyhetken maakylien pojille ikäkauden elämän täyttymys, ja huimasti arvokkaampi kuin palkinto pikku urheilukilpailussa, joilla ennen saavutettiin omanarvontuntoa ja muidenkin ihailua." (Jukka: *Poika ja moottoripyörä*, Pyrkijä n:o 5 toukokuu 1962.)

» Tavaton määrä tyttöjä avioituu jo 17-vuotiaina. Eri asia on, että avioliitto paljastaa monen kypsymisen olevan pahasti kesken: kuviteltu elintaso ei niin vain ollutkaan saavutettu. Ennen oli nukkuvia prinsessoja etsivillä prinsseillä ainakin ammattitaito, usein linna tai mökkikin (asteesta riippuen) valmiina. Nykyisin on harvalla pojalla ammatti täysin valmiina, asunnosta puhumattakaan. Jos mitä ansaittukin on, se on mennyt huvitteluun ja moottoriajoneuvoihin." (Jukka: *Nukkuvat prinssit ja heränneet prinsessat*. Pyrkijä n:o 6 kesäkuu 1963.)

Turussa upolaiset ja paskikset

Upolaiset Vespa-skoottereineen ja paskasakkilaiset moottoripyörineen olivat tuttu näky Turun kaduilla. Molemmilla ryhmillä oli tapana ajaa pitkinä letkoina, joita ei voinut olla huomaamatta. Suurimmillaan niin upojen kuin paskistenkin lösseihin kuului parisen sataa nuorta.

» Turkuun syntyi 1960-luvun puolivälissä omaperäinen nuorisovillitys, kun jenginuoret jakaantuivat paskiksiin ja upolaisiin. Edelliset olivat pääasiassa ammattikoulunuoria ja työväestöä. Niin paskistytöt kuin -pojatkin pukeutuivat tummiin asusteisiin ja ajoivat moottoripyörillä. Paskispojat kampasivat tukkansa prylkreemillä. Upolaiset olivat enimmältään oppikoulunuoria, jotka pukeutuivat värikkäästi ja ajoivat Vespa-skoottereilla. Upolaisten hiusmuoti noudatteli englantilaisyhtye Beatlesin viitoittamaa linjaa. Osittain upolaisten kanssa päällekkäinen suuntaus oli pipolaiset, jotka olivat yleensä upolaisia nuorempia." (Kallioniemi 1993, 42, 44.)

Toiset pitivät poljettavista kaksipyöräisistä

Helkama Oy toi vuonna 1965 markkinoille Jopon, uudenlaisen polkupyörän, joka sopi kaikille sukupuolesta ja iästä riippumatta. Jopon nimi tuli sanoista "jokaisen polkupyörä". Pienet renkaat helpottivat pyörän päälle nousemista ja antoivat enemmän säätövaraa. Nuorekkaina väreinä olivat kirkkaat keltainen, punainen, sininen, vihreä, valkoinen ja jopa kulta. Jopojen tuotanto lopetettiin vuonna 1974, mutta yleisön pyynnöstä uuden Jopo-sukupolven valmistus aloitettiin vuonna 2000.

▲Vuonna 1970 Jopoa suositeltiin pukinkonttiin Valittujen Palojen Lahjavakassa. Valitut Palat joulukuu 1970.

1 ORIGINAL HANAU-valonhoito

Kuvassa malli HÖHENSONNE 100. Rusketukse
violetti) ja lämpöhoitoon (infrapuna).
Moderni muoto, kokoonpantavana helppo kä
säilyttää.
Varustettu säteilylajin vaihtokytkimellä ja kiinteä
johdolla. Mukana yksityiskohtainen suomenkieline
ohje. 1 vuoden takuu.
Tyylikäs lahja-esine koko perheelle. OH 99:—.
Pyytäkää tietoja myös muista ORIGINAL H
malleista.

2 JOPO ON KOKO PERHEEN POLKUPYÖRÄ

Jopo on nykyaikaisen ihmisen kulkuneuvo. Linjakk
ja keveytensä ansiosta se sopii hyvin vauhdikkaasee
aikaan. Se pitää omistajansa terveenä ja reippaana.
on hyvät värit. Valitkaa niistä itsellenne parhaiten
— punainen, sininen, vihreä, keltainen, valkoinen t

3 COURVOISIER

Sukupolvesta toiseen siirtyneet valmistussalaisuud

» Mutta näit jengejä nyt, niin sanotaan, Helsingis nyt ei välttämättä ollu niin kovin eriytynyttä toi nuoriso. Ehkä täällä tuli semmosta vähän rajumpaa prätkiin ja muuhun suuntautunutta jengiä, joka oli ehkä vähän enemmän rock 'n' roll -nuorisoo. Mutta Turussahan nimenomaan oli nää popparit ja paskat, et siellähän se näky ihan selvästi. Oli niinkun tommosta, et ne tykkäs enemmänkin tommosesta niinkun Beatles-tyyppisestä ja Rolling Stones -tyyppisestä kamasta, ne oli näitä poppareita. Ja sit paskat taas oli nimenomaan rock 'n' roll -jengiä. Mul ei oo oikeen selvää käsitystä siitä." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

» Vielä 1960-luvun alkuvuosina koululaitoksen jakautuneisuus vaikutti nuorten ryhmittymiin ja pukeutumiseen. Poppareita ja rasviksia kutsuttiin Turussa upolaisiksi ja paskasakiksi. Edelliset olivat lähinnä oppikoululaisia jotka Tukholmasta vaikutteita hakien pukeutuivat viimeisimmän popmuodin mukaisiin vaatteisiin. Poikien tukka oli pitkä ja eteenpäin kammattu. Moottoripyörän tilalla oli skootteri. Paskasakkilaisille tunnusomaista oli lyhyt, rasvattu tukka, nahkatakki, leveälahkeiset housut ja moottoripyörä – mitä isompi sen parempi. Paskasakkilaiset liikkuivat mielellään kartsalla, keskikaupungin kaduilla. Ryhmien välinen jännitys saattoi puhjeta ilmitappeluihin." (Telemäki 1984, 112.)

» Upolaisten ja paskasakin myötä kaduille alkoi ilmestyä yhä suurempia nuorisoryhmiä. Kaikki eivät olleet aggressiivisia, mutta poliisi sai joka tapauksessa jatkuvasti valituksia järjestyshäiriöistä. Oli ilkivaltaa, moottoripyörien melua, muutamia ryöstöjä ja ohikulkijain pahoinpitelyjäkin tapahtui. Erityisesti viikonloput olivat levottomia ja kaikkein pahimpia olivat rukouslauantait, jolloin kaikki julkiset huvit oli kielletty." (Föri Beat 2007, 28.)

Upolaiset (upot) saivat nimensä Turun Humalistonkadulle avatusta upouudesta Aschanin kahvilasta, jota he pitivät yhtenä kokoontumispaikkanaan. Alkuperäisiä upolaisia muutamaa vuotta nuorempia kutsuttiin pikku-upoiksi tai pipolaisiksi. Upolaisten joukko ei ollut järjestäytynyt vaan se koostui pienistä ryhmistä, jotka usein liikkuivat yhdessä. Esikuvina olivat englantilaiset modit.

Paskasakki-nimitys on joidenkin mielestä upolaisten antama haukkumanimi, toisten mielestä paskikset ottivat nimen itse käyttöönsä ja kantoivat sitä ylpeinä. "Tehdään työtä paskat kädessä." "Mitä paskempi sen parempi." Paskasakkilaiset jakaantuivat karkeasti moottoripyörillä liikkuviin pärtsäreihin ja kartsalaisiin, joista kartsalaiset voitiin vielä jakaa autoporukaksi ja kävelyporukaksi eli lenkkiläisiksi.

Helsingissä Eikan pumppu ja Presson jengi

Eikan pumppu oli Helsingissä 1960-luvun kuuluisin nuorisojoukko. Nuoret alkoivat keväällä 1965 kokoontua Helsingin Hietalahden rannalla Syksyn tullen suuremmaksi kasvanut joukko siirtyi keskustaan Vanhalle Kauppakujalle ja sieltä poliisin häätämänä Esplanadin puistoon Eino Leinon patsaan edustalle. Runoilijalta joukkio nappasi kutsumanimensä Eikan pumppu. Moottoripyörillään ajeleva Presson jengi taas sai nimityksensä Kaivotalon espressobaarista. Helsingin keskustan jengeissä asuinalue tai kotitausta ei ollut niinkään tärkeää, vaan jäseniä yhdistivät tyyli ja musiikkimaku.

» Mutta sitten tietysti, niin yks jengi, joka sitten muodostu tossa kuuskytluvun puolenvälin hujakoilla, oli sit tää tommonen tavallaan folk-beatnik-porukka, joka nimenomaan oli oppikoulunuorisoa, jotka niinkun harrasti, sanotaan tollasta niin sanottua folk-musiikkia. Et se oli semmosta, ja rock-musiikkia yleensä, kaiken kaikkiaan. Nehän muodosti sit semmosen niin sanotun Eikan pumppu -nimisen jengin tonne Espalle, ne kokoontu siinä. Mut se oli hyvin lyhytaikanen ilmiö, tää Eikan pumppu. Se oli oikeestaan loppukesä –65 ja se syksy siinä niin. Siel tätä maiharijengiä pyöri pienten kasettimagnetofonien, eiku siis kelamagnetofonien, radioittensa kanssa. Ne oli sit taas erinäkösiä. Kyllä niitä näky tuolla Ruotsissa ja tollai, samanlaista porukkaa jo aikasemmin. Mutta tota, et ei sillai niinku voimakasta eriytymistä, se on tullu vast seiskytluvulla oikeestaan, ihan selvästi." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

Tiesitkö tämän?

Mod-kulttuuri (the Mods) vaikutti Iso-Britanniassa, erityisesti Lontoossa, 1960-luvun puolivälissä. Modit pukeutuivat siististi ja ajoivat Turun upolaisten tapaan skoottereilla. Päällystakkina oli usein brittiarmeijan maihinnousutakki. Mod-kulttuuriin kuuluivat myös juhlinta, huumeet ja yhteenotot moottoripyörällä liikkuvien rockereiden kanssa. Modit kuuntelivat mm. The Who -yhtyeen musiikkia.

» Joukko oli taustaltaan aika kirjavaa, mutta suurin osa heistä oli koululaisia. Ydinjoukon muodostivat beatnik-tyyliset nuoret eli niin kutsutut pummit. Nuorilla oli mukanaan matkaradioita, kitaroita ym. Sakin tyyliin kuului myös viinin lipittely. Luonteeltaan Eikan Pumppu oli rauhallinen, eikä se ollut yhteiskunnan vastainen. Enemminkin korostettiin yksilön vapautta ja ihannoitiin riippumattomuutta yhteiskunnallisista kahleista, työstä ja muista velvoitteista." (Ilves 1998, 72.)

» Teini-ikäiset nuoret parveilivat Helsingin keskustassa Vanhan ylioppilastalon ja Vanhan Kauppakujan ns. Pikku-Pariisin tienoilla. Eino Leinon patsaan lähellä olevaan kauppakujaan kokoontunut väki kutsui itseään runoilijan etunimen mukaan "Eikan pumpuksi". He kuuntelivat

◀◀ Ritvan konfirmaatiopäivänä. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.

◀ Littoisten Palomäen koulun tytöt vuonna 1963. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.

◀ Lehtosen sisarukset jouluna 1967.

▼Pyrkijä n:o 6 kesäkuu 1963.

▼Pyrkijä n:o 5 toukokuu 1961.

◀ Pyrkijä n:o 3 1966.

▼Pyrkijä n:o 3 maaliskuu 1963.

vanhemman väen kauhuksi nauhureistaan rajua rautalankaa. Eikan pumppu teki selvän pesäeron ”Presson jengiin”, joka kokoontui Kaivotalon luona ja teki autoillaan ja moottoripyörillään pitempiäkin retkiä. Pumppulaiset leimasivat Presson jengin autoillaan diivaileviksi ”rasvapäiksi”. Eikan pumppulaisten poikien hiukset olivat pitkät ja rasvattomat. Presson tyttöjen tukassa oli lakkaa, jota Animalsia ja Rolling Stonesia ihailleet Eikan pumpun tytöt eivät päähänsä laittaneet. Eikan pumppu oli saanut vaikutteita Tukholmasta ja kauemmaksikin matkustaneilta. He kokivat olevansa suomalaisia ”modseja”.” (Bergholm 2006, 148–149.)

Eikan pumpun aika päättyi, kun kaupungin johdon vaatimuksesta nuoret ajettiin pois Esplanadin puistosta. Osa joukosta siirtyi kokoontumaan suurkirkon portaille. Tätä ennen Eikan pumppua kuitenkin koetettiin saada organisoitumaan, jotta nuorten valvonta olisi helpompaa.

» Yhtäältä nuoriso oli politisoitumassa, toisaalta poliitikot löysivät nuorison. Nuoriso vaati tiloja ja muut vaativat nuorisoa pois kaduilta, joten yhteinen sävel löytyi näennäisen helposti. Syksyllä 1965 yritettiin nuoria organisoida Eikan Pumppu ry:ksi, tavoitteena keskustan nuorisotalo. Nuorisotoimisto avasi jengiläisille Pauligin huvilan, mikä ei riittänyt mihinkään. Pormestari Lauri Ahon aloitteesta Eikan pumppua yritettiin hajottaa avaamalla Tennispalatsiin jengityövoimin pyörivä klubi, mutta voimavarat eivät riittäneet enempään, vaikka jengeistä ryhdyttiin rekrytoimaan uusia nuorisotyöntekijöitä.” (Pulma 2000, 264.)

Nuorisomuotia

Tytöillä miniä, mikroa, maksia ja midiä

1960-luvun muotisuunnittelijat saivat ideoita taiteesta, musiikista ja elokuvista, jopa avaruuden valloituksesta. Lontoosta tuli Pariisin jälkeen uusi muodin keskus, ja sitä kautta muoti muuttui epämuodollisemmaksi. Lontoolaismalli Twiggy (Lesley Lawson) oli 1960-luvun huippumalli ja kauneusihanne langanlaihoine säärineen.

» Rohkea ja itsevarma 60-luku veti kurvit suoriksi ja katkaisi hameet lyhyiksi. Oli tärkeää näyttää nuorelta, tuntea itsensä vapaaksi ja pitää hauskaa. Muodissa tapahtui perusteellinen muutos. – – – Nuorisokulttuuri määritteli pukeutumisen suunnan; ikä oli asenne.” (Kelo 2008, 29.)

Englantilainen muotitaiteilija Mary Quant lanseerasi minihameen vuosikymmenen puolivälissä. Quant kehitti myös sukkahousut, koska niin lyhyen hameen kanssa ei ollut mahdollista käyttää perinteisiä sukkia ja sukkanauhaliivejä. Minihameet ulottuivat 10–20 cm polvien yläpuolelle. Lyhyimmillään minimuoti oli seuraavan vuosikymmenen vaihteessa.

» Minihame jatkoi 1967 voittokulkuaan jopa mikrohamoseksi lyhentyneenä huolimatta siitä, että sen käytön on väitetty nostavan rikoslukuja ja että Vatikaani julisti minihameisen naisen olevan apinan näköinen. Minin rinnalla eksoottisuus oli vuoden suurta muotia, innoittajina lähi- ja Kaukoitä, Afrikka ja villi länsi.” (Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967, 334.)

TIESITKÖ TÄMÄN?

Mary Quant nimesi minihameen lempiautonsa Morris Minin mukaan.

Minin rinnalla tytöt ja naiset käyttivät vuosikymmenen lopulla muitakin uusia pituuksia: maata hipovaa maksia ja puolisääreen ulottuvaa midiä. Pituuksia yhdisteltiin pukeutumisessa. Minimekon kanssa pidettiin maksitakkia, ja vielä minihamettakin lyhyempien ns. mikroshortsien kanssa puettiin muodikas midiliivi.

» Siskollani oli 60–70-lukujen taitteessa siihen aikaan todella muodikas ja kaunis asu: hennonvihreä mikroshortsihaalari, jossa samasta kankaasta vyö ja siinä iso pyöreä hopeanvärinen solki, reisipituiset valkoiset stretch-saappaat ja midipituinen roosanvärinen takki. Mallimitoissa oleva siskoni oli kuin suoraan Voquen kannesta!” (Nimimerkki Ansu 1.3.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/50/1478972/nuoruutesi-vaatemuoti/, 29.5.2012.)

» Paljon on muuten puhuttu minihameen kuolemasta, seuraajaksi on kaavailtu maxihametta, joita on jo esiintynytkin muutamissa kokoelmissa. Maxihameen helma ulottuu yli pohkeiden ja tuo mieleen vuosisadan alun muodin. (Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967, 334.)

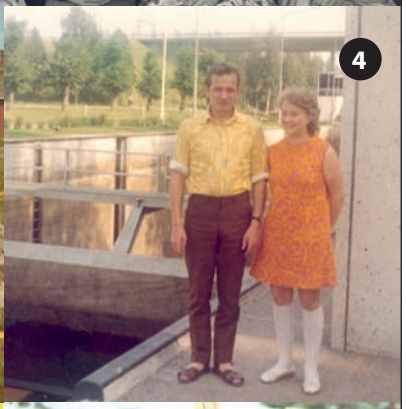

1. SOK:n toimitusmyynti-kuvasto no 7, syksy talvi – 1962–63.
2. Kansalaiskoulutyttöjen eleganssia vuodelta 1963. Kuva Raila Järvinen.
3. Serkukset Helkan ylioppilasjuhlissa Vesilahdella keväällä 1969.
4. Nuoripari kesäasuissaan. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.
5. Muotisuunnittelija Maj Kuhlefelt suunnitteli uudessa Finn Flaressa asuja Marjatta Metsovaaran kankaista. ”Kesäinen emännänpuku inspiroi Maj’ta ryhtymään valokuvamalliksi.” Anna N:o 15, 14.4.1964.
6. Miniäkin minimmän mekon kanssa puettiin midiliivi ja pitkät nyöritetyt saappaat. Ystäväni-kirjan kansi.
7. SOK:n toimitusmyyntikuvasto no 7, syksy talvi – 1962–63.
8. Ystävykset Anne-Mari ja Marianne luokkaretkellä Maarianhaminassa vuonna 1968. Anne-Marilla oli uusi oranssi-ruskeakuvioinen housupuku ja molemmilla tyylikkäät käsilaukut. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.
9. Katrin ja Tuijan konfirmaatiopäivä.

Minä olen **hippie**, kukkalapsi, kotipaikka USA. Elämäni, filosofiani ja pukeutumiseni on tähdätty keskiluokan ihanteita, kaupallisuutta ja sotaa vastaan. Marihuanan, LSDn ja muiden *psychedelicien* avulla teen »matkoja» yliaistilliseen maailmaan. Ihanteitani ovat Kristus, Buddha, Gandhi, Fransiskus Assisilainen ja Beatlesit. Ajan epäitsekkyyden, rakkauden, rehellisyyden, ilon, rauhan ja marihuanan laillistamisen asiaa. Rakastan kukkia, tiukuja ja mystiikkaa. Meitä on jo 300 000 ja aatteemme on leviämässä Euroopan ja Aasiaan. Meillä on omat yhdyskuntamme suurimmissa USAn kaupungeissa, keskuksena Hashbury San Franciscossa.

LEHTILEIKKEET: Uusi ANNA N.o 30, 24.7.1973, Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968, Kotiliesi N:o 1, tammikuun 7. 1961, Pyrkijä n:o 5 toukokuu 1963., Pyrkijä n:o 9 syyskuu 1963, SOK:n toimitusmyyntikuvasto 1960-luvun alusta, SOK:n toimitusmyyntikuvasto no 7, syksy talvi – 1962–63.

Uusia materiaaleja

Helppohoitoiset tekokuidut, kuten nylon ja crimplene, yleistyivät vaatteissa. Kiiltävä-pintaisesta pvc-muovista valmistettiin pitkävartisia saappaita, laukkuja ja sadetakkeja. Graafiset linjat, mustavalkoiset kuviot ja toisaalta kirkkaat väriyhdistelmät olivat suosittuja. Myös hopeanhohtoiset, avaruushenkiset mekot ja asusteet olivat muotia.

Anttilan postimyyntikuvastossa (1968) vaatteiden uutta nylon-materiaalia mainostettiin seuraavasti: "Uusi korkealuokkainen muotikangas, johon tulette ihastumaan! NYLON exclusive sharmöösi on kevään ja kesän uusi iskelmä muotimaailmassa! Se on käyttöominaisuuksiltaan fantastisen loistavaa: Ihanan kevyttä, vilpoisaa, laskeutuu kauniisti, ei rypisty, eikä menetä pesussa värejään. Pesun jälkeen kuivuu hetkessä ja on silittämättä jälleen kuin uutta." (Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968.)

Kukkaiskansan tyyliä

Myös hippiliike näkyi voimakkaasti paitsi aatteissa myös vaatteissa. Sen vaikutteita saatiin Yhdysvaltojen hippikaupungista San Franciscosta. Hippityyliin kuuluivat mm. pitkät hiukset ja pyöreät aurinkolasit, intiaanihenkiset punotut otsanauhat, intianpuuvillaiset paidat, farkut, kaftaanit ja pitkät hameet sekä paljaat jalat ja sandaalit. Kukkakirjailuja tehtiin jopa farmareiden lahkeisiin. Pitkät hiukset, batiikkivärjätyt vaatteet ja pyöreät aurinkolasit olivat muotia myös miehillä vuosikymmenen lopulla.

» Peffasta istuvat, leveät, suoralahkeiset sametti- ja kukkahousut, Jeesus-sandaalit ja pitkähkö paitapusero tai tunika. Musta, pitkähihainen, leveälahkeinen samettihaalari (veluuri?), ketjuvyö ja midi-liivi. Asusteina käytin aurinkolaseja, hius- ja kaulapantoja. Ajankohta oli 60-luvun loppupuoli ja olin alle 20. Olin niin hippi ja kannatin rauhanaatetta." (Nimimerkki Riitta 28.2.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/50/1478972/nuoruutesi-vaatemuoti/, 29.5.2012.)

» Rakkauden kesä" 1967 teki sanfranciscolaisen kukkaiskansan ja hippiliikkeen meilläkin tunnetuksi. Hippiliike ei ollut liike vaan moniaineksinen hybridi, jonka taustalla oli hobokulttuuria, beat-kirjailijoita, psykedeliaa, huumeita, seksuaalista vapautumista, kommuuniasumista, kasvissyöntiä, kolmatta maailmaa, pasifismia, systeeminvastaisuuutta, new agea, jopa Harley-Davidson-touhua. – – – Suomessa hippeys oli hillitympää. Jukka Kuoppamäki oli hippiliikkeen ylipappi tai valtakunnan virallinen ykköshippi. Peace-tervehdys Lahdessakin opittiin tekemään, mutta hippihepeneisiin ei langettu; koulun "osapäivähipeille" päinvastoin hieman naureskeltiin. Tai no, oli minullakin pari

1. **Jacqueline Kennedyn tyylikästä pukeutumista jäljiteltiin Suomessakin 1960-luvulla. Uusi ANNA N.o 30, 24.7.1973.**
2. **Sukkahousut olivat 1960-luvun kätevä uutuus. Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968.**
3. **Hippie esiteltiin yhtenä "Vuoden nimenä" *Mitä-Missä-Milloin 1968* -kirjassa. Helsinki 1967.**
4. **Uusi kevyt ja rypistymätön nylon oli suosittu materiaali. Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968.**

Tasaraita

Marimekko julkaisi vuonna 1969 Annika Piha-Rimalan suunnitteleman Tasaraita-trikoovaatemalliston. Trikoopaita oli kehitelty unisex-muodin mukaan molempien sukupuolten käyttöön, erityisesti farkkujen pariksi. Mallistoon kuului myös yöpaitoja, alushousuja ja -paitoja. Tasaraita-trikoita valmistetaan edelleen, vaikka Marimekon perustaja Armi Ratia vastustikin aluksi arkisten trikoovaatteiden ottamista Marimekon mallistoon.

pakollista psykedeelistä teepaitaa, sellaista batiikkivärjättyä. Ja Tukholmasta hommattu juliste, mutta ei sentään afgaaniturkkia. Käytin mieluummin kulahtanutta sinapinkeltaista naisten palttoota, jota kutsuin "bluestakiksi". Myöhemmin, ollessani poliittisimmillani, nimesin yhden puuvillapaidan "Indokiinan kansojen vapautuksen juhlapaidaksi". Ensimmäisistä merkkifarkuista piti saksia merkki pois, ettei olisi ollut kaupallinen. No logo!" (Karisto 2008, 39, 41.)

James oli ykkönen

James oli ylivoimaisesti suosituin farkkumerkki Suomessa koko 1960-luvun ja vielä pitkälle 1970-luvulle saakka. Jamesten mainonnassa oli mukana suomalaisia poppareita ja rokkareita, mannekiineja ja Helsingin Haka-kerhosta löydettyjä jive-tanssijoita. Maata kiersivät musiikilliset James show't, joissa esiintyivät myös Onni Gideonin ja Ronnie Kranckin tanssiorkesterit sekä lauluyhtye Four Cats. James-merkillä valmistettiin myös pusakoita, lippiksiä ja muita vaatteita.

Tiesitkö tämän?

Vuonna 1961 Jameksia valmistava Mattisen Teollisuus perusti yhdessä Kestilän, Polan ja Pallo-Paidan kanssa Nuorten Muotineuvoston arvioimaan nuorille suunnattuja vaatemallistoja. Neuvostoon valitut oppikoululaiset eri puolilta maata kokoontuivat kahdesti vuodessa, ja raadin kelpuuttamat vaatteet saivat "Nuorten Muotineuvoston hyväksymä" -tunnuksen.

» Minun vaatteeni oli kuuskytluvun alkupuolella,nailontakki, joka ulottu polveen, poolopaita ja farkut, meinaan aidot jamekset. Vähän myöhemmin kuuskytluvun puolenvälin jälkeen, edelleen jamekset, james-takki ja hottirätti (sifonkihuivi) kaulas ja kukallinen paitapusero. Sitten tuli leveälahkeiset (reidestä kapeat) siniset vakosamettihousut, sinipunaruudullinen bleiseri, keltanen tai sininen poolopaita. Joskus harvoin mokkanen piparkakkureunanen minihame, jossa napit edessä. Poolopaita, ruskea, ja vinyylisaappaat. Talvella musta nahkatakki, jossa karva kiersi koko reunan ympäri, minimallia, leveälahkeiset samettihousut ja kaninkarvainen lippalakki." (Nimimerkki Moona 28.2.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/50/1478972/nuoruutesi-vaatemuoti/, 29.5.2012.)

Rauni Palosen muotikuvat ja paperinuket

Vaatteita teetettiin mittojen mukaan ompelijoilla tai tehtiin itse. Vuonna 1966 Anna-lehden muotitoimittajana aloitti Rauni Palonen. Hän suunnitteli lehden mallipalvelulle asuja, joita lukijat saivat tilata valmiiksi leikattuina ja ommella kotona. Myöhemmin Palonen piti Annassa Mix Max -palstaa, jossa kommentoi muotimaailman ilmiöitä ja piirsi muotikuvia. Apu-lehdessä julkaistiin ensimmäiset Rauni Palosen piirtämät julkkispaperinuket 1968. Nukkejen joukossa tuolloin oli mm. laulaja Katri Helena (Apu 42/1968). Yhteensä paperinukkeja julkaistiin vuosina 1968–1990 noin 200 kappaletta.

▼ Pyrkijä n:o 4 huhtikuu 1961.

Kotiliesi N:o 1, tammikuun 7. 1961. ▼

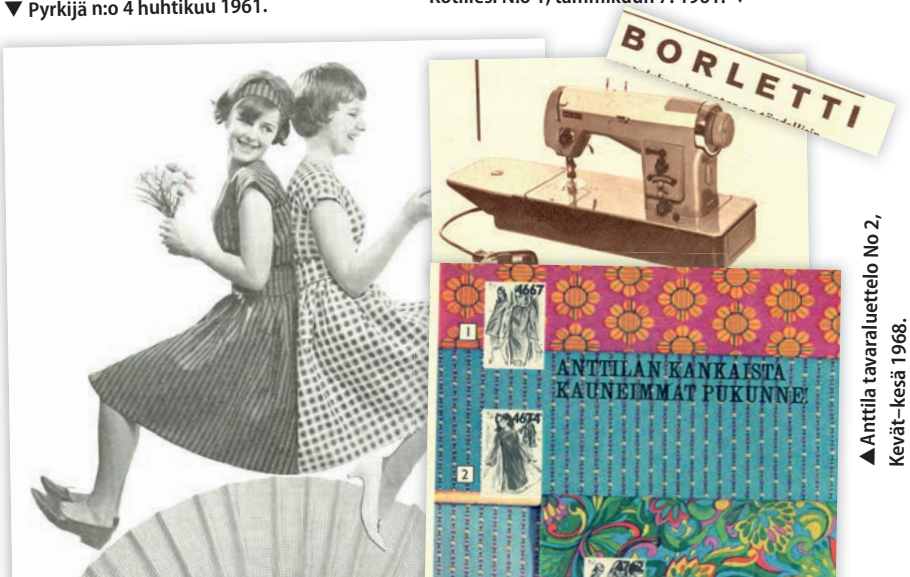

▲ Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968.

Silmämeikki sai kunnolla näkyä

Ehostuksessa pääpaino oli silmissä. Sekä ylä- että alaripsiin harjattiin paksulti kakkumaskaraa. Tytöt käyttivät myös irtoripsiä, jotta saivat katseestaan mahdollisimman kohtalokkaan. Silmät rajattiin näyttävästi mustalla, ja luomiväri levitettiin koko luomelle, aina kulmakarvoihin saakka. Kulmakarvat värjättiin tummiksi.

Vastapainoksi vahvalle silmämeikille huulet saivat olla vaaleat. Parhaiten huulten vaalennus onnistui peitepuikolla. Huulipunista helmiäishohtoiset olivat suosituimpia. Hippiyteen kuului luonnonlapsityyli, mutta poskelle saatettiin piirtää vaikkapa päivänkakkara tai rauhanmerkki.

» **Nuorelle jolla on nyppylöitä kasvoissaan**

Usein nyppylöitä on erittäin elinvoimaisilla nuorilla, ja ne pikemminkin ovat pursuavan elinvoiman kuin jonkin heikkoudeksi kuvitellun ilmiön seurauksia. Tämä lohduttakoon nyppyläikäänsä eläviä nuoria. Nyppylät eivät muodostu kohtalokkaiksi, ellei niistä tee itselleen kohtaloa. Jos huomaat katsovasi huolestuneena peiliin liian usein, käytä itsekuria: peili pois. Jos oikein huolestuneena katsoo peiliin voi vähäpätöinen nyppy näyttää paiseen kokoiselta ja kukonheltan väriseltä, jos sitä kauhulla rupeat tuijottamaan. Ja jos sitä itse tuijotat, rupeavat sinua pian muutkin tuijottamaan. Jos katselet ympärillesi, huomaat monilla tovereillasi saman kohtalon. Toiset eivät sure tilannetta, ja elävät normaalisti muiden joukossa, eikä kukaan syrji heitä nyppyjen vuoksi. Reiluus ja panos yhteiseen toveruuteen on se mitta, jolla nuori toveripiirissä mitataan eikä ulkonäkö." (Jukka: *Nuorelle jolla on nyppylöitä kasvoissaan*, Pyrkijä n:o 1 tammikuu 1962.)

Tupeerauksia, hippihiuksia ja peruukkeja

Kiharat olivat muotia. Usein hiukset tupeerattiin, ja pallomaisen kampauksen pysyminen varmistettiin tuhdilla annoksella hiuslakkaa. Nuoret tytöt ja hipit antoivat hiusten kasvaa pitkiksi ja kampasivat ne keskijakaukselle. Tytöillä myös sivuponnari, letit ja saparot olivat suosittuja. Juhlakampauksiin saatettiin upottaa hiuslisäkkeitä ja nutturan tekoa helpottavia banaanimaisia valkkeja. Myös peruukkeja käytettiin yleisesti.

» Hiukset ovat pitkät ja ne joko jätetään auki, kiedotaan päälaelle nutturaksi, sidotaan poninhännälle tai kiharretaan Shirley Temple -rullille. Pojantukka ja geometrinen leikkaus alkaa olla "out" ja sen voikin kätevästi piilottaa yhä yleistyvän peruukin alle." (Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967, 335.)

Poppareita ja rasviksia, upolaisia ja paskiksia

Kun rock and roll alkoi vaihtua twistiin ja rautalankaan, myös esiintyjien vaatteet vaihtuivat farkkuhousuista siistiin pukutyyliin. Rautalankabändeillä esiintymisasuna oli usein tumma puku, valkoinen paita ja solmio. Samaa linjaa edusti uusi huippusuosikki The Beatles. Beatles vaikutti myös poikien hiusmuotiin, ja alettiin puhua beatlestukasta.

» Vaik sillon, niinku sanotaan, toi muoti, ulkonainen puoli, oli toisenlaista, siis tossa twist-rautalankakaudella oltiin hirveen siistejä, ettei oltu ollenkaan sillai rock and roll -tyypin näkösiä." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

» 1964 – Hiukset kasvoivat. Ne koskettivat kulmakarvoja, alkoivat valua korville ja yli kauluksen.

1966 – Pitkät hiukset ja heikko koulumenestys tuottivat 60-luvulla päänvaivaa monessa kodissa. Ongelma tuntui kuitenkin häiritsevän etenkin isiä. Ja isäparat kävivät toivotonta taistelua hiustenleikkuukoneineen niskatukkaa vastaan." (Ripatti 2008, 19, 21.)

Pidemmät hiukset olivat erityisesti ns. poppareiden, esimerkiksi Turun upolaisten suosiossa. Pahennusta herättävät hiukset olivat kuitenkin hoidetut ja huolitellusti leikatut, eikä niissä käytetty hiusrasvaa.

» Ensimmäisten upolaisten alkaessa kasvattaa hiuksiaan oli tyyli niin uutta, etteivät pojat uskaltautuneet parturiin, sillä vaivalla kasvatettu tukka joutui helposti millin koneen uhriksi. Myöhemminkin tiedettiin tarkkaan ne paikat, joissa tukka jätettiin sopivan pitkäksi. Otsatukkatyyli omaksuttiin suoraan Beatleseilta." (Föri Beat 2007, 2.)

Oppikoulua käyvien ja skoottereilla ajelevien Turun upolaispoikien ulkonäkö oli muutenkin tarkkaan harkittu: "Vaatteiden tuli olla valkoisia tai värikkäitä. Kankaat olivat usein ruudullisia, materiaalina suosittiin samettia. Kesäisin käytettiin joskus lähes pohkeeseen asti käärittyjä farkkuja ja valkoista t-paitaa, talvisin leveälahkeisia housuja ja kangaspaitaa jonka alle puettiin poolopaita. Päällystakkeina toimivat usein poplarit tai Rukan sadetakit, jotka olivat käteviä myös skootterilla ajettaessa. Suosittuja olivat myös duffelit, kipparitakit ja Amerikan armeijan ylijäämävaraston maihinnousutakit tai lyhyemmät armeijan vihreät asetakit, joista ikään kuin tuli modien "virka-asu"" (Föri Beat 2007, 2.)

1

2

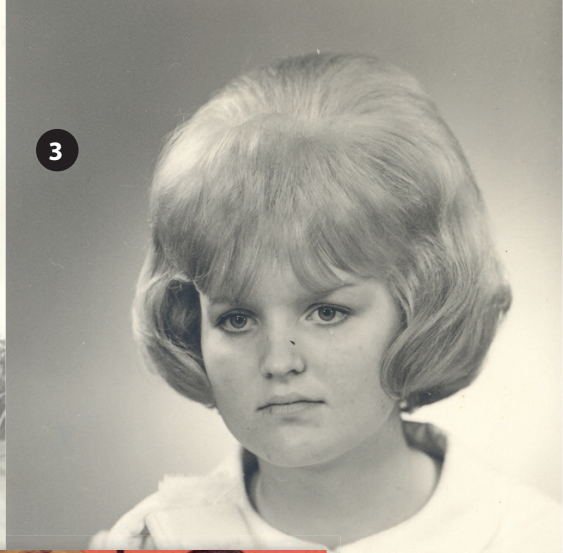

3

LEHTILEIKKEET: Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968, Kotiliesi N:o 1, tammikuun 7. 1961, Valitut Palat heinäkuu 1965, Anna N:o 15, 14.4.1964.

1. **Hannelen rippikuva. Kuvaaja: Valokuvaamo V. Rautavuori, Ihala. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.**
2. **Nuorirouva on pankkimatkalla pukeutunut syysulsteriin ja suojannut kampauksensa huivilla. Kuva Raila Järvinen.**
3. **Paula-serkun rippikuva vuodelta 1965. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.**

Upotyttöjenkin hiukset olivat pitkät ja suorat, vaikka useimmissa kampaamoissa tuolloin tehtiin tukevasti lakattuja tupeerauksia. Vuosikymmenen puolivälissä muotiin tulivat myös Twiggy-tyyliset lyhyet hiukset. Meikkiä upolaistytöt käyttivät selvästi vähemmän kuin paskasakin tytöt, mutta silti se herätti paheksuntaa. Joskus meikkipussi piti piilottaa rappukäytävään, kun kotoa joutui lähtemään puhtain kasvoin.

Upolaisten tyttöjen ja poikien pukeutumisessa oli joitakin samoja piirteitä, mm. leveälahkeisia housuja ja puolisääreen käärittyjä farkkuja käyttivät tytötkin. ”Kankaat olivat värillisiä ja kuvioituja, erityisesti liituraita ja skottiruudutus olivat suosiossa. Talvisin tytöt käyttivät karvakauluksisia duffeleita ja veljiltä lainattuja kipparitakkeja. Tansseissa käytettiin lantiohameita tai mahdollisimman minipituisia hameita. Vaatteet jouduttiin usein tekemään itse, kun kaupoista ei haluttua tyyliä löytynyt tai kaupan vaatteisiin ei yksinkertaisesti ollut varaa.” (Föri Beat 2007, 2.)

Nahkatakit ja lyhyet rasvatut hiukset olivat ns. rasvispoikien tyyliä. Turussa rasvikset tunnettiin nimellä paskasakki. Paskikset halusivat yhtenäisellä pukeutumisellaan näyttää kuuluvansa jengiin: ”Nahkapusakasta, leveälahkeisista teryleenihousuista ja suippokärkisistä kengistä tuli lähes univormu. Toki farkkujakin käytettiin. Hiukset kammattiin rasvalla ja leikattiin selkeästi lyhyemmiksi kuin upolaisten. Brylcreemillä, Suavella tai Vitapointilla muotoiltu kampaus jäljitteli alun perin Elvistä, mutta beat-aikana aidosta Elvis-kampauksesta syntyi hybridi: puolet Elvistä, toinen puoli Rolling Stonesia.” (Föri Beat 2007, 5.)

Paskistytöt ajelivat poikien kanssa moottoripyörillä ja pukeutuivat siksi käytännöllisiin farkkuihin ja toppatakkeihin. ”Tytöt kuitenkin meikkasivat voimakkaasti ja tupeerasivat sekä valkaisivat pitkät hiuksensa silmiinpistävästi. Pukeutumista enemmän paheksuttiin tyttöjen käytöstä, kohteina olivat erityisesti tupakointi ja poikien kanssa ajelu. Paskasakkipimuja pidettiin myös aggressiivisuuteen taipuvaisina – varsinkin upolaistyttöjen taholta.” (Föri Beat 2007, 5.)

▼ Naantalin mopokurssin kilpailujen voittajat 17.6.1964. Kuva: Nuoperi/Naantali.

▼ Naantalin nuoret Rautulammella Lapin retkellään kesällä 1965. Kuva: Nuoperi/Naantali.

Musiikkia, musiikkia

Twistiä, rautalankaa ja vähän jenkkaakin

Rocktanssi alkoi väistyä twist-villityksen tieltä 1960-luvun alussa. Samoihin aikoihin alkoi rautalankamusiikin voimakas nousu. USA:ssa Chubby Checkerin The Twist oli listaykkösenä vuonna 1960 ja samana vuonna rautalankayhtye The Shadowsin kappale Apache nousi listaykköseksi Englannissa.

» Ei kato, samaan aikaan, kun oli rautalankabändejä, ei ollu rokkibändejä, ne hävis kuuskytyks tai tollai noin. Suomalaisen rock and rollin viimenen kuolinkorahdus oli tää Robertin rock-show keväällä kuuskytyks. Sit tuli rautalanka ja twist nimenomaan kans. Oikeestaan se rock 'n' rollin pioneerikausi loppu siihen, sit se tuli takas beat-bändien myötä, et rock 'n' roll ei ollu mitenkään niinku kovassa kurssissa, sanotaan vuosina –61–64, sillä välillä. Et sillon rautalanka ja yleensä kaikki tommonen twist-tyyppinen, joka nyt on tyylillisesti tavallaan rock 'n' rollia, mutta sillon ruvettiin puhuun vanhasta rokista, ja se ei ollu mitenkään kovin muodikasta siinä vaiheessa. Et rautalanka ja sitte tietysti beat-musiikki ja tommonen, vaikka totta kai Beatleskin soitti rokkia, ja sitten vasta ruvettiin tajuumaan, että nytten tulee rock 'n' roll tavallaan takasin. Se tuli rhytm'n'bluesin myötä takasin. Sitten ruvettiin niinkun enemmälti soittamaan ja tuntemaan rock 'n' rollia paremmin, ja esimerkiks joku Chuck Berry tuli tunnetuks vasta beat-musiikin myötä, siis Rolling Stonesien ja Beatlesin myötä." (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

» 1962 – Vääntäminen oli rankkaa koulussa, mutta rankkaa oli tanssiparketeillakin, kun kansa alkoi vatkata twistiä. Tuonkin vallankumouksen koin radion välityksellä, vaikka maailmalla järjestettiin ties minkälaisia "kierrä ja kääntele, veivaa ja väännä" -kisoja. Ann Christine twistasi "Kun twistataan". Eino Grön kehotti "Twistaa Patricia", Erkki Liikanen lauloi "Hiiri Gonzales". Timo Jämsen & The Strangers vei twistin hietikoille, "Yyteri twist"." (Ripatti 2008, 19.)

» Jotakin suomalaista säilyy mielessä, jos emme pistä vaihtoehdoiksi twistiä vai jenkkaa, vaan twistiä *ja* jenkkaa. Twist (ja sitä ehkä pian seuraava uusi muotitanssi) ei liene hullumpaa jalka- ja lannevoimistelua. Sopinee siis yrittää, kun muutenkin valitetaan nuorison veltostumista! Suomalainen perustempomme taas pääsee irti reippaassa jenkan poljennossa. Sen taitamattomuus on aukko *suomalaisessa* sivistyksessä!" (Jukka: *Twistiä vai jenkkaa?* Pyrkijä n:o 5 toukokuu 1963.)

» Rautalangan läpimurtoon oli syynsä. Suhteellisen vähäiselläkin soittotaidolla ja vaatimattomalla laitteistolla, jopa omatekoisilla soittimilla, pystyttiin saamaan aikaan esityskelpoista musiikkia. Sähköisillä soundeilla ja kaikulaitteella korvattiin soittotekniikan aukkopaikkoja. Itse asiassa melkein kuka tahansa saattoi tulla rautalankamuusikoksi, ellei rima ollut kovin korkealla. Pian kerrostalojen kellareissa, kerhohuoneissa tai omakotitalojen autotalleissa pojat harjoittelivat omatekoisilla lankkukitaroilla putkiradion tai alkeellisten vahvistimien kautta rautalangan alkeita. Joskus oli tyydyttävä vielä näitäkin vaatimattomampaan laitteistoon tai pelkkään ilmakitaraan." (Föri Beat 2007, 12.)

» Musiikkimaun mukainen tyylijako kulki oppikoululaisten ja ammattikoululaisten tai jo työssä olevien nuorten välissä. Oppikoululaiset olivat poppareita, ammattikoululaisia sanottiin rasviksiksi tai rokuiksi. Ne pitivät tangosta, Elviksestä ja vanhasta rautalangasta, me olimme tietävinämme. Mutta pitivät rokut Renegadesistakin, jos on uskominen Aki Kaurismäen elokuvaa Pidä huivista kiinni, Tatjana, jossa Matti Pellonpää ja Mato Valtonen esittävät Lahdesta tai sen liepeiltä kotoisin olevia rokuja. Rokujen ja popparien rintamalinjat oli merkitty katujen maantieteeseen. Kun popparit parveilivat Kopin aulassa,

LEHTILEIKKEET: Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968, Pyrkijä n:o 7–8 heinä-elokuu 1962, SOK:n toimitusmyyntikuvasto.

rokut ryhmittäytyivät elokuvateatteri Karen eteen tai torille, minne ei ollut menemistä." (Karisto 2008, 37.)

Tangostakin tuli villitys

Kun Etelä-Suomen villitsi rautalanka, muualla Suomessa alkoi suuri tangoinnostus, jota nykyisin sanottaisiin tangobuumiksi. Alkuna oli Pentti Viherluodon säveltämä ja Veikko Tuomen keväällä 1962 levyttämä Musta ruusu -tango, ja varsinainen tangoräjähdys oli Reijo Taipaleen loppuvuodesta levyttämä Satumaa. Kumpaisenkin tangon oli Henry Theel levyttänyt jo 1950-luvulla, mutta silloin ne eivät suuremmin menestyneet. Nyt tangoa halusivat kuunnella ja tanssia kaikki. Nuoria tangolaulajia Reijo Taipaleen lisäksi olivat mm. Eino Grön, Taisto Tammi ja Esko Rahkonen.

Suomen jakoi kahtia "tangoraja", jonka yleisesti on ajateltu kulkeneen Etelä-Pohjanmaan kohdalla, mutta joidenkin arvioiden mukaan jopa Hyvinkään korkeudella. Rajan alapuolella rokattiin ja twistattiin, yläpuolella tanssilavoilla soi tango. Etelä-Pohjanmaalla orkesterit saattoivat jopa joutua allekirjoittamaan sopimuksen, jossa lupasivat, että soittavat tangojen välissä vain pari valssia ja ehkä jonkin jenkan, mutta rokki ei soi. Tangon taikaan vaikutti paitsi se, ettei rokkia ehkä olisi osattukaan veivata, myös se, että tangoa tanssiessa nuoretkin pääsivät lähikontaktiin toisen sukupuolen kanssa. Tanssilattialla sai puristaa. Tangobuumi kesti nelisen vuotta, kunnes kansa alkoi kyllästyä, lavatanssien suosio alkoi hiipua suurten ikäluokkien avioituessa ja epäilyttävä rock-musiikkikin alkoi kelvata.

» Pieni tanssilava maaseudulla, sunnuntai-ilta, harrastajayhtye. Muutama tanssipari lattialla, koska kello on vasta 22. Seinustapenkeillä istuu rinki tyttöjä, pääasiassa 12–17-vuotiaita. Eräässä nurkassa on ryhmä varttuneempia poikia. Oviaukon ulkopuolella on tungeksiva lauma 15–17-vuotiaita poikia ja pienempi ryhmä varsin nuoria tyttöjä. Osan tekisi mieli sisälle, muttei oikein kehtaa mennä ennen kuin ihan lopussa, varsinkin kun ovimies poistuu tehtävästään vähän ennen loppua ja lippua ei enää vaadita. Uloimpana istuu moottoripyöriensä selässä joukko nuoria motoristeja valkeat kypärät päässä. Heille tuntuu riittävän pyöränsä ja hiukan ylimielisesti he katselevat koko tanssitouhua. Sisimmässään heidänkin tekee mieli, muttei uskalla yrittää, eikä ole kuka opettaisi. Tytöt sisäpuolella tanssisivat, kun pojat vain hakisivat. Pojat ulkopuolella hakisivat kun uskaltaisivat ja osaisivat." (Jukka: *Nukkuvat prinssit ja heränneet prinsessat*. Pyrkijä n:o 6 kesäkuu 1963.)

Beat ja Beatles

Liverpoolilaisen The Beatlesin ensimmäinen single Love Me Do julkaistiin lokakuussa 1962, ja se nousi heti brittilistojen 17. sijalle. Seuraava single Please Please Me menikin sitten suoraan listan kärkeen. Beatlemania oli alkamassa. Seuraavina vuosina yhtyeen konserttiyleisö oli yhtä kirkuvaa fanijoukkoa. Suomessakin alettiin puhua "jeejee-musiikista", niin vahva tunnusmerkki She Loves You -kappaleen kertosäkeestä "yeah, yeah, yeah" muodostui. Meilläkin yhtye siis ihastutti ja vaikutti jopa nuorten poikien pukeutumis- ja hiustyyliin. Täkäläisestä suosiostaan huolimatta Beatles ei koskaan konsertoinut Suomessa.

» Vuodenvaihde 1963–1964 merkitsi nopeaa muutosta rautalangasta beatiin. Instrumentaalibändeistä tuli yhtäkkiä vanhanaikaista: laulu tuli nyt vahvasti mukaan ja kohta yhtyeet treenasivat kaksi- ja kolmiäänisiä laulustemmoja. Beatles sai asiantuntijoilta samanlaisen vastaanoton kuin muukin

Tiesitkö tämän?

Satumaan säveltänyt Unto Mononen eli huippukauttaan. Esimerkiksi vuonna 1964 häneltä ilmestyi 15 uutta tangoa.

◀ **Shake, go-go. Tanssityyliä vuodelta 1966. Kuva: Nuoperi/Naantali.**

◀ **”Villit sudet” -rokkibändi vuonna 1967. Poikien esikuva oli Jimi Hendrix, ja bravuurinumeroita olivat Foxy Lady ja Hey Joe. Kuva Pekka Kuosmanen.**

nuorisomuoti siihen asti: ensin Rock’n Roll, sitten Elvis ja sen jälkeen rautalanka. Beatlesien uutta trendiä luonut hiusmuoti, siististi leikatut, juuri ja juuri korvien tasalle ulottuneet otsatukat, herätti erityisen suurta pahennusta.” (Föri Beat 2007, 12.)

Beatlesin jälkeen Brittein saarilta nousi maailmanmaineeseen monta muutakin uutta 1960-luvun bändiä. Birminghamilaisen The Renegadesin suosio tosin oli suurimmillaan Suomessa, mahdollisesti johtuen siitä, että yhtyeellä oli suomalainen manageri, Leo Heinonen. Renegades äänitti ensimmäisen singlensä Cadillac syksyllä 1964 ja jouluun mennessä se oli jo listaykkösenä Suomessa. Bändi teki Suomessa kaikkiaan neljä levyä ja jopa esiintyi suomalaisessa elokuvassa, Yrjö Tähtelän ohjaamassa Toprallissa (1966). Bändi esiintyi keikoilla Yhdysvaltain sisällissodan aikaisissa pohjoisvaltioiden ratsuväen asuissa ja villitsi suomalais-yleisönsä.

The Rolling Stones julkaisi ensimmäisen singlensä Come On vuonna 1963, ja seuraavana vuonna ensimmäisen studio-levynsä The Rolling Stones. Kesällä 1965 Rollarit saapui Suomeen, soitti juhannus-keikan Porissa Yyterin hiekkarannalla ja yöpyi Turussa Hotelli Seurahuoneella.

Tiesitkö tämän?

Koulukaverukset Paul Simon ja Art Garfunkel alkoivat jo vuonna 1955 tehdä omia kappaleita, ja julkaisivat ensimmäisen singlensä Hey, Schoolgirl vuonna 1957. Tuolloin duo esiintyi nimellä Tom and Jerry.

The Moody Blues perustettiin vuonna 1964. Suomessa yhtye oli suosituimmillaan seuraavalla vuosikymmenellä. Tunnetuimpia kappaleita ovat mm. Nights In White Satin, Melancholy Man, Tuesday Afternoon ja For My Lady. Suomessa Moody Blues kävi ensimmäisen kerran vuonna 1967.

The Kinksin ensimmäinen studiolevy Kinks tuli kauppoihin syksyllä 1964. Lontoon Muswell Hillin poikien läpimurtohitti oli jo aiemmin kesällä sinkkuna julkaistu You Really Got Me. Sittemmin tunnetuimpia lauluja olivat mm. Waterloo Sunset, Sunny Afternoon ja Lola. Yhtyeen ura jatkui aina vuoteen 1996 saakka. Suomessa The Kinks kävi kaksi kertaa, ja molemmilla kerroilla Turussa. Vuonna 1965 yhtye esiintyi Turun konserttitalolla ja vuonna 1971 Ruisrock-festivaaleilla.

» Melkein heti Downlinersien jälkeen saatiin konserttitalolle ensimmäinen todellinen maailmanluokan yhtye kun The Kinks ja Lontoon Muswell Hillin modit tulivat villitsemään turkulaisia hengenheimolaisiaan upolaisia 6.9.1965. Konsertista odotettiin kuumaa tapahtumaa, olivathan Kinksit esiintymisellään provosoineet yleisöä levottomiksi muualla Pohjoismaissa. Auton kääntämistä lukuun ottamatta konsertti sujui rauhallisesti." (Föri Beat 2007, 12.)

The Who julkaisi ensimmäisen albuminsa My Generation vuonna 1965. Yhtye nousi kuuluisuuteen erityisesti mod-nuorten suurena suosikkina. Vuonna 1973 The Who teki 1960-luvun mod-nuorista kertovan rockoopperan Quadrophenia. Kuusi vuotta myöhemmin Frank Roddam ohjasi siihen löyhästi perustuvan samannimisen elokuvan, joka vaikutti mod-kulttuurin uuteen nousuun Britanniassa.

Losangelesilaiset Jim Morrison, Robby Krieger, Ray Manzarek ja John Densmore perustivat The Doors -yhtyeen vuonna 1965. Bändi julkaisi ensimmäisen albuminsa The Doors vuonna 1967. Levyllä olivat mm. sellaiset legendaariset kappaleet kuin Break On Through (To The Other Side) ja Light My Fire. The Doors ehti 1960-luvulla julkaista kolme muutakin levyä: Strange Days (1967), Waiting for the Sun (1968) ja Soft Parade (1969).

Elvis Presley keskittyi 1960-luvulla elokuvarooleihinsa ja teki ohessa pääasiassa elokuvien soundtrack-levyjä. Vuonna 1966 tosin ilmestyi gospel-albumi How Great Thou Art, josta Elvis sai Grammy-palkinnon. Pitkään lavoilta poissa ollut Elvis teki comebackin televisioshow'ssa 1968, ja oli taas miljoonien palvonnan kohde. Vuosien 1968 ja 1969 levytykset olivat lähellä soul-musiikkia. Tunnetuin single tuolta ajalta oli Suspicious Minds.

Paul Simonin ja Art Garfunkelin muodostama Simon & Garfunkel -duo oli 1960-luvun suosituimpia esiintyjiä ja laulunkirjoittajia. Heidän laulujaan lauletaan yhä iltanuotioilla ja karaokebaareissa Suomessakin. Suurimpia hittejä ovat mm. The Sound of Silence (1964), Homeward Bound (1965), Scarborough Fair (1966), Parsley, Sage, Rosemary and Thyme (1966) ja Mrs. Robinson (1968).

Tiesitkö tämän?

The Beatlesin vuonna 1967 ilmestynyt Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band oli musiikkihistorian ensimmäinen levy, jossa kappaleiden sanat oli painettu kansilehteen.

C-kasetit

Philips esitteli uudenlaisen äänen tallennukseen tarkoitetun välineen, C-kasetin (compact audio cassette) vuonna 1963. Vuosikymmenen loppupuolella kasetista kehittyi merkittävä musiikin tallennusväline, vaikka se alun perin olikin tarkoitettu etupäässä puheen tallentamiseen.

» Bluesikkunan avasivat valkoiset bändit Fleetwood Mac, Chicken Shack, John Mayall, Paul Butterfield ja Canned Heat. Johnny Winter oli kaikkein valkoisin, koska on albiino. Tutuiksi tulivat myös mustat kuninkaat, Albert, B.B. ja Freddy King sekä Muddy Waters ja Taj Mahal. Mutta 60-luvun loppu oli myös soulin aikaa. Otis Redding ja Aretha Franklin, Wilson Pickett, Marvin Gaye, James Brown ja Stevie Wonder, Sly & The Family Stone, Ike ja Tina Turner. Oli myös taitavia ja tarttuvia mustia lauluyhtyeitä kuten Supremes, Temptations ja Box Tops. Ja sellainenkin kuin The Dells, jonka nyyhkäriä Stay in My Corner kuuntelin potiessani maailmantuskaa. Sweet Soul Music!" (Karisto 2008, 39.)

Woodstock 1969

Woodstockin rockfestivaaleille Yhdysvalloissa osallistui lähes 500 000 ihmistä elokuussa 1969. Kolmipäiväisinä mainostetuilla mutta neljäpäiväisiksi venyneillä festareilla esiintyivät mm. Joan Baez, Santana, Country Joe & The Fish, Canned Heat, Grateful Dead, Creedence Clearwater Revival, Janis Joplin, The Who, Jefferson Airplane, Joe Cocker & The Grease Band, Ten Years After, Johnny Winter, Blood, Sweat And Tears, Crosby, Stills, Nash & Young, The Incredible String Band ja Jimi Hendrix.

Suomalaiset suosikit

Samettiääninen ja suklaasilmäinen Johnny (Johnny Liebkind) oli suomalaisten teinityttöjen ihastus ja suosionsa huipulla koko vuosikymmenen ajan. Musiikkiuransa The Sounds -yhtyeen rumpalina aloittaneen Johnnyn soolouran läpimurtokappale oli vuonna 1963 julkaistu Hymyhuulet (Cliff Richard: Lucky Lips). Muita Johnnyn hittejä olivat mm. Tunti vain, Amarillo ja Hyvin menee kuitenkin.

Kirill "Kirka" Babitzin aloitti laulajanuransa helsinkiläisen The Creatures -yhtyeen solistina vuonna 1964, kun Sammy-veli ei ollut halukas pestiin. Vuonna 1967 Kirka teki läpimurtonsa sooloartistina kappaleella Hetki lyö (Mc Coys: Beat The Clock, suomenkielinen versio Seppo "Paroni" Paakkunainen), ja hänestä tuli yksi 1960–1970-lukujen suosituimmista teini-idoleista.

Danny & Islanders teki ensimmäisen sinkkunsa Baba Lou/East Virginia vuonna 1964. Ensimmäinen Danny Show -kiertue järjestettiin vuonna 1966 nimellä Timantinkova Danny Show. Dannyn lisäksi solisteina olivat Anki Lindqvist ja Antti Einiö ja orkesterina Eero & The Boys. Go-tytöt tanssivat ja Jyrki Hämäläinen juonsi.

Myös angloamerikkalainen folkmusiikki teki tuloaan Suomeen. Kansanmusiikkiin perustuvaa folkia esittivät mm. Bob Dylan, Peter, Paul and Mary ja Joan Baez. Tämä "uusi kansanmusiikki" oli melodista, mutta kantaaottavaa. Meillä angloamerikkalaista folkmusiikkia esittivät mm. Hector, Barbara Helsingius, Guldgurkorna, Bosse & Robert ja The Hootenanny Trio. Hootenanny Trion levyttämä Halitulijallaa oli vuonna 1965 yksi suomalaisen folkmusiikin suosituimmista kappaleista. Hectorin ensimmäinen levytys oli single Palkkasoturi vuonna 1965. Buffy Saint Marien kappaleesta suomennetusta Palkkasoturista tuli sodanvastaisen protestiliikkeen tunnuslaulu. Kotimaisestakin kansanmusiikista löytyi paljon kauniita sävelmiä. Suomifolkia lauloivat mm. Päivi Paunu, Martti ja Marjatta Pokela sekä Finntrio.

Irwin Goodman eli Antti Hammarberg ja Emil Retee alias sanoittaja Vexi Salmi julkaisivat ensimmäisen yhteisen singlensä "En kerro kuinka jouduin naimisiin" vuonna 1965. Tuolloin Irwininkin kokoonpanon nimi oli Irwin Goodman Folk-yhtyeineen, ja hänen laulutyyliään luonnehdittiin folk-protestiksi. Seuraavien vuosien hittejä olivat mm. Työmiehen lauantai, Ei tippa tapa ja Ryysyranta.

» Suomalaisten kitarayhtyeiden taso nousi jatkuvasti. Monet yhtyeistä tekivät sangen suosittuja levyjä kuten esim.

Euroviisut

Suomi osallistui ensimmäisen kerran Euroviisuihin vuonna 1961, jolloin osallistujamaita oli yhteensä 16. Laila Kinnusen Valoa ikkunassa sijoittui tuolloin kymmenenneksi. Kahden vuoden kuluttua, 1963, Suomi sai Euroviisuissa nolla pistettä. Kilpailukappale oli Laila Halmeen esittämä Muistojeni laulu. Toistamiseen Suomi jäi ilman pisteitä vuoden 1965 kisoissa, tällä kertaa esiintyjänä oli Viktor Klimenko ja lauluna Aurinko laskee länteen.

▲ Nuori Danny televisioruudussa vuonna 1967.

- **Suomalaisiin baareihin ilmestyi Raha-automaattiyhdistyksen jukebokseja vuonna 1962.**
- **Bob Dylan julkaisi ensimmäinen albuminsa Bob Dylan vuonna 1962.**
- **Suomen Kansallisooppera täytti 90 vuonna 1963.**
- **Letkajenkka villitsi Suomen vuonna 1964. Seuraavana vuonna Rauno Lehtisen säveltämä Letkis oli yksi maailman soitetuimmista kappaleista.**
- **Pori Jazz järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1966.**
- **Suomalainen Love Records -levy-yhtiö perustettiin vuonna 1966.**
- **Jimi Hendrix esiintyi Helsingin Kulttuuritalolla vuonna 1967.**
- **Kaustisen kansanmusiikkifestivaali aloitti kesällä 1968.**
- **Ensimmäinen Syksyn sävel -laulukilpailu järjestettiin vuonna 1968, ja voittaja oli Kristian laululla Näin on.**
- **Satumaan ja monia muita hienoja tangoja säveltänyt Unto Mononen kuoli vuonna 1968.**

▶ The Rolling Stones -yhtyeen huumeongelmista uutisoitiin kesällä 1967. Kuva kirjasta Mitä-Missä-Milloin 1968.

▼ Vuonna 1965 perustettu brittiläinen The Who -yhtye oli mod-nuorten suosikki.

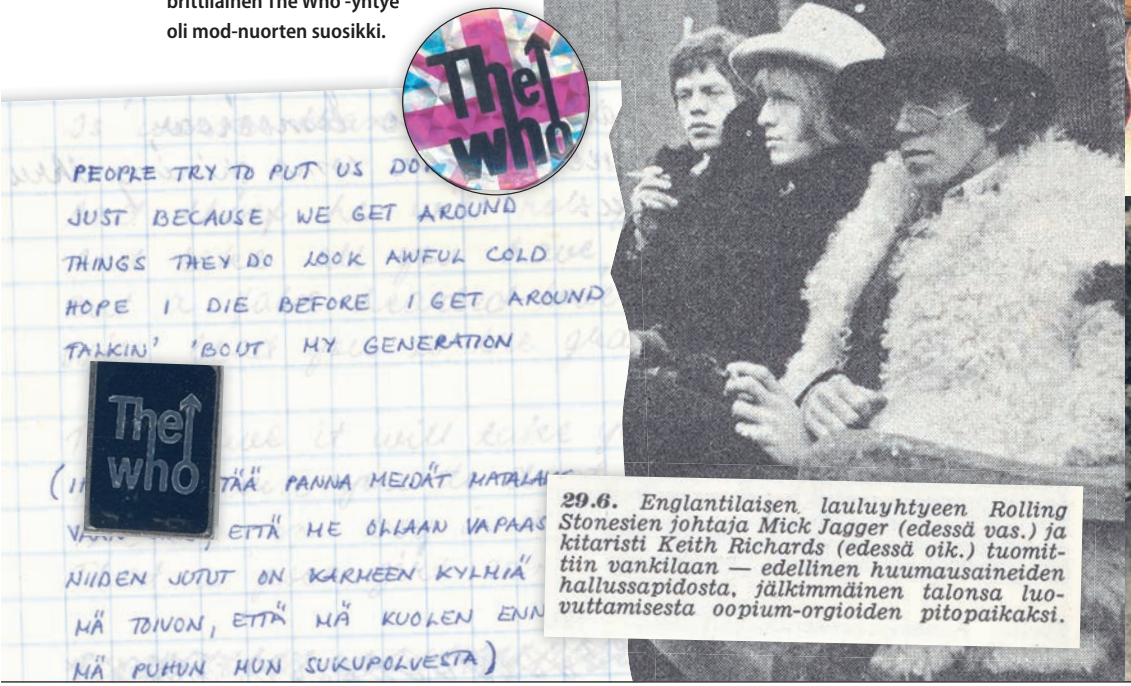

29.6. *Englantilaisen lauluyhtyeen Rolling Stonesien johtaja Mick Jagger (edessä vas.) ja kitaristi Keith Richards (edessä oik.) tuomittiin vankilaan — edellinen huumausaineiden hallussapidosta, jälkimmäinen talonsa luovuttamisesta oopium-orgioiden pitopaikaksi.*

Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968.

Kuva Raila Järvinen.

Jormas-yhtyeen ”Saat miehen kyyneliin” ja ”Rööperiin”, ”Hän sinut jättää” (Topmost) ja New Joys -yhtyeen levy ”Mikset mua huomaa”.” (Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967, 301.)

» Seinäjoelta kotoisin oleva Paula Koivuniemi pääsi pinnalle laulettuaan kappaleen ”Perhonen”. – – – Vauhdikas tyttölapsi nimeltään Anita Hirvonen joutui myös valokeilaan. Hänen levynsä ”Itke vaan jos helpottaa” sai osakseen melkoista suosiota.” (Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967, 300.)

Tapani Kansan ensilevytys Marianne, vuodelta 1967, herätti kiinnostusta, mutta varsinainen läpilyönti tapahtui seuraavana vuonna. Dramaattinen kappale Delilah pysyi listaykkösenä kolme viikkoa. Kansan muita vuosikymmenen hittejä olivat mm. Käymme yhdessä ain, Päättyneet on päivät sekä Ei itketä lauantaina. Parikymppinen laulajahurmuri palkattiin myös isännöimään Lauantai-ilta Mainostelevisiossa -ohjelmaa vuosiksi 1968–1969. Vuonna 1971 Tapani Kansa sai ensimmäisestä, 1969 ilmestyneestä, pitkäsoitostaan Suomen ensimmäisen virallisen lp-kultalevyn.

Lapualaisooppera

Ylioppilasteatterin 40-vuotisjuhlanäytelmä Lapualaisooppera herätti vuonna 1966 runsaasti huomiota. Kaj Chydeniuksen säveltämä, Arvo Salon sanoittama ja Kalle Holmbergin ohjaama teos oli ajan kohutuin esitys, joka muistetaan hyvin vieläkin. Näyttelijöinä ja kuorolaisina mukana olivat mm. Vesa-Matti Loiri, Pekka Laiho, Kaisa Korhonen, Lars Svedberg ja Kristiina Halkola.

Elokuvia nuorista nuorille

Paheellisuutta ja käpyjä selän alla

Nuorisoa käsittelevien elokuvien määrä alkoi kasvaa 1960-luvulla. Edellisen vuosikymmenen vaihteessa elokuvateatterit eivät enää kunnolla täyttyneet, ja nyt etsittiin uutta yleisöä erityisesti kaupunkilaisnuorista. Alussa elokuvia ei rohjettu kuitenkaan tehdä pelkästään nuorelle yleisölle. Esimerkiksi Valentin Vaalan ohjaamassa Nuoruus vauhdissa -elokuvassa (1961) oli nuorison suosikkien, Laila Kinnusen ja Lasse Liemolan lisäksi mukana myös Humppaveikot-orkesteri.

Åke Lindmanin ohjaaman ”Jengi”-elokuvan (1963) alkuperäinen nimi Ota minut nuorena kiellettiin, ja elokuvasta leikattiin lähes kuusi minuuttia seksi- ja väkivalta-kohtauksista. Lisäksi elokuvalle määrättiin 10 prosentin rangaistusvero, koska sen siveellistä tasoa ei muutoksista huolimatta pidetty riittävänä. Elokuvassa maalta tulevat, pohjimmiltaan kunnolliset, nuoret Eeva ja Paavo ajautuvat mukaan kaupunkilaisnuorten ryypiskelyn ja varastelun kierteeseen. Elokuvan mainos-julisteissa alkuperäinen nimi oli vedetty yli punaisella rastilla ja lainausmerkit uudessa nimessä olivat tekijöiden kannanotto. Yleisömenestys oli taattu.

» Elokuvissa käyminen alkaa olla harvinaista huvia. Televisio on tuonut elokuvat kotiin, mitäpä syytä siis on olla käyttämättä tuttua nojatuolipaikkaa, vaikka television tarjoama filmi olisikin joskus vähän väljähtynyt. Elokuvateatterien omistajat ovat vaipua epätoivoon, kun teatterit ammottavat tyhjyyttään. Siksi he ovat keksineet mielestään vahvat lääkkeet yleisönsä uskottomuutta vastaan. Ettehän ole voineet olla huomaamatta elokuvail-moitusten yhä räikeämmäksi käyvää kielenkäyttöä? Jo nuo ilmoitukset sinänsä ovat kylliksi vieraannuttamaan loputkin elokuvissa kävijät entisestä harrastukses-taan. Ainakin normaalit täysikasvuiset ihmiset reagoivat tympeän makuisiin mainosteksteihin aivan päinvastoin kuin ilmoittaja ehkä kuvittelee.” (Päätoimittaja Kirsti Lyytikäinen *Anna*-lehden pää-kirjoituksessa, Anna N:o 15, 14.4.1964.)

Nuorisoa uudella tavalla kuvaava Mikko Niskasen ohjaama elokuva Käpy selän alla tuli elokuvateattereihin lokakuussa 1966. Se oli 1960-luvun ensimmäinen menestys-elokuva, jonka katsojamäärissä ohitti ainoastaan Edvin Laineen ohjaama, Väinö Linnan romaaniin perustuva, Täällä Pohjan-tähden alla vuonna 1968. Käpy selän alla -elokuvassa ”maailmantuskaa harteillaan kantavat” kaupunkilaisnuoret lähtevät maalle, suomalaiseen kesäiseen luontoon, telttaretkelle. Pääosissa ovat Kristiina Halkola, Kirsti Vallasvaara, Eero Melasniemi ja Pekka Autiovuori, jotka improvisoivat suuren osan dialogista ja osan kohtauksistakin.

» 60-luvun kulttuurimurrokset tapahtuivat muutamassa vuodessa. Muistan kuinka 12-kesäisinä tapitimme Åke Lindmanin elokuvan Jengi still-kuvia, oliko se Ilveksen vitriinissä. Rohkeaa elokuvaa mainostettiin sillä, että sensuuri kielsi käyttämästä siitä nimeä ”Ota minut nuorena”. Joskus keski-ikäisenä näin Jengin televisiosta ja minua huvitti: sehän oli kuin Niskavuorta, puhtoinen ja koominen opetuselokuva kaupungin vaaroista ja siitä,

- **Suomalaisten rakastamat elokuvatähdet Aku Korhonen ja Pekka Puupää -elokuvien Pätkä Masa Niemi kuolivat vuonna 1960.**
- **Vesa-Matti Loiri teki vuonna 1962 ensimmäisen elokuvaroolinsa Mikko Niskasen ohjaamassa elokuvassa Pojat.**

että ei pidä ryhtyä lättähatuksi. Neljä vuotta myöhemmin tehty Käpy selän alla kuvasi täysin toista aikaa ja täysin toisella tavalla. Kävyssä on muuten välähdys Creaturesin keikalta: laulusolistina yhtyeessä 12-vuotiaana aloittanut Kirka, rumpalina Remu.” (Karisto 2008, 43.)

Sean Connery Bondina ja Elvis musikaalitähtenä

Ensimmäinen James Bond -elokuva Salainen agentti 007 ja tohtori No (Dr. No) sai ensi-iltansa lokakuussa 1962. Suomen teattereihin elokuva tuli maaliskuussa 1963. Bondina nähtiin Sean Connery ja ensimmäisenä Bond-tyttönä Ursula Andress. Connery pysyi Bondin roolissa lähes koko 1960-luvun. Vuoden 1969 elokuvassa Hänen majesteettinsa palveluksessa rooliin oli kiinnitetty George Lazenby, jonka ”bondius” jäi vain yhteen kertaan. Bond-hahmon luonut kirjailija Ian Fleming kuoli vuonna 1964.

Elvis Presley teki 1960-luvulla 27 elokuva-roolia, mutta ehti siitä huolimatta avioitua nuoren Priscilla Ann Beaulieun kanssa vuonna 1967. Elviksen elokuvia 1960-luvul-ta olivat mm. Puoliverinen (1960), Sininen Havaiji (1961), Tyttöjä! Tyttöjä! Tyttöjä! (1962), Rytmiä ja riemua Acapulcossa (1963) ja Viva Las Vegas! (1964).

Elizabeth Taylor sai 1960-luvulla kaksi parhaan naispääosan Oscaria, ensimmäisen

▲ **Julkkisleikevihko 1970-luvulta.**

elokuvasta Ei rahasta (1960) ja toisen vuonna 1966 valmistuneesta elokuvasta Kuka pelkää Virginia Woolfia?

Elokuvaohjaaja Alfred Hitchcock vieraili Suomessa vuonna 1968 etsiessään sopivia kuvauspaikkoja suunnitteilla olevaan Short night -elokuvaansa. Elokuvasuunnitelma perustui Ronald Kirkbridgen agenttiromaaniin, jossa brittivakoilija pakenee Moskovasta Suomeen. Erimielisyydet käsikirjoittajien kanssa kuitenkin aiheuttivat sen, ettei elokuva valmistunut koskaan. Hitchcockin tunnetuimpia elokuvia 1960-luvulla olivat Psyko (1960), Linnut (1963) ja Marnie (1964).

- **Yhdysvaltalainen näyttelijätär Joanne Woodward oli vuonna 1960 ensimmäinen henkilö, joka sai oman tähtensä Hollywoodin Walk of Famelle. Woodward tunnetaan myös Paul Newmanin vaimona.**
- **Marilyn Monroe kuoli vuonna 1962.**
- **Yhdysvaltalaisen Charles Mansonin perustaman kultin, ”Perheen”, jäsenet murhasivat ohjaaja Roman Polanskin vaimon, näyttelijä Sharon Taten ja neljä muuta henkilöä Los Angelesissa vuonna 1969. Charles Manson on edelleen vangittuna.**

Kevyttä musiikkia radioon

Televisiosta tuli 1960-luvulla radion vahva kilpailija. Radion ohjelmapolitiikka oli vuosikymmenen alussa vielä konservatiivista, eikä lähetyksiä tullut koko päivää. Ohjelmanmittaustauot olivat välillä pitkiä. Mielimusiikkiaan kuullakseen nuoriso joutui etsimään vastaanottimistaan Radio Luxemburgin ja muiden ulkomaisten radioasemien taajuuksia.

Uusi moderni aika alkoi, kun kevyen musiikin Sävelradio aloitti toimintansa Yleisradiossa vappuna 1963. Silloin kotimaisilla radioaalloilla alkoi soida äänilevymusiikki, ensin kaksi tuntia päivässä ja syksymmällä jo seitsemän tuntia päivittäin. Alussa äänilevyjä pyöri noin 700 viikossa. Juontajana Sävelradion alkuaikoina toimi Markku Veijalainen.

» Ja sittenhän Sävelradio tuli vuonna 1963, jolloin sit rupes tuleen ihan siis joka päivä enemmän musiikkia yleisesti kaiken kaikkiaan. Sit tuli nää kaikki Kaleidoskoopit ja muut tommoset. Mut sithän elettiinkin jo kuuskytluvun alkuu, jolloin tilanne oli ihan toinen. Silloin oli niinkun muodostunut nuorisokulttuuri jo kunnolla.” (Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki.)

Vuosikymmenen puolivälistä lähtien koko maassa kuuluivat enimmäkseen omia ohjelmiaan lähettävät Yleisohjelma ja Rinnakkaisohjelma. Yleisradio aloitti säännölliset stereolähetykset vuonna 1967.

» Sinuhessa ei ollut levyautomaattia, eikä kotona levysoitinta. Tai olihan meillä, isä kun osti sellaisen opiskellakseen Linguaphone-levyiltä englantia, mutta levyjä ei ollut. Minulla oli Lenne and the Lee Kingsien single Stop the Music ja jokin anakronistinen poistomyyntilevy, siinä kaikki. Eikä meidän radiostakaan kuulunut kuin ”yleisohjelma”. Mutta sitten alkoi maailma aueta. Sain Usher-merkkisen kelanauhurin, kun serkku oli sopivasti radioalalla, ja samoihin aikoihin hankitusta matkaradiosta tuli ”rinnakkaisohjelmakin”. Mikrofoni vain radion eteen, ja Usher taltioi kaiken, mikä oli pop. – – – Radion nuoriso-ohjelmista Kaleidoskooppi oli korkeintaan pop ja Kahdeksan kärjessä ei sitäkään. Poppamies oli asiallinen yleisrokin erikoisohjelma, Vesimiehen ajassa taas soitettiin outoa psykedeelistä kamaa. Oli myös Lista, mutta sinne äänestettiin popparinuorison kiusaksi myös iskelmää ja entisaikojen musiikkia. Minulla oli kunnia olla Listan puhelinäänestäjä sillä viikolla, kun yli puolitoista vuotta listalla keikkunut helsinkiläisen mieskuoro Aikamiesten vihattu lltatuulen viesti vihdoin tipahti.” (Karisto 2008, 37–38.)

Vuonna 1967 alkoi lauantai-iltapäivissä soida Nuorten Sävellahja, josta tuli huippusuosittu. Ohjelmaan sai lähettää terveisiä ja haasteita, ja tietenkin musiikkitoiveita. ”Liisa Seinäjoelta haastaa kaikki kaverit vadelmalimun hinnalla mukaan Nuorten Sävellahjaan, ja toiveena kuullaan Kirkan Hetki lyö.”

MATKARADIOT

Paristokäyttöisten matkaradioiden kysyntä kasvoi. Asa Radio toi vuonna 1969 markkinoille sekä paristoilla että verkkovirralla toimivan ”Jokotai”-matkaradiomallin, josta tuli erittäin suosittu.

Televisio tuli kotiin

Television katsomisesta alkoi 1960-luvun kuluessa tulla tavallinen perheen yhdessäolon ja sosiaalisen toiminnan muoto. Vuoteen 1964 mennessä televisiolupia oli Suomessa lunastettu puolisen miljoonaa ja vuosikymmenen lopussa televisiolupa oli jo miljoonalla kotitaloudella. Kun joka kodissa ei kuitenkaan vielä ollut omaa televisiovastaanotinta, Me Tammeloita, Heikkiä ja Kaijaa ja muita suosikkiohjelmia kokoonnuttiin katsomaan ystävien tai naapurien luo.

Televisio tulee

Innostuksen vallassa on lakeuksien maaseudun kansa odottanut televisioaikakauteen pääsyä. Tv-vastaanotinmarkkinoilla on syntynyt todellinen ryntäys. Monelta kauppiaalta pääsivät halutuimmat televisiomerkit jo tekemään välipäänkin. Tällaiseen ei oltu osattu varautua. Maatalousväestö, kylien pikkuyrittäjät, opettajat, muut virkamiehet, härmäläismallisten teollisuuslaitosten työntekijät; kaikki ovat olleet saman 'iilin' vallassa: telkkari pitää saada vaikka miten, ja vielä ennen joulua.

Nuori väki ei koskaankaan ole ollut hitain uutuuksille, eikä nytkään. Nuoret ovat täyttäneet kauppojen näyteikkunain taustat tv-lähetyksiä katsellessaan; niihin taloihin on kokoonnuttu iltaa istumaan, mihin ensimmäisenä oli hankittu uuden ajan viihteentuoja. Nuoriso on monissa kodeissakin ollut pikaisen televisio-oston takana. Nuoret ovat jaksaneet puhua ja puhua, kehoittaa ja kehoittaa, kunnes talon vanhaisäntäkin on kääntänyt päänsä, näin kerrotaan." (Kaarlo Lähteenmaa: *Televisio tulee*, Pyrkijä n:o 1 tammikuu 1962.)

- **Suomen ensimmäinen eurovisiolähetys oli Garmisch-Partenkirchenin mäenlaskukilpailuista uudenvuodenpäivänä 1960.**
- **Vuoden 1960 Miss Suomi -kilpailuissa yhdenkään osallistujan ei katsottu yltävän ensimmäiseen sijaan saakka, vaan Miss Suomen titteli jäi edellisen vuoden voittajan, Tarja Nurmen haltuun.**
- **Hiihtäjä Eero Mäntyranta voitti 30 kilometrin maailmanmestaruuden Zakopanen MM-kisoissa vuonna 1962. Innsbruckin talviolympialaisissa, vuonna 1964, Eero Mäntyranta voitti kultaa 15 ja 30 kilometrin hiihdossa ja Veikko Kankkonen mäkihypyssä.**
- **Vuonna 1963 televisiouutisten suurin kansainvälinen uutinen oli Yhdysvaltain presidentin John F. Kennedyn murha 22.11.1963. Kennedyn ampumisesta kerrottiin Suomessa ensimmäisenä klo 21.15–21.30 televisioidussa uutislähetyksessä. Ampuminen oli lähetyksen ensimmäisenä aiheena, mutta tieto Kennedyn kuolemasta saatiin vasta uutisten lopulla. Murhasta pidätettiin Lee Harvey Oswald, joka ei kuitenkaan koskaan joutunut oikeuteen, koska yökerhonomistaja Jack Ruby ampui hänet kaksi päivää pidätyksen jälkeen Dallasin poliisiasemalla.**
- **Leena Brusiin, Miss Suomi 1968, voitti missivuotenaan myös Miss Eurooppa -tittelin ja sijoittui Miss Universum -kisoissa toiseksi perintöprinsessaksi.**
- **Tasavallan presidentin uudenvuodenpuhe aloitti Suomen televisiossa väriohjelmien koelähetykset tammikuussa 1969.**

Pyrkijä n:o 3 maaliskuu 1963.

Pyrkijä n:o 10 lokakuu 1963.

Koko perheen suosikit

Koko perheen voimin katsottiin kotimaisia viihteellisiä kisailuohjelmia. Sellaisia olivat mm. Kirsti Rautiaisen juontama Tupla tai kuitti, Niilo Tarvajärven juontamat Laatikkoleikki ja Palapeli sekä Jaakko Jahnukaisen isännöimä Levyraati, joka aloitti televisiossa vuonna 1960. Hupailuohjelmista suosituimpia olivat Pertti Spede Pasasen Spedevisio ja Speden saluuna. Myös amerikkalaiset lännensarjat, Virginialainen ja Bonanza, vetivät television ääreen.

Suomalaisia suosikkisarjoja

Heikki ja Kaija	1961–1972
Me Tammelat	1963–1969
Hanski	1966–1973
Naapurilähiö	1969–1976

Tiesitkö tämän?

Hanski-sarjan tunnusmusiikkina oli Piltdown Menin Piltdown Rides Again eli Gioacchino Rossinin Wilhelm Tellin alkusoitto. Sitä pidetään yhtenä kaikkien aikojen parhaimmista suomalaisten televisiosarjojen tunnussävelmistä.

Brittisarja Ivanhoen tapahtumat sijoittuivat 1100-luvulle ja pääosassa ritarina nähtiin nuori Roger Moore. Suomessa Ivanhoe pyöri Mainos-TV:n iltapäiväsarjana vuodesta 1964, vaikka se oli tehty jo edellisen vuosikymmenen lopulla. Roger Moore seikkaili myös Simon Templarina Pyhimys-sarjassa. Vuodesta 1969 lähtien Suomessa päästiin katsomaan amerikkalaista Peyton Place -sarjaa, jota Mainos-TV esitti aina vuoteen 1974 saakka, ja josta tuli suomalaisten huippusuosikki.

» Televisio mullisti koko nuorisotyön kerhoilloista leiritoimintoihin. Monet kerhoajat jouduttiin muuttamaan; mm. keskiviikkoiltana televisiosta tullut monivuotinen sarja Peyton Place ja sen Allison-tytön kohtalo kiinnostivat monia. Televisio tuotiin myös nuorisotiloihin." (Puumalainen 2004, 21–22.)

» Lasten kasvattaminen vastuunsa tunteviksi ja yhteiskuntakelpoisiksi kansalaisiksi on tärkein tehtävä, mitä meillä on. Vanhemmat ovat yleensä tietoisia tehtävästään ja he pyrkivät parhaan taitonsa mukaan ohjaamaan lapsiaan oikeaan suuntaan. Kodit ovat kuitenkin joutuneet yhä enemmän epäterveen elämäntyylin jalkoihin. Kasvatusvaikeudet ovat nykyaikana ehkä suuremmat kuin koskaan aikaisemmin. Mainonta, huviteollisuus, sarjakuvat, radio, televisio, elokuva, erilaiset julkaisut jne. voivat luoda ihanteita, jotka ovat päinvastaisia kotien kasvatustavoitteille. Tunnetaanko näillä aloilla riittävästi vastuuta kasvatuksesta? Onko kiinnitetty riittävästi huomiota esim. televisio-ohjelmiin ja niiden oikeaan katselutapaan?" (*Keskustelua*, *Me kaikki olemme kasvattajia*, Pyrkijä n:o 10 lokakuu 1961.)

Vuonna 1967 alkoi TV 1 Lasten ja nuorten toimituksen tuottama nuortenohjelma Laajakulma, jossa käsiteltiin ajankohtaisia yhteiskunnallisia asioita. Ohjelmaa tehtiin vuoteen 1974 saakka, ja sitä toimittivat mm. Raimo Häyrinen, Mirja Tommila (myöh. Pyykkö) ja Jaani Viherluoto.

Antti Einiön juontamassa Nuorten tanssihetki -ohjelmassa (1960–1967) vierailivat monet maailmantähdet Sonnysta ja Cheristä Cat Stevensiin. Kuukauden suositut -iskelmäohjelmassa esiintyivät 1960-luvun kotimaiset laulajasuosikit Laila Kinnusen juontamissa suorissa lähetyksissä. Ohimennen – nuorten nonstop -ohjelmaa esitettiin vuosina 1965–1966 ja sen toimittivat Markku Veijalainen ja Jyrki Hämäläinen.

Lauantain myöhäisillassa (1967–1969) esitetty Jatkoaika yhdisti viihdettä ja asiaa. Ohjelmaa mainostettiin "unettomuudesta kärsivien viihdeohjelmana, joka ei tule kello kaulassa" – sen verran sensaatiohakuisia aiheita siinä käsiteltiin. Juontajina olivat Lenita Airisto, Aarre Elo ja Hannu Taanila. Julkkisvieraiden ja tiukkojen paneelikeskustelujen lisäksi ohjelmassa nähtiin sketsejä ja kuultiin Ossi Runteen johtaman orkesterin musiikkia. Kaikkien aikojen ensimmäisessä Jatkoaika-paneelissa keskusteltiin niinkin hurjasta aiheesta kuin minihameista.

Lasten omat ohjelmat

Niksulan TV oli syksyllä 1960 ensimmäinen suomalainen lasten tv-ohjelma TES-tv:ssä. Siitä muistetaan erityisesti isonenäinen nukkehahmo Kasper (Trai trai trallallaa!), jota esitti Matti Ranin, sekä Irja Raninin esittämä noitanukke Eulaalia Kenkkunen.

- **Yleisradio osti kaupallisen Tamvision vuonna 1963, ja TV 2 syntyi. Tampereelle perustettiin ajanviete-, lasten- ja nuortenohjelmien toimitus.**
- **Yleisradioon Helsinkiin perustettiin lasten- ja nuortenohjelmien toimitus vuonna 1964.**

Pikkulapset katsoa tapittivat myös Sirkus Papukaija -ohjelmaa (1961–1967), jossa esiintyivät Onni-klovni, Fakiiri Kronblom, Sirkustirehtööri ja Professori Hajamieli yhdessä vierailevien lasten kanssa. Hyvästä suorituksesta kymmenen pistettä ja papukaijamerkki!

Kylli-tädin Satusivellin-ohjelmassa saatiin vuodesta 1962 lähtien seurata miten taiteilija ja kuvaamataidonopettaja Kylli Koski kertoi tarinoita ja kuvitti ne maalaten "satusiveltimellään". Kylli-tädin ensiesiintyminen televisiossa oli jo 1957 lastenohjelmassa Kärpänen.

Yhdysvaltalaisesta Batman-sarjasta tuli vuodesta 1966 lähtien suomalaisten lasten ja varhaisnuorten suosikki. Lemppareita olivat myös Rin-Tin-Tin ja Lassie. Myrsky-linnut-nukkeanimaatiosarja alkoi Mainos-TV:ssä vuonna 1965.

Vuonna 1968 alkanutta Arja-tädin (Arja Puro) juontamaa Tenavatuokiota katsoivat mielellään isätkin. Tenavatuokion Tenavalassa leikittiin, laulettiin, piirrettiin ja askarreltiin. Iloinen Laukkalaulu kuului jokaiseen jaksoon: "Hei laukkaa ratsu reima…"

Heikki Prepulan luoma animaatiohahmo Kössi Kenguru esiintyi televisiossa ensimmäistä kertaa vuonna 1969, mutta vielä mustavalkoisena.

Suosikki, Stump, Anna ja Tuulilasi

Musiikkilehtiä nuorille

Nuorisomusiikin erikoislehti *Iskelmä* ilmestyi vuosina 1960–1967. Lehteä julkaisi Scandia-Musiikki Oy, ja yhtiön omat artistit saivat lehdessä hyvin näkyvyyttä. Iskelmän päätoimittajana oli Antti Einiö, joka itsekin levytti 1960-luvulla pari singleä nimellä Andy & The Islanders.

Fazer levy-yhtiö perusti *Suosikki*-lehden vuonna 1961 aiemmin julkaisemansa *Musiikkiviesti*-lehden jatkoksi. Alussa Suosikkikin keskittyi iskelmämusiikkiin, mutta pian sitä alettiin muokata nimenomaan nuorten musiikkilehdeksi. Uutta linjaa veti päätoimittaja Isto Lysmä, joka kehitteli mm. lehden keskiaukeamalla olevat jättijulisteet. Vuonna 1968 Suosikin päätoimittajaksi tuli Jyrki "Jyräys" Hämäläinen, joka luotsasi lehteä aina vuoteen 2003 saakka.

Pop oli niin ikään nuorisolle suunnattu musiikkilehti, mutta sen elinaika jäi lyhyeksi. Lehti ilmestyi ainoastaan vuosina 1965–1966.

Vuosina 1966–1970 julkaistiin *Stump*-lehteä, jota toimittivat Seppo Bruun ja sittemmin paremmin Frederikinä tunnettu Ilkka Sysimetsä. Markku Veijalaisen päätoimittama *Intro* perustettiin pari vuotta myöhemmin, 1968.

» Tietopuolinen yhteys siihen, mitä maailmalla tapahtuu, saatiin lukemalla *New Musical Expressiä*. Kotimaisista lehdistä *Stump* oli vakava julkaisu ja sen päätoimittaja, sittemmin Frederikiksi ryhtynyt Ilkka Sysimetsä, varteen otettava journalisti, kun taas kuuluisan Markku Veijalaisen *Intro* oli kevyemmän popin äänenkannattaja, puhumattakaan Jyrki Hämäläisen *Suosikista*, jota ei kuulunut lukea." (Karisto 2008, 38.)

Tytöille perustettiin 1960-luvulla oma lehti *Seitsemäntoista*. Vuoteen 1967 asti ilmestynyt lehti kirjoitti enimmäkseen muodista, nuorisomusiikista ja julkkiksista.

Uusia naistenlehtiä, vauhdin maailmaa ja sarjiksia

Naistenlehdistä 1960-luvulla perustettiin mm. *Jaana* (1962) ja *Anna* (1963), joista Anna ilmestyy edelleen. Niiden rinnalla luettiin mm. *Kotiliesi*- ja *Me Naiset* -lehtiä. Suomalaisista sisustuslehdistä vanhin, *Avotakka*, aloitti ilmestymisensä vuonna 1967.

Miehisempiä, tekniikkaa esitteleviä lehtiä olivat uudet *Tuulilasi* (1963) ja *Vauhdin maailma* (1965). *Tekniikan maailma* oli ollut markkinoilla jo vuodesta 1945 saakka.

▼Anna N:o 15, 14.4.1964.

▼Anna N:o 15, 14.4.1964.

▼Robin Hood -sarjakuvalehti vuodelta 1960.

▶ **Goscinnyn kirjoittamia ja Uderzon piirtämiä ranskankielisiä Asterix-sarjakuvia käännettiin suomeksi 1960-luvun lopulta lähtien. *Asterix ja Kleopatra*, 3.painos, Helsinki 1973.**

Uusista niin sanotuista perhelehdistä suosittu oli *Terve lapsi* -lehti, joka vuonna 1967 alkoi ilmestyä nimellä *Kodin kuvalehti*. Kaupungeissa asuville lapsiperheille suunnatun lehden motto oli "Tukevasti maan pinnalla". Pari vuotta myöhemmin, 1969, markkinoille tuli *Kaks' Plussa*.

Vanhojen tuttujen, mm. Akun, Naken ja *Tex Willerin*, oheen tuli uusia sarjakuvatuttavuuksia. Ensimmäinen Jaska Jokunen -taskukirja ilmestyi suomeksi vuonna 1968. Tenavista, ja varsinkin Ressu-koirasta, tuli suomalaistenkin lemmikkejä. Voittamattomista, roomalaisia vastaan taistelevista, gallialaisista kertovat Asterix-sarjakuva-albumit tulivat Suomessa markkinoille seuraavana vuonna, 1969. "Hulluja nuo roomalaiset!" *Aku Ankan* ja muiden ankkalinnalaisten luoja Walt Disney kuoli vuonna 1966.

▼ **"Anna on ystävänne". *Anna*-lehti alkoi ilmestyä vuonna 1963. Anna N:o 15, 14.4.1964.**

Kirjoja

Vanhat tutut Tarzanit, Pertsat ja Kilut, Runotytöt ja Tiinat olivat edelleen suosittua luettavaa. Viisikko-kirjailija Enid Blyton kuoli vuosikymmenen lopulla vuonna 1968, mutta hänenkin jännittäviä tarinoitaan ahmittiin yhä.

Merja Otavan vuonna 1959 ilmestynyt kirja *Priska* oli kuitenkin uudenlainen nuortenkirja. Siinä teini-ikäiset päähenkilöt puhuivat omaa kieltään ja tapahtumia käsiteltiin nuorten näkökulmasta. Priska oli ensimmäinen suomalainen kirja, jossa näkyi 1960-luvun nuortenkirjoille tyypillinen asenne: kaveripiiri oli päähenkilöille tärkeämpi kuin vanhempien opastukset. Merja Otava voitti kirjallaan Anni Swanin muistokilpailun ja useita ulkomaisiakin palkintoja.

» Priska avasi baarin oven. He astuivat sisään. Se oli heidän kantapaikkansa. Tuttu papukaijojen kirkuna ja kurlutus ja lättähattujen naurunremahdukset lehahtivat vastaan. Priska työnsi hupun niskaansa. Molla otti paksut kintaat käsistään ja löi ne keskelle pöytää kassan eteen. Priska ja Nukke etsivät vapaan pöydän. – Kolme erikoista… Kassa katsoi Mollaan: – Suklaan vai mansikan kera? – Molempi parempi, sanoi Molla – nyt ei pihistelty. Muuan viereisen pöydän lätäreistä iski julkeasti silmää Nukelle. Nukke painoi päänsä alas ja tuijotti jäätelöään. Priska katseli ikkunasta kadulle: satoi lunta suurina hahtuvina. Molla alkoi hyräillä: "Sataa lunta, sataa vettä, sataa pieniä rakeita…" Sitten he juorusivat hetken ja tarkastelivat luokan viime lehteä ja Hillevin pääkirjoitusta: "Tuhlausta" oli otsikkona. – No niin, huokasi Molla, taittaa peistä baarissa istujia vastaan… – Älä nyt? innostui Priska. – Tietysti on sitä vastaan, mutta jos joku viitsisi häntä joskus pyytää mukaan, niin arvaa, lähtisikö. Molla nyökytteli päätään. – Happamia, sanoi kettu pihlajanmarjoista, huomautti Nukke. Taas lättähattuinen iski silmää. Hullu, ajatteli Nukke ja muisti samalla Kain. Kai oli toista kuin kaiken maailman pystynenäiset lätärit, jotka polttavat tupakkaa ollakseen aikuisten näköisiä. Kai oli raikas, Kai tuoksui hyvähajusaippualta." (Otava 1975, 112–113.)

J.D. Salingerin *Sieppari Ruispellossa* (*The Catcher in the Rye*) julkaistiin Pentti Saarikosken suomennoksena vuonna 1961. Kirjassa päähenkilö, teini-ikäinen Holden Caulfield karkaa koulusta ja seikkailee muutaman päivän New Yorkissa elämän merkitystä etsimässä. Vaikka kirja ilmestyi Yhdysvalloissa jo vuonna 1951, se koettiin erityisesti 1960-luvulla nuorten sisimpien tuntojen tulkiksi. Saarikosken käännöstä, jossa käytettiin pohjana helsinkiläisnuorten slangia, on vuosikymmenten aikana kritisoitu monin tavoin. Vuonna 2004 Salingerin klassikosta ilmestyi uusi, Arto Schroderuksen tekemä suomennos.

Väinö Linnan *Täällä Pohjantähden alla* -romaanisarjasta ilmestyivät toinen ja kolmas osa vuosina 1960 ja 1962. Linna sai trilogiastaan Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon vuonna 1963.

Tove Janssonin Muumi-kirjoista julkaistiin 1960-luvulla suomeksi *Kuka lohduttaisi Nyytiä?*, *Muumipapan uroteot*, *Näkymätön lapsi ja muita kertomuksia* sekä *Muumipappa ja meri*.

Ian Flemingin James Bond -kirjoja päästiin vihdoin lukemaan suomeksi.

Pentti Saarikoski

Pentti Saarikoski oli 1960-luvulla tuottelias runoilija ja prosaisti, joka teki myös runsaasti käännöksiä. Saarikosken Nenä-nimellä kirjoittamia pakinoita julkaistiin *Ylioppilaslehdessä*, *Uudessa Suomessa* ja *Kansan Uutisissa*. Henry Millerin vuonna 1934 ilmestynyt esikoisteos *Kravun kääntöpiiri* julkaistiin vuonna 1962 Saarikosken suomennoksena.

▲ **Poikien seikkailukirjoja julkaistiin mm. WSOY:n Nuorten Toivekirjasto -sarjassa ja Otavan Arizona-sarjassa.**

▶ **Merja Otavan vuonna 1959 ilmestyneestä *Priskasta* otettiin vuonna 1975 jo kymmenes painos. Se ilmestyi WSOY:n TaskuSet-nuortenkirjasarjassa.**

Lukusoppi ja luukuilla suljettava televisiokaappi

Oma huone oli 1960-luvun nuorilla vielä harvinaista ylellisyyttä. Vaikka lapsille ja nuorille haluttiin asuntokokojen kasvaessa järjestää oma tila, se piti yleensä jakaa sisarusten kesken. Huoneeseen mahdutettiin laverisängyt ja vaatekaapit ja nikkaroitiin ehkä hyllyt kunkin omille tavaroille. Läksyjen tekemistä varten perheen kouluikäisille saatettiin rakentaa pieni lukusoppi vaikkapa olohuoneen nurkkaan.

Kun televisiovastaanottimet alkoivat yleistyä, myös olohuoneiden sisustukset muuttuivat niin, että TV tuli keskeiselle paikalle. Usein televisiossa oli puiset suljettavat luukut, jotka naamioivat vastaanottimen muuhun sisustukseen sopivaksi. Televisioiden myötä olohuoneisiin alkoi ilmestyä myös sohvakalustoja, joita kiertävät huonekalukauppiaat myivät ympäri maata.

Mukavuudet yleistyivät

Keskuslämmityksestä, sisä-wc:stä, puhelimesta, jääkaapista, pesukoneesta ja pölynimurista tuli 1960-luvulla jokamiehen hyödykkeitä. Vuonna 1964 suomalaisissa kotitalouksissa oli yhteensä noin 578 000 jääkaappia ja 4 000 pakastinta. Monissa maalaistaloissa pärjättiin yhä ilman jääkaappia, mutta pakastin oli tarpeellinen uutuus lihojen ja kasvimaan sadon sekä marjojen ja sienien säilöntään.

Puuhella oli vielä käytössä useissa kodeissa, mutta sähköliedet yleistyivät niin, että aikakauslehtien ruokaohjeisiin alkoi tulla tavaksi merkitä uunin astelukemat.

Ensimmäiset mikroaaltouunitkin tulivat Suomen markkinoille jo 1960-luvulla. Ne tosin olivat kupumallisia ja erosivat muutenkin aika tavalla nykyisistä malleista.

Astiat tiskattiin vielä pitkään useimmiten käsin, vaikkakin ensimmäiset astianpesukoneet myytiin Suomessa vuonna 1963. Automaattinen rumpumallinen pyykinpesukone taas oli esitelty Suomen Työtehoseuran suurnäyttelyssä jo vuonna 1958, mutta sen käyttökustannukset huolestuttivat vielä perheenemäntiä, vaikka itse pyykinpesun helppous ihastuttikin. Pesujauhemerkkejä olivat mm. Turun Saippuan Valo ja Omo sekä Suno, jonka vuonna 1967 korvasi Surf. Surfia mainostettiin iskulauseella ”Hohtavan puhdasta keittämättä”, sillä se pesi valkopyykin puhtaaksi jo 80-asteisessa vedessä. Omo ja Surf oli kehitetty miedosti vaahtoaviksi nimenomaan konepesua ajatellen.

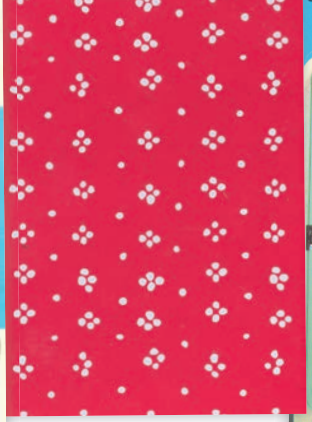

▲ Maija Isola suunnitteli Muija-kuosin Marimekolle vuonna 1969.

KLASSIKOT

EERO AARNIO suunnitteli Pallotuolin vuonna 1963.
YRJÖ KUKKAPURO suunnitteli Karuselli-tuolin vuonna 1964.
Arkkitehti **MATTI SUURONEN** suunnittelema ufomainen Futuro-muovitalo syntyi vuonna 1968 hiihtomajaksi.

▶ Coral-pesujauhetta suositeltiin erityisesti modernien kangaslaatujen pesuun. Valitut Palat 7/67.

▼ Lehtosen perheen poseeraus vuodelta 1968.

LEHTILEIKKEET: Kotiliesi N:o 1, tammikuun 7. 1961, SOK:n toimitusmyyntikuvasto, SOK:n toimitusmyyntikuvasto no 7, syksy talvi – 1962–63, Pyrkijä n:o 6–7 kesäkuu 1961.

Lautaselle jauhelihaa ja lenkkiä

Jauhelihan käyttö yleistyi kaupunkilaisperheissä, ja lihamakaronilaatikosta tuli erityisesti lasten suosikki. Maaseudulla lihakeitto ja läskisoosi olivat edelleen yleisimpiä ruokalajeja. Makkarasta alkoi tulla koko kansan ruokaa. Vuonna 1963 tuli markkinoille HK:n sininen, josta valmistettiin uunimakkaraa perunasoseen kanssa syötäväksi. Nakkeja ja kanaakin saatettiin tarjota viikonloppuaterioilla.

Arkiruokia olivat mm. kalakeitto, hernekeitto, veriletut ja erilaiset uunissa kypsytetyt laatikot. Kasviksista paprikaa ja jopa pakasteherneitä alkoi näkyä lautasilla perinteisten kaalin, lantun ja porkkanan ohella. Riisi ja makaroni korvasivat perunan yhä useammin. Suomalaisten lihomisesta alettiin ensimmäistä kertaa huolestua huimasti lisääntyneen rasvan ja sokerin käytön vuoksi.

» Keskioluen vapautuminen näkyi Lahden katukuvassa. Sillä minuutilla, kun vuosi 1969 alkoi, jyrisivät rekat Mallasjuoman pihasta maakuntiin runsaslukuisen yleisön osoittaessa suosiotaan. Seuraavana päivänä Sinuhestakin oli tullut saluuna kymmenien muiden kahvibaarien tavoin. Pieni kahvi vaihtui keskikaljaksi, meillä koululaisilla tosin vain viikonloppuisin. Ensimmäisen kevään olutta sai teinikortilla, johon syntymävuosi oli tökerösti väärennetty." (Karisto 2008, 41.)

Unikko

Maija Isola suunnitteli vuonna 1964 Marimekolle Unikko-kankaan, josta tuli hänen tunnetuin mallinsa ja Marimekon menestystuote. 2000-luvulla alkoi uusi Unikko-buumi, jolloin kukkia alkoi ilmestyä kaikkialle, astioista kumisaappaisiin ja televisioista kävelysauvoihin.

▼Marimekon verhoissa ja kerniliinoissa on kukkinut Unikko vuodesta 1964. Terhi itsenäisyyspäivänä 1977.

▶Tammikuussa 1967 Helsingissä alettiin myydä maitoa muovipusseissa. Turussa pussimaitoa oli saanut jo vuoden verran. Kuva kirjasta Mitä-Missä-Milloin 1968.

Uutuuksia

- **Jalostaja lanseerasi suomalaisen Piltti-lastenruokasarjan syksyllä 1961. Ensimmäinen Piltti-tuote oli maksaa vihannesten kera.**
- **Pez-karkkiannostelijat saapuivat Suomeen vuonna 1961.**
- **Marlin valmistamat Trip-pillijuomat ilmestyivät kauppoihin vuonna 1962.**
- **Muovista valmistetut Tupperware-astiat tulivat tutuiksi vuonna 1965. Sittemmin poliitikkona ja puolustusministerinäkin tunnettu Elisabeth Rehn toi "tupperit" Suomeen.**
- **Maitoa alettiin myydä muovipusseissa, Turussa kokeilu alkoi vuonna 1966 ja Helsingissä 11.1.1967 alkaen.**
- **Porissa avattiin Suomen ensimmäinen drive-in-tyyppinen nakkikioski vuoden 1967 lopussa.**
- **Keskioluen myynti alkoi elintarvikekaupoissa ja tavallisissa baareissa vuonna 1969. Anniskeluravintoloiden määrä kasvoi ja keskiolutbaareja avattiin lähiöihinkin.**

◀ Vuonna 1966 kesähäissä tarjottiin täytekakkua, pikkuleipiä, pitkopullaa ja voileipiä. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.

LEHTILEIKKEET: SOK:n toimitusmyyntikuvasto no 7, syksy talvi – 1962–63, Kotiliesi N:o 1, tammikuun 7. 1961, Anna N:o 15, 14.4.1964, Pyrkijä n:o 2 helmikuu 1961, Pyrkijä n:o 8 elokuu 1961, Pyrkijä n:o 3 maaliskuu 1962, Pyrkijä n:o 7–8 heinä-elokuu 1963, Pyrkijä n:o 10 lokakuu 1963.

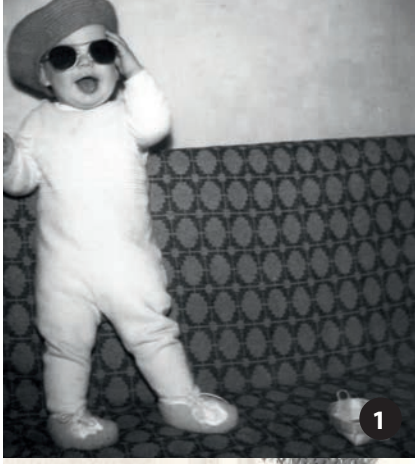
1

2

3

Lähiöissä oli leikkikavereita

Kaupunkien lähiöissä kerrostalojen pihoilla riitti leikkiseuraa. Lähiöiden suunnittelussa otettiin huomioon lasten ja nuorten vapaa-aika. Pihassa oli usein hiekkalaatikko, kiipeilyteline ja keinu, mutta yhtä lailla lähimetsät ja -kalliot sekä kotitalon porraskäytävät ja kellarit olivat houkuttelevia seikkailupaikkoja. Palloilu- ja urheilukentät olivat usein vähän kauempana pihoista. Talviaikaan käytössä oli luistelukenttiä ja hiihtolatuja.

Vapaalla ehdittiin reissuun

Suomalaisten vapaa-aika lisääntyi, kun pitkään työssä olleiden vuosilomat pidennettiin neliviikkoisiksi vuonna 1960, ja vuosikymmenen puolivälissä työviikot lyhennettiin viisipäiväisiksi. Vapaat lauantait ja pidemmät loma-ajat antoivat aikaa harrastuksiin ja mahdollistivat perheiden yhteisen lomanvieton ja matkustelun. Koti-Suomessa riitti yllin kyllin katsottavaa, ja omalla autolla matkat sujuivat mukavasti. Telttailu oli suosittu tapa viettää kesälomaa, varsinkin, jos omaa mökkiä tai siirtolapuutarhapalstaa ei ollut. Telttailun suosiota ei vähentänyt edes se, että kolme telttaretkellä ollutta nuorta surmattiin Espoon Bodominjärvellä vuonna 1960, eikä syyllistä löydetty.

Kuntien ja järjestöjen lapsille ja nuorille järjestämät leirit sekä vähävaraisten lasten kesäsiirtolat olivat tervetullut apu siinä vaiheessa, kun vanhempien loma ei vielä ollut alkanut tai heidän oli jo pitänyt palata töihin.

Matkailu naapurimaahan Ruotsiin vilkastui, kun Silja Linen ensimmäinen autolautta M/S Skandia alkoi liikennöidä Turun ja Norrtäljen välillä vuonna 1961. Lautassa oli läpiajettava autokansi, johon mahtui 175 henkilöautoa ja 20 kuorma-autoa. Helsingin ja Tallinnan välinen matkustajalaivaliikenne aloitettiin 7.7.1965 M/S Vanemuine-aluksella. Vuonna 1968 M/S Tallinn alkoi liikennöidä vuoden ympäri.

» Pimeiden ja kylmien talvi-iltojen tullen ajatuksemme viivähtävät usein menneen kesän muistoissa. ja mikäpä olisikaan rattoisampaa kuin kertailla räiskyvän takkatulen loisteessa suven tapahtumia. Monet meistä ovat retkeilleet kotimaakunnassa, kenties tutustuneet toisten maakuntien elämään, ihmisiin ja kulttuuriin, tai ulottaneet matkansa kotimaan rajojen ulkopuolelle. Reitin varrella olemme saaneet matkamuistoja, maljakoita, liinoja tai muita tuollaisia jotka silmin nähtävinä koristavat lipastoamme. Mutta enemmän on varmaan karttunut

1. **Aurinkolasimuotia vuodelta 1968.**
2. **Sisarukset Paula ja Pauli vuonna 1960. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.**
3. **11-vuotias Anne-Mari Littoisten verkatehtaalla keväällä 1967. Hiuksissa oli ensimmäiset permanenttikiharat. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.**

▲ Muovilelut yleistyivät 1960-luvulla. Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968.

sellaisia muistoja, jotka eivät olekaan näkyvinä, vaan talletettuina muistin lokeroissa." (M. Lappalainen: *Eräs matkamuisto*, Pyrkijä n:o 1 tammikuu 1962.)

Lapin lumoon

Lappi alkoi 1960-luvulla houkutella matkailijoita siinä määrin, että vuosikymmenen jälkipuoliskolla voitiin jo puhua massamatkailusta. Laskettelusta tuli suosittu harrastus, ja laskettelukeskuksia ryhdyttiin rakentamaan mm. Saariselälle, Leville, Ylläkselle, Olokselle ja Pyhätunturille. Varsinkin Saariselälle alkoi nousta eteläsuomalaisten yritysten, yhdistysten ja ammattijärjestöjen kelohonkaisia lomanvietto- ja edustustiloja.

» Loman vietto talvella alkaa olla yhä yleisempää – väitetäänhän että viikon loma talvella vastaa kahden viikon lomaa kesällä. On myös todennäköistä, että vuosilomalain muutos lisää talviloman kannattajien joukkoa niin työntekijöiden kuin työnantajienkin parissa. – – – Lomanviettopaikkana talvella ovat meillä Suomessa tunturit tulleet vuosi vuodelta yhä suosituimmiksi. Tuntureille lähtö ei sitä paitsi nykyisin enää vaadi omakohtaista asiantuntemusta, sillä osallistumalla tunturihiihtokursseille saa lomalle lähtijä kaikkea mahdollista apua lomansa suunnittelussa ja opastusta ja ohjausta lomansa vietossa itse lomakeskuksessa." (HS 11.11.1960/11.11.2010.)

Etelän aurinkoon

Vuoden 1962 kansainvälisen nuorisofestivaalin aikaan Helsingissä nähtiin tuhansittain nuoria yli sadasta eri maasta. Se jos mikä oli omiaan lisäämään myös suomalaisten kiinnostusta matkustamiseen. Etelän aurinkoonkin ruvettiin tekemään matkoja. Pohjoismainen massaturismi alkoi vähitellen 1960-luvulla, ja suomalaisiakin lensi jo Kreikan Rhodokselle, Espanjan Aurinkorannikolle ja Mallorcalle. Määrät olivat kuitenkin nykyiseen matkustamiseen verrattuna vielä pieniä, sillä vuonna 1965 vasta noin 17 000 suomalaista osallistui valmismatkoille. 1960-luvulla perustettiin nykyisinkin tunnetut suuret matkatoimistot: Aurinkomatkat (1963), Vingresor (1964, vuodesta 1968 Vingmatkat, nyk. Finnmatkat) ja Tjäreborg (1966).

Vuonna 1966 Kalevi Keihänen perusti Keihäsmatkat-yhtiön liikeideanaan myydä halpoja hauskanpitomatkoja kaikelle kansalle. "Seiväsmatkat" lennätti suomalaisturisteja etelän aurinkoon nauttimaan rantalomailusta ja halvan alkoholin vauhdittamista sikajuhlista.

Monet pääsivät vierailemaan itäisessä naapurimaassamme 1950-luvulla alkaneeseen ystävyyskuntatoimintaan liittyvien nuoriso- ja kulttuuriryhmien tai valtuuskuntien matkoilla. Vuonna 1961 suomalais-neuvostoliittolaisia ystävyyskuntasuhteita oli solmittu jo 26. Aurinkolomille saatettiin lähteä myös Mustanmeren rantakohteisiin, ja muutkin Neuvostoliiton kohteet kiinnostivat seuramatkalaisia. Pohjoinen Murmansk esiteltiin uutena matkakohteena *Mitä-Missä-Milloin 1968* -kirjassa:

» Vuodesta 1945 lähtien on kaupunki ollut länneltä käytännöllisesti katsoen suljettu. Mutta pari vuotta sitten

▲Vauxhall ja Volkswagen Kupla olivat yleisiä automerkkejä Suomen teillä. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.

▲Murtomaahiihto ja laskettelu olivat suosittuja harrastuksia.

▲Luokkaretkellä Ahvenanmaalla vuonna 1968. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.

- **Vuosikymmenen alussa palkkatyöntekijöiden vuosilomat pitenivät. Vuoden työsuhteen jälkeen oli oikeus kolmen viikon lomaan ja kymmenen työvuoden jälkeen kuukauden mittaiseen lomaan.**
- **Suomessa säädettiin vapaat lauantait mahdollistava laki vuonna 1965, ja seuraavana vuonna siirryttiin viisipäiväiseen työviikkoon.**
- **Kouluissa ryhdyttiin kokeilemaan viisipäiväistä opetusviikkoa touko- ja syyskuussa vuonna 1968. Kokonaan viisipäiväiseen kouluviikkoon siirryttiin vasta vuonna 1971.**

sallittiin Moskovaan akreditoitujen lehtimiesten vierailla Murmanskissa. Tämä oli alkuna kauttaaltaan vapaammille yhteyksille. Huhtikuun 21. päivänä 1967 ylittivät ensimmäiset suomalaiset matkailijoita kuljettavat linja-autot rajan. Kysymyksessä oli kaikkien aikojen ensimmäinen suomalainen turistimatka Murmanskiin. Kaupungissa on aiemminkin käynyt suomalaisia, mutta tällöin ovat matkassa olleet aina kutsutut erikoisryhmät ja valtuuskunnat." (Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967, 328.)

Oma auto oli elintason nousun merkki

1960-luvun alkaessa henkilöautojen määrä Suomessa ylitti 200 000 kappaleen rajan. Kun henkilöautojen tuonti vapautui lopuistakin rajoituksista vuonna 1963, Suomi alkoi autoistua vauhdilla. Oma auto antoi mahdollisuuden vapaampaan liikkumiseen, ja oli myös merkki elintason noususta. Autoa pidettiin kuitenkin yhä niin miehisenä kulkuneuvona, että lähes jokainen naispuolinen vuokra-, kuorma- tai varsinkin ralliauton kuljettaja sai kuvansa lehteen.

▼ Postimyynnistä tilattiin uudet uima-asut etelän lomalle. Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968.

▲Retkikahvit valmistuivat tien laidassa kaasukeittimellä. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.

▲Linja-auto lähdössä Turusta Loimaalle kevättalvella 1965. Kuljettajana Ville Järvinen. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.

▲Luokkaretkeläisiä Maarianhaminassa vuonna 1968. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.

»Mieluummin ilman kuin Hillman", oli tunnettu tokaisu 1960-luvulla. Englantilainen Hillman Imp oli neljän hengen perheauto, jolla parjaamisesta huolimatta oli myös ystäviä. Ihailijat kutsuivat sitä "pikku paholaiseksi" auton takaosassa olevan terhakkaan moottorin vuoksi. Autoa tuotiin Suomeen vuodesta 1964 lähtien, jo vuosi sen jälkeen, kun merkki oli julkistettu kotimaassaan. Vuonna 1970 Hillmanin paranneltu versio tuli markkinoille uudella nimellä Sunbeam 900.

Englantilainen Mini oli Suomessa kymmenen myydyimmän auton joukossa 1960-luvun puolivälissä. Samaa autoa myytiin kahdella eri merkillä: Morris Mini ja Austin Mini. Auton valmistaja BMC (British Motor Corporation) oli näet kahden tehtaan yhteenliittymä, Austinin ja Nuffield Motorsin, ja molemmat halusivat olla myymässä vallankumouksellista autouutuutta. Morris oli Nuffieldin tuotemerkki.

Ford Escort nähtiin Suomessa ensi kertaa Helsingin jäähallin autonäyttelyssä maaliskuussa 1968. Fordista tuli Escortin ja hieman aikaisemmin markkinoille tulleen Cortinan ansiosta Suomen rekisteröintitilastojen kärkimerkki vuosiksi 1968–1970.

Ensimmäinen Uudessakaupungissa valmistettu Saab 96 sai rekisterinumerokseen EKA–96, ja julkistustilaisuudessa nokkapellilleen seppeleen 13.11.1969. Näin Suomen teollisuus oli "liittynyt kansainväliseen nykypäivään myös tällä alueella".

- **Suomeen valmistui ensimmäinen moottoritieosuus vuonna 1963. Helsingistä Turun suuntaan johtava Tarvontie oli 14 kilometrin mittainen.**
- **Timo Mäkinen voitti ensimmäisenä suomalaisena Monte Carlon rallin vuonna 1965, autonaan hänellä oli Mini Cooper S.**
- **Ruotsissa siirryttiin oikeanpuoleiseen liikenteeseen syyskuussa 1967.**

▼Pyrkijä n:o 4 huhtikuu 1961.

Kuva kirjasta Mitä-Missä-Milloin 1968, 1967.▼

▼Pyrkijä n:o 11 marraskuu 1961.

1970-LUKU

NUORISOTYÖTÄ LAIN TUELLA

Ensimmäinen nuorisotyölaki tuli voimaan

Vuonna 1972 astui voimaan laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta (117/72). Ensimmäisen nuorisotyölain myötä nuorisolautakunnat tulivat kuntiin pakollisiksi. Nuorisolautakunnan päätehtäväksi laki määritteli nuorisotoiminnan tukemisesta ja kehittämisestä huolehtimisen asetuksessa säädetyllä tavalla. Kuntien nuorisolautakuntien tuli ”tehdä ehdotuksia nuorisotoiminnalle tarpeellisten toimitilojen ja alueiden rakentamiseksi ja varaamiseksi sekä nuorisoa ja nuorisotoimintaa koskevien näkökohtien huomioon ottamiseksi kunnan toiminnan, talouden ja maankäytön suunnittelussa”. Nuorisotyön kohteita eli nuoria olivat lain mukaan 7–24-vuotiaat.

Kuntiin ryhdyttiin valtion avustuksella palkkaamaan mm. nuorisosihteereitä. Nuorisotilojen määrän kasvaessa tuli myös uusia työnimikkeitä, kuten nuorisotalojen valvojia, kerhokahvilan hoitajia ja kerhonohjaajia. Joissakin nuorisotaloissa oli myös nuorisotoimen palkkaama talonmies tai vahtimestari, tai kuten Turun Pansiossa, harvinaisempi moottorihallinhoitaja. (Kallioniemi 1993, 82.)

» Kunnallinen nuorisotyö vahvistui vuonna 1972 säädetyn lain myötä. Turussa oli nuorisotyötä tehnyt vuodesta 1952 nuorisotyölautakunta, josta nyt tuli lakisääteinen. Laki merkitsi sitä, että valtiolta saatiin rahaa viranhaltijoiden eli nuorisosihteerien ja nuorisotoimenjohtajien palkkaamiseen. Rahaa saatiin myös nuorisotilojen vuokriin, paikallisten nuorisojärjestöjen avustuksiin sekä nuorisolautakunnan toiminnasta aiheutuviin matkakuluihin. Kunnallinen nuorisotyö perustui nuorisotoiminnan tukemiseen. Nyt tähän työhön saatiin myös valtion rahoitusapua.” (TURKU, Aho 2004, 84.)

OPETUSMINISTERIÖN URHEILU- JA NUORISO-OSASTON NUORISOTOIMISTO

Opetusministeriön urheilu- ja nuoriso-osaston nuorisotoimiston tehtäviä valtion keskushallinnossa olivat nuorisotyön yleissuunnittelu ja kehittäminen, avustusten myöntäminen nuorisotyötä tekeville järjestöille ja nuorisotyön kansainvälinen toiminta. Vastuualueeseen kuuluivat lisäksi läänien ja kuntien nuorisolautakuntien toiminta, nuorisotyötä koskeva tutkimus, nuorisotilojen suunnittelu ja rakentaminen sekä nuorisotyöntekijöiden koulutus. (Telemäki 1984, 118.)

» Valtion rahaa laki antoi nuorisosihteerin palkkaukseen, nuorisolautakunnan matkakuluihin, erinäisiin vuokramenoihin sekä aatteellisille ja poliittisille ja muille paikallisille nuorisoyhdistyksille tarkoitettuihin vuosiavustuksiin. Heti lain alkuvuosina Kuusankoskella saatiin laista myönteisiä kokemuksia, vaikka sisäänajovaihetta oli aluksi havaittavissa." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 19.)

» Lain vaikutuksesta nuorisotyön voimavarat oleellisesti lisääntyivät Kotkassakin. Sen suoma turva oli uutta ja antoi varmuutta työhömme. Minusta tuntui kuin olisimme tulleet valtiovallan erityiseen suojelukseen. Vaikka esim. valtionosuudet nuorisotyöhön olivat aluksi pieniä murusia ja veikkausvoittovaroista riippuvaisia, merkitsi se myös ennen muuta sitä, että pää uuteen ja lakisääteiseen nuorisotyön aikaan oli avattu. Paitsi suurta iloa tunsin myös kiitollisuutta ja lisääntynyttä vastuuta nuorisotyöstä. Vihdoin olimme saaneet uusia voimavaroja tämän maan nuorisotyön kehittämiseksi vastaamaan entistä paremmin ajan haasteisiin." (KOTKA, Sinervo 2007, 38–39.)

» Lailla oli heti vaikutusta. Päätoimisten nuorisotyöntekijöiden määrä kunnissa viisinkertaistui. Joensuussa lautakunnan toimintakertomuksessa 1976 todettiinkin, että laki ja asetus muuttivat ratkaisevasti kaupungin osuutta ja sisältöä alueella tapahtuvassa nuorisotyössä. Joensuussa tehtiin samana vuonna esitys nuorisotoimenjohtajan ja nuorisosihteerin virkojen perustamisesta. Nuorisotoimenjohtajaksi valittiin Raimo Koivula ja nuorisosihteeriksi Matti Puusaari. Laki korosti kunnallisen nuorisotyön tehtävänä nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukemista. Erityisesti se korosti vielä poliittisten nuorisojärjestöjen toiminnan tukemista. Joensuussa järjestöille myönnettävien avustusten määrä nousi 7 000 markasta 25 000 markkaan." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» V. 1972 tullaan kirjaamaan kunnallisen nuorisotyön merkkivuotena. 1.7. astui voimaan laki kunnallisista nuorisolautakunnista ja niille annettavasta valtionavusta. Kunnanvaltuusto valitsi kokouksessaan 19.6. nuorisolautakunnan, samalla nuorisotyölautakunnan toiminta katsottiin päättyneeksi. Kokouksessaan 31.7. valtuusto lakkautti nuorison-raittius- ja urheiluohjaajan viran ja perusti nuorisosihteerin viran. Tehtäviin liitettiin raittiuslautakunnan sihteerin tehtävät toistaiseksi. Lain edellyttämät toimenpiteet siis suoritettiin hyvissä ajoin, Kuopion läänin kunnista ensimmäisten joukossa." (Nuoperi/OKM, Siilinjärven nuorisolautakunnan toimintakertomus 1972.)

» Kaupunginhallitus hyväksyi nuorisolautakunnan asettamisen niin, että jäsenet olivat samat kuin nuorisotyölautakunnassa, samoin hyväksyttiin johtosäännön asettaminen ehdotuksen mukaisesti. Lain myötä myös raittius- ja nuorisotyönohjaajan virkanimike muutettiin Naantalissa nuoriso- ja raittiussihteerin viraksi. Lain suoma taloudellinen tuki nuorisolautakunnille otettiin luonnollisesti vastaan hyvillä mielin ja samalla toivoen nuorisolautakuntatyön arvostuksen kasvua. Nuorisopolitiikan nousu näkyi niin ikään konkreettisina esimerkkeinä etenkin 1970-luvun loppua

Joensuun nuorisotoimiston henkilökunta vuonna 1979. Vasemmalta Matti Puusaari, Raimo Koivula ja Kaija Laitinen. Kuva: Nuoperi/ Joensuun nuorisopalvelut.

1. Läänin nuorisosihteerien kokous Keski-Suomen lääninhallituksessa vuonna 1976. Vas. Ebba Askonen, Taisto Sirén, Pekka Vihervuori, Liisa Piirto ja oik. Juha Antikainen. Kuva: Nuoperi/Kerstin Ekman.

2. Läänin nuorisosihteerit vierailulla Tanskassa syksyllä 1976. Vas. Pekka Vihervuori, Juha Antikainen, Matti Pylvinen, Jarno Espola, Ebba Askonen ja Anja-Maija Eskelinen. Kuva: Nuoperi/Kerstin Ekman.

3. Heikki Klemola ja Taisto Kärkkäinen läänin nuorisosihteerien kokouksessa Keski-Suomen lääninhallituksessa vuonna 1976. Kuva: Nuoperi/ Kerstin Ekman.

4. Turun Sanomat 30.8.1974 ja 20.9.1974, Turkulainen 26.9.1974.

1972 Laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta (117/72) tuli voimaan. Laissa nuorisotoiminnalla tarkoitettiin nuorten vapaata kansalaistoimintaa ja nuorisotyöllä työtä, jolla luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle ja tuetaan sitä.

1973 Opetusministeriön urheilu- ja nuorisotoimisto muuttui urheilu- ja nuoriso-osastoksi, jonka nuorisotoimisto hoiti nuorisotyön piiriin kuuluvat asiat valtion keskushallinnossa.

1973 Valtion nuorisotyölautakunnasta tuli Valtion nuorisoneuvosto.

1974 Astui voimaan Laki valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta (1.1.1974). Valtion tulo- ja menoarvioon otettiin vuosittain määräraha myönnettäväksi avustuksina valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja muille nuorisotyötä tekeville valtakunnallisille järjestöille.

1975 Annettiin asetus läänien nuorisolautakunnista. Jokaiseen lääniin tuli perustaa läänin nuorisolautakunta, jonka sihteerinä toimi läänin nuorisosihteeri.

1977 Asetettiin nuorisopoliittinen komitea selvittämään 1980-luvulle saakka vaikuttavia uudistuksia ja niiden perusteita.

1979 Perustettiin Suomen Nuorisojärjestöjen Toimikunta (SNT).

(Klemola 1984, 7; Kärkkäinen 2004, 27–35; Telemäki 1984, 115–117, 122.)

lähestyttäessä, esimerkkeinä viisivuotissuunnitelmat ja -budjetit, vapaa-ajan aluesuunnitelma ja nuorisopoliittinen suunnitelma." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 21.)

» Vuonna 1974 lautakunta ilmoitti kiinnittävänsä toimintavuoden aikana erityisesti huomiota ehdotusten tekemiseen nuorisotoiminnan toimitilojen ja -alueiden rakentamiseksi ja varaamiseksi, ehdotusten tekemiseen nuorisoa ja nuorisotoimintaa koskevien näkökohtien huomioon ottamiseksi kunnan toiminnan, talouden ja maankäytön suunnittelussa sekä yhteyden pitämiseen nuorisoyhdistyksiin, oppilaitoksiin, koteihin sekä kasvatuksen ja muun nuorisopolitiikan alalla toimiviin viranomaisiin." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» 1970-luku on nuorisotyössä ja -politiikassa monella muullakin tavalla merkittävä. Läänien nuorisolautakuntien asema on vankistunut selvästi tehtävien selkiintymisen ja toisaalta hallinnollisen aseman vakiintumisen myötä. Nuorison taidetapahtuma kulkee vuodesta toiseen yhä uusia voittoja kohti. Kunnallisen nuorisotoimen ei enää joka hetki tarvitse kamppailla elintilastaan. Nuorison toimitilakysymys on koko ajan saamassa ilmaa siipiensä alle, vaikka nousu tapahtuu vieläkin lähes vaakalennossa." (Klemola 1984, 7–8.)

Kunnat tukivat nuorisojärjestöjä

Järjestötoiminta oli 1970-luvulla vilkasta. Kuntien nuorisotoimien pääasiallisena tehtävänä pidettiin edelleen nuorisojärjestötoiminnan tukemista, kuten Kangasalan kunnan nuorisotilasuunnitelmassakin todettiin uudesta nuorisotyölaista: "Nuorisolautakunnan ensisijaisena tehtävänä on lain mukaan järjestötoiminnan tukeminen, ja vasta tarvittaessa tulee lautakunnan järjestää omaa toimintaa. Lautakunta antaa järjestöille rahallista avustusta sekä tukee niitä mm. hankkimalla välineistöä ja tiloja. Erilaisia nuorisotapahtumia pidetään vuosittain sekä koulutus- ja kurssitoimintaa järjestetään paitsi järjestöille myös järjestäytymättömälle nuorisolle. Järjestöjen leiritoimintaa tuetaan. Kansainvälisen nuorisoyhteistyön luomiseksi kutsutaan ulkomaisia nuorisoryhmiä vierailemaan paikkakunnalla ja järjestetään nuorille opintomatkoja ulkomaille sekä jaetaan kansainvälisen toiminnan avustusta järjestöille." (Nuoperi/OKM, Kangasalan nuorisotilasuunnitelma 1982–1986.)

» Vasta 70-luvulla alkoi varsinaisten nuorisojärjestöjen määrä Pirkkalassa lisääntyä ja mukaan tulivat poliittiset nuorisojärjestöt sekä erilaiset harrastusyhdistykset. Vanhoista järjestöistä sammuneena on nykyään (1978) pysynyt vain nuorisoseura, muut ovat yleensä kasvattaneet

jäsenmääriään ja toimintaansa kunnan ripeän kasvun myötä. Uusia nuorisojärjestöjä perustetaan nykyisin vuoden mittaan 1–2 kpl, mutta alkuinnostuksen laimennuttua eivät läheskään kaikki yhdistykset jaksa kehittyä edelleen vaan jopa taantuvat ohjaajavoimien puutteessa, ja vastuun keskittyessä liian harvojen aktiivisien harteille. Tämä lienee koko maassa yleinen ongelma, jonka ratkaisemisessa nuorisotyöstä ja sen kehityksestä huolta kantaen nuorisolautakunnan pitäisi käyttää kaikki käytettävissä olevat keinot. Varsinaisia nuorisoyhdistyksiä, joita nuorisolautakunta tukee rahallisesti, on tällä hetkellä 12 kpl, joista kaksi on perustettu v. 1978, joten tiedot muuttuvat nopeasti." (Nuoperi/OKM, Nuorisotilasuunnitelma 1980–1992, Pirkkalan kunta 1978.)

» Ajalle oli ominaista usko nuorisojärjestöjen toiminnan vetovoimaan. Nuorisojärjestöjen ja nuorisotoimissa alkaneen oman toiminnan välisen ristiriidan taustalla oli mm. järjestöjen ajatus, jonka mukaan nuoret kyllä ovat kiinnostuneita toimimaan järjestöissä, jos heitä niihin ohjataan. Nuorisolautakuntien tehtäviksi nähtiin tiedottaminen yhdistyksistä sekä nuorten ohjaaminen niihin, ei kilpailevan toiminnan järjestäminen. – – – Järjestöt käyttivät toimintaansa kerhohuoneita. Vuonna 1974 käytössä oli 12 kerhohuonetta. Vuonna 1976 järjestöille alettiin jakaa nimikkotiloja. Tuona vuonna nuorisojärjestöjen käytössä oli 17 tilaa ja 3 ulkotoiminta-aluetta. Järjestöjen käytössä olevien tilojen määrä nousi vuoteen 1979 mennessä 23:een." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» Poliittisten nuorisojärjestöjen aktiivinuoret kävivät koko 70-luvun kovaa taistelua laajenevaa avointa nuorisotoimintaa vastaan. Sitä arvosteltiin passivoivana viihteenä. Mikäli avointa toimintaa ylipäätään järjestettäisiin, sen tuli olla korkeintaan järjestöjen toimintaa täydentävänä toissijaisena toimintana kunnissa. Avointen ovien kerhojen tuli toimia eräänlaisina "suppiloina" järjestöihin: ne houkuttelisivat vetävän ohjelman avulla nuoria nuorisotiloihin missä nuoret sitten aktivoituisivat järjestöihin saatuaan niistä tietoja." (Vesikansa 1988, 48.)

▼ Nuoperi/OKM, Turun kaupungin nuorisotalojen järjestyssääntö 1973.

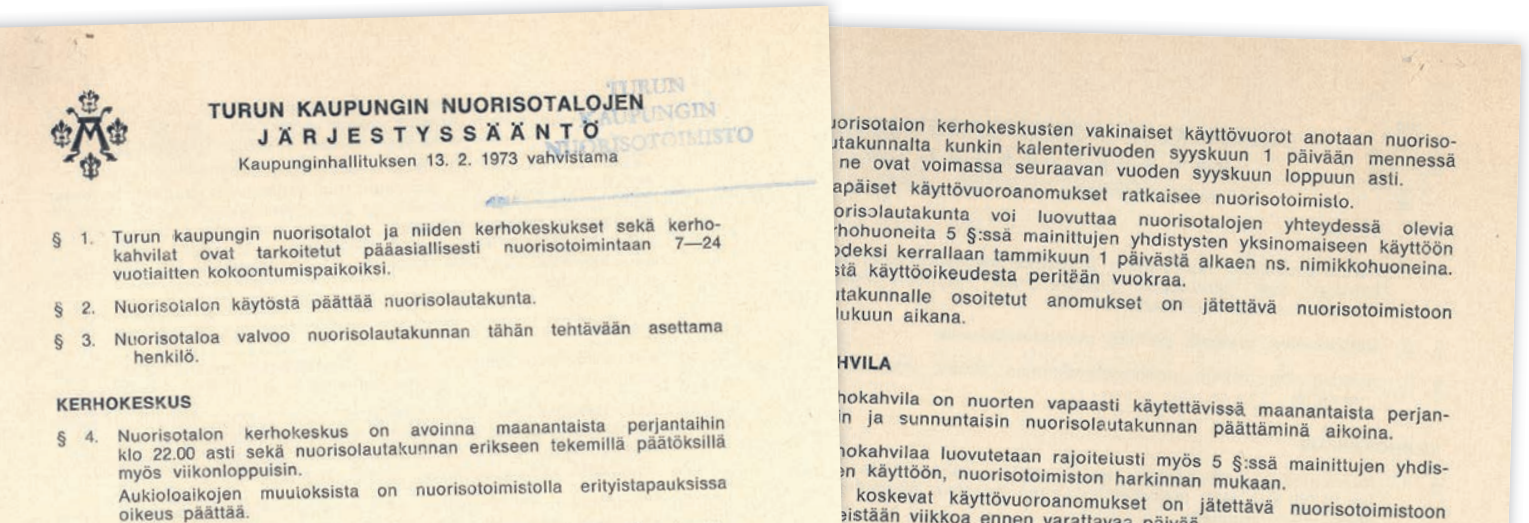

TURUN KAUPUNGIN NUORISOTALOJEN
JÄRJESTYSSÄÄNTÖ
Kaupunginhallituksen 13. 2. 1973 vahvistama

§ 1. Turun kaupungin nuorisotalot ja niiden kerhokeskukset sekä kerhokahvilat ovat tarkoitetut pääasiallisesti nuorisotoimintaan 7—24 vuotiaitten kokoontumispaikoiksi.

§ 2. Nuorisotalon käytöstä päättää nuorisolautakunta.

§ 3. Nuorisotaloa valvoo nuorisolautakunnan tähän tehtävään asettama henkilö.

KERHOKESKUS

§ 4. Nuorisotalon kerhokeskus on avoinna maanantaista perjantaihin klo 22.00 asti sekä nuorisolautakunnan erikseen tekemillä päätöksillä myös viikonloppuisin.
Aukioloaikojen muutoksista on nuorisotoimistolla erityistapauksissa oikeus päättää.

...orisotalon kerhokeskusten vakinaiset käyttövuorot anotaan nuoriso-
...utakunnalta kunkin kalenterivuoden syyskuun 1 päivään mennessä
... ne ovat voimassa seuraavan vuoden syyskuun loppuun asti.
...apäiset käyttövuoroanomukset ratkaisee nuorisotoimisto.
...orisolautakunta voi luovuttaa nuorisotalojen yhteydessä olevia
...rhohuoneita 5 §:ssä mainittujen yhdistysten yksinomaiseen käyttöön
...odeksi kerrallaan tammikuun 1 päivästä alkaen ns. nimikkohuoneina.
...stä käyttöoikeudesta peritään vuokraa.
...utakunnalle osoitetut anomukset on jätettävä nuorisotoimistoon
...lukuun aikana.

...HVILA

...hokahvila on nuorten vapaasti käytettävissä maanantaista perjan-
...in ja sunnuntaisin nuorisolautakunnan päättäminä aikoina.

...hokahvilaa luovutetaan rajoitetusti myös 5 §:ssä mainittujen yhdis-
...en käyttöön, nuorisotoimiston harkinnan mukaan.
... koskevat käyttövuoroanomukset on jätettävä nuorisotoimistoon
...eistään viikkoa ennen varattavaa päivää

▲ **Kortesjärven nuorisolautakunta järjesti koulutustilaisuuden nuorisoyhdistyksille 12.10.1976. Seisomassa Kerstin Ekman. Kuva: Nuoperi/Kerstin Ekman.**

Turussa toimi vuonna 1977 yhteensä 172 varsinaista nuorisojärjestöä, joista 108 oli poliittisia. Kaikkiaan sellaisia järjestöjä, joilla oli myös nuorisotoimintaa, oli Turussa 350. Nuorisojärjestöt käyttivät Turun kaupungin nuorisotiloja luentojen pitämiseen, filmien esittämiseen, opiskeluun ja kokouksiin sekä juhla- ja viihdetilaisuuksiin. Järjestöillä oli tiloissa myös monenlaista kerhotoimintaa, mm. keramiikkatöitä, valokuvausta, ruuanvalmistusta, moottoripyörien huoltoa, lemmikkieläinten hoitoa ja jopa laskuvarjourheilun opetusta. (TURKU, Kallioniemi 1993, 54.)

» Askarteluakaan ei unohdettu 1970-luvulla. Keskeinen paja sijaitsi Käsityöläiskatu 7:ssä, jossa puuhattiin arki-iltoina viidestä kymmeneen mitä moninaisimpia töitä. Pajan käyttäjinä olivat 1970-luvun puolivälistä otetun otoksen mukaan yhden viikon aikana Turun nuorisoasema, moottorikerho, laskuvarjokerho, kehitysvammaisten tukiyhdistys, eläkeläisten askartelupiiri, Helluntailähetyksen poikakerho ja pursiseuran pojat. Pohjakerroksessa tehtiin puu- ja nahkatöitä sekä korjattiin moottoripyöriä. Toisessa kerroksessa sijaitsi poikien oma valokuvauslaboratorio." (TURKU, Kallioniemi 1993, 58.)

» Tampereen kaupungin nuorisolautakunta jakaa vuosittain paikallisille nuorisoyhdistyksille toiminta-avustuksia sekä tukee yhdistysten koulutus- ja kurssitoimintaa. – – – Kerhohuoneistoja

ja nuorisotiloja voivat käyttää maksutta kaikki tamperelaiset nuorisojärjestöt ja nuorisojärjestöihin verrattavat yhteenliittymät. – – – Nuorisotilojen varustetaso vaihtelee jonkin verran. Tiloihin on hankittu tarvittavat pöydät ja tuolit sekä säilytyskaapit järjestöjen käytettäviksi. Lähes kaikissa nuorisotiloissa on keittomahdollisuus. Nuorisolautakunta pyrkii kehittämään nuorisotilojen varustetasoa sekä monipuolistamaan sitä niin, että se vastaa nykyajan vaatimuksia." (Nuoperi/OKM, Tampereen kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1975–1985, 14, 19.)

Avoimia ovia ja vapaata toimintaa

Järjestötoiminnalla oli omat kannattajansa ja järjestöillä jäsenensä, mutta vuosikymmenen kuluessa alkoi olla yhä enemmän myös niitä nuoria, joita järjestöihin kuuluminen ei kiinnostanut. Kuusikymmenluvulla monissa kunnissa käynnistynyt nuorten avointen ovien toiminta lisääntyi ja tarjosi järjestöihin sitoutumatonta vapaamuotoisempaa toimintaa.

» Erilaisten tutkimusten yhteydessä on todettu, että nuorten osallistuminen järjestöjen toimintaan on jatkuvasti vähentynyt. Tähän lienee tuntuvasti vaikuttamassa koulutuksellisten vaatimusten ja tavoitteiden muuttuminen yhä enemmän nuorten aikaa ja voimia vaativaksi niin, ettei säännöllisesti toistuviin järjestötoimintoihin ole aina mahdollisuuksiakaan. Koulutyön aiheuttaman paineen tasaajaksi nuoret kaipaavat vapaamuotoista seurustelua erilaisten ajanvietepelien, musiikin, kirjojen ja lehtien parissa. Tämänkaltaiseen toimintaan antavat kotien ulkopuolella ainoat mahdollisuudet kaupungin kerhokeskuksissa järjestettävät avointen ovien tilaisuudet. Toistaiseksi näitä on Imatralla voitu järjestää vain Tainionkoskella ja Vuoksenniskalla sijaitsevissa kerhokeskuksissa sekä nuorisokerho Rajatsossa, koska muualla ei lautakunnalla sopivia tiloja ole." (Nuoperi/OKM, Imatran kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1978.)

» Kunnalliset nuorisotilat ovat avanneet ovensa ja nuoriso voi tulla ja mennä vapaasti. Avoimien ovien kerhotoiminta on ehkä suosituin kerhotoimintamuoto, mutta tiloja on vielä vähän, samoin työntekijöitä. Kunnallinen avoimien ovien kerhotoiminta on silti erittäin tärkeä ja arvokas työmuoto nuorisotyössä. Tosiasiahan on, että ainakin puolet nuorista on sellaisia jotka eivät vielä kuulu mihinkään järjestöön eivätkä tiedä mihin he haluaisivatkaan kuulua. Mutta silti he kaipaavat yhteistä paikkaa, mihin kokoontua. Myös järjestöihin kuuluvat nuoret kaipaavat paikkaa, joka olisi vapaa erilaisista eettisistä ym. nimellisjärjestöistä, toisin sanoen paikka olisi kaikin puolin neutraali ja sitoutumaton ja kaikille vapaa." (Nuoperi/OKM, Lappeenrannan kaupungin avoimien ovien kerhojen virike- ja toimintaopas 1977.)

» Vuonna 1973 oli Joensuun kaupunginvaltuustolle tehty aloite nuorisotoiminnan kehittämiseksi järjestäytymättömän nuorison osalta. Vuonna 1974 toimintakertomuksessa todettiin, että tehokkaasti oli vaadittu myöskin nuorisopalveluiden lisäämistä järjestäytymättömän nuorison keskuuteen. Lautakunta kuitenkin totesi, ettei ollut kertomusvuonna asiassa riittävässä määrin onnistunut. Vuoden 1977 toimintakertomuksessa todettiin ensimmäisen kerran, että järjestöjen toiminnan tukemisen rinnalla lautakunta "tarvittaessa järjestää opiskelu-, harrastus- ja muuta vapaa-ajan toimintaa nuorille". Tämä ilmeni lautakunnan järjestämänä lapsi- ja nuorisoteatteri-toimintana. Lautakunta käsitteli järjestäytymätöntä nuorisotyötä myös Lieksan ltk:n kanssa järjestämässään seminaarissa. Vuonna 1978 todettiin, että "järjestäytymätöntä nuorisotoimintaa järjestetään vain Niinivaaran nuorisotalossa" (kaupungin ensimmäinen nuorisotalo, avattu vuonna 1977). Avoin nuorisotilatoiminta tuli omaksi otsikokseen toimintakertomukseen vuonna 1979 vain Niinivaaralla. Näin nuorisotyössä oli päädytty järjestäytymättömästä avoimeen nuorisotyöhön, joka tämän jälkeen laajeni koko 1980-luvun." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» Lappeenrannan kaupungin avointen ovien kerhot ovat kaikille 7–24-vuotiaille tarkoitettuja vapaa-ajanviettopaikkoja, joihin nuoret voivat tulla yhteen harrastusten tai oleskelun merkeissä. Toiminta on tarjonnut nuorille järjestettyjä tapahtumia jokaisessa kerhossa erikseen ja yhteisesti muiden kerhojen kanssa. Järjestetyn toiminnan lisäksi henkeen on edelleen kuulunut vapaamuotoinen pelien pelaaminen, musiikin kuuntelu, keskustelu, oleskelu jne. – – Kaikissa avointen ovien ja varhais-nuorisokerhoissa on ollut periaatteena, että toimintaan osallistuvien ei tarvitse itse kustantaa aktiivisuuttaan. Poikkeuksena periaatteesta on jäsenkortti, jonka hinta on yksi markka vuodessa. Jäsenkortti sisältää tapaturmavakuutuksen kerhossa, kotimatkoilla ja kerhon järjestämissä tapahtumissa. Vuonna -79 jäsenkortin lunasti 555 henkilöä." (Nuoperi/OKM, Lappeenrannan nuorisolautakunnan toimintakertomus 1979.)

Avoimien ovien toiminnan mielekkyyttä ja tarpeellisuutta perusteltiin Pirkkalan kunnan vuosiksi 1974–1985 tehdyssä nuorisotilasuunnitelmassa näin:

» **2.1. Miksi sitä pitää olla?**

Noin 50 % nuorista Suomessa ei kuulu mihinkään järjestöihin. Pirkkalan nuorisotutkimuksen ja järjestöiltä saatujen tietojen mukaan Pirkkalassa kuuluu poliittisiin nuorisojärjestöihin 10 % nuorista, yleensä järjestöihin 16 % ja urheilujärjestöihin 10 % nuorista. Tosin urheilu on suosituin harrastus. Ottaen huomioon tämän ja sen, että Pirkkalassa neljännes nuorista viettää suurimman osan vapaa-ajastaan ja kolmannes puolet vapaa-ajastaan kodin ulkopuolella, on pyritty löytämään keinoja saavuttaa nämä nuoret ja tarjota mahdollisuus monipuoliseen ja kehittävään vapaa-ajantoimintaan.

VAPAAN TOIMINNAN MUODOT

Vapaata toimintaa harjoitetaan ilman kiinteätä ennalta tehtyä ohjelmaa. Toiminnat syntyvät osanottajien omasta aloitteesta. Pääpaino on toisten tapaamisessa ja yhdessäolossa. Vapaa toiminta on yleistä nimenomaan nuorten avoimien ovien tiloissa.

Päätoimintamuotoja ovat:

- **keskustelu pienissä ryhmissä**
- **musiikin kuuntelu ja mahdollisesti spontaani tanssi**
- **virvokkeiden tai kahvin nauttiminen**
- **viihdepelien pelaaminen, kuten shakki, korona, biljardi ja pöytätennis**
- **lehtien lukeminen**
- **television tai filmi-esitysten katselu**

Täydentävänä toimintana esiintyy nuorison neuvontaa. Nuorison vapaa toiminta on ilman kiinteitä perinteellisiä tapoja ja se muuttaa muotoaan kaiken aikaa. Osanottajien määrä eri toimintamuotojen kohdalla vaihtelee." (Nuoperi/OKM, Raision kaupungin nuoriso-toiminnan kehittämis-suunnitelma, 1979.)

ONNISTUNEEN KERHOTOIMINNAN TÄRKEITÄ OMINAISUUKSIA:

- Toiminnan tulee lähteä nuorista ja heidän tarpeistaan
- Nuorten toivomukset otettava huomioon
- Nuorten osuus suurimpana toiminnan toteuttamisessa
- Toiminnan tulee herättää kiinnostusta ja innostusta nuorissa
- Toiminnan vaihtelevuus
- Nuorten vaikutus-mahdollisuus
- Ei liian valmista ohjelmaa
- Hyvä ”me-henki” kerholle ja sen ylläpito
- Uusien jäsenten vastaanotto ja opastus kerhon toimintaan
- Täsmällinen ja luotettava isäntä

2.2. Mitä se on?

Avoimien ovien toiminnalla tarkoitetaan yhteiskunnan järjestämää toimintaa, jossa yhteiskunta tarjoaa toimitilan sekä ohjaajat, johon voi osallistua kuka tahansa määrätyin ikärajoituksin ja jossa nuoret useimmiten muodostavat keskuudestaan jonkinlaisen hallintoelimen toiminnan organisoimiseksi.

Avoimien ovien nuorisotyö on kuin mikä muu nuorisotyömuoto tahansa, jolla pyritään tarjoamaan palveluja nuorille. Kysymys ei ole järjestötoiminnan kanssa kilpailusta, vaan tarkoituksena on toisiaan täydentävä työ. Yhteistyö järjestöjen kanssa tarjoaa esim. erinomaisen mahdollisuuden järjestöväelle tavata järjestöihin kuulumatonta nuorisoa.

2.3. Avoimien ovien toimitilojen erityisvaatimukset

Koska tiloissa kokoontuu suuria nuorisojoukkoja yhtä aikaa, asettaa tämä tiloille omat rajoituksensa. Äänieristyksen pitäisi olla niin hyvä, ettei meluhäiriöitä synny ympäristön kanssa. Samoista syistä sisäänkäyntien pitäisi olla erilliset. Tila pitäisi olla yksinkertaisesti valvottavissa, jotta tiloihin ei jouduttaisi palkkaamaan valvojia, vaan voitaisiin palkata asiantuntevia, aktivoivia ohjaajia.
Nämä rajoitukset huomioon ottaen esim. useimmat kerrostalojen yhteydessä olevat kerhohuoneet ja useat koulutilat ovat tällaiseen toimintaan sopimattomia.” (Nuoperi/OKM, Pirkkalan kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1974–1985.)

Lappeenrannassa tehtiin avoimien ovien kerhoja varten oma virike- ja toimintaopas. Siinä kerrattiin toiminnan periaatteita ja annettiin vinkkejä mm. kerhoisännille.

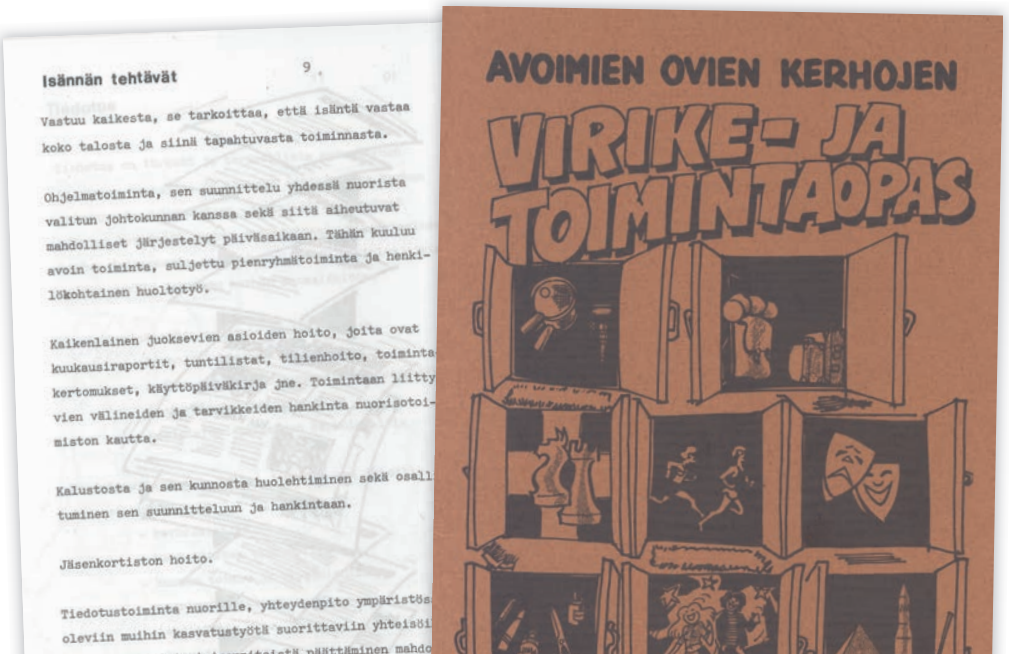

▶ Nuoperi/OKM, Lappeenrannan kaupungin avoimien ovien kerhojen virike- ja toimintaopas 1977.

▲ **Naantalin Päivän Nuorten avoimien ovien ilta työväentalon kerhotilassa raittiusviikolla vuonna 1970. Kuva: Nuoperi/Hilkka Leino.**

» Pelkät seinät ja katto eivät kuitenkaan riitä avoimien ovien kerhotoimintaan, tarvitaan toimintaa, välineitä ja ohjaajia. Toiminnan toteuttamiseen tarvitaan ohjaajia ja heitä tulisi olla riittävästi toimitilojen ja nuorten käyntien mukaan. Toiminnan tulisi olla monipuolista ja on tärkeää muistaa ottaa huomioon se ryhmä, jolle tätä palvelua tarjotaan eli nuoriso. Avoimien ovien kerhotoiminnassa, joka on nuorisotyötä ja yhteiskunnallinen palvelumuoto, tulee ottaa huomioon, että palvelu on nuorisoa varten ja tästä syystä tulisi jokaiselle kerholle muodostaa oma johtokunta nuorista kerholla kävijöistä. Kerhoisännän sekä kerhon johtokunnan tulisi suunnitella kerhon toiminta yhteisvoimin. Kerhoisännän tulee paljolti avustaa kerholaisia toiminnan toteuttamisessa, hankkia välineistöä ja muita tarvikkeita. Kerhoisännän tulisi luoda toimintaa ja innostaa nuoria erilaisten ideoiden toteuttamisessa. Toiminnan virikkeet ja vihjeet kerhoisäntä saa kuulla nuorilta itse ja tarkkaavainen kerhoisäntä kuulee ja näkee kaiken, mitä kerholla tapahtuu ja voi temmata niistä ideoita kerhotoiminnan edistämiseen. Kerhoisännällä on myös omia ideoita, joita hän voi toteuttaa kerholla ja nämä tulisi ilmaista siten, että kuulostaisi ikään kuin ne olisivat nuorten omia ideoita. On pyrittävä välttämään liian valmiin ohjelman tarjontaa." (Nuoperi/OKM, Lappeenrannan kaupungin avoimien ovien kerhojen virike- ja toimintaopas 1977.)

Nuorilta itseltään kyseltiin toiveita

Pirkkalassa tehtiin vuonna 1973 nuorisotutkimus, joka otannaltaan vastasi 15–24-vuotiaiden pirkkalalaisten nuorten mielipiteitä nuorisopolitiikan eri osa-alueilta. Yli puolet kyselyyn vastanneista nuorista oli sitä mieltä, ettei Pirkkalassa ole tarpeeksi nuorisotiloja. Vastaajista 20–24-vuotiaat toivoivat eniten sisäurheilutiloja, kun taas nuoremmat, 15–19-vuotiaat, toivoivat kerhotiloja. Kun kysyttiin harrastus- ja nuorisotilojen sijoittamisesta kunnan alueelle, 61 prosenttia nuoremmista vastaajista ja 48 prosenttia vanhemmasta ikäryhmästä oli sitä mieltä, että tiloja olisi järkevintä sijoittaa eri puolille Pirkkalaa. Muut pitivät tilojen keskittämistä yhteen paikkaan järkevämpänä. Nuoret toivoivat mahdollisuuksia mm. opintokerhotoimintaan, teatterin harrastamiseen, elokuvissa käymiseen, musiikin harrastamiseen ja ravintoloissa käymiseen. Baareissa käymisestä tutkimuksen tuloksissa todetaan: ”Alle 20-vuotiaat käyvät hiukan useammin viettämässä aikaansa baareissa kuin yli 20-vuotiaat. Yleisesti ottaen vapaa-ajanvietto baareissa ei ole niin yleistä kuin saattaisi olettaa, mikä osaltaan johtunee siitä, ettei Pirkkalassa ole kuin yksi baari.” (Nuoperi/OKM, Pirkkalan kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1974–1985.)

Myös Lahden vuonna 1973 valmistuneessa nuorisopoliittisessa suunnitelmassa kartoitettiin nuorison toivomuksia ja odotuksia kaupungin vapaa-aikapolitiikasta. Tutkimuksessa 15–24-vuotiaat lahtelaisnuoret (47,8 % vastaajista) toivoivat lisää nuorisotiloja, joissa nuorisolautakunnan avoin toiminta olisi mahdollista ja joihin sisäänpääsy olisi maksutonta. Nuorten mielestä Lahteen olisi myös saatava lisää disko-tyyppisiä tanssipaikkoja (16,8 %), kerho- ja askartelutiloja (12,1 %), nuorisotaloja eri kaupunginosiin (8,2 %) ja lisää urheilupaikkoja (5,6 %). Toivotunlaisissa nuorisotaloissa piti vastanneiden nuorten mielestä olla tiloja sekä ohjatun kerho-, askartelu- ja näyttämötoiminnan että avoimen toiminnan käyttöön. (Nuoperi/OKM, Lahden kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1977–1985.)

Reisjärvellä kysely tehtiin koulujen välityksellä vuonna 1973. Kyselyssä tiedusteltiin nuorten osallistumisesta kerho- tai muuhun toimintaan ja toiveita vapaa-ajanviettopaikoista ja -tavoista. Kysely lähetettiin 520 nuorelle, joista 363 vastasi (69,8 %). Vastanneista lähes puolet kuului johonkin kerhoon. Vapaa-ajanviettotavoista toivotuimpia olivat elokuvat ja -paikoista nuorisotalon tilat kerhohuoneineen. Harrastuksista urheilu oli suosituin, mutta viikonloppuisin tanssit olivat ”ensisijainen harrastus”. (Nuoperi/OKM, Reisjärven kunnan nuorisotilasuunnitelma 1975–1985.)

»Elokuvat tuntuivat saavuttaneen lähes 60 % vastanneiden suosion. Tämä selittynee sillä, ettei paikkakunnalla ole ollut elokuvaesityksiä moneen vuoteen. Television tarjoama elokuva-aines ei tyydytä nuoria ja elokuvissa käyntiin liittyvä muiden nuorten tapaaminen jää pois, mikäli katselu tapahtuu kotona." (Nuoperi/OKM, Reisjärven kunnan nuorisotilasuunnitelma 1975–1985.)

Raision kaupungin vastaavanlainen kysely tehtiin muutamia vuosia myöhemmin, vuonna 1978. "Kysely kohdistui raisiolaisiin 7–24-vuotiaisiin nuoriin, joita vuoden alussa oli 5 378. Kyselylomakkeita jaettiin kaikkiin ala- ja yläasteen kouluihin ja lukioon sekä ammattikouluun ja kauppaoppilaitokseen. Sen lisäksi nuorilla oli mahdollisuus täyttää lomake nuorisotiloissa ja kirjastossa. – – – Kyselylomakkeita palautettiin yhteensä 2 745, mikä on 45 prosenttia nuorison määrästä." Raisiossa kyselyyn vastanneista nuorista noin puolet oli tyytyväisiä kaupungin nuorisotilojen määrään ja lähes puolet tyytyväisiä myös nuorisotilojen laatuun ja niissä järjestettyyn toimintaan. Suuri osa nuorista halusi lisää liikuntatiloja, mutta myös lisää nuorisotiloja toivottiin eri kaupunginosiin. Kerhotiloja kaivattiin mm. moottori-, näytelmä-, käsityö-, postimerkki-, valokuvaus-, tanssi- ja liikuntakerhoille. Pelisalit olivat haluttuja vapaa-ajanviettopaikoiksi, ja niihin ehdotuksina mm. flipperi, korona, pingis ja biljardi. Myös nuorisokahvila oli toivomuslistalla. (Nuoperi/OKM, Raision kaupungin nuorisotoiminnan kehittämissuunnitelma, 1979.)

▼Raisiolaisnuorilta kysyttiin mielipiteitä kaupungin nuorisotiloista ja harrastusmahdollisuuksista sekä toiveita niiden kehittämisestä. Nuoperi/OKM, Raision kaupungin nuorisotoiminnan kehittämissuunnitelma, 1979.

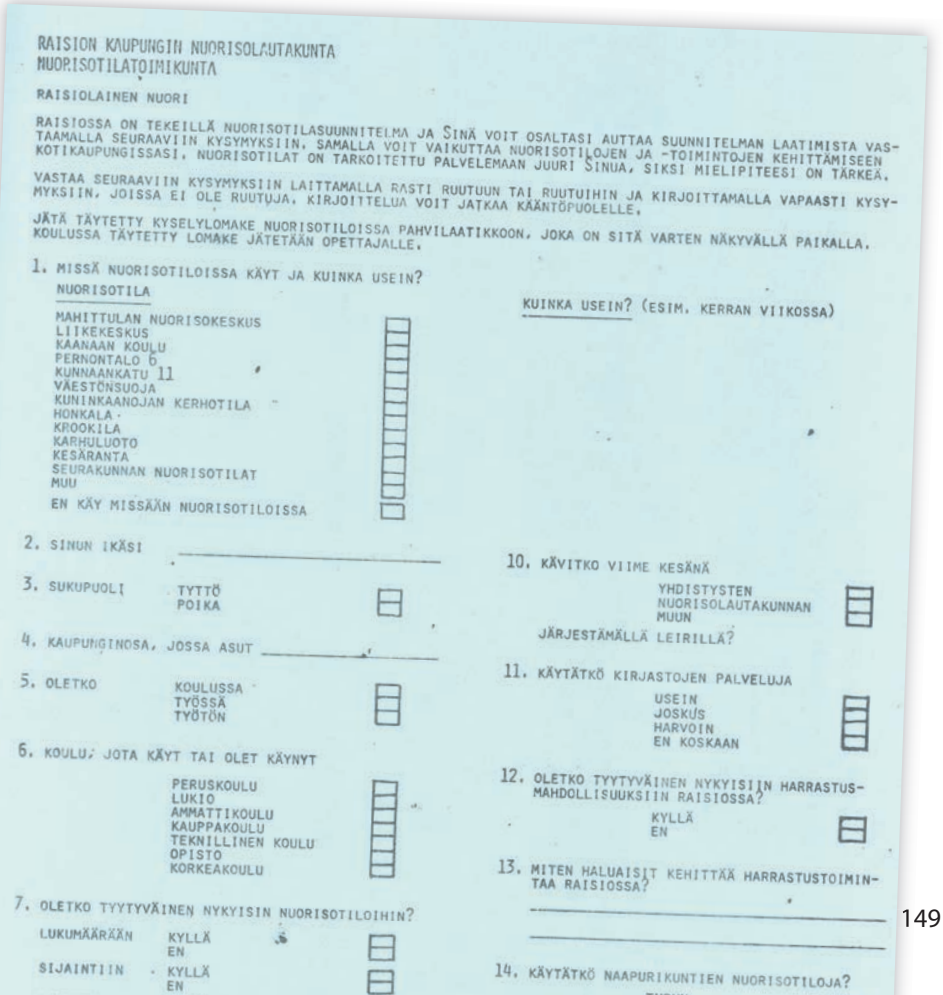

RAISION KAUPUNGIN NUORISOLAUTAKUNTA
NUORISOTILATOIMIKUNTA

RAISIOLAINEN NUORI

RAISIOSSA ON TEKEILLÄ NUORISOTILASUUNNITELMA JA SINÄ VOIT OSALTASI AUTTAA SUUNNITELMAN LAATIMISTA VASTAAMALLA SEURAAVIIN KYSYMYKSIIN. SAMALLA VOIT VAIKUTTAA NUORISOTILOJEN JA -TOIMINTOJEN KEHITTÄMISEEN KOTIKAUPUNGISSASI. NUORISOTILAT ON TARKOITETTU PALVELEMAAN JUURI SINUA, SIKSI MIELIPITEESI ON TÄRKEÄ.

VASTAA SEURAAVIIN KYSYMYKSIIN LAITTAMALLA RASTI RUUTUUN TAI RUUTUIHIN JA KIRJOITTAMALLA VAPAASTI KYSYMYKSIIN, JOISSA EI OLE RUUTUJA. KIRJOITTELUA VOIT JATKAA KÄÄNTÖPUOLELLE.

JÄTÄ TÄYTETTY KYSELYLOMAKE NUORISOTILOISSA PAHVILAATIKKOON, JOKA ON SITÄ VARTEN NÄKYVÄLLÄ PAIKALLA. KOULUSSA TÄYTETTY LOMAKE JÄTETÄÄN OPETTAJALLE.

1. MISSÄ NUORISOTILOISSA KÄYT JA KUINKA USEIN?

NUORISOTILA — KUINKA USEIN? (ESIM. KERRAN VIIKOSSA)

MAHITTULAN NUORISOKESKUS
LIIKEKESKUS
KAANAAN KOULU
PERNONTALO 6
KUNNAANKATU 11
VÄESTÖNSUOJA
KUNINKAANOJAN KERHOTILA
HONKALA
KROOKILA
KARHULUOTO
KESÄRANTA
SEURAKUNNAN NUORISOTILAT
MUU
EN KÄY MISSÄÄN NUORISOTILOISSA

2. SINUN IKÄSI _____

3. SUKUPUOLI — TYTTÖ / POIKA

4. KAUPUNGINOSA, JOSSA ASUT _____

5. OLETKO — KOULUSSA / TYÖSSÄ / TYÖTÖN

6. KOULU, JOTA KÄYT TAI OLET KÄYNYT
PERUSKOULU
LUKIO
AMMATTIKOULU
KAUPPAKOULU
TEKNILLINEN KOULU
OPISTO
KORKEAKOULU

7. OLETKO TYYTYVÄINEN NYKYISIN NUORISOTILOIHIN?
LUKUMÄÄRÄÄN — KYLLÄ / EN
SIJAINTIIN — KYLLÄ / EN

10. KÄVITKÖ VIIME KESÄNÄ
YHDISTYSTEN
NUORISOLAUTAKUNNAN
MUUN
JÄRJESTÄMÄLLÄ LEIRILLÄ?

11. KÄYTÄTKÖ KIRJASTOJEN PALVELUJA
USEIN
JOSKUS
HARVOIN
EN KOSKAAN

12. OLETKO TYYTYVÄINEN NYKYISIIN HARRASTUSMAHDOLLISUUKSIIN RAISIOSSA?
KYLLÄ
EN

13. MITEN HALUAISIT KEHITTÄÄ HARRASTUSTOIMINTAA RAISIOSSA?
_____
_____

14. KÄYTÄTKÖ NAAPURIKUNTIEN NUORISOTILOJA?

Kunnissa laadittiin nuorisotilasuunnitelmia

Opetusministeriö kehotti yleiskirjeellään 28.2.1973 n:o 2986/71/73 kuntia laatimaan nuorisotilasuunnitelman, joka paitsi edisti nuorisotoiminnan edellytysten luomista omassa kunnassa, oli myös ehtona valtionavun saamiselle nuorisotilojen vuokramenoihin sekä tilojen hankkimiseen, laajentamiseen ja perusparannustöihin. ”Eräänlaisena perusasiakirjana edellytetään hakemukseen kunnan nuorisotilasuunnitelmaa. Siinä tulee selvittää, miten nykyisin käytössä olevat tilat ja alueet riittävät tyydyttämään esiintyvän tarpeen kunnan eri osissa ja mitä uusia tiloja ja alueita tarvitaan esim. vuoteen 1985 mennessä ja niiden kiireellisyysjärjestys.” (Nuoperi/OKM, Pirkkalan kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1974–1985.)

Nuorisotilasuunnitelman tekemiseen annettiin tarkat ohjeet. Tilantarpeen mitoitusperiaatteena oli 0,5 m^2 jokaista alueen 7–24-vuotiasta asukasta kohden. Ohjeissa määriteltiin myös muut tilasuunnittelun periaatteet, erilaiset nuorisotilatyypit ja tilojen varuste- ja laatutavoitteet. Esimerkiksi WC-tilojen tarve oli yksi WC 15–25 henkeä kohden ja hylly- ja naulakkotilaa ulkovaatteiden säilytykseen kehotettiin järjestämään 1 metri 15 henkilöä kohden. (Nuoperi/OKM, Porin kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1975–1980.)

Kimmo Aaltonen aloitti vuonna 1973 työt opetusministeriön nuorisotoimistossa ja sai erityisalueekseen nuorisotilat. Rakentaminen oli silloin vilkasta ja Aaltosen tehtävänä oli käydä lopputarkastamassa kaikki valtionapua saaneet nuorisotilat. ”Suomi tuli aika tutuksi.” Aaltosen keskeisimpiä tehtäviä olivat jatkossakin nuorisotilat sekä valtakunnalliset nuorisokeskukset ja niiden kehittäminen. Kun valtakunnallisia nuorisokeskuksia ryhdyttiin rakentamaan 1980-luvun puolella, niiden suunnittelu ja esitarkastukset kuuluivat myös hänen toimenkuvaansa. Esimerkiksi pyörätuoliasiakkaiden huomioiminen jäi usein arkkitehdeiltä kokonaan, ja monesti piirustukset menivät uusiksi. (OKM, Aaltonen 30.5.2011.)

» Lähes jokaiseen kuntaan rakennettiin nuorisotiloja. Nuorisosihteerin tehtävänä oli tehdä esityksiä avustusten jaosta ja laatia nuorisotilasuunnitelmia. Nuorisotiloissa toiminnan järjestivät nuorisojärjestöt. Järjestötoiminta oli vilkasta ja monipuolista.” (TURKU, Aho 2004, 84.)

» Keravan nuorisolautakunta päätti kokouksessaan 8.5.1974 asettaa työryhmän valmistelemaan nuorisotilasuunnitelmaa. Työryhmään kuuluivat kaupunginarkkitehti, koulutoimenjohtaja, liikuntasihteeri, nuorisosihteeri ja nuorisotoimenjohtaja." (Nuoperi/OKM, Keravan kaupungin selvitys nuorisotilojen kehittämisestä vv. 1976–1985.)

» Sitten tänne rupesi muuttamaan väkeä, ja nuorisotyölaki tuli voimaan 1972. Se tarkoitti, että nuorisotiloihin alettiin saada rakennusavustusta ja vuokra-arvon mukaista avustusta, niin rakennettiin uusia kouluja. Silloin pidettiin huoli siitä, että jokaisen uuden koulun yhteyteen rakennettiin myös nuorisotilat. Ensimmäinen tuli Kummattiin, sitten Ollinsaareen ja Antinkankaalle ja Honganpaloon. Saloisissa saatiin vanha kunnan virastotalo nuorisotilaksi. Sitten rakennettiin myös Lännenrannalle leirikeskus. Nämä ajoittuivat 1970- ja 1980-luvuille. Minä lähdin siitä, että jos on varaa rakentaa koulu, niin on myös varaa rakentaa siihen nuorisotilat. Ja kyllä sinne tulikin. Silloin parhaimmillaan meillä oli kyllä erinomainen nuorisotilaverkosto." (RAAHE, Mauri Pirilä, 1.3.2004.)

» 1970-luku on nuorisotilojen rakentamisen aikaa. – – – 1970-luvun nuorisotiloihin rakennettiin "avoimen" nuorisotoiminnan tilat. Nuorisotoimella oli myös muutamia järjestäytymättömille nuorille tarkoitettuja tiloja, kerhokahviloita, kuten POP-kellari ja Ilpoisten kerhokahvila." (TURKU, Aho 2004, 87.)

» Lain nuorisolautakunnista tultua voimaan opetusministeriö vaati syksyyn 1973 mennessä kunnilta erityisen nuorisotilasuunnitelman. Turussa suunnitelman laati kaupunginhallituksen asettama toimikunta. Määräaikana valmistuneessa mietinnössä toimikunta laski matemaattisesti, että jokaista nuorta asukasta kohti olisi rakennettava 0,5 neliötä nuorisotilaa. – – – Nuorisotiloja valmistui 1970-luvulla Mäntymäkeen vuonna 1972 nousseen talon lisäksi Jyrkkälään vuonna 1973 ja Pansioon vuonna 1976. Vuosikymmenen lopuksi saatiin vielä nuorisotalo Runosmäkeenkin. Pansion nuorisotalon yhteyteen rakentui myös erityinen moottorihalli, joka saavutti heti kovan suosion moottoripyöränuorten keskuudessa." (TURKU, Kallioniemi 1993, 54.)

» Mielestäni tämä laki (1972) oli paras, jota kunnallisen nuorisotyön hyväksi on tehty. Lain perusteella opetusministeriö velvoitti myös kuntia laatimaan nuorisotila- ja alue-suunnitelman vuosille 1974–1985. Kuusankosken kaupunginhallitus asetti suunnitelmaa laatimaan 17.12.1973 toimikunnan, johon määrättiin puheenjohtajaksi kaupunginhallituksen jäsen Pauli Leppä ja varapuheenjohtajaksi nltk:n puheenjohtaja Matti Kallio sekä jäseniksi arkkitehti Maija-Liisa Mikkonen, insinööri Mauri Muurimäki, nltk:n jäsen Tapio Koivikko ja sihteeriksi Heikki Hämäläinen. Tilasuunnitelma oli hyvä olemassa, vaikka meillä tilaohjelmaa oli jo toteutettu ennen ohjelman

laatimista. Olimme pyrkineet jo ajoissa varaamaan nuorisotiloja nuorisotutkimusten mukaisesti eri kaupunginosista sitä mukaa kun uusia rakennuksia rakennettiin ja vanhoja tiloja vapautui nuorison käyttöön. – – – Samaa periaatetta noudatimme myös v. 1972 Rekolassa sijaitsevissa Kotkantien ja v. 1974 Kuovintien nuorisotiloissa. Vuoden 1973 alkupuolella lautakunta sai käyttöönsä Mattilan lakkautetun kansakoulun luokka- ja asuintilat. Siellä toimi nuorisokerho, Mattilan kyläyhdistys, La-kerho, ja v. 1979 saatiin kunnostettua kaksi huonetta lisää bändien harjoittelutilaksi. Pilkan koulun tiloista lautakunta sai käyttöönsä 1975 kaksi luokkahuonetta." (KUUSANKOSKI, Hämäläinen 2011, 68.)

» 1970 oli lautakunnan hallinnassa viisi nuorisotilaa; Pienteollisuustalossa, Voikkaan linja-autoasemalla, Rekolassa, Kymintehtaan seurakuntatalolla ja vanhainkodilla. Pienteollisuustalolla oli kerhon lisäksi nuoriso- ja urheilutoimisto, lainavälinevarasto, valvojan huoneet ja keittiö. Väestönsuojassa oli orkestereiden harjoitustilat. 70-luvulla nuorisotiloja saatiin hyvin lisää, sillä vuonna 1979 oli viiden nuorisotilan sijasta jo kymmenen nuorisotilaa. Lisänä olivat Kuovintien nuorisokerho, Mattilan nuorisokerho, Pilkan koulun tilat, Rekolan varhaisnuorisokerho ja valokuvauslaboratorio Pienteollisuustalossa. Kaikkien kymmenen tilan yhteinen pinta-ala oli 1 201 neliötä. Vuonna 1979 kävijöitä kerhoissa oli noin 50 000. 1978 siirtyi nuorisotoimisto kaupungintalolle, jonne perustettiin vapaa-aikatoimisto. Nuorisotoimen lisäksi toimistossa oli liikunta-, kulttuuri- ja raittiustoimisto." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 21–22.)

» Vuosi 1974 esittää isoa roolia tilatoiminnan kehittämispyrkimyksissä. Nuorisotyölain innoittamana Raision nuorisolautakunta käynnisti nuorisotilasuunnitelman laadinnan. Tilatarpeiden kartoittamissuunnitelmaa varten muodostettiin nuorisotilatoimikunta, jonka tehtävänä oli muodostaa Raision nuorisolle tarkoitettujen tilojen ja alueiden rakentamis- ja kehittämis-suunnitelma. Tavoitteena oli saada jokaiseen kaupunginosaan sen asukasmäärää vastaava nuorisotila. Näin tilojen käyttäjämäärät pyrittiin säilyttämään nuorisotoimen hallitsemissa rajoissa. Nuoriso-toiminnan käyttöön saatiin suunnitelman tuloksena edellä mainittu Honkalan nuorisotalo ja Somersojallekin toimintaparakki. Vastaavasti Ihalan kerhomaja poistui käytöstä lautakunnan aloitteesta ja Rankion kerhomaja purettiin vuonna 1976. Luonnollisesti nuorisotiloja vuosien mittaan poistui nuorisotoiminnan käytöstä tai tilojen korvikkeeksi löytyi uusia. 1970-luvun loppu-puolella nuorisotyölainsäädännön valtionavustusten myötä taloudelliset resurssit kohosivat tuntuvasti uusien toimitilojen hankintaan, järjestötoiminnan tukemisen rinnalla. Samalla myös nuorisotoiminnan parissa työskentelevän henkilökunnan määrä kasvoi nopeasti. Nuorisotilojen hankinnassa pyrittiin huomioimaan niiden sopivuus ja toimivuus nuorisotoiminnan käyttötarkoituksiin. Osa tiloista varustettiin erityisharrastuksia varten, kuten moottoritila ja valokuvauslaboratorio" (RAISIO, Tuominen 2005. 41.)

Nuorisotalot monikäyttötaloja
- uusi nuorisotalo otettiin käyttöön

Nuorisotalo Jyrkkälässä avaa ovensa maaliskuun alusta —

◀ Turun uudessa Mäntymäen nuorisotalossa oli kerhohuoneiden lisäksi diskokahvila. "Uudenuutukaisessa vielä tyhjässä diskossa tulevan illan jytää-rytmejä kuuntelivat talon suunnittelijat Tala ja Sutinen." Turun Päivälehti 4.1.1972.

◀ Turun Päivälehti 24.2.1973.

▼ Nuoperi/OKM, Espoon nuorisotilasuunnitelma 31.8.1979.

LIITE 1 I

NYKYISET KUNNALLISET NUORISOTILAT SEKÄ VUOSINA 1979-83
TOTEUTETTAVAT KUNNALLISET NUORISOTILAT

Pien-alue	Tilan nimi, tyyppi ja osoite	Pinta-ala (m2)
KUNNALLISET NUORISOTILAT		
111	Mäkkylän kerhotila - Mäkkyläntie 15	88
118	Perkkaan kerhotila - Everstinkuja 4	100
122	Laajalahden kerhotila - Kirvuntie 31	55
132	Kilon kerhotila - Kilonrinne 1	100
133	Karaklubi, avoimien ovien kerho - Kotkatie 4	163
142	Lähderannan avoimien ovien kerho - Pitkäjärventie 18	164
151	Lippalinna, avoimien ovien kerho - Viherlaaksonranta 6	300
151	Viherkallion kerhotila - Viherkalliontie 10	90
211	Tapiolan klubi - kerhotila - Kauppamiehentie 1	218
211	Heikintorin disco, avoimien ovien kerho - Heikintori	311
(232	Stella Maris, avoimien ovien kerho - Haukilahti	164)
241	Vanhan Mankkaan kerhokeskus - Kokinkyläntie 4	137+
	(makasiini ja tupa)	181
311	Matinkylän kerhotila - Anjankuja 2	137
313	Matinkylän kerhotila - Aapelinkatu 13	79
313	Ghetto, avoimien ovien kerho - Joosepinkuja 2	110
322	Olarin klubi, avoimien ovien kerho - Ruomelanraitti 9	382
322	Femman bunkkeri, kerhotila - Ylistörmä 5	103
322	Kuitinmäen kerhotila - Maapallonkatu	135
412	Soukan kerhotilat I-II - Kastevuorenraitti 9	202
412	Claudius, avoimien ovien kerho - Yläkartanontie 28	353
413	Maininkipirtti, kerhotila - Jälkimaininki 4	65
	(Kivenlahti)	

Espoo

Yleiskaavaosasto

KA

Espoon nuorisotilasuunnitelma
Nykytilanne ja tarvearvio
31.8.1979

Turussa nuorisotilat luokiteltiin 1970-luvun alussa kolmeen luokkaan: suurikokoisten pinta-ala oli yli 250 neliötä, keskikokoisten 100–250 neliötä ja pienten alle 100 neliötä. Suurikokoisia olivat Kastun kerhokeskus, Kuuvuoren nuorisotalo, Tapulikadun nuorisotalo, Vasaramäen kerhokeskus ja vuodesta 1969 käytössä ollut Martinsillan nuorisotalo. Keskikokoisia kerhokeskuksia Turun nuorisotoimistolla oli viisi ja pieniä kuusi. Lisäksi kaupungilla oli vielä kaksi askarteluhuoneistoa. Uusia kerhokeskuksia avattiin Hirvensaloon vuonna 1972 ja Kähäriin, Teräsrautelaan ja Tornikadulle vuonna 1973. (TURKU, Kallioniemi 1993, 44.)

RAISION KAUPUNGIN NUORISOTILASUUNNITTELUSSA NOUDATETTAVAT PERIAATTEET 1979

1. Kaikki raisiolaiset nuoret ja nuorisoryhmät otetaan tasa-arvoisina huomioon vapaa-ajan toimintojen ja tilojen suunnittelussa ja toteuttamisessa antamatta iän, sukupuolen, varallisuuden, asuinpaikan sijainnin tai johonkin erityisryhmään kuulumisen vähentää nuorisotilojen käyttömahdollisuuksia.

2. Nuorisotilasuunnittelua koskevaan päätöksentekoon annetaan myös nuorille vaikutusmahdollisuus. Tämä tapahtuu sekä itse suunnittelutyöhön osallistumisena sen eri vaiheissa että nuorten mielipiteiden selvittämisenä ja huomioon ottamisena tilojen suunnittelu- ja toteutusprosessin aikana sekä käytön järjestämisessä.

3. Nuorisotilojen tulee tarjota monipuoliset toimintamahdollisuudet niin, että myös pienillä erikois-harrastuksista kiinnostuneilla ryhmillä on mahdollisuus kehittää itseään. Pääpaino on kuitenkin sellaisilla vapaa-ajantiloilla, jotka palvelevat mahdollisimman suurta osaa nuorisosta.

4. Nuorison vapaa-aikatoiminnoille tulee olla kyllin suuria tiloja ja alueita riittävästi, niin ettei tilojen ahtaus tai kokonaan puuttuminen ole esteenä halutunlaisen vapaa-ajanviettotavan valinnalle.

5. Nuorisotilojen ja -alueiden tulee olla kaikkien raisiolaisten nuorten saavutettavissa. Siksi ne täytyy sijoittaa niin, että kuljettavat matkat tulevat mahdollisimman helpoiksi, ottaen kuitenkin huomioon monipuolisuus- ja kokonäkökohdat kustannusten säästämiseksi. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota liikuntavammaisten mahdollisuuksiin päästä käyttämään nuorisotiloja.

6. Nuorisotilat on pyrittävä suunnittelemaan niin muunneltaviksi, että niitä voidaan käyttää tarkoituksen-mukaisesti vaikka vapaa-ajanviettotavat muuttuvat.

7. Nuorisotilat on pyrittävä rakentamaan muiden vapaa-aikapalveluiden läheisyyteen, jotta eri ikäryhmien kanssakäyntiä voitaisiin lisätä. Kustannussyistä on kiinnitettävä huomiota koulujen ja muiden laitosten monikäyttömahdollisuuksien hyödyntämiseen. Nämä näkökohdat eivät kuitenkaan poista varsinaisten nuorisotilojen tarvetta.

8. Kaupungin on pyrittävä käyttämään vaikutusmahdollisuuksiaan niin, että rakennustoiminnassa jo esisuunnitteluvaiheessa otetaan riittävästi huomioon nuorison vapaa-ajantilojen tarve.

(Nuoperi/OKM, Raision kaupungin nuorisotoiminnan kehittämissuunnitelma, 1979.)

Leirialueita ja lainavälinevarastojakin tarvittiin

Nuorisotilojen ohella myös leirialueet jaettiin kolmeen ryhmään, koko vuoden ja puoli vuotta käytössä oleviin sekä kesäleirialueisiin. Leiritoiminta oli vilkasta ja useimmilla kaupungeilla ja kunnilla oli käytössään ainakin jonkinlainen leirialue. Turun kaupungin kokovuotisia leirialueita olivat Sauvon Ahtela ja Rymättylän Vienola sekä vuonna 1970 nuorisotoimiston käyttöön tullut Inarin Nukkumajoen leirikämppä. Puolivuotiset leirialueet kaupungilla oli Särkisalossa, Kaanaanmaan Kukonpäässä ja Kukonkarissa sekä Taivassalon Tippsundissa ja Långholmissa. Kakskerran Sampsalinnassa oli lisäksi nuorisotoimiston vuokraama kurssikeskus. (TURKU, Kallioniemi 1993, 46.)

NUORISOTILOJEN TYYPIT

Kerhohuone on yhden tai useamman nuorisoyhdistyksen käytössä oleva toimitila. Käytetään kerho- ja kokoustoimintaan, pinta-ala 25–60 m².

Nuorisohuoneisto on kaupunginosaa, suurkorttelia tai taajamaa palveleva toimitila, jossa on avoimien ovien tiloja ja nuorisoyhdistysten käyttöön tarkoitettuja kerhotiloja. Pinta-ala 100–200 m².

Kerhokeskus on kaupunkia, kuntaa tai kaupunginosaa palveleva nuorisoyhdistysten käyttöön tarkoitettu toimitila, jossa on useita kerhohuoneita. Kerhokeskus voi olla erillään, nuorisokeskuksen tai nuorisotalon yhteydessä. Pinta-ala 150–400 m².

Nuorisotalo on kaupunkia, kaupunginosaa tai kuntaa palveleva, kaikille nuorille avoin toimitila. Nuorisotalon yhteydessä on yleensä myös nuorisoyhdistysten käyttöön tarkoitettuja kerhotiloja. Pinta-ala 300–800 m².

Nuorisokeskus on koko kaupunkia, suurta aluekokonaisuutta, kuten kaupunkiseutua ja kuntien yhteistoiminta-aluetta palveleva, kaikille nuorille avoin toimitila. Nuorisokeskuksessa tai sen yhteydessä on varsinaisten vapaa-ajan toimintojen lisäksi myös sellaisia nuorisoa palvelevia toimintoja, joita voidaan yleensä järjestää suurilla alueilla vain yhteen paikkaan, kuten nuorison neuvontaa, huoltoa ja tilapäismajoitusta. Lisäksi nuorisokeskuksen yhteydessä on nuorisoyhdistysten käyttöön tarkoitettuja kerhohuoneita sekä mahdollisesti myös nuorisotoimisto ja eri toimipisteissä tarvittavien yhteisten välineiden vuokraus sekä varastointi. Pinta-ala 800–1500 m².

Erityistoimitila on yhtä tai useampaa samantyyppistä toimintamuotoa varten varattu erillinen toimitila, kuten moottorihalli, askartelupaja tai liikuntahalli.

Kortteli- ja talokohtainen vapaa-ajan tila on korttelia, taloa tai pientä taloryhmää palveleva, kaikkien asukkaiden käytössä oleva vapaa-ajan tila. (Nuoperi/OKM, Imatran kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1978; Raision kaupungin nuorisotoiminnan kehittämissuunnitelma, 1979.)

▼ Turun kaupungin nuorisoleirialueelle Sauvon Ahtelaan valmistui uusi leirikämppä syksyllä 1974. Kuvassa nuorisosihteeri Leena Aho ja harjoittelija Armi Tuokio. Kuva: Nuoperi/Turun nuorisoasiainkeskus.

Porin kaupungin omistaman Osalan leirikeskuksen takkahuoneessa 1970-luvun lopulla. Nuorisotoimen mainoskuva. Nuoperi/Pori.

» Leirialueet saivat perinteiseen tapaan nuorisotoimistosta vuokratakseen erilaista välineistöä leiritoimintaansa varten. 1970-luvun vaihteessa varastossa oli kenttäkeittimiä, telttoja ja laavuja, erilaisia soutuveneitä, talousastioita, työvälineitä ym. Kerhokäyttöönkin riitti lainattavaa, mm. elokuvien esityskoneita ja eri filmiyhtiöistä lainattuja opetuselokuvia. Tarjolla oli myös rainakoneita, levysoittimia ja varjokuvakoneita. Lisäksi kerhokeskushuoneistoissa oli erilaista peli- ja askarteluvälineistöä sekä valokuvauslaboratoriokalusteita." (TURKU, Kallioniemi 1993, 46.)

» Nuorisolautakunta ylläpitää leiri- ja retkeilyvälinevarastoa, joka palvelee eri nuorisojärjestöjä sekä nuorisojärjestöihin verrattavia yhteenliittymiä. Eri nuorisojärjestöt voivat saada maksutta varastossa olevia välineitä lainaksi. Yksityiset kuntalaiset voivat myös käyttää varastoa, mutta heiltä peritään välineiden käytöstä kulloinkin voimassa olevaa vuokraa. Lainausvarauksia tehtäessä ovat kuitenkin etusijalla nuorisojärjestöt. Varasto sijaitsee linja-autoaseman alakerrassa." (Nuoperi/OKM, Tampereen kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1975–1985, 19.)

Esimerkiksi Toijalassa kunnallinen nuorisotoimi järjesti pitkään leirejä joka kesä. Leirien käytännön järjestelyt kuuluivat kesätöihin palkatuille nuoriso-ohjaajille. Osa leireistä pidettiin yhdessä paikallisten nuorisojärjestöjen kanssa, ja nuorisolautakunta myös lainasi leiritarvikkeita järjestöille. 1950-luvulla kunnan leirejä varten oli vuokrattu hehtaarin laajuinen niittyalue Järviön kylästä, Urjalasta. Talvikuukausiksi oli vuokrattu Peltolan mökki hiihtomajakäyttöön lauantai- ja sunnuntaipäiviksi. Myöhemmin leiripaikkoina toimivat läheinen Kekän saari sekä Vainionlahti, joka saatiin leirikäyttöön, kun kunnallisen lastenkodin toiminta siellä päättyi. Myös Helpiön huvilalla Toijalan satamassa pidettiin muutamia leirejä. Kunnallinen kesäleiritoiminta kuitenkin loppui sittemmin, ja nykyisen Akaan kaupungin lasten ja nuorten leiritoiminnasta vastaavat seurakunta ja järjestöt. (TOIJALA, Laakso 2009, 10–11, 13–14.)

Savonlinnan nuorisolautakunta oli 1950-luvulta lähtien saanut käyttää kaupungin omistamaa Kaupinsaarta leirialueenaan ja vuodesta 1965 lähtien myös Vaahersalon leirikeskusta, jonka kaupunki oli saanut lahjoituksena Oy Wilh. Schauman Ab:ltä. Aivan 1970-luvun alussa lautakunnalla ei ollut lainkaan omaa leiritoimintaa vaan leiripaikkoja annettiin järjestöjen käyttöön. Vuodesta 1973 lähtien alettiin taas järjestää omiakin työ- ja kesäleirejä. Myös erityisnuorisotyöhön liittyviä jengileirejä järjestettiin yhdessä mielenterveystoimiston, kasvatusneuvolan, kansalaisopiston ja seurakunnan kanssa. (Kapanen 1988, 20, 29.)

SUOMEN NUORISOKESKUKSET

Suomen nuorisokeskustoiminta sai alkunsa vuonna 1975 pidetyssä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksessa (ETYK), jossa tehtiin päätös nuorisotoimintaa sekä nuorten kansallista ja kansainvälistä liikkumista edistävän keskusverkoston perustamisesta. Kansainvälisyyden lisäksi tavoitteena oli maantieteellinen ja maakunnallinen kattavuus. Ajatuksena oli perustaa keskuksia eri puolille Suomea.

Vuonna 1976 opetusministeriö lähetti kunnille tiedustelun, ja halukkaat kunnat saivat ehdottaa keskuksiksi sopivia paikkoja alueeltaan. Ehdotuksia saapui lähes 150. Ne käsiteltiin läänikohtaisesti siten, että läänien nuorisolautakunnat antoivat omat lausuntonsa. Suunnitelmana oli, että jokaiseen silloiseen lääniin saataisiin "nuorten leiri- ja kurssikeskus", kuten keskuksia tuolloin nimitettiin.

Ensimmäiset viisi keskusta perustettiin 1980-luvun alussa. Vuonna 2000 valtakunnallisia nuorisokeskuksia oli jo kymmenen. Vuoteen 2008 mennessä joukko oli kasvanut kahdella sivutoimipisteellä sekä Suomenlinnan leirikeskuksella, jossa toimii Suomen nuorisokeskukset ry:n toimipiste.

» Vuonna 1978 nuorisolautakunta anoi kaupunginhallitukselta Kaartilan lastenkodin entisiä tiloja ja sai ne käyttöönsä samana vuonna. 1980-luvun alussa Kaartilan leiri- ja kurssikeskuksessa tehtiin peruskorjaus. Sinne rakennettiin keittiö sekä kokous- ja luentotilat ja majoitustilat saneerattiin.– – – Kaupinsaaren leirialue oli vielä nuorisolautakunnan käytössä 1980-luvun alussa. Se oli kuitenkin huonokuntoinen ja siellä olisi pitänyt suorittaa runsaasti korjauksia, joten leirialueesta luovuttiin. Nykyisin (1988) nuorisolautakunnalla on käytössä Vaahersalon leirikeskus sekä Kaartilan leiri- ja kurssikeskus." (Kapanen 1988, 29–30.)

Kunnon nuorisotiloja kaivattiin

Omien riittävien ja tarkoituksenmukaisten nuorisotilojen puute vaivasi 1970-luvun alkupuolella vielä monia kuntia, vaikka yhdistysten ja vaikkapa seurakunnan tiloja olikin mahdollista saada käyttöön silloin kun ne olivat vapaina. Esimerkiksi Karkkilan kauppalan nuorisotilasuunnitelmassa vuosille 1975–1985 todetaan: "Nuorisolautakunnalla ei ole hallinnassaan muita varsinaisia nuorisotiloja, kuin Vuotinaisten rannalla n. 13 km keskustasta on Vuotinaisissa sijaitseva leirialue. – – Tämänhetkinen tilanne on Karkkilassa kestämätön nuorisolautakunnan kannalta, koska ei ole tarjota minkäänlaisia omia toimintatiloja nuorison käyttöön." (Nuoperi/OKM, Karkkilan Kauppalan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1975–1985.) Tilanne oli huono myös mm. Sievissä ja Haapavedellä. Kummassakaan kunnassa ei ollut omia tarkoituksenmukaisia nuorisotiloja, mikä tietysti rajoitti toimintaa.

1. **Porin kaupungilla oli Osalan leirikeskus Pohjanlahden rannalla, Porin Ahlaisissa. Saunakuva on nuorisotoimen mainoskuva 1970-luvun lopulta. Kuva: Nuoperi/Pori.**

2. **Porin kaupungin nuorisolautakunta tutustumassa lainavälinevarastoon syksyllä 1972. Varasto sijaitsi nuorisotoimiston yhteydessä "piparkakkutalossa", kaupungintalon pihassa. Kuva: Satakunnan kuva. Nuoperi/Pori.**

» Sievin kunnalla on omana nuorisotilana n. 35 m² kerhohuone nuorisotoimiston yhteydessä. Kerhohuonetta käytetään lennokkikerho-, askartelu- ja kokoustoimintaan. Kuntasuunnitelman mukaan tullaan Sievissä aloittamaan uuden virastotalon rakentaminen v. -82. Tällöin joudutaan virastotalon edestä purkamaan nykyinen nuorisotoimisto, jolloin tullaan menettämään myös kerhohuone. Muita omia nuorisotiloja ei kunnalla ole. Kunnalla ei tällä hetkellä ole vuokrattuja nuorisotiloja." (Nuoperi/OKM, Sievin kunnan nuorisotilasuunnitelma 1979.)

» Kiireellisin ja tärkein kohde on nuorisotalo. Nuorisotalon tarve on kiistatta osoitettu useissa eri yhteyksissä. Koska kunnassa on väkimäärään nähden poikkeuksellisen paljon nuorisoa, muodostaa nuorisotilojen puute vakavan ongelman paikkakunnalla. Vaikka nuorisotalo sijoitetaan keskustaajamaan, on haja-asutusalueen väestölle kuljetuksin järjestettävä mahdollisuudet käyttää nuorisotalon palveluja. – – – Nuorisoyhdistysten toimintaa voidaan pitää suhteellisen vilkkaana ottaen huomioon sen, että nuorisolautakunta ei ole pystynyt osoittamaan yhtään ainutta kerhotilaa lautakunnan puolesta nuorisoyhdistysten käyttöön. Nykyisinä kokoontumistiloina toimintaansa ovat nuorisoyhdistykset joutuneet käyttämään koulujen luokkahuoneita, lukuun ottamatta Mieluskylän ja Ainalin nuorisoseuroja, joiden kokoontumispaikkoja ovat olleet nuorisoseurojen omistuksessa olevat nuorisoseurojen talot. – – – Lautakunnan toiminta on ollut paljolti nuorisoyhdistysten toimihenkilöiden sekä kerho-ohjaajien koulutusta. Avoimien ovien toimintaa ei ole harjoitettu laisinkaan ja tähän on ollut suurimpana syynä asianmukaisten tilojen puute." (Nuoperi/OKM, Haapaveden kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1977–1985.)

Toijalan nuorisotyölautakunta sai nuorisotilakseen Helpiön tapettitehtaan vieressä sijaitsevan kiinteistön vuonna 1970. Vaikka tiloissa ei ollut wc:tä eikä edes kunnon lämmitystä, nuoret ottivat ne tyytyväisinä käyttöön. Tilat olivat avoinna nuorten vapaaehtoiselle toiminnalle maanantaisin, torstaisin ja perjantaisin kolme tuntia illassa. Valvojat rinnastettiin vielä tuolloin huvipaikkojen järjestysmiehiin. Nykyisestä erosi myös suhtautuminen tupakointiin. Tupakkalaki oli 1970-luvulla reippaasti väljempi, ja tapettitehtaan nuorisotilassakin sai tupakoida määrätyissä huoneissa. (TOIJALA, Laakso 2009, 12–13.)

» Vuonna 1975 Toijalan nuorisotoimi osti Sampola-nimisen hirsitalon nuorisojärjestöjen käyttöön (Toijalan kauppalan hallituksen kokous 1.10.1975). Sampola saatiin remontin jälkeen vuoden 1979 alusta avattua. Avajaisjuhlat järjestettiin kahdessa osassa; luottamusmiehille ja nuorille omansa. Aluksi kysyntää oli niin paljon, ettei kaikille halukkaille voitu tarjota tiloja käyttöön. Tämä johtui siitä, että nuorisojärjestöjen toiminta lisääntyi räjähdysmäisesti uusien tilojen myötä. Sampolassa sijaitsi myös nuorisosihteerin toimisto ja nuorisosihteerin yksi tärkeä tehtävä oli pitää huolta tilojen

käyttövuoroista. (Toijalan kauppalan kunnalliskertomus v. 1979.) Sampolassa oli hyvät toiminta-edellytykset nuorten harrastustoiminnalle. Sieltä löytyi näyttämö, baarikalusteet, vahvistinlaitteet, kaappeja ja valokuvauslaboratorio. Kuitenkin remontin jälkeen Sampolassa havaittiin puutteita. Äänieristeet olivat puutteelliset ja kerhotoiminnoissa jouduttiin ottamaan toiset huomioon. Myöhemmin lisäksi havaittiin, että talon vesijohdot jäätyivät ja lämmityslaitteen termostaatti oli epäkunnossa. Sampolan käyttö nuorisojärjestöjen tilana kesti vuoteen 1980, jonka jälkeen sitä käytettiin kulttuuri- ja taidekerhojen kokoontumispaikkana. (Toijalan kauppalan valtuustokokous 25.1.1979.)" (TOIJALA, Laakso 2009, 13.)

Limingan nuorisolautakunnalla oli vuonna 1973 hallinnassaan diskotila ja kaksi kellarikerroksen partiokoloa vanhalta kunnantalolta. Ne olivat ainoat kunnan omistamat pelkästään nuorisotoiminnan käytössä olevat tilat. Diskossa lautakunta järjesti avointen ovien toimintaa ja siellä kokoontuivat myös nuorisojärjestöt.

» 1.7.–31.12.72 nuorisolautakunta järjesti toimintaa järjestäytymättömälle nuorisolle 5 iltana viikossa. Nuorisojärjestöillä oli toimintaa 2 iltana viikossa (kesällä disko oli vain osittaisessa käytössä). Muuta käyttöä ei ollut. 1.7.–31.12.72 välisenä aikana oli käyttötunteja yhteensä 240 tuntia ja kävijämäärä 1200 henkeä." (Nuoperi/OKM, Limingan kunnan nuorisotilasuunnitelma 1973.)

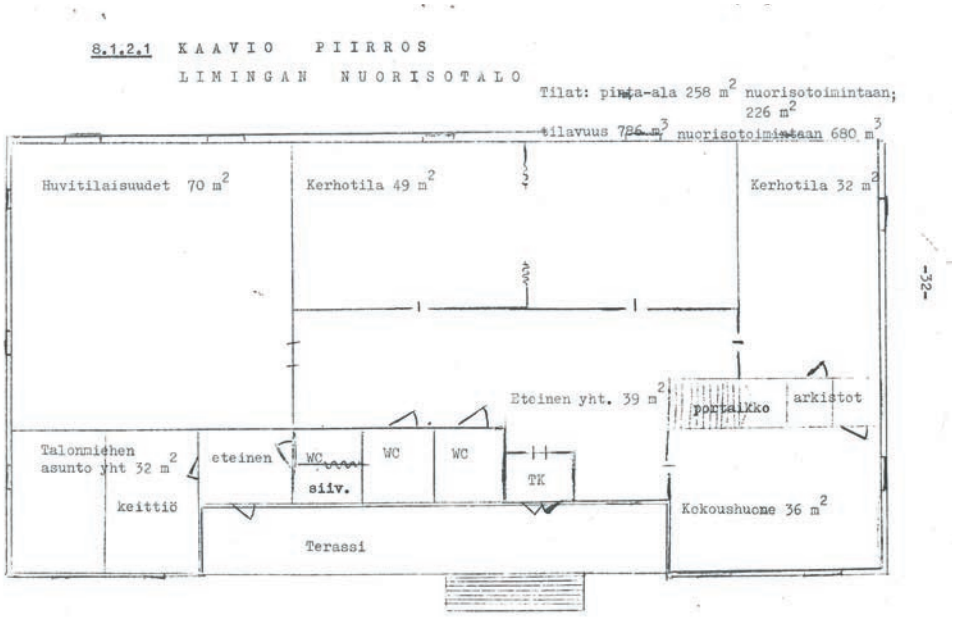

▶ **Limingassa suunniteltiin entisen kunnantalon muuttamista nuorisotaloksi. Nuoperi/OKM, Limingan kunnan nuorisotila-suunnitelma 1973.**

◀ **Pienoissähköautorata Toejoen seurojentalossa eli Amigo-klubilla vuonna 1972. Kuva: Nuoperi/Pori.**

» Opetusministeriö on myöntänyt Limingan kunnalle 43.000 mk:n avustuksen vanhan kunnantalon muuttamiseksi nuorisotaloksi vuoden 1974 aikana. Perusparannussuunnitelman mukaan kunnantalo muutettaisiin nuorisotaloksi, jossa olisi kokoushuone, 2 kerhohuonetta ja tila huvitilaisuuksia varten. Nuorisotoiminnan käyttöön tulisi kaikkiaan 226 m^2 + sosiaaliset tilat ja talonmiehen asunto." (Nuoperi/OKM, Limingan kunnan nuorisotilasuunnitelma 1973.)

Ilmajoen nuorisolautakunnan käytössä oli vuonna 1974 kaksi vuokratilaa, keskustaajaman Nuorisovintti Ilmajoen työväenyhdistykseltä ja Munakan Nuorisokämppä Munakan Urheilijat ry:ltä. Rengon Nuorisokellari ja Väisti-Pirtti Koskenkorvan asutustaajamassa taas olivat kunnan omistamilla kansakouluilla. Kaikkiin tiloihin oli hankittu kaksi pöytätennispeliä, kaksi koronapeliä, tammi, halma ja muita lautapelejä sekä levysoitin tai nauhuri musiikin kuuntelua varten. Lisäksi nuorisolautakunta oli tilannut tiloille lehtiä. Kussakin tilassa oli yksi valvoja. (Nuoperi/OKM, Ilmajoen kunnanhallituksen kirje opetusministeriölle nuorisotilojen vuokra-arvon määräämisestä, 31.5.1974.)

Juvan kunnassa oli vuonna 1974 nuoriso- ja urheilutoimisto kansalaiskasvatustoimiston yhteydessä entisessä ns. Lääkäritalossa, jossa olivat myös kansalaisopiston, sekä sosiaali- ja kansakoululautakuntien toimistot. Muita kunnan omistamia toimitiloja tai -alueita nuorisolautakunnan hallinnassa ei ollut.

» Asia on ollut usein esillä, mutta myönteisiä ratkaisuja ei ole onnistuttu löytämään. Nuorisolautakunnan käytettävissä ovat olleet kansakoulut ja niiden ympäristöalueet kurssien, kokousten, leirien ja yleisötilaisuuksien toimeenpanossa. Kirkonkylän keskustassa on käytetty toistaiseksi koulutilojen lisäksi eri pankkilaitosten kerhohuoneita, joista on maksettu joissakin tapauksissa vuokraa. Juvan kunta aikoo varata nuorisotoimintaan tarvittavat tilat lähivuosina rakennettavan uuden kunnanviraston yhteyteen. Alustavia suunnitelmia ja esityksiä on asian johdosta tehty. Nuorisolautakunta on tehnyt kunnanhallitukselle esityksiä nuoriso- ja vapaa-aikatoimintaan liittyvien tilojen varaamisesta myös kerrostalojen yhteyteen. Edelleen nuorisolautakunta pyrkii siihen, että nuorisotoimen tarkoituksiin kunta varaisi esim. lakkautettavia kansakouluja niissä puitteissa kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Kunnalla ei ole käytettävissä mm. leirialuetta, mutta eräät kansakoulut ympäristöineen ovat olleet poistamassa tätä puutetta." (Nuoperi/OKM, Vapaa-aikatoimintaan liittyvien tilojen ja alueiden selvitys Juvan kunnasta v. 1974.)

Reijo Läntinen sai Porista nuorisotyöntekijän paikan vuonna 1973. Hän työskenteli pitkään ohjaajana nuorisotiloissa, jotka oli vuokrattu työväenyhdistysten taloilta eri puolilta kaupunkia.

» Siihen aikaan ei ollu tätä taloa (Porin vapaa-aikatalo) vielä, niin meil oli näit niin sanottui työväentaloja. Et vuokrattiin ne talot ja ne sai siit sit aika hyvää vuokraa meilt. Meil oli likemmäs kymmenkunta nuorisotilaa, joist suurin osa oli työväentaloja. Mul oli semmonen, pääpaikka oli Vähärauman työväentalo, se oli mun niinkun kiinnekohta. Sielt mää sit tein niitä, et käytiin Ahlasten, Ahlaisis, ja Breivikin työväentalo ja eri paikois sit, ympäri Porii, misä näit tiloi oli. Ruosniemen työväentalot, ja olihan siel sit Reposaaren VPK-talokin. Et niis järjestettiin kerran viikos jottain toimintaa. Se niinku sit tuli, et melkeen joka päivä oli jottai jossakin päin Porii. Niin, meit ei ollu siihen aikaan ku kolme ohjaajaa.

Se oli semmonen, sanotaan nyt pääpaikka, taikka Vähäraumal, niin ne tuli koulust ne lapset, kun se avattiin se tila yhden aikaan, niin ne tuli koulust suoraan. Jätettiin reput siihen ja keitettiin kahvit. Me itte leivottiin siel ja keitettiin kahvit. Sit alettiin pelaaman jottai sulkapalloo tai sählyy, ja sit ne lähti käymään koton välil ja tuli illal uudestaan. Ja sit kerran viikos oli disko. Se oli semmonen suosittu disko sillon, et ympäri Porii tuli sinne Vähäraumal sit siihen diskoon, et siel oli parisattaa henkee joka kerta. Siel oli sit sillai, et siel oli kioskitoimintaa hiukan, ja sit narikas oli jottain nuorii. Se oli ihan, et siel ei ikän oikeen tullu niinku tappelui eikä riitoi eikä mittää, et se oli siit ihme paikka kyl. Mut se johtu osaks siittä, et siihen sai työllistämisvaroi, siihen aikaan sai porukkaa, niin mäkin kun sain valita, niin mä otin aina niist meijän nuorist, ketä siel oli ollu ja ketä siel tilas kävi. Ne tuli sit meil työllistämistuel töihin. Ne tunsi sit ne kaikki ja tiesi, ja sitä pidettiin simmosen oman paikkana. Et ainakin, sanottaisko joku kuus, seittemän kaverii varmaan oli semmosii, et oli meijän omii nuorii, ketä tuli sit työllistämistuel meille. Se oli hyvä paikka kyllä." (PORI, Reijo Läntinen 7.7.2009.)

Porin Kerhokeskus, Isolinnankatu 16, oli aiemmin poliisilaitoksen tiloja. Kerhokeskus oli nuorisotoimen käytössä Nuorisokeskuksen valmistumiseen vuonna 1984 saakka. Kuva: Nuoperi/Pori.

1. **”Piparkakkutalo” eli Porin kaupungin ensimmäinen nuorisotoimisto kaupungintalon pihassa, osoitteessa Itäinen Raatihuoneenkatu. Nuorisotoimisto muutti keväällä 1973 Isolaan, Isolinnankatu 2:een. Kuva: Nuoperi/Pori.**

2. **Porin nuorisotoimi vuokrasi Vähärauman työväentaloa nuorisotilaksi 1970–1980-luvuilla. Nuorten Kotkien askartelukerho vuonna 1978. Kuva: Nuoperi/Pori.**

» Porissa nuoriso on pitkään kaivannut todellista nuorisotaloa keskikaupungille. Tästä osoituksena ovat lukuisat kaupunginjohdon luona käyneet lähetystöt. – – – Nuoret toivovat, että tiloissa olisi esim. kahvila, lukusali, pelisali, kokouspaikka, elokuvateatteri ja diskoteekki. Tilan pitäisi olla käyttökelpoinen ja muuntelumahdollisuuksin sopiva mahdollisimman moneen toimintamuotoon. Yleisesti voidaan vielä todeta, että Porissa tehdyt nuorisotutkimukset osoittavat, että tarpeet ja toivomukset ovat pitkälti yhtenevät Rakennustietosäätiön suosituksiin vertailtaessa.” (Nuoperi/OKM, Porin kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1975–1980.)

Mäntsälän kunnan sivukylillä nuorisotoimintaan käytettiin tiloja kouluilta ja seurataloilta. Jokaisessa kylässä oli joko koulu tai seuratalo, joissakin kylissä molemmat. Nämä tilat riittivät kylien nuorisotoimintaan, mutta keskustaajaman uusilla asuntoalueilla tiloista oli puutetta. Nuorisolautakunnan hallinnassa oli kirkonkylän alueella viisi pientä kerhohuonetta, jotka sijaitsivat kerrostalojen alakerroissa. Niihin ei kuitenkaan ollut omia sisäänkäyntejä ja ne soveltuivat vain talokohtaiseen kerhotoimintaan, mikä oli asukkaiden toivomuskin. Muutoin nuorisotoimintaa varten vuokrattiin urheiluseuran omistamaa Seurantaloa. (Nuoperi/OKM, Mäntsälän kunnan nuorisotilasuunnitelma 27.1.1981.)

» Nuorisolautakunnan hallinnassa oli Hepolan nuorisotalo aina vuoteen 1974 saakka, jolloin samoissa tiloissa toiminut kehitysvammaisten päivähuoltola sai tilat kokonaan käyttöönsä. Nuorisolautakunnan käyttöön vuokrattiin kahdeksi illaksi viikossa Mäntsälän Seurojentalo. Toimenpide oli tarkoitettu väliaikaisratkaisuksi. – – – Mäntsälän Urheilijat r.y.ltä kahdeksi illaksi viikossa vuokrattu

Seurojentalo on toiminut avointen ovien tiloina. Tilat koostuvat suuresta tanssitilasta, näyttämöstä sekä eteis- ja WC-tiloista. Yläkerrassa toimii kahvio, jonka omistajan käytössä on myös sen yhteydessä oleva keittiö. Erillisiä kerho- ja kokoustiloja ei ole. Nuorisoillat joudutaan yleensä siirtämään, mikäli samana iltana aiotaan järjestää jokin yleisötilaisuus, tanssit tms. Kustannukset iltaa kohti tulevat myös varsin suuriksi (250 mk/ilta v.1980)". (Nuoperi/OKM, Mäntsälän kunnan nuorisotilasuunnitelma 27.1.1981.)

Vuonna 1979 Mäntsälän kunnanhallitus asetti suunnittelu- ja rakennustoimikunnan pohtimaan liikunta- ja nuorisotilat sisältävän monitoimitalon sijaintiin ja huonetila-ohjelmaan liittyviä asioita. Kuntasuunnitelmassa monitoimitalon rakentaminen oli sijoitettu vuoteen 1984. Kun monitoimitalosta saataisiin tarkoituksenmukaiset nuorisotilat, nuorisotoimi voisi lopettaa Seurojentalon vuokraamisen kirkonkylällä. Nuorisotilojen suunnitelmassa lueteltiin monitoimitila tanssiin ja pelaamiseen, kahvio, keittiö, TV/oleskeluhuone, kerho/kokoushuone, valokuvauslaboratorio, kaksi askartelukerhohuonetta, moottorikerhon työhalli, toimisto- ja säilytystilat sekä WC- ja eteistilat, yhteensä 680–700 m^2. (Nuoperi/OKM, Mäntsälän kunnan nuorisotila-suunnitelma 27.1.1981.)

Seinäjoen nuorisotilasuunnitelmassa vuosiksi 1974–1980 todettiin nuorisotilojen kokonaistarpeeksi noin 3 740 neliötä, mukaan lukien jo käytössä olleet nuorisolautakunnan ja muun nuorisotyön tilat. Lisärakennustarvetta vuoteen 1980 mennessä oli noin 1 780 neliötä.

» Nuorison kokoontumistilana toimii nuorisolautakunnan hallussa oleva nuorisotalo, joka on kunnostettu entisestä puukoulusta (v. 1972). Nuorisotalossa sijaitsevat nuoriso- sekä urheilu- ja raittiustoimistot. Talo palvelee järjestäytymättömän nuorison kokoontumispaikkana viitenä iltana viikossa. Kokoushuoneita saavat käyttää myös nuoriso- ym. järjestöt erilaisiin tilaisuuksiinsa. Nuorisotalosta on lisäksi annettu neljälle järjestölle oma huone.

Nuorisojärjestöt käyttävät kokoontumispaikkanaan Kauppaoppilaitoksen alakertaa, josta nuoriso-lautakunnan hallussa on kolme kokoushuonetta ja leiritarvikevarasto (yht. 120 m^2). Kaupungintalon alakerrassa on nuorisoteatterilla omat toimitilansa. Kaupunginosakerhohuoneita on Niemistössä, Auneksessa ja Ämmälässä. Kaikki kerhohuoneet toimivat entisissä, puisissa koulurakennuksissa. Niemistön kerhohuoneiston kunto on huonoin. Heikon lämmityksen takia tilat on jouduttu sulkemaan talveksi. Niitä ei enää kunnosteta, sillä rakennus tullaan purkamaan. Auneksen kerhohuoneena toimii entinen luokka. Ämmälän koulua käytetään muihinkin tarkoituksiin. Sieltä on varattu nuorisokerhoa varten huone. Kaupunginosakerhot ovat kokoontuneet yhtenä iltana viikossa." (Nuoperi/OKM, Seinäjoen nuorisotilasuunnitelma 1974–1980.)

» Ehdotetut tilat suositellaan sijoitettavaksi muiden rakennettavaksi aiottujen palvelusten, kuten koulun, monitoimitalon sivukirjaston, uimahallin tai lasten päiväkodin yhteyteen. Nuorisotilat voivat olla muidenkin yhteisöjen kuten seurakunnan omistuksessa. – – – Kasperin monitoimitaloon tulisi mm. kaupungin ja seurakunnan nuorisotiloja yht. n. 600 m^2. Seurakunta on lisäksi suunnitellut Kasperiin nuorisokahvilan perustamista. Katilassa, Auneksen koulun alakerrassa on nuorisolautakunnan käytössä yksi kerhohuone. Koulusta saisi kerhohuoneiston kunnostamalla myös yläkerran tilat. Heikkilässä on nuorisokerholla Niemistön vanhassa koulussa huonokuntoiset tilat (40 m^2), joita ei voi käyttää talvisin. Niemistön kivikoulun alakertaan tullaan rakentamaan mm. veistoluokka. Nuorisolautakunta on esittänyt rakennettavaksi samassa yhteydessä myös kerhohuoneen. Toinen mahdollisuus olisi ottaa Niemistön koulun opettajien asunto kerhotoiminnan käyttöön, sillä kaikissa asunnoissa ei asu enää opettajia, samoin Alakylän koulun opettajien asunnosta saisi pienin muutoksin kerhohuoneiston." (Nuoperi/OKM, Seinäjoen nuorisotilasuunnitelma 1974–1980.)

Seinäjoen nuorisotoimeen vuonna 1970 töihin tullut Timo Mylläri muistelee millainen kauppaoppilaitoksen kellarin nuorisotila oli tuohon aikaan, kun hän työskenteli siellä osa-aikaisena iltaohjaajana. Entisestä koulusta kunnostettuun ensimmäiseen nuorisotaloon Mylläri siirtyi töihin heti sen valmistuttua.

▼ Porin nuorisotoimi vuokrasi Vähärauman työväentaloa nuorisotilaksi 1970–1980-luvuilla. Porin Formula Kartingkerho ry esittelee mikroautoaan. Kuva: Nuoperi/Pori.

» Meil oli kauppaoppilaitoksen kellaris tilat. Siel oli useampi huone. Mielettömästi väkee. Siel oli osaksi kerhotilojakin. Siis oli esimerkiks sähköautorata siellä. Jotakin tämmösiä järjestöjä. Mutta ihan yksin, ja kyllähän sataa ihmistäkin siellä, siellä koulun käytävillä oli sitten. Oli se joskus melkosta touhua. – – – Yritettiin tietysti, ne oli varmaan diskojen nimellä, et jotakin niinkun musiikin kautta. Ja tosiaan, sit siinä oli se sähköautorata, joka toimi aktiivisesti. Oli muitakin, tosin nää niinku perinteiset järjestöt ei ollu siellä, että en muista semmosia." (SEINÄJOKI, Timo Mylläri 7.7.2011.)

» Se oli semmosen varmaan vuoden se paikka siellä, kun sitten saatiin se ensimmäinen, se oli tässä tuon kadun alla se semmonen niin sanottu puukoulu. Siitä tuli ensimmäinen nuorisotalo seitkytyks. Siinä vaiheessa mun muuttu tämä päätoimiseksi ja sitten siinä keksittiin se apulaisnuorisosihteerin nimike. Kyllä siinä tuli sitten sitä organisointia ja suunnittelua. Se oli, mitähän se oli, se oli vanha koulu, osaksi kahares kerrokses. Siel oli

järjestöjä ja sitten nuorisotoimisto, nuoriso- ja raittiustoimistot oli siellä myöskin. – – – Siellä kun oli sitten, siel oli jo semmonen, mitähän se olis ollu, parinsadan neliön sali, niin sit tuli ne isommat diskot, alko olla jo sata henkeä. Niis pikkuhuoneissa oli, tuli jo sitte, et siel oli urheiluseuroja, ja miten, olikohan ne heti ne bänditkin sitte, muutama huone bändeille. Se autorata muutti sinne ja balettia tuli. – – – Oli musiikkia, teatteria, askartelua, maalausta, niinkun kerhon muotosena. Sillon ei hirveesti varmaan tullu tommosta niinkun, ainakaan keskushallinnon taholta, semmosta ohjeistusta eikä toiveita. Se oli varmaan semmonen "nuoret pois kadulta". Muistan, kauppiskin, niin ensin se oli niinkun vapaa-ajan semmosta harrastustoimintaa. Sitte tuossa pikku hiljaa alettiin semmoseen kerhotoiminnan ja semmoseen, yritettiin sitä sisältöä ruveta miettimään." (SEINÄJOKI, Timo Mylläri 7.7.2011.)

Kurikassa kauppalan varsinainen nuorisotoiminta keskittyi 1970-luvun alkupuolella keskustan alueelle, jossa nuoret kokoontuivat nuorisolautakunnan omistamalla Nuorisoklubilla. Nuorten käytössä oli yhteensä 136 neliötä: kaksi huonetta, eteinen, sali ja keittiö. Vuoden 1973 kunnostuksen yhteydessä klubille tehtiin WC:t erikseen tytöille ja pojille. Nuorisoklubin varustetasosta kerrottiin, että siellä oli "tarpeellinen määrä" tuoleja, pöytiä ja penkkejä. Lisävarustukseen kuuluivat televisio, stereolaitteet, joissa neljä kovaäänistä, levysoitin ja levyjä, pingispöytä, kaksi koronapeliä, neljä jääkiekkopeliä ja useita pienempiä pelejä. Klubilla oli keskuslämmitys ja tilojen kunto arvioitiin keskinkertaiseksi. Nuorisoklubi oli avoinna 14–20-vuotiaille nuorille kolmena iltana viikossa klo 18–22 ja 10–14-vuotiaille yhtenä iltana viikossa klo 18–21. Muina iltoina klubi oli paikallisten nuorisoyhdistysten käytössä. Nuorisoklubin piharakennus oli pääasiassa moottoripyöräharrastajien kokoontumispaikkana. Ohjattua toimintaa siellä järjestettiin kahdesta kolmeen kertaa viikossa. Ulkorakennuksen koko oli noin 40 neliötä ja siellä oli sähkölämmittimet. Rakennuksen kuntoa ja varustetasoa kuvailtiin huonoksi. Myös Kurikan seurakunnalla oli omat kerhotilat keskustassa seurakuntatalolla, mutta tyttö- ja poikakerhoja pidettiin lisäksi kauempana kylillä. Seurakunta omisti myös Saukkorannan leirikeskuksen. (Nuoperi/OKM, Kurikan kauppalan nuorisotilasuunnitelma vv. 1976–80.)

▲ Nuoperi/OKM, Seinäjoen nuorisotilasuunnitelma 1974–1980.

Vuosille 1976–1980 laaditussa nuorisotilasuunnitelmassaan Kurikan nuorisolautakunta kaavaili nuorisotilojen vuokraamista ja kunnostamista useilta nuoriso- ja urheiluseurojen sekä pienviljelijäyhdistysten taloilta eri puolilta kauppalaa ja kuljetusten järjestämistä kauempana lievealueilla asuville nuorille. Keskustaajamaan esitettiin 271 neliön tiloja uuden kauppalantalon alakerrasta ja myöhemmin rakennettavaksi ns. monitoimitaloa. (Nuoperi/OKM, Kurikan kauppalan nuorisotilasuunnitelma vv. 1976–80.)

Pieksämäen nuorisolautakunnan hallinnassa oli vuonna 1976 vain yksi ympärivuotiseen käyttöön sopiva nuorisotila, Vanhan kaupungintalon kerhohuoneet. Kesäkäytössä olivat Kukkaroniemen nuorisomaja ja kesäsiirtola, joiden ympäristöä käytettiin leirialueena. Toiveena oli saada Kontiopuistoon rakennettavaan liikuntahalliin pieni nuorisotila, Tahiniemeen suunnitteilla olevan päiväkodin yhteyteen kerhotila ja Vesitornin alueelle rakennettavan uimahallin alakertaan nuorisotila, joka sopisi mahdollisimman monenlaiseen toimintaan. (Nuoperi/OKM, Pieksämäen kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1976.)

» Savonlinnassa 1970-luvulla tavoitteena oli hankkia kerhohuoneita eri puolille kaupunkia sekä lisätä järjestöjen nimikkotiloja ja erityistoimitiloja. Toimitiloja oli suhteellisen vähän vielä 1970-luvun alussa. Tiloja saatiin vähitellen lisää käyttöön useiden esitysten ansiosta. Savonlinnan nuoriso lähetti myös adresseja nuorisolautakunnalle tilojen saamiseksi mm. Nojanmaahan ja keskikaupungille. Vuonna 1979 saatiin Kellarpellon monitoimitalosta nuorisotilat käyttöön ja seuraavana vuonna saatiin Laitaatsillan kerhotila bändien harjoituspaikaksi." (Kapanen 1988, 26–27.)

Juankoskella nuorisolautakunnan hallinnassa oli vuosikymmenen lopulla kunnan omistama seurantalo. Se sijaitsi keskeisellä paikalla urheilukentän ja koulun läheisyydessä, mutta tilojen huono kunto vaikutti tilojen käytön vilkkauteen. Tavoitteena olikin talon peruskorjaus.

» Rakennuksen nykyinen käyttöpinta-ala on 445 m^2. Talossa on näyttämö, elokuvakonehuone, sali, eteinen, keittiö, ravintolahuone ja yläkerrassa talonmiehen asunto sekä kaksi pientä pukuhuonetta näyttämön yläpuolella. Varustetaso on kuitenkin huono: talossa on sähköt ja kylmävesijohdot. Lämmitys hoidetaan puulla ja sähköpuhaltimilla. Talossa ei ole sosiaalitiloja ja lämpöeristys on suhteellisen huono. Kunto lähinnä tyydyttävä. Seurantaloa käytetään sen huonosta kunnosta huolimatta suhteellisen paljon. Paikkakunnan yhdistykset järjestävät tansseja talvisin, näytelmäkerho pitää harjoituksia ja näytäntöjä ja nuoret musiikinharrastajat pitävät harjoituksia. Kuitenkin varsinainen nuorisokäyttö on vähäistä, koska monet paikkakunnan nuorisoyhdistykset löytävät kokouksilleen ja harrastuksilleen soveltuvammat tilat joko kouluilta tai jäsenten kotoa. Tilojen kylmyys talvisin, sosiaalitilojen puute, kalusteiden vanhuus ja epäviihtyisyys ovat ensisijaiset haitat nuorisokäytölle." (Nuoperi/OKM, Juankosken kunnan nuorisotilasuunnitelma 1978.)

Imatran kaupungilla oli vuonna 1978 käytössään kaksi kerhokeskusta, Niska (290 m^2) ja Ritikka (328 m^2), sekä Rajatson nuorisokerho (107 m^2) ja Haapasaaren leirikeskus. Näistä vain kerhokeskus Ritikka ja Haapasaaren leirikeskus olivat kaupungin omistuksessa.

Kerhokeskus Niska oli vuokrattu Vuoksenniskan Työväenyhdistykseltä ja nuorisokerho Rajatso Vuoksen Säästöpankilta. Vuoden 1978 nuorisotilasuunnitelmaa varten tehdyn selvityksen mukaan kaupungin nuorisotilojen tarve oli näiden 725 neliön lisäksi vielä 2 061 neliötä. (Nuoperi/OKM, Imatran kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1978.)

▼ Nuoperi/OKM, Imatran nuorisotilasuunnitelma 1978.

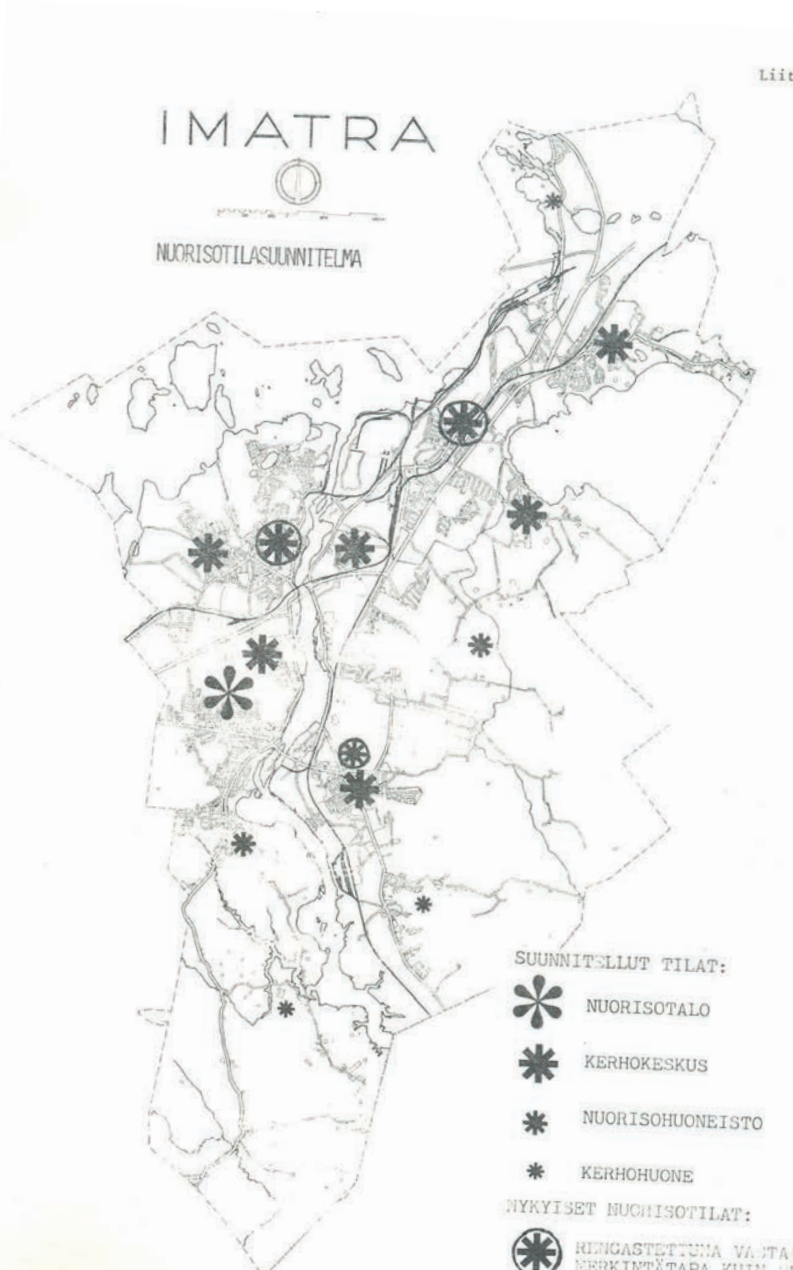

» Kaupungin nykyiset nuorisotilat ovat tarpeeseen nähden melko vähäiset, eivätkä ne palvele alueellisesti kuin osaa kaupungin asukkaista. Kaupungin hallinnassa ei ole Haapasaaren leirikeskusta lukuun ottamatta yhtään nimenomaisesti nuorisotilaksi suunniteltua rakennusta, vaan nuorison käyttöön on otettu jo olemassa olevia, alkuperäistarkoituksesta poikkeavia tiloja. Käytäntö on erittäin sopiva edelleenkin jatkettavaksi, mikäli jo käytössä olleiden tilojen korjauskustannukset eivät kohoa liian korkeiksi ja mikäli tilaratkaisut ovat nuorisokäyttöön sopivia.

Peruslähtökohtana on pidettävä sitä, että jokaiselle vanhalle asutusalueelle saadaan asianmukaiset nuorisotilat joko vanhoja rakennuksia korjaamalla tai uusia tiloja rakentamalla, ja että uusia asuma-alueita suunniteltaessa huomioidaan nuorisotilatarve. Tilojen tulee kooltaan ja laatutasoltaan vastata nuorison määrää ja tarpeita. Erityisesti on todettava, etteivät väestönsuojatilat ole nuorisotilatarpeen ratkaisu, koska ne eivät suunnittelultaan vastaa nuorisotyön tarpeita ja koska nuoret kokevat ne voimakkaasti toimintansa ja asemansa väheksymiseksi.

Tilojen hankintaa voidaan helpottaa ja taloudellistaa toimimalla yhteistyössä kaupungin hallintokuntien kanssa. Yhteistoteutus soveltunee hyvin toimialoiltaan rinnakkaisten urheilu-, kulttuuri-, raittius-, koulu- ja sosiaalilautakuntien kanssa erityisesti nuorten monitoimitilojen hankinnan yhteydessä. – – –

Nuorisotilasuunnitelmassa esitetty uusien tilojen tarve on yhteensä 2 061 neliömetriä. Lukumääräisesti tämä merkitsee sitä, että kaupungin alueelle tulisi hankkia kaksitoista uutta nuorisotilaa. Tähän suunnitelmaan ei ole laadittu tarkkaa toteuttamisaikataulua, vaan nuorisotilojen hankinta esitetään suoritettavaksi kaupungin toiminta- ja taloussuunnitelmaan kuuluvan investointiohjelman puitteissa." (Nuoperi/OKM, Imatran kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1978.)

Uusia tiloja järjestyi

Toisilla paikkakunnilla oltiin nuorisotilojen suhteen jo jonkin verran edellä ja monissa kunnissa tilanne oli valoisa. Nuorisotiloihin tehtiin usein tilat myös diskotoimintaa varten, mikä olikin yleensä nuorten tärkein toivomus. Lappeenrannassa oli entisen elokuva-teatterin ja rullaluisteluradan, Rulla-Aulan, tiloissa toiminut kaupungin ja seurakunnan nuorisokerho 1960-luvun jälkipuolella. Vuoden 1969 lopussa Viipurilainen osakunta esitti Lappeenrannan nuorisotyölautakunnalle, että saisi kesäksi 1970 perustaa tiloihin diskon. Lisäselvitysten jälkeen lautakunta olisi suostunut suunnitelmaan, mutta kaupunginhallitus vaati, että nuorisotyölautakunnan on itse järjestettävä diskon toiminta. Niinpä lautakunta huolehti äänentoistolaitteiden hankinnasta ja paikan maalaamisesta ja palkkasi osakunnan esityksen tehneen Heikki Linkon isännöimään diskoa. Vuonna 1971 diskoisännän tehtävät otti hoitaakseen Ari Vasara. (LAPPEENRANTA, Vasara 2009.)

» Disco avattiin kesäkuun 10. päivä 1970. Menestys oli valtava. Joka ilta täysi sali ja viikon-loppuisin esiintyi bändejä, joskus viikollakin. Linko jätti tehtävänsä elokuun lopussa lähtiessään opiskelemaan Helsinkiin ja discoisännän tehtävää määrättiin toistaiseksi hoitamaan erityisnuorisotyöntekijä Erkki Kiuttu oman työnsä ohella. Nuorisotyölautakunta valitsi uuden discoisännän vuoden 1971 alussa, jolloin tulin tehtävään. Olin siinä loppuun asti. Viimeinen aukiolopäivä oli 7.5.1975.

Discon esiintyjistä voi kertoa seuraavaa: Paikassa kävivät esiintymässä kaikki nimekkäät silloiset suomalaiset rockbändit. Mainittakoon muutamia, joista vielä tänäänkin muistetaan Wigwam, Tasavallan Presidentti, Hurriganes, Jussi Raittinen & Boys, Pepe Willberg & Paradise, Rauli Badding Somerjoki, Dave Lindholm. Suomen ulkopuolelta esiintyjiä myöskin kävi. Heistä vielä muistissa lienee ruotsalainen Pugh Rogefeld. Ja tietysti paljon muitakin, joiden nimi ja saavutukset ovat 30 vuodessa unohtuneet. Esiintyjien palkkiot maksettiin pääsylipputuloilla. Lippujen hinnat vaihtelivat tuolloin 1–6 markkaan.

Disco tilana oli suunniteltu aikanaan elokuvateatteriksi ja sen vessat ja ilmastointi olivat sen mukaiset. Kun tila otettiin kerho- ja sittemmin Discon käyttöön, ei näille perustavaa laatua oleville tarpeille tehty mitään. Kaksi pientä vessaa useamman sadan ihmisen tarpeisiin ei todellakaan riittänyt. Ilmastoinnista yleensä huolehdittiin avaamalla ala- ja yläovet yhtä aikaa, että saatiin sisäilma vaihdetuksi. Kerran sattui niin, että Hurriganes oli esiintymässä elokuussa 1974. Oli hyvin kostea ja lämmin päivä ja illallakin vielä +24 astetta. Discossa lämpötila ja kosteus nousi niin suureksi, että seinien lateksimaalit valuivat osittain alas ja Valtakadulle tuli oma paikallissumu, kun ovet avattiin tuuletettaessa. Sumu haittasi liikennettä. (LAPPEENRANTA, Vasara 2009.)

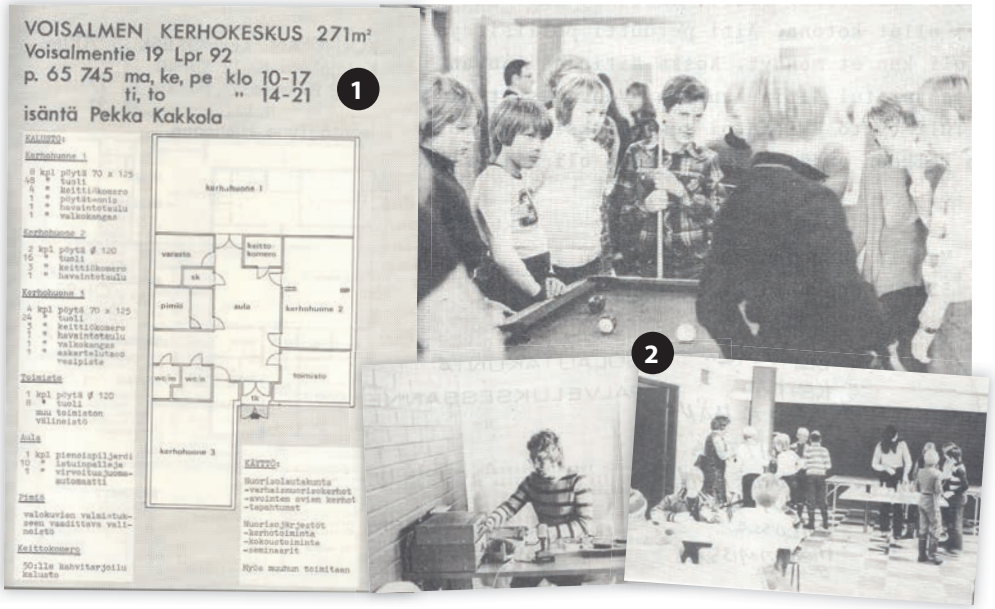

1. Nuoperi/OKM, Lappeenrannan nuorisolautakunnan toimintakertomus 1979.

2. Nuoperi/OKM, Kerhosanomat toukokuu 78, Lappeenrannan kaupungin nuorisolautakunta.

Lappeenrannan Voisalmen kerhokeskus avattiin vuonna 1978. Aiemmin Voisalmessa oli ollut 60 neliön suuruinen kerhotila, nyt uudet tilat olivat 270 neliötä. (Vasara 2009.) Kaupungin nuorisolautakunnan toimintakertomuksessa vuodelta 1979 Voisalmen kerhokeskuksen toiminnasta kerrottiin mm. näin:

» Vuoden toiminnalle on ollut ominaista selkeä kaksijakoisuus. Kevätkaudella jolloin määrärahojen niukkuus ei vielä painanut päälle, oli toiminta enemmän ulospäin suuntautuvaa. Tehtiin tutustumisretkiä eri puolille, erilaisia kokemuksia saaden. Sen sijaan syyskaudella toimittiin enimmäkseen oman kerhon puitteissa.

Teema- ja elokuvaillat on toteutettu edelleen tiiviissä yhteistyössä Kourulan kerhon kanssa. Myöskin kerholaisten omatoiminen vierailu, erityisesti Voisalmen ja Kourulan kerhojen kesken, on vuoden aikana ollut selvästi havaittava ilmiö.

Yli 14-vuotiaitten kerhossa on ollut havaittavissa ”me-hengen” kasvua. Kerhoilloissa on tavanomaisen pelailun lisäksi mm. tehty koulutehtäviä toinen toistaan auttaen. Lisäksi nuorten kiinnostus lautakunnan muita toimitiloja kohtaan on lisääntynyt. Halutaan yhä enemmän tietoja siitä, mitä muualla on; onko kerhoja, minkälaisia ja missä.

Vuoden loppupuolella saimme uuden varhaisnuorten ohjaajan, joka toi oman piristävän panoksensa toimintaan. Alle 14-vuotiaitten kävijämäärä nousikin vuoden lopulla selvästi edelliseen vuoteen verrattuna.” (Nuoperi/OKM, Lappeenrannan nuorisolautakunnan toimintakertomus 1979.)

Vuonna 1973 Pirkkalan kunnan omistuksessa oli kolme nuorisotilaa: Killon askartelu-huone 45 m^2 (2 kerhohuonetta), Kyöstin nuorisotilat 150 m^2 (3 kerhohuonetta) ja Anian koulu 70 m^2 (1 kerhohuone). Lisäksi nuorten käytössä oli kaksi seurakunnan tilaa ja kaksi urheiluseuran tilaa. (Nuoperi/OKM, Pirkkalan kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1974–1985.)

Järvenpään ensimmäinen varsinainen nuorisotila sijaitsi uimahallin kellarissa. Siellä järjestettiin mm. avoimien ovien toimintaa, ja järjestyshäiriöitä ja vaaratilanteitakin oli silloin tällöin, kun päihtyneet nuoret pyrkivät sisälle.

» Sillon vuotta aikasemmin (1972) oli meille ensimmäinen nuorisotila Järvenpäähän valmistunu, uimahallin alakertaan, et siinä oli 210 neliötä. Silloin nuorisotoiminta oli aika vilkasta, oli avoimet ovetki, mutta ei ollu oikein kuntasektorilla nuorisotyöntekijöitä, joskus tilapäistuntivetäjät. Se oli se alkoholinkäyttö nuorilla aika vahvaa. Minäkin ensimmäisen suhteen sain kunnan nuorisotoimeen, et mä kävin silloin auttamassa iltaohjaajana, olin järjestäjän hommissa. Ei saatu sinne vetäjiä, ku siel oli tapahtunu puukotus sillä viikolla. Mä sitte, että voin mä tulla sinne tapettavaksi. Kyllä se tuntu alussa aika villiltä, siihen järjestötoimintaan nähden, et siinä hirveesti sitä porukkaa kävi, ja mä vedin niitä voimailujuttujaki siinä ja nuorisokahvilaa pyöritettiin. Et nuoria siinä kävi paljon siihen aikaan, sitten paljon tiloja otti muut toimintaan. Mut että uus uimahalli-nuorisotila, se keräs alueelta niinku seudullisesti nuoria paljon. Se päihteiden käyttö oli sillon hirveen vahvaa, että sillon oli just myös se piikki huumeitten käytössä. Sittehän se rauhottu pitkäks aikaa. Nyt kun katteli lehtileikekirjoja, aivan samoista ongelmista sillon puhuttiin ja kaikki oli huolissaan, missä taas nyt ollaan. – – – Siitä luovuttiin sitte, annettiin se kuntosalitoimintaan tietyillä ehdoilla, että saadaan tiloja muualta. Että se oli kellarissa, alakerrassa, niin ei se ollu paras mahdollinen tila. Meilläkin on ollu paljon, että on otettu ja menetetty tiloja, ja jossakin tilanteessa omasta tahdosta menty edullisempiin tiloihin, että on jäänyt rahaa toimintaan ja palkkoihin." (JÄRVENPÄÄ, Oiva Hämäläinen 22.2.2006.)

Lahdessa avattiin Harjukadun nuorisotalo maaliskuussa 1973. Tilat oli kunnostettu helluntaiseurakunnan taloon kaupungin keskustaan, osoitteeseen Harjukatu 15. Nuorisotalo oli kolmikerroksinen kivirakennus, jossa oli kerhohuoneita, bänditila, keittiö ja sali, jossa oli näyttämö. Ylimmässä kerroksessa oli vielä vastaavan ohjaajan asunto. (LAHTI, Luomanperä 1990, 4–5.)

Lahden nuorisotoimenjohtajana tuolloin ollut Yrjö Vento muistelee talon alkuvaihetta: "Ai niin, Harjukadun nuorisotalo, vanha talo, tuli mun aikana. Se ostettiin kaupungille ja sinne tehtiin ensimmäinen tällanen nuorisotila, missä oli oma vetäjänsä, talon

vahtimestari-vetäjä, ja missä sitte oli kaupungin toimesta järjestetty kerhotoimintaa. Siellä oli kerhojen omia tilaisuuksia ja kerhotoimintaa ja sellasta." (LAHTI, Yrjö Vento 9.3.2006.)

» Nuokku toimi pääasiassa kunnallisena diskona. Lisäksi oli pelitoimintaa, konsertteja ja elokuvia. Ensimmäinen retki tehtiin nuorisotalolle Helsinkiin. Retkeltä tuotiin tuliaisena idea kerhotoiminnan aloittamisesta. Ensimmäisenä aloitti kuvataidekerho ja pian käynnistyi myös ohjelmatoiminta. Sen puitteissa syntyi näytelmiä ja myöhemmin myös Nuokun Sirkus -kerho, josta kasvoi koko taloa yhdistävä projekti. Nykyisin (1990) Nuokun Sirkus on itsenäinen yhdistys. Nuokkutoimintaa suunnittelivat nuorisotilan vastaavanohjaajan lisäksi nuorisosihteeri sekä poliittisten ja koululaisjärjestöjen edustajat. Kun järjestöjen mielenkiinto nuokkutoimintaa kohtaan hiipui, siirryttiin talotoimikuntakäytäntöön. Talotoimikunta valittiin vaaleilla ja siinä oli sekä ohjaajia että nuoria." (LAHTI, Luomanperä 1990, 4–5.)

Raimo Lindqvist oli Harjukadun nuorisotalolla apuna, "ovimiehenä", 1970-luvun puolivälissä, kun hänen veljensä toimi nuorisotalolla isäntänä. Paikka oli tuolloin varsin rauhaton ja veli kaipasi vahvistusta järjestyksenpitoon.

» … että siel olis turvallinen olo lapsilla, koska siellä oli paljon imppareita ja näitä liiman nuuskijoita ja vaikka mitä. Sittehän siinä meni aikansa, ennen kuin saatiin se sitte, että ne rupes tottumaan siihen, et sinne ei kännis tulla. Ja korttipakko kaikille, että saatiin se järjestys hyvin. Sitten tehtiin sillä viisiin, että mä läksin tonne Liipolan nuokulle tekemään samaa työtä, ku se oli kans, se oli kova talo." (LAHTI, Raimo Lindqvist 10.3.2006.)

» Ensimmäisinä vuosina nuokulla kävi jopa 200–300 nuorta illassa. Toimintaan löivät leimansa tinnerin haistelu, alkoholin käyttö ja tappelut. Ohjaajat joutuivat toimimaan pääasiassa järjestysmiehinä. Ja aina ei selvitty ilman poliisin apuakaan. Järjestyshäiriöihin etsittiin ratkaisua mm. kuvalla varustettujen talokorttien käyttöön otosta." (LAHTI, Luomanperä 1990, 4.)

Ulla Toukonen tuli Lahteen nuoriso-ohjaajaksi vuonna 1979. Hän aloitti työt Liipolan nuorisotalolla Liipola-Launeen lähiöalueella.

» Olihan mulla sitten työkavereina, meillä oli niinku tuntiohjaajia, jotka oli eri alojen ammatti-ihmisiä, veti siellä sitten erilaisia toimintaryhmiä, harrastekerhoja ja tällasia siellä tilassa. Että niihin meillä oli ihan kohtuullisesti aina käytettävissä rahaa. Sit siellä oli parhaimmillaan varmaan viis-kuus sellasta eri toimintaryhmänvetäjää. Oli bändiohjaajaa ja köksäkerhonvetäjää ja luovan toiminnan ohjaajaa ja…

Et hyvin monenlaisia. – – – Mullakaan ei ollu mitään semmosta vakinaista siellä, vaan joskus vedin köksää, joskus saatoin vetää askarteluryhmää siellä. Oon jopa joutunu pelaamaan sillon, meil oli koulun liikuntasali käytössä, niin koripalloa. Mut se oli ihan mukavaa." (LAHTI, Ulla Toukonen 10.3.2006.)

Jalasjärvellä nuorisotoimi sai 1970-luvun puolivälissä toimitilat rakennuksesta, joka oli vuosikymmenten aikana ehtinyt olla monenlaisessa käytössä. Wilhola oli alusta asti täynnä toimintaa, mitä ei haitannut edes vielä remontoimattoman talon viileys talvipakkasilla.

» Meillä on täällä Jalasjärvellä yksi kunnan hallinnoima nuorisotila, 101-vuotias talo Wilhola. Sen lisäksi meillä on useampi nuorisoseuran talo." (JALASJÄRVI, Johanna Vaissalo, kulttuurisihteeri, 20.4.2011.)

Jalasjärven Suomalaisen seuran vuonna 1909 rakennuttama komea Wilhola päätyi Jalasjärven kunnallistaloksi ja oli ohessa eräänlainen monitoimitalo, jossa hoidettiin käytännössä kaikki muutkin jalasjärveläisten tärkeät asiat. Wilholassa toimi mm. kunnan kantakirjasto, paloasema ja jopa Jalasjärven ensimmäinen putka, joka rakennettiin näyttämön alle ns. manalaan vuonna 1929. Talon tiloja vuokrattiin myös monille yhdistyksille harrastus- ja juhlakäyttöön. Kunnantalona Wilhola oli käytössä aina vuoteen 1975 saakka. Silloin Jalasjärven uusi virastotalo valmistui, ja Wilhola luovutettiin kokonaan nuorisotoimen, kansalaisopiston ja sosiaalitoimen aamu- ja iltapäivähoidon käyttöön. Nuoriso täytti talon, mutta siitä huolimatta Wilhola oli uhattuna seuraavassa vuosikymmenen vaihteessa. Tarvittiin korkeimman hallinto-oikeuden päätös kumoamaan kunnanvaltuustossa tehty päätös Wilholan tontin jakamisesta, ennen kuin päädyttiin rakennuksen säilyttämiseen ja peruskorjaamiseen vuosina 1986–87. (Rintala & Käkelä 2009, 50–53, 177–181.)

Wilholassa oman työnsä kunnan apulaisnuorisosihteerinä vuonna 1976 aloittanut Helena Lampinen muistelee Nuoperin haastattelussa ja talon 100-vuotishistoriikissa näin:

» Mutta tosiaan, sinne nuorisotalolle, se oli mun työpaikkani. Se oli toiminu kunnantalona vuoteen 1975 asti, et se oli ollu vähän yli vuoden nuorisotalona. Sen satavuotisjuhlia me nyt sillon 2009 vietettiin, sen talon. Siel oli kaks työntekijää ollu ennen mua, ja se oli aika lyhyt se perehdyttäminen, joka siinä oli. Tietysti siinä paljoa kerinny tapahtuakaan, muuta kun diskoja ja diskoja. Siitä se sitten alko. Siin oli sekä että, sit varsinkin kun koulut alko, niin sitte niitä päiväjuttujakin, kun siinä oli koulu ihan vieressä, niinku lukio siis, lukio ja ala-aste, niin ne lukiolaisethan vietti siellä kaikki

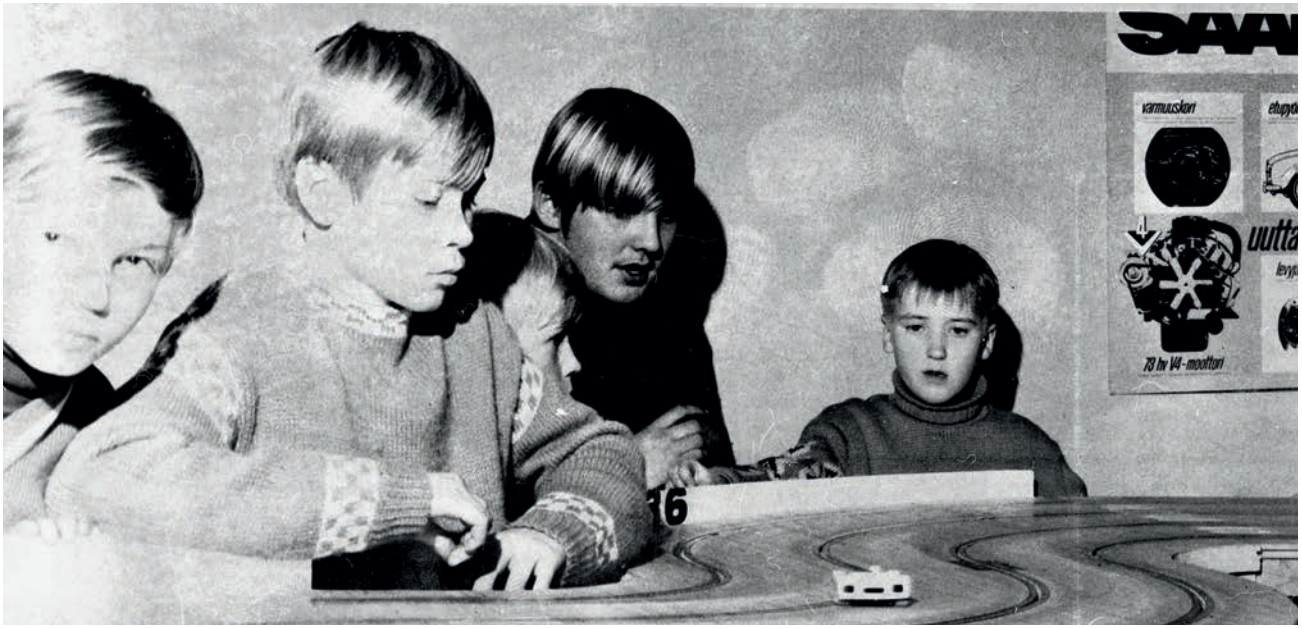

vapaatunnit. Sivukyliltä kun tulivat linja-autoilla, ni ne tulivat suoraan sinne. No, sen mä muistan siitä eka kesästä tosiaan, että kun ne oli suosittuja olleet ne diskot, että niitä järjestettiin sillon ensimmäisen kesän aikana joka tiistai- ja perjantai-ilta. Et jotenkin mä järjestin niitä siinä kesän aikana niin paljon, että mä järjestin niinku itteni irti niistä, että mä en niinku, että sellanen disko nyt ei sillä lailla kauheesti kiinnosta. Kyllähän ne sillon ihan hyvin meni ja niis oli paljon porukkaa ja niistä tykättiin.

Mitähän siinä, no se oli se talo, kun siellä oli paljon muitakin käyttäjiä, kansalaisopistoa, ja sitten siihen aikaan vielä, kun mä sinne menin, siellä vahtimestarin perhe asuikin siinä talossa. Joka oli ihan tosi hyvä, että se kyllä huolehti sitte hyvästä järjestyksen pirostakin sitte. Että kaikenmoisia tämmösiä kursseja. Leirejä meillä ei ollu siihen aikaan, kun meillä ei kunnalla leirikeskusta ollu, eikä oo vielä edelleenkään. Että semmosia tapahtumia ja kursseja mitä siellä nyt, semmosta perusjuttua. Ei sillon oikeestaan mitään retkiä tai matkoja järjestetty siihen aikaan.

Tietysti taloa pidettiin nuorille auki, mutta sitte mä erilaisia systeemejä aina mietin, et jonkun työkkärin kauttakin oli nuoria joskus pitämäs, no valvojina niinkun siellä. Niin noihan oli tosi suosittuja sitte, alko itte asias jo seitkytluvun loppupuolella, niin pingis ja biljardi, niinkun näit on joka paikas, niin meil oli oikeen biljardiliiga ja pingisliiga. Oikeen tämmösellä cup-systeemillä pelattiin niitä pelejä. Ne oli niinku pojille tosi suosittuja. Et sellasta mä niinku kaipaisin tänä päivänäkin, että löytyis, pelaahan ne tietysti biljardia tänä päivänäkin, mutta joku sellanen, että ne tosissaan niinku sais innostumaan ja keskittymään johonkin. Kun se on niin hektistä tänä päivänä." (JALASJÄRVI, Helena Lampinen 5.7.2011.)

▲ Kotkan poikia pienoissähköautoilun parissa 1970-luvun alkupuolella kaupungin nuorison askartelupajassa Siltalassa, Kotkantie 1–3. Kuva: Nuoperi/ Väinö Sinervo.

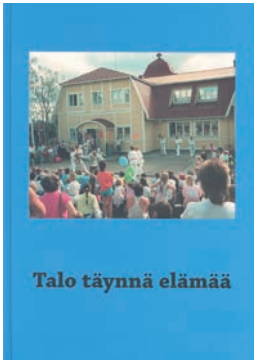

▲ Jalasjärven monitoimitalo Wilholan historiikki julkaistiin rakennuksen 100-vuotisjuhlien kunniaksi vuonna 2009.

» – Talossa toimivat vuonna 1976 nuorisolautakunta, kansalaisopisto ja musiikkiopisto. Vahtimestari Ojalan perhe asui aluksi vielä muutaman vuoden Wilholassa, ja lukuisat järjestöt käyttivät taloa erilaisiin tilaisuuksiinsa. Maatalous-, eläkeläis-, poliittiset ja nuorisojärjestöt olivat siellä vakituisia vieraita. Bingo oli pitkään yksi keskeinen toimija kahtena iltana viikossa, ja tiiviin toiminnan sekaan mahdutettiin myös yksityistilaisuuksia, näyttelyjä, kirpputoreja, huutokauppoja, pikkujouluja… Vuosittain taloa käyttivät tuhannet lapset, nuoret ja aikuiset.

Esimerkiksi vuonna 1979 Wilholassa oli lähes 30 000 nuorta ja 19 000 muuta käyttäjää. Talolle oli todella tarvetta. Nuorisolautakunta järjesti erilaisia nuorten tapahtumia, bändikonsertteja, diskoja ja peli-iltoja. Lukiolaiset viettivät Wilholassa vapaatuntejaan. Ensimmäiset heitä tulivat paikalle jo aamukahdeksalta koulukyyditysten mukana. Päiväsaikana käyttäjinä olivat nimenomaan lukiolaiset, kun iltaisin sinne tulivat yläasteikäiset nuoret. – Järjestimme suosittuja diskoiltoja, pingis- ja biljardiliigaa, erilaista kerho- ja kurssitoimintaa jne. Monia näistä tapahtumista järjestettiin yhteistyössä eri järjestöjen kanssa. Voi sanoa, että paljon enempää Wilholaan ei olisi tapahtumia sopinut. Samana iltana saattoi eri puolilla toimia 5–10 eri ryhmää, ja samanaikaisesti osa tiloista oli avoinna kaikille, tiivistää Helena.

Wilholan tulevaisuutta mietittiin pitkään. Sinä aikana ei talossa juuri tehty mitään kunnostustöitä, joten esimerkiksi salissa ja kahvilassa saattoi talvipakkasilla olla vain kymmenisen astetta lämmintä. – Kun tarpeeksi paljon laitettiin lämmintä päälle, niin hyvin tarkeni. Kylmyydestä ei valitettu. Pääovessakaan ei ollut vuosiin kunnon lukkoa. Oveen laitettiin sisäpuolelle harjan varsi poikittain, ja hyvin ovi pysyi niinkin "lukossa"." (Rintala & Käkelä 2009, 188.)

Kokkolan kaupungin nuorisolautakunnan hallinnassa oli vuonna 1978 yhteensä 992 m^2 toimitiloja, jotka olivat suurimmaksi osaksi kerhohuoneistoja. Tilat olivat säännöllisessä käytössä koko talvikauden ja nuorisoyhdistykset saivat tilat käyttöönsä ilmaiseksi. Viikoittaiset käyttövuorot määräytyivät nuorisotoimistoon tehtyjen tilojen käyttövuorovarauksien mukaan. Nuorisolautakunnan hallinnassa olivat: nuorisokahvila (158 m^2) Kokkolan urheilutalolla, Jungsborgin nuorisohuoneisto (110 m^2), Halkokarin nuorisotalo (224 m^2), Öjan nuorisohuoneisto (96 m^2), Merkuriuksen kerhokeskus (177 m^2), Ambullin kerhohuone (36 m^2), Koivukellarin kerhohuone (36 m^2) Koivuhaassa, Koivuhaan orkesteritila (23 m^2), Moottoripyöräklubin kerhohuone (30 m^2) Merkuriuksen talossa, Nuorten Palvelun nimikkokerhohuoneisto (40 m^2), Rödsön kerhohuone (32 m^2) Rodsön koululla ja Sokojan koulun kerhohuone (30 m^2). (Kokkolan nuorisotilasuunnitelma 1978–1988, 15–17.)

» Loimaan kaupungissa on neljä nuorisotilaa. Vanhin nuorisotila Loimaan Nuorisotalo, nykyisin Citynuokkari, on otettu käyttöön vuonna 1976. Talo on kokonaan nuorisokäytössä, alun perin ollut muussa käytössä. Kunnostettu siis nuorisokäyttöön. Perusremppa juuri valmistunut ja kävijämäärä

siellä iltaa kohden noin 35–40 nuorta. Muissa tiloissa kävijämäärät 10–20 riippuen illoista. Muut tilat toisten tilojen yhteydessä, mutta sisustettu ja kalustettu nuorisokäyttöön." (LOIMAA, Pirkko Suhonen, nuorisosihteeri, 30.4.2011.)

» Ruokolahden ensimmäinen vielä käytössä oleva nuorisotila (Rasiahon kerhokeskus) on otettu käyttöön 1976. Se on vuoden 2001 alusta siirretty partiolaisten koloksi." (RUOKOLAHTI, Eija Auvinen, 4.5.2011.)

» Ranualla on yksi nuorisotila, Monkkari, avoinna 6 pv viikko. Bänditila lisäksi harrastajille erillisessä paikassa. Nuorisotila Monkkari sijaitsee niin sanotussa Monitoimitalossa, jonka toisessa päässä on päiväkoti. Nuorisotilat ovat valmistuneet 1978 ja peruskorjaus on tehty 2001–2002. Monkkarissa on noin 200 neliötä, sali, aula/keittiö/pienen pieni toimisto ja ns. TV/ATK-huone. Hyvät tilat, joista saimme tosi hyvät peruskorjauksen yhteydessä. Peruskorjaukseen asti nuorisotilojen ja päiväkodin välissä oli kansalaisopiston toimisto ja luokkahuone. Nyt välissä on perhepäivähoidon toimisto ja tilat kokoontumiselle pienelle. Monkkarin kävijämäärät vuonna 2010 kasvoivat jotain 30 % edellisestä vuodesta. Todella hyvä käyttöaste, kun puhumme maaseutukunnasta, jossa osa nuorista on kuljetusten takana." (RANUA, Anitta Jaakola, vapaa-aikatoimenjohtaja, 21.4.2011.)

» Haapavedellä on yksi nuorisotila, otettu käyttöön vuonna 1979. Oma nuorisotalo alusta asti eli nuorisotaloksi rakennettu. Noin 30–40 kävijää/ilta. Viikossa noin 300–400 kävijää (laskettu myös eläkeläiset ja muut käyttäjät)." (HAAPAVESI, Sisko Isokoski, kulttuurisihteeri, 20.4.2011.)

Aina kaikki ei sujunut niin kuin oli ajateltu, eikä nuorisotilan sijoittaminen asuintalon yhteyteen aina toiminut. Turun Pääskyvuorella nuorison ja paikallisen taloyhtiön välit kiristyivät keväällä 1976 niin pahasti, että asunto-osakeyhtiöltä vuokrattu nuorisotila jouduttiin sulkemaan. Tapahtumista kerrottiin nuorisotoimiston

▼ Ilta-Sanomat 29.4.1976.

Kesäksi kadulle!

Turku (IS) Satakunta nuorta Turun Pääskyvuoressa valmistautuu viettämään kesäänsä kadulla.

Heidät häädettiin omista tiloistaan nuorisotalosta. Heitä pidettiin liian pahatapaisina. Samalla heidät irrotettiin kokonaan nuorisotyön vaikutuksesta ja ohjauksesta.

Nyt heillä on tilaisuus kieroutuntyytyväisiä, sillä tämä ei enää edessä. 29.4.76

Pääskyvuoren nuorisotalon kohtalo askarruttaa monia turkulaisia. Mikä meni pieleen.

Arsytettiinkö nuoret tahallisella ajojahdilla, onko kaupungin nuorisotyö tehotonta vai täytyykö osaa nuorista pitää niin paatuneina, että heidät on potkaistava joka paikasta ulos, viime aikaa järjestäytyneen yhteiskunnan ulkopuolelle.

Pianokin pirstaleiksi

kerhokeskuksen nuorten ja paikallisten asukkaiden välit niin huonoksi, että nuorisotilat irtisanottiin huhtikuun alusta. Nuoret heitettiin kadulle.

Murheelliselta tilanne näyttikin irtisanomisen aikoihin. Nuorisotoimiston omassa raportissa todetaan näin:

"Syksystä 1975 alkaen on kerhossa aloitettu siellä kokoontuneen järjestöihin kuulumattoman nuorison toimesta hillitön kiinteistöjen ja irtaimiston tuhoaminen. Mm. seinilttä on revitty kar-

ovia on rikottu ja porraskaide irrotettu sekä käymälöiden seinät ja talon ulko-oven ympärys sotkettu piirroksin ja kirjoituksin. Lisäksi irtamistoa on tuhottu: tuoleja, piano, pelipöytä, mahonkisen kaapin ovet".

Väkivaltaisuuksiakin ilmeni. Talon asukkaat — nuorisotilat olivat kerrostalon siipirakennuksessa — sanovat että heitä uhkailtiin. Nuoret puolestaan kertovat, että talossa innokkaita järjes jotka olivat aseis tingein.

Turha säästää työvoimasta

Pääskyvuoren epäonnistu seen on eri ryhmillä tar oma näkemyksensä.

Erään taloyhtiön asukk mielipide, jonka hän ilmo nuorisotoimiston tapauksesta kemässä raportissa, on nuori loista ja sen käytöstä myö nen. Hän katsoo koko epäo tumisen juontavan juu muutamien talossa asuvien naatikkojen nuorisovihamie

▼ Turun Päivälehti 3.4.1976.

Mielten kuohunta ja kärjistyminen johti tähän:

ERHOKESKU

KERHO AVOINNA VAIN JÄRJESTÖIL-LE

NUORISOLAUTAKUNTA

Näin kävi, toiseavat Turun nuorisolautakunnan uusi puheenjohtaja Pekka Lehtinen ja nuorisotoimistossa työskentelevä Suvi Koivisto Pääskyvuoren kerhotilan ovella. Alueella on yli 1 500 7-19 vuoden ikäistä nuorta, eikä yhtään neliötä yleistä kerhotilaa. Myöskin vieroinen Lauste on ilman nuorisotiloja.

PÄÄSKYVUOREN NUORET NYT ILMAN KERHOTILAA

. . . eikä enää heillekään, sillä ovet suljettiin 1. 4. kokonaan. Nyt nuoret kokoontuvat vieroinen huoltoasemaan nurkilla. Kerhotila tulee tietokonetyityksen käyttöön, joka saa siis alakerran lisäksi myös yläkerran. Yritykselä on ollut laajentumistarvetta jo jonkin aikaa.

raportissa näin: ”Syksystä 1975 alkaen on kerhossa aloitettu siellä kokoontuneen järjestöihin kuulumattoman nuorison toimesta hillitön kiinteistön ja irtaimiston tuhoaminen. Mm. seiniltä on revitty karmilistoja, lattialaattoja irroitettu, ovia rikottu ja porraskaide irroitettu sekä käymälöiden seinät ja talon ulko-oven ympärys sotkettu piirroksin ja kirjoituksin.” Talon asukkaiden mielipiteet jakaantuivat vuokrasopimuksen irtisanomisesta lopulta melko tasan puolesta ja vastaan, mutta nuorten mielestä talossa asui joukko turhan innokkaita järjestyksenpitäjiä, jotka ärsyttivät heitä puuttumalla pienimpiinkin asioihin. (Turun Päivälehti 3.4.1976; Ilta-Sanomat 29.4.1976; Kallioniemi 1993, 56.)

Nuorisokahvilat olivat suosiossa

Raisiossa tehtiin päätös nuorisokahvilatoiminnan kunnallistamisesta vuoden 1971 alusta lähtien, ja kunnanvaltuusto myönsi määrärahoja kahvilatoiminnan kehittämiseen. Nuoret lähtivät innolla mukaan toimintaan, joka perustui nuorten omien mieltymysten ja toiveiden huomioon ottamiseen. Mahittulan koululle maaliskuussa 1971 avatun nuorisokahvilan lisäksi samantapainen toiminta aloitettiin Raision keskustassa, vanhan pankin tiloissa. Siellä kahvilasta vastasivat järjestöt yhdessä seurakunnan kanssa. Nuorisokahvilatoimintaan otettiin kuitenkin kantaa myös kriittisemmin. Keskustan nuorisokahvilan aukioloaikoja mm. moitittiin liian myöhäisiksi. (RAISIO, Tuominen 2005, 40.)

▼**Turun Sanomat ja Åbo Underrättelser 22.4.1974.**

Turussa avoin nuorisotyö lisääntyi 1970-luvun alussa voimakkaasti, kun nuorisotoimeen saatiin erityisnuorisotyösihteerin virka. Kerhokahviloitten määrä kasvoi, ja seitsemänkymmentäluvun puolivälissä Turussa oli vuonna 1968 avatun POP-kellarin ohella jo useampia nuorisokahviloita. Kahvilat toimivat Ilpoisissa, Jyrkkälässä, Mäntymäessä ja Martinsillan nuorisotalolla. (TURKU, Kallioniemi 1993, 54, 56.) Ruotsinkielisillä nuorilla oli oma Zabadak-klubinsa, joka avattiin keväällä 1974 (Turun Sanomat 22.4.1974).

Kun Turun Ilpoisten nuorisokahvila avattiin 1.9.1971, Eeva Grönroos aloitti siellä työt. Tuolloin 24-vuotias Grönroos työskenteli kahvilassa yhteensä 36 vuotta, aina eläkkeelle lähtöönsä saakka. Nimikkeenään hänellä oli tänä aikana mm. valvoja, kerhokahvilanhoitaja ja nuoriso-ohjaaja. Nuorisotoimenjohtaja Kalevi Perho opasti uuden nuorisokahvilan työntekijää sanomalla, että vaikka paikalla olisi vain yksi nuori, hänelle pitää keksiä tekemistä ja olla valmis kuuntelemaan häntä. Kahvilassa käyvien nuorten ikäjakauma oli alkuaikoina suuri. Alaikärajana pidettiin kolmeatoista vuotta ja vanhimmat kävijät olivat vain pari vuotta ohjaajaansa nuorempia. Nuorisokahvila pidettiin avoinna viitenä päivänä viikossa ja limudisko järjestettiin joka perjantai aina siihen asti kunnes nuorisokeskus Palatsi valmistui Turun keskustaan 1990-luvun puolivälissä. Parhaat yleisömäärät nähtiin 1970-luvun lopulla, kun diskossa oli 150 kävijää ja piha-alueella vielä lisää väkeä. (TURKU; Grönroos 7.6.2006.)

Paikalliset nuorten bändit saivat esiintymiskokemusta, kun pääsivät ”kiipeämään lauteille” nuorisotiloissa. Turun POP-kellarissa esiintyivät syksyllä 1979 muiden muassa Sister Ray, Kolmas Vasemmalta, Pogomotiivi, Korroosio, Härski voi ja T-Birds. (TURKU, Kallioniemi 1993, 56.)

Vuonna 1974 Raisiossa oli jo useita nuorisotiloja. Mahittulan nuorisotalo oli avoimen toiminnan lisäksi myös järjestöjen käytössä ja siellä oli bändien harjoitustiloja. Nuorisojärjestöjen ja yhteisöjen käytettävissä olivat myös Raision liikekeskuksen kerhohuone, Rankion kerhomaja, Kuninkaanojan koulu, Ihalan kerhomaja, Björkin mökki ja Honkalan nuorisotalo. Lisäksi leiripaikkoina olivat käytössä Luonnonmaan Kesäranta, jonka Raision kunta hankki virkistysalueekseen jo vuonna 1958, sekä Karhuluoto. (RAISIO, Tuominen 2005, 40–41.)

Mahittulan nuorisotalo on Raisiossa edelleen toiminnassa. Sen lisäksi nuorisotoimen käytössä ovat Hakinmäen nuorisotila, Kaanaan Kylätalo ja nuorisotila ja Krookilan nuorisotila Krokkari sekä musiikkiharrastetila Pommari. Naantalin Luonnonmaalla

▼ **POP-kellarissa järjestettiin bändi-iltoja 1980-luvullakin. Turkulainen 16.2.1984.**

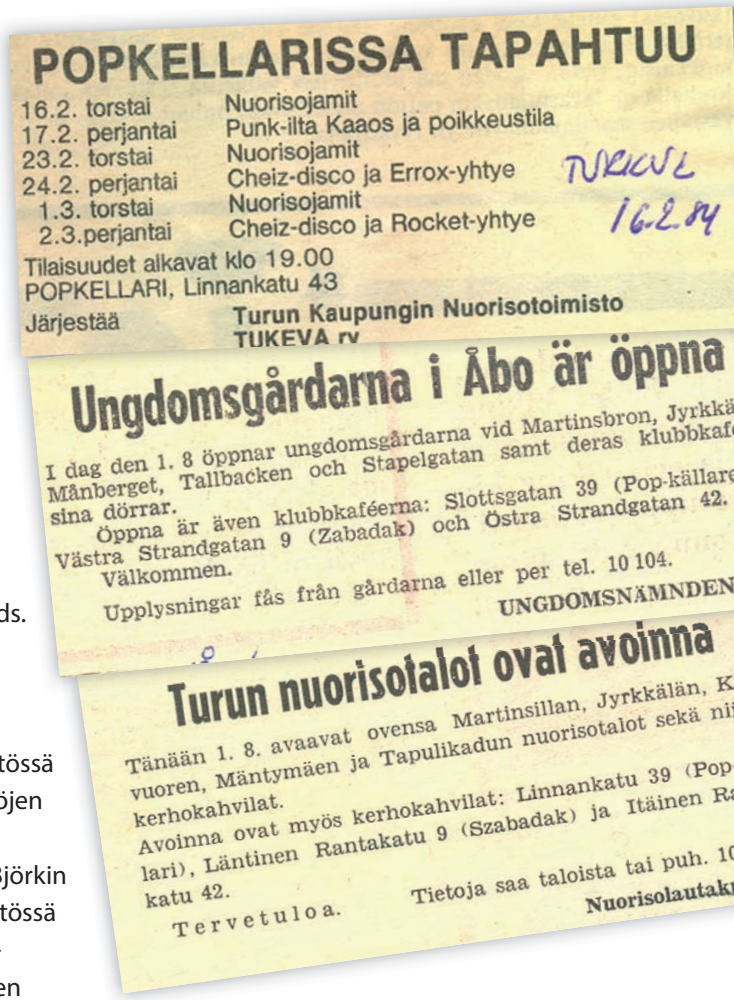

POPKELLARISSA TAPAHTUU

16.2. torstai	Nuorisojamit
17.2. perjantai	Punk-ilta Kaaos ja poikkeustila
23.2. torstai	Nuorisojamit
24.2. perjantai	Cheiz-disco ja Errox-yhtye
1.3. torstai	Nuorisojamit
2.3.perjantai	Cheiz-disco ja Rocket-yhtye

TURKU L 16.2.84

Tilaisuudet alkavat klo 19.00
POPKELLARI, Linnankatu 43
Järjestää Turun Kaupungin Nuorisotoimisto
TUKEVA ry

Ungdomsgårdarna i Åbo är öppna

I dag den 1. 8 öppnar ungdomsgårdarna vid Martinsbron, Jyrkkä
Månberget, Tallbacken och Stapelgatan samt deras klubbkafé
sina dörrar.
Öppna är även klubbkaféerna: Slottsgatan 39 (Pop-källare
Västra Strandgatan 9 (Zabadak) och Östra Strandgatan 42.
Välkommen.
Upplysningar fås från gårdarna eller per tel. 10 104.
UNGDOMSNÄMNDEN

Turun nuorisotalot ovat avoinna

Tänään 1. 8. avaavat ovensa Martinsillan, Jyrkkälän, K
vuoren, Mäntymäen ja Tapulikadun nuorisotalot sekä ni
kerhokahvilat.
Avoinna ovat myös kerhokahvilat: Linnankatu 39 (Pop
lari), Läntinen Rantakatu 9 (Szabadak) ja Itäinen Ra
katu 42.
Tervetuloa. Tietoja saa taloista tai puh. 1
Nuorisolautak

▲ **Turun nuorisolautakunta ilmoitti tilojen syyskauden avajaisista 1.8.1974, Åbo Underrättelser ja Turun Päivälehti.**

sijaitseva Kesärannan kurssi- ja leirikeskus on pääasiassa raisiolaisten järjestöjen ja yhdistysten sekä leirikoulujen käytössä. (www.raisio.fi, 5.4.2012.) Pommari on Raision lukion kentän alle rakennettu väestönsuoja, jonka nuorisotoimi sai käyttöönsä vuonna 1976. Pommarissa ovat treenanneet monet paikalliset bändit, joista mm. SIG ja Korroosio tunnetaan laajemminkin. (RAISIO, Tuominen 2005, 45–46.)

Siilinjärvellä nuorisolautakunta piti Kirkonkylän nuorisokahvilaa urheiluseuran omistamalla Kuilun Pirtillä. Kahdeksansadan neliön rakennuksesta nuorisokahvilan aluetta oli noin 250 neliötä. Kahvilan käytössä olivat eteis- ja naulakkotilat, ravintola, keittiö, WC-tilat sekä varastotiloja. Pöytiä ja tuoleja oli noin sadalle hengelle. Lisäksi kahvilassa oli pöytätennispöytä, korona ja muita pelejä sekä stereolaitteet. (Nuoperi/OKM, Siilinjärven kunnan nuorisolautakunnan kirje opetusministeriölle 14.4.1973.)

» Nuorisolautakunta on vuoden 1971 syksystä lähtien ylläpitänyt järjestäytymättömälle nuorisolle tarkoitettua avoimin ovin toimivaa nuorisokahvilaa, jonne musiikin ja pelien lisäksi on järjestetty erilaista ohjelmaa. Tarkoituksena on ollut tarjota vaihtoehto baareissa istumiselle sekä antaa virikkeitä ja mahdollisuuksia erilaiseen harrastustoimintaan. Paikan avaamisen jälkeen sen todettiin saaneen yllättävän suuren suosion, vaikka matkaa keskustasta on 2 km. Toiminnan vakiinnuttua on kuitenkin todettu, että sijainti on liian syrjäinen, mutta vastaavaa toimintaa varten ei keskustassa ole tällä hetkellä tilaa. Nuorisolautakunta maksaa vuokraa Siilinjärven Ponnistukselle 60 mk/käyttökerta (3 tuntia). Seuran antaman laskelman mukaan vuokra peittää vain käytöstä aiheutuvat kulut." (Nuoperi/OKM, Siilinjärven kunnan nuorisolautakunnan kirje opetusministeriölle 14.4.1973.)

» Kahvila on ollut auki kahtena iltana viikossa, tiistaisin ja torstaisin 19–22 ja syksystä 1972 lähtien 18.30–21.30. Isäntänä on toiminut Gunnar Hietainen, Heikki Ahonen ja Heikki Ikola. Kahvilatoimikunnan vaalit on vuoden aikana toimitettu kaksi kertaa. – – – Kahvilassa oli kevätpuolella 37 kahvilailtaa, joista ohjelmallisia 10. Kävijöitä oli yhteensä 3 115, iltaa kohden 84. Syksyllä 1972 on ollut kahvilailtoja 28, joista ohjelmallisia 5, kävijöitä yhteensä 1 744, iltaa kohden 62. Vierailijoista mainittakoon mm. Kuopion Nuorisoteatteri, jonka esityksen innostamana perustettiin oma nuorisoteatteri, jonka Siilinjärven kansalaisopisto otti piirikseen. Disko- ja elokuvaillat ovat olleet yleisimpiä ohjelmallisista illoista. Vuoden aikana kahvilassa on suoritettu kaksi kyselyä, koskien mm. ikärajoja, ohjelmaa, jäsenkorttia ym. Uutuuden viehätys kahvilatoiminnasta on haihtunut. Kävijöiden mielestä mm. kahvilan liian syrjäinen sijainti ja ristiriidat eri ikäryhmien välillä ovat saaneet aikaan sen, että kävijämäärä on supistunut edellissyksystä ja viime keväästä." (Nuoperi/OKM, Siilinjärven nuorisolautakunnan toimintakertomus v. 1972.)

OTE KOTKAN KAUPUNGIN ENTISEN NUORISOTOIMENJOHTAJAN VÄINÖ SINERVON ITSENÄISYYSPÄIVÄN PUHEESTA KOTKAN NUOKKARILLA VUONNA 1998

”Pääsen vihdoin tähän taloon. Kotka Svenska Samskolan muutettua pois täältä uusiin tiloihinsa Korelaan saimme käyttää talon toista päätä jo v. 1971 nuorisotoimintaan ”aputiloina”, ja toista päätä käytti silloin kauppaoppilaitos samaan tarkoitukseen. Sittenpä alkoi kuulua kummia.

Toimistopäällikkö Aarne Sivonen kirjoitti *”Kotkan alueen kunnallisen nuorisotyön neljä vuosikymmentä 1946–1986”* -historiikissa näin: Kun nuoriso- ja retkeilylautakunnan esitystä Samskiksen saamisesta nuorisotaloksi ”ei kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa saatu nopeasti ratkaistuksi, liikehti paikallinen nuoriso lokakuun lopussa 1971 ja yritti vallata koulun. Valtausyritys tapahtui heti sen jälkeen, kun talon nuorisotaloksi muuttamista tarkoittava esitys vedettiin takaisin kaupunginvaltuustossa lisäselvitysten saamiseksi. Valtausyritykseen osallistui 100–150 nuorta, joista poliisi, joka esti valtausyrityksen, vei muutamia poliisilaitokselle.” Tämä oli nuorten itsensä ja heti tuoreeltaan antama ”lisäselvitys” sitä kaivanneille! Mallia oli kai saatu taannoisesta ylioppilaiden tunnetusta ”Vanhan valtauksesta”. – Olipa sekin tosi väkevää mutta anarkistista ”puhetta”!

Kaupunginarkkitehti Lauri Heinänen laatikin talon korjaus- ja muutossuunnitelman nuorisotaloksi. Kunnostaminen aloitettiin v. 1972 alussa. Nuorisotalona se on sitten toiminutkin v. 1973 alusta lukien. Nuorisokeskuksen tupaantuliaiset pidettiin kuitenkin vasta 20.1.1975 eli pian 24 vuotta sitten.

Pitihän taloon saada huonekalutkin, mutta rahat olivat lopussa. Saimme mielestämme oivan idean: tehdään yhteistyötä eläkeläisten kanssa. Heilläkin oli puutetta toimitiloista. Hehän voisivat käyttää samoja tiloja päivällä ja nuoret taas illalla. Tuskin siinä mitään ongelmia olisi. Sitä paitsi eläkeläisten joukossa olisi niitäkin, jotka osaisivat kunnostaa vanhoja huonekaluja ja tehdä paljon muutakin paikan hyväksi. Eikö ollutkin hieno juttu! Aluksi kaikki sujui hyvin, ja olimme iloisia uusista ystävistämme. Vanhat huonekalutkin tulivat korjatuksi ja tuntui kuin Nuokkari olisi saanut uuden elämän. Mutta ajan oloon syntyi ristiriitoja nuorten ja eläkeläiskäyttäjien välille. Hekin nimittäin halusivat iltavuoroja, ja kenties heilläkin oli siellä ”omia virityksiään”, joihin ei saanut koskea. Sitä paitsi 80-luvun alkupuolella salaperäinen NTL-liike nosti päätään ja yllytti mm. seinätöherryksillään nuorisoa kapinaan, ellei kaupungin nuorisotila-asioita saada kuntoon.

Ilta-Sanomat kirjoitti 14.12.1981 otsikolla ”Onko polttopullojen aika?”, että ”NTL on oire kotkalaisen jengi-nuorison epätoivosta. Viikonlopuksi ei ole muuta paikkaa kuin kylmät kadut, sillä kaupungin nuorisotilat ovat mm. näytelmäkerhojen ja Beetel-seurakunnan käytössä.” Niinpä taas nämä nuoret panivat pystyyn mielenosoituksia, esittivät uhkauksiaan ja vaativat, että Nuokkari on saatava kokonaan nuorten käyttöön. Se oli jotenkin levotonta ja tuskallista aikaa!

Myös naapuristo oli vihoissaan avointen ovien eli Kotka-kerhon iltoina täältä kantautuvasta melusta ja monesta muustakin haitasta. Jotkut nuorista tunkivat sisään viinaksien kanssa ja käyttäytyivät väkivaltaisesti toisiaan ja jopa eräitä ohjaajiaankin kohtaan. Yritimme sovitella, mutta ”vaihtelevalla” menestyksellä. Poliisi vieraili tuon tuostakin Nuokkarilla. Ja terveysviranomaiset mittailivat desibelejä myös kadun toisella puolella olevissa asuinhuoneistoissa. Tilanne saatiin vähitellen rauhoitetuksi, mutta tuskinpa ihan Nuokkarin ja siellä toimivien nuorten parhaaksi.

”Tupakkalaki” eli Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 1.3.1977 alkaen toi tosi tervetulleen parannuksen Nuokkarinkin elämänmenoon. Lakiin vedoten nuorisolautakunta kielsi silloin toimitiloissaan tupakanpolton. Ainakin hengitysilma raitistui, nuorten ja heidän ohjaajiensa työympäristö parani ja toivoaksemme sen myötä myös pelätty syöpäriski pieneni. Mutta kadunlakaisijan työ lisääntyi, kun ongelma siirtyi ulos.

Poliisi vieraili tuon tuostakin Nuokkarilla. Ja terveysviranomaiset mittailivat desibelejä myös kadun toisella puolella olevissa asuinhuoneistoissa.

Useasti nuorisonohjaajat tunsivat olevansa kuin puun ja kuoren välissä: toisaalta piti puolustaa nuoria ja ohjailla heitä aikuisuuteen, ottamaan vastuuta omasta elämästään ja aikanaan myös tästä yhteiskunnasta, ja taas toisaalta saada kaupunginisät ja -äidit vakuuttuneiksi nuorisotyön tarpeellisuudesta ja määrärahoin tukemaan hankkeitamme. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon vaikka taistelu tämän talon säilyttämisestä nuorisotalona ja sen korjaaminen ja kunnostaminen tarkoitustaan vastaavaksi. Koko ajan oli tulena takapuolemme alla tietoisuus siitä, ettei nuoruudella tai nuorilla ole aikaa odottaa. Lisäksi mieltämme askarrutti kysymys, miten "häirikkö-nuoret" vielä tuossa elämänvaiheessaan osaisivat käyttää hyväksyttäviä, demokratian mukaisia, vaikuttamis-keinoja eivätkä turvautuisi anarkiaan? – Missä he niitä taitoja olisivat vielä oppineet, ja missä muualla he niitä oppisivatkaan, kun poliittiset nuorisojärjestötkin olivat jotenkin lamassa? – Niin lähellähän oli heillä se aika, jolloin itkulla ilmaistiin pahaolo ja hätä. Entä kun tämä tärkeitten sosiaalisten taitojen oppimisen kannalta korvaamattoman arvokas etsikkoaika on menetetty? Siperiako ne saa heille opettaa? Se olisi turhan kova koulu!

Hyvät kuulijat! Näillä seinillä olisi varmaan tuhat ja yksi tarinaa. Ne kertoisivat onnistumisen ja aikaansaamisen ilosta, ne kertoisivat myös epäonnistumisen tuskasta, peloista ja ahdistuksista, mutta varmaan ne kertoisivat myös elämänuskosta ja toivosta. Parhaimmillaan tämä on ollut optimistien työpaja. Toivokaamme, että niin olisi vastakin! Kotkalainen sananparsi sanookin, että "*pelaamaan oppii vain pelaamalla, ei katsomosta huutamalla*"." (Sinervo 2007, 73–76.)

Suomessa energiakriisi, betonia ja peruskoulua

» Kun olin lapsi, olivat kesät lämpimiä. Kala söi, presidentti oli kalju ja ihmisestä tiesi missä hän oli, kun hän vastasi puhelimeen." (Nimimerkki Buddha 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

Maailmanlaajuinen energiakriisi vuonna 1973 vaikutti vahvasti Suomessakin. Valtioneuvosto julkisti laajan energiansäästöohjelman, jonka mukaan teiden kattonopeudeksi määrättiin 80 kilometriä tunnissa, mainosvalot sammutettiin kaupungeissa yöajaksi ja asuntojen huonelämpötiloja alennettiin.

TIESITKÖ TÄMÄN?

Vuosikymmenen alku oli maaseudulla liikennöivien kauppa-autojen kulta-aikaa. Vuonna 1970 Suomessa oli 1 228 myymäläautoa.

Moottoriteiden valaistus, moottoriajo-neuvokilpailut ja harrasteilmailu kiellettiin kokonaan.

Vuosikymmenen alussa suomalaisista 15–64-vuotiaista miehistä kuului työ-voimaan 82 prosenttia ja samanikäisistä naisista töissä kävi 62 prosenttia. Puolessa välissä 1970-lukua suomalaisista työikäisistä enää 15 prosenttia työskenteli maa- ja metsätaloudessa. Teollisuus työllisti kolmasosan, ja suurimmaksi työllistäjäksi oli ehtinyt kasvaa palveluala. Julkisen sektorin työpaikat lisääntyivät, erityisesti opetustoimessa ja terveyden- ja sairaanhoidossa. Peruskoulut tulivat vähitellen kansakoulujen sijaan, ja koko maan kattava terveyskeskusjärjestelmä luotiin. Naisten työssäkäynti lisääntyi huomattavasti.

Nuorena 1970-luvulla

Suomessa oli 1970-luvun alussa noin 1,3 miljoonaa 10–24-vuotiasta eli heitä oli noin neljännes maan väestöstä. Sodanjälkeisiin suuriin ikäluokkiin kuuluvat, vuosina 1945–1950 syntyneet, olivat nyt vähän yli kaksikymppisiä. Edellisen vuosikymmenen tapaan maaseudun nuoria lähti kaupunkeihin paremman tulevaisuuden toivossa.

» Vuosittain siirtyy maalta kaupunkiin tuhansia nuoria ihmisiä. Nuoret joutuvat hakeutumaan kaupunkeihin työnsaannin tai opintojensa vuoksi. Sitä mukaa kun maaseutu koneistuu, se pystyy elättämään yhä harvempia nuoria ja heidän on pakko siirtyä asutuskeskuksiin, missä on teollisuutta ja työmahdollisuuksia." (Kaarela 1971, 63.)

Teiniliitto oli koulunuorison tärkein vaikuttamiskanava. 1970-luvun alussa puolueiden nuorisojärjestöt kiinnostuivat sen toiminnasta. Monet nykypäivän päättäjistä ovat aloittaneet yhteiskunnallisen uransa Teiniliiton aktiiveina, mm. Erkki Tuomioja, Ilkka Kanerva, Erkki Liikanen, Esko Aho, Ben Zyskowicz ja Satu Hassi.

» Koululaiset eivät ole jääneet sivusta seuraamaan, kuinka ja minne heitä heitellään. He ovat alkaneet itse muuttaa ympäristöään. Tehokkain tapa saada äänensä kuuluviin on järjestäytyä, ja sen ovat myös koululaiset huomanneet.

1970-LUVULLA

- Suomen tasavallan presidenttinä oli koko vuosikymmenen Urho Kaleva Kekkonen.
- Itsenäinen Suomi täytti 60 vuotta 1977.
- Yhdysvalloissa oli presidenttinä Richard Nixon vuoteen 1974. Hänen jälkeensä presidentiksi valittiin Gerald Ford, joka hoiti virkaa yhden kauden. Vuosikymmenen kolmas presidentti Yhdysvalloissa oli James "Jimmy" Carter vuodesta 1977 lähtien.
- Neuvostoliiton johdossa oli Leonid Brezhnev.
- YK:n pääsihteeriksi valittiin itävaltalainen Kurt Waldheim vuonna 1972 burmalaisen U Thantin jälkeen.
- Ruotsissa valtaistuimelle nousi kuningas Kaarle XVI Kustaa vuonna 1973, isoisänsä, kuningas Kustaa VI Aadolfin kuoleman jälkeen.
- Neiti Silvia Sommerlath ja Ruotsin kuningas Kaarle XVI Kustaa vihittiin avioliittoon 19.6.1976. Ruotsin kuningasparin esikoinen, prinsessa Victoria, syntyi vuonna 1977 ja prinssi Carl Philip vuonna 1979.
- Iranin shaahi Mohammed Reza Pahlavi syrjäytettiin vallasta vuonna 1979 ja hän kuoli seuravana vuonna maanpaossa Kairossa.

▶Kaupassa maidot ja jugurtit olivat tiskin takana kylmäkaapissa. Kuva Pekka Kuosmanen.

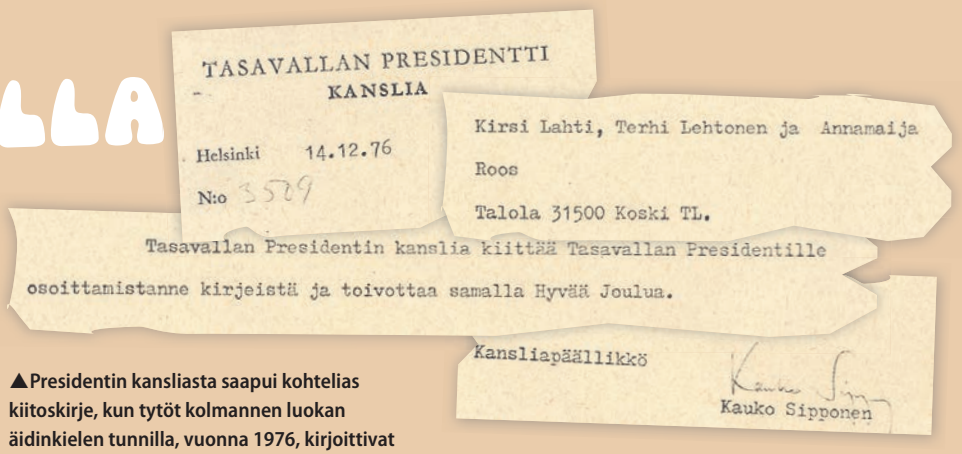
TASAVALLAN PRESIDENTTI
KANSLIA

Helsinki 14.12.76

N:o 3579

Kirsi Lahti, Terhi Lehtonen ja Annamaija Roos

Talola 31500 Koski TL.

Tasavallan Presidentin kanslia kiittää Tasavallan Presidentille osoittamistanne kirjeistä ja toivottaa samalla Hyvää Joulua.

Kansliapäällikkö

Kauko Sipponen

▲Presidentin kansliasta saapui kohtelias kiitoskirje, kun tytöt kolmannen luokan äidinkielen tunnilla, vuonna 1976, kirjoittivat kirjeen Urho Kekkoselle.

▶ Tasakatto oli 1970-luvun uutuus. Valitut Palat toukokuu 1970.

▼ Koulussa harjoiteltiin sekä kaunokirjoitusta että tekstausta.

SUOSITUIMMAT NIMET 1970-LUVULLA

MIEHET: Juhani, Tapani, Petteri, Antero ja Tapio.
NAISET: Johanna, Maria, Susanna, Maarit ja Hannele.

(VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN NIMIPALVELU.)

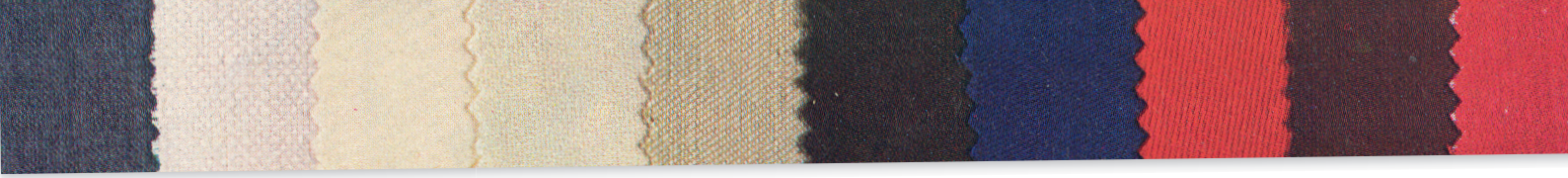

Teiniliitto ja Ammattikoululaisten Liitto ovat varteenotettavimmat koululaisjärjestöt. Niiden piirissä on pitkälti toistasataa tuhatta koululaista noin kuudessa ja puolessa sadassa koulussa, ja etenkin Teiniliitto on ripeästi kehittymässä huomattavaksi valtakunnalliseksi vaikuttajaksi, jota ei kellään koululaitoksen puitteissa toimivalla ole varaa sivuuttaa." (Aro 1971, 54–55.)

» Erilaiset sosiaaliset velvollisuudet, kuten osallistuminen eturyhmien, yhdessäoloryhmien tai harrastuspiirien toimintoihin ovat levinneet entistä nuorempien ja laajempien joukkojen elämään kuuluviksi. Täyteen merkityt kalenterit jokaisen päivän kohdalla ovat kuvaamassa nykyaikaisten nuorten elämäntapaa. Näistä vapaa-ajan velvollisuuksista on joidenkin kohdalla muodostunut säännöllisesti toistuva osapäivätyö ilman palkkaa. Harrastusten kasaantuminen on nykypäivän ilmaus kansan viisaudelle: "Kyllä tekevä työtä löytää". Harrastaville tulee ohjelmaa liikaa ja harrastuksista vetäytyville tulee ajankäyttöongelmia." (Pyhtilä 1971, 81.)

» Suoritettujen tutkimusten mukaan ovat suosituimmat liikuntamuodot nuorison keskuudessa seuraavat: Pojat: hiihto. lentopallo, yleisurheilu, jalkapallo, uinti, kävely, jääkiekko, koripallo, sulkapallo ja voimistelu sekä tytöt: kävely, hiihto, uinti, voimistelu, pyöräily, sulkapallo, lentopallo, pesäpallo, koripallo ja yleisurheilu." (Klemola 1971, 164.)

Hippityyliä, liehulahkeita ja tolppakorkoja

Ruskea, keltainen, vihreä ja oranssi olivat 1970-luvun värejä niin sisustuksessa kuin vaatteissakin. Suosikkimateriaaleja olivat vakosametti, pehmeä joustofrotee, denim ja intianpuuvilla. Paljon käytettiin myös erilaisia helppohoitoisia tekokuitukankaita.

» 70-luvulla ruskea oli hieno väri. Meillä oli ruskea sohva, ruskeat keittiön kaapiston nupit ja kullanruskea auto, jossa oli ruskeat penkinpäälliset. Mulla oli ruskeat housut, ruskea villapaita, ruskeita sukkia, ruskeat sukkahousut (!!) ja ruskea talvitakki. Ruskeaa saattoi piristää vaaleanruskeat tai keltaiset viivat, kuten meidän sohvassa." (Nimimerkki AnaMasa 30.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» Parhaiten on jäänyt mieleen 70-luvun alusta pitkä ruskeakuvioinen midiliivi, salmiakkiraita, keltainen tiukka paitapusero ja ruskeat gaucho-housut (sellaiset leveät, puolipohkeeseen yltävät). Kengät oli ruskeaa mokkaa, tosi paksupohjaiset klompsut. Tukka pitkä ja otsalla ns.hippipanta. Ai, että olin muodikas." (Nimimerkki Mimmi 26.2.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/50/1478972/nuoruutesi-vaatemuoti/, 29.5.2012.)

» Ruskeasta tulivat mieleen vakosametiset Retu-kengät. Ne olivat mukavat jalassa." (Nimimerkki Alamummo 30.10.2008,

▲ Kosken Tl kunnan Talolan ala-asteen kolmasluokkalaiset keväällä 1977.

▲ Nuortenohjelma Poppeliin Yleisradioon lähetetty "rälläyskortti". Nuoperi/Uma Aaltonen.

- Suomessa siirryttiin yhdeksänvuotiseen peruskouluun vähitellen 1970-luvun aikana.
- Äänestysikä laskettiin Suomessa 20 vuodesta 18:aan vuonna 1972.
- Täysi-ikäisyyden raja laskettiin Suomessa 20 vuodesta 18 ikävuoteen vuonna 1976.
- Vuosi 1979 oli YK:n lapsen oikeuksien vuosi.

http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» Hai-saappaiden ja Retujen/Tahvojen lisäksi oli myös Lokki-tossuja. Eli Nokian kusiluikkareista hiukan tuunatut siniset kangastossut valkoisella kumipohjalla." (Nimimerkki Leon 30.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

Tytöt neuloivat ja virkkasivat värikkäitä paitoja, liivejä, mekkoja, myssyjä ja kaulahuiveja. Valmisvaatteita somistettiin applikoinneilla ja kirjonnalla. Hippityyli oli yhä voimissaan pukeutumisessa, vaikka itse aate olikin enimmäkseen jäänyt 60-luvulle. Nyt tyyliin sekoittui intialaisvaikutteita. Ryppypintaisesta ns. intianpuuvillasta valmistetut leveähihaiset paidat ja pitkät hameet olivat suosittuja. Paitojen etumuksissa oli usein nyöripunos. Samantapaisia olivat puuvillaiset joustinneuleiset aluspaidat, ns. laamapaidat, joita batiikkivärjättiin itse ja pidettiin sellaisenaan ilman päällispaitaa.

» Samettihousut ja -haalarit, suurikuvioinen minikotelomekko + saappaat, tiukka isokuvioinen jersey-poolopaita, pitkä intianpuuvillahame ja itse värjätty laamapaita, maxiliivi, mustaa jerseytä housujen tai minihameen kanssa, alla poolopaita. Samettihousujen kanssa jatsarit, ryppyvartiset saappaat. Tukka pitkä (jäi istuessa pepun alle), sipulipussityylinen virkattu pipo. Jopo-polkupyörä viimeisteli tyylin. Näin 60–70-lukujen vaihteessa. 1971 Lontoossa otetussa kuvassa Carnaby Streetiltä ostettu napatoppi, vinoraitainen, trumpetti-lantiofarkut ja siniset paksupohjaiset vinyylipistokkaat. Wau!" (Nimimerkki Sitäsuntätä 28.2.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/50/1478972/nuoruutesi-vaatemuoti/, 29.5.2012.)

Pitkät, paloista ommellut farkkuhameet olivat myös muotivaatteita. Ulos lähtiessään naiset pukivat ylleen kokohaalarin, pitkän ns. maximekon tai leveälahkeisen housupuvun. Kotona oli mukava häärätä rimpsullisessa emännän essussa. Toisaalta myös mini oli, varsinkin vuosikymmenen alkupuolella, edelleen muotia, niin puolihameena kuin mekkonakin.

Unisex-muoti puki nuoret miehet ja tytöt samanlaisiin vaatteisiin: lantiomalliset housut olivat leveälahkeisia ja puserot ja takit vartalonmyötäisiä. Vakosamettihousuissa ja farkuissa sopi mennä joka tilaisuuteen, jopa vihille. Jalkineista muodikkaimpia olivat paksupohjaiset tolppakorkoiset kengät tai saapikkaat niin naisilla kuin miehilläkin. Hiukset saivat vuosikymmenen alkupuolella kasvaa pitkiksi ja valua olkapäille myös pojilla.

Niukoissa tekokuitupaidoissa oli teräväkärkiset pitkät kaulukset, jotka ulottuivat olkapäille saakka, kun ylimmät napit avattiin. Paidan päälle voitiin arkena pukea neulepusero tai -slipoveri, jonka helmassa oli korkea resori. Myös poolopaidat ja printeillään kantaaottavat T-paidat olivat suosittuja.

Tavalliselle kansalle suunnitellut valmisvaatteet yleistyivät 1970-luvulla, ja niitä oli kätevää tilata postimyynnistä. Uusinta muotia esittelevät postimyyntikatalogit selattiin hiirenkorville.

Hai-saappaat ja Retu-kengät

Nokian valmistamat lyhytvartiset ja tasapohjaiset Hai-saappaat olivat muotitietoisten nuorten peruskengät, joissa kuljettiin kesät talvet. Housunlahkeet aseteltiin huolellisesti niin, että takaa ne olivat kumisaappaiden varsien sisässä ja edestä ne roikkuivat puolihuolimattomasti.

Toiset Nokian muotijalkineet olivat vakosamettiset, nauhalliset Retu-kengät, joita valmistettiin ruskeina, mustina, sinisinä ja oransseina. Retu-kenkiä mainostettiin vuonna 1972 muun muassa näin: "Retuttaako? Hyppää kenkiin. Musta-Retu vie koviin kuvioihin. Anna mennä. Sametinpehmeä Musta-Retu antaa jaloillesi uutta tekemistä. Kimmoisa askel. Yönmusta muoto. Mene mukaan!"

VIEREINEN SIVU:

1. **Muotitoimittaja Rauni Palonen suunnitteli Uusi ANNA -lehden mallipalvelulle vaatteita, joita lukijat saivat tilata valmiiksi leikattuina ja ommella kotona. Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.**
2. **Nuorison Taidetapahtuman palkittuja nuoria Turun konserttitalon lavalla vuonna 1978. Nuoperi/Turun kaupungin nuorisolautakunta.**
3. **Tytöt ovat keittiöpuuhissa Porin kaupungin leirikeskuksessa Osalassa. Kuva: Nuoperi/Pori.**
4. **Saksalaisen ystävyyskaupungin Bremerhavenin nuoria Porissa kesällä 1975. Kuva: Nuoperi/Pori.**
5. **Kuva Pekka Kuosmanen.**
6. **Muodikas leveä solmio oli puhdasta polyesteriä.**
7. **Kuva Raila ja Sulo Järvinen.**
8. **Naantalin Päivän Nuorten kerhoillassa tehtiin ilmapallopossuja. Kuva: Nuoperi/Naantali.**
9. **Aidolla 70-luvun tyylillä mainostettiin Kosken Tl nuorisoseuran kirppistä keväällä 1983.**
10. **Kesällä 1974 naapurin Pirkolla oli Marimekon Lantti-trikoopaita ja tietysti minihame.**
11. **Valitut Palat toukokuu 1970.**

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

» **KESÄLLÄ tekee mieli pukeutua erilaiseksi. Pieni hassuttelu piristää vain mieltä ja on hyvin terveellistä tavallisen järkipukeutumisen lomassa. TEE hassu vaatteesi vaikka jostakin vanhasta puserosta tai mekosta. Ratko hihat ja kaulus pois. Ompele uudet hihat jostakin aivan poikkeavasta kangaspalasta tai tilkuista yhdistellen. MEKON ilme muuttuu ihmeesti, kun käyttää tilkkuja kaarrokseen tai taskuihin. Ja lisäksi voi kirjailla kauniita kukkia värikkäillä langoilla ihan mielivaltaisesti."**
(Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.)

▶ Muotitoimittaja Rauni Palonen piti Uusi ANNA -lehdessä Mix Max -palstaa, jossa kommentoi muotimaailman ilmiöitä ja antoi pukeutumisvinkkejä.

MIX MAX

RAUNI PALONEN

VIEREINEN SIVU:

1. **Ruotsalaisen Tyst teaterin nuoret esiintyivät farkuissa ja t-paidoissa vuoden 1974 Nuorison taidetapahtumassa. Kuva: Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**
2. **Kansainvälisellä nuorison ystävyys-kaupunkileirillä kesällä 1975 pelattiin lentopalloa kampa takataskussa. Kuva: Nuoperi/Pori.**
3. **Syksyn 1979 muotia 12-vuotiaan lehdistä keräämänä.**
4. **Anttila tavaraluettelo 3/1970.**
5. **Tokaluokkalaisen näkemys 17-vuotiaasta "teinikoululaisesta" vuonna 1975: leveälahkeiset farkut, paitapusero, slipoveri ja kukkakuvioin kirjailtu laukku.**
6. **Anttila tavaraluettelo N:o 4/1970.**
7. **Farkkuasut olivat muodissa koko 1970-luvun. Piirros 12-vuotiaan Helin 1978.**
8. **Pitkävartista kampaa pidettiin farkkujen takataskussa.**
9. **Valitut Palat joulukuu 1970.**

Nuoriso "farkkuistui" entisestään

Suomalaisnuorista tuli 1970-luvun alussa farkunsinistä kansaa. Farkkumerkkejä oli jo valittavissa pilvin pimein, myös kotimaisilta valmistajilta, eivätkä mitkä tahansa merkit todellakaan kelvanneet. Takataskujen tikkauksista näki, mihin joukkoon kukin farkuissa kulkeva kuului. Farkkumallistoissa oli myös mini- ja maksihameita, mekkoja, takkeja, liivejä, mikrohousuja ja päähineitä. Suosituin farkkumalli 1970-luvun alussa oli lantiomalli, jossa oli reilusti alaspäin levenevät lahkeet.

Kaupunkeihin avattiin farkkuputiikkeja. Tunnetuimpia niistä olivat Beaversin ja MicMacin myymälät. Matti ja Pirja Majavan luomasta Beavers-merkistä tuli 1970-luvun aikana yksi Pohjoismaiden suosituimmista farkkumerkeistä, jota mainosti mm. Hurriganes. Eila Salovaaran MicMac toi nuorten vaatteita maailman suurista muotikeskuksista.

» Niissä käyminen oli hauskaa vapaa-ajan viettoa: putiikeissa soivat viimeisimmät hitit, ja kauniit myyjät olivat sonnustautuneet erilaisiin haalistuneisiin farkkuasuihin, samanlaisiin, joita hyllyt ja tangot olivat täynnä ja joita oli jännä tutkia. Sekin oli poikkeuksellista, että tytöt ja pojat sovittivat vaatteita samassa kopissa (ei yhtä aikaa vielä silloin, mutta muissa liikkeissä oli yleensä pukukopit miehille ja naisille kokonaan eri paikoissa), ja jos et saanut vetoketjua kiinni, vetäisi nuori, komea farkkumyyjä verhon auki ja oli auliisti valmis apuun." (Riihiranta 1982, 68.)

Englantilainen Lee Cooper saapui Suomeen 1970-luvulla, ja sen lisenssinhaltija Blueman Oy palkkasi muotisuunnittelija Irja Leimun luomaan suomalaisille oman farkkumalliston. Samalla Leimu suunnitteli myös vihreästä telttakankaasta valmistettuja maihinnousutakkeja. Maiharista tuli 1970-luvun puolivälissä sekä tyttöjen että poikien suosikkitakki.

» Kansakouluun mentiin äidin tekemissä housuissa, jollaisia kyllä

1
Mitä on olla
2
3
4
ANTTILA
TAVARALUETTELO 3/1970
HERÄTKÄÄ KESÄÄN
Tämä luettelo on Teille rahanarvoista luettavaa. Kuten myös Anttilan suuri ja värikäs kevätkesä 70 tavaraluettelo. Anttilan kautta kuljette iloiseen ja edulliseen kesään. Aurinkoisiin Anttila-tapaamisiin.
AURINKO ANTTILA
RANTALEIKKEIHIN...
PALKINTONA LEIKK
VOITTAKAA OPEL KA
KESÄN JUHLIIN
5
ITSELLE!
PIIRSI ITSE TERHI II LK
5.11-75
4
NAISTEN HOUSUMU
– PARAS KEKSINTÖ MIESMUIST
6
Keskikesän loistotarjous
NAISTEN MUOTISAAPIKKAAT. Onnistuimme hankkimaan erän huippumuodikkaita naisten saapikkaita, joissa on syksyn muotikuvaan kuuluva stretchvarsi ja hopeanvärinen korko. Terä hyvää nautikasta. Kokopitkä vetoketju. Koron kork. 45 mm. Ohut nailonpohja.
Koot: 2 1/2 3 3 1/2
musta 6222 364 6222 402 6222 429
Koot: 4 4 1/2 5
musta 6222 437 6222 445 6222 496
Koot: 5 1/2 6 6 1/2
musta 6227 021 6227 048 6227 137
Koko 7
musta 6227 161 Löytöhintaan 49.50
Joustava stretch-saapikas
49.50
JO ON KIVAT JA MUODIKKAAT SAAPIKKAAT
7
8
9
JUHLAKAUDEN TARJOUS
vain Valittujen Palojen lukijoille
tarjous voimassa 15.12.70 asti
LOKA KUU TANHUT KLO. 16.45
ma 22. VALOKUVAAJA HEKO, HEKO! OSTETTIIN MULLE MEKKO JA SAAPIKKAAT LOIMAALTA OLLAN ROOSIN KANSSA JÄRKKÄ
ti 23. KOTITALOUSKERHO KLO. 17.30 (LIHAPULLIA) TULI HYVIÄ PIHALULLIA. OLIN ROOSILLA YÖTÄ.
ke 24. TASAN 2KUUKAUTTA JOULUUN.
to 25. Englannin koe Kpl. 5-9 ei 6. AIKA VAIKEET. sain 9+ 59 päivää JOULUUN!!!!
pe 26. ALOTETAAN ANNA-MAIJAN JAANUN KANSSA BA-
askartelukerho

muutkin käytti. Housuissa etutaskut olivat samanlaiset kuin takataskutkin, eli päälle ommeltu. Lauantaina ei tarvinut enää mennä kouluun vuonna 71. Jossakin vaiheessa tietoisuuteen tuli että kuuluu olla farkut, sellaiset todella kireät leveälahkeiset. Pukeutumisen kruunasi pitkä harvahampainen kampa takataskussa ja farkkutakki. Parturissa ei juurikaan kuulunut käydä." (Nimimerkki Dick Slasher 29.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» Meillä oli kaikilla farkut. Sillä jolla ei ollut varaa merkkifarkkuihin, oli nuhjuiset jamekset. Me muut jakauduimme leikillämme Levis- ja Lee-jengeihin. Minulla oli ensin Leet, mutta sitten broidi toi minulle Jenkeistä Levikset, ja minusta tulikin Levisfan. Farkkujen lahkeet kavennettiin pilleiksi, ja takeista makein oli urheilupusakka, minulla tietenkin IFK:n. – – – Meidän farkkumme olivat niin kireät, että te lökäpöksyt ette ikinä sitä usko. Kun vedin omani puhtaina päälle, oli minun mentävä selälleni lattialle, jotta äitini sai vedettyä vetoketjun kiinni." (Riihiranta 1982, 65–66.)

» Kulunut vuosi (1977) tulee ilmeisesti pukeutumisen historiaan jäämään aikana, jolloin farkkumuodin maailmanmahti alkoi horjua. Toki farkkuja edelleenkin myydään ja käytetään, mutta nyt yhtenä vapaan pukeutumisen vaihtoehtona, ei enää ainoana autuaaksitekevänä. Alkujaan farkut olivat reilut työ- ja käyttöhousut, halvat ja todella kulutusta kestävät. Sitten niistä tuli muotiin ja elintasokilpailuun kyllästyneen nuorison protestin ilmaisukeino ja sitä tietä nopeasti muoti, joka veti joukot mukaansa. Tultuaan muotiin farkutkin alkoivat muuttua kaudesta toiseen, tasku sinne, toinen tänne, lahkeet levenivät ja muuttivat muotoaan, eri merkkifarkut ylittivät toisensa mainostempuilla, ja kauppa kävi. Kultainen nuoriso, joka halveksi muotia, tunki itsensä viisi numeroa liian ahtaisiin farkkuihin, ja vanhemmat vääntelivät käsiään. Tarmokkaimmat ryhtyivät kirjoittelemaan lehtiin vaatien, että mokomat nuorison terveyden pilaajat pitäisi kieltää lailla tai ainakin pitäisi niiden valmistajat ja myyjät saattaa edesvastuuseen. Jos tiukat farkut ovat muotia, eikä niitä kaupasta saa, niin nuorisohan heittäytyy näppäräksi ja siksakkaa lahkeet riittävän kapeiksi. Keinot ovat monet, kun ollaan siinä iässä, että muoti on jumala.

Keväällä 1977 ehti uusi pillifarkkumuoti jo Suomeenkin. Pariisissa se alkoi jo syksyllä 1976. Pillifarkut yhdistetään mielellään jättimäiseen neulepuseroon, ja ne tasapainottavat kieltämättä kokonaiskuvaa tehokkaammin kuin leveinä lepattavat toissavuotiset farkut. Uuteen pillifarkkutyyliin yhdistetään lisäksi mielellään korkeakorkoiset kengät, jos halutaan olla ihan oikeaoppisia, mutta siitä yhdistelmästä on kyllä aito farkkuimago mahdottoman kaukana.

Tämän farkkujen syrjäytymisen myötä alkoi selvästi varsinainen pukeutuminen klassiseen tyyliin viehättää nuorisoa. Tämän huomasi jo keväällä 1976 Pariisissa; meille tyyli ehti seuraavaksi syksyksi. Nuoret naiset pukeutuivat farkkujen sijasta laskoshameeseen ja blazeriin, ajattomaan paitapuseroon ja neulepuseroon." (Viikari 1977, 402–403.)

Diskopallon kimallusta

1970-luvun lopulla Suomessa alkoi diskovillitys amerikkalaisen Saturday Night Fever -elokuvan (1977) innoittamana.

Yhtäkkiä kaikki halusivat tanssia kuin John Travolta, ja tanssilattiat täyttyivät glitterasuisista joraajista. Jalassa oli tietysti pitkävartiset ja paksupohjaiset saapikkaat.

» Diskoteekissa on tunnelmaa — voimakasäänistä rytmikästä musiikkia, rajuja liikkeitä tanssilattialla ja ympärillä ystäviä ja tuttavia, joita lähentää yhteinen mieltymys tilanteeseen tässä ja nyt." (Jaanu 1971, 172.)

Kakkumaskaraa ja kulmakynää

Seitsemänkymmentäluvulla meikkityyli oli jonkin verran edellistä vuosikymmentä kevyempi. Kakkumaskaraa kuitenkin harjattiin ripsiin paksulti, ja rajauskynääkin käytettiin. Kulmakarvat oli tapana nyppiä hyvin, hyvin ohuiksi tai jopa kokonaan pois, jotta ne voitiin piirtää mieleisiksi tummanruskealla kulmakynällä.

Luomiväreissä sekä poski- ja huulipunissa pastellisävyiset helmiäisvärit olivat suosituimpia. Huulikiillolla saatiin lisää houkuttelevuutta. Vanha opetus kuitenkin oli, että jos huulikiiltoa on liikaa, pojat eivät uskalla suudella!

Silmälasien ja aurinkolasien kehykset saivat tosiaan näkyä! Muovikehykset olivat paksuja ja lasit kasvot peittävää kokoa.

Keskijakauksia, paplareita ja pulisonkeja

Pitkät hiukset olivat ehdottomasti lyhyitä muodikkaammat ja ne kammattiin keskijakaukselle. Televisiosta tuttujen Charlien enkeleiden kiharakampauksia matkittiin. Aikuiset naiset suosivat permanentteja.

Kiharoita saatiin aikaan myös perinteisillä papiljoteilla ja piippausraudoilla sekä uusilla lämpörullilla ja höyrykihartimilla.

Vuosikymmenen alkupuolella nuorten miesten hiukset saivat kasvaa olkapäille valuviin mittoihin. Diskovillityksen kuumimpana aikana pörröiset afrokampauksetkin olivat muodissa myös miehillä. Ja muhkeat pulisongit kuuluivat tietysti miehiseen tyyliin! Vuosikymmenen lopulla punkkaripojat ajoivat hiuksensa irokeesiksi tai kokonaan pois, ja teddyt käyttivät hiusrasvaa oikeaoppisen kampauksen tekoon.

▲ Nuoripari ja samanlaiset Marimekon Lantti-paidat.

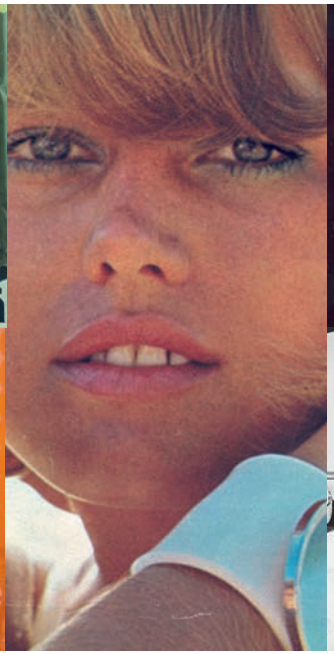

▲ Heinäkuussa 1973 lomameikissä hehkuivat helmiäissävyiset turkoosi ja pinkki. Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.

▲ Porin ja ystävyyskaupunki Bremerhavenin nuoria illanvietossa Tammen tilalla kesällä 1975. Nuorisosihteeri Terttu Saarinen kolmantena oikealta. Kuva: Nuoperi/Pori.

▲ Ylen Poppeli-ohjelmaan 30.6.1972 lähetetty postikortti. Nuoperi/Uma Aaltonen.

Punkkarit vastaan diinit ja teddyt

Punkkareita alkoi näkyä

»Rauhaa, rockii ja rakkautta" korostanut hippiliike vaikutti voimakkaana 1970-luvun alkupuolen, mutta koki sitten massaliikkeenä kuoleman kuten kaikki edeltäjänsäkin. Hippiliike ja nuorison yltiöpoliittisuus kuolivat lähes samanaikaisesti. 1970-luvun loppupuolen nuorten arvomaailma korostikin tavallista, ammattiin tähtäävää ja asioistaan huolehtivaa nuorta. Oli tyyntä ennen myrskyä, sillä 1980-luvun vaihteessa levisi maailmalta ns. punkkarimuoti, joka ulkoiselta olemukseltaan on ollut ja on edelleen rajuinta mitä nuorison keskuudessa on nähty. Ulkomaisten esikuviensa tapaan osa turkulaisnuoristakin värjäsi tukkansa räikeän kirjavaksi, ripusti poskiinsa hakaneuloja ja koristeli mustat vaatteensa kirjoituksin ja helyin." (Kalliomäki 1993, 10.)

Punk-aatteen herääminen vuosikymmenen loppupuolella toi uuden muodin niitti-, hakaneula- ja ketjukoristeisine asuineen. Hiukset ajettiin irokeesiksi ja värjättiin shokkiväreillä, ja korvan läpi työnnettiin hakaneula tai pari. Punk-asuun kuuluivat niitit, soljet, rintamerkit ja hihnat, tiukat pillifarkut tai nahkahousut, tytöillä myös mm. minimittaiset skottiruutuiset hameet.

Punk-muoti vaikutti pukeutumiseen laajemminkin. Housunlahkeet olivat aiempina vuosina koko ajan leventyneet, mutta syksyllä 1977 punkkarit alkoivat kaventaa tehdasvalmisteisia farkkuja mieleisikseen. Tätä monet pitivät yhtä järkyttävänä kuin hakaneuloja tai syljeskelyä ja kiroilua, mutta siitä huolimatta jo seuraavana vuonna suoralahkeisia farkkuja oli kaikkien valmistajien mallistoissa.

»Ainakin punk oli musiikillinen ilmiö. Ainakin se oli rock'n'rollia, siitä ei ole epäilystäkään. Se täytti oikean rock'n'rollin tuntomerkit; oli kapinallista, äänekästä, näkyvää eikä aikuiset pitäneet siitä. Se oli kapinarockia niin kuin omalla tavallaan Elvis, Rolling Stones, Velvet Underground, Stooges, New York Dolls (ja Hanoi Rocks). Eikä ole mikään sattuma että kaikki edellä mainitut on valkoisia yhtyeitä. Vaikka rock'n'roll sai alkunsa mustasta bluesista, se on silti hyvinkin valkoista musiikkia. Siinä missä musta (rhythm &) blues kapinoi valkoista yhteiskuntaa vastaan, kapinoi valkoinen rock'n'roll oman rotunsa aikuisia vastaan.

Meillä punkit jakaantui kahteen leiriin; hauskanpitäjiin ja intellektuelleihin. Ensin mainituille, meille, punk oli ennen kaikkea musiikillinen ilmiö, hyvä tekosyy pitää hauskaa, tehdä kaikenlaista omilla ehdoilla ja näyttää keskisormea kaikkien alojen vanhoille pieruille. Intellektuelleille, joita jopa siukoslaisiksi sanottiin, se oli jotain muuta. Niille punk oli ehkä keino saada aikaan muutoksia, ehkä jopa vallankumous, muuallakin kuin musiikissa ja musiikkibisneksessä. Niiden punk oli ehkä enemmän kaiken kattavaa uppiniskaisuutta ja yleisinnostunutta itsekeskeistä uhoa." (Miettinen 1983, 51–52.)

50-luku palasi vauhdilla

Vuosina 1978–1981 Suomen valtasi 50-lukuvillitys, johon kuuluivat oleellisesti musiikki, pukeutumistyyli ja amerikkalaiset autot. Se, että fiftarityylistä tuli valtamuoti, oli ainutlaatuista jopa maailmanlaajuisesti. Näin suurena ilmiönä 50-luvun paluuta ei muualla ollut. Ei edes Yhdysvalloissa, vaikka sieltä kotoisin oleva Onnenpäivät-sarja (1977 alkaen) olikin yksi nostalgiabuumin herättelijä Suomessa. Vuonna 1978 tehty Grease-elokuva löi lisää vettä myllyyn. Ei ollut sen ihanampaa, kuin John Travoltan Dannyn ja Olivia Newton-Johnin Sandyn rakkaustarina. You're The One That I Want!

Kirjan "Kun 50-luku tuli takaisin" kirjoittanut Janne Salmi kertoo Suomen fiftaripukeutumisen kahdesta aallosta: "Aluksi oltiin farkkuihin, spittareihin ja huopatakkeihin pukeutuvia "diinejä". Sitten iski teddy-muoti mukanaan kookkaat torttukampaukset, Dixie-liput, läskipohjakengät, narusolmiot, pitkät drape-takit, kellohameet ja stetsonit." (Marko Leppänen, HS 12.7.2010.)

Punk nousi samaan aikaan 50-lukuilmiön kanssa, eikä ryhmien välisiltä yhteenotoilta vältytty. Punkkarit ja diinit/teddyt selvittelivät välejään kovaotteisestikin monilla paikkakunnilla.

»Punk-aikaan kuului tietysti vastapainona diinit eli tedit eli rockarit eli rasvat. Niitä tapasi aina sieltä, missä punkit kokoontui. Legendaarisella Koitolla ne tuli ulko-ovelle kannustamaan kotiin lähteviä. Yksinäisillä kotimatkoilla ne oli saattajina ja Kaivopuistossa ne piti meille seuraa. Kaivopuistossa kävi näin: ihmiset katseli lavan edessä bändejä, pogoili tai tanssahteli muuten vain tai seisoi tai istui tai makasi nurmikolla. Sitten yleisö alkoi liikehtiä levottomasti, laota paikoiltaan: jengin sekaan ryntäsi tiiviinä ryhmänä iso joukko reippaita diinejä, jotka hakkasi, potki ja töni kaikkia ja kaikkea mikä sattui jäämään niiden tielle tai ei ehtinyt väistyä tarpeeksi nopeasti." (Miettinen 1983, 52.)

Kuunneltiin poppia, rockia ja iskelmää

Populaarimusiikin suosio kasvoi vauhdilla. Vuosikymmenen alussa Suomessa myytiin noin miljoona musiikkiäänitettä, ja viidessä vuodessa määrä lähes viisinkertaistui. Samalla aikavälillä kasettisoittimien määrä kasvoi noin 150 000:sta yli miljoonaan. Musiikkia oli nyt helpompi ottaa mukaan vaikkapa kesämökille tai leirintäalueelle.

» Popmusiikki ja sen erilaiset harrastajakerhot ovat nuorison vastine Suomi-Ruotsi-maaottelulle, mestaruussarjan jääkiekkopelille ja kansalliselle hiihto-hernerokkapäivälle. Ne ovat myös sekä vaihtoehto että esiaste sinfoniakonserteille, oopperalle ja kaikille aikuistuneen maailman klassillisina ja arvostettuina pidetyille musiikkitilaisuuksille." (Jaanu 1971, 172.)

» Siinä missä sotasukupolvet olivat määritelleet itsensä kirjallisuuden kautta, tälle sukupolvelle tärkeintä alkoi olla musiikki. Lp-levyt olivat kalliita, mutta c-kasetit olivat valmiina lauantaisin nappaamaan parhaat palat Nuorten sävellahjasta Ylen Rinnakkaisohjelmalta. Ja koska englantia oli luettu pienestä pitäen, kuulosti Uriah Heepin Lady in Black paremmalta kuin Vexi Salmen sanoittama Nainen tummissa." (Pekka Hakala, Helsingin Sanomat 31.10.2010.)

Ulkomaantähdistä Simon & Garfunkelin vankkumaton suosio jatkui. Vuonna 1970 ilmestyi levy Bridge Over Troubled Water, jonka nimikappaleesta tuli yksi duon muistetuimmista lauluista. Samalta albumilta löytyivät myös The Boxer, Cecilia ja El Condor Pasa (If I Could).

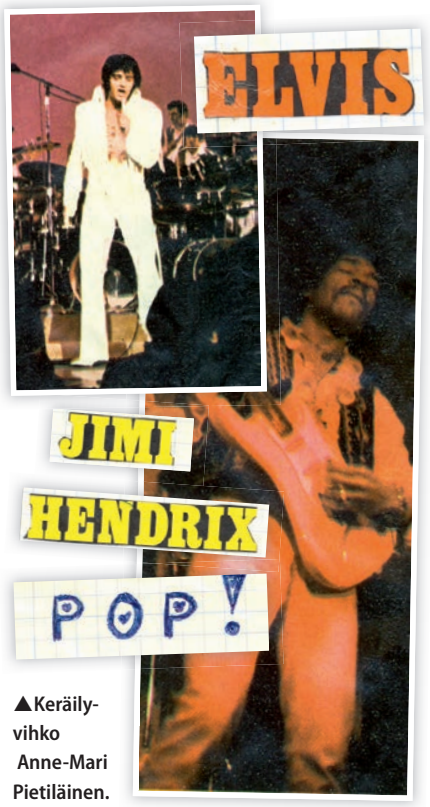

▲Keräilyvihko Anne-Mari Pietiläinen.

The Rolling Stones esiintyi Helsingin Olympiastadionilla 2.9.1970 ja oli ensimmäinen Stadikalla koskaan esiintynyt yhtye. Vuonna 1971 yhtyeen jäsenet muuttivat verotussyistä Ranskaan. Samana vuonna perustettiin Rolling Stones Records -levymerkki. Rollarit levyttivät 1970-luvulla kuusi studioalbumia ja julkaisivat lisäksi kaksi livelevyä. Vuosikymmenen tunnetuimpia biisejä olivat mm. Brown Sugar, Wild Horses, Angie ja It's Only Rock 'n' Roll (But I Like It).

Yhdysvaltalaisen laulaja-lauluntekijän Don McCleanin toisella albumilla American Pie vuodelta 1971 olivat hänen tunnetuimmat laulunsa, nimikappale, josta Madonnakin on tehnyt oman versionsa sekä Vincent (Starry Starry Night). Don McClean julkaisi kahdeksan levyä 1970-luvun aikana, ja sen jälkeen albumeita on kertynyt jo nelisenkymmentä.

Raskaampaa menoa

Raskasta rokkia, hevimetallia, progressiivista hardrockia – muiden muassa näitä termejä käytettiin, kun puhuttiin 1960- ja 1970-luvun taitteessa perustetuista englantilaisyhtyeistä Led Zeppelin, Deep Purple, Uriah Heep, Black Sabbath ja Rainbow.

Viihdemusiikin neuvottelukunta

Vaikka popmusiikki ei aiemmin juuri ollut ollut yhteiskunnallisesti arvostettua, siihen alettiin nyt kiinnittää huomiota yhtenä yhteiskunnassa vaikuttavana kulttuurimuotona. Helsingissä kokoontui keväällä 1970 pääasiassa opettajista koostunut viihdemusiikin neuvottelukunta, joka totesi lausunnossaan: "Ei ole syytä väheksyä sitä positiivista vaikutusta, joka on järjestetyllä viihdemusiikin (sisältää myös popmusiikin) opetuksella nuorten asennoitumiseen yleensä musiikkiin." Neuvottelukunta esitti, että koulujen opetussuunnitelmiin hyväksyttäisiin myös viihdemusiikin kuoro- ja soitinopetus ja viihdemusiikkiyhtyeille annettaisiin harjoitustilat. Neuvottelukunta myös kehotti musiikkiopistoja, kansalaisopistoja, nuorisoseuroja ym. yhteisöjä ja järjestöjä ottamaan viihdemusiikin ohjelmistoonsa. Samana kesänä kouluhallitus ja Kansakoulun Nuorisotyön Keskus jopa järjestivät valtakunnallisen viihdemusiikin kouluttajakurssin popmusiikkikerhojen perustamista varten. (Jaanu 1971, 172–173.)

Led Zeppelin aloitti vuonna 1968. Sen alkuperäinen nimi oli The New Yardbirds, joka viittasi kitaristi Jimmy Pagen aiempaan, samana vuonna hajonneeseen yhtyeeseen The Yardbirdsiin. Nimi vaihdettiin kuitenkin pian. Pagen lisäksi Led Zeppelinin perinteisestä bluesrockista ammentavaa raskasta musiikkia tekivät laulaja Robert Plant, basisti-kosketinsoittaja John Paul Jones ja rumpali John Bonham. Yhtyeen neljännellä, nimettömällä, albumilla vuonna 1971 oli kappale, jonka ihan kaikki tuntevat: Stairway to Heaven. Yhtye päätti aktiiviuransa John Bonhamin kuoltua vuonna 1980.

Deep Purple perustettiin vuonna 1968. Parin miehistövaihdoksen jälkeen koossa oli bändin legendaarisin kokoonpano: laulaja Ian Gillan, kitaristi Ritchie Blackmore, kosketinsoittaja Jon Lord, basisti Roger Glover ja rumpali Ian Paice. Vuonna 1970 ilmestyneellä Deep Purple in Rock -albumilla olivat yhtyeen ensimmäiset klassikot Speed King ja Child in Time. Niitä seurasi seuraavana vuonna ilmestyneellä Fireball-levyllä Strange Kind of Woman.

Uriah Heepista tuli Deep Purplen rinnalla yksi 1970-luvun kovimmista hevibändeistä. Ensimmäisen levynsä Very 'eavy… Very 'umble (1970) lisäksi bändi levytti vuosikymmenen aikana 11 albumia. Uriah Heepin suuria alkuvuosien hittejä olivat mm. Gypsy, Come Away Melinda, Lady in Black, Look at Yourself, July Morning, Rainbow Demon ja tietenkin Easy Living.

Soita Paranoid! Black Sabbath pistettiin pystyyn Birminghamissa vuonna 1969. Alun bluesrokin soittelun jälkeen yhtye siirtyi jo ensilevyllään hevimetalliin. Laulusolistina yhtyeessä oli vuoteen 1977 saakka John "Ozzy" Osbourne. Black Sabbath julkaisi vuoteen 1975 mennessä kuusi ensimmäistä albumiaan, joista vuonna 1970 ilmestyneen Paranoidin nimikappale taitaa olla edelleen yhtyeen kaikkien aikojen tunnetuin. Ozzy Osbourne jätti bändin vuonna 1977. Vuonna 1979 remmiin astui Rainbow'n jättänyt Ronnie James Dio, jonka kanssa tehty ensimmäinen albumi oli nimeltään Heaven and Hell.

Deep Purplen kitaristi Richie Blackmore ja yhdysvaltalainen Elf-yhtye laulajanaan Ronnie James Dio laittoivat hynttyyt yhteen ja levyttivät vuonna 1975 albumin nimeltä Richie Blackmore's Rainbow. Levyllä olivat mm. upeat kappaleet Man on the Silver Mountain ja Catch The Rainbow. Samana vuonna Blackmore jätti Deep Purplen kokonaan ja kokosi Ronnie James Dion kanssa Rainbow-yhtyeen. Rainbow ehti tehdä kaksi levyä, Rising ja Long Live Rock'n'Roll, ennen Dion eroamista vuonna 1978 ja liittymistä Black Sabbathiin.

Dion jälkeen Rainbow'n laulajaksi palkattiin Graham Bonnet ja vuodesta 1980 eteenpäin Joe Lynn Turner.

Komeaa meininkiä näilläkin

Irlantilainen Thin Lizzy ehti 1970-luvun aikana Phil Lynottin johdolla julkaista yhdeksän studioalbumia ja yhden livelevyn. Vuonna 1983 hajonneen yhtyeen kovimpia biisejä olivat Whiskey in the Jar, Boys Are Back in Town ja Dancing in The Moonlight.

Teksasilaisen ZZ Topin ensimmäinen albumi vuonna 1971 oli nimeltään ZZ Top's First Album. Sitä seurasivat Rio Grande Mud (1972), Tres Hombres (1973), Fandango! (1975), Tejas (1977) ja Degüello (1979). Sittemmin tavaramerkiksi muodostuneet parrat Billy Gibbonsilla ja Dusty Hillillä nähtiin ensimmäistä kertaa levynkannessa vuonna 1981, kun El Loco ilmestyi. Yhtyeen ainoa parraton jäsen oli, luonnollisesti, rumpali Frank Beard.

The Doors teki 1970-luvun alussa kaksi levyä: Morrison Hotel (1970) ja L.A. Woman (1971). Yhtyeen laulaja Jim Morrison kuoli Pariisissa 3.7.1971, vain 27-vuotiaana. Hänet on haudattu Pariisin Pére-Lachaisen hautausmaalle.

Kaverusten Floridassa vuonna 1964 perustama Lynyrd Skynyrd yhdisteli rokkia, kantria, bluesia ja soulia "southern rockiksi". Alun perin yhtyeen nimi tosin oli My Backyard, joka pian vaihtui nimeksi Noble Five ja vuonna 1970 nimeksi Lynyrd Skynyrd. Nimi viittasi poikien käymän lukion tiukkapipoiseen liikunnanopettajaan Leonard Skinneriin. Bändin ensimmäisen albumin (1973) nimessä annettiin lausuntaohjeet: "Pronounced Leh-Nerd

TIESITKÖ TÄMÄN?

Yksi Deep Purplen tunnetuimmista kappaleista on vuonna 1972 Machine Head -levyllä julkaistu Smoke on the Water. Se kertoo tositarinan Sveitsissä Montreaux'in casinolla joulukuussa 1971 tapahtuneesta tuhoisasta tulipalosta, joka ilmeisesti sai alkunsa fanin laukaisemasta valopistoolin ammuksesta The Mothers of Invention -yhtyeen konsertissa. Deep Purple oli saapunut kaupunkiin samana iltana ja yhtyeen tarkoituksena oli seuraavana päivänä pystyttää samaiselle kasinolle levytysstudio äänityksiä varten.

Skin-Nerd". Lynyrd Skynyrdin tunnetuimpia kappaleita olivat mm. Free Bird, Tuesday's Gone, Simple Man, That Smell, Call Me the Breeze ja Sweet Home Alabama.

Roxy Music perustettiin Lontoossa vuonna 1971. Varsinkin alkuvuosina yhtyeen musiikkia luonnehdittiin taiderokiksi. Siinä yhdistyivät laulaja Bryan Ferryn teatraalinen esiintyminen ja kosketinsoittaja Brian Enon luoma kokeellinen äänimaailma. Kitaraa yhtyessä soitti Phil Manzanera, rumpuja Paul Thompson ja saksofonia ja oboeta Andy MacKay.

David Bowie (David Robert Jones) ehti tehdä neljä levyä, ennen kuin vuonna 1972 nousi maailmanmenestykseen albumillaan The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars. Bowien luoman

▲ **Kotihipoissa jorattiin "tosikovan stereoyhdistelmän" soidessa. Help 3/1978.**

Ziggy-hahmon kulttia jatkoi seuraavakin levy, vuonna 1973 ilmestynyt Aladdin Sane ("a ladd insane"). Vuodet 1974–1976 Bowie asui Yhdysvalloissa Los Angelesissa. Albumi Young Americans nosti hänet suosioon myös uudessa asuinmaassaan. Myöhemmin Saksassa asuessaan Bowie teki kolme Berliini-aiheista ambient-vaikutteista levyä yhdessä Roxy Musicista tunnetun kosketinsoittaja Brian Enon kanssa. Heroes-albumin (1977) nimibiisistä tuli kaikkein tunnetuin.

» Se oli seitsemänkymmentäluvun alkupuolta. Musiikki oli ollut meikäläiselle vähän liian vaikeatajuista. Luokkamme kundit puhuivat aina Pink Floydista, Genesiksestä, Wigwamista, Tolosesta, Tasavallan presidentistä sun muista, ja kyllähän niitä joskus näkyi televisiossakin, mutta en minä jaksanut niistä innostua. Pojat pilkkasivat meitä tyttöjä, kun pidimme Alice Cooperista, Osmondeista ja kävimme Sladen konsertissa, mutta suurimman suosikkini David Bowien saattoivat kundit juuri ja juuri hyväksyä." (Riihiranta 1982, 66.)

Yksi kaikkien aikojen suosituimmista yhtyeistä, englantilainen Queen perustettiin vuonna 1971. Freddie Mercuryn johtamaa Queenia on kuvailtu mm. glam rockin ja progressiivisen rockin pioneeriksi. Queenin elämää suurempia kappaleita ovat mm. Bohemian Rhapsody, We Will Rock You, We Are The Champions, I Want to Break Free, I Want It All ja The Show Must Go On.

Brittiläisen glam rockin loistava hahmo oli myös Gary Glitter, jonka Do You Wanna Touch Me (Oh Yeah) vuodelta 1973 soi, vanhempien mielestä aivan liian kovalla volyymillä, aika monen teinityön huoneessa

TIESITKÄ TÄMÄN?

David Bowien vasen silmä näyttää valaistuksesta riippuen joko ruskealta tai vihreältä, vaikka oikea silmä on sininen. Vasemman silmän pupilli vioittui tappelussa, kun silloinen David Jones 13-vuotiaana yritti iskeä parhaan kaverinsa tyttöystävää. David alkoi käyttää Bowie-sukunimeä aloittelevana muusikkona vuonna 1965, jotta häntä ei sekoitettaisi The Monkees -yhtyeen Davy Jonesiin.

Suomessakin. Mr. Glitterin kerrotaan suurimman glittermanian aikaan käyttäneen omaisuuksia esiintymisvaatteisiin, niihin toinen toistaan kimaltavampiin pukuihin ja paksupohjaisiin saappaisiin.

Yhdysvaltalaista glam rockia ja hard rockia edusti Gene Simmonsin ja Paul Stanleyn vuonna 1973 perustama KISS. Seitsemän albumia 1970-luvulla julkaissut KISS esiintyi tuolloin aina mustavalkoisissa kasvomaskeissa.

Poppia ja diskoa

Vuonna 1974 Ruotsin ABBA voitti Euroviisut kappaleellaan Waterloo, joka nousi listojen kärkeen eri puolilla Eurooppaa ja pääsi jopa US Top Ten -listalle. Vaikka yhtyettä alkumenestyksen jälkeen vaivasi euroviisuvoittajan leima, hittejä alkoi syntyä toinen toisensa perään. Parin vuoden kuluttua ABBA oli jo yksi maailman suosituimmista yhtyeistä.

Teinipoppia esittävä Bay City Rollers eli BCR oli kotoisin Skotlannista ja perustettu jo 1960-luvun lopulla. Seitsemänkymmentäluvun puolivälissä BCR nousi kansain-

väliseen suosioon. Bändin käyttämiä tartaanikuvioilla somistettuja esiintymisvaatteita jäljittelivät fanit Suomessakin. Iki-ihanien poikien iki-ihania kappaleita olivat mm. Remember, Bye Bye Baby, Give a Little Love ja I Only Want to Be With You. Kun Bay City Rollers päätti maailmankiertueensa Helsingissä kevättalvella 1978, konsertin tunnelmaa kuvailtiin Help-lehdessä (3/78) näin: ”Derek (rummut), Eric (kitara), Woody (basso ja kosketinsoittimet) sekä Leslie (laulu ja kitara) tempaisivat yleisön mukaansa heti konsertin ensi hetkestä. – – – Rock’n Roll Love Letter, Lovefever, Yesterdays Heroes saivat kansan heiluttamaan ruutuhuiveja tahdissa. Maagisena loppuna soi S-A-T-U-R-D-A-Y-NIGHT, jota yleisö lauloi mukana niin, että rappaukset rapisivat katosta!”

Diskot keräsivät väkeä joraamaan vuosikymmenen loppupuolella, ja näyttäviä tanssiliikkeitä vauhdittivat mm. Donna Summer, Boney M., Hot Chocolate ja Baccara. Boney M:n levyttämiä diskovetoja olivat mm. Daddy Cool, Rasputin, Rivers of Babylon ja Sunny.

» Hot Chocolaten ensimmäinen sinkku oli Give Peace A Change. Tämän jälkeen on hittejä tullut tasaiseen tahtiin. Bändi soi tiuhaan myös suomalaisissa discoissa. Viimeisin hitti on So You Win Again.” (Tom Pyynönen, Help 3/1978.)

Espanjalaisen Baccara-duon (Mayte Matios ja Maria Mendiola) kappale Yes Sir I Can Boogie valloitti eurooppalaisen yleisön vuonna 1977. Suomessa Eini levytti laulun seuraavana vuonna nimellä Yes sir, alkaa polttaa. Baccaran toinen ikimuistoinen hitti oli Sorry I’m a Lady.

▼ Donny oli yhdysvaltalaisen Osmondin perheen pojista toiseksi nuorin ja kaikkein söpöin. The Osmondsin poppia kuunneltiin Suomessakin. Julkkisleikevihko 1970-luvulta.

Saturday Night Fever -elokuvan soundtrack-albumi oli kaikkien aikojen myydyin levy kunnes Michael Jacksonin Thriller ohitti sen 1980-luvun puolivälissä. Levyltä nousseita singlehittejä olivat mm. Bee Geesin Stayin' Alive ja How Deep Is Your Love sekä The Trammpsin Disco Inferno.

Musiikkia suomalaisittain

Suomessa 1970-luku oli aikaa, jolloin Danny ja Tapani Kansa kiersivät maata isonluokan show-meiningillä, iskelmä raikui tanssilavoilla, Rauli Badding keikutti lannetta, Hurriganes soitti rokkia, Juice ja Mikko tekivät läjäpäin biisejä, Irwin lauloi protestilauluja ja Lahdenkin suunnalta alkoi kuulua kummia.

Turussa Ruohosen veljekset Matti ja Teppo julkaisivat ensimmäisen singlensä Kissankultaa vuonna 1970. Matti Ruohosen säveltämä ja Tuula Orvokki Valkaman sanoittama kappale kipusi listaykköseksi ja toi kultalevyn. Samana vuonna ilmestyi myös veljesduon ensimmäinen lp-levy, jonka nimi oli sattuvasti Matti ja Teppo.

Irwin Goodmanilta julkaistiin 1970-luvulla yhteensä reilut kymmenen lp-levyä. Irwin teki Vexi Salmen kanssa yhteistyössä joukon hittejä, joita vieläkin hoilataan pikkutunneilla karaokessa. Vuonna 1970 Irwin voitti Syksyn Sävel -kilpailun laululla St. Pauli ja Reeperbahn ja heti seuraavana vuonna laululla Poing Poing Poing. Muita tuotannon tunnetuimpia lauluja olivat Lievestuoreen Liisa, Oli simmarit, sammarit, kummarit ja pipo, Las Palmas, Häirikkö, Haistakaa paska koko valtiovalta, Manu vippaa muutama markka ja Tyttö tuli.

Ujo somerolaispoika Rauli "Badding" Somerjoki oli jo 1960-luvun puolella levyttänyt joitakin kappaleita yhdessä

Koskisrock 1971

» Ruisrock ei ollut tänä vuonna ainoa rockfestivaali. Kesäisinä viikonloppuina on eri puolilla maata vietetty pienempiä juhlia, joiden esiintyjät ovat koostuneet pääasiassa kotimaisista nimistä. Elokuun alussa järjestettiin Koski Tl:ssä suurin maaseudulla vietetty nuorisotapahtuma, Koskisrock. Mukana oli 15 bändiä ja musiikki soi 16 tuntia yhteen menoon. Esiintymislava oli rakennettu keskelle Hevonlinnan järveä ja jyrkät rannat muodostivat erinomaisen katsomon. Metsässä oli tilaa teltoille. Organisaatio pelasi hyvin, ruokaa ja juomaa oli riittävästi ja järjestäjät olivat varautuneet vastaanottamaan 10 000 henkeä, mutta väkeä tuli vain 4 000–5 000! – – – Odotetuin esiintyjä oli Tasavallan Presidentti, joka saapui yöllä kolmen aikaan ja näytti taas kerran kuka on kuka. Pojat olivat ilmeisen väsyneitä kahden, kolmen keikan jälkeen, mutta silti saivat aikaan menon, jollaista ei niillä maisemilla ennen ole kuultu. Pressaa parempia yhtyeitä saa hakea kaukaa." (Intro 9/1971.)

RUISROCK 1970

Rockfestivaali Ruisrock järjestettiin Turun Ruissalossa ensimmäistä kertaa vuonna 1970. Seuraavana vuonna festarin yleisömäärä ylitti jo huikean 100 000 rajan, mikä on edelleen Ruisrockin kävijäennätys. Kahtena ensimmäisenä kesänä Ruisrock järjestettiin Saaronniemessä, jossa nykyään on Ruissalon leirintäalue, mutta kolmantena vuonna festivaali siirrettiin nykyiselle paikalleen kansanpuiston alueelle.

Ensimmäisessä Ruisrockissa esiintyivät:

- Argent (Iso-Britannia)
- Blue Mink (Iso-Britannia)
- Burnin' Red Ivanhoe (Tanska)
- The Charlies (Suomi)
- Colosseum (Iso-Britannia)
- Daddy Longlegs (Yhdysvallat)
- Family (Iso-Britannia)
- Flamengo (Tšekkoslovakia)
- Hasse Walli Eternal (Suomi)
- Jo-Ann Kelly (Iso-Britannia)
- Jussi Raittinen (Suomi)
- Kalevala (Suomi)
- Konsta Jylhä & Kaustisen purpuripelimannit (Suomi)
- Made In Sweden (Ruotsi)
- Metro (Unkari)
- Pugh Rogefeldt & Hjärtans Ungar (Ruotsi)
- Rauli Badding Somerjoki (Suomi)
- Tasavallan Presidentti (Suomi)
- Tommie Mansfield (Suomi)
- Tylympi Kohtalo (Suomi)
- Wigwam (Suomi)

toisen somerolaisen, Mauri Antero Nummisen kanssa. Vuonna 1970 aiemmin Nummisen levyjä julkaissut Love Records halusi tehdä Baddingin oman levyn, ja musiikista tuli lähetin hommia tehneelle Somerjoelle päätyö. Ensimmäisiä levytyksiä olivat Mun sormuksein ja Risto Jarvan ohjaamaan elokuvaan tilattu Bensaa suonissa, josta Badding sai Jussi-palkinnon. Vuonna 1973 Suomen myydyimmäksi levyksi nousi Fiilaten ja höyläten, joka oli Jarkko Laineen suomennos Chuck Berryn kappaleesta Reelin and rockin. Samana vuonna Rauli Somerjoki kilpaili Syksyn Sävelessä Matti ja Teppo Ruohosen tekemällä biisillä Ja rokki soi. Suosio oli huipussaan ja keikkatahti huikea, liiankin kova esiintymisiä jännittävälle Baddingille, ja alkoholin kanssa alkoi vuosien myötä olla yhä enemmän ongelmia. Rauli Badding Somerjoen uusi nousu tapahtui kuitenkin 1980-luvun alussa, kun hänet palkattiin Esa Pulliaisen Agents-yhtyeen solistiksi. Ikkunaprinsessasta tuli hitti vuonna 1982. Myöhemmistä levytyksistä parhaiten muistetaan Laivat sekä Tähdet, tähdet. Rauli Badding Somerjoki menehtyi 14.1.1987 vain 39-vuotiaana.

Hurriganes-yhtye perustettiin vuonna 1971. Remu Aaltonen, Cisse Häkkinen ja Albert Järvinen julkaisivat vuonna 1973 ensimmäisen levynsä Rock And Roll All Night Long ja seuraavan albuminsa Roadrunner vuonna 1974. Roadrunner oli Suomen myydyin kotimainen albumi vuosina 1974–1985, kunnes Dingon Kerjäläisten valtakunta ylitti sen myynnin.

Juice Leskinen kommentoi Hurriganesia Santtu Luodon ja Mikko Montosen kirjassa *Juice* (2007):

» Tuon ajan bändeistä mieleen on jäänyt myös Hurriganes. Näin ne ensimmäisen kerran muistaakseni Saarijärvellä Ahvenlampirockissa joskus 1972 tai 1973. Se oli helvetin hieno keikka. Siinä oli sellaista meininkiä, että kuninkaat tulee. Ne vain näytti siltä, että ne todella tietää, mitä tekee. Ne tuli ravikalustolla, Mersu ja peräkärry. Sitten sieltä tuli vielä tummansävyisiä tyyppejä, ja siinä oli elävästi sellainen toto toi, veto vei -meininki. Kaikki tai ei mitään. Kun olin silloin astumassa itse samalle uralle, se oli tosi tärkeää nähdä, että noinkin sen voi tehdä. Voi tietää, mitä tekee." (Luoto & Montonen 2007, 57.)

» Mutta kyllä oli ilo suuri, kun yksissä bailuissa kerran soitettiin vanhoja Beatlesejä aamuun asti ja joku sanoi, että rokki tulee takaisin. Se taisi olla vuonna 1973. Rokki tulee takaisin! Sehän on loistavaa. Joku toi meidän kellariimme pienen levysoittimen ja kasettimankan. Hurriganesilla oli treeniskämppä Haagan ostarilla, ja se soitti joskus Haagan koulubailuissa. Kun Hurriganesien ensimmäinen levy ilmestyi, kuuntelimme sitä uudestaan ja uudestaan. Rock'n roll all night long! Skibonaki tots keikkamies (= Keep on knockin' but you can't come in). Muutkin soittivat jo rokkia. Ah, Juicen Marilyn ja Einarin fillari ja Napoleonin mopo. Juicella oli vähän tuhmia sanoja, ja sen bändinkin nimi oli Coitus Int. ("Tiedätsä mitä se tarkottaa", kuiskailtiin, "hihihihi" …) Se oli jännää niihin aikoihin. Ja Hectorkin teki Hectorockin. Ake, Make, Pera ja mä, Laura sua kaipaan, Takataan roos! Jeeeeee… Mutta Hurriganes oli ehdoton number one." (Riihiranta 1982, 66.)

Hectorilta tuli 1970-luvulla kahdeksan levyä vuoden välein: Nostalgia (1972), Herra Mirandos (1973), Hectorock I (1974), Liisa pien (1975), Hotelli Hannikainen (1976), Hec (1977), Kadonneet lapset (1978) ja Ruusuportti (1979).

Juice Leskinen & Coitus Int. julkaisi yhtyeen nimeä kantavan studioalbuminsa vuonna 1973. Levyltä on jäänyt elämään kuolematon kappale Heinolassa jyrää. Suureen suosioon Juice nousi vuonna 1974 sinkuillaan Marilyn/Einarin polkupyörä ja Jyrki boy/Napoleonin mopo. Samana vuonna ilmestyi Coitus Intin toinen levy Per Vers, runoilija, jolta muistetaan mm. biisit Juankoski Here I Come, Tango Iloharjulla soi, Se oli jautaa ja Tarzanin kalsarit. Kultalevystä ja suosiosta huolimatta bändi hajosi vuonna 1975. Juice Leskinen ei kuitenkaan lopettanut laulujen tekemistä, vaan tästä se kaikki vasta alkoi. Juicen kanssa Coitus Int. -yhteessä levytysuransa aloittaneen Mikko Alatalon sololevy Maalaispoika oon ilmestyi vuonna 1975.

Tampereelta ison yleisön suosioon nousi myös melodista musiikkia Beatlesilta opittuun tyyliin stemmalaulava Kaseva, jonka "tarinassa ei ole nimeksikään rockunelman aineksia", kuten Jake Nyman yhtyeen verkkosivuilla kirjoittaa:

» Ensin neljä tavallista duunaria päättää perustaa bändin, joka treenaa kellarissaan vuosikaudet ilman, että kukaan tietää siitä mitään. Lopulta Lovelle lähetetään englanninkielisistä biiseistä kasattu demo, joka herättää yhtiön kiinnostuksen, mutta vain sillä ehdolla, että laulut käännetään suomeksi. Näin tapahtuu ja bändi, jolla ei ole edes nimeä ja joka ei

KOTIMAISIA SUOSITTUJA ISKELMÄLAULAJIA OLIVAT MM.

Markus Allan, Markku Aro, Monica Aspelund, Eija Sinikka, Johnny Forssell, Eino Grön, Hanne, Seppo Hanski, Kai Hyttinen, Juhamatti, Tapani Kansa, Kari Tapio, Katri Helena, Kisu, Viktor Klimenko, Paula Koivuniemi, Kari Kuuva, Lea Laven, Kai Lind, Tamara Lund, Marion, Irina Milan, Matti ja Teppo, Päivi Paunu, Esko Rahkonen, Reijo Taipale, Taisto Tammi, Henry Theel, Jarmo "Jamppa" Tuominen,

ole tehnyt ensimmäistäkään keikkaa, saa valmiiksi ensialbuminsa Silloin kun (1974). Se valloittaa radioaallot ja sitä myydään yli 22 000 kappaletta. Tässä vaiheessa orkesterilla on sentään jo nimi." (Jake Nyman/J.J., www.kaseva.fi, 30.8.2012.)

Kasevan "Silloin kun" ja "Kun maailma elää" (1976) -levyjen hienoja lauluja ovat nimibiisien lisäksi mm. Striptease tanssija, Tyhjää, Joku jota rakastan, Sipuli-Sanni, Mari, Hän tulee taas ja Pena.

» Haukiputaan työosuuskunnan talo (sittemmin Heiton talo) oli yksi merkittäviä nuorison menomestoja 1970-luvun alkupuolella. Talon omistaja vuokrasi taloa oululaiselle Kari "Komppa" Aleniukselle, joka toimi järjestäjänä kumppaneineen. Talo sai nuorison kielessä nimen "Osis". Se sijaitsi otollisella paikalla Oulun ja Iin puolivälissä, ja järjestäjä neuvotteli Jäppisen Liikenteen kanssa asiat niin, että niin Oulusta kuin Iistäkin oli järjestetty "rokkibussit" eli linja-autovuorot sopivaan aikaan. Parhaimmillaan busseja piti olla suuntaansa kaksin kappalein, koska nuoriso oli liikkeellä runsain määrin. Osiksella kävivät tuolloin keikalla kaikki Suomen nimekkäimmät bändit: Hurriganes, Juice Leskinen Coitus Int, Rauli Badding Somerjoki, Jussi & Boys, Alwari Tuohitorvi, Kontra Virtanen, Muska, Raya & Suikkis, Hullujussi, Kaseva jne. jne. Kerran talvella 1974 englantilainen Smokey (Smokie) saapui paikalle ja tuolloin paikka oli niin tupaten täynnä, että kaikki mahdolliset ovet piti avata, jotta ilma riittäisi. Muistelen, että paikalla oli tuolloin yli 700 ihmistä. Lain sallima henkilömäärä ylitettiin yli kaksinkertaisesti." (Nimimerkki Toneman 25.1.2012, http://oulupophistory.wordpress.com/2012/01/25/haukiputaan-osis-menomesta-nuorisolle–70-luvulla/, 18.10.2012.)

Lahtelaiskaverukset pistivät vuonna 1974 pystyyn yhtyeen nimeltä Sleepy Sleepers ja Raavaat Naiset. Sleepy Sleepersin seuraavana vuonna ilmestynyt ensimmäinen levy oli nimeltään Sinulle äiti, ja sen avasi napakasti biisi Kuka, mitä, häh. Vuonna 1977 bändin uudesta levystä oli vähällä syntyä suurempikin skandaali. Levyn nimen oli tarkoitus olla Karjala takaisin, mutta sitä levy-yhtiö ei rohjennut hyväksyä, vaan levyn ilmestyessä kannessa luki Takaisin Karjalaan.

Virve "Vicky" Rosti oli vasta 16-vuotias, kun vuonna 1974 voitti Suomen iskelmämestaruuskilpailut ja pääsi mukaan Dannyn kesäkiertueelle. Seuraavana vuonna julkaistiin jo ensisinkku Siinä ruutia on kun rakastun/Kun Chicago kuoli sekä ensimmäinen albumi Vicky. Vicky kävi lukiota, keikkaili viikonloppuisin ja kiersi kesät Dannyn matkassa. Ylioppilaslakin vuonna 1977 saatuaan Vicky keskittyi laulamiseen päätoimisesti. Diskomusiikin kulta-aikaan Vicky sai levytettäväkseen useita diskoon sopivia covereita: Disco Dan, Sorry jos oon lady, Oon voimissain, Koputa puuta, Menolippu ja Soita kelloain.

Vuonna 1975 samaisen iskelmämestaruuskilpailun voitti 20-vuotias Taiska, jonka ensimmäinen iso hitti oli Mombasa. Muita Taiskan muistetuimpia kappaleita ovat Haltin häät, Moi moi vain, Miksi näin ja Rannalla. Vuonna 1986 Taiska lopetti keikkailun ja lähti opiskelemaan teatteriohjaajaksi.

Eini Orajärvi oli 17-vuotias, kun sai Finnlevyn Toivo Kärjeltä levytyssopimuksen ja teki ensimmäisen singlensä Yes sir, alkaa polttaa vuonna 1977. Samaan aikaan Eini työskenteli hammashoitajaharjoittelijana, mutta joutui jättämään sen, kun ensisinkusta tuli niin iso hitti, että tyttöä vietiin.

Tapani Kansa kiersi kesäshow'nsa kanssa Suomea lähes joka kesä. Kansan isoja hittejä olivat mm. R-A-K-A-S, Äidin pikkupoika, Veikko Nieminen, Tulkaa tytöt takaisin ja Rokkivaari Hotanen. Tapani Kansa sekoitti pakkaa laulamalla myös operettia ja oli edelläkävijä toisellakin tavalla. Kansan vuonna 1979 julkaistu tuplalevy Let the good times roll oli Suomen ensimmäinen livelevy.

Armi Aavikko kruunattiin Miss Suomeksi helmikuussa 1977. Danny oli jo ennen missikisoja sopinut Apu-lehden ja Finnartistien kanssa, että uusi Miss Suomi tulee olemaan mukana Danny Show'ssa etsimässä ehdokkaita seuraavan vuoden missikisoihin. Ennen kiertueen alkua Danny ja Veikko Samuli koelaulattivat Armin, ja loppu on historiaa. Dannyn ja Armin

▲Pori Jazz -festivaalien päätöskonsertti Kirjurinluodolla 12.7.1975. Kuva: Nuoperi/Pori.

▲Lauantai-illan leiridiskossa Porin ystävyyskaupunkien nuorisoleirillä 12.7.1975 jorattiin bändin tahdissa. Kuva: Nuoperi/Pori.

yhdessä levyttämä sinkku Tahdon olla sulle hellä julkaistiin huhtikuussa, ja siitä tuli kesän 1977 ehdoton hitti. Syyskuussa duo sai Veikko Samulin säveltämästä ja Juha Vainion sanoittamasta singlestään kultalevyn. Armi ja Danny tekivät kolme yhteistä lp-levyä ja esiintyivät yhdessä parisenkymmentä vuotta.

Fiftarimusaa ja uutta rockabillya

Vuosikymmenen lopulla Suomessa vallinneen fiftarivillityksen aikaan alkoivat musiikissa kiinnostaa alkuperäiset 50-luvun artistit, mm. Eddie Cochran, Gene Vincent ja Elvis Presley. 1980-luvun alussa pinnalla olivat brittiläiset Crazy Cavan ja Matcbox sekä yhdysvaltalainen Stray Cats.

Kotimaisista rockabilly-bändeistä suurin ja komein oli Teddy & The Tigers, joka julkaisi neljä albumia vuosien 1978–1980 aikana. Pojat aloittivat yhdessä soittamisen jo vuonna 1974 nimellä Fancy Dan, mutta ensimmäinen albumi Boppin' tehtiin nimellä Teddy & The Tigers. Bändin laulaja Aikka Hakala esiintyi myöhemmin (1990–1992) myös kokoonpanolla Teddy & The New Tigers, ja vuonna 2008 alkuperäinen poppoo julkaisi DVD:n uutta ja vanhaa livemateriaalia.

» Keravan kiviviidakosta tuulee! Teddy & The Tigers on puhuri, joka muutamassa kuukaudessa on saanut enemmän mainetta kuin moni alan yrittäjä vuosien pakerruksen jälkeen! Missä salaisuus? Hyvässä musassa ja vankassa tyylitajussa. Teddy tuli tiikereineen viime hetkessä pelastamaan suomalaisen rock'n rollin! Ei enää Hurriganes-kopioita ja liian kovaa soittavia utaresormia! Nyt on uusi aika, jolle Teddy & The Tigers viitoittaa tien!" (Janne Niittylä, Help 3/1978.)

» **Punk tuli Suomeen**

Lehdissä kerrottiin uusista hätkähdyttävästi pukeutuneista brittiläisistä ja yhdysvaltalaisista punkyhtyeistä, joiden soitto oli yksinkertaista ja nopeaa.

VIEREINEN SIVU:

1–4: Keräilyvihko Anne-Mari Pietiläinen.

1. **Tanssi-ilmoituksia Turun Sanomista lauantailta 15.1.1972 ja 17.2.1973.**
2. **Paula Koivuniemi tuli Sua vasten aina painautuisin -kappaleella kolmanneksi Syksyn sävel -kilpailussa vuonna 1978.**
3. **Pandan purukumin POP-sarjassa oli 100 erilaista artistikuvaa ja niiden kääntöpuolella laulunsanat.**
4. **Turun Kuuvuoren nuorisotalolla pidettiin diskoja. Ilmoitus Turun Sanomista lauantailta 17.2.1973.**
5. **1970-luvun lopulla vihot täyttyivät julkkisten kuvista.**
6. **Julkkisleikevihko 1970-luvulta.**
7. **Anttila alennusluettelo N:o 1/1970.**
8. **Toivelauluja 98, 3/1974.**
9. **Musiikki Fazer julkaisi uusien hittien sanoja Toivelauluja-vihkosissa.**
10. **Tapsa Rautavaara keikkaili kitaransa kanssa erilaisissa tilaisuuksissa ympäri Suomea.**
11. **Help-lehdessä oli keräilykuvia.**

Vähäväkinen
LAUANTAI-tanssit
AIKUISILLE 25 v. TÄYTTÄNEILLE
20-01 RISTO LEVANDER
HUOMENNA SUNNUNTAINA VIERAILEE "KREIVI" PERTTI YLERMI LINDGREN
1
Mun suo suuta vasten painaa, lainaa tää onhan vain kai näin sua vasten aina painautuisin, jos vain uisit aina rinnallain
2
mielenkiintoinen
Verraton
JEEE!
PETTÄMÄTÖN
alkuvoimaa!
Suomalaisten makuun
VAUHTIA ELÄMÄÄN
viisi kaunista eppua
Arjen sulostuttaja
MONIPUOLINEN
Tasavallan Presidentti on top!
Tapani Kansa
Creedence Clearwater Revival — ykkönen!
JORMAS
PANDA * POP-sarja serie
MILLOINKAAN EI EHEN
3
KUUVUOREN DISCO
4
USKOMATONTA, MUTTA TOTTA
BLAUPUNKT DIVA
249.00
Maailmankuulua tekniikkaa nyt jopa puoleen hintaan!
7
MIETOISTEN MAAMIESSEURA
Tänään lauantaina 17. 2. klo 20–02
Turunmaan ykköset
SEMITES & TAPANI LEH
Naisten hakuvuoro klo 22.00–22.45
1
TAPANI KANSA
5
6
Teddy & tiikerit
↑ Koripalloilevat tiikerit Pauli (vas.), Aikka ja A-P vievät 50-luvun musiikkia 60-luvun leveällä autollaan keikkapaikalta toiselle.
8
Oli pukeutunut bändi ku
sievä solistikin piukkaan
Joka sointu iski niinkuin
Muuta en mä nähnyt, h
Ja mä huusin: R
rokkia, rokkia,
tänne tult
Rokkia, r
Lipun mak
9
SALO
joka lauantai uudet SUOSIKKISOLISTIT
KATRI-HELENA "Musta Pörssi"
Hyvät linja-autoyhteyde
2 kertaa 1000 mk:n suurbingo sunnuntaina klo 13
TÄNÄÄN LAUANTAINA KLO
Hirvihovi Loimaa
MARKKU SUOMINEN
toisena solistina SAMMY BA
Diskossa: ROCKRESSION
SUNNUNTAINA KLO 20–01 AIKUISTENTA
ANTTI KARJALA ja humppayhtye TAMMER
10
Tapsa-76
TOIVE LAULUJA
98
9
TOIVE LAULUJA
PABANNELTO PAINOS
help!
VICKY
11
AURAN NUORTENTALO
TÄNÄÄN KLO 20-01
FREDERIK
PETRI & PETTERSSON BROTHER'S
Raimo Tuomisen yhtye solistina Heikki Hirsimäki
1
Olen ollut
Fantastinen paikka
TARVASHOVI
tänään 20-01
PEPE WILLBERG & PARADISE
Mauno Juhani Kuusiston yhtye

Soittotaitoa ei yhtyeiltä edellytetty, ja laulukin oli useimmiten lähinnä huutoa. Lavaesiintyminen oli holtitonta ja lauluissa kiroiltiin, pilkattiin kaikkea mahdollista ja ylistettiin anarkismia. Punkin kuuntelijat ilmaisivat itseään pomppimalla paikallaan. Tämä uusi "tanssi" oli "pogoamista". Suomessa nähtiin ensimmäinen aito punkyhtye toukokuussa 1977, kun yhdysvaltalainen Ramones esiintyi Tampereella ja Helsingissä. Seuraavan vuoden tammikuussa brittiläisen Sex Pistolsin piti esiintyä Helsingin Työväentalolla, mutta tieto yhtyeen tulosta nosti vastalauseiden myrskyn. Asiaa käsiteltiin kaikissa tiedotusvälineissä ja sisäasiainministeriön ulkomaalaisosasto päätti perua yhtyeen työluvan." (Olkkonen 2008, 211–212.)

Suomen ensimmäinen punk-single, Briard-yhtyeen I Really Hate Ya, ilmestyi vuonna 1977. Bändissä lauloi Pete "Räkä" Malmi, bassoa soitti Ilkka Hulkko ja kitaraa veljensä Antti, joka sittemmin on paremmin tunnettu Andy Mc Coyna. Rummuissa heilui Seppo "Sidi" Vainio. Perustamisvaiheessa bändin nimi oli Philadelphia Motherfuckers. Briard-nimi napattiin Pete Malmin koiran rodusta.

Suomalaisia nuoria punkyhtyeitä pääsi levyttämään Love Recordsin ja vuonna 1977 perustetun Poko Recordsin listoilla. Esimerkiksi ylöjärveläinen Eppu Normaali julkaisi ensimmäisen albuminsa Aknepop vuonna 1978. Levyn biiseistä ehkä punkein oli Poliisi pamputtaa taas. Samana vuonna julkaistuja kantaa ottavia kappaleita olivat mm. Problems?-yhtyeen Ei tää lama päähän käy ja Häirikkö oon sekä Pelle Miljoona & N.U.S. -yhtyeen Olen työtön ja Nuoriso sairastaa syöpää.

Maukka Perusjätkä (Mauri Airta) Partner-merkkisine moottorisahoineen villitsi nuorisoa Säpinää-kappaleellaan vuonna 1979. Säpinää-albumin Maukka teki kokoonpanolla Maukka Perusjätkä ja Sota Apatiaa Vastaan. Maukan taustavoimista löytyivät tuottaja, säveltäjä ja sanoittaja Ralf Örnin lisäksi mm. Michael Monroe, Andy McCoy ja taustalaulajana Kaija Kokkola, joka nykyään tunnetaan paremmin nimellä Kaija Koo.

Punkkia soittava Kollaa kestää syntyi, kun tamperelaiskaverukset laittoivat bändin pystyyn osallistuakseen Suosikin Rock-Rally-kilpailuun maaliskuussa 1977. Kisaan Kollaa osallistuikin, mutta jäi viimeiseksi. Liekö syynä ollut se, että kilpailukappaleen nimi oli Suosikki on lailla kielletty. Levyttämään bändi kuitenkin päätyi. Parin sinkun ja yhden EP:n jälkeen ilmestyi debyyttialbumi Jäähyväiset aseille, joka samalla jäi bändin ainoaksi studiolevyksi. 1980-luvun puolella Liisa Tavi teki Jäähyväiset aseille -biisistä oman versionsa, josta tuli uuden sukupolven rauhanlauluklassikko.

Punk-bändi Ratsia perustettiin Pihtiputaalla vuonna 1977. Ratsia voitti Rockin SM-kisojen uuden aallon sarjan vuonna 1979, ja pääsi levyttämään. Ensimmäinen sinkku oli Lontoon skidit, joka on yhtyeen tunnetuin kappale. Esikoislevyä Ratsia pidetään yhtenä suomalaisen punkin klassikkolevyistä.

TIESITKÖ TÄMÄN?

Briard on Ranskasta peräisin oleva koirarotu. Briardit kunnostautuivat ensimmäisen maailmansodan aikana ns. lääkintäkoirina, jotka etsivät haavoittuneita kuolleiden joukosta. Suomeen ensimmäiset briardit tulivat 1970-luvun alussa.

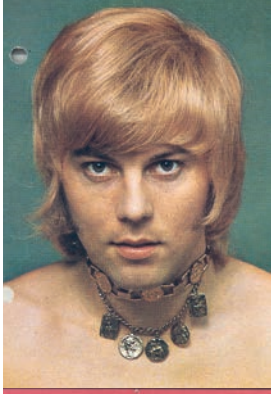

◀ Danny komeili Yleisradion Poppeli-nuortenohjelmaan lähetetyssä postikortissa vuonna 1972. Nuoperi/Uma Aaltonen.

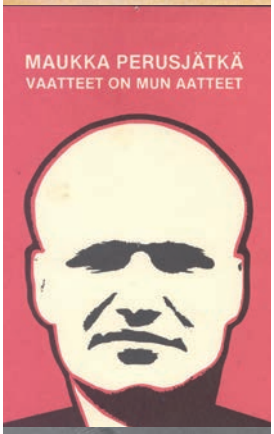

◀ Matti ja Teppo ensisinglensä Kissankultaa aikoihin. Kuva Markku Heikkilän kirjasta Matti ja Teppo. Vitsit & vaiheet. 2006.

◀ Hurriganes vuonna 1974: Cisse Häkkinen, Albert Järvinen ja Remu Aaltonen. Toivelauluja 97, 2/1974.

Vuosilukuja

- Legendaarinen Tavastia-klubi aloitti toimintansa Helsingissä vuonna 1970.
- Marionin esittämä Tom tom tom tuli kuudenneksi vuoden 1973 Euroviisuissa, ja sijoitus oli vuoteen 2006 saakka Suomen paras.
- Elvis ja Priscilla Presleyn avioliitto päättyi eroon vuonna 1973.
- Blondien debyyttialbumi Blondie ilmestyi vuonna 1976.
- Virgin-levy-yhtiö julkaisi suomalaisen Wigwamin levyn Nuclear Nightclub vuonna 1975.
- Fredi ja ystävät valittiin Suomen euroviisu-edustajaksi vuonna 1976. Silloisen mittapuun mukaan rohkean koreografian kera esitetty kappale Pump-pump pääsi sijalle 11, mikä ei ollut lainkaan hullumpaa. Kisan voitti englantilaisen Brotherhood of Manin kappale Save your kisses for me.
- Brittiläinen The Clash nousi suosioon jo ensimmäisellä punk-albumillaan vuonna 1977. Clashin vuonna 1979 ilmestynyt tupla London Calling on monissa yhteyksissä äänestetty yhdeksi historian parhaista rocklevyistä.
- Elvis Presley kuoli 16.8.1977.
- Yhdysvaltalainen Van Halen julkaisi ensialbuminsa vuonna 1978.
- Provinssirock-festivaali järjestettiin Seinäjoella ensimmäistä kertaa vuonna 1979.
- Keihäänheiton olympiavoittaja, laulaja ja elokuvanäyttelijä Tapio Rautavaara menehtyi aivoverenvuotoon 25.9.1979.

Helsingin Elmu ja Lepakkoluola

Helsingissä nuorisojoukko valtasi tyhjilleen jääneen asunnottomien alkoholistien yömajan, ”Liekkihotellin”, Elävän musiikin yhdistyksen Elmun johdolla elokuussa 1979. Elmusta kehittyi nuorisoryhmiä yhdistävä kulttuuri-organisaatio ja käyttöön vallatusta Lepakkoluolasta nuorison omaehtoisen kulttuurin keskus. Elävän musiikin yhdistyksiä syntyi muillekin paikka-kunnille.

Elokuvia turhapuroista tähtien sotaan

Elokuvissa riitti katsottavaa Love Storyn romantiikasta Rockyn nyrkkeilykehään ja Speden Turhapuroista Lucasin Tähtien sotaan ja Kubrickin Kellopeliappelsiiniin. Disney teki lapsille hienoja, sittemmin klassikoiksi muodostuneita piirros-elokuvia.

Ensimmäinen Uuno Turhapuro -elokuva hauskuutti suomalaisia vuonna 1973. Uunoja nähtiin 1970-luvulla vielä neljä muutakin: Professori Uuno D.G. Turhapuro (1975), Lottovoittaja UKK Turhapuro (1976), Häpy Endkö? Eli kuinka Uuno Turhapuro sai niin kauniin ja rikkaan vaimon (1977) ja Rautakauppias Uuno Turhapuro – presidentin vävy (1978).

Walt Disneyn Aristokatit-elokuva sai ensi-iltansa vuonna 1970. Sen lisäksi Disneyn uusia animaatioelokuvia 1970-luvulla olivat Robin Hood (1973), Nalle Puh (1977) ja Pelastuspartio Bernard ja Bianca (1977).

Ranskalaisen Pierre Boullen vuonna 1963 julkaisemaan Apinoiden planeetta -tieteisromaaniin perustuvia elokuvia tehtiin Hollywoodissa sarjan verran: Apinoiden planeetta 1968, Paluu apinoiden planeetalle 1970, Pako apinoiden planeetalta 1971, Apinoiden planeetan valloitus 1972 ja Taistelu apinoiden planeetasta 1973.

Romanttisen Love Story -elokuvan tähti vuonna 1970 oli Ryan O'Neal, joka oli mukana myös television huippusuosituissa Peyton Place -sarjassa. Vuonna 1973 Ryan O'Neal näytteli Paperikuu-elokuvassa yhdessä Tatum-tyttärensä kanssa, joka oli tuolloin vasta 10-vuotias. Ryan O'Neal avioitui vuonna 1979 Charlien enkelit -televisiosarjan näyttelijän Farrah Fawcettin kanssa.

Vuosikymmenen ensimmäisessä James Bond -elokuvassa Timantit ovat ikuisia (1971) salaisen agentin rooliin oli saatu 1960-luvun Bond Sean Connery. Seuraavissa elokuvissa Bondina esiintyi Roger Moore, joka toi hahmoon lisää flirttiä ja huumoria.

Stanley Kubrickin ohjaama, britti-kirjailija Anthony Burgessin romaaniin perustuva elokuva Kellopeliappelsiini (A Clockwork Orange) sai ensi-iltansa vuonna 1971. Pääosassa, nuorena ultraväkivaltaisena psykopaattina Alex DeLargena, nähtiin englantilainen Malcolm McDowell.

» American Graffitilla eli Svengijengi –62:lla oli ensi-ilta Suomessa joulukuun lopussa 1974. Svengijengin musiikki oli kokonaan parasta 50- ja 60-luvun amerikkalaista populaari-musiikkia Bill Haleyneen, Buddy Hollyineen

SUOSITTUJA ELOKUVIA OLIVAT MM.

Love Story 1970 • Paluu apinoiden planeetalle 1970 • Pieni suuri mies 1970 • Elämä on Pythonia 1971 • Kellopeliappelsiini 1971 • Likainen Harry 1971 • Pako apinoiden planeetalta 1971 • Tappakaa Carter 1971 • Timantit ovat ikuisia 1971 • Apinoiden planeetan valloitus 1972 • Kummisetä 1972 • Solaris 1972 • Syvä joki 1972 • Viimeinen tango Pariisissa 1972 • Jesus Christ Superstar 1973 • Manaaja 1973 • Paperikuu 1973 • Papillon 1973 • Pitkät jäähyväiset 1973 • Puhallus 1973 • Svengijengi '62 1973 • Taistelu apinoiden planeetasta 1973 • Chinatown 1974 • 007 ja kultainen ase 1974 • Kummisetä II 1974 • Liekehtivä torni 1974 • Puhallettu 60 sekunnissa 1974 • Hikinen iltapäivä 1975 • Monty Pythonin Hullu maailma 1975 • Sodoman 120 päivää 1975 • Tappajahai 1975 • Tehtävä Alpeilla 1975 • Yksi lensi yli käenpesän 1975 • King Kong 1976 • Rocky 1976 • Taksikuski 1976 • Turpiin vaan ja onnea! 1976 • Annie Hall 1977 • Eraserhead 1977 • Lämäri 1977 • Luotikuja 1977 • Manaaja 2 – luopio 1977 • New York, New York 1977 • Saturday Night Fever 1977 • Tähtien sota 1977 • Veljeni Leijonamieli 1977 • Dawn of the Dead 1978 • Grease 1978 • Halloween – naamioiden yö 1978 • Kauriinmetsästäjä 1978 • Keskiyön pikajuna 1978 • Navaronen haukat 1978 • Superman 1978 • Syyssonaatti 1978 • Tappajahai 2 1978 • Taru Sormusten Herrasta (animaatio) 1978 • Alien – 8. matkustaja 1979 • The Amityville Horror 1979 • Brianin elämä 1979 • Dracula 1978 • Galigula 1979 • Ilmestyskirja. Nyt 1979 • Länsirintamalta ei mitään uutta 1979 • Manhattan 1979 • Mutaa kuonoon! sanoo virtahepo 1979 • Stalker 1979 • Superhulttio 1979

ja Platterseineen. Juoni rakentui rullaluistimista, teiniromantiikasta, autoista, keikkuvista poninhännistä hampurilaisbaareissa ja koulujuhlissa. Perässä tulivat muut saman tyyliset elokuvat, joista tunnetuimpia ovat Saturday Night Fever ja Grease." (Riihiranta 1982, 69.)

Milos Formanin ohjaus Yksi lensi yli käenpesän vuodelta 1975 rohmusi kaikki viisi tärkeintä Oscar-palkintoa: paras elokuva, paras miespääosa, paras naispääosa, paras ohjaus ja paras käsikirjoitus. Päähenkilöä, mielisairaalaan joutuvaa McMurphya, esitti Jack Nicholson.

Elokuva Tappajahai (Jaws) sai puntit tutisemaan vuonna 1975 ja nosti ohjaajansa Steven Spielbergin maailmanmaineeseen. Kauhua tarjoiltiin myös elokuvissa Manaaja (1973), Manaaja 2 – Luopio (1977), Dawn of The Dead (1978), Halloween – naamioiden yö (1978) ja The Amityville Horror (1979).

Vuonna 1976 elokuvayleisö ihastui nyrkkeilijä Rocky Balboaan, jota Rocky-elokuvassa esitti elokuvan käsikirjoituksenkin tehnyt Sylvester Stallone. Rocky sai parhaan elokuvan, parhaan ohjauksen ja parhaan leikkauksen Oscarit, ja Stallone oli ehdolla myös parhaan miespääosan ja parhaan käsikirjoituksen palkinnoille.

Ohjaaja Martin Scorsesen läpimurtoelokuva oli Taksikuski vuonna 1976. Robert De Niro teki hienon roolin taksia ajavana Vietnamin sodan

Mäsä Uuno Turhapuro on kuin väriksupeläin ja valmo, Marjatta Raita, kuitenkin ihan täydellisen nähtöinen? – Siksi, eneivät suomalaiset avioniehet loukkaantuisi omasta kuvastaan, sanoo Veiku Loiri.

Uuno oli vielä aamulla remuttanut Marjattaa suunkohjelekkaukseen ja vähän muutenkin korjaitavaksi, illapäivällä oli taas periskki rinossa kun yökalnen kahesi halata lomalle lähtevää tyttöä.

Spede elityi Härkä Harikaisen osaana vetoisällä autoaravaa naamaansa.

Marjatta strippasi ratikassa

Sen kunniaksi, että **Speden** uusi Uuno Turhapuron rönsyilevästä kertova elokuva oli saanut loppumetreillään, teki koko filmaryhmä ratikka-ajelun Helsingin keskustassa.

Kyseessä on Speden kymmenuotoisjuhlafilmi, jossa hän itse esiintyy Unuon eli **Veiku Loirin** parhaana kaverina Härkä Harikaisena. Vaunuraakkana on telkkariskerosessä nuna **Marjatta Raita**, jolla oli niin kiire lomalle, että pusero piti vaihtaa Mesuhallin kohdalla ratikassa. Marjatalla on tosin jajoukkoa.

Tirta ja Ere eivät vieläkään ole löytäneet itselleen muuta asuntoa kuin **Arja Saijonmaan** kämpän, mutta päänvaivaa seuraan tuulemmaan Israeliin, jossa Ere teki telkalle ohjelmien Verkaan ja **Esterr Toivonen-Siiralan** kanssa. Lisäksi on telkkaan tekeillä asioa revyystä, jossa Tsadlakin on osa.

Spede ja Veiku karmeissa Uuno Turhapuron makeistaan tekevät parhaansa selvittääkseen, että Unuon elämää hallitsevat uni, ruoka ja hiihtäminen.

Vastaviihyt Ali MacGraw ja Steve McQueen.

Love Storyn tähden rauhan satama

– Olen 53-vuotias, ja minusta on korkea aika selvittää, mitä tarvitsen eläkkeen, kommentoi Love Storyn tähtiparin ensi-iltaosa meillä viikolla; ja noin viikko sitten vietettiin hiljainen perhehetki. Chevennen maistraatissa

◀ Ensimmäinen Uuno Turhapuro -elokuva tehtiin vuonna 1973. Vesa-Matti Loirin ja Marjatta Raidan lisäksi elokuvassa esiintyi Uuno-hahmon luonut Pertti "Spede" Pasanen. Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.

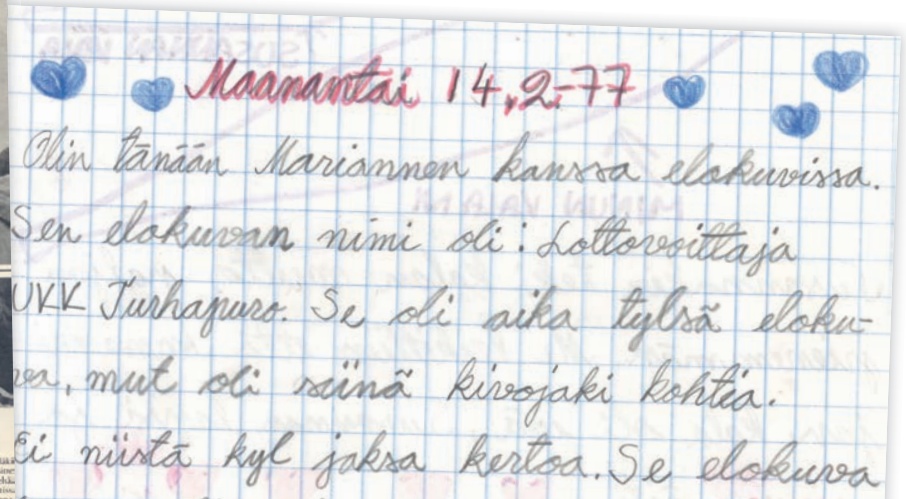

Maanantai 14.2.77

Olin tänään Mariannen kanssa elokuvissa. Sen elokuvan nimi oli: Lottovoittaja UVK Turhapuro. Se oli aika tylsä elokuva, mut oli siinä kivojaki kohtia. En niistä kyl jaksa kertoa. Se elokuva

▼Julkkisleikevihko 1970-luvulta.

◀Anttila tavaraluettelo N:o 4/1970.

▲ Nuorten Poppeli-ohjelman logo. "Poppeli, torstaisin 5 yli 4". Nuoperi/Uma Aaltonen.

◀ Uma Aaltosen kirje Poppeli-radio-ohjelman kuuntelijoille 28.8.1971. Piirros Johanna Jokipaltio-Heiskanen. Nuoperi/uma aaltonen.

veteraanina Travis Bicklenä. "Are you talking to me?"

George Lucasin luoma ja ohjaama Tähtien sota (Star Wars) -elokuva tuli ensi-iltaan vuonna 1977. Pian ihmiset ympäri maailman tiesivät keitä ovat prinsessa Leia, salakuljettaja Han Solo ja apurinsa Chewbacca, droidit R2-D2 ja C–3PO, Luke Skywalker, Obi-Wan Kenobi ja Darth Vader. Näyttävät erikoistehosteet palkittiin Oscarilla, ja kaiken kaikkiaan elokuva sai Oscareita yhteensä seitsemän kappaletta.

▼ Nuoperi/Uma Aaltonen.

Ridley Scottin ohjaama sci-fi-kauhuelokuva Alien – kahdeksas matkustaja vuonna 1979 säikytteli erikoistehosteillaan, jotka palkittiin Oscarilla.

Vietnamin sodan kauheuksia käsiteltiin viisi Oscaria voittaneessa Kauriinmetsästäjä-elokuvassa vuonna 1978 sekä kaksi Oscaria saaneessa Francis Ford Coppolan Ilmestyskirja. Nyt -elokuvassa vuonna 1979.

Radion nuortenohjelmia

Lauantain alkuillan Nuorten sävellahja oli ihan pakko kuunnella. Eihän sitä voinut tietää, vaikka joskus olisi saanut terveiset itsekin.

» Ah, aika entinen, onneksi se ei todellakaan koskaan enää palaa. Eivät nuo nykyajan lapset tajua miltä tuntui äänittää niitä kerran viikossa soivia rokkeja nuorten sävellahjasta lauantai-iltapäivisin: mankan mikki sopivalle etäisyydelle radiosta, ääretön hiljaisuus (vessaankaan ei kukaan saanut mennä) ja nauhoitus ja harras toive, ettei Jake Nyman puhu kappaleen lopputahtien päälle. Höh, nykyään ne imuroivat netistä musiikkinsa — onko siinä tunnelmaa lainkaan!" (Nimimerkki SusuPetal, 14.2.2006, http://rtommik.blogspot.fi/2006/02/aika-tuo-ei-en-koskaan-palaa.html, 27.8.2012.)

Uma Aaltonen toimitti 1970-luvun alkuvuosina Poppeli-nimistä nuortenohjelmaa, jonne kuuntelijat saivat lähettää postia ja kertoa kuulumisiaan. Usein Uma myös soitti lähetyksessä jollekin kuuntelijalleen. Tärkeitä olivat tietysti myös musatoiveet.

» Uman Poppeli oli muuten siitä hieno radio-ohjelma, että hän soitti aina levyt kokonaan, ei koskaan puhunut niiden päälle." (Nimimerkki Kirsti, 14.2.2006, http://rtommik.blogspot.fi/2006/02/aika-tuo-ei-en-koskaan-palaa.html, 27.8.2012.)

Vuosikymmenen lopulla Ylellä alkoi Anneli Tempakan toimittama radio-ohjelma Olen erilainen nuori. Siinä Tempakka tapasi ja haastatteli nuoria, joilla useimmiten oli jokin sairaus tai vamma. Vuonna 1978 ohjelmassa kuultiin mietteitä mm. Penttinimiseltä talidomidinuorelta, pahoin palaneelta Annelilta sekä epilepsiaa sairastavalta Karilta ja syöpään sairastuneelta Jaanalta. Ohjelmassa olivat mukana myös laitoskierteessä ollut Jukkis sekä Pavlo, jolta Tempakka kysyi miksi tämä on hintti.

Televisiosarjoja seurattiin innolla

Televisiota käytettiin vielä ilman kaukosäädintä, eikä kanaviakaan ollut riesaksi asti. Mainostelevision ohjelmat sijoittuivat Ylen kahdelle kanavalle sopiviin väleihin. Useimmissa kodeissa katsottiin vielä mustavalkotelevisiota, vaikka värilähetyksiä jo tehtiinkin.

Suosituimmat kotimaiset ja ulkomaiset draamasarjat liimasivat ison osan suomalaisista tiettyihin aikoihin televisiovastaanottimien äärelle. Tärkeä suomalaisten yhteinen televisiohetki oli myös lauantaiillan lottoarvonta. Ensimmäinen lottoarvonta suoritettiin 3.1.1971, ja lottotyttönä esiintyi Hilkka Kotamäki. Lähes yhtä tärkeä hetki lauantaisin oli saunan jälkeen katsottu Lauantaitanssit, jossa artisti lauloi, kansa tanssi ja Heikki Hietamies juonsi. Parhaimmillaan Lauantaitansseja katsoi jopa 1,5 miljoonaa suomalaista.

» Televisiosta tosiaan tuli kunnon ohjelmaa eikä mitään tosi-tv -scheissea. Riitti yksi laite, eikä tarvittu bokseja, tallentimia ym. Silloin jaksettiin nousta sohvalta kääntämään kanava ykköseltä kakkoselle eikä telkkarin edessä istuttu koko iltaa. Sekään ei haitannut, jos kakkonen näkyi huonolla säällä vähän heikosti." (Nimimerkki teemu73 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» ASA 26" väri-TV (palisanteriverhoilulla), Enska & Hanski, Pluto-limu, Kuuden miljoonan dollarin mies, Muppet Show, Hubba Bubba, rockabilly, lämpimät voileivät, muovilavat, punaiset Titanit, Näin naapurissa, televisioteatteri... Ennen oli todellakin paremmin!" (Nimimerkki Pressiboxi 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» Muistan kuinka suurella hämmästyksellä suhtauduin ensimmäisiin näkemiini kaukosäätimiin ja pidin niitä täydellisinä turhakkeina. Kanavia tosiaankin käännettiin telkkarin etupaneelin kymmenestä numeroidusta napista. Mummolassa nämä olivat vieläpä sellaisia 2 cm pitkiä tappeja, joista jäi sormen päähän painettaessa kuoppa. Eipä tullut turhaan vekslattua kahden kanavan välillä." (Nimimerkki Yläpesä 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

Kotimaista Lieslahden ja Sarpamaan perheistä kertovaa Naapurilähiö-sarjaa esitettiin vuosina 1969–1976. Sen lauantaiillan lähetysajan peri sittemmin toinen MTV:n perhesarja Koivuharju, jota tehtiin vuosina 1977–1979. Nämä, kuten seuraava Rauhanranta 12 -sarjakin (1978–1981) olivat Toini Vuoriston kirjoittamia.

Hupia ja vähän kauhuakin

Spede Pasanen jatkoi hupailuohjelmien tekemistä, ja Spede Show'ta saatiin seurata koko vuosikymmen. Vuonna 1970 suomalaisia hauskuutettiin uudenlaisella Ilkamat-sketsiohjelmalla, jonka idea tuotiin Amerikasta Ruotsin kautta Suomeen. Alkuperäisversiossa oli mukana blondi Goldie Hawn, meillä ohjelmassa nähtiin kaksi blondia, Koivistolaiset Anja ja Anneli. Ilkamissa tanssiosuuksien välissä sutkauteltiin parin lauseen sketsejä, kuten "Otitko sinä suihkun aamulla? En, onko se kadonnut?"

Älli tälli-ohjelma jatkoi Ilkamien viitoittamalla tiellä. Hupailuohjelman vetäjinä olivat Heikki Kinnunen ja Leo Lastumäki. Kaksikko oli mukana myös Merirosvoradiossa, jossa tehtiin pilaa ajankohtaisista aiheista ja toisista televisio-ohjelmista. Merirosvoradiossa musiikista vastasivat Erkki Liikanen ja Viktor Kalborekin johtama Hullujussi-yhtye. Musiikillista viihdettä tekivät myös Kivikasvot, jotka saivat oman ohjelman vuosiksi 1969–1975. Vuonna 1979 katsojat johdatettiin illan siimeksessä viihteen valkamaan, kun Parempi myöhään -sketsisarja alkoi juontajinaan Pentti Siimes ja Ritva Valkama.

Kotimaisista draamakomediasarjoista seurattiin 60-luvulla alkanutta Hanskia ja vuosina 1974–1976 ja 1979 esitettyä Sämpyä, jonka päärooleissa esiintyivät Seppo "Sämpy" Laine ja Jyrki Kovaleff. Varsinaiseksi klassikoksi muodostui Neil Hardwickin ja Jussi Tuomisen käsikirjoittama Tankki täyteen vuonna 1978. Vilénin perheen huoltoasemabisnes ei todellakaan kukoistanut, mutta kuivakka huumori sitäkin enemmän.

Ulkomaisista komediasarjoista brittihuumoria edusti Mennään bussilla.

Tiesitkö tämän?

The Muppet Show'n tekeminen aloitettiin Yhdysvalloissa vuonna 1976. Muppetit luonut Jim Henson teki aiemmin nukkehahmoja lasten Sesame Street -sarjaan ja jo 1950-luvulla alkaneeseen Sam and Friends -sarjaan, jossa Kermit-sammakko esiintyi ensimmäistä kertaa. Vuonna 2006 Kermit vietti 50-vuotissyntymäpäiviään.

Amerikkalaista eloa taas päästiin seuraamaan Archie ja Edith Bunkerin perheestä kertovassa sitcomissa Perhe on pahin ja 1950-luvulle sijoittuvassa Onnen päivät -sarjassa. Lemmenlaiva Pacific Princessillä seilattiin Los Angelesin ja Acapulcon väliä. Vuonna 1978 tutustuttiin kaukaisen Ork-planeetan asukkiin Morkiin sarjassa Ystäväni avaruudesta (Mork & Mindy), jossa päähenkilöä esitti silloin vielä melko tuntematon Robin Williams.

Kauhun kiljaisuja ja painajaisiakin aiheutti Yöjuttu (The Night Gallery), jota MTV esitti lauantain myöhäisilloissa vuosina 1971–1973 ja 1975.

Poliiseja ja rosvoja

Suuri osa meillä seuratuista ulkomaisista sarjoista oli peräisin Yhdysvalloista. Komediasarjojen lisäksi suosittuja olivat poliisisarjat Sheriffi McCloud, Cannon, Columbo ja Starsky & Hutch (Kumpi olikaan ihanampi, tumma Starsky vai vaalea Hutch?). Vuodesta 1976 lähtien päästiin jännittämään miten Charlien enkeleiden valeasut toimivat ja harhautukset onnistuivat rikollisia jallitettaessa. Ja miten kauniita ja tyylikkäitä enkelit olivatkaan! Pahiksia jahtasivat myös Näkymätön mies ja Kuuden miljoonan dollarin mies sekä lordi Sinclair ja tuomari Fulton Veijareita ja pyhimyksiä -sarjassa.

» Oikeastihan telkkarista tuli hyvää ohjelmaa, kuten poliisijännäreitä. Sai valita joko Cannonin tai Columbon. Jossain vaiheessa tuli Sheriffi McCloud mutta se taisi olla turhan viihteellinen. Vaikka tosin McCloud kävi Suomessa tähtivierailullakin jossain vaiheessa ja taisipa lentokenttä olla tukossa faneista. Dekkareiden lisäksi hapatusta tarjottiin tieteisfantasian saralla, ja ainakin Avaruusasema Alfalla oli suuri vaikutus Yläpesän myöhempään psyykkiseen elämään. Pari vuotta vanhempi serkkupoika kehuskeli nähneensä Batman-sarjan (with A. West), ilmeisesti kaupungissa tarjolla olleesta kaapelista, mikä minua harava-antennin varassa elävää harmitti vietävästi!" (Nimimerkki Yläpesä 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

Draamasarjoja muualta

Peyton Place totutti suomalaiset pitkien sarjojen seuraamiseen 60-luvun lopulta lähtien. 1970-luvulla katsottiin mm. brittiläisiä draamasarjoja Ashtonin perhe, Kahden kerroksen väkeä ja Merilinja. Amerikkalaisesta uudisrakentajaperheestä kertovaa Pieni talo preerialla -sarjaa seurattiin Suomessa vuodesta 1976 alkaen, yhteensä 202 jaksoa.

Vuonna 1977 tehty amerikkalainen Juuret-sarja oli suurmenestys. Alex Haleyn romaaniin perustuva sarja kertoi tarinan vuonna 1767 Gambiasta orjaksi siepatusta Kunta Kintestä ja hänen jälkeläisistään.

Tutustuminen Ewingin perheeseen päästiin aloittamaan Dallas-sarjan alkaessa vuonna 1978. Bobby ja Pamela olivat niiiin rakastuneita!

KESKIVIIKKO 25.7.

tv1

TORSTAI 26.7.

tv1

◀ Vuoden 1973 heinäkuussa TV 2 piti lomaa. TV 1:llä nähtiin keskiviikkoiltana MTV:n Peyton Place -sarjan jakso "Paluu tulevaisuuteen" väreissä. Torstain illassa oli vuorossa mm. "Merkillinen mies", maaginen viihdetuokio ajatustenlukija Kreskinin seurassa. Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.

◀ Veljekset – ihanat Kurt Russel ja Tim Matheson erillään kasvaneina veljeksinä tv-sarjassa, jota esitettiin MTV:llä kesällä 1977. Kuva lapsuuden leikekirjasta.

Musiikkiohjelma Iltatähti

Iltatähti (1973–1983) oli TV2:n pitkäaikaisin pop-ohjelma, joka muiden 1970-luvun musiikkiohjelmien tapaan yritti kehittää ja avartaa katsojiensa musiikkitietämystä. Iltatähdessä saatettiin popin ohessa esitellä myös jatsia, kansanmusiikkia tai vaikkapa torvisoittoa. Kaupallisuuteen ohjelmassa otettiin kriittinen asenne. Juontajina Iltatähdessä nähtiin mm. Mikko Alatalo, Jussi Raittinen, Tapani Ripatti, Liisa Lääveri ja Joke Linnamaa.

1970-luvun TV-kokit

Ruokaa kokattiin Tänään kotona -makasiiniohjelmassa, jossa puhuttiin myös muista kotiin liittyvistä asioista. 1970-luvun ykkökselevisiokokkeja olivat kuitenkin Jaakko Kolmonen ja Veijo Vanamo. Terveellistä ruokavaliota korostavien tv-kokkien ruokaohjelmasarjoja olivat mm. Maukasta mutkattomasti, Kesäkeittiö ja Asia on pihvi. 1980-luvulla ohjelman nimenä oli Patakakkonen. Jaakko Kolmonen kokkasi myös Hyvää pataa -ohjelmassaan 1990-luvulla.

Lastenohjelmia meiltä ja maailmalta

Väinö Riikkilän jännittävistä Pertsa ja Kilu -kirjoista tehtiin vuosina 1970–1974 neljä minisarjaa televisioon. Myöhemmin sarjoista tehtiin reilun tunnin mittaiset koosteet, jotka esitettiin vuodenvaihteessa 1975–1976. Sittemmin näitä tv-elokuvia on uusittu useaan otteeseen.

1970-luvun lapset muistavat takuuvarmasti TV 1 Noppa-ohjelman, jonka juontajina toimivat mm. Maija Asikainen ja pörröhiuksinen ja -partainen Heikki Takkinen. Noppa oli ajan tavan mukaan opettavainen. Rakenne oli otettu yhdysvaltalaisesta Sesame Street -sarjasta, mutta linja oli asiallisempi ja luotu yhteistyössä kasvatustieteen tohtorin Pirkko Liikasen kanssa. Noppa sai valtion tiedonjulkistamispalkinnon vuonna 1976, ja yhteensä vuosina 1973–1980 tehtiin yli 400 Noppa-ohjelmaa.

» TV1:n lastenohjelmatuotannon pääpaino oli edelleen esikoulumaisessa, kiitetyssä Noppa-ohjelmassa. Kansainvälistä kiinnostusta herättänyt Heikko-Peikko-animaatio seikkaili sarjana ruuduissa." (Mäkelä 1977, 332.)

Ykköskanavan lastenohjelmista tuttuja olivat myös Hattuset eli ranskalais-sveitsiläisen nukkeanimaation sombreropäiset Chapi ja Chapo. Tsekkiläistä piirrosanimaatiota Rosvo-Rudolfia katsottiin perjantaisin alkuillasta (1974–1975). Piilomaan pikku aasi etsi Ilkeän Muuli Mukkeliksen vangitsemaa Aasiruhtinasta yhdessä ystäviensä Korppu-koiran ja Pikimustan kissan kanssa Maija Karman piirtämässä kotimaisessa animaatiossa vuodelta 1977. Lea Pennasen kirjoittama seikkailu vähän pelotti ja liikuttikin.

» Kun olin itse lapsi, meillä oli vain musta-valkotelkkari, mutta Rosvo Rudolf oli niin hyvä, että elävästi muistan nähneeni sen väreissä." (Nimimerkki Lobotomix, 2003, www.palasokeri.com/forum, 10.5.2012.)

» Piilomaan Pikkuaasi pelotti joskus kovasti. Todistipa ainakin, että pelkillä still-luvilla ja hyvällä kerronnalla voi tehdä laadukasta lastenohjelmaa. Myös Heikko-Peikon kelkkajakso on jäänyt mieleen." (Nimimerkki Kluge, 2003, www.palasokeri.com/forum, 10.5.2012.)

» Professori Baltazarilla oli todella monimutkainen härveli, jonka yhdestä hanasta tuli sitten tippa taika-ainetta, jota kaadettaessa paikalle ilmestyi milloin mitäkin." (Nimimerkki VooDoo, 2003, www.palasokeri.com/forum, 10.5.2012.)

Ensimmäisiä englanninkielisiä sanoja tapailtiin Neil Hardwickin käsikirjoittaman, vuonna 1974 alkaneen, Hello, Hello, Hello -kielikurssin myötä. Pelokkaanpuoleiset englantilaiset poliisit Stan ja Dud etsivät sarjassa kadonnutta kissaa. "Where´s the cat? The cat´s in the moon!"

Astrid Lindgrenin Peppi Pitkätossu (Pippi Långstrump) sai oman tv-sarjansa, jossa päähenkilöä esitti 9-vuotias ruotsalaistyttö Inger Nilsson. Käydessään Suomessa helmikuussa 1970 Peppi paljasti lapsille voimiensa piilevän saparoissa.

Tenavatuokio palasi televisioon vuonna 1973 Maija Salon juontamana. Tenavatuokion aiempi juontaja Arja-täti veti vuosina 1971–1972 Satuposti-ohjelmaa, jossa luki lasten lähettämiä posteja ja kertoi pieniä satuja.

TV2:n Pikku Kakkonen kokosi vuonna 1977 lyhyet lastenohjelmat nippuun. Alussa Pikku Kakkonen tuli kolme kertaa viikossa. Puolituntisella kokonaisuudella oli oma juontaja. Pikku Kakkosen Postissa luettiin katsojien kirjeitä ja esiteltiin saapuneita piirustuksia. Eri päivinä katsottiin eri ohjelmia, mutta lopuksi aina Nukkumatti heitti unihiekkaa.

» Televisiossa oli tosiaan 2 kanavaa. Kellosta ei ollut niin väliksi. Kun sähkeuutiset loppuivat ykköseltä ja alkoi TV Nytt, niin oli aika vaihtaa kakkoselle, josta alkoi Pikku Kakkonen. Jos äiti oli tuolloin vaikka kaupassa, niin sinne piti juosta hoputtamaan se kotiin vaihtamaan kanavaa, joka ei ollutkaan ihan helppo homma. Telkkarin sivusta piti pyörittää jumalattoman raskasta nuppia johonkin suuntaan, jotta musta-valkoinen Nukkumatti saatiin ruutuun." (Nimimerkki AnaMasa 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» Pikkukakkonen-paketissa seurattiin mm. riemukasta musiikinopetusta Impromptu-ohjelmassa, Suomen historiaa

TIESITKÖ TÄMÄN?

Pepin koko nimi on Peppilotta Sikuriina Rullakatriina Kissanminttu Efraimintytär Pitkätossu.

Ennen vanhaan -sarjana, tutustuttiin ihmisen fysiologiaan Mitä minussa tapahtuu -keskusteluin ja kuvin. Valokuvasarja Jussi ja Juri, Heikki Prepulan ikihauska Kössi Kenguru ja muovailuanimaatiosarja Saviset olivat kuvitteellisen ohjelmiston parhaita. Lasse Pöysti Iltasatu-setänä veti ainakin yhtä paljon aikuisia kuin satuikäisiä ruudun ääreen." (Mäkelä 1977, 332.)

Sympaattinen, vaikkakin joitakin lapsia pelottanut, Sirkus Hepokatin sirkuspelle Hermanni aloitti Pikku Kakkosessa vuonna 1978. Veijo Pasasen esittämä Hermanni touhuili omissa sarjoissaan, mm. Hermannin pellekoulussa ja Hätäapu Hermannissa, yhteensä kymmenen vuoden ajan. 2000-luvulla Pikku Kakkosen toimituksessa tehtiin sarjoista remix-koostesarja nimellä Pelle Hermanni. Samaan aikaan Hermannin kanssa Pikku Kakkoseen tuli myös karvakuono Ransu. Myös Kallen kiipeilypuu -animaatiosarja alkoi Pikku Kakkosessa vuonna 1978.

» Heipä hei, hyvää iltaa, Luppakorva seikkailee taas. Luppakorva-nimen sain, korvani nääs lerputtaa." Puolasta kotoisin oleva Nalle Luppakorva liittyi pikkukakkoslaisten joukkoon vuonna 1979. Jo kuusikymmenluvulla tehty Käytöskukka-sarja kuului myös Pikku Kakkosen ohjelmistoon.

Olipa kerran ihminen on piirrossarja, jonka parissa tähän mennessä jo muutamakin sukupolvi on oppinut monenmoista ihmiskunnan historiasta. Sarja tehtiin Ranskassa vuonna 1978 ja saman tien sitä dubattiin kiireesti suomeksi Yleisradiolla. Seuraavalla vuosikymmenellä Olipa kerran elämä -sarjassa tutustuttiin ihmiskehon ihmeellisyyksiin.

Mainostauoillakin riitti katsottavaa

1970-luvulla Mainostelevision tunnus mainospöllö laskeutui puun oksalle ja iski katsojille silmää.

Leo Lastumäki ja Heikki Kinnunen mainostivat televisiossa LSO:n kuorettomia Popsi-grillinakkeja: – "Montaks söit?" – "Yheksän." Kinnunen mainosti myös Illodin suuvettä. Pentti Siimes iloitsi mainoksessa uudesta hyvin toimivasta Salora-televisiosta.

Viktor Kallborek istui junassa ja tarjosi vastapäiselle neidolle palan Jambo-suklaapatukasta. – "Niin hyvää oli, että ihan sukat pyöri jalassa." Irwin mainosti laulullaan Jenkki-laattapurukumia, ja Vesa-Matti Loiri opasti Fasu-nimen oikeassa lausumisessa Fasu-tryffelisuklaapatukan mainoksessa. Myös Katarol-pastilleja mainostettiin. Entä muistatko mainoksen, jossa "Alussa oli suo, kuokka ja Jussi. Siihen se olis kai jäänytkin, ellei ois tullut tota Sisua."

Karkit ja muut herkut

Muistatko näitä makeita herkkuja?

- **Jambo, Fasu, Suffeli, Jim, Siesta, Da Capo -suklaapatukat**
- **Talvijäätelöt ja neekerinpusut**
- **Salmiakkijauhe, jota imettiin pussista pillillä. Ja kyllä, välillä meni nenään!**
- **Pez-karkkiannostelijat, hahmoja oli vaikka minkälaisia ja niitä kerättiin**
- **Liikennetikkarit, nekkumaisen makeat, joissa oli tikkuna muovinen liikennemerkki**
- **Punaiset ja vihreät hedelmätikkarit, ne kaikkein halvimmat, mutta hyvät**
- **Chupa Chups -pallotikkarit**
- **Jenkkityynypurukumit, jotka oli pakattu pareittain läpinäkyvään rapisevaan muoviin**
- **Sisu, Pax, Pectus, Eucalyptus, Stop ja muut väkevät pastillit**
- **Hopea- ja Skottitoffeet, ihanan sitkeät ja venyvät**
- **Merirosvorahat, joista myöhemmin alettiin varoitella, että saattavat juuttua kurkkuun**
- **Hedelmätutit ja colapullot**
- **Roope Ankan rahat, niitä myytiin pienissä pusseissa**
- **Huulipunat, joita imeskellessä kieli ja huulet värjäytyivät**
- **Pinna-appelsiinimehujäät**
- **Asterix-päärynätikkujäätelöt, joiden muovitikuissa oli Asterix-sarjakuvan hahmoja**
- **Aku Ankka -ananasjäätelö**

Tiesitkö tämän?

Käytöskukka-sarjan possut olivat harmaa kotiporsaanpoikanen Hinku, jolla oli saparo, ja musta piikkiporsaanpoikanen Vinku, jonka kärsässä oli piikki. Animaation pahis oli hurja Suursyömäri.

Xylitol Jenkki

Hellas toi vuonna 1975 markkinoille Xylitol Jenkin, joka oli maailman ensimmäinen ksylitolilla eli koivusokerilla makeutettu purukumi. Seitsemänkymmentäluvulla syntyi myös "Pure jenkki" -slogan, joka elää edelleen.

Lehdet ja sarjakuvat

Aku Ankka oli varmasti luetuin sarjakuvalehti, mutta sen kanssa kilpaili *Nakke*-lehti, jossa Nakke Nakuttajan lisäksi seikkailivat mm. Väiski Vemmelsääri, Repe Sorsa, Viiksi Vallu, Putte Possu sekä Tipi ja Sylvesteri. Lapsille oli tarjolla myös mm. *Ville Vallatonta*, *Viki Vesseliä*, *Maailman vahvinta Nallea*, *Pellefanttia*, *Nalle Nöpöä* ja *Boboa*.

Suomalaiset lämpenivät belgialaisen sarjakuvapiirtäjän Hergén Tintti-albumeille vasta 1970-luvun alussa, vaikka ensimmäiset suomenkieliset Tintit oli julkaistu vuosikymmen aiemmin, ja itse hahmo oli luotu jo vuonna 1929. Kuusikymmenluvulla Tinttiä markkinoitiin pääasiassa lapsille, ja siksi kapteeni Haddock ei siemaillut viskiä vaan "malspiikkiä".

Vuonna 1972 alkoi ilmestyä kaikkien heppahöperöitten lemppari *Hevoshullu*, joka on ruotsalaisen *Min Häst* -lehden sisarjulkaisu. Vuodesta 1975 lähtien lehden sivuilla on sarjakuvana seikkaillut Lena Furbergin piirtämä pieni pulska Polle. Pitkään lehdessä julkaistiin myös Misty vastaa -palstaa, jossa Uma Aaltonen vastasi lukijoitten heppa-aiheisiin kysymyksiin.

Postipankin Kultapossukerhon jäsenlehti tuli joka kuukausi, ja sen kilpailuihin osallistuttiin aina. Toisinaan kävi tuuri, ja posti toi palkinnon. Opettajien ammattijärjestön julkaisemassa *Koululainen*-lehdessä oli tervehenkisiä artikkeleita, askarteluja kokkausohjeita sekä suosittu kirjeenvaihtopalsta. *Jippo*-lehden mukana taas sai aina jotakin rekvisiittaa, jonka avulla pystyi testaamaan "tieteellisiä" kokeita ja mm. tekemään kananmunasta neliskanttisen.

Ensimmäinen suomeksi ilmestynyt Lucky Luke -albumi oli *Arkajalka* vuonna 1971. Yhteensä suomennettuja Lucky Lukeja julkaistiin 1970-luvulla melkoiset 37 kappaletta.

Musiikkilehti *Introsta* tuli *Help* vuonna 1976, mutta Helpin aika jäi lyhyeksi. Lehti yhdistettiin *Suosikkiin* jo vuonna 1979. Vuonna 1975 perustettu *Soundi* sen sijaan jatkaa yhä.

» Tampereella perustettiin Valkeakosken mustaan rytmimusiikkiin erikoistuneen *Blues Newsin* jatkoksi vaihtoehtoiseen rockiin painottunut *Musa*-lehti. Kun sen kustantaja ajautui taloudellisiin vaikeuksiin, toimittajat aloittivat omin voimin edelleen ilmestyvän, nykyään A-lehtien kustantaman *Soundi*-lehden. Pääkaupungin *Suosikki*, *Help* ja *Intro* panostivat enemmän varhaisteineihin kuin musiikkiin, ja Ilkka "Frederik" Sysimetsän *Stump* oli kuopattu jo ajat sitten. Soundin tulevaisuuden – ja startin – pelasti Juice. Hän toi lehden toimitukseen muovikassissa viikon keikkapalkkionsa kahisevana, jotta ensimmäinen

▲ **Pussillinen Fazerin Parhain -karamelleja oli yleinen tuliainen lapsille. Muita Fazerin valmistamia 1970-luvun alun suosikkikarkkipusseja olivat Pihlajanmarja, Maija, Tosca ja Polkka Toffee. Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.**

◀ **Aku Ankka N:o 13, 29.3.1978.**

Aku Ankka N:o 15, 14.4.1976.

TIESITKÖ TÄMÄN?

Tintti esiintyi Suomessa sarjakuvana aivan ensimmäisen kerran jo 1950-luvulla, mutta silloin Uudessa kuvalehdessä nimellä Tim.

▼ **1970-luvun lopulla vihot täyttyivät lehdistä leikatuista julkkisten kuvista.**

Ainakin näitä luettiin:

- Ahmed Ahne
- Aku Ankka
- Asterix
- Bobo
- Buffalo Bill
- Buster
- Frendi
- Hevoshullu
- Jippo
- Joka Poika
- Kiviset ja Soraset
- Korkeajännitys
- Koululainen
- Lassie
- Lucky Luke
- Maailman vahvin Nalle
- Musta Naamio
- Nakke Nakuttaja
- Nalle Nöpö
- Pahkasika
- Pecos Bill
- Pellefantti
- Tenavat
- Tex Willer
- Tintti
- Vaaleanpunainen Pantteri
- Viki Vesseli
- Ville Vallaton

1. Viki Vesseli N:o 11, 1974.
2. Markku Paretskoin päätoimittama Pahkasika-huumorilehti vietti 20-vuotisjuhliaan vuonna 1995. Ensimmäinen numero ilmestyi 31.5.1975. ”Pahkasioissa on ilmestynyt kautta aikojen 1 993 huumoriartikkelia – osa niistä jopa hauskoja. … Hengentuotteitaan Pahkasian sivuilla on esitellyt lähes 150 kansalaista – ja vain yksi on vaihtanut lääninhallituksen päätöksellä nimeään.” (Pahkasika 2/95.)
3. Ville Vallaton No 5, 1977.
4. Maailman vahvin nalle N:o 4, 1978.
5. Soundia julkaistaan edelleen. Soundi N:o 10/1979.
6. Nakke-kerhon jäsenyys oli kova juttu 6-vuotiaalle.
7. Vaaleanpunainen Pantteri No 2, 1975.
8. Help 3/78.
9. Bobo N:o 6, 1979.
10. Lassie 4/1972.
11. Mustanaamion mainos, 1975.
12. Hevoshullu No 8, 1977.

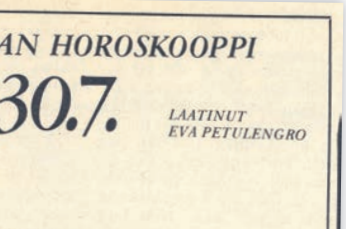

◀Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.

▶Anna-Greta Winbergin kirjaa *Joillekin senkun sattuu* kuvailtiin sanoilla ”Tämän päivän teinitytön valloittava ja avoin kertomus elämästään.”

▶▶Otavan julkaisemat Nuorten Minipokkarit maksoivat muutaman markan ja mahtuivat mukavasti taskuun. Rudolfsson 1975, Luolan salaisuus.

▶▶▶Lasten Oman Kirjakerhon kerholehti vuodelta 1975.

▶Katariina Kaila oli 14-vuotias, kun hänen kirjansa *Skabat* julkaistiin Kontakti-sarjassa vuonna 1974.

▶▶Enid Blytonin seikkailut pysyivät lukemistossa sukupolvelta toiselle.

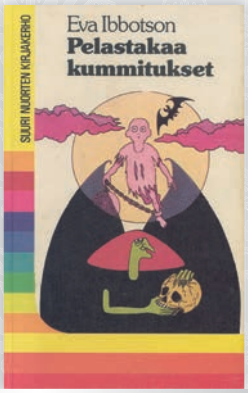

▶*Ujo Piimä* taisi olla ensimmäinen koululais-huumorikokoelma. Ujo Piimä 1977.

numero saatiin ulos painosta. Sittemmin Juice toimi Soundin kolumnistina ja kirjallisuusarvostelijana." (Luoto & Montonen 2007, 83.)

Suomen ensimmäinen merkittävä punklehti oli Kimmo Miettisen päätoimittama *Hilse*, joka ilmestyi vuosina 1977–1980. Ensimmäiset Hilseet oli kopioitu A4-arkeille ja nidottu yhteen, ja vielä viimeisinä aikoinakin lehden sisäsivut olivat enimmäkseen käsin kirjoitettujen arkkien kopioita, vaikka niitä peittivätkin jo kunnon kannet. Miettinen rahoitti ensimmäiset Hilse-lehdet opintolainallaan, ja suurimmillaan Hilseen painos oli 5 000 kappaleen luokkaa.

Urpo Lahtisen jo vuonna 1959 perustama *Hymy* oli suosituimmillaan 1970-luvun alkuvuosina. Hymy aloitti jo edellisen vuosikymmenen puolella uuden tunnustuksellisen journalismin tyylilajin, kun mm. Olavi Virta kertoi sen sivuilla alkoholismistaan. Seitsemänkymmentäluvulla sensaatiojuttuja julkaistiin mm. Irwin Goodmanista, Rauli Badding Somerjoesta ja Monsieur Mossesta.

Kirjakerhoista luettavaa

Kauppiaitten Kustannus Oy:n Kontakti-kirjasarjassa julkaistiin nuorten ja varhaisnuorten kirjoittajien tekstejä pokkarikirjoina. Kontakti-kirjailijoiden joukossa olivat 1970-luvulla mm. Leena Lehtolainen, Esa Kero ja Arto Melleri.

J.R.R. Tolkienin *Taru Sormusten Herrasta* -trilogia julkaistiin suomennettuna vuosina 1973–1975. Sittemmin hobittien, haltijoiden ja kääpiöiden maailmaan ovat uppoutuneet jo muutamatkin sukupolvet. Suuri Nuorten Kirjakerho Fantti perustettiin Suuren Suomalaisen Kirjakerhon yhteyteen vuonna 1977. Sen tarkoituksena oli "parantaa nuoret puhekuplataudista, jota jatkuva sarjakuvien lukeminen ylläpiti". Pienemmille, 3–8-vuotiaille, lapsille tarjosi lukemista Sanoma Osakeyhtiön Lasten Oma Kirjakerho. Kuukaudenkirjaa odotettiin aina innolla.

Alakouluikäiseen tyttöön tekivät vaikutuksen ruotsalaisen Anna-Greta Winbergin kirjat *Jotkut senkun häipyy* ja *Joillekin senkun sattuu*. Vaikka ensimmäisessä kirjassa kerrotaan päähenkilö Madden vanhempien avioerosta, on kirjoissa paljon sellaista, joka sai toivomaan, että olisipa itsekin jo 13-vuotias.

» Oletko koskaan ajatellut, että kaunokirjallisuus kertoo pääjuonen ohella paljon siitä ajasta, jolloin se on kirjoitettu? Nuortenkirjallisuus oli erityisen vahvasti 70–80-luvuilla oman aikansa yhteiskuntatilanteessa kiinni kertoen realistisesti vanhempien työttömyydestä, rahapulasta, avioerosta ja alkoholismista sekä siitä, miten nuoret etsivät itseään ja paikkaansa maailmassa harrastusten, jengien, ammatinvalinnan ja seurustelun merkeissä. Yhteiskunnan tarjoama apu, terkkari ja sossu, olivat usein mukana kuvioissa. Vuosikymmeniä sitten vapaa-ajanviettotavat, muoti ja slangi-ilmaukset olivat aika toisenlaisia kuin nyt. Mutta silloinkin nuori oli välillä vastakkain kodin, kavereiden ja koulun kanssa. Hankalista tilanteista kuitenkin selvittiin ja jokin muuttui. Elleivät olosuhteet, niin oma suhtautuminen. Se, mikä teki lopullisen vaikutuksen lukijaan, kätkeytyi kirjojen loppuun. Nuortenromaaneilla oli, ja on usein vieläkin, onnellinen loppu." (Turun pääkirjaston nuorten alueen,

Stoorin, blogi: http://stoori.blogspot.fi/2012/05/toivottomia-tapauksia-vanhoja.html (Satu, 18.5.2012), 15.10.2012.)

Hevosaiheisia kirjoja kirjoittavat sisarukset Merja ja Marvi Jalo aloittivat kirjailijanuransa 1970-luvulla. Marvi Jalon esikoiskirja oli *Unihevonen* vuonna 1976. Hänen kirjoittamassaan Hevostyttö-sarjassa ilmestyi seuraavaksi kolme Läski-Lairasta, ylipainoisesta, hevosharrastuksen aloittavasta tytöstä, kertovaa kirjaa: *Ratsukesä* (1977), *Hevostytön syksy* (1977) ja *Kevät tulee, hevostyttö* (1979). Merja Jalo taas aloitti Nummelan ponitalli -sarjansa kirjoilla *Yllätysori* (1977), *Vaarallinen ratsastus* (1977), *Ponisaaren arvoitus* (1978), *On hevosten aika* (1979) ja *Punainen hevosenkenkä* (1979). Nyt sarjassa on ilmestynyt jo yli 70 kirjaa.

Poikia taisivat heppakirjoja enemmän kiinnostaa vaikkapa Jorma Kurvisen susikoira Roista ja Tomi-pojasta kertovat seikkailut: *Susikoira Roi* (1976), *Susikoira Roi ja seikkailu saaristossa* (1978), ja *Susikoira Roin tunturiseikkailu* (1979). Kurvinen jatkoi sarjaa aina vuoteen 2002 saakka, jolloin ilmestyi jo kahdeskymmenes tarina.

Lauluntekijänä tunnettu Juice Leskinen julkaisi 1970-luvulla myös kaksi kirjaa: runokokoelman *Sonetteja laumalle* (1975) ja proosateoksen *Kuka murhasi rock'n'roll tähden* (1978).

Elämää betonielementtitaloissa

Betoni oli 1970-luvun materiaali. Kaupunkien laitamille nousi betonielementeistä rakennettujen kerrostalojen alueita. Syntyi ns. betonilähiöitä, kuten Tampereen Hervanta, Helsingin Mellunmäki sekä Turun Runosmäki ja Varissuo. Lähiörakentaminen oli paikoin alkanut jo 1950- ja 1960-luvuilla, mutta esikaupungistuminen kiihtyi 1970-luvulla. Vuonna 1975 kaupungeissa ja kauppaloissa asui jo 65 prosenttia suomalaisista.

Vuosikymmenen alussa kotona asuvista nuorista noin 30 prosentilla oli oma huone. Vähän alle puolet suomalaisnuorista kuitenkin jakoi huoneensa yhden ja viidennes useamman perheenjäsenen kanssa. Poissa kotoa asuvat koululaiset ja opiskelijat sekä kaupunkeihin töihin lähteneet asuivat useimmiten kimppakämpissä.

» Nuoret ihmiset joutuvat jo tälläkin hetkellä hyvin kärjistetysti tuntemaan nykyisen asuntopulan: he joutuvat asumaan toveriasunnoissa liian monen ihmisen kanssa ja maksamaan kohtuuttomia vuokria pieniin tuloihinsa nähden. Pahimmassa tapauksessa he joutuvat työmaiden parakkiasuntoihin, jotka eivät tarjoa minkäänlaista yksityiselämää tai rauhaa — kodista puhumattakaan." (Kaarela 1971, 63.)

Jos nuori kuitenkin sai oman huoneen, sen seinät oli pian tapetoitu idolien kuvilla, tytöillä usein myös hevosten kuvilla. Postimyynnistä tilattiin julisteita, ja tuhannen palan palapeleistäkin sai pahville liimaamalla tauluja. Australialaisen Sarah Kayn piirtämät herttaiset kuvat olivat tyttöjen suosiossa, samoin uusiseelantilaisen Kim Casalin söpöt Love Is… -kuvat mietelauseineen. Rakkautta on... -kuvia kerättiin mm. Me Naiset -lehdistä.

Lastulevystä ja vaahtomuovista muunneltavuutta

Kun betoni oli vuosikymmenelle ominainen rakennusmateriaali, kalusteiden tyypillinen materiaali oli lastulevy. Lastulevystä tehtiin kalusteita niin julkisiin tiloihin, kylpyhuoneisiin ja keittiöihin kuin lastenhuoneisiin ja olohuoneisiinkin. Värikkäät ja edulliset lastulevykalusteet olivat muodikasta nykyaikaa. Jos perheellä ei ollut varaa täysipuiseen tai viilutettuun kirjahyllyyn, lastulevystä sai lähes vastaavan päällystämällä sen puukuvioisella kontaktimuovilla. Lastulevyn lisäksi muovi oli yleinen huonekalumateriaali. Muovia käytettiin myös lattioissa ja tehtiinpä siitä seinien koristeeksikin eri puulaatuja imitoivia muovipaneeleita.

Sisustuksessa pidettiin yleisesti tärkeänä muunneltavuutta, ja paloista koottavat kokonaisuudet olivat käytännöllisiä. Paksuista vaahtomuovipalasista pystyi mainiosti rakentamaan kokonaisen palasohvakaluston, kun päällysti palat vaikkapa vakosametilla tai tekoturkiksella.

Suoralinjaisiin huonekaluihin yhdistettiin pehmeitä karvalankamattoja ja mukavia tyynyjä. Kalusteissa ja tekstiileissä suosittiin voimakkaita värejä: oranssia, ruskeaa, keltaista, punaista ja vihreää. Samat värit toistuivat maalatuissa seinäpinnoissa ja suurikuvioisissa tapeteissa.

Paksut pöytäkynttilät kuuluivat tunnelmalliseen sisustukseen. Kynttilöitä koottiin usein rennoiksi asetelmiksi tarjottimille. Myös Timo Sarpanevan Juhava Oy:lle suunnittelemat pallokynttilät olivat suosittuja.

Pakasteesta seitiä ja broileria, pussista keittoa

Pakastin yleistyi edelleen 1970-luvulla, ja jääkaappi oli lähes jokaisessa keittiössä. Sähköliesi oli 1970-luvun alkupuolella neljällä viidesosalla talouksista. Kahvinkeitinkin nökötti jo monen keittiön työtasolla. Keittiön kaapit ja kaakelit somistettiin värikkäillä kukkatarroilla, joita kerättiin mm. Flora-margariinirasioista. "Hei, mitäs me pistettiin leivälle ennen kuin oli Floraa?"

1970-luvulla pakasteseiti ja pussikeitot olivat työssäkäyvän perheenäidin pelastus. Aamupalapöytään katettiin appelsiinituoremehua ja jogurttia. Arki-illan ruuaksi valmistettiin uunipuuroa tai ternimaidosta uunijuustoa. Lehtisalaatille tehtiin kastike vanhaan tapaan lisäämällä kuohukermaan etikkaa, sokeria ja pieneksi silputtua keitettyä kananmunaa. Kun tehtiin uuniperunoita, perunat leikattiin puoliksi, leikkuupinnat siveltiin öljyllä ja päälle ripoteltiin suolaa ja kuminansiemeniä. Uuniperunoiden kanssa maistuivat vaikkapa porsaankyljykset tai lihapullat.

Pakastebroileri ja riisi olivat sunnuntairuokaa. Sulatettu broileri paistettiin uunissa kokonaisena tai paloiteltiin siihen tarkoitukseen olevilla saksilla. Kypsän riisin päälle saatettiin ripsauttaa hieman eksoottista curry-maustetta. Vieraille tarjottiin ehkä pitsaa, lämpimiä voileipiä tai trendikästä katkarapucocktailia. Jälkiruokana oli usein marjakiisseliä, vispipuuroa tai fiinimmin hedelmäsalaattia.

1. Huonekaluissa arvostettiin käytännöllisyyttä ja muunneltavuutta. Kuvitusta kirjasta Sisustamme kerrostaloasunnon. Visanti 1972.
2. Valitut Palat joulukuu1970.
3. Satun piirustus Sarah Kayn postikortin mallin mukaan vuodelta 1977.
4. Kuva Pekka Kuosmanen.
5. Irmeli Visannin vuonna 1972 ilmestyneen ”Sisustamme kerrostaloasunnon” -kirjan kansikuvassa ”Oleskelutilojen keskuksena on monitoiminen ja kulutusta kestävä pöytä sekä sen ympärillä olevat istuimet. Vaatimatonta sisustusta elävöittävät raikkaat värit, viherkasvit ja ikkunasta avautuva näköala.” Tuolit ovat Eero Aarnion 1960-luvulla suunnittelemia Polaris-tuoleja, jotka olivat tuttu näky myös työpaikkaruokaloissa ja huoltoasemien baareissa.
6. Kerrostaloyksiön sisustussuunnitelma kirjasta *Sisustamme kerrostaloasunnon*. Visanti 1972.
7. Pirkko Hammarbergin vuonna 1973 Finlaysonille suunnittelemasta Optinen Omena -kuosista tuli aikanaan muoti-ilmiö. Nyt se on otettu uudelleen tuotantoon.
8. Ritva Kronlund suunnitteli Pihlgren ja Ritola Oy:lle Lumikide-tapetin.
9. Napa-Lateksimaalien värikarttaa. Anttila tavaraluettelo 3/1970.
10. Serkukset Taina, Toni ja Tuija syksyllä 1973. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.
11. Annika Pihan Marimekolle suunnittelemaa (1971) Puketti-kuosia oli ikkunaverhoissa ja kerniliinassa.

AUKEAMAN KUVAT:

1. Anttila tavaraluettelo N:o 4/1970.
2. Keittiönkaappien hyllyt oli tapana päällystää vaha- tai muovipintaisella hyllypaperilla. Euran Paperin ”muovipintainen jokapaikan paperi” on löytö kirpputorilta.
3. 70-luvun ”onnen pannu” oli Antti Nurmesniemen Arabialle suunnittelema Pehtoori-kahvipannu. Anttila alennusluettelo N:o 1/1970.
4. ”Ulkogrillaus on mukavarentoutumiskeino stressin rasittamille, kiireisille ihmisille. Kaikki kerääntyvät mielellään grillin ympärille leppoisaan ruoanlaitto-puuhaan. Ulkoilmaruoanlaitto tekee ruoanvalmistuksen ikävät puoletkin siedettäviksi ja jopa nautittaviksi. Ei tarvita hienoja kattamisia. Nykyään on saatavana monenlaisia kauniita kertakäyttöliinoja ja -astioita, joiden avulla jälkitöitä voi vähentää huomattavasti” (Uusia grilliherkkuja 1971, 84.)
5. Valitut Palat toukokuu 1970.
6. Tosca-kahvikuppi edustaa mannermaista muotoilua parhaimmillaan. Se on mainio sekä kahvi-, tee- ja kaakaokuppina. Anttila tavaraluettelo 3/1970.
7. Vuonna 1973 nautittiin veneretken eväinä grillattua broileria ja perunalastuja keltaisista muoviastioista. Kevyiden kesähousujen leveät lahkeet lepattivat kesätuulessa, ja tytön päätä suojasi itse virkattu pitsimyssy. Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.
8. Pussikeitot ja valmisruokasäilykkeet tulivat kiireisten perheenäitien avuksi 1970-luvulla. Kotikokki-pataruokien kerrottiin valmistuvan jo viidessä minuutissa. Uusi ANNA N:o 30, 24.7.1973.

MAITOPUSSIT

Vuosikymmenen alkupuolella maitoa ja piimää myytiin litran muovipusseissa. Maitopussia varten oli kehitetty erityinen muovikannu, johon pussi laitettiin, ja kaataminen sujui helpommin. Tyhjät maitopussit hyödynnettiin leikkaamalla ne suikaleiksi, ja virkkaamalla tai kutomalla niistä käteviä muovimattoja eteisiin ja keittiöihin.

Ensimmäinen kansainvälinen hampurilaisravintolaketju ehti Suomeen vuosikymmenen puolivälissä, kun Helsingissä avattiin Carrols vuonna 1975. Helsingin jälkeen Carrols levisi Lahteen.

Lämpimiä voileipiä – rapeita herkkupaloja

Lämpimissä voileivissä on valinnan varaa. On yksinkertaisia ja halpoja voileipiä yhtä hyvin kuin hienoja ja juhlaviakin. Salaatin kanssa tarjottuina ne muodostavat kokonaisen aterian. Kaksoisvoileipiä voi grillata kosketusgrillissä, vohvelipannussa tai säteilygrillissä – tavallisiin yksinkertaisiin lämpimiin voileipiin saa kauniin värin säteilygrillissä tai kuumassa uunissa. Tarjoa voileivät esim. lounaalla tai illallisella niin kuumina ja juuri valmistuneina kuin suinkin mahdollista." (*Uusia grilliherkkuja* 1971, 78.)

Jos jano yllätti, niin aina sai pelätä, että meneekö peukalosta iho rikki, kun limupullossa oli sellainen kieleke, jota kiertämällä sai pullon auki. Ei ollu light-limuja tai light-mehuja, mutta se ei ketään haitannut. Ruoka oli ruokaa, ilman light-merkintöjä ja sitä oli aina riittävästi. Sen sai jopa lämpöiseksi, vaikkei ollutkaan mikroja." (Nimimerkki Buddha 28.10.2012, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

Kouluruoat olivat selkeän nimisiä ja makuisia: kanaviillokki, tilliliha, sianlihakastike. Mistään naurettavista kasvisvaihtoehdoista ei ollut puhettakaan. Koulun ruokalassa oli pakko syödä lautanen tyhjäksi, ja jälkiruokaa oli korkeintaan kerran viikossa (jogurtti). Kahvi oli kahvia eikä mitään Cafe au Laitia tai tuplaespressoa, ja sitä myi kahvilassa myyjä eikä barista. Kukaan ei käynyt "brunssilla" tai "picnicillä". Joskus sunnuntaisin otettiin mehua ja pullaa evääksi ja tehtiin retki Seurasaareen." (Nimimerkki Puscutractori 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

Aika kului kavereiden kanssa

Aina oli leikkikavereita ja pihoissa leikittiin niin kauan, kuin vanhemmat haki pois. Ei ollu pleikkaa, mutta aika kului siltikin, aivan pirun hyvin." (Nimimerkki Buddha 28.10.2012, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

Pihalla tytöt hyppäsivät hyppynarulla tai piirsivät maahan ruudukon ja hyppäsivät ruutua, kunnes twist-narusta tuli uusi villitys. Poikien kanssa yhdessä leikittiin pikipataa, mustaamiestä, nattaa/hippaa, kirkonrottaa, kymmentä tikkua laudalla, peiliä, väriä, seuraa johtajaa, polttopalloa, maata jne.

Sniff... nyt kun kultaisten lapsuusmuistojen kyyneleet on pyyhitty, niin pystyy jo kirjoittamaankin tuosta ajasta parhaasta, eli ikävuodet 0–10 ja olinpaikkahan oli tuolloin Kontula. Ja olikin muuten hyvä mesta tuolloin. Juuri rakennettu, metsää aivan jumalattomasti aina Malmin kentälle saakka. Suurinta huvia oli ilman muuta inkkarileikit metsässä ja ennen kaikkea niissä hienoissa luolissa, joita metsästä löytyi. Joskus kansalaissodan aikoihin rakennettuja juoksuhautoja ym., joissa oli hienoa mellastaa ja jonkun kerran tuli itse tehdyllä lautallakin kierrettyä eräs vesiluola. Lätkää tuli pelattua ulkojäillä heti koulusta päästyä aina siihen saakka, kun kentänhoitajasetä sammutti valot ja lukitsi pukukopin. Välillä senkin jälkeen." (Nimimerkki Wesku 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.htm, 4.9.2012.)

Kotona pelattiin mustapekkaa ja hullunkurisia perheitä, possua, Maijaa, Afrikan tähteä, Kimbleä, laivan upotusta ja muistipelejä. Jos muuta ei keksitty, tehtiin steariinikuvia sanomalehtien sarjiksista ja muista kuvista. Palavasta kynttilästä valutettiin sulaa steariinia kuvan päälle, annettiin jähmettyä ja irrotettiin varovasti. Painomuste oli tarttunut steariinilevylle ja steariinikuva oli valmis.

TWIST-NAUHAT • HYPPYNARUT • SUPERPALLOT • NUKKEKODIT
BARBIT, KENIT, SINDYT, DAISYT • LEGOT • DUPLOT • SLIME-LIMAT
KALKITOS-SIIRTOKUVAT • KIILTOKUVAT • MAGNEETTIPENAALIT
HAJUKUMIT • SLINKY-VIETERIT • LAUTAPELIT • KORTTIPELIT

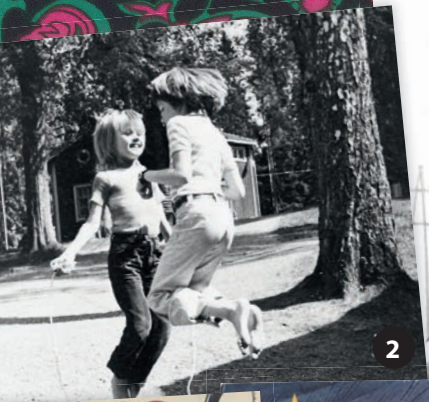
2

3

4

Tytöt keräsivät kiiltokuvia rasioihin ja kansioihin ja vaihtoivat niitä kavereiden kanssa koulussa välituntisin. Ala-asteikäisenä olivat muodissa myös paperista taitellut ns. suolakupit, joita väritettiin ja joihin taitosten alle kirjoitettiin lausahduksia tyyliin "Olet viisas", "Olet ihastunut" jne. Näiden systeemien kanssa sitten "ennustettiin" kavereille.

Uusia juttuja

Vuosikymmenen loppupuolella kauppoihin ilmestyivät ensimmäiset frisbeet, liitokiekot, joiden kanssa kopiteltiin kotipihoilla ja uimarannoilla. Vakavampiakin harrastajia tuli nopeasti, ja vuonna 1978 perustettiin Suomen Frisbee-kiekko Liitto, joka sittemmin muutti nimensä Suomen Liitokiekkoliitoksi. Jo tuolloin pelattiin ultimatea ja kilpailtiin mm. tarkkuudessa, pituudessa ja frisbee-golfissa.

Stockmann järjesti Suomen ensimmäisen rullalautanäytöksen vuonna 1977 ja otti skeittilautoja valikoimiinsa. Lajin harrastajia ei Suomessa paljoa ollut, joten edelläkävijöiden piti opetella temppuja ulkomaisten skeittilehtien kuvasarjojen avulla. Vuonna 1978 avautui ensimmäinen skeittivälineitä myyvä liike Helsingin Katajanokalla, ja Kasarmitorilla avattiin seuraavana vuonna ensimmäinen skeittihalli.

AUKEAMAN KUVAT:

1. Kalkitos-siirtokuvia oli vaikka minkälaisia.
2. Tytöt hyppäämässä narua kesäleirin vapaa-ajalla. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisolautakunta.
3. Terhi leikkimökin katolla kesällä 1974.
4. Kuva Anne-Mari Pietiläinen.
5. Purukumipaketeissa olevia keräily-kortteja liimattiin keräilyvihkoihin. Aiheena oli mm. 1970 ensi-iltansa saanut Disney-elokuva Aristokatit.
6. Vastavalmistuneen Tampereen Näsinneulan kunniaksi tehtiin postimerkki vuonna 1971.
7. Inkkarit kesällä 1975.
8. Valitut Palat toukokuu 1970.
9. Anttila alennusluettelo N:o 1/1970.

KIELIKURSSIT

Linguaphone-kielikurssien avulla suomalaiset opettelivat tarvittavaa matkailusanastoa. Vuonna 1970 tarjolla oli yli 30 eri kieltä, joiden ”kieliopillisesti virheettömiä ja oikein lausuttuja oppikappaleita” voi valintansa mukaan kuunnella joko äänilevyiltä, ääninauhoilta tai kaseteilta ja samalla seurata opetusta kirjasta.

TURVAVYÖT

Etupenkkien turvavyöt tulivat pakollisiksi uusiin henkilö-autoihin vuonna 1971. Vaikka turvavyöt piti edessä olla, niiden käyttöä ei kuitenkaan määrätty pakolliseksi ennen kuin 1.7.1975. Takapenkin varusteiksi turvavyöt tulivat vuonna 1981 ja niiden käytöstä tuli pakollista vuonna 1987.

Matkailtiin yhä enemmän

Etelänmaille ja halvan viinan itänaapuriin

Uusi vuosilomalaki vuonna 1973 pidensi suomalaisten vuotuiset lomat nykyiselle tasolleen, ja vapaa-aikaa riitti yhä enemmän matkailuun. Edellisellä vuosikymmenellä edullisia seuramatkoja tarjonnut Keihäs-matkat ajautui konkurssiin vuonna 1974. Etelänmatkailu kuitenkin lisääntyi öljykriisin aiheuttamasta taantumastakin huolimatta 1970-luvun aikana räjähdysmäisesti. Varsinkin Mallorca, Kanarian saaret ja Kreikan Rhodos olivat suosittuja matkakohteita. Kanarialla suomalaisia vietti lomiaan niin runsaasti, että vuonna 1977 siellä aloitti työnsä ensimmäinen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon turistipappi. Kaukainen Thaimaakin alkoi jo kiinnostaa ensimmäisiä suomalaismatkaajia.

Turkulainen Hans Westerback perusti Hassen Matkat vuonna 1979. Ensimmäisenä Turusta lennettiin Rhodokselle. Hassen Matkat oli suurin yksityinen suomalainen matkanjärjestäjä vuoteen 1997 saakka.

Neuvostoliiton matkailu oli vilkasta. Ikävä kyllä monille suomalaisille maistui turhankin hyvin halpa itäviina, ja vähitellen viranomaiset alkoivat suhtautua

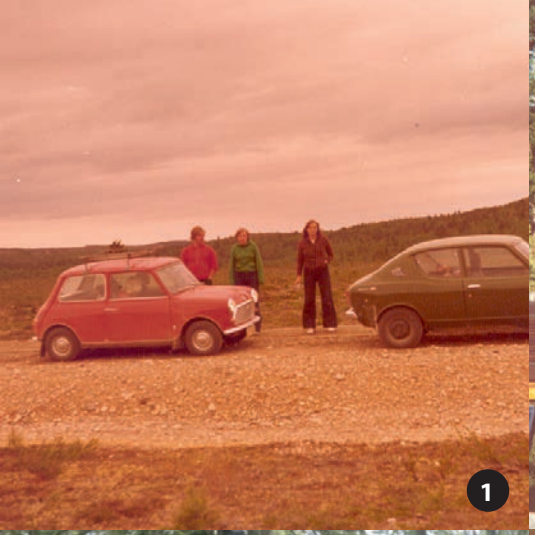
1

1

1

2

3

4

5

6

7

Tiesitkö tämän?

Vuonna 1972 otettiin Kansainvälisen rautatieliiton 50. juhlavuoden kunniaksi käyttöön Interrail-kortti, joka innosti suomalaisnuoriakin junaseikkailuihin Euroopassa.

AUKEAMAN KUVAT:

1. **Kuva Pekka Kuosmanen.**
2. **Leirillä oli hauskaa! Kuva: Nuoperi/Pori.**
3. **Makke, Peku ja Mazda. Kuva Pekka Kuosmanen.**
4. **Järvisen perhe telttailemassa. Kuva Raila ja Sulo Järvinen.**
5. **Dodget ja muut amerikanlaivat olivat edelleen suosittuja.**
6. **Oy Konela Ab:n mainoskorttiin oli kuvattu Moskvitsh Elite 1500 Cavalier. Kortti Poppeli-ohjelmaan 26.10.1972. Nuoperi/ Uma Aaltonen.**
7. **Turkulaisia Leningradin matkalla kesällä 1974. Kuva Leena Aho.**

- **Finlandia-talo valmistui vuonna 1971.**
- **Tampereen maamerkki Näsinneula valmistui vuonna 1971.**
- **Lasse Viren juoksi Suomelle kaksi kultamitalia Münchenin olympialaisissa vuonna 1972, ja uusi temppunsa Montrealin olympialaisissa vuonna 1976.**
- **Miss Suomi vuosimallia 1975, Anne Pohtamo, voitti myös Miss Universum -kilpailun. Malliura vei Annen New Yorkiin, jossa hän seurusteli ranskalaisen ravintoloitsijan, Jacques de la Fontainen kanssa. Parin kuulumisia seurattiin lehtien palstoilta Suomessa, ja Juice Leskinen teki vuonna 1977 heistä l aulun nimeltä Anne ja Jacques.**
- **Riitta Väisänen pääsi Miss Suomen ensimmäisenä perintöprinsessana osallistumaan Miss Eurooppa -kisoihin vuonna 1976, ja voitti koko kisan.**

humalapäissään häiriköiviin vodkaturisteihin tiukemmin. Pahimmat tappelupukarit ja miliisin vastustajat joutuivat kokemaan mitä tarkoittaa sanonta ”Tukka pois ja linnaan”.

Kotimaan kohteisiin ja Pohjoismaihin omin päin

Omalla autolla reissattiin ympäri Suomea, ja saatettiin poiketa Ruotsin ja Norjankin puolelle. Edellisen vuosikymmenen lopulla alkanut Lapin lasketteluKeskusten rakentaminen jatkui vilkkaana 1970-luvun puoliväliin saakka. Myös karavaani-matkailu alkoi lisääntyä ja autojen perässä kulkevat asuntovaunut olivat jo melko tavallinen näky maanteillä.

» Retkeily kiinnostaa nuoria. Samaa on sanottava moottoriajoneuvoista. Yhä useammat nuoret hankkivat itselleen mopon, moottoripyörän tai auton. Tavallisesti on ensimmäinen ajokki käytetty ja se hankitaan osamaksulla. Vapaa-ajan lisääntyessä tarve liikkua laajalti kasvaa. Bensiinin kulutus nousee toukosyyskuussa 15 % suuremmaksi kuin loka-huhtikuussa, mikä osoittaa moottoriajoneuvojen käytön olevan suurimmillaan kesäloman aikoina. Liikkuminen paikkakunnalta toiselle ei kuitenkaan aina ole kovin järkevää. Usein ajetaan päivät ja nukutaan yöt jollakin leirintäalueella. Kohdepaikkakuntaan tutustuminen on pinnallista ja pääasiaksi tulee ajaminen. Vanhoille ajokeille sattuneet häiriöt pilaavat usein matkan ja aiheuttavat yllättäviä kustannuksia.” (Voudinmäki 1971, 147.)

1980-LUKU

NUORISOTILOJEN VUOSIKYMMEN

Uusi laki toi mukanaan uudistuksia

Vuoden 1986 alusta tuli voimaan uusi nuorisotyölaki (1068/85). Laissa oli mukana uudistus, jota oli jo pitkään toivottu. Valtionosuutta voitiin nyt saada nuorisotoimenjohtajien ja nuorisosihteerien lisäksi myös nuoriso-ohjaajien virkoihin, mikä mahdollisti kuntien oman nuorisotoiminnan lisäämisen järjestötoiminnan tukemisen ohessa. Uudessa laissa valtionosuuteen oikeutettiin myös nuorten itsensä järjestämä toiminta virallisen järjestötoiminnan ohella. (Telemäki 1999, 83.)

» Uudistuksen keskeisin asia oli, että valtionosuusasteikko noudattaa nyt kulttuuri-, liikunta- ja raittiustyölakien tasoa. Kunnat saavat siis nuorisolautakuntien menoista markkamääräistä kunnan asukaslukuun perustuvaa valtionosuutta. Muista poiketen nuorisopuolella voidaan nykyään antaa avustusta myös vapaamuotoisemmille nuorten yhteenliittymille. Ehtona on, että ryhmässä on vähintään kolme alle 19-vuotiasta henkilöä. Valtionosuuden kohteina ovat samat kohdat kuin vuoden 1972 laissakin." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 24.)

» 1980-luvulla nuorisotyön vahva kasvu jatkui: annettiin hallituksen nuorisopoliittinen selonteko ja vietettiin kansainvälistä nuorison vuotta. Samalla kun ulkoiset rakenteet vahvistuivat entistä näyttävämmiksi, jotain oli myös muuttunut. Nuoret alkoivat tuntea kasvavaa kiinnostusta ja vastuuta ympäristöstä, sen sijaan heidän äänestysintonsa laimentui, ja poliittiset nuorisojärjestöt potivat jäsenkatoa. Lainsäädäntöä ajanmukaistettiin: painopisteessä oli nyt vastuu nuorten elinoloista." (Telemäki 1999, 159.)

TIESITKÖ TÄMÄN?

Turun Pansion moottorihallissa alkoi vuosikymmenen alkupuolella kaupungin järjestämä moottoripyöräkoulu. Lupaa koulun pitoon haettiin vuonna 1980, mutta paikallisten autokoulujen lääninhallitukseen tekemät valitukset viivästyttivät sen saamista. Luvan heltiämisen jälkeen Pansiossa aloitti Suomen toinen kunnallinen moottoripyöräkoulu, vain Helsingissä oli vastaavanlainen. Ensimmäiset Pansiossa kurssitetut motoristit saivat korttinsa huhtikuussa 1982. (Kallioniemi 1993, 70.)

1984 Hallitus antoi eduskunnalle nuorisopoliittisen selonteon (23.10.1984).

1985 Vietettiin YK:n kansainvälistä nuorisovuotta, jonka teemoina olivat osallistuminen, kehitys ja rauha. Nuorisovuoden Suomen komitea aloitti toimintansa jo syksyllä 1982.

1986 Uusi nuorisotyölaki tuli voimaan.

(Nerelli 1984, 113; Telemäki 1999, 83.)

»Vapaa perinteinen nuorisotoiminta ja uudet liikkeet. Perinteisten järjestöjen lisäksi on syntynyt monia uusia ja spontaaneja nuorten ryhmiä, jotka liittyvät musiikkiin, ympäristönsuojeluun tai vaikkapa uudenlaisen elämäntavan etsijöihin. Perinteinen järjestötoiminta näyttelee luonnollisesti merkittävää osaa kunnan nuorisotyössä ja uudet liikkeet rikastuttavat tätä toimialaa. Tietyssä mielessä myös nuorten bändit ovat kuin pieniä järjestöjä ja harjoitustilat loppuvat ennen kuin halu musisointiin." (Pöysälä 1984, 101.)

»Turun nuorisotoimessa 1980-luku oli erilaisten kurssien aikaa. Nuorisotoimi organisoi järjestöjen toimintaa tukevia kursseja kuten kerhonohjaaja-, leiriohjaaja-, askartelu- ja kirjanpitokursseja. Samanaikaisesti aloittivat toimintansa myös kunnalliset nuorisokerhot. Nuorisotyötä tekivät kunnan palkkaamat työntekijät. Tällöin mielestäni järjestöjen ja kunnan nuorisotyö joiltakin osin kilpailivat keskenään. Kunnan ensisijaisena tavoitteena oli tarjota toimintaa nuorille, jotka eivät halunneet sitoutua järjestöjen aatteisiin. Oliko tämä syynä nuorisojärjestötoiminnan hiipumiseen vai seurausta siitä? Kunnallisen kerhotoiminnan lisäksi kehittyi erityisnuorisotyö eli jengityö. Kurssi- ja koulutustoiminta muuttui ajan vaatimusten mukaiseksi. Moottoripyöräkoulu aloitti toiminnan Pansion moottorihallissa." (TURKU, Aho 2004, 85.)

Uusi nuorisotyölaki muutti valtionosuuksien laskentaperusteita niin, ettei valtionosuutta enää myönnetty erikseen nuorisotilojen vuokramenoihin, vaan kunnan asukasluvun perusteella määräytyvää valtionosuutta voitiin käyttää myös niihin. Kuntien ei enää tarvinnut pyytää nuorisotilojen vuokraamisesta opetusministeriön lausuntoa, mutta tarvittaessa ministeriö antoi kuitenkin lausuntoja vuokrattavien tilojen soveltuvuudesta nuorisotoimintaan. Lain mukaan valtionavustusta ja lainaa nuorisotoiminnalle tarpeellisia tiloja varten voitiin myöntää kuntien lisäksi kuntainliitoille, kunnan tai kuntainliiton määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille, valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja niiden piirijärjestöille sekä valtakunnallisille nuorisotyön palvelujärjestöille (Aaltonen 1987, 75).

Tilojen saamista vauhditettiin valtaamalla

Helsingissä vallattiin vuoden 1979 elokuussa entinen alkoholistien yömaja paikallisen Elmun johdolla, ja nuorison omaehtoisen kulttuurin keskus Lepakkoluola sai alkunsa. Tampereella nuoret järjestivät saman vuoden lokakuussa mielenosoituksen vauhdittaakseen nuorisotilojen saamista keskustaan. Mielenosoituksensa päätteeksi nuorisojoukko valtasi kaupungin nuorisotoimiston. Nuorten toimintakeskus Vuoltsu Tampereen keskustassa päästiin avaamaan

lopulta marraskuussa 1985. (Etu-Seppälä 2011, 11; Nieminen 1995, 368.)

▲Ohjaajakoululaisia Porin kaupungin omistamassa Tammen kurssi- ja leirikeskuksessa Kullaalla kesällä 1980. Kuva: Nuoperi/Pori.

Lahdessa nuoret katsoivat sillä silmällä entisen Häklin huonekalutehtaan 14 000 neliön kiinteistöä Sammonkadulla. Kiinteistö oli kaupungin omistuksessa ja siellä oli neljän eri hallintokunnan tiloja, mm. nuorisotoimen tuhannen neliön suuruinen askartelukeskus. Nuoret saivat Sammonkatu-liikkeeseen mukaan myös elävänmusiikinyhdistyksen väkeä ja eläkeläisiä. Tavoitteena oli Helsingin Lepakon innoittamana vallata 2 000 neliötä toimintatilaa vapaan kansanliikkeen käyttöön osoitteesta Sammonkatu 8. Lahden nuorisotoimenjohtaja Pertti Mäkelä piti yhteyttä liikkeen edustajiin, ja pelätessään talon valtaamista omin luvin, koetti keksiä rauhanomaisempia vaihtoehtoja. (LAHTI, Mäkelä 2009, 136–137.)

» Nuorisotoimessa oli iltaohjaajana ja monitoimimiehenä Pekka Parviainen, joka oli nuorten innostaja ja idoli. Sovin hänen kanssaan niin, että hän puuhaisi Sammonkatu-liikkeen kanssa torille näyttävän vauhditustilaisuuden toimitilan saamiseksi. Annoin luvan käyttää nuorisotoimiston äänentoistoa ja muuta kalustoa. Minun ei kuulunut missään vaiheessa tietää ko. järjestelyistä. Operaation tarkoituksena oli purkaa painetta torilla, mikä olisi tehokkaampaa ja asian kannalta myönteisempi vaihtoehto kuin sisään meno valtaamalla." (LAHTI, Mäkelä 2009, 137.)

Sammonkatu-liikkeen toritilaisuuteen maaliskuussa 1980 osallistui arviolta 1 500 nuorta ja eläkeläistä. Tapahtuman jälkeen nuorisolautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksen rakennushankkeesta, ja myös poliittiset ja muut nuorisoyhdistykset antoivat jokainen vuorollaan vauhditus- ja vaatimus-esityksiä hallitukselle. Varsinaista nuorisotalotoimintaa Sammonkadulle ei suunniteltu, koska Lahden keskustassa oli jo nuorisotalo. (LAHTI, Mäkelä 2009, 138.)

Vuonna 1981 Lahden nuorisotiloista, ja erityisesti diskojen puutteesta, kirjoitettiin nuorille suunnatussa O.K.-lehdessä. Raflaavana otsikkona oli:

TEHOISKU LAHTEEN:

KIELLETTY ALAIKÄISILTÄ!

» Lahden tori on Suomen suurin nuorisotalo. Kaupungissa ei ole yhtään discoa alle 18-vuotiaille. Elokuvat ovat surkeita. Konsertteja pidetään harvoin. Löytyy toki hyvääkin. Kulttuuritarjontaa ja harrastusmahdollisuuksia on runsaasti. Vuodenvaihteeseen (1981–1982) pitäisi uuden monitoimitalon olla valmis. O.K. tehoisku asvaltin pinnasta herättäköön kaupungin päättäjät. 10 000 nuorelle ei riitä kolme hyppyrimäkeä! – – –

Lahden discoissa on valinnanvaraa, mikäli olet jo 18 vuotta täyttänyt. Muussa tapauksessa sinun on turha tunkea tossuasi ovenrakoon. 95 000 asukkaan Lahdesta on 15–19-vuotiaita 7,3 % ja luvun arvellaan vielä kasvavan lähivuosien kuluessa. Kaupungissa ei kuitenkaan ole yhtään kunnollista limudiscoa. Kaupunginisät ovat kuitenkin heränneet. Tilanteeseen on nyt tulossa korjaus. Vapaa-ajan viettopaikkojen puutteessa elävän nuorison janoama Sammonkadun monitoimitalo valmistunee vuoden vaihteeseen mennessä. Nuorisosihteeri Marjaleena Tuliainen kertoo, että määrärahaa talon kunnostamiseen myönnetään sitä mukaa kun tarvitaan. – Ilmeisesti talossa alkaa jo vuodenvaihteessa tikkaridisco junioreille. Vähän vanhemmille kaavaillaan limudiscon perustamista.

Keväällä aloitti toimintansa Ape-disco. Se sykähtelee entisessä squash-hallissa Saksalassa. Syrjäisen sijaintinsa ja "huonon" musansa vuoksi se ei kuitenkaan ole suosiossa. Galaxy on yksi kaupungin suosituimmista mestoista. Siellä hilluvat kuitenkin 18-vuotiaat discohileet. Pari kertaa kuukaudessa, yleensä maanantaisin, sykkii kuitenkin limudisco. Kolmas paikka jossa voi aikaansa kuluttaa on Nuokku, kaupungin nuorisotalo Harjukadulla. Tarjolla on discomusaa, bändejä ja näytelmäkerho. Nuokulla käy kuitenkin oma vakioporukka, jonne ulkopuoliset eivät juuri vaivaudu. Kesällä sekin on kiinni.

Niin se käy. Puutteistaan huolimatta Lahti on ihan O.K. mesta. Se tarjoaa mm. Suomen parhaat urheilumahdollisuudet ja runsaasti kulttuuria kaikenikäisille. Kyllä Lahdessa on ihan kivaa!" (O.K. N:o 2, 1981. Juhani Perätalo.)

O.K.-lehti N:o 2/1981.

» Päättäjien oli helppo tehdä rakennus- ja rahoituspäätökset, kun tilan valtausta oli ajettu laajalla rintamalla, joten rakennustyöt etenivät joutuisasti ja ongelmitta. Tammikuussa 1982 valmistui ensin 900 neliön juhlasali ja monitoimitila, joka ristittiin Kasisaliksi. Tila tuli toimimaan perjantai-iltoina myös nuorten diskona, jona se avattiinkin näyttävästi. Jopa valtakunnallinen lehdistö tiedotti tilaisuudesta. Nuorisokeskuksen kolmannen vaiheen 1 000 neliön tila sijaitsi toimistosiivessä, ja se liittyi välittömästi askartelukeskukseen ja Kasisaliin. Makasiiniksi ristitty tila käsitti kahvila-, kokous-, musiikki- ja toimistotiloja. Muutostöiden valmistuttua, elokuussa 1982, voitiin viettää 3 000 neliön nuorisokeskuksen vihkiäisiä." (LAHTI, Mäkelä 2009, 138.)

Parin vuoden kuluttua Lahden Sammonkadun avajaisista ja samoihin aikoihin Tampereen Vuoltsun käynnistymisen kanssa taloja vallattiin muuallakin nuorison käyttöön. Turun Panimo avattiin musiikkiväelle vuonna 1987 ja Vantaalla valmistui lasten ja nuorten kulttuuri- ja monitoimitalo Vernissa vuonna 1990. (www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/kulttuuritalot, 1.2.2013.)

Turussa punkkarinuorten joukko valtasi entisen Auran Panimon kiinteistön toukokuun 11. päivänä 1984. Tyhjillään ollutta taloa vaadittiin nuorisotilaksi, jonka nuoret saisivat itse kunnostaa. Valtaus jäi lyhyeksi, kun poliisi poisti nuoret kiinteistöstä vielä saman päivän iltana. Valtausyrityksen jälkeen nuoret perustivat Auran Panimo ry:n ajamaan tilojen kunnostamista. Valtauksesta tuli myös jälkiseuraamuksia, kun kaupunki nosti valtaajanuoria vastaan syytteen ja vaati 110 000 euron korvauksia Panimon tiloissa säilytetyn Turun sähkölaitoksen omaisuuden rikkomisesta. Lopulta kaupunki kuitenkin luopui korvausvaatimuksesta, ja nuoret selvisivät sakkotuomioilla. Asiat etenivät muutenkin. Nuorisolautakunta perusti syksyllä 1985 Auran Panimo -toimikunnan, ja seuraavana vuonna kaupunki myönsi kunnostukseen määrärahan. Maaliskuussa 1987 Panimon tilat luovutettiin nuorten käyttöön. (Kallioniemi 1993, 64–66; Telemäki 1999, 80.)

▲ **Nuoperi/OKM, Riihimäen kaupungin nuorisotilasuunnitelma.**

» Auran Panimon kiinteistön hallinta oli järjestetty uudella tavalla, sillä toiminnasta vastasi Auran Panimo -yhdistyksen talotoimikunta. Kahvila- ja näyttelytilojen lisäksi Panimossa oli bändeille kaksi treenikämppää, joissa harjoitteli ensimmäisen toimintavuoden aikana yhteensä yhdeksän paikallista bändiä. Seuraavana syksynä Panimossa aloitti työnsä myös toiminnanjohtaja. Kokonaan uutta Auran Panimossa oli itsenäisen yrittäjän, Studio 55:n mukaantulo. Turkulaisten muusikko- ja tuottajapiirien omistama Studio 55 rakensi yhteistyössä kaupungin kanssa 24-raitaisen äänitysstudionsa Auran Panimon kiinteistöön ja maksoi vuokransa antamalla Turun kaupungille eli sitä kautta paikallisille bändeille 20 ilmaista studiotuntia kuukaudessa. Pohja turkulaisen rockin ja popin

1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun huomalle nousulle niin kansalliselle kuin kansainväliselle huipulle onkin pitkälti luotu Auran Panimossa." (TURKU, Kallioniemi 1993, 66.)

Nummelassa nuoret eivät ryhtyneet talonvaltaukseen. Sen sijaan kuntalaiset keräsivät nimiä adressiin kunnollisen nuorisotalon saamiseksi.

» Nummelan nuorisokeskus valmistui ja otettiin käyttöön keväällä 1986. Nummelaan oli sitä ennen etsitty nuorisotiloja noin 10 vuotta. Noina vuosina nuorisotilat toimivat väliaikaisesti mm. vanhalla teurastamolla ja entisessä ravintolassa, joista kumpikaan ei ollut kovin hääppöinen. Ennen uuden nuorisotilan avaamista ehti kulua yli vuosi ilman minkäänlaista vakituista nuorisotilaa. Nuorisotoimi etsi vanhoja nuorisotiloiksi sopivia tiloja ja tunnusteli mahdollisuuksia uuden rakentamiseen. Konkreettinen kuntalaisaloite oli v. 1979, jolloin 1 100 nummelalaista allekirjoitti adressin vanhan terveystalon saamiseksi nuorten käyttöön. Aloite ei kuitenkaan johtanut toivottuun lopputulokseen.

1980-luvun puolivälissä paikallinen Säästöpankki alkoi rakentaa liiketaloa Nummelaan. Nuorisotoimen aktiivisen toiminnan tuloksena liiketalon kellarikerrokseen rakennettiin 430 m² tilaa, jonka kunta vuokrasi nuorisotoimelle. Päättäjät avasivat nyt auliisti kukkaron nyörejä ja nuorisotilan varustamiseen irtosi 430 000 mk:n erityismääräraha ja sisustamiseen saatiin käyttää 260 000 mk. Nuorisokeskuksen tilat ovat kunnalla vuokralla ja kuukausivuokra on tällä hetkellä (vuonna 1990) n. 15 000 mk." (NUMMELA, Hiltunen 1990, 4–5.)

▼Turun Päivälehti 15.5.1984.

Panimon valtaus maksaa 100 000 mk

▼Turun Sanomat 20.5.1984.

Valtaus ei ollut turha

Auran panimon valtaus ei ollut turha, vaikka jäi toistaiseksi lyhytaikaiseksi. Lehdet kuitenkin huomasivat valtauksen ja ennen kaikkea sen tarkoituksen. Asiaa ei voi kuitenkaan jättää siihen. Sen on oltava niin kauan esillä, että saamme Auran panimon. Koska politiikot ja puolueet eivät huomaa meitä muuten, on radikaaleja toimenpiteitä

Uusien val
säksi tai sijaa
lisimman m
nantaisin me
valtuuston ist
kaikilla turk
paa pääsy. K
vät mahdu
koon, niin e
Auran panin
kulttuurikesk
Juttu ei saa

Sunnuntaina toukokuun 13. päivänä 1984

Auran panimon alue on hiljainen ja tyhjä. Viimeiset valtaajat poistettiin paikalta perjantai-iltana klo 22 jälkeen.

Valtaajille tuskin syytettä

Perjantai-iltana Auran panimon tyhjillään olleen rakennuksen vallannut nuorisojoukko ei ilmeisesti joudu syytteeseen toimintansa takia. Rakennuksen valtaus kesti nelisen tuntia. Panimorakennukselle ei aiheutunut valtauksesta mainittavia vahinkoja.

Turun kaupunginhallitus ratkaisee viime kädessä, nostetaanko nuoria vastaan syyte. Aloitteenteosta asiassa vastaa kaupungin kiinteistö- ja rakennuslautakunta.

nänen kiinteistö- ja rakennuslautakunnasta arvelee, että tapahtuma ei ole sen arvoinen, että syytetoimiin kannattaa ryhtyä. Mikäli prosessi käynnistetään, sen loppuunsaattaminen kestää kaupungin byrokratian tuntien melkoisen pitkän ajan.

Tilanne Auran panimolla on nyt täysin rauhoittunut. Kukaan ei valtauksessa loukkaantunut. Poliisiasemalle viedyt nuoret pääsivät vapaaksi sen jälkeen, kun heidän henkilölli-

◀Turun Sanomat 13.5.1984.

Nousukaudella reilusti lisää nuorisotiloja ja -taloja

Valtaaminen ei suinkaan ollut ainoa tapa saada käyttöön lisää nuorisotiloja. Kahdeksankymmentäluvulla elettiin nousukauden aikaa, mikä näkyi myös satsauksissa nuorisotyöhön. Nuorisotilojen määrä Suomessa kasvoi reilusti, samoin koulutettujen työntekijöiden määrä (Silvennoinen 2001, 28). Edellisellä vuosikymmenellä annetut suositukset kuntien nuorisotiloista alkoivat täyttyä. Uudet nuorisotilat olivat usein isoja ja komeita nuorisokeskuksia tai ne oli suunniteltu ja sijoitettu suurten monitoimitalojen yhteyteen.

» Mut sitten tosiaan se 80-luku, sehän oli semmosta vahvaa tilojen rakentamisen kautta. Sillon meille tuli useita nuorisotaloja eri puolille kaupunkia. Meil on aika tihee kuitenkin nuorisotilaverkosto edelleen Oulussa, että niitä tiloja on hyvin eri puolilla kaupunkia tällä hetkellä." (OULU, Paula Kariniemi 25.10.2012.)

» Jonkinlaista ylpeyttä tuntien voin todeta, että vuoden 1981 aikana Kouvolassa saavutettiin ensimmäisenä paikkakuntana opetusministeriön suositusarvot nuorisotiloista. Ministeriön asettama tavoite oli 0,5 neliömetriä nuorison käyttöön tarkoitettua tilaa laskettuna paikkakunnan nuorta kohden." (KOUVOLA, Vihervuori 2009, 132.)

» Nuorisotilojen määrän kasvu oli 1980-luvulla hulppeata. Huippuvuosi oli kansainvälinen nuorisovuosi 1985, jolloin avattiin lähes kymmenen uutta avoimen toiminnan paikkaa. Kaupungin nuorisotilamäärälle oli asetettu selkeät tavoitteet, joiden mukaan nuorisotilamäärää tuli kasvattaa 1 500 neliömetriin 10 000 asukasta kohden vuoteen 1995 mennessä. Näistä tiloista tuli kaupungin hankkia 1 000 m^2." (HELSINKI, Ilves 1998, 139.)

» Sitten rakennettiin nuorisokeskus 1980-luvun puolivälin jälkeen. Se on keskustassa, ja sen nimeksi tuli Paradise. Nuoret sen itse keksi sille. Se on kyllä aika vaativa nimi, mutta se oli niin hieno silloin. Monissa isommissa kaupungeissa rakennettiin todella suuria nuorisokeskuksia, mutta meillä lähdettiin siitä, että näiden tilojen täytyy olla myös järjestökäyttöön soveltuvia, ja näistä tiloista tuli noin 200 neliön suuruisia. Paradise on kylläkin yli 300 neliötä, mutta se on kaikkein suurin. Minä olin aloitteentekijänä ja vetäjänä näissä hankkeissa. Viranhaltijallehan se kuului." (RAAHE, Mauri Pirilä, 1.3.2004.)

» Nuorisokeskus Paradise, Ratakatu 13, Raahe, on valmistunut vuonna 1920 tullikamariksi. Tila on peruskorjattu vuonna 1989 nuorisotilaksi. Huonepinta-ala on 468 neliötä. Honganpalon nuorisotila, Metsätorinkatu 14, Saloinen (sisältää bänditilan), on valmistunut vuonna 1985 varta vasten nuorisotilaksi koulun kiinteistöön. Huonepinta-ala on 203 neliötä." (RAAHE, Ari Pietarinen, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.)

SUOMALAINEN NUORISOTILA-JÄRJESTELMÄ RAKENTUI KUNTIEN, SEURAKUNTIEN SEKÄ JÄRJESTÖJEN JA YHTEISÖJEN TILOISTA:

Kuntien tilat

- Järjestöille varattavat vuoro- tai nimikkotilat
- Avointen ovien ja kerhojen toimintatilat
- Monitoimi- ja yhteistoimintatilat (esim. koulun tai kirjaston kanssa)
- Liikenneopetus- ja moottoritoimintatilat
- Kurssi- ja leirikeskukset
- Nuorisotoimintabussit ja veneet

Lisäksi järjestöt ja nuoret käyttivät paljon kuntien liikuntatiloja.

Järjestöjen ja yhteisöjen tilat

- Vuokratilat
- Työväentalot
- Nuorisoseuratalot
- Partiomajat
- Kurssi- ja leirikeskukset
- Alukset ja veneet

Seurakuntien tilat

- Kerhotilat
- Järjestötilat
- Leirikeskukset

(Nerelli (toim.) 1984, 70.)

OTE OPETUSMINISTERIÖN NUORISO-OSASTON TOIMISTOPÄÄLLIKÖN TAISTO KÄRKKÄISEN PUHEESTA RAAHEN KAUPUNGIN NUORISOKESKUKSEN VIHKIÄISJUHLASSA 19.1.1990:

» Lasten ja nuorten määrän merkittävä väheneminen tuo mukanaan joukon kasvamiseenkin liittyviä ongelmia. Meidän tarvitsee vain ajatella asuintaloja tai -alueita, joiden pihamaille ei synny normaalia leikkitoimintaa, vaan lapset ja nuoret joutuvat hakemaan kaverinsa ja harrastusmahdollisuutensa kauempaa, usein kaupunkien keskustoista. Tässä hakemisessa on omat vaaransa, olkoonkin, että nuoret ovat aina halunneet kokoontua sinne missä on eniten ihmisiä. Yhä nuorempina siirrytään omaehtoisesta turvallisesta pihapiirin leikkitoiminnasta laajemman nuorisokulttuurin piiriin ja ulos perinteisestä lapsuudesta. Korttelikohtaisten harrastustilojen ja alueiden merkitys onkin jo turvallisuuden kannalta ensisijainen. Luonnollisesti toiminnan ohjauksesta vastaava ammattihenkilöstö vasta mahdollistaa pitkäjänteisen toiminnan.

Tarvitaan toki myös suurempia toimintakeskuksia kuten tämäkin talo. Ne voivat monipuolisella tarjonnallaan palvella erilaisia nuorisoryhmiä ja muodostua "toiseksi kodiksi" monille nuorille. Tämän vuoksi on erittäin tärkeätä huolehtia joustavasta aukiolosta ja vastaavan työvoiman ammattitaidosta.

Opetusministeriön puolesta onnittelen Raahen nuorisoa tästä viihtyisästä toimintakeskuksesta. Käyttäkää sen antamat mahdollisuudet täysimääräisesti hyväksenne! Kaupungin päättäjät ovat osoittaneet viisautta kuunnellessaan nuorten toiveita. Nuorisoon kannattaa panostaa, vaikka se on joskus vaatimuksissaan yli-ampuvakin, kuten kuulemani huudahdus toteaa: Me haluamme kaiken ja heti!" (Nuoperi/Taisto Kärkkäinen)

Lappeenrannan keskustaan saatiin vihdoin viimein nuorisokeskus, josta oli haaveiltu pitkään. Myös kaupungin muille asuinalueille pystyttiin 1980-luvun kuluessa hankkimaan uusia nuorisotiloja ja palkkaamaan niihin myös ohjaajia.

» Useita vuosia suunniteltu Lappeenrannan keskustan nuorisotila valmistui (1981) Pormestarinkatu 10:n aivan Vapauden aukion länsireunaan. Nimeksi tuli Nuoriso- ja monitoimikeskus. Talo täyttyi erilaisesta toiminnasta. Uutena toimintana talossa aloitti mm. nuorisokahvila. Talon mukana saatiin myös lisää bändiharjoitus-, askartelu- ja kokoustiloja. Uusia toimitiloja ja toimintoja nuoriso-ohjaajineen saatiin nuorisokeskuksen lisäksi Lauritsalaan, Sammonlahteen, Hakaliin. Aluetyö vastuualueineen ja ATK ym. tietoliikenteen parannuskin tuli täydentämään osana toimivaa kokonaisuutta. Koko 80-luku oli laajenevien resurssien ja sitä myötä toiminnan kasvun aikaa. Elettiin ajan hermolla sekä osallistuttiin mitä erilaisimman toiminnan herättelyyn ja ylläpitoon." (LAPPEENRANTA, Hokkanen 2009.)

» Lappeenrannan nuorisotoimen 33. toimintavuosi toi muassaan erään rakentamistavoitteen toteutumisen. Nuorisokeskus valmistui ja otettiin käyttöön 13.7.1981. Vaikkakin alusta asti toiminnan täysipainoista ja monipuolista toteuttamista on vaikeuttanut koulutettujen ohjaajavoimien vähäisyys, ovat talon monitoimitilat antaneet uusia ulottuvuuksia eri laatuiselle toiminnalle. Taloa käyttävät kokopäiväisesti varhaisnuoret 5–15 vuotta, nuoret 12- ylöspäin, sekä eläkeläisryhmät, joten eri ikäryhmillä on mahdollisuus vuorovaikutukseen samojen seinien sisällä." (Nuoperi/OKM, Lappeenrannan nuorisolautakunnan toimintakertomus 1981.)

» Kahdeksankytlukuhan oli sitte semmonen, että meille tuli hirveesti tiloja. Oli varmaan tämmönen nousukausi. Ja sillonhan oli semmonen, että joka kaupunginosaan oma tila, niinkun lähitila. Meille tuli ainakin Kasperi, taikka Katajalaakso oikeestaan ensimmäisenä, sitte Kasperi ja Kärki. Ihan tällaset, Kasperikin oli semmonen parintuhannen neliön semmonen monitoimitalo, koulu, päiväkoti, näitä tämmösiä monitoimitiloja. Ne oli sitte aivan jo, aivan semmosta uutta hienoa. Niin, Pohjaan kunnostettiin vanha koulu, mutta muut oli ihan uusia. Niitä tuli hyvin, oli varmaan rahaa sillon tosissaan. Ne oli niin isoja sitten. Niinkun Kasperikin on oikeestaan, Kivistön Kasperi, kuudentuhannen asukkaan kaupunginosa, niin sinne tuli sitten, näihin tuli päätoimisia." (SEINÄJOKI, Timo Mylläri 7.7.2011.)

Seinäjoella nuorisotilat siis järjestyivät 1980-luvun aikana jokaiseen kaupunginosaan. Turussa vuosikymmenen ensimmäiset nuorisotalot nousivat Varissuon ja Lausteen lähiöihin. Samoihin aikoihin kaupungin vanhemmat nuorisotilat kävivät läpi perusparannusohjelman.

» Vuosikymmenen aluksi tarkisteltiin taas nuorisotalosuunnitelmiakin. Suurimman tilatarpeen laskettiin olleen Varissuolla ja Lausteella, jonne ensimmäiset nuorisotalot myös valmistuivat. Varissuolla nuorisotalon avajaisia juhlittiin joulukuussa 1982 ja Lausteella helmikuussa 1984. Varissuon nuorisotalo jakautui ns. avoimien ovien ja järjestöpuoleen. Avoimella puolella nuorten käytössä olivat erilaiset kahviopalvelut ja pelit. Järjestöpuolella taas oli erikokoisia kerhohuoneita sekä mm. musiikkihuone ja bodaussali. Lausteen nuorisotalon erikoisuutena olivat mm. lentopallokenttä, rullaluistelumahdollisuus ja grillauspaikka. Uudisrakentamisen ohella 1980-luvun alussa suunniteltu nuorisotilojen perusparannusohjelma oli mittava. Kaavailuissa olivat mukana Auran Panimon, Vartiovuoren kalliosuojan, St. Erikin tilojen, Ilpoisten uimahallisäätiön tilojen ja Suikkilan kartanon navetan kunnostaminen." (TURKU, Kallioniemi 1993, 64.)

Turun Varissuon nuoret pitivät uutta nuorisotaloaan aluksi harmaana ja steriilinä ja toivoivat saavansa ehostaa sen itse mieleisekseen. Nuorisolautakunta ja -toimisto suhtautuivat ehdotukseen nuorten mielestä yllättävänkin myönteisesti, ja uuteen sisustukseen löytyi rahaa. (Kulmakunta 29.1.1986.)

▼Åbo Underrättelser 28.1.1984.

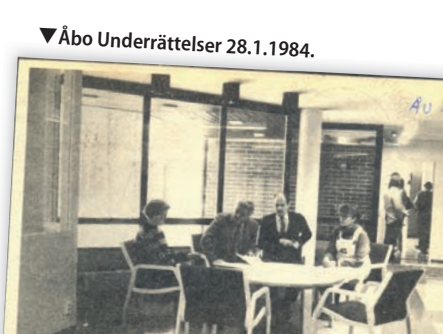

Lauste ungdomsgård är ljus och luftig. Den är ritad av arkitekt Raija Lundsten, som hä i sällskapsrummet tillsammans med stadsdirektör Pentti Lahti, ungdomschefen Lasse Halla och ungdomsledare Sinikka Schultz, anställd i huset.

LAUSTE —

— I tio års tid har det varit tal om att bygga en ungdomsgård i Lauste, men planerna har fått framskjutas av olika orsaker, bl a för att Kråkkärret i närheten "hann före" och fick en egen ungdomsgård. Nu får alltså de unga — till dem räknas åldersgruppen 7—24 ett eget hus med många slags aktiviteter, konsteterar bitr stadsdir Pentti Lahti.

Huset har ritats av arkitekt Raija Lundsten på husbyggnadsavdelningen. Det är ljust och luftigt. Genom att huset är byggt i vinkel får man just i hörnet ett trevligt sällskapsrum med omväxlande form. Utrymmena är uppdelade i två huvudavdelningar — klubb-kafé för allmän samvaro och musiklyssnande och klubbsal. Husets vaktmästare har en lägenhet på tre rum och kök.

— Genom personliga, uppsökande kontakter vill vi få med så många som möjligt. Lauste har ca 5 000 invånare, av vilka ca 180 ligger inom den åldersgrupp ungomsgården vänder sig till, säger stadens ungdomschef Lasse Hallamurto. Alla när man väl inte bryr sig om några aktiviteter, utan har ordnat sin hobbyverksamhet själv eller i en liten krets, och det finns de passiva som inte blir sig om några aktiviteter. Alla behöver ju inte nödvändigt syssla med något, vi tvingar ingen. Men det är trevligt redan om de icke-aktiva tittar in. Kanske får de impulser!

drygt 30 platser där u
kan komma samma,
alltså nu sju enkom f
målet planerade och
Nästa blir i Teräsrau
om stadskärnan. 500 0
upptagna i årets bud
planeringen, och huv
sieringen borde ske 198
gården skulle vara färdi
Sedan står Ilpois i tur.

LADUGÅRD OMBYGGS

I Moikois på Hirvens
ungdomsgård också
En gammal ladugård
1 000 kvm och föreslå
byggd för 3,8 Mmk. Stad
tekten Jorma Aho anser
att huset är i allför
skick och att takhöjden
tillräcklig — det är

▼Helsingin Sanomat 30.1.1984.

Lausteen nuorisotalossa ei toimita vain sisällä

Turku (HS) Uudenaikaisessa nuorisotalossa ei toimita vain sisätiloissa, vaan yhä enemmän myös seinien ulkopuolella. Turun uusimmassa nuorisotalossa Lausteella on rakennuksen eteläseinustalle rakennettu ulkoilmakatsomo ja esiintymislava.

Myös rullaluistelua tai lentopalloilua harrastavia on muistettu. Jos joku ei välitä kiipeillä liikuntatelineissä, voi pihapiirissä istuskella grillaamassa.

"Lausteen nuorisotalo poikkeaa Turun kaikista muista nuorisotaloista juuri erinomaisten ulkotilojensa vuoksi. Metsäinen, loiva rinnetontti on hehtaarin suuruinen", kertoo nuorisotoimenjohtaja Lasse

Nyt valmistunut runsaan liön talo on todella monit sillä nuorten lisäksi sinne tuu myös mm. koululaisi visin.

Kaupungin virkatyönä tu ja toteutettu rakennus maksamaan 5,6 Mmk. N jakautuvat kahtia kerho si ja kerhokahvilaksi ja ria ja ns. vapaata nuoris

"Musiikinkuunteluhuo lee olemaan täyttä", a telainen nuori *Sari Vil* toivoo, että talossa a mahdollisimman nop näytelmäpiiri.

Askartelutiloissa o

▼Turun Päivälehti 28.1.1984.

28. 1. 1984 TURUN PÄIVÄ

Lauste sai nuorisotalon

Turku nuoriso-työn edelläkävijä

» Ja nuoret näyttivät, että pystyvät muuhunkin kuin ennakkoluuloisten huhuihin, paikkojen hajottamiseen ja törkyämiseen. Remonttiin osallistui iltaisin noin 25 nuorta. – – – Kahvion sisustus on todella silmälle ilo: mustat, muhkeat, samettiverhoillut sohvaloossit, pyöreät, punaiset pöydät ja seinillä punaista sateenkaarimuotoa. Lämpimyyttä lisäävät kotoisat yksityiskohdat: isot ja pienet viherkasvit, akvaario, undulaattipari häkissään." (Kulmakunta 29.1.1986.)

» Turun nuorisotilat lisääntyivät 1980-luvulla myös Maarian peruskorjatulla nuorisotalolla ja Teräsrautelankin nuoret saivat uuden nuorisotalon, joka valmistui syksyllä 1987, mutta joka avattiin vasta seuraavan vuoden puolella kalustohankintojen ja ohjaajien palkkaamisen viivästymisen vuoksi. Uutena askartelutilana saivat turkulaiset järjestöt käyttöönsä Itäinen Pitkäkatu 21:ssä sijainneen entisen vanhan vaunuvajan. Askartelupajasta löytyi mm. sorvi, tasohöyläkoneita, kaksi ompelukonetta, kahdet kangaspuut sekä dreija ja keramiikan polttouuni." (TURKU, Kallioniemi 1993, 67.)

Naantaliin ja Lahteen rakennettiin niin ikään komeat nuorisotilat. Naantalissa kunnostettiin muussa käytössä ollut rakennus kuntalaisten monitoimitaloksi, ja Lahdessa nuorten käyttöön rakennettiin aivan uusi, varta vasten nuorisokäyttöön suunniteltu talo.

» Naantalissa on neljä nuorisotilaa. Vanhin tiloista on Karvetin monitoimitalo. Se peruskorjattiin vanhasta navetasta nuoriso- ja monitoimitaloksi vuonna 1980, avajaiset olivat tammikuussa 1981. Talossa toimii ap- ja ip-kerho, kokouksia, musiikkiopiston musiikkileikkikoulu, alueellisten palveluiden pajoja ja nuorisotoimen avoimia pajoja. Nuorisotila on myös juhlatila. Nuorisotila on nuorille auki 8 kk, ei kesällä. Alakouluikäisille tila on avoinna neljänä päivänä viikossa klo 14–17 , kävijöitä on noin 30–40 viikossa. 13–18-vuotiaille tila on auki kolmena iltana viikossa, ja kävijöitä on n. 50–60 nuorta illassa. Nuorisotilaa pitää auki kaupungin oma vakituinen väki." (NAANTALI, Marja-Terttu Paju, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 30.5.2011.)

» Karvetin monitoimitalo oli hanke, joka ylitti monilta osin silloiset nuorisolautakunnan toimitilat niin kokonsa kuin toimintamahdollisuuksiensa puolesta. Monitoimitalolle laadittiin järjestyssäännöt ja valittiin korttelineuvosto tilan käyttäjistä. Neuvoston toimikaudeksi tuli yksi vuosi, jäsenistö koostui kahdeksasta nuoresta sekä kahdesta ohjaajasta. Korttelineuvostovaalit järjestettiin 12–16-vuotiaille ja yli 16-vuotiaille erikseen. Lisäksi suunniteltiin, että voitaisiin valita järjestöjen edustajista toimikunta hoitamaan yhteisiä taloon liittyviä asioita. – – – Ensimmäisen toimintavuoden ohjelma muodostui seuraavanlaiseksi: koululaisten korttelikerho (yli 8 v.), kortteli-illat (yli 12 v.), askartelu-, savityö- ja moottorikerhot, järjestötoimintaa jokaisena viikonpäivänä, elokuvaillat, kurssit ja tapahtumapäivät. Nuorisolautakunnan järjestämiin kerhoihin ja kortteli-iltoihin osallistumisen edellytyksenä oli 3 markan hintainen kerhokortti, jota sai lunastaa

monitoimitalolta kerhotoiminnan ohjaajalta ja askarteluohjaajalta. Monitoimitalo otettiin käyttäjien puolesta innolla vastaan ja ensimmäisen kuukauden aikana siellä oli käynyt 650 eri kävijää tutustumassa tiloihin ja tarjontaan." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 28.)

Lahden ensimmäinen uusi nuorisotalo oli vuonna 1984 valmistunut Joutjärvi eli Jovi. Nuorisosihteeri Ulla Toukosesta tuli uuden talon vetäjä.

» Sitte 1983-vuoden puolella alettiin rakentaa Lahteen ensimmäistä lahtelaista varsinaista nuorisotaloa kaupungin omalle tontille. Osin kaupungin omin, osin opetusministeriö rahoitti sitä tietysti aika paljon. Se valmistui 1984 keväällä, ja sit mä siirryin 1984 alkuvuodesta valmistelemaan sitä sen käynnistämistä ja kalustamista ja tään tyyppisiä juttuja.

Talo oli kyllä lahtelaisen nuorisotyön lippulaiva, kyllä uskaltaa sanoa sillä tavalla, koska siellä kehitettiin lahtelaista alueellista nuorisotyötä siihen mitä se nyt tänä päivänä pitkälti on. Et koska siellä oli mahdollisuudet kokeilla. Ku mähän oon ollu aina kiinnostunut yhteisökasvatuksesta aika paljon, ja me oltiin tällasessa, sitä ei oo enää olemassakaan, kun Kansalaiskasvatuksen keskus, niin tota heillä oli tämmönen yhteisökasvatuksen kehittämisprojekti vuosina 1987 ja 1990, ja me oltiin tosi aktiivisesti… Eli siinä kyllä kehitettiin myös sellasta uudenlaista toimintamallia. Ja jonkinlaisia tuloksiakin saatiin siitä, koska se talo, kun se alotettiin, niin sehän eli ne kokeiluvaiheet, nuoret testas taloa ja työntekijöitä, et se oli aika haasteellinen se alku. Että tietysti se kesti aikansa, et ne tietyt pelisäännöt ja toimintamallit ja yhteiset asiat saatiin siellä sujumaan. Ehkä me saatiin vahvistusta tään projektin myötä siitä, että me ollaan kuitenki oikeassa suunnassa. Ja siitä talosta on kyllä muotoutunu semmonen lahtelaisen alueellisen nuorisotyön keskus pitkälti, että sitä ihmeteltiin ihan koko maakunnassa, että miten nuorisotalolle, joka on kolme kilometriä keskustasta, voi tulla nuoria ympäri Lahtea ja naapurikunnista. Et siellähän parhaimmillaan kävi arki-iltoina ihan 100–150 nuorta, ja sit siellä järjestettiin aina perjantaina tämmösiä diskoja tai konsertteja, joissa kävi ihan Suomen kuuluisimpia bändejä esiintymässä. Niissä kävi semmonen, sinne taloon sai ottaa virallisesti 400, niin siellä kävi semmonen 500–600 nuorta perjantai-iltaisin. Että se oli tosi mukavaa aikaa.

No tota, tehtiin aika paljon koulujen kans yhteistyötä. Käytiin kouluissa, tavattiin opettajia. Ehkä sekin, että me yritettiin luoda niitä verkostoja, suhteita sillä alueella, joka ei ollu silloin yhtään muodissa oleva juttu. Mä luulen, että sitä kautta tuli osa, koska nuoria kävi tutustumassa siellä talolla aina kun koulut alkoi, opettajat toi niitä sinne. Kyllähän mä uskon myös markkinointiin, tiedottamiseen, nuoret kertoo, että se menee suusta suuhun se tieto, et se on varmaan yks parhaita, tos vuosien varrella mikä me ollaan huomattu. Sit siit tulee semmonen lumipalloefekti, ja se talo kyllä koki sen hyödyn. Et se Lahti ei enää riittäny, et sinne tuli Hollolasta ja Nastolasta, näistä naapurikunnista, väkeä. Jouduttiin jossakin vaiheessa jopa miettimään sitä, että me rajataan vaan lahtelaisille se, koska alkaa tulla turvallisuustekijät jo vastaan." (LAHTI, Ulla Toukonen 10.3.2006.)

Vantaalla nuorisolautakunta järjesti vuonna 1982 nuorisotoimintaa kahdessatoista tilassa eri puolilla kaupunkia. Suurista asutuskeskuksista Tikkurilan, Korson ja Myyrmäen keskustat olivat vielä ilman nuorisotiloja. Kunnallisessa avoimien ovien toiminnassa oli edellisenä vuonna kävijöitä yhteensä 72 168. (Nuoperi/OKM, Vantaan kaupungin nuorisotilasuunnitelma 12.5.1982.)

» Aikaisemmin nuorisotilahankkeet ovat toteutuneet ”ryppäyksittäin”. Vuonna 1972 tilojen määrä moninkertaistui kun Hakunilan, Mikkolan ja Hiekkaharjun nuorisotilat toteutettiin. Seuraavan kerran vastaavanlainen tilojen lisäyksen runsaus tapahtui viime vuonna (1981), kun Hakunilaan saatiin uudet, ajanmukaiset tilat, Myyrmäkeen ja Pähkinärinteeseen tilat ja Koivukylä sai uudet uljaat tilat sekä keskustaansa että Havukoskelle. Tällainen kertarysäys tuo kuitenkin mukanaan omat ongelmansa käyttöönoton ja henkilökuntajärjestelyjen myötä asettaen hallintoresurssit varsin tiukalle.” (Nuoperi/OKM, Vantaan kaupungin nuorisotilasuunnitelma 12.5.1982.)

Vantaalla vuosien 1972 ja 1981 ryppäissä valmistuneista nuorisotaloista olivat vuonna 2011 edelleen käytössä Mikkolan, Hiekkaharjun, Havukosken ja Hakunilan tilat. Myöhemmin 1980-luvulla otettiin käyttöön mm. entiseen liike- ja asuinrakennukseen vuonna 1986 valmistunut Tonttulan nuorisotalo, liikekeskuksen yhteydessä oleva Länsimäen nuorisotila (1986), kauppakeskusrakennuksessa sijaitseva Monitoimitila Arkki, joka kunnostettiin entisen kirjaston tiloista (1987) ja palvelukeskusrakennuksessa toimiva Kolohongan nuorisotila (1988). Nämäkin kaikki ovat yhä käytössä. (VANTAA, Taina Heino, toimistosihteeri, 27.4.2011.)

Porin upouusi nuorisokeskus avattiin syksyllä 1984 osoitteeseen Isolinnankatu 12. Vähitellen nuorisotoiminta keskittyi sinne ja eri puolilta kaupunkia vuokratuista työväentaloista luovuttiin.

» Sit ne lopetettiin ja sit oli pitkän aikaa sillai, et ei meil ollu muita kun tämä iso talo. Keskitettiin kaikki tähän, mikä sit oli vähän virhe, et ajatellaan nyt, et ei ny tuolt Ruosniemest ja jostakin Pihlavast ja Vähäraumalt, niin porukat tänne tule, ne nuoret ketkä sit siihen aikaan nuorisotilois kävi. Mut sit taas täsä kymmenisen vuot sitte, ni sit alettiin taas, taas tultiin siihen, et avattiin, et joka alueelle. Meil on nyt Itä-Porissa nuorisotila, Länsi-Poris on nuorisotila ja Pohjois-Poris on nuorisotila, ja sit on viel Etelä-Porissakin, et meil on neljä nuorisotilaa tämän lisäks täl hetkel ja niis on kaikis ohjaaja, yks henkilö.

Meil oli tämä Isolinnankatu 2, tää on Isolinnankatu 12, niin täsä tonne päin, niin meil oli siin se ensimmäinen nuorisotalo. Ei, se oli kaupungintalon pihas semmonen piparkakkutalo, siel oli semmonen. Se ny oli ensimmäinen, mut siel ei ollu sit muuta ku kaks työntekijää siihen aikaan, et ei se

Porin kaupungin nuorisokeskuksen peruskivi muurattiin tammikuussa 1983. Kuva: Nuoperi/Pori.

1. **Porin kaupungin nuorisokeskuksen avajaistilaisuudet järjestettiin 27.–28.9.1984. Juhlavieraat kartuttivat lahjapöytää. Kuva: Nuoperi/Pori.**

2. **Porin kaupungin nuorisokeskus, Isolinnankatu 12, otettiin käyttöön syksyllä 1984. Kuvassa pääsisäänkäynti. Vasemmalla katukerroksessa nuorisokahvila ja toisessa kerroksessa nuorisotoimisto. Kuva: Nuoperi/Pori.**

ollu mikkään tila, et siel oli vaan se toimisto. Tosa oli sit jo meit työntekijöi enempi, tosa Isolinnankatu kahdes, ja sit siirryttiin tähän. Et kyl meil nää nuorisotilatkin, niin eihän ne tilat, kun oikeen miettii, niin eihän ne tilat sillai ollu, et ne niinku nuorisol oikeen. Et kun ajatellaan, et ei ol muuta kun yks iso sali, niinkun nää työväentalot, kun ne on semmossii misä järjestettiin tanssei ja häitä ja mitä onkin, niin ei ne oikein nuorisotiloi. Niil täytys olla semmosii pienii huoneita, misä vois jotakin, kun joku haluais askarrella ja joku haluis vaan löhötä ja kattoo televisioo ja joku haluis pelata, niin täytys olla semmossii. Tämä talo on nyt semmonen." (PORI, Reijo Läntinen 7.7.2009.)

Seinäjoen nykyinen nuorisotoimenjohtaja Pekka Hautamäki työskenteli 1980-luvulla mm. Kuortaneella ja Peräseinäjoella. Molemmissa kunnissa panostettiin tuolloin uusiin nuorisotiloihin.

» Just sillon, kun mä sinne menin (Kuortaneelle keväällä 1984), niin siellä rakennettiin Väentupa, nuorisotila saneerattiin, mihin tuli nuorisotilat ja sitten 4H-toimisto ja sitten tuli vielä kansalaisopistollekin tiloja. Se oli niinkun Kuortaneen, tuossa mittakaavassa, niin ensimmäinen kunnon nuorisotila, mikä siellä sillon avattiin avoimen toiminnan käyttöön. Siellä mä pidin avoimen toiminnan iltoja, mutta paljon se oli sitten nuorisoseurantaloilla ja kouluilla, että se oli vähän semmosta kiertämistä. Niinkun tietysti hyvä olikin, että kun siellä oli sitten pitkät välimatkat ja nuoret ja lapset ei pääse liikkumaan, niin mentiin sitte sinne, pidettiin kerhoja. Näytettiin elokuvia ja pelattiin jalkapalloa ja pesäpalloo, ja sitten uimakoulua ja liikuntakerhoo." (KUORTANE, Pekka Hautamäki 6.7.2011.)

» Siellähän (Peräseinäjoella), se oli hiukan erikoista aikaa. Sillon (1986) varmaan kunnat kilpaili keskenänsä jo vähän olemassaolosta ja näkyvillä olosta. Sillon haalittiin voimakkaasti yrittäjiä ja asukkaita yritettiin saada kuntaan ja pitää palvelut hyvinä ja tasokkaina. Ja sitte se, mikä oli, niin

Peräseinäjokea sillon myöskin markkinoitiin, sillon tehtiin työtä, niinkun ulkopuolisille markkinoitiin. Se oli niinkun uus juttu. No, nuorisotyössä sillon, kun mä menin sinne, niin sinne rakennettiin justiin se Terästalo. Sillon markkinoitiin Peräseinäjoen Teräsmiestä, ja Terästalo, elikä tää virastotalo, kunnantalo valmistu, niin sitte vanha kunnantalo saneerattiin nuorisotiloiksi. Se oli sitten jo siinä toinen rakennusprojekti, missä mä sain olla mukana tekemäs nuorisotiloja. Mukavaa, että siihen panostettiin ja siihen oli rahat. Saneerattiin ja sinne saatiin paljon uusia laitteita ja välineitä ja kalustusta, sillai hyvät tilat myöskin järjestöille. Tänä päivänäkin siel on 4H- ja partiotoimintaa, ja sitten siellä on kansalaisopiston tiloja. Sillon oli myöskin urheiluseuroilla toimistoja, ja tällasta." (PERÄSEINÄJOKI, Pekka Hautamäki 6.7.2011.)

Keravan kokeellinen nuorisotalo Häkki

Keravan Kalevan alueelle rakennettiin 1980-luvun jälkipuolella uusi nuorisotalo, jonka ideointiin, suunnitteluun ja viimeistelyyn nuoret saivat osallistua niin paljon kuin oli mahdollista. Kokeileva projekti sai julkisuutta, ja taloa tultiin katsomaan myös muista Pohjoismaista. Nuorisotalo Häkki valmistui vuonna 1988, ja sen toimintaa ryhdyttiin pyörittämään nuorten itsehallinnolla.

» Keravalla yhteisökasvatusta lähdettiin toteuttamaan aivan tieteelliseltä pohjalta, kun Yrjö Laasasen johdolla alettiin vastavalmistuneessa nuorisotalossa soveltaa yhteisökasvatusta aikanaan hyvin tunnetuksi tulleen Häkki-projektin muodossa." (Telemäki 1999, 77.)

Kursivoidut tekstit Häkin työntekijöiden Riitta Pulliaisen ja Jenna Tuomaisen vuonna 2010 koostamasta videosta. Kuvat: Häkki.

» *Nuorisotalo ei ole vain tila, fyysinen rakenne. Se on paikka, nuorten toimimisen ja olemisen paikka." – Nuorisotoimenjohtaja Yrjö Laasanen, 1988.*

Nuorisotalo Häkki sijaitsee Keravalla Kalevan rauhallisella pientaloalueella, syrjässä keskustasta. Häkki on Keravan nuorisotoimen alainen yksikkö, joka tarjoaa palveluja sekä varhaisnuorille että nuorille. Nuorisotalossa toimii myös äänitys- ja miksausstudio.

» Nuorisolautakunnassa keskusteltiin vilkkaasti tiloista 80-luvun alussa. Nuorten kommenteista ilmeni, että tyytymättömyys tiloihin ja niiden käytön organisointiin oli todellista, esimerkiksi uusia uimahallin nuorisotiloja pidettiin liian steriileinä. Yksi Häkin lähtökohta oli tässä: lähdettiin tekemään juuri nuorille tarkoitettuja tiloja, joihin mahdolliset muut käyttäjät saisivat vuorostaan

sopeutua. Kalevan nuorisotalo saatiin sisällytetyksi viisivuotissuunnitelmaan ja YK:n julistama nuorisovuosi 1985 sattui sopivasti kohdalle. Niin päästiin töihin, ja että talosta varmasti tulisi nuorten toiveiden mukainen, otettiin nuoret suunnitteluun ja toimintaan mukaan." (Keravan Seutu 20.4.1988.)

» Kalevan nuorisotalon piirustukset syntyivät nuorten ideoiden pohjalta; peruskoulun ylä- ja ala-asteella annettiin oppilaille piirustustehtävä: "unelmieni nuorisotalo". Nuorisotalo-unelmaehdotuksia saatiin n. 150, joiden perusteella kaupungin talonsuunnitteluarkkitehti ryhtyi piirtämään nuorisotalon piirustuksia." (Tasavalta joulukuu 1987, Arja Yli-Kivistö.)

Nuoriso ja nuorisotoimi järjestivät Kalevan koulun jumppasaliin vuonna 1986 simulointi-harjoituksen, jossa he rakensivat oikeassa mittakaavassa suunnitteilla olevan nuoriso-talon. Nuoret pääsivät kokeilemaan millainen talosta tulisi ja saivat ehdottaa vaihto-ehtoja talon sisustamiseen. Mielipiteitä oli paljon, mutta simulointi oli menestys. Ryhmät kokeilivat toimia tässä "nuorisotalossa", jotta saisivat tuntumaa miten tilat toimisivat oikeasti.

» Talon ulkoarkkitehtuurissa on tietoisesti pyritty linnamaiseen ilmeeseen, nuorten omaan "linnakkeeseen". Sisäpuolella sitä vastoin on tavoiteltu mahdollisimman avaraa ja moni-ilmeistä jäsentelyä, kertoi talon pääsuunnittelija Risto Kostia arkkitehdin näkökulmasta. Käyttäjien mielipiteiden ilmaus tuntui suunnittelussa rohkaisuna vaihtoehtoisten ratkaisujen valintaan. Piirustuskilpailu innoitti muun muassa tornin rakentamiseen, ja pahvimallikokeilun tuloksena suuri sali pieneni ja vastaavasti painotettiin tilojen moni-ilmeisyyttä ja lukumäärää." (Keravan Seutu 20.4.1988.)

1. Nuorisotalon simulointi vuonna 1986 tallennettiin videolle.

2. Tulevasta nuorisotalosta tehtiin vuonna 1986 irtoseinäkkeiden ja aaltopahvin avulla oikean mittakaavan mukainen malli viereisen koulun liikuntasaliin. Vieraskir-jaan kertyi pitkä lista simuloinnissa mukana olleiden nuorten nimiä.

1

2

▲ **Nuorisotalo Häkki oli rakenteilla vuonna 1987.**

▼**Häkki sai nimensä mm. DJ:n häkkimäisestä työskentelytilasta ja pihan häkinmallisesta katoksesta. Kuva vuodelta 1988.**

» Nuorisotaloprojektin alkuvaiheessa, jo ennen rakennustöiden alkua, pidetyssä tiedotusillassa oli mukana n. 100 innokasta nuorta – heillä oli mahdollisuus ilmoittautua mukaan johonkin seuraavista toimintaryhmistä: discoryhmä, ATK- ja tähtitiederyhmä, lehtiryhmä, maalaus- ja kuvataideryhmä, kasvi- ja eläinryhmä, nimikkotilaryhmä sekä bändiryhmä. – – – Yksi projektin toimintaperiaatteista on se, ettei ongelmia ennakoida, vaan ne kohdataan niiden syntyessä ja ratkaisu ja vastuu siitä pyritään siirtämään nuorille itselleen. Tähän mennessä on lehtiryhmä tuutistit julkaissut yhden oman lehden, bändiryhmä yhdessä discoryhmän kanssa järjestänyt konsertteja ja discoja, maalaus- ja kuvataideryhmä maalannut rakennustyömaan kyltin, suunnitellut talon sisustusta sekä parhaillaan järjestelee savityö- ja graffitikursseja. (Tasavalta joulukuu 1987, Arja Yli-Kivistö.)

Nimiehdotuksia mietittiin vuonna 1987, ja ehdotuksia oli paljon. Nuoret ehdottivat esimerkiksi: luola, tumppu, kalevanssi, moska, pose, kita, lafka ja kolo. Talon nimeksi tuli kuitenkin Häkki.

1. **Maalaus- ja kuvataideryhmäläiset mm. maalasivat ulkovaraston paneeleja.**

2. **Häkin lehtiryhmä Tuutistit somisti seinän lehtileikkeillä.**

3. **Yksi seinistä sai koristuksekseen graffitin.**

» Nuorisotalon harjannostajaisia vietettiin maaliskuussa 1987; virallisessa tilaisuudessa esittäytyivät eri toimintaryhmät sekä toinen talon bändeistä konsertoi. Illalla talon tontilla järjestetyssä ”avoimien ovien” tapahtumassa esiteltiin pohjapiirrosta sekä kerrottiin tiloista ja niiden käytöstä uteliaille vierailijoille. (Tasavalta joulukuu 1987, Arja Yli-Kivistö.)

Suunnitteluvaiheessa nuorten osallistuminen oli tiivistä ja rakentamisvaiheessa vähäistä. Talo valmistui vuonna 1988. Häkin yhteydessä toimivat silloin mm. disco-, maalaus- ja kuvataideryhmä.

Erityiseksi Häkin tekee se, että se on tehty YK:n kansainvälisen nuorisovuoden kokeiluna. Häkissä kävi paljon vieraita Pohjoismaista seuraamassa miten prosessi onnistui. He olivat ihmeissään siitä, miten nuorilla oli niin paljon päätösvaltaa talon suunnittelussa ja toteutuksessa.

15.4.1988 pidettiin Häkin vihkiäiset, joihin osallistui myös tasavallan presidentin vaimo, Tellervo Koivisto.

» Nuorisotalon kokonaispinta-ala on 410 m^2, josta hyötypinta-ala 264 m^2, talosta löytyvät: sali, kahvio, takka, disco, lehti/lukuhuone, yhdistysten nimikkotilat, bänditila, kioski, nuoriso-ohjaajan toimisto, parvi ja askarteluhuone.” (Tasavalta joulukuu 1987, Arja Yli-Kivistö.)

» Talon valmistuttua huhtikuussa 1988 käynnistyi kokeilun toinen vaihe. Tavoitteena oli saada aikaan ”itsehallinnollinen nuorisotalo”. Itsehallinto pohjautuu avainhenkilöideaan. He ovat nuoria, jotka nuoret valitsevat itse kokouksessaan. Avainhenkilöillä on hallussaan avaimet taloon,

Vakavamielisimpiä keravalaisia hämmensi Häkin katolla liehuva merirosvolippu, jonka kääntöpuolella oli nuorisotalon oma häkkitunnus. Upouusi talo sai nuorten tekemän lipun katolleen vihkiäispäivänä 15.4.1988.

1. **Nuorten lehtiryhmä Tuutistit Häkin vihkiäisjuhlan esityksen kenraaliharjoituksissa huhtikuussa 1988. Vasemmalta Hanna, Kaisa, Minna, Anu ja Tanja. Edessä Taija.**

2. **Häkin vihkiäisjuhlissa 15.4.1988 syötiin mm. nuorisotalon muotoista täytekakkua.**

he ovat ikään kuin talon isäntiä. Talon asioita ratkotaan yleisissä kokouksissa, joita pidetään tarpeen mukaan. Talossa on yksi päätoiminen nuorisotyöntekijä kaupungin palkkaamana. Syyskuussa 1989, reilun vuoden kokeilun jälkeen, taloyhteisön ja kaupungin nuorisolautakunnan välillä allekirjoitettiin ”itsehallintojulistus”, jonka avulla valtaa siirrettiin taloyhteisölle hallinnolta.” (KERAVA, Laasanen 1990, 4–6.)

» Yleensä nuorisotiloissa on tietty ohjelma, aikataulu eri ryhmille. Häkkiin sellaista ei synny, nuoret eivät sitä halua, kertoi nuorisonohjaaja Helena Kempas seminaarialustuksessaan. Talon pitää nuorten mielestä olla aina auki kun sinne haluaa tulla.” (Keravan Seutu 20.4.1988.)

» Hallintomalli on hyvin löysä. Häkki on avoinna 12–23. Jos asiakkaita ei ole, talo suljetaan. Käyttösäännöt ovat seuraavat: ei tupakkaa eikä alkoholia, kengät pois. Käyttäjät siivoavat jälkensä. Kaupungin siivooja käyttää siivoukseen aikaa pari tuntia päivittäin. Valvonta rakentuu ns. avainhenkilöperiaatteelle. Päivittäin on neljä avainhenkilöä. Jos avainhenkilöistä joku poistuu, hän nimeää tilalleen uuden avainhenkilön. Näin on aina neljä vastuullista paikalla. Jos joku käyttäytyy vastoin sääntöjä tai on muuten sopimaton olemaan Häkissä, hänet poistetaan. Yhtäkään nuorta ei ole tarvinnut asettaa porttikieltoon. Joitakin kyllä tarkkaillaan. Jos on törppöillyt, joutuu tiukemman tarkkailun alaiseksi.” (Keravan Sanomat 6.1.1989.)

» Nuorten pyrkimyksenä on käyttää taloa mahdollisimman paljon. Siksi talo on auki viikonloppuisin ja kesäisin. Nuoret tulevat talolle koulun jälkeen noin klo 15.00, käyvät välillä kotonaan ja tulevat uudelleen illalla. Talo sulkeutuu normaalisti noin 22.30, mutta voi olla tarpeen mukaan avainhenkilöiden ollessa paikalla auki puoleen yöhön. Päämotiivi on ystävien ja kavereiden tapaaminen ja sellainen yhdessäolo ja toiminta, joka lähtee heistä käsin.” (KERAVA, Laasanen 1990, 4–6.)

Vuonna 1988 suunniteltiin, että Häkistä tulisi "itsehallintotalo", jolloin nuorilla olisi talon avaimet käytössään. Itsehallinnon haittoja olivat kumminkin kova melu ja alkoholin käyttö nuorisotiloissa, jotka saivat naapurit närkästymään. Eivätkä nuoretkaan olleet enää innoissaan Häkistä, heidän mielestään homma oli karannut käsistä. Vuonna 1990 otettiin nuorisolta talon avaimet pois, koska "avainnuoret" eivät kyenneet enää turvaamaan asiallista menoa. Itsehallintoa ei kuitenkaan ollut tarkoitus romuttaa, vaan nuoret saivat kumminkin päättää talon toiminnasta valvovan silmän alla.

▼Uusi disko käytössä ja DJ töissä häkissään.

Muistoja Mäntsälän Monikselta

Mäntsälässä nuorisotilat sijoitettiin vuonna 1987 valmistuneen monitoimitalon yhteyteen. Nuorisotoimintaan suunnitellut tilat olivat käytössä vuoteen 1993 saakka, jolloin kunnan kirjasto tarvitsi tilat itselleen. Tuolloin nuorisotilat siirrettiin väliaikaisesti vanhan meijerin tiloihin. (MÄNTSÄLÄ, Minna Partanen, nuoriso-ohjaaja, 28.4.2011.)

Nuoriso-ohjaajana Mäntsälässä työskentelevä Mirva Hartikainen kuului aikoinaan itsekin monitoimitalon nuokkarin kävijöihin. Myös urheiluseuran omistamalla seurojentalolla järjestettiin diskoja silloin tällöin. Mirva ja ystävänsä Veera Kulmala muistelevat ”moniksen ja seuriksen” aikoja vuosina 1987–1991:

» Ala-asteikäisenä kävimme Miniklubissa Mäntsälän monitoimitalon alakerrassa. Seiskalle siirryttäessä saimme omat klubikortit, mitkä maksoivat ehkä 5 mk, ja jota piti näyttää aina kun tuli talolle. Avoimet ovet olivat ”oikeissa” nuorisotiloissa Moniksen katutasossa. ”Monis” oli juuri rakennettu ja tilat olivat viimeisen päälle hienot.

Parasta oli pelata Pictionary-lautapeliä ja käydä joka keskiviikko diskossa. Silloin tällöin kokattiin yhdessä, ja jos tytöt kehtasimme, pelasimme biljardia, joka oli yhtä lailla poikien suosiossa kuin tänäkin päivänä. Jalkapallopeli ja minibilis olivat myös suosittuja. Samaiset pelit olivat myöhemmin myös meijerin nuorisotiloissa, ja ainakin biljardi vielä Hupilassakin (nykyinen nuorisotila). Ikää peleillä saattaa olla lähes 25 vuotta.

Moniksen diskosalissa järjestettiin Jari Samulinin vetämä tanssikurssi. Siellä salissa tanssittiin ensimmäiset hitaat mopopoikien kanssa Scorpionsin (Wind of change) tahdissa ja ehkäpä ihastuttiinkin. Pojat eivät missään nimessä tanssineet koskaan muuta kuin hitaita. Kaikki olivat ihastuneita DJ Tomcatiin. Discosalissa pelattiin pingistä silloin, kun ei tanssittu. Esiintymislavan verhojen takana kuhertelivat nuoret parit.

TV-huoneessa löhöiltiin säkkituoleissa ja katseltiin ehkäpä Super- tai Sky channelia. Suosikki, Me kaks ja Regina olivat nuorten suosimat lehdet, ainakin tyttöjen. Tilat olivat muistaakseni auki jokaisena arkipäivänä klo 22 asti.

Hiukset piti olla krepattu tai permiksellä, stretchfarkut, neon- ja pastellivärit olivat muotia. Vaaleanpunaista ja lilaa luomiväriä kera sinisen ripsivärin ja valkoista huulipunaa. Säärystimet, aerobicsukat varsilenkkareissa, Dingohuivit ja muovikorut olivat myös arkipäivää. Usein roikkuivat värilliset klemmarit tai hakaneulat korvissa.

Itse kuuntelin Duran Durania, Raptoria, Nick Kershawia, Madonnaa, Samantha Foxia jne. C-kasetteja nauhoitettiin kaverilta mankat vastakkain ja kiroiltiin kun kasettien nauhat irtosivat.

Kylillä pyörittiin yömyöhään, kaljoteltiin salaa sillan alla, seuriksen rappusilla tai urheilukentän katsomolla. Yleensä vartiointiliike ajoi nuorison muualle.

Tupakalla käytiin nuoriso-ohjaajien kanssa oven edessä ja maksullisiin diskoihin pääsi sisään ilmaiseksi jos oli selvin päin. Muussa tapauksessa piti maksaa muutama markka.

Silloin tällöin seuriksella järjestettiin konsertteja ja diskoja. Muistan ainakin Horse powerin ja Hausmyllyn. Diskossa oli kerran vierailemassa Mika Jenytin, mainostelevision kuuluttaja. Samaisessa diskossa voitin tanssikilpailussa vinyylilevyn. Mäntsälän lavalle mentiin tietty pummilla verkkoaitojen yli katsomaan mm. Yötä.

Orimattilan ja Mäntsälän pojat olivat aina verissä päin tappelemassa jos joku tänne uskalsi tulla. Helluntailaisten teetupabussissa käytiin pullalla ja teellä ja väittelemässä uskon asioista." (MÄNTSÄLÄ, Mirva Hartikainen & Veera Kulmala 3.5.2011.)

Kasaritiloista monet yhä käytössä

Mäntsälässä monitoimitalolta jouduttiin siirtymään muualle jo kuuden vuoden kuluttua. Nuoperin vuoden 2011 kyselyyn tulleista vastauksista näkyy kuitenkin, että monissa muissa kunnissa 1980-luvulla liikuntatalon, koulun, kunnantalon tai muun ns. monitoimitalon yhteyteen rakennetut nuorisotilat ovat yhä käytössä.

» Merikarvialla on yksi nuorisotila. Nuokkari sijaitsee urheilutalon yhteydessä, joka on rakennettu vuonna 1980 (en ole ihan täysin varma). Nuorisotilat ovat laajat ja monipuoliset ja ne on rakennettu alun perin nimenomaan tähän käyttöön. Ne ovat aivan erillinen tilansa, jonne kulku on urheilutalon pääsisäänkäynnin kautta. Käyttökapasiteetti saisi olla isompikin. Käyttöä rajoittaa tällä hetkellä lähinnä henkilökunnan puute." (MERIKARVIA, Jussi Haapala, vapaa-aikasihteeri, 17.5.2011.)

» Polvijärvellä on yksi nuorisotila, joka on otettu käyttöön vuonna 1985. Nuorisotilat toimivat liikuntahallin yhteydessä. Illassa käy 15–25 nuorta. Tilat ovat auki seitsemänä päivänä viikossa." (POLVIJÄRVI, Sirpa Halonen, 20.4.2011.)

» Isojoella on yksi nuorisotila, otettu käyttöön vuonna 1985. Monitoimitalossa sijaitseva tila on rakennettu suoraan nuorisotilaksi. Samassa talossa on kirjasto, liikuntasali ja kuntosali. Tilat ovat auki syksystä kevääseen, noin 35 viikkoa vuodessa. Kävijöitä on keskimäärin 15–20 illassa, eli ihan hyvin meidän pienelle paikkakunnalle. Tosin kävijämäärät ovat olleet hienoisessa laskussa viime vuosina ja poikavaltaistuneet." (ISOJOKI, Ulla Norrbo, 29.4.2011.)

» Hollolassa kaksi nuorisotaloa ja Kärkölässä yksi (v. 2010 vielä Hollolassa 1 leirikeskus). Uimahallin nuorisotilat v. 1986, uimahalli-monitoimitalo. Kalliolan koulun nuorisotilat v. 1988, koulun yhteydessä. Kärkölän nuokku 1980-luvulla, entinen päiväkoti, muutettu v. 2009 nuorisotaloksi. Kärkölän nuorisopalvelut kuuluu Hollolaan." (HOLLOLA, Eero Eho, nuorisosihteeri, 20.4.2011.)

» Nuorisotila Stönö, Ivalo, on osa Ivalon urheilu- ja nuorisotaloa ja otettu käyttöön 1987. Stönö on suosittu, vähän aaltomaista käyttöä, mutta pitänyt suosionsa. Stönön käytössä on täysimittainen liikuntasali + ajanmukainen kuntosali." (INARI, Seppo Körkkö, nuorisosihteeri, 26.4.2011.)

» Nousiaisissa on yksi nuorisotila, otettu käyttöön joskus 80-luvulla. Nuorisotilat toimivat kunnanviraston yhteydessä. Nuokkari on avoinna ti, to, pe, la ja su klo 18–22. Käyttäjiä noin 30 per ilta. Tämän lisäksi meillä on alakoululaisille pikkunuokkari to kello 14–17, jossa käy noin 25 lasta viikossa." (NOUSIAINEN, Jouni Kangasniemi, Nousiaisten vapaa-aikatoimi, 21.4.2011.)

» Simon kunnassa toimii kaksi nuorisotilaa. Asemakylän nuokkari on otettu käyttöön joskus 1980-luvun loppupuolella. En tiedä tarkkaa aikaa. Se sijaitsee kunnantalon kellarikerroksessa ja on kunnostettu aikanaan nuorisotilaksi. Oma sisäänkäynti, sali, oleskelutila ja keittiö. Nuorisotilaillat 2/vko, yökahvilatoiminta 2/kk. Kerhotoiminta (Hyve) 1/vko, kansalaisopiston opintopiiri 1/vko, nuorisokerho 2/kk. Kävijämäärät nousseet, n.30 nuorta/ilta, viikossa n.60 nuorta." (SIMO, Soile Vakkala, vapaa-aikatoimenjohtaja, 28.4.2011.)

» Meillä Valtimossa on yksi varsinainen nuorisotila, toinen on bänditila, ja seurakunnalla on oma nuorisotilansa, Saluuna. Kunnan nuorisotila on otettu käyttöön v. 1989. Valtimolle valmistui tuolloin uusi Kuntalaisten Talo eli kunnantalo ja sen alakerta jäi tyhjilleen. Sinne rakennettiin nuorisotilat, hulppeat 275 m^2. Nuorisotila on auki avoimien ovien toimintaan ma-, ke- ja pe-iltoina, ti- ja to-iltoina on kerhoja. Keskimääräinen kävijämäärä avoimien ovien iltoina on n. 20 nuorta." (VALTIMO, Arja Pesonen, Valtimon vapaa-aikatoimi, 26.4.2011.)

» Karttulassa on yksi nuorisotila, otettu käyttöön joskus 80-luvun alussa, sijaitsee koulun rakennuksessa, tila nuorten käytössä. Nuoret sitä maalailleet ym. kunnostelleet + kalustoa uusittu säännöllisesti." (KARTTULA (nyk. Kuopiota), Jyrki Tarvainen, 21.4.2011.)

» Teuvan kunnassa on yksi nuorisotila. Nuorisotilat on otettu käyttöön vuonna 1986. Lukio valmistui vuonna -86, ja samaan yhteyteen tehtiin nuorille tilat. Neliöitä nuorisotilalle tehtiin 495. Tilat ovat toimivat, mutta koulu ei ehkä ole paras mahdollinen fyysinen paikka. Nuorisotiloissa käy

päivittäin ilta-aikaan 30–50 13–17-vuotiasta nuorta. Päivällä nuorisotilat ovat alakoululaisten iltapäivätoimintakäytössä." (TEUVA, Annukka Käkelä, vapaa-aikasihteeri, 20.4.2011.)

» Joroisissa on 2 nuorisotilaa. Kuvansin nuorisotila on rakennettu 1991 ja Kirkonkylän tila 1987. Tarkkoja käyttöönottoja en tiedä. Valtion avustuksella nuorisotiloiksi rakennettuja muiden rakennusten yhteyteen. Toinen tiloista on rakennettu koulun yhteyteen ja toinen kunnantalon alakertaan. Nuoria käy mukavasti ja paineita lisätä aukioloaikaa on paljon." (JOROINEN, Saara Mughal-Tiitinen, nuoriso-ja vapaa-ajan ohjaaja, 28.4.2011.)

» Valkeakosken Eerolan nuorisotila Moikka on otettu käyttöön vuonna 1980, ja se toimii ostoskeskuksen yhteydessä. Tilaan saa ottaa nuoria 85." (VALKEAKOSKI, Satu Sirén, Valkeakosken nuorisotoimisto, 26.4.2011.)

» Pomarkussa on yksi nuorisotila. Tila on otettu käyttöön 1981. Tilat restauroitiin vanhan kansakoulun tiloista. Samassa rakennuksessa, mutta eri tiloissa, toimivat kotiseutumuseo ja lasten iltapäiväkerho. Nuorisotilan yläkerrassa on kokoontumistiloja ja pieni keittiö sekä paikallisen partiolippukunnan kolo. Nuoret käyvät vuodenaikojen mukaan vaihtelevasti (näin loppukeväällä esim. on hiljaisempaa). Viime vuonna arviolta 4 200 käyttökertaa, mutta lukuun on laskettu myös päivisin tiloja käyttävät eläkeläisryhmät ym." (POMARKKU, Reijo Peltomaa, vapaa-aikasihteeri, 20.4.2011.)

» Siilinjärvellä on varsinaisesti kaksi nuorisotaloa ja yksi kerhotila. Vuorelan nuorisotalo aloitti toimintansa vuonna 1983, ja se rakennettiin nuorisotilaksi. Saman katon alla on päiväkoti talon toisessa päässä. Nuorisotilaa käyttävät päivällä eri järjestöt ja päiväkoti, iltapäivästä alkaen tilat ovat nuorison käytössä valvotusti. Vuorelan nuorisotalolla käy iltaisin noin 40–60 nuorta, tapahtumissa on jopa 200 nuorta.

Kirkonkylän nuorisotalo Semppis aloitti vuonna 1981. Semppis on saneerattu omakotitalosta, ja sen käyttäjinä ovat päivällä eläkeläis- yms. järjestöt ja illalla tilat ovat nuorison käytössä. Semppiksen alakerrassa toimii Siilinjärven 4H-yhdistyksen toimisto ja Siilinjärven Kamerat ry:n valokuvauslabra. Semppiksellä käy iltaisin noin 20–40 nuorta, tapahtumissa noin 50–80 nuorta.

Leppäkaarteen kerhotila valmistui vuonna 1988 järjestöjen ja yhdistysten käyttöön. Päivällä kerhotilassa toimivat kunnan ja seurakunnan päiväkerhot ja iltapäiväkerhot ja illalla tila on järjestöjen käytössä." (SIILINJÄRVI, Riitta Hyttinen, 26.4.2011.)

» Eurassa on neljä nuorisotilaa. Kolmen käyttöön ottamisesta minulla ei tähän hätään ole tietoa. Viimeisin on avattu vuonna 1994 (muut ovat toimineet nuorisotiloina 80-luvulta lähtien), ja se toimii täysin vapaaehtoisvoimin järjestöjen ylläpitämänä. Kunta maksaa tilasta vain vuokran.

Eli siis tämä on vuokrahuoneisto liikerakennuksessa. Yksi nuorisotila on kunnostettu vanhaan kerrostaloon, kaksi jäljelle jäävää toimii omissa rakennuksissaan. Kumpaakaan rakennusta ei alun perin ole rakennettu nuorisotilaksi vaan molemmat ovat aiemmin toimineet päiväkoteina. Toisessa toimii edelleen ryhmäperhepäiväkoti omassa päädyssään, toisessa koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Mutta nuorisotoimella on silti molemmissa rakennuksissa reilusti yli 100 neliön tilat. Nuoria taloilla käy vaihtelevasti. Näin kevään tullessa kävijämäärä vähenee jopa 10 nuoreen per ilta. Keskimäärin taloilla käy 25–40 nuorta illassa. Lisäksi nuorisotoimella on kaksi erillistä bänditilaa." (EURA, Teija Viitanen, nuorisosihteeri, 20.4.2011.)

» Kiimingissä on kaksi nuorisotilaa. Toinen nuorisotila eli Sykkeen nuorisotila kirkonkylällä on otettu käyttöön jotain 1980-luvulla. Tässä samassa rakennuksessa sijaitsee myös kirjasto ja auditorio, joka on myös nuorisotoimen käytössä." (KIIMINKI, Anu Saukkonen, 26.4.2011.)

» Kivijärven kunnassa on yksi nuorisotila. Käyttöönotto 1985, 256 neliötä. Kunnostettu entisestä poliisiasemasta, yläkerrassa asuntoja. Auki viitenä iltana viikossa. Kävijöitä noin 15–25/ilta (tilanne 2010 ja 2011). Aikaisemmin nuorisotilat olivat urheiluseuran talolla 1972–1984." (KIVIJÄRVI, Hannu Ahonen, 19.5.2011.)

» Porvoon kolmesta nuorisotalosta Kevätkummun nuorisotalo (350 m^2) on rakennettu vuonna 1987 nuorisotaloksi (oma erillinen kiinteistö koulukeskuksen ja ostarin välissä), kaupungin oma. Tällä hetkellä kävijöitä on kohtuullisen paljon, iltapäivisin 30–60 ja iltaisin 20–40. Gammelbackan nuorisotila (380 m^2) kuuluu osana monitoimitalokokonaisuuteen. Rakennettu 1986 (muistaakseni), kaupungin oma. Ollut aina erittäin hyvin käytössä. Iltapäivisin kävijöitä 50–80, iltaisin 40–70. Kaikissa tiloissa on nuorisotoimen oman toiminnan lisäksi myös ulkopuolisia käyttäjiä." (PORVOO, Tuija Öberg, nuorisopalveluiden päällikkö, 9.5.2011.)

» Torniossa on kolme nuorisotilaa, jotka on otettu käyttöön 1986–1987. Yksi on oma erillinen nuorisotalo, toinen koulun kanssa samassa rakennuksessa oleva nuorisotila ja kolmas ns. yritystalon yhteydessä oleva tila, entinen kirjasto. Ensi vuonna saadaan koulun yhteyteen pieni nuorisotila myös. Tilat ovat toimivia ja kovassa käytössä. Nuoria käy 30–100/ilta." (TORNIO, Auli Pietikäinen, nuorisosihteeri, 26.4.2011.)

» Oripäässä on yksi nuorisotila. Milloin se on käyttöönotettu, siitä en osaa sanoa. Minua edeltävä työntekijä aloitti työnsä vuonna 1990, joten silloin ainakin on ollut jo nuorisotilatoimintaa. Oripään nuorisotila on Seuraintalo Suojalan yläkerrassa, eli ei ole rakennettu nuorisotilakäyttöä varten. Mutta yläkerta on tällä hetkellä vain nuorisotilana sekä yhdistysten kerhotilakäytössä. Oripäässä

nuorisotila on avoinna kaksi iltapäivää 3.–6.-luokkalaisille. Iltapäivän aikana käy noin 10 lasta, eli vielä aika vähän. Tämä alakoululaisten aukioloaika aloitettiin viime syksynä. Yläkoululaisille nuorisotila on kolmena iltana auki ja silloin nuoria käy noin 15–25/ilta." (ORIPÄÄ, Elina Jälkö, vapaa-aikaohjaaja, 21.4.2011.)

Yhä käytössä ovat myös monet kahdeksankymmentäluvulla varta vasten nuorisotaloiksi rakennetut tai remontoidut tilat. Joillakin paikkakunnilla ei 1980-luvun jälkeen ole rakennettukaan nuorisotiloja.

» Lapuan nuorisotalo on entinen nuorisoseurantalo Lapuan keskustassa. Kunnostettu nuorisotaloksi 1982–1984. Sen jälkeen pieniä remontteja. Kaikkiaan 1371 m^2. Varsinainen nuorisotila, ainoastaan nuorisotilakäytössä 127,6 m^2, askarteluhuone noin 20 m^2. 4H-toimisto 16,4 m^2, nuorisotoimisto 63 m^2, muut tilat ovat niin nuoriso- kuin muussakin käytössä. (Diskotilana, teatterisalina, tanssituntien pitopaikkana, kokoustiloina eri yhdistyksille, juhlatiloina....) Nuorisotalo on ensisijaisesti nuorisotoimen, nuorisoryhmien ja yhdistysten ja ennen kaikkea nuorison ja lasten käytössä. Mikäli aikoja ja tiloja on, niitä annetaan myös muuhun käyttöön." (LAPUA, Maritta Sipilä, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.)

» Ilomantsissa on yksi nuorisotila. Nuorisotila on ollut käytössä -80-luvulta saakka näissä tiloissa, remontoitu on ja talo on erillinen nuorisotalo, jonka kunta omistaa. Nuorisotalon tiloissa teatteriryhmät käyvät harjoittelemassa viikoittain, sekä kansalaisopiston yksilötunteja musiikissa täällä tarjotaan, mutta niille on varattu omat huoneet siihen käyttöön. Nuorten käytössä on sali, 2 biljardihuonetta, 2 pelihuonetta, tietokonehuone, kahvio yläkerrassa sekä valkokankaalla varusteltu huone, jossa voi katsella televisiota, pelata, laulaa jne." (ILOMANTSI, Tanja Pesonen, 2.5.2011.)

1. **Hyvinkään nuorisotoimitilat vuonna 1982. Nuoperi/OKM, Hyvinkään kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1983–87.**

2. **Nuorisotalo Silta ja Hyvinkäänkylän nuorisotalo Hyvinkään kunnan nuorisotilasuunnitelman 1983–87 kannessa. Nuoperi/OKM.**

» Kunnalla on yksi nuorisotalo, seuroilla on yhteensä 10 kpl. Kunnan tila on tehty nuorisotaloksi v. 1986. Joka päivä on jotain toimintaa." (KRISTIINANKAUPUNKI, Helena Rosenholm, 20.4.2011.)

» Kuusamossa on yksi nuorisotila. Nuorisotila on otettu käyttöön v. 1982. Nuorisotila on muutostöiden kautta rakentunut toimivaksi kaksikerroksiseksi taloksi, jossa alakerrassa on avoin kokoontumis- ja pelitila + kahvila. Yläkerrassa on nuorisoyhdistysten kokoontumistilat + vuokrattavat huoneet. Aikaisemmin näissä tiloissa toimi Kuusamon kunnantalo. Käyttökapasiteetti on alakerran osalta erittäin korkea. Yläkerta on puoliteholla eli ei ihan joka päivälle vuokralla." (KUUSAMO, Sari Tyynelä, 20.4.2011.)

» Kaavilla on yksi tila, otettu käyttöön v. 1986. Nuorisotalo Kamari on rakennettu aikoinaan omaksi erilliseksi nuorisotilaksi, mutta sitä käyttävät myös muut ryhmät, kuten kansalaisopisto, lähinnä salitilaa. Arkipäivisin talolla kokoontuu myös erityisryhmiä, koska ei ole järkevää pitää taloa tyhjillään aikoina, jolloin nuoret ovat koulussa. Nuoria käy 20–40/ilta, illasta riippuen, perjantai taitaa olla suosituin ilta." (KAAVI, Riitta Iivanainen, vapaa-aikatoimensihteeri, 21.4.2011.)

» Kesälahden kunnalla on yksi nuorisotila, joka on otettu käyttöön 1980-luvulla. Rakennus on entinen Ruotsin valtion neuvolaksi lahjoittama puutalo, jota on muokattu ajan saatossa nuorisotiloiksi. Täysin toimivat ja riittävät tilat! Käyttökapasiteetti on paikkakunnan kokoon verrattuna kohtalainen. Vuonna 2010 tilastoitiin noin 1 00 käyntikertaa nuorten illoissa (n. 100 kävijää per viikko), ja noin 600 käyntikertaa 3.–6.-luokkalaisten iltapäiväkerhoissa." (KESÄLAHTI, Anna-Liisa Niemeläinen, vapaa-aikasihteeri, 21.4.2011.)

» Hetassa on nuorisotila 103,5 m^2 ja bänditila 45 m^2. Hetan nuorisotila on otettu käyttöön 1982, ja on ainoastaan nuorisotoimen käytössä. Käyttöä arki-illat, järjestöt ja kunta. Kävijöitä keskimäärin 15/ilta/iltapv. Hetan bänditila on saneerattu 2010/2011, bändit ja muu toiminta. Karesuvannossa on yhteistila 75 m^2. Karesuvannon yhteistilassa nuorille toimintaa varsinkin kesäisin ja satunnaisesti lomien aikana." (ENONTEKIÖ, Heikki Järvistö, vapaa-aikatoimensihteeri, 20.4.2011.)

» Sipoossa on 2 nuorisotilaa, Nikkilän nuorisotalo ja nuorisotila Pleissi. Nikkilän nuorisotalo on rakennettu vuona 1984 nuorisotaloksi. Nikkilän nuorisotalo on yhteensä 491 neliötä. Nikkilän nuorisotalossa myytiin vuonna 2010 165 kerhokorttia. Keskimääräiset kävijämäärät vuonna 2010 oli 7–13-vuotiaat 23 nuorta ja 13–20-vuotiaat 48 nuorta illassa." (SIPOO, Mia Liljeberg, Nuorisosihteeri, 21.4.2011.) Ennen vuonna 1984 valmistunutta Nikkilän nuorisotaloa alueen nuorisotilana toimi Villa Haga. Se oli kuitenkin alun perinkin tarkoitettu väliaikaiseksi ratkaisuksi, koska rakennus oli purkuuhanalainen ja moneen toimintaan liian pieni. (Nuoperi/OKM, Plan för ungdomsutrymmen. Godkänd av ungdomsnämden 26.8.1980, Sibbo.)

Suunnitelmia tehtiin ja muutettiin

Hyvä taloudellinen tilanne rohkaisi niin isoja kuin pieniäkin kuntia tekemään suunnitelmia uusista nuorisotiloista. Kuhmossa kunnan omat nuorisotilat oli remontoitu paloasemalle. Siellä käytössä olivat paloaseman pyöreä sali (60 m^2), joka oli kalustettu lähinnä pelitilaksi, ja vuodesta 1980 lähtien paloaseman nuorisotila, jossa oli kaksi huonetta ja keittiö (63 m^2). Molempia tiloja käyttivät sekä nuorisolautakunta että nuorisojärjestöt. Kunnan omistuksessa oli lisäksi Kosken leirikeskus. Suunnitteilla olivat kirkonkylään nuorisotalo (noin 600 m^2), Saarikosken palvelutalon yhteyteen nuorisotila (noin 200 m^2) sekä leirikeskuksen saneeraus ja lisärakennus. Nuorisotaloon kaavailtiin näyttämöllistä monitoimihallia esim. juhlia, diskoa, kursseja ja avoimien ovien toimintaa varten, pelitilaa (mm. pingis, biljardi, korona), kahta kerhohuonetta opinto- ja kokoustoimintaan, askarteluhuonetta, musiikkiyhtyeiden harjoitteluhuonetta ja teknisen askartelun tilaa. (Nuoperi/OKM, Kuhmon kunnan nuorisotilasuunnitelma 1980.)

Pieksämäen keskustassa Vanhan kaupungintalon nuorisotilat olivat olleet käytössä jo vuodesta 1973 lähtien. Tiloissa oli kuusi huonetta ja yhteensä 430 neliötä. Kahdeksankymmentäluvun alussa kaupunkiin saatiin kolme uutta omaa nuorisotilaa: uimahallin (278 m^2) ja Keskuskatu 53:n (80 m^2) nuorisotilat keskustan–Harjun alueelle sekä Tahiniemen kerhotila (196 m^2) Tahiniemeen. Lisäksi kesäkäytössä jatkoi Kukkaroniemen kesäsiirtola. Suunnitelmissa oli vanhan kaupungintalon tilojen peruskorjaus, lisätilojen saaminen Tahiniemeen ja entisen paloaseman kunnostaminen nuorisotiloiksi. Paloasemalle oli tarkoitus tehdä alakertaan yksi iso tila kahvioineen ja muihin huoneisiin kädentaitotiloja ja bändien treenikämppiä. (Nuoperi/OKM, Pieksämäen nuorisotilasuunnitelma 1981.)

» Pieksämäellä nuorisotalo Wateksi on otettu käyttöön 1980-luvun alussa (peruskorjaukset vuosittain). Tasakadun nuokkari otettiin käyttöön vuonna 1986." (PIEKSÄMÄKI, Seija Laitinen, nuorisosihteeri, 26.4.2011.)

Reisjärven kunnan nuorisotilasuunnitelmassa vuosille 1975–1985 kerrottiin suunnitelmasta rakentaa kuntaan nuoriso- ja urheilulautakuntien yhteinen nuorisotalo: "Nuorisolautakunnan ja urheilulautakunnan yhteisenä suunnitelmana on nuorisotalon rakentaminen. Sen yhteyteen tulisi 3–4 kerhohuonetta, vapaa oleskelutila, baari, eteinen, pesuhuoneet, WC:t. Urheilulautakunnan käyttöön tulisi urheiluvälinevarasto, pesutilat ja WC:t. Koska käytöt tulisivat olemaan eri aikoina, voitaisiin samoja tiloja käyttää kumpaankin tarkoitukseen. Keskustassa oleva nuorisotila puoltaisi paikkaansa sikäli, että kunnan

syrjäisimmillekään alueille ei ole kuin n. 25 km matka, joten kuljetuksilla voitaisiin tämän talon käyttöä tarjota syrjäkylien nuorille." (Nuoperi/OKM, Reisjärven kunnan nuorisotilasuunnitelma 1975–1985.) Nuoperin kyselyyn 2011 tulleesta vastauksesta näkyy, että nuorisotilat kuitenkin tehtiin 1980-luvulla entiseen meijerirakennukseen.

» Reisjärven kunnassa on yksi nuorisotila, n. 100 neliömetriä. Nuorisotilat on otettu käyttöön joskus 1980 luvun alkupuolella (arvio). Nuorisotilat ovat vanhaakin vanhemman meijerirakennuksen toisessa kerroksessa. Niissä on neljä huonetta, joista kolme on yhdistetty yhdeksi osastomaiseksi kokonaisuudeksi. Ko. rakennus olisi kovastikin peruskorjauksen tarpeessa – nuorisotilojen siirtämistä kunnantalon alakerran tiloihin ollaan harkitsemassa. Nuorisotilat ovat auki valvotusti tiistaisin klo 19.00–21.00 ja perjantaisin klo 19.00–22.00. Käyttäjiä/ilta on yleensä 10–30 henkilöä. Nuoret ovat tehneet 135 nuoren allekirjoittaman kuntalaisaloitteen uusien nuorisotilojen puolesta." (REISJÄRVI, Teijo Haapaniemi, vapaa-aikasihteeri, 20.4.2011.)

Mikkelin kaupungin nuorisolautakunnan hallinnassa olevien nuorisotilojen (11 kpl) pinta-ala oli vuonna 1979 yhteensä 1 294 m^2. Kaupungin omia tiloja tästä oli vain noin 350 m^2 ja loput olivat vuokratiloja. (Nuoperi/OKM, Mikkelin kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1979–1985.)

» Opetusministeriön toimesta on kaupunkia kehoitettu pyrkimään vuokratiloista omiin tiloihin. Tähän pyrkimykseen tähdätään tällä nuorisotilasuunnitelmalla. Nuorisolautakunta on suunnitelmassa pyrkinyt siihen, että nuorisotilat järjestettäisiin sinne missä nuoret asuvat. Kaupungin ydinkeskuksen ulkopuolelle tulisi rakentaa kolme kerhotaloa jotka sijoittuisivat eri puolille kaupunkia. Kerhotalojen lisäksi keskustaan tulee rakentaa monitoimitalo sekä eri alueille tulee järjestää pienempiä kerhopisteitä." (Nuoperi/OKM, Mikkelin kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1979–1985.)

Konnevedellä oli tavoitteena vuosina 1981–1986 saada jokaiselle kyläkunnalle omat nuorisotilat tai ainakin tilat, joissa nuorisotoimintaa voitaisiin järjestää "häiriöttä ja häiritsemättä". Konneveden Hänniskylän nuorisotilat oli vastikään peruskorjattu, mutta niiden kellariin suunniteltiin moottoriaskartelutiloja entisiin koulun tiloihin. Hytölän koululla nuorisokerho oli käyttänyt koulun veistoluokkaa tilapäisesti kokoontumisiinsa, ja nyt toivottiin jotakin tilaa pelkästään nuorten käyttöön. Istunmäen koululla käytössä olivat entiset kirjaston tilat, jotka sopivat hyvin askarteluun, mutta olivat liian pienet esimerkiksi pingiksen tai biljardin pelaamiseen. Olemassa olevat tilat oli tarkoitus peruskorjata ja uusia hankkia. Sirkkamäellä nuortenkerhoa oli pidetty vain joka toinen viikko sopivien tilojen puuttumisen takia. Suunnitelmissa oli kysellä tiloja joko

Sirkkamäen koululta tai vuokralle Sirkkamäen maamiesseurantalolta. Särkisalossa ja Välimäessä kerhot kokoontuivat kouluilla. Konneveden kirkonkylässä nuorisolautakunnalla oli nuorisotila (77,5 m^2), joka soveltui pelitilaksi, mutta jonne kaivattiin erillisiä askartelu- ja musiikinkuuntelu- sekä bänditiloja. (Nuoperi/OKM, Konneveden kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1981–1986.)

» Vuoteen 1984 mennessä suunnitellaan Konnevedelle valmistuvan 400 m^2 nuorisotalo, joka sitten sisältää askartelu-, peli-, musiikinkuuntelu-, erikoisharrastus- (esim. valokuvaus, moottoriharrastus, nuorisoyhtyeet) ja varastotilat sekä ohjaajien toimitilat ja valvontahuoneet. Nuorisotalo voisi toimia tehokkaasti eri järjestöjen kokoontumistiloina sekä nuorisolautakunnan omien toimintojen tukikohtana." (Nuoperi/OKM, Konneveden kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1981–1986.)

Nuoperin kyselyyn vastannut nuorisosihteeri Riitta Karhunen kertoo mikä suunnitelma Konnevedellä toteutui 1980-luvulla, ja mikä oli tilanne vuonna 2011:

» Konnevedellä on yksi nuorisotalo, Kukkula. Käyttöönottovuosi 1985. Kyseessä on vanha puutalo, joka alussa oli osittain nuorisotilana, osa koululuokkana. 1990-luvulla talo saatiin kokonaisuudessaan nuorisotilaksi. Pinta-ala yhteensä n. 300 m^2, alakerrassa keittiö, pelihuone, telkkarihuone, pingistila ja biljarditila, jotka toimivat myös muuten toimintatilana ja esim. discotilana. Yläkerrassa nuoriso-ohjaajan toimisto, "nuorten olohuone" palavereja varten, bändien harjoitustila ja studio. Tila sijaitsee koulun läheisyydessä, samassa pihapiirissä. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä on saatu kunnostusrahoja muutaman kerran, ja nyt parhaillaan suunnitellaan uutta remonttia, joka toteutetaan kesän aikana. Meillä tilat ovat ok. Puute on vakituisesta henkilökunnasta. Viikoittainen käyttö meillä on mielestäni hyvä, toimintaa on jokaiselle päivälle viikossa. Lisäksi meillä on muita tapahtumia, esim. Kukkula 24 h, Kukkulan yö, kokouksia, palavereja ja mm. nuorisovaltuusto kokoontuu ja toimii Kukkulalla." (KONNEVESI, Riitta Karhunen, nuorisosihteeri, 20.4.2011.)

Juvan nuorisolautakunnan hallinnassa oli 1980-luvun alussa kaksi varsinaista nuorisotilaa: Nuorisoklubi kirkonkylässä (145 m^2) ja yksityiseltä omistajalta vuokrattu Narilan kerhohuone (60 m^2) Narilan kylän lakkautetulla koululla. Narilan vuokrahuoneistoon kuului kerhohuone, keittiö, alkovi ja WC. Tarvittaessa nuorisotoimintaa oli mahdollista järjestää muillakin kouluilla. Juvan nuorisotoimen rakentamisohjelmassa 1984–1988 esitettiin uusia 300 neliön nuorisotiloja tulossa olevan monitoimitalon yhteyteen. (Nuoperi/OKM, Juvan nuorisolautakunnan suunnitelmaesitys 12.1.1983.) Nuoperin

vuoden 2011 nuorisotilakyselyyn tulleesta vastauksesta näkee, että uusi nuorisotila tosiaan saatiin samaan yhteyteen vuonna 1986 valmistuneen uimahallin kanssa.

» Meidän kunnassa (Juva) nuorisotiloja on kaksi: Sampola (avoimet ovet, kerhotoiminta ja muu toiminta) sekä Tirrola (bänditilat). Sampolan nuorisotilat ovat olleet käytössä yli 20 vuotta (1986), ja ne ovat menossa täydelliseen remonttiin 30.4.2012. Tilat saavat aivan uuden ilmeen ja pienenevät nykyisestä. Sampolassa on iso sali näyttämön kera ja nuorisokahvio. Toimivat uimahallin kupeessa eli suoraan nuorille suunnattu tila Sampola ei ole. Rakennusvaiheessa on tarkoitettu tuo sali ns. monitoimisaliksi, joka soveltuu monen asiakaskunnan käyttöön (tuolijumppa, edustustila, koulutustila, nuorisotila jne.). (JUVA, Tarja Himanen, JJR-nuorisoyksikkö, Juvan nuorisopalvelut, 20.4.2011.)

Kaarinan kunnassa oli vuonna 1980 neljä nuorisotilaa: Ristikalliossa Seurapirtti, Hovirinnan alueella uimahallin nuorisotila, Ylikylässä Rantakulman kerhohuone ja Kuusistossa Empon nuorisotila. ”Edellä mainittujen nuorisotilojen lisäksi Kaarinan kunnassa on 14 hehtaarin suuruinen Vuolahden leirialue, missä on 65 m^2:n suuruinen tupa-keittiö-rakennus ja saunarakennus, 25 m^2, sekä Voivalan askartelukeskus, jonka pinta-ala on 200 m^2. Voivalan askartelutilaan on keskitetty Kaarinan moottorikerhotoiminta. Nuorisotiloista kaikki muut ovat kunnan omistuksessa, paitsi Empon nuorisotila, joka on vuokrattu Osuusliike Tarmolalta 10 vuodeksi. – – – Nuorisotilojen kunto ja varustus on tyydyttävä. Nuorisotilojen käyttövuorot on jaettu arkipäiviksi eri järjestöjen ja nuorisolautakunnan säännölliseen käyttöön ja viikonloput on varattu järjestöjen tilapäiseen käyttöön. Nuorisolautakunnan avoimissa toimintailloissa yhteinen kävijämäärä oli vuonna 1979 15 680.” Näistä tiloista huolimatta nuorisotilojen kokonaisvaje oli Kaarinassa 976 m^2, ja uusia tiloja suunniteltiin rakennettavan: nuorisotalot Hovirintaan ja Piispanristin Rauvolaan, nuorisohuoneistot Ristikallioon ja Ylikylän Kesämäkeen, kerhohuoneistot Auranlaakson Kalttassuolle ja Littoisiin sekä Ristikallion Pihlajamäkeen, ja vielä kerhohuone Kuusistoon. (Nuoperi/OKM, Kaarinan kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1980–1990.)

» Kangasalan nuorisolautakunnalla on tällä hetkellä (1981) hallinnassaan nuorisotiloja 12 eri pisteessä yhteensä noin 1 340 m^2. Tilat ovat pääsääntöisesti nuorisotyötä ja muuta kulttuurityötä tekevien järjestöjen käytössä. Nuorten kokoontumis- ja kerhotiloina toimii kunnassa neljä varsinaista nuorisotilaa, kaksi pienempää kerhohuonetta sekä kaksi käytöstä poistettua koulua, jotka tosin sijaintinsa takia eivät ole kaikkein tehokkaimmassa käytössä. Virkistyskäytössä on Vallitun leirialueen lisäksi kolme käytöstä poistettua koulua. Yksi kouluista, Vahderpään Vapari, toimii peruskorjauksen jälkeen myös kurssitoimintapaikkana. – – – Nuorisolautakunnalla jo nyt hallussaan

olevista tiloista on vielä kesken vuoden alussa käyttöön otetun linja-autoaseman nuorisotilojen väestösuojan kunnostaminen askartelutiloiksi. Vallitun leirialueen tehokas käyttö edellyttää leirialueen laajennuksen toteuttamista sekä Vallitun päärakennuksen kunnostamista leiriaikaiseksi huolto- ja palvelutilaksi. Saarikylien koulu on toistaiseksi käyttökiellossa odottamassa peruskorjausta rakennuksen kunnostamiseksi vapaa-ajan ja leirikäytön tiloiksi. Uusina tiloina tullaan rakentamaan nuorisotilat Vatialaan ja Suoramalle." (Nuoperi/OKM, Kangasalan nuorisotilasuunnitelma 1982–1986.)

Suomusjärven kunnan omistuksessa ja nuorisolautakunnan hallinnassa oli vuonna 1982 Kitulassa sijaitseva Urheilutalo, jonka kunta oli edellisenä vuonna ostanut paikallisilta järjestöiltä. Talossa oli juhlasali, kahvio, keittiö, aula, käymälät ja vahtimestarin asunto (1 h + k) sekä yläkerrassa kolme lämmittämätöntä huonetta. Alakerrassa oli lisäksi varastotilaa, sauna ja pukuhuone. (Nuoperi/OKM, Suomusjärven kunnan nuorisotilasuunnitelma 1982.)

» Suomusjärven kunnan alueella on nuoria noin 300. Näin ollen nuorisotilojen tarve opetusministeriön suosituksen toteutumiseksi olisi 150 m^2. Kunnan omistaman Urheilutalon pinta-ala on 806 m^2, joten suosituksen kirjaimellinen tarkoitus on näin kunnassa täytetty. Kuitenkin nuorisotilojen kunto ja tarkoitukseen soveltuvuus ovat koko kunnassa heikot. Urheilutaloa ei ole lainkaan korjattu sen valmistumisvuoden 1953 jälkeen ja talo kaipaisikin kiireellistä ja perusteellista saneerausta. Lisäksi kerhotoimintaan soveltuvat tilat puuttuvat talosta kokonaan. Kuitenkin talon tarve tulevaisuudessakin tulee olemaan kova ja sen käyttö erittäin vilkasta. Vaikka kuntaan saataisiinkin mitat täyttävät uudet liikuntatilat tulevaisuudessa rakennettavan koulun yhteyteen, eivät ne tule

▼ Kangasalan nuorisotilasuunnitelma 1982–1986. Nuoperi/OKM.

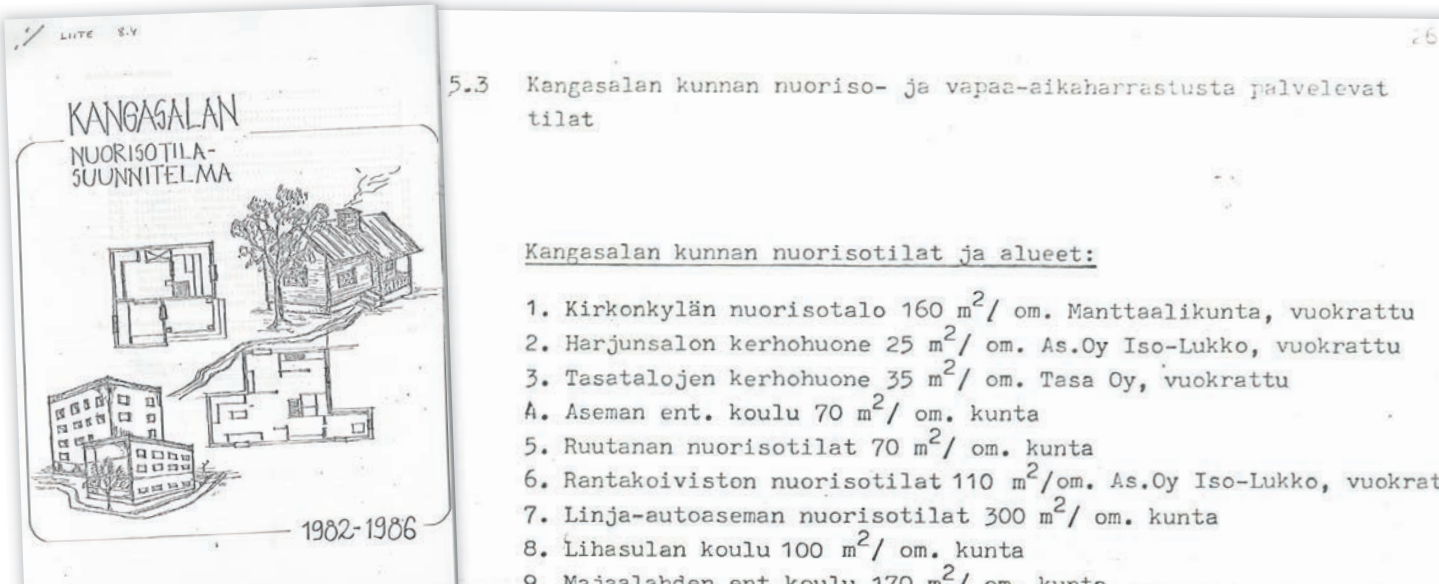
LIITE 8.V

KANGASALAN
NUORISOTILA-
SUUNNITELMA

1982-1986

26

5.3 Kangasalan kunnan nuoriso- ja vapaa-aikaharrastusta palvelevat tilat

Kangasalan kunnan nuorisotilat ja alueet:

1. Kirkonkylän nuorisotalo 160 m^2/ om. Manttaalikunta, vuokrattu
2. Harjunsalon kerhohuone 25 m^2/ om. As.Oy Iso-Lukko, vuokrattu
3. Tasatalojen kerhohuone 35 m^2/ om. Tasa Oy, vuokrattu
4. Aseman ent. koulu 70 m^2/ om. kunta
5. Ruutanan nuorisotilat 70 m^2/ om. kunta
6. Rantakoiviston nuorisotilat 110 m^2/om. As.Oy Iso-Lukko, vuokrat
7. Linja-autoaseman nuorisotilat 300 m^2/ om. kunta
8. Lihasulan koulu 100 m^2/ om. kunta

korvaamaan Urheilutalon tarvetta. Talo on erittäin sopiva ja kodikas avoimen nuorisotoiminnan käyttöön sekä kaikenlaisten yleisötilaisuuksien ja tapahtumien järjestämispaikkana. Tästä syystä talon peruskorjausta tulisi kiirehtiä ja huomioida sitä suunniteltaessa erityisesti saniteettitilojen puutteellisuus ja lämmityksen lisääminen myös yläkerran huoneisiin, jolloin ne olisi mahdollista saada kerhotoiminnan käyttöön." (Nuoperi/OKM, Suomusjärven kunnan nuorisotilasuunnitelma 1982.)

Pietarsaaren keskustaan suunniteltiin 1980-luvun alussa keskusnuorisotilaa vanhan tupakkamakasiinin tiloihin. Huonetilaohjelmassa oli kaksi toisiinsa yhdistettävää kerhohuonetta, kaksi fotolaboratoriohuonetta, työpajatila, taidetoimintahuone, nuoriso-kahvila/aula, keittiö, sali-näyttämö, kaksi pukuhuonetta, kaksi varastoa, WC:t, toimisto, monistushuone, kokoushuone, eteis- ja vaatesäilytystilat sekä seitsemän musiikki-harjoitushuonetta. Rakennustöiden suunniteltiin alkavan syksyllä 1983 ja tilojen valmistuvan vuoden 1984 aikana. (Nuoperi/OKM, Pietarsaaren nuorisotilasuunnitelma 1983–87.) Tupakkamakasiiniin tosiaan saatiin nuorisotilat, mutta ne otettiin käyttöön vasta vuonna 1988.

» Pietarsaaressa on yksi nuorisotila, Tupakkamakasiini. Tila on otettu käyttöön remontin jälkeen 1988. Itse talo on rakennettu 1903 ja se on toiminut alun perin Tupakkatehtaan varasto-rakennuksena. Koko talossa on noin 2 700 neliötä ja nuorisotoimen käytössä siitä on noin 1 600 neliötä. Talo on nuorten aktiivisessa käytössä." (PIETARSAARI, Tiina Höylä-Männistö, nuorisosihteeri, 21.4.2011.)

Turussa suunnitelmia keskustan nuorisotalosta oli tehty jo vuosikaudet. Keskikaupunki oli yhä ilman nuorisotaloa, vaikka asiaa oli puitu jo pitkään. Taloa suunniteltiin useaan eri paikkaan, ja aina löytyi sekä puolestapuhujia että vastustajia. Suurimmaksi vastustus äityi, kun ehdotettiin kauppahallin vieressä olevaa tonttia.

» Turun keskustassa asuva nuori voi marista kokoontumispaikkojen puutetta ihan oikeutetusti. Keskikaupungilla ei ole ensimmäistäkään nuorisotaloa. Hanke etenee siihen tahtiin, että nykyinen nuorisopolvi ehtii harmaantua, ennen kuin talo nousee. Siihen asti murkkuja parveilee Yliopistonkadulla – ja parveilee taatusti nuorisotalon harjannostajaisten jälkeenkin." (Turun Sanomat Extra 29.9.1984, Marja Myllyluoma.)

» Turun keskustan nuorisotalohankkeella alkaa olla kiire. Viikonloppuisin 14–18-vuotiailla ei ole Turun keskustassa mitään kokoontumismahdollisuuksia. Sisälle ei pääse, ollaan sitten kadulla. Nyt on yhdestoista hetki panna arkkitehdit töihin." (Turun Sanomat 16.8.1984, Isoveli keskustasta.)

Turussa jälleen kuuma miljööriita:

Uusi nuorisotalo tuhoaisi kauppahallin

US—Turku
(Ritva Kankamo)
Kansainvälisestikin tunnettuna ostospaikkana jo 90 vuotta toiminut Turun Kauppahalli kuulee, 70 yritystä lopettaa toimintansa ja 200 ihmistä joutuu työttömäksi, jos ehdotus keskikaupungin nuorisotalon sijoittamisesta hallin pihalle toteutuu.

Jo ykkösvaiheen mukana revitään koko rennaha erillinen liikesiipi ja sen mukana neljän yrityksen tilat. Toinen vaihe tuhoaa hallin vastamman silven kylmätiloineen, tavaranhuoltoineen.

Keskustan nuorisotalon äänestäminen 80 autopaikan pysäköintialueelle hallin pihaan on noussut Turussa kansanäänestyksen. Hallissa viikon esillä olleisiin luhdiin kertyi 11 190 ääntä, jotka hallikauppiaiden puheenjohtaja Matti Lampinen johtama kauppiaiden ja asiakkaiden lähetystö kävi perjantaina luovuttamassa Turun kaupunginhallituksen puheenjohtajalle Simo Klimscheffkiille.

Väärä paikka

Ja kuinkas kävikään! Mahtoiko olla ensimmäinen kerta Suomessa, kun "kansalaiskäsitetyötä" vastaanottanut päättäjä kysyy ensimmäiseksi, onko yhdelle nimelle vain tilaa ja kirjoittaa nimensä adressiin.

Klimscheffkiä oli nimittäin nuorisotalo-kauppahalli -sodasta täysin hallikauppiaiden puolella.

— Nuoriso tarvitsee talonsa, mutta hallin piha on aivan väärä paikka.

— Nuorilla on kovat vaatimukset ja päättäjien asema niissä erityisen vaikea. Nyt kuitenkin selvitetään muun muassa keskustan koulujen tulevaa käyttöä. Nuorisotalo ei tule ennen vuotta 1990 eikä silloinkaan kauppahallin pihalle, Klimscheffkiä vakuutti.

Hänen mielestään jo vanha, rakennushistoriallisesti arvokas miljöö vaatii vaalimista.

— Nuorisotalon ehdottamisen hallin pihaan auton parkkipaikalle ei

TURKULAINEN 4.9.86

Kauppiaat tyrmistyneitä

Uusi nuorisotalo veisi Kauppahallin pysäköintialueen

Suomen paras kauppahalli on Turussa. Syyskuun lopulla 90 vuotta täyttävän hallin yrittäjät olivat tyrmistyneitä, kun he saivat kuulla suunnitelmasta, jonka mukaan Turun kauppahallin parkkipaikalle aiotaan rakentaa nuorisotalo. Koko 76 auton parkkipaikka olisi rakennusajan eli pari vuotta pois käytöstä.

— Nuorisotalon rakentaminen Kauppahallin ja Cygnaeuksen koulun väliin olisi koko kauppahallin tuho, sanoo Turun Kauppahalliyhdistyksen puheenjohtaja, kauppias *Matti Lampinen*.

— Turun keskustaan on jatkuvasti rakennettu lisää liiketi-laa, mutta pysäköintipaikk- ei ole saatu vaan ne ovat vasti vähentyneet. T- vasten tu-

tettiin Cygnaeuksen koulun p- ha-aluetta Kauppahallin lisä- lueeksi. Piha olisi otettu kesä- sin ja viikonloppuisin p- säköintialueeksi, siltä se sija- see Kauppahallin pysäköint- lueen naapurissa, vain a- erottaa pihan ja pysäköint- lueen.

— Aitaan olisi vain tel- portti. Rahastuksen olisi hoi- nut jo käytössä oleva Kaupp- hallin pihan rahastuslaite, - ten kaupunki olisi saanut m- kittävän määrän pysäköinti- hoja kesäisin, kertoo Lam- nen.

▲ Turkulainen 4.9.1986.

◀ Uusi Suomi 4.10.1986.

» Asunto-osakeyhtiö Aurakatu 20:n asukkaat vastustavat Aurakadun koulun pihalle suunniteltua nuorisokeskusta. – – – Suoraan sanoen asukkaat saivat shokin, kun kuulivat nuorisokeskushankkeesta. Ihan seinänaapuriksi emme sitä tahtoisi, sanoo asunto-osakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja. – – – Hämmästelen kovasti, onko nuorisotilojen hakeminen keskustasta ratkaisuna oikea. Onko järkevää imeä keskustaan nuoria heidän omilta nurkiltaan, jos nuorisotilojen pitäisi palvella kaikkia nuoria, pohtii Aurakadun koulun läheisyydessä asuva lääkäri." (Turun Sanomat 3.1.1986, Maarit Laakso.)

» Nyt rakennusta ollaan sijoittamassa kauppahallin tontille, hallin ja Cygnaeuksen koulun väliin. Tämän lähemmäksi sitä paikkaa, missä nuoriso nykyään iltojaan viettää, ei voida päästä, sanoo kaupungin nuorisolautakunnan puheenjohtaja Tuomo Raasio." (Turun Päivälehti 23.8.1986.)

» 1980-luvulla virisi uudelleen keskustelu keskustan nuorisotalosta. Taloa kaavailtiin Kauppahallin viereen. Asiaa vastustettiin niin, että hankkeesta luovuttiin. 1990-luvun alussa valtuusto teki päätöksen nuorisotilan sijoittamisesta Eerikinkatu seitsemään, entisen elokuvateatterin tiloihin. Puolivuosisatainen haave keskikaupungin nuorisotilasta toteutui 1992. Nuoret valtasivat tilan suurin joukoin, mutta tämän päivän nuoria ei tila enää kiinnosta." (TURKU, Aho 2004, 87, 89.)

Toisilla tilat olivat vähissä tai vähenemään päin

Vaikka monissa paikoissa nuorisotiloja rakennettiin ja remontoitiin 1980-luvulla vauhdilla, joissakin kunnissa, kuten Kuusankoskella, kehitys oli päinvastainen.

» Tilojen suhteen 80-luku on ollut huonoa aikaa. Heti kymmenluvun alussa Pilkan koulun tilat ja Vanhainkodin nuorisokerho poistuivat lautakunnan hallinnasta. Uusia tiloja ei ole saatu, vaikka useita esityksiä on tehty. Ainoa uusi nuorisotila on ollut Rauhankujan bändiharjoittelutila, jonka toiminta on ollutkin varsin vilkasta koko olemassa olonsa ajan. Kuusankoski-talon valmistuminen vuoden 1985 lopulla helpotti osaltaan nuorten harrastusmahdollisuuksia. Tällä hetkellä (vuonna 1986) nuorisolautakunnan hallinnassa on nuorisotiloja yhteensä 1 048 neliötä. Tilojen määrä on kymmenen, mutta suuri osa niistä on jo vanhentuneita ja epätarkoituksenmukaisia. (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 25.)

Esimerkiksi Rymättylässä taas ei ollut lainkaan kunnan omistamia nuorisotiloja 1980-luvun alussa. Avointen ovien illat ja diskot pidettiin vuokratilassa, ja syrjäkylillä kerhot kokoontuivat kerholaisten kodeissa.

» Rymättylän kunnalla ei ole tällä hetkellä omia nuorisotiloja. Nuorisolautakunta on vuokrannut ison salin Rymättylän VPK:lta. Salin koko on n. 130 m^2. Nuorisolautakunta on hankkinut saliin yhden pingispöydän, koronapelejä ja muita pienempiä pelejä. Vaikka VPK-talo on vanha, kunnon voidaan katsoa olevan tyydyttävä. Joskus nuoret valittavat kylmyyttä. Avoimien ovien toimintaa pidetään VPK:n salissa kaksi kertaa viikossa klo 17.30–21.30. – – – Nuorisolautakunta on joutunut hajoittamaan toimintaansa eri tiloihin oman tilan puutteen takia. Avoimet ovet on pidetty VPK:n salissa samoin discoillat. Elokuvat näytetään seurakuntakodin salissa, ruoanlaittokurssit on pidetty joko koulun keittolassa tai seurakuntakodin keittiössä. Leirit on pidetty yhdessä seurakunnan kanssa seurakunnan leirikeskuksessa." (Nuoperi/OKM, Rymättylän kunnan nuorisotilasuunnitelma 1982.)

Samantapainen tilanne oli mm. Kaustisen ja Kempeleen kunnissa. Omia kunnallisia nuorisotiloja ei ollut, ja toiminta jouduttiin sovittamaan tarjolla oleviin tiloihin. Kempeleessä suunniteltiinkin monitoimitilojen rakentamista keskustaan ja Honkasen alueelle vuosina 1981–1982 sekä omaa leirikeskusta vuoteen 1984 mennessä.

» Kempeleen kunnassa ei ole varsinaisia nuorisotiloja lainkaan. Keskustan osa-alueella sijaitsevan kunnanviraston kahvion on kunnanhallitus antanut nuorisolautakunnalle iltakäyttöön jaettavaksi edelleen nuorisoyhdistysten käyttöön. Tilaa voidaan käyttää kokous- ja kurssitilana, mutta se ei sovellu varsinaiseen kerhotoimintaan, koska sieltä puuttuvat kerhokaapit, märkäpisteet jne.

Päivisin tila on kunnanviraston henkilökunnan ruokalana. Nuorisolautakunta on vuokrannut keskustan alueelta Nuorisoseurantalon torstai-illoiksi ja Työväentalon Ylipään alueelta tiistai-illoiksi avoimien ovien toimintaa varten. Avoimien ovien nykyinen toiminta ei ole riittävä kattamaan järjestäytymättömän nuorison vapaa-ajan toiminnan tilojen tarvetta, vaan heille tulisi pystyä osoittamaan kokoontumistilat joka illalle. Toimintaa nykyisissä tiloissa ei voida huomattavasti kehittää ja laajentaa, koska muina iltoina Nuorisoseuran ja Työväentalon tilat ovat omistajiensa käytössä. Tiloista puuttuvat asianmukaiset säilytystilat, eikä tilojen saleihin voida asentaa kiinteitä pelivälineitä, esim. biljardia. Kerhotiloina nuorisolautakunta ja nuorisoyhdistykset ovat käyttäneet koulujen luokkahuoneita, jotka eivät ole asianmukaisia kerhotiloja, koska niistä puuttuvat kerhotarvikkeiden säilytystilat sekä pulpeteissa on oppilaiden tavarat. Myöskään nuoret eivät koe mielekkääksi harrastaa iltaisin samoissa tiloissa, joissa he päivisin opiskelevat." (Nuoperi/OKM, Kempeleen kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1980–1990.)

» Nuorisotilarekisterikyselyyn viitaten ilmoitan, että Kaustisen nuorisolautakunnalla ei ole hallinnassaan yhtään nuorisotilaa, vaan nuorisotoiminta tapahtuu nuorisoseurojen omistamilla taloilla tai Urheilutalolla. Jonkin verran kokoontumistiloina käytetään kouluja ja valtuustosalia." (Nuoperi/OKM, Kaustisen kunnan nuorisolautakunnan kirje Vaasan läänin nuorisolautakunnalle 17.1.1984.)

Myös Ylitornion kunnan nuorisotilasuunnitelmassa vuosille 1980–1985 kerrotaan, ettei nuorisolautakunnalla ollut yhtään omaa nuorisotilaa. Nuorisotapahtumia järjestettiin ja kerhoja pidettiin yhteisöiltä ja yksityisiltä vuokratuissa tiloissa sekä kyläkouluilla, joista kaukaisin sijaitsi 85 kilometrin päässä kirkonkylältä. (Nuoperi/OKM, Ylitornion kunta nuorisotilasuunnitelma vuosille 1980–1985.)

» Ylitornion kunnan nuorisolautakunnalla ei ole toistaiseksi hallinnassaan yhtään nuorisotilaa. Vuoden 1980 syksyllä on tarkoitus toimittaa paperit opetusministeriöön ennakkotarkastukseen nuoriso-urheilutalohankkeen eteenpäin viemiseksi. Nuorisotilat olisivat välttämättömät, sillä kirkonkylällä nuorisotilojen puute koetaan erittäin suurena ongelmana nuorten toimintoja ajatellen. Nuorisolautakunnan käytössä on vuokratiloja Meltosjärvellä, Raanujärvellä, Tengeliössä ja Lohijärvellä. – – – Nuorisolautakunnan hallinnassa ei ole ollut nuorisotoimintaan soveltuvia tiloja ja näin ollen on käytetyt tilat vuokrattu yhteisöiltä sekä yksityisiltä ja käytetty koulujen tiloja. Ylitornion kunta on laaja

▼Nuoperi/OKM, Vesannon kunnan nuorisotila-suunnitelman v. 1982–1987 kuvitusta.

Vesantolaisen nuoren näkemys nuorisotila-asiasta.

▲ Ylitornion nuorisotalo. Kuva: Nuoperi/Ylitornion nuorisotoimi.

pinta-alaltaan, sivukyliä on haja-asutusalueella useita. Asutus on tiheintä Kirkonkylä–Nuotioranta-alueella. Nuorisotoimintaa ja toimitiloja tulee saada tasapuolisesti kaikkien kunnan nuorten ulottuville. Nuoriso-urheilutalo on tarkoituksenmukaista rakentaa kirkonkylän alueelle sekä vuokratilat muilla kunnan osa-alueilla. Kunnan alueella on nuoria (7–24 v.) 2185 ja heille on pystyttävä tarjoamaan tasavertaiset mahdollisuudet kehittää itseään harrastustoiminnalla vapaa-aikanaan. Tarjoamalla toimitiloja voimme myös odottaa nuorisojärjestöjen toiminnan viriävän kunnassamme." (Nuoperi/OKM, Ylitornion kunta nuorisotilasuunnitelma vuosille 1980–1985.)

Nuoperin vuonna 2011 tekemän kyselyn vastauksesta käy ilmi, että lopputulos oli Ylitorniossa hyvä. Suunniteltua nuoriso-urheilutaloa ei lopulta tullutkaan, vaan kuntaan suunniteltiin ja rakennettiin ihan oikea nuorisotalo, joka on edelleen vilkkaassa käytössä.

» Ylitornion kunnassa on yksi nuorisotila. Nuorisotilat on otettu käyttöön v. 1984. Nuorisotalo on erillinen talo, joka on rakennettu varta vasten alkuperäisesti nuorisotilaksi. Taloon saatiin opetusministeriön tukea rakentamiseen. Nuorisotalon kerrosala on yhteensä 982 m^2. Talossa on kaksi

kerrosta. Alakerrassa on erilaisia kerhotiloja, mm. opetuskeittiö, musiikkitila, askartelutila, kerhohuone, takkahuone + sauna. Yläkerrassa on kahvio + aulatila sekä monitoimisali ja biljardihuone. Nuoret käyvät meillä hyvin tilassa. Vuonna 2010 kävijämäärä oli yli 25 000 kävijää, asukkaita kunnassa 4 900. Viikonloppukäyttö on etenkin runsasta, perjantai- ja lauantai-illat. Talo auki pe ja la klo 24.00 asti. Kävijöitä viikonloppuna jopa 100/ilta, vaikkei ole mitään erikoista tapahtumaa. Talo on todella käytetty. Meillä on koko päivän toimintaa myös arkipäivinä." (YLITORNIO, Maarit Honkaniemi, nuoriso-kulttuurisihteeri, 26.4.2011.)

Naantalissa Karvetin monitoimitalo nuorisotiloineen oli otettu käyttöön vuoden 1981 alussa. Kaupungin keskustassa nuorille ei kuitenkaan vielä ollut kunnollisia tiloja, ja Taimon alueella tilat jopa vähenivät. Vuosikymmenen lopulla Naantalista puuttui myös nuorisokahvila, jota nuoret kovasti toivoivat.

» Keskustasta puuttui yhä toimiva ja kysyntään vastaava nuorisotila. Asia nousi lautakunnassa puheenaiheeksi usein ja erilaisten mahdollisten vaihtoehtojen (esimerkiksi seimi, poliisilaitos, niin sanottu Rantalan talo Rantakadulla) välillä palloteltiin. Suunnitelmiin tuli takaisku kun kaupunginhallitus päätti kunnostaa keskustan tarhatilat kokonaisuudessaan sosiaalitoimen käyttöön. Lisäksi Taimion koulun pommisuoja otettiin koulun omaan käyttöön, joten nekin tilat menetettiin. Lisätilojen sijasta neliömäärät putosivat. Erityisen paha tilanne oli nuorten bändien kannalta, kuusi bändiä oli Taimon tilan poistuessa ilman treenikämppää. Lautakunta vetosi tulevaan nuorisovuoteen ja korosti sitä, että nuorisolautakunnalle oli osoitettava tilat keskustasta pikimmiten ja bändeille tulee löytää harjoitustilat. Musiikkitilojen puute nostatti nuorten keskuudessa suuren hädän ja he keräsivät yli 700 henkilön adressin musiikinharjoittelu- ja kesätoimintatilojen saamiseksi." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 29.)

» Lautakunta päätti selvittää kahvilanpitoon liittyvät kysymykset ja mahdollisuudet asian järjestämiseksi. Päädyttiin toimimaan Turun mallin mukaan ja päätettiin perustaa nuoriso-toiminnan tukiyhdistys. Avointen ovien nuorisotoiminnan tiimoilta järjestettiin neuvottelutilaisuus, jossa järjestöt ilmaisivat myöntyvyytensä uuden järjestön perustamiseksi eivätkä kokeneet sitä kilpailijakseen. Uuden yhdistyksen perusidea lainattiin Turun vastaavalta yhdistykseltä (Tukeva – Turun kevyen musiikin kehittämisyhdistys): avoimen nuorisotoiminnan aatteellinen ja aineellinen tukeminen sekä yhteistoiminnan kehittäminen järjestötoiminnan ja avoimen nuorisotoiminnan välille. Toimintatavoiksi kirjattiin varainhankintatyö, kioski- ja kahvilatoiminta, kerhotöiden myynti, ohjelmaryhmien välitys, retket, arpajaiset, tanssit ja niin edelleen. Tältä pohjalta perustettiin Naantalin Nuoriso- ja Musiikkitoiminnan Tuki ry., joka otti nuorisokahvilatoiminnan hoitaakseen." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 25.)

Taloilla harrastettiin ja diskoiltiin

Nuorisotiloissa järjestettiin monenlaista toimintaa kokkikerhoista teatteriin, mutta myös avoimien ovien toiminnalle oli pysyvästi kysyntää. Taloille tultiin koulun jälkeen ja iltaisin kuluttamaan aikaa kavereiden kanssa, kuuntelemaan musiikkia ja pelailemaan yhdessä. Tapahtumista diskot olivat suosituimpia.

» Nuorisotaloissa käynti ei ollut pelkästään oleilua. Taloissa virisi monimuotoista aktiivista toimintaa. Mainio esimerkki on pöytätenniskerhon aloitus, joka johti Kouvolan ensimmäisen pöytätennisseuran perustamiseen. Myös moottorikerhotoiminta johti moottoripyöräseuran perustamiseen. Vuonna 1980 nuorisotaloissa harrastettiin käsitöitä, shakkia, kaukalopalloa, voimailua, jalkapalloa, tennistä, pöytätennistä, askartelua, keilailua, tyttöjen kuntopiiriä, biljardia, pesäpalloa, lentopalloa, sählyä ja karatea. Viimeisimpänä tuli mukaan ratsastus. Talviliikuntalajeina olivat puulaakihiihto ja laskettelu." (KOUVOLA, Vihervuori 2009, 133.)

» Matalan kynnyksen periaate. Avoin toiminta on periaatteiltaan säilynyt perustamisestaan lähtien samankaltaisena. Tilanteessa, jossa ei ole realistista odottaa nuorten voimakasta aktiivisuutta yritetään nuoria saavuttaa aluksi passiivisinkin keinoin tarjoamalla heille paikka johon tulla. Uutta on tietenkin erilaisen tekniikan läpimurto; kerhoihin on alettu hankkia tietokoneita jne." (Pöysälä 1984, 101.)

» Avoimien ovien toimintaa järjestetään erikseen varhaisnuorille sekä näitä vanhemmille aina 24-vuotiaisiin asti. Avoimien ovien kerhot ovat vapaa-ajanviettopaikkoja, joihin nuoret voivat tulla harrastusten tai oleskelun merkeissä. Kerhot ovat avoimia kaikille, jotka lunastavat yhden markan jäsenkortin, johon sisältyy tapaturmavakuutus kerhossa, kotimatkoilla ja kerhon järjestämissä tapahtumissa. Vuonna 1980 kortin lunasti noin 1 000 nuorta." (Nuoperi/OKM, Lappeenrannan nuorisopoliittinen suunnitelma vv. 1981–90. Perusselvitysosa.)

» Klubin säännöistä on muodostunut tietty normisto, joka on luotu jo talon alkuvaiheessa. Normisto siirretään aina uusille tulijoille. Joka syksy järjestetään mm. 7-luokkalaisille opotunnit, jolloin nuoret tulevat nuorisokeskukseen tutustumaan. Silloin heille kerrotaan talon toimintatavoista. Kaikki säännöt ovat kirjoittamattomia ja ohjaajillakin on niistä joskus ristiriitaisia käsityksiä. Tupakointikielto sisätiloissa on itsestäänselvyys mutta eteisen tuulikaapissa tupakoiminen aiheuttaakin jo ristiriitaista käyttäytymistä. Juopottelu nuorisotilassa on kielletty, mutta miten tulkitaan alkoholin vaikutuksen alaisena oleminen, tuntuu joskus vaikealle. Paikkoja ei tietenkään saa rikkoa ja yhteisesti on sovittu, että pelivälineet ja tavarat pannaan paikoilleen kerhoillan päättyessä. Klubilla ei ole olemassa mitään kiinteitä tai selkeitä sanktioita sääntöjen ja normien rikkomisen osalta. Lähinnä

sanktiot kuten pelikiellot ja levyjensoittokiellot ovat harkinnanvaraisia ja saattavat vaihdella eri ohjaajilla. Yleensä rangaistuksia käytetään hyvin vähän." (NUMMELA, Hiltunen 1990, 23–24.)

» Klubi koetaan suhteellisen viihtyisäksi paikaksi ja oman käden jäljen näkyminen mm. seinägraffiteissa on ylpeyden aihe. Konkreettinen tekeminen paikan ulkoisessa viihtyisyydessä tuntuu motivoivan ja innostavan, joten taas törmätään yhteen peruskysymyksistä eli kuinka valmiita nuorisotilojen ylipäänsä tulisi olla. Rakentaminen, maalaaminen ja taas uudelleen maalaaminen tuntuvat nimittäin hyvin omaehtoiselta ja nuorista itsestään lähtevältä toiminnalta." (NUMMELA, Hiltunen 1990, 26–27.)

» Erityisen vetovoimainen harrastus porkkanana. Ajatus tarttua nuoreen siinä vaiheessa, kun hänellä on jokin erityinen kiinnostuksen kohde, on saanut Helsingin Nuorisoasiainkeskuksen mukaan moottoritoimintaan ja verstastyyppisten toimipaikkojen luomiseen. Pienemmillä kunnilla askartelutoiminta on perinteisempää ja vetonaulat kenties pienimuotoisempia, mutta ajatus on sama." (Pöysälä 1984, 101.)

» Joensuussa talolla toimi aina nuorisotaloisäntä, jonka apuna oli osa-aikaisia apuisäntiä ja kerho-ohjaajia. Jokaisella talolla toimi myös talotoimikunta, jonka kautta nuoret osallistuivat talon sisäiseen hallintoon. Toiminta taloilla näytti vakiintuvan kerhotoimintaan, elokuvailtoihin, teemailtoihin sekä diskoihin ja retkiin. Kerhoja oli taloilla koko 1980-luvun ajan tasaisesti viidestä kymmeneen. Kerhot vaihtelivat taloittain, mutta taloilla pidettiin elokuvakerhoja, musiikinkuuntelukerhoja, pelikerhoja, teatterikerhoja, tanssikerhoja, puutyökerhoja sekä leivontapiirejä ja askartelupiirejä. 1980-luvun alussa taloilla oli 7–12 kerhoa, vuonna 1986 2–7 kerhoa/talo, vuonna 1987 4–9 kerhoa/talo ja vuonna 1988 4–9 kerhoa/talo.

Teemaillat: levyraati, listailtoja, nuorisotalolehden valmistusilta, pöytätennis- ja biljardikisoja, nuorisotalojen väliset rockabillykisat jne. Talot järjestivät yhdessä myös paljon vaelluksia, retkiä ja leirejä, Retkiä: hiihtovaellus, pilkkikisat, ruskaretki, teatteriretki, lisäksi talojen yhteiset kesäleirit.

Talojen toiminta vaihteli, ja vuonna 1986 todettiin, että kukin talo on toiminnallinen yksikkö, jonka toiminta ja omaleimaisuus muodostuvat toimitilojen tarjoamista mahdollisuuksista, nuoriso-ohjaajien kyvyistä ja idearikkaudesta, nuorten osallistumisesta suunnitteluun ja sisäiseen hallintoon sekä taloudellisista ja ympäristöresursseista.

▼ Purosuunkadun bändiharjoitustila Joensuussa 1980-luvun alussa. Kuva: Jouni Erola, Joensuun nuorisopalvelut.

Nuorisotaloista muodostui kaupunginosiensa monitoimitiloja, joissa aamupäivällä toimi eläkeläisryhmiä, kulttuuritoimen ryhmiä ja perhepäivähoitajien lapsiryhmiä, Iltapäivisin tiloissa pidettiin koululaisten iltapäiväkerhoja ja illalla toiminta oli nuorille suunnattua.

Vuodesta 1987 lähtien toiminta taloilla jaettiin avointen ovien toimintaan, kerhoihin ja tapahtumailtoihin. Avointen ovien toiminta tarkoitti, että nuori voi tulla talolle viettämään vapaa-aikaa, pelaamaan, kuuntelemaan musiikkia, tapaamaan kavereita, keskustelemaan nuorisotyöntekijöiden kanssa ja lueskelemaan lehtiä." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» 1982 oli ensimmäinen tämmönen varsinainen työmaa. Sillon alotin Espoon Tapiolassa, Tapiolan diskossa, tai Tapiolan "dikoks" sitä sanottiin sitä Tapiolan diskoo. Siellä Heikintorin alakerrassa. Teku oli isäntänä ja minä olin sitten apulaisena. Meit oli niinkun kaks varsinaista työntekijää sillon. Ja kohtahan siinä joutu sitte sijaiseksi, että oon kyllä melkeen kaikki Espoon nuorisotilat siihen aikaan käyny, ainakin jonkunlaisen pätkän tekemässä." (ESPOO, Pekka Hautamäki 6.7.2011.)

Turussa nuorisotaloilla aloitettiin nuorisoelokuvien esittäminen syksyllä 1983. Seuraavana vuonna ohjelmistoon kuuluivat tanskalaiset elokuvat Tiedon puu, Johnny 18-vuotias ja Tahdotko nähdä nätin napani sekä kotimainen Tapio Suomisen ohjaus Syöksykierre. Talojen treenikämpillä harjoitelleet bändit velvoitettiin esiintymään kerran vuodessa ilmaiseksi nuorisotalolla, ja toisinaan keikkoja järjestyi pientä korvaustakin vastaan. (TURKU, Kallioniemi 1993, 68.)

» Säännöllisiä konsertteja järjestettiin mm. Pop-kellarissa ja Martinsillan nuorisotalolla, jossa esiintyi kesällä 1982 mm. silloinen nuori Joel Hallikainen. Arvinkadun kerhokeskuksessa puolestaan harjoitteli 1970-luvun vaihteessa Napakympistä tutun kapellimestari Kaj Wessmanin silloinen orkesteri." (TURKU, Kallioniemi 1993, 68.)

1. **Turun Päivälehti 16.2.1984.**
2. **Turun Tienoo 9.2.1984 .**
3. **Nuoperi/OKM, Lassilan nuorisotalon talvi-kevät 85–86 -esite. Helsinki.**

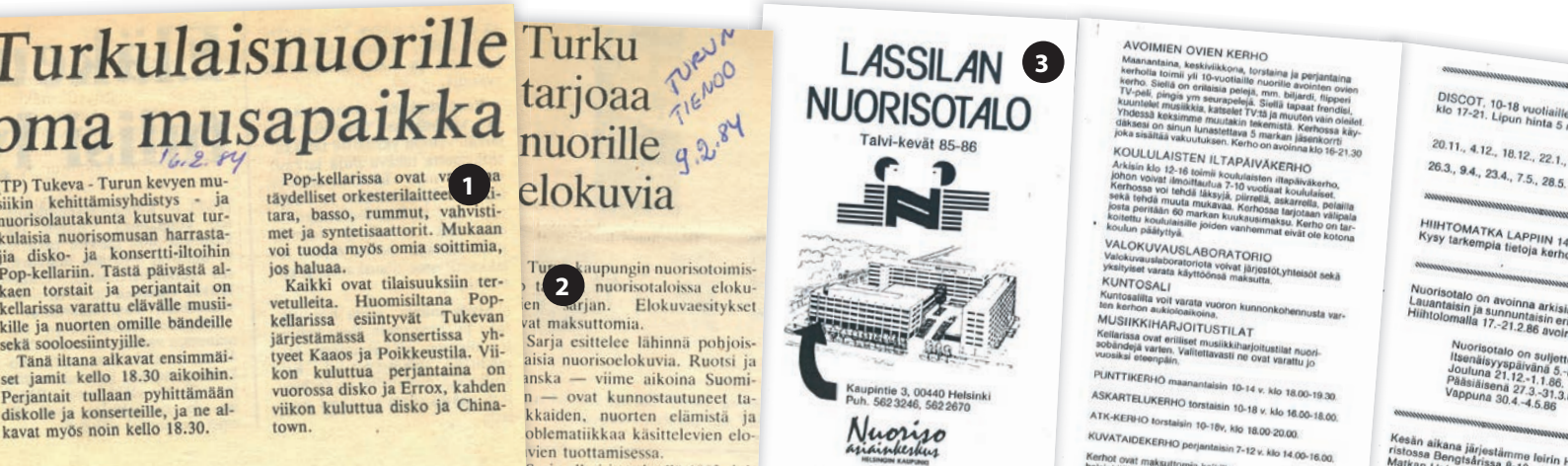

Turkulaisnuorille
oma musapaikka
16.2.84
TP) Tukeva - Turun kevyen musiikin kehittämisyhdistys - ja nuorisolautakunta kutsuvat turkulaisia nuorisomusan harrastajia disko- ja konsertti-iltoihin Pop-kellariin. Tästä päivästä alkaen torstait ja perjantait on kellarissa varattu elävälle musiikille ja nuorten omille bändeille sekä sooloesiintyjille.
Tänä iltana alkavat ensimmäiset jamit kello 18.30 aikoihin. Perjantait tullaan pyhittämään diskolle ja konserteille, ja ne alkavat myös noin kello 18.30.
Pop-kellarissa ovat v[illegible] täydelliset orkesterilaitteet: kitara, basso, rummut, vahvistimet ja syntetisaattorit. Mukaan voi tuoda myös omia soittimia, jos haluaa.
Kaikki ovat tilaisuuksiin tervetulleita. Huomisiltana Pop-kellarissa esiintyvät Tukevan järjestämässä konsertissa yhtyeet Kaos ja Poikkeustila. Viikon kuluttua perjantaina on vuorossa disko ja Errox, kahden viikon kuluttua disko ja Chinatown.
1

Turku tarjoaa nuorille elokuvia
TURUN TIENOO 9.2.84
Tu[illegible] kaupungin nuorisotoimis[illegible] nuorisotaloissa elokuvien [illegible]arjan. Elokuvaesitykset [illegible]vat maksuttomia.
Sarja esittelee lähinnä pohjoisaisia nuorisoelokuvia. Ruotsi ja [illegible]anska — viime aikoina Suomi[illegible]n — ovat kunnostautuneet takkaiden, nuorten elämistä ja [illegible]oblematiikkaa käsittelevien elo[illegible]vien tuottamisessa.
2

LASSILAN NUORISOTALO
3
Talvi-kevät 85-86
Kaupintie 3, 00440 Helsinki
Puh. 562 3246, 562 2670
Nuorisoasiainkeskus
HELSINGIN KAUPUNKI

AVOIMIEN OVIEN KERHO
Maanantaina, keskiviikkona, torstaina ja perjantaina kerhoilla toimii yli 10-vuotiaille nuoriile avointen ovien kerho. Siellä on erilaisia pelejä, mm. biljardi, flipperi TV-peli, pingis ym seurapelejä. Siellä tapaat frendejä, kuuntelet musiikkia, katselet TV:tä ja muuten vain oleilet. Yhdessä keksimme muutakin tekemistä. Kerhossa käydäksesi on sinun lunastettava 5 markan jäsenkortti joka sisältää vakuutuksen. Kerho on avoinna klo 16-21.30

KOULULAISTEN ILTAPÄIVÄKERHO
Arkisin klo. 12-16 toimii koululaisten iltapäiväkerho, johon voivat ilmoittautua 7-10 vuotiaat koululaiset. Kerhossa voi tehdä läksyjä, piirrellä, askarrella, pelailla sekä tehdä muuta mukavaa. Kerhossa tarjotaan välipala joista peritään 60 markan kuukausimaksu. Kerho on tarkoitettu koululaisille joiden vanhemmat eivät ole kotona koulun päätyttyä.

VALOKUVAUSLABORATORIO
Valokuvauslaboratoriota voivat järjestöt,yhteisöt sekä yksityiset varata käyttöönsä maksutta.

KUNTOSALI
Kuntosalilla voit varata vuoron kunnonkohennusta varten kerhon aukioloaikoina.

MUSIIKKIHARJOITUSTILAT
Kellarissa ovat erilliset musiikkiharjoitustilat nuorisobändejä varten. Valitettavasti ne ovat varattu jo vuosiksi eteenpäin.

PUNTTIKERHO maanantaisin 10-14 v. klo 18.00-19.30.

ASKARTELUKERHO torstaisin 10-18 v. klo 16.00-18.00.

ATK-KERHO torstaisin 10-18v, klo 18.00-20.00.

KUVATAIDEKERHO perjantaisin 7-12 v. klo 14.00-16.00.

Kerhot ovat maksutto[illegible]

DISCOT, 10-18 vuotiaille klo 17-21. Lipun hinta 5 [illegible]

20.11., 4.12., 18.12., 22.1.,
26.3., 9.4., 23.4., 7.5., 28.5.

HIIHTOMATKA LAPPIIN 14
Kysy tarkempia tietoja kerho

Nuorisotalo on avoinna arkisi
Lauantaisin ja sunnuntaisin en
Hiihtolomalla 17.-21.2.86 avoi

Nuorisotalo on suljett
Itsenäisyyspäivänä 5.
Joulun[illegible] 21.12.-1.1.86.
Pääsiäisen[illegible] 27.3.-31.3.
Vappuna 30.4.-4.5.86

Kesän aikana järjestämme leirin
ristossa Bengtsärissä
Matkan

1. **Porin nuorisokeskuksen kahvilan kulmassa oli alkuvuosina tila, jossa sai tupakoida. Ilmastointi oli siellä tehokkaampi kuin muualla. Kuva: Nuoperi/ Pori.**

2. **Rovaniemen kaupungin Hillapolun nuorisotilalla Hillatoimikunnan vaalit vuonna 1984. Kuva: Nuoperi/Rovaniemen nuoriso- ja liikunta-palvelut.**

» Varissuon nuorisotalo on nyt toiminut vähän yli vuoden. Käyttäjämäärä on niin järjestö- kuin avoimien ovien puolella pysynyt suurena. Näin ei kyyniset huomautukset uutuuden viehätyksen poistumisen aiheuttamasta jyrkästä kävijämäärän laskusta ole pitäneet paikkaansa. Nuorisotalossa on pelattu, rakenneltu, katseltu elokuvia, diskoiltu ja ennen kaikkea viihdytty ja solmittu ystävyyssuhteita usean sadan nuoren voimin. Tilat ovat olleet arkisin vilkkaassa käytössä, niin että vapaata tilaa on voinut osoittaa tavallisimmin vasta klo 20.30 jälkeen." (Kulmakunta 16.1.1984, Rauli.)

» 1980-luvun hitti tuntui olleen diskot. Taloilla järjestettiin yhteensä vuosittain lähes 100 diskoa, näiden lisäksi järjestettiin ja vierailtiin toisten järjestämissä diskomaratoneissa ja tietenkin tätä kaikkea varten koulutettiin tiskijukkia. Kalevankadun ja Rantakylän diskoissa kävi 1980-luvun puolivälissä vuoden aikana yli 3 000 nuorta kummassakin. Vielä vuosikymmenen lopussakin kävijöitä oli lähes 2 000." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

» Nuorisotoimen oman avoimen toimen lisäksi nuorisokeskuksessa kokoontuu paikallisia nuorisoyhdistyksiä ja -ryhmiä. Perjantai-iltojen disco-toiminnan järjestämisestä vastaavat nuorisoyhdistykset ja koululuokat siten, että nuorisotoimesta on kaksi ohjaajaa mukana. Järjestys-miehet ja disco-ohjelman organisointi kuuluvat järjestävälle ryhmälle. – – – Perustoimintoja klubilla ovat pelit: biljardi, pingis, tikka, jalkapallopeli, askartelu, musiikin kuuntelu, tv:n katselu, kahvio/ keittiötoiminnot sekä näiden ohessa ja lisäksi keskustelu ja juttelu nuorten kesken ja nuorten ja ohjaajien välillä. Pienkerhot, jotka klubilla ovat toimineet, ovat valokuvauskerho, pelikerho ja tanssi-kerho sekä kaukalopallopuulaakiporukka, jolla on oma kaukalovuoro." (NUMMELA, Hiltunen 1990, 5–6.)

» Discotoimintaakin kokeiltiin erillisen toimikunnan vetämänä 80-luvun alussa. Tämä toiminta päättyi nuorison huonoon käyttäytymiseen, paikkakunnalla vallinneeseen kilpailuun ja rahaongelmiin." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 27.)

Disco-ilta Porin nuoriso-keskuksen alasalissa 1980-luvun lopulla. Kuva: Nuoperi/Pori.

» Nuorisolautakunnan pyrkimys järjestää monipuolista toimintaa kuvastuu vahvasti nuoriso-juhlien muodossa. Mahittulan nuorisotalon avoimien ovien diskotoimintaa järjestettiin eri variaatioin. Vuonna 1984 perinteisen diskomuodon sijaan järjestettiin diskoilta rullaluistimilla ja nuoriso vastaanotti tavanomaisesta poikkeavan juhlintamuodon positiivisesti. Uudenlaisten kokeilujen ideoiminen poiki vuonna 1986 valtavan suosion saavuttaneen vesidiskon Raision uimahallissa. Lautakunnan järjestämän vesidiskon eli "uiskon" toteuttamisessa yhdistettiin diskon ja veden elementit. – – – Vesidisko tanssittiin noin 200 nuoren voimin ja vesileikkien lomassa järjestettiin pallonkuljetuskilpailuja, pellehyppyjä ja uintikilpailu vaatteet päällä. Diskotanssi vedessä bassoineen ja tekosavuineen yllätti menestyneenä kokeiluna lautakunnankin ja "uiskoja" järjestettiin jatkossakin." (RAISIO, Tuominen 2005, 52.)

Oulussa Vanhan paloaseman nuorisotila oli käytössä vuoteen 1986 saakka, jolloin nuoret omatoimisesti kunnostivat vanhan Santaholman talon Torikadulla nuoriso-kahvilakseen. Oulun ensimmäinen erityisnuorisotyöntekijä toimi Santaholman nuorisotilassa ohjaajana. Talossa oli tiloja myös nuorisojärjestöille ja bändeille sekä uutena työmuotona nuorten tietopiste. (OULU, Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996, 14.)

Kesällä leirialueet täyttyivät

Leirit olivat yhä oleellinen osa nuorisojärjestöjen kesätoimintaa. Jonkin verran kuntien nuorisotoimet järjestivät leirialueilla myös omia leirejään. Esimerkiksi Oulussa kaupunki alkoi järjestää nuorille erilaisia teemaleirejä.

» Sitten jossain vaiheessa mä aloin hoitaa myös meidän tämmöstä leiritoimintaa ja kesäaikojen toimintaa. Kun yhteen vaiheeseen esimerkiks leiritoiminta alko niinkun selkeesti hiipua. Se oli joo sitä seitkytluvun loppua. Meille leireille ei ollukaan tulossa tungokseen asti väkee. Niin mehän alettiin miettiin, että mitä tälle pitäs tehä. Sillon me alettiin tekemään semmosia niin sanottuja teemaleirejä. Eli sitten keksittiin, meil oli, purjehdusseuran kans tehtiin merileiri ja sitten oli muitakin tämmösiä teemoja, joitten ympärille sitten rakennettiin. Et siin oli joku tämmönen, et ne ei ollu enää pelkkiä yleisleirejä, että mennään leirille, asutaan teltassa tai leirikeskuksessa ja tehhään sitte, aamulla herätys ja nostetaan lippu ja sitte leikitään ja lauletaan ja askarrellaan ja niin edelleen. Ei, vaan et siin oli joku teema. Ja ne niin kun lähti vetämään ihan selkeesti. Loppujen lopuks aika pienilläkin… Surffileirikin meillä oli. Me ostettiin kaks surffilautaa. Meil on Koppanassa, joka on siellä meren rannalla, niin leirikeskus, niin siellä sitten. Meil oli semmosia poikia, jotka harrasti sitten sitä hommaa, niin tota,

TURUN LAUSTEEN NUORISOTALON NUORISONEUVOSTO

» Nuorisoneuvosto on nuorisotalon avoimien ovien tilan nuorten yleiskokouksessa valitsema elin. Meillä Lausteella neuvostoon kuuluu kuusi nuorta ja kerhonohjaaja. Noista kuudesta on kolme tyttöä ja kolme poikaa. Myöskin ikäjakauma on otettu sopivasti huomioon. Pääasiallisesti neuvosto tekee ehdotuksia toiminnan monipuolistamiseksi. Ehdotukset toimitetaan sitten edelleen esim. nuorisotoimistoon tai ryhdytään omatoimisesti puuhaamaan ko. juttua. Mutta myöskin päätöksiä neuvosto tekee. Esimerkiksi poikkeuksellisesti keskiviikkona 18.4.1984 olleessa kokouksessa päätettiin uuden biljardipöydän ikärajasta, musiikkilehden tilaamisesta, diskon päivämäärästä, jalkapallojoukkueiden kokoamisesta ja kerhokahvilakortista. Siis tärkeitä juttuja jokapäiväisen puuhan kannalta." (Kulmakunta 25.4.1984, SAM.)

ne sitte veti sitä, niitä leirejä. Että tämän tyyppisiä. Ja samaten sitten, että sitte alettiin näitä ratsastukseen liittyviä kursseja ja tämän tyyppisiä pitämään yhdessä oululaisten näitten ratsastustallien kanssa. Meil oli tämmönen Saharan talli esimerkiksi, jos oli tämän tyyppisille asioille hyvin myönteisiä ihmisiä. Samoten maatilaleirit, ne oli aivan mahtavia kuule, kun ne veti. Meil oli Lumijoella yks hyvä maatila, oli Hailuodossakin, jos oli sitte jotain eläimiä, ja sinnehän nyt oli kaupunkilaislapset aivan innoissaan menossa. Mut se, että niitä asioita piti alkaa teemottaa. Ne semmoset yleiset ei enää sillai menny." (OULU, Paula Kariniemi 25.10.2012.)

» Leiritoiminta heräteltiin uudelleen henkiin. Vuosikymmenen alkupuoliskolla lautakunta järjesti pari leiriä Heinolan maalaiskunnassa. Uutta oli järjestää kesäleiri junaleirinä Etelä- ja Keski-Suomea kiertäen "yksityisvaunussa". Vuodesta 1984 on leirejä järjestetty Siikakosken leirintäalueella, joka siirtyi nuorisolautakunnan hallintaan vuonna 1985. Alueelle on lisäksi suunniteltu leiri- ja kurssikeskuksen rakentamista." (KUUSANKOSKI, Järvinen 1986, 27.)

» 1980-luvulla on tehty myös yhteistyötä leirien järjestämisessä. Pursiseuran kanssa on järjestetty purjehdusleirejä, Musiikin Tuki ry:n kanssa musiikkileirejä ja kesällä 1987 järjestettiin kulttuurilautakunnan kanssa yhdessä kuvataideleiri. Työleirejä on pääasiassa järjestetty Vaahersalon leirikeskuksessa, jolloin sitä on kunnostettu ja sen ympäristöä on siivottu." (SAVONLINNA, Kapanen 1988, 20.)

» Nuorison leiritoiminnalla oli 1980-luvulla edelleen keskeinen asema yhtenä järjestöjen tärkeänä toimintamuotona. Kokovuotisia leirialueita oli vuosikymmenen lopussa Inarin Nukkumajoen kämppä, Rymättylän Vienola, Sauvon Ahtelan nuorisokeskus ja Taivassalon Tippsund. Pelkästään kesäkäytössä oli Lyökin nuorisoleirialue Uudessakaupungissa. Kurssikeskuksia sijaitsi Tortinmäessä ja Maariassa. Leiritoiminnan tapaan myös lainavarasto jatkoi perinteiseen tapaan. 1980-luvulla tulleita uusia lainattavia artikkeleita olivat mm. videolaitteet." (TURKU, Kallioniemi 1993, 72.)

» Kun monitoimikeskuksen rakentaminen tyrehtyi, lähdimme valmistelemaan Siikakosken alueelle leirikeskusta, joka sitten toteutuikin 80-luvun puolivälissä. Leirialueelle rakennettiin ruokailu- ja keittiökatos, rantasauna ja laituri, käymälät tytöille ja pojille sekä ohjaajille ja varastorakennus. Alueelle tasoitettiin teltta-alue ja pelikenttä, perattiin uimaranta sekä tasattiin parkkialue autoille. Alue oli nuoriso- ja urheiluseurojen sekä nuorisolautakunnan omien kesäleirien käytössä. – – – Leirikauden päätyttyä aina marraskuussa nuorisolautakunta järjesti leirialueen siivoustalkoot yhdessä nuorisoyhdistysten kanssa. Valitettavasti Siikakosken leirialue rakennuksineen myytiin teknisen lautakunnan toimesta yksityiselle 90-luvun puolivälissä. Siihen päättyi eräs vaihe kunnallisen nuorisotyön alasajossa Kuusankoskella." (KUUSANKOSKI, Hämäläinen 2011, 72.)

Suomi juppiutui

Vuosikymmenen päästessä vauhtiin Suomessa alkoi nousukausi, joka synnytti uuden ns. juppikulttuurin. Hyvätuloisuus sai nyt näkyä merkkivaatteissa, kodin sisustuksessa ja elektroniikassa sekä ajoneuvoissa. Osakemarkkinoista kiinnostuttiin, ja iltapäivälehdissä kirjoitettiin äkkirikastuneista pörssisijoittajista. Puhuttiin kasinotaloudesta.

Kaupungit houkuttivat maaseutua enemmän. Tämän huomasi niin kyläkoulujen kuin kyläkauppojen ja myymäläautojenkin selvästä vähenemisestä. Vuonna 1980 Suomessa oli arvioiden mukaan enää 618 myymäläautoa, kun vuonna 1970 niitä oli vielä 1 228. Kymmenen vuoden aikana maaseudulta oli muutettu kaupunkeihin, ja oman auton hankkineet olivat oppineet käymään isoissa marketeissa.

HIV:stä ja aidsista alettiin tiedottaa. Edellisten vuosikymmenten vapaaseen seksiin ei ollut paluuta, vaan nyt puhuttiin turvaseksistä ja kampanjoitiin kondomien käytön puolesta.

1980-luvun nuoret

» Maailmankuva nuorilla on sekava johtuen informaation ylitarjonnasta. Sitä tulee postiluukusta, radiosta, TV:stä, levyiltä ja nuortenlehdistä. Suurin vaikuttajaryhmä on kuitenkin kaverit. He määräävät, vanhemmilla ei enää ole sanomista. 60-luvulla vielä uskottiin, että maailmaa voi parantaa politiikan keinoilla. Se usko on nyt mennyt. Ihmiset ovat passivoituneet, mikä merkitsee samalla oikeistolaistumista. Nuoret ovat kuitenkin ainoita, jotka pystyvät maailmaa uudistamaan. Toimiminen pienissä ryhmissä, vaihto-ehtoliikkeissä on antanut toiveita ihmisten aktivoitumisesta. Nimenomaan rauhanliike ja ympäristöliikkeet. Elmuja unohtamatta." (Nono Freeman, Suosikki N:o 2, 1983.)

Vaikka Suomessa elettiin nousukautta ja nuorisokulttuuri oli pinnallista, maailman tapahtumat huolestuttivat ihan tosissaan. Suurvaltojen kiihtynyt asevarustelu aiheutti pelon nurkan takana vaanivasta ydinsodasta.

» Muistan hyvin tuon talven [1979–1980]. Silloin minulla ei ollut vielä mitään tekemistä minkään liikkeen kanssa, pelkäsin vain ihan yksin ja kavereitten kanssa sotaa sotaa sotaa. USA:ssa levisi militaristinen mieliala, ja tiedotusvälineet syytivät maailmanloppua ennustavia uutisia toisensa jälkeen. Oli hyvin vaikea hahmottaa, mitä oli tapahtumassa ja kuinka vakava tilanne on, koska ei ollut mitään kokemusta eikä tietoa sotaa ja rauhaa säätelevistä lainalaisuuksista. Tunsi vain olevansa maailman armoilla ja kykenemätön vaikuttamaan mihinkään. Tuntui siltä, että olisi ollut parempi unohtaa koko paha maailma, mutta sekään ei ollut mahdollista, koska usein, kun yritti jutella niitä näitä jonkun ystävänsä kanssa ja sattui kysymään, mitä tämä aikoo tulevaisuudessa tehdä, saattoi vastaukseksi saada: "Mitä merkitystä sillä enää on, mitä sitä tekee? Kohta sitä mennään kumminkin." (Riihiranta 1982, 232.)

Musiikki, elokuvat ja television sarjat Dynastiasta Ihmemieheen ja Miami Vicesta Ritari Ässään toivat lohtua, kun maailma ahdisti. Onnenhetkiä koettiin Dingo-manian

1980-luvulla

- Vuosikymmenen alkaessa Suomen tasavallan presidenttinä oli Urho Kaleva Kekkonen. Hän joutui luopumaan virasta sairauden vuoksi vuonna 1981, ja tehtävää hoitamaan tuli pääministeri Mauno Koivisto. Koivisto valittiin presidentiksi vuonna 1982. Presidentti Urho Kekkonen kuoli vuonna 1986.
- Islannin Vigdís Finnbogadóttir oli maailman ensimmäinen vaaleilla valittu naispresidentti vuonna 1980.
- Yhdysvalloissa vuosikymmenen ensimmäisen vuoden oli vielä presidenttinä James "Jimmy" Carter. Entinen elokuvatähti Ronald Reagan voitti vuoden 1980 presidentinvaalit, ja astui virkaan tammikuussa 1981. Vuonna 1983 Reaganin kaavailemasta ohjuspuolustusjärjestelmästä alettiin lehdistössä puhua "tähtien sotana". Vuoden 1989 tammikuussa Yhdysvaltain presidentin virkavalan vannoi George Bush.
- Neuvostoliiton johdossa oli vuosikymmenen alussa Leonid Brezhnev vuoteen 1982 saakka. Vuosina 1982–1984 johdossa oli Juri Andropov, vuosina 1984–1985 Konstantin Tšernenko ja vuodesta 1985 Mihail Gorbatshov.
- Kiinan väkiluku ylitti miljardin vuonna 1980.
- Saddam Husseinista tuli Irakin presidentti vuonna 1980.
- Yhden pennin kolikot alkoivat Suomessa poistua käytöstä vuonna 1980. Pienimmäksi kolikoksi jäi viisipenninen.
- Walesin prinssi Charles ja lady Diana Spencer vihittiin kesällä 1981. Suoraa häälähetystä seurattiin televisiosta myös Suomessa.
- Suomessa siirryttiin ensimmäistä kertaa kesäaikaan vuonna 1981.
- Maailman lyhin metrolinja, Helsingin metro, otettiin käyttöön vuonna 1982.
- Ruotsin kuningasperheen nuorin lapsi, prinsessa Madeleine, syntyi vuonna 1982.
- Indira Gandhi murhattiin vuonna 1984.
- Suomessa syntyi ensimmäinen koeputkilapsi vuonna 1984.
- HIV-testit tulivat Suomessa käyttöön vuonna 1985.
- Ruotsin pääministeri Olof Palme ammuttiin vuonna 1986.
- Ukrainan Tshernobylissa tapahtui vakava ydinvoimalaonnettomuus huhtikuussa 1986.
- Itsenäinen Suomi täytti 70 vuotta 1987.
- Ensimmäiset naispapit vihittiin Suomessa virkaansa vuonna 1988.
- Berliinin muuri murtui vuonna 1989, ja toisen maailmansodan jälkeen jaettu Saksa yhdistyi.

▲ Puhelinkoppeja oli, ensimmäisistä kannettavista puhelimista huolimatta, 1980-luvun puolivälissä vielä joka nurkalla ja ne toimivat kolikoilla.

▲ Vuonna 1984 ison kahvin ja kinkkusämpylän sai baarissa alle seitsemällä markalla.

▶ Kuvaamataidon tunnilla värkätty Rauhan puolesta -mitali.

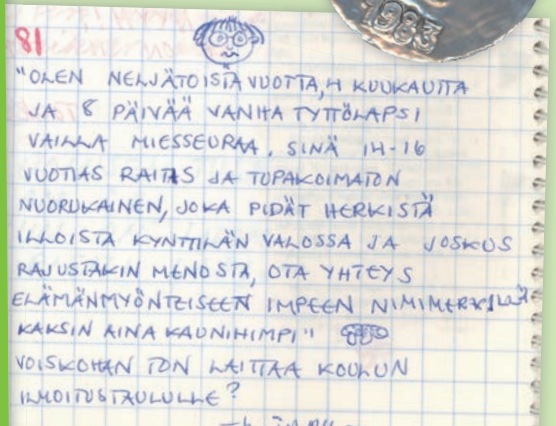
"OLEN NELJÄTOISTA VUOTTA, 11 KUUKAUTTA JA 8 PÄIVÄÄ VANHA TYTTÖLAPSI VAILLA MIESSEURAA, SINÄ 14-16 VUOTIAS RAITAS JA TUPAKOIMATON NUORUKAINEN, JOKA PIDÄT HERKISTÄ ILLOISTA KYNTTILÄN VALOSSA JA JOSKUS RAJUSTAKIN MENOSTA, OTA YHTEYS ELÄMÄNMYÖNTEISEEN IMPEEN NIMIMERKILLÄ KAKSIN AINA KAUNIHIMPI" VOISKOHAN TON LAITTAA KOULUN ILMOITUSTAULULLE?

Suosituimmat nimet 1980-luvulla

MIEHET: Juhani, Tapani, Johannes, Petteri ja Mikael.

NAISET: Maria, Johanna, Elina, Susanna ja Kristiina.

(VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN NIMIPALVELU.)

Kannettavat puhelimet

Kunnon juppien ehdoton statussymboli oli kannettava puhelin. Nokian vuonna 1983 valmistamat ensimmäiset kannettavat autopuhelimet, Mobira Talkmanit, olivat pienehkön salkun kokoluokkaa ja painoivat 4,5 kiloa, mutta seuraava malli, Mobira Cityman 900 oli jo selvästi kevyempi, vain 800 grammainen "halko". Kevyeksi ei kuitenkaan voinut sanoa puhelimen hintaa, uudesta "langattomasta liikkuvuudesta" piti vuonna 1987 maksaa huikeat 24 000 markkaa.

pyörteissä ja muidenkin bändien keikoilla. Moni löysi myös Suomeen leviävästä hiphop-kulttuurista oman juttunsa.

» Musiikki on nuorille tietty esteettinen nautinto, mutta myös sosiaalinen tapahtuma. Musiikkimaku lohkoo nuoria eri ryhmiin, muttei tilanne ole enää niin raaka ja karu kuin pari vuotta sitten pahimpaan punkkari-diinari vastakkainasettelun aikaan. Suurin osa leffassa kävijöistä on nuoria. Kolmekymppisestä ylöspäin elokuvissa käynti vähenee. Urheilua seurataan ja sitä harrastetaan ja yleensä hengaillaan, pidetään koti-, katu- ja puskabileitä." (Nono Freeman, Suosikki N:o 2, 1983.)

» Muistatteko entisaikojen koulu-hipat? Kielohajuvettä, räikeitä luomivärejä ja piippausraudoilla käännelty-jä latvoja. Varovaista käpälöintiä pimeissä nurkissa. Oltiin selvin päin. Seuraavat päivät puhuttiin siitä, kuka oli pussaillut kenenkin kaa. Kukaan ei kelannut, tuliko mokailtua kännissä." (Anna-Leena Härkönen, Taikinaterapiaa 2009.)

Hiphoppia

Kahdeksankymmentäluvulla Suomessa opittiin tuntemaan uusia maailmalta tulevia asioita: skeittausta, breikkausta, räppäystä ja graffitimaalausta – hiphop-kulttuuria.

» Hiphopparit harjoittavat neljää kulttuurinsa lajia: graffitia, dj:n taitoja, mc:n eli räppääjän taitoja ja b-boyn eli tanssijan taitoa. Kaikkiin neljään elementtiin on kuulunut battle – kilpailu maineesta oman osakulttuurin silmissä." (Tuittu & Isomursu 2005, 17.)

Breakdancesta monet suomalaiset näkivät ensimmäiset välähdyksensä elokuvassa Flashdance kesällä 1983. Flashdancessa oli vasta pari breikkikohtausta, mutta seuraavan vuoden leffat Breakdance ja Beat Street keskittyivät asiaan. Vuonna 1984 Suomessa alkoi myös breikin opetus ainakin Helsingin Tanssikoulussa ja Aira Samulinin tanssikoulussa. Oli löytynyt tanssityyli, joka sai pojatkin tanssitreeneihin. Syntyi breikkiryhmiä, joiden välinen kilpailu oli tietysti kovaa. Meininki oli näyttävää. Breikki oli "äärimmäistä brassailua, johon kuului battle". Helsingin Lepakossa mm. järjestettiin hiphop-jameja ja kilpailuja.

» Se oli 1980-luvun puoliväliä. Breakdance tuli Suomeen. Se kolahti heti. Hiphopista tuli mun lifestyle. Ja mä pelastuin. – – – Mun tyyli vaihtu ensimmäisenä. Elämäntavat oli edelleen samat mitä oli siellä lähislummissa, mutta sitt oli se musiikki. Se musiikkihan kertoo slummeista, ja mitä sulla siellä on. Se kertoo väkivallasta ja huumeista ja ystävien kuolemasta. Ja tokihan, kun sitt näki paljon erilaisia leffoja, kuten esimerkiksi Beat Streetin, niin se vaikutti tosi paljon. Sitä halus pukeutua sitten vielä enemmän. Vanhemmiten se vaan vahvistuu, se tapa elää." (Bärlund 2009, 62.)

Kun ydinsota syttyy,
toivon kuolevani sodan
ensimmäisellä
sekunnilla
ja vastuuta olevien
perivän iankaikkisen
maailman.

Juha-Matti Sillanpää

1

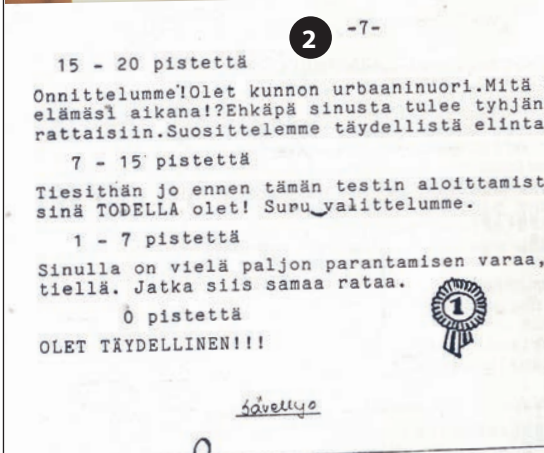

2 -7-

15 - 20 pistettä

Onnittelumme!Olet kunnon urbaaninuori.Mitä elämäsi aikana!?Ehkäpä sinusta tulee tyhjän rattaisiin.Suosittelemme täydellistä elinta

7 - 15 pistettä

Tiesithän jo ennen tämän testin aloittamist sinä TODELLA olet! Suru valittelumme.

1 - 7 pistettä

Sinulla on vielä paljon parantamisen varaa, tiellä. Jatka siis samaa rataa.

0 pistettä

OLET TÄYDELLINEN!!!

Sävellys

1. **Uma Aaltonen kiersi kouluissa pitämässä murkkuseksiluentoja. O.K. N:o 5, 1981.**
2. **Kosken lukion toisen luokan oppilaiden Tilulilu-lehdessä (1985) olevalla testillä voi testata oman urbaaniutensa tai landelaisuutensa asteen.**

Graffitin tekijälle
ONNI ON HARMAA SEINÄ

HIENOSTELULLE HUUTIA

YÖMAALAAJA: KAI IHMISET TYKKÄÄ

SEURA

◀ **Graffitin tekijälle onni on harmaa seinä. Seura 15.8.1986.**

Suosikki-lehdessä breakdancesta, ja samannimisestä elokuvasta, kirjoitettiin syksyllä 1984 otsikolla *Suosikki paljastaa shokkitanssin kuuman taustan: Breakdance on valkoisten halveksuntaa!* Toimittaja oli poikennut New Yorkin Bronxissa ja kuullut siellä, että breakdance on hyvä tapa verrytellä ennen tappelua, ja että todellisen breikin tarkoitus on panna valkoisia halvalla, osoittaa kuinka paljon parempia mustat ovat. Toimittaja kummastelikin suomalaisten intoa lajiin:

» Pohjoismaissa on aina käyty hysteerisesti ja kassakone kilisten kiinni muotitansseihin: nyt kuulemma on tulossa Breakdancen mestaruuskilpailut eli siis valkoisten halveksimistanssin mestaruuskilpailut valkoisille. Saammeko nähdä myös Suomessa break-molskihousuja, break-purkkaa, break-mämmiä, break-postiljooneja, break-pierupusseja… Break kuuluu Bronxiin, hieman kunnioitusta, please…" (Dallas Sedvall, Suosikki No 9, 1984.)

"Uusi graffiti jättää jälkeensä kiljuvan värikkäitä seiniä ja useimmiten hyväksyvästi hymyileviä ohikulkijoita." Näin kerrottiin Seura-lehden graffiti-aiheisessa artikkelissa vuonna 1986.

» Se syntyy sattumalta. Mielessä on valmiina vain jokin tunnelma ja oivallus. Me halutaan tuoda väriä synkkyyteen, hauskoja ja myönteisiä kuvia. Näin puhelevat hivenen hurjannäköiset pojat puoliksi revityssä varastorakennuksessa Helsingin Hakaniemessä. He ovat uuden kansantaiteen, seinämaalauksen eli graffitin taitajia. Graffitia tekivät jo muinaiset roomalaiset, mutta alan uusi värikäs aalto on tuomassa piristystä suurimpien suomalaistenkin kaupunkien harmaisiin betonimuureihin. Vahinko, että se on laitonta." (Ilpo Salonen, Seura 15.8.1986.)

» Viranomaiset suhtautuvat varsin leppoisasti taiteellisesti kunnianhimoisiin seinämaalauksiin, vaikka virkansa puolesta luvatonta maalauspuuhaa paheksuvatkin. — Rakennussäädösten kannalta seinämaalailuun on hieman mutkikasta puuttua, mainitsee Helsingin kaupunkikuvaa valvovan rakennusvalvontaviraston toimistopäällikkö Juhani Nortomaa. — Jos kaupungin tai yksityisen kiinteistön seinään ilmestyy yllättäen

1

2

2

1. **Kuva: Nuoperi/ Turun nuoriso-asiainkeskus.**

2. **Freestylea Nuorison taide-tapahtumassa Jyväskylässä 1986. Kuvaaja: Veijo Kämäräinen, Jyväskylä. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**

töherrystä tai maalaus, on kiinteistön omistajan asia, mitä sille tehdään. – - – Graffiti ei ole liioin Helsingin poliisin ykkösmurheita. – Poliisi tutkii asian, jos esimerkiksi talon omistaja tekee vahingonteosta rikosilmoituksen. Ilmoituksia tulee aika harvoin, kertoo ylikomisario Risto Metsäniitty. – Eivätkä ne maalaukset useinkaan ole mitään häijyn näköisiä. Oikein törkeän töherryksen poliisikin toki voisi väliaikaisesti peittää. Tällaista tapausta ei nyt tule mieleen." (Ilpo Salonen, Seura 15.8.1986.)

Rullalautailu yleistyi Suomessa kunnolla 1980-luvun puolivälissä. Monet innostuivat lajista nähtyään Paluu tulevaisuuteen -elokuvan, jossa päähenkilö Marty kurvaili laudallaan. Vuosikymmenen lopulla skeittilautoja myytiin Suomessa jo useimmissa urheiluvälineliikkeissä, ja ramppeja ja hyppyreitä oli alkanut ilmestyä. Amerikkalaisista rullalautailuvideoista katsottiin mallia, ja Suomestakin sai jo paria maailman johtavaa skeittilehteä. Suomessa järjestettiin myös alan kilpailuja. Oli perustettu myös Suomen Skateboard Liitto.

» BREIKIN PERUSOSAT

ovat toprock, footwork ja freezet. Toprock koostuu erilaisista tanssiaskelista, jotka tehdään seisten. Footworkissa tanssija on lattialla käsiensä ja jalkojensa varassa ja freezet ovat eräänlaisia tasapainopyrähdyksiä. Taitojensa mukaan tanssija voi lisätä esitykseensä powermoveja eli povereita, samaa tiettyä liikerataa jatkavia pyörähdyksiä, jotka tehdään esimerkiksi selällään (backspin) tai pään varassa (Headspin). Myöhemmin tanssiin on lisätty tricksejä, esimerkiksi erilaisia voltteja ja muita akrobaattisia temppuja." (Tuittu & Isomursu 2005, 17.)

Pastellivärejä ja olkatoppauksia

1980-luvulla suomalaisnaiset pukeutuivat kiiltäväpintaisiin trikoisiin, bodyyn, säärystimiin ja hikipantaan ja täyttivät liikuntasalit. Aerobic oli rantautunut Suomeen. Kotioloissa bikattiin mm. Jane Fondan aerobic-videoiden tai Anne Sällylän ja Eeva Luukkosen pirteän Iltajumpan tahtiin. Kuntolaitteitakin hankittiin kotiin. Sporttiseen tyyliin myös kuului pronssinhohtoinen rusketus, joka saatiin kätevästi solariumista. Treenien jälkeen oli mukava pukeutua rentoon college-asuun.

Mukavasti kahisevasta tuulipuvusta tuli suomalaisten kansallispuku, joka kelpasi yleisasuksi vapaa-aikaan. Varttuneemmilla pariskunnilla oli tapana hankkia samanlaiset värikkäät asut. Fakta Homma -televisiosarjan räväkkä Pirre (Eija Vilpas) pukeutui perisuomalaiseen tapaan puolihameeseen, avokkaisiin ja tuulitakkiin.

Olkalinjat kasvoivat raamikkaiksi myös naisilla. Muhkeita olkatoppauksia ommeltiin lähes kaikkiin vaatteisiin. Ylisuuret pörröiset ja kuviolliset neulepaidat, olkatoppauksilla tietenkin, sopivat tiukkojen trikoiden tai hiihtareiden pariksi niin työpäivään kuin iltamenoihinkin. Jalkaan vielä nilkkurit tai varrelliset aerobic-tossut, ja tyyli oli täydellinen.

Jakkupukujen hameet olivat usein lyhyitä ja kapeita, mutta takit isoja ja pitkiä. Mallia otettiin tv-sarjojen amerikkalaisista suosikeista Dallasista ja Dynastiasta. Myös Walesin prinsessa Dianan tyttömäistä tyyliä kopioitiin.

Synkkyydestä syytettyjen suomalaistenkin vaatekaapeista löytyi iloisia neonvärejä: keltaista, vihreää, lilaa ja pinkkiä. Myös sähkönsininen, oranssi, turkoosi ja hempeät pastellisävyt kuuluivat valikoimaan. Värejä yhdisteltiin surutta.

» Itse hurjan nuoruuteni 80-luvulla eläneenä muistelen kauhulla sen aikaista pukeutumista, meikkejä ja korujani… Ja meitä oli isompi kimmajengi, jotka pukeutui kaikki lähes samoin... huh huh... Olkatoppaukset oli kuin lätkäpelaajan asusta, ne oli siis todella isot. Pastellivärit, pinkki, turkoosi, keltainen, lila, neonvihreä oli päivän sana, myös meikki piti tehdä näillä väreillä, ja poskipunana sekä huulipunana superpinkki, tai vaalea, ns. ruotsinvaaleanpunainen. Myös raskaat hajuvedet kuului asiaan, Opium, Balahe jne.

Mulla oli täyspitkä pinkki kapeamallinen takki, jossa nämä isot ja armottomat toppaukset olkapäällä. Toinen takki, jota muistelen, oli farkkukangasta, johon oli niiteillä kiinnitetty nahkapaloja, ja toppaukset oli myös kohdillaan.

Kapea hame/minihame yhdistettynä värikkääseen yläosaan. Ja patella- tms. vyöllä korostettiin vyötäröä – oma suosikkini oli n. 15 cm leveä valkoinen nahkavyö, joka silloin sopi mielestäni kaikkiin vaatteisiin… Porkkanamalliset

Bodaus

Naisetkin alkoivat bodata. Kike Elomaa voitti kehonrakennuksen Euroopan mestaruuden, World Gamesin naisten sarjan ja Ms. Olympia -kisan vuonna 1981.

▲Nuorison taidetapahtuman päättäjäiset urheilutalolla Imatralla 1988. Kuvaaja: Juha Varjonen, Imatra. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.

VIEREINEN SIVU:

1. **Vaaleita farkkuja Nuorison taidetapahtumassa Seinäjoella 1989. Kuvaaja: Jyrki Tervo, Seinäjoki. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**
2. **Laivalla 1986.**
3. **Seiskaluokkalaisten eleganssia 1981: tuulitakit, lökärit ja TPS-putkikassit. Huhhuh!**
4. **Paimion Varsinais-Suomen kansanopiston luovan toiminnan linjan tyttöjä syksyllä 1986.**
5. **Ulos lähdössä talvella 1987. 6. Lähdössä iltarientoihin kevättalvella 1987.**
7. **Utahissa vaihto-oppilaana kesällä 1986.**
8. **Terhi ja Eija päivää paistattelemassa äitienpäivänä 1988.**
9. **Anu, Annamaija ja Terhi Tanelian kevätmuotinäytöksen malleina Koskella TI 1989.**
10. **Lausuntaa Nuorison taidetapahtumassa Kajaanissa 1983. Kuvaaja: Anneli Suihko, Kajaani. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**
11. **Oranssi väri oli in ylioppilaskevääna 1986.**
12. **Miten sitä pitikin yrittää näyttää niin aikuiselta 19-vuotiaana? Ruotsinlaivalla talvella 1986.**
13. **Tuulitakki- ja hattumuotia luokkaretkellä keväällä 1980. Huhhuh!**
14. **Pojat college-paidoissaan ja farkuissaan Keravan nuorisotalo Häkissä. Kuva: Häkki 1988.**

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

7

14

housut tai verkkarit, joissa resorit lahkeessa, yhdistettynä korkokenkiin ja päällä pitkähelmainen paitapusero, jossa sitten tämä leveä vyö. Kenkinä oli piikkikorkoiset avokkaat, tai ihan matalat sellaiset. Ja helevetin isot rillit tai aurinkolasit. Eli jos näitä näkisin jollain, olis siinä kyllä naurussa pitelemistä. Mut me oltiin todella siistejä mimmejä silloin, ja ylväinä kannettiin asujamme. Ei tullu kukaan mussuttamaan...=)" (Nimimerkki Blaise 30.9.2005, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1409159/80-luvun-muoti, 5.9.2012.)

Porkkanalahkeita ja lepakkohihoja

Farkut oli kivipesty vaaleiksi ja niissä oli porkkanamalliset alaspäin kapenevat, nilkat paljastavat lahkeet. Farkkujen kanssa yhdistettiin lepakkohihaisia puseroita tai collegepaitoja. Vuosikymmenen lopulla farkkujen sivusaumoihin saatettiin ommella somisteeksi kirjavan värikkäät kangaskaistaleet. Myös revityt farkut tulivat muotiin, samoin flanellivuoriset ns. talvifarkut. Farkkumerkkejä olivat mm. Levis, Lee Cooper, Warrick ja Beavers.

Miehet poimivat tyylivinkkejä mm. Miami Vice -televisiosarjasta, jossa etsivä Sonny Crockett (Don Johnson) pukeutui pastellisävyisiin pikeepaitoihin ja väljään pukuun. Vaaleankeltaisten ja mintunvihreiden Lacoste-pikeepaitojen kaulukset nostettiin rennon huolettomasti pystyyn, ja takin hihat käärittiin. Sarjasta omaksuttiin myös tapa käyttää purjehduskenkiä paljaissa jaloissa. Purkkareista tuli muutenkin muotijalkineet.

Ns. ukkohousut vyötärölaskoksineen ja alas kapenevine lahkeineen olivat in molemmilla sukupuolilla. Korkeavyötäröisten väljien

▼**Kouluaikojen slämäri: Reetta Pihlajavirta.**

▼**Kuohuvat vuodet 1916–1986. Suomen Kuvalehti 37.**

▼**Farkuissa oli ruutuja ja farkkutakeissa väljyyttä. Suosikki No 9, 1985.**

▼**Reiman ulkoiluvaatteissa oli pastellisävyjä. Suosikki No 9, 1985.**

▶**Suosikin "We Are The World -muoti specialista" ei värejä puuttunut. Suosikki No 9, 1985.**

Choose Life

George Michaelin ja Andrew Ridgeleyn vuonna 1981 perustama popduo Wham! teki tunnetuiksi Choose Life -trikoopaidat, joiden slogan oli alun perin luotu vastustamaan huumeidenkäyttöä ja itsemurhia. Pojilla oli Katharine Hamnettin suunnittelemat CHOOSE LIFE ja GO GO -paidat yllään biisin Wake Me Up Before You Go-Go videolla 1984. Paidoista tuli vuoden suurin muoti-ilmiö.

housujen kauluksen alle tungettiin Benettonin, Lacosten tai Kappan collegepaita ja kokonaisuuden kruunasivat leveät olkaimet. Juhlavammaksi yläosaksi ukkohousujen kanssa sopi lyhyt, mielellään kiiltävästä kankaasta ommeltu, spencerjakku. Varsinkin tyttöjen suosimia vaatemerkkejä olivat myös Mexx, Mic Mac, Very Nice, Club a, Luhta, Torstai ja Smithy's (Seppälä). Vuosikymmenen lopulla Suomeen tulivat ruotsalaiset vaateliiketjut Lindex ja KappAhl.

Laskettelusta tuli trendiharrastus, ja lasketteluasuna oli tietysti topattu ja värikäs lasketteluhaalari. Haalareiden värityksessä suosittiin pastellisävyjä, mintunvihreää, pinkkiä, vaaleankeltaista ja -sinistä. Pipot ja otsapannat sekä tyttöjen pörröiset korvaläpät olivat luonnollisesti haalarien kanssa sävysävyyn.

Pöyheitä kampauksia ja isoja killuttimia

Kampaukset kasvoivat olkatoppausten myötä. Hiuksiin (vähintään otsatukkaan) otettiin runsaat permanenttikiharat ja niskahiusten annettiin kasvaa pidemmiksi. Pojillakin ns. takatukka oli in. Päältä kampaus tupeerattiin pöyheäksi ja sivuilta hiukset vedettiin geelillä taakse. Otsalle nypittiin ohuita hapsumaisia kiharoita. Tytöt muotoilivat kutrejaan harjakihartimilla ja saattoivat myös krepata hiuksensa. Vallattomat kiharat nostettiin kasvoilta tarvittaessa hiuspannalla tai kiinnitettiin isolla rusettisoljella. Sivuponnarikin oli mukavan pirteä vaikkapa jumppatunnille lähdettäessä.

Kauppojen kotivärjäykseen tarkoitetuilla hiusväreillä tehtiin kokeiluja, joiden lopputulos saattoi yllättää, eikä aina iloisesti. Vetysuperoksidilla vaalentaminen oli tavallista, ja usein melko tuhoisaa hiuksille. Punaista väriä saatiin luonnonmukaisemmasta hennasta.

Naisten korvakorut roikkuivat lähes olkatoppauksissa saakka, ja kaulakorutkin olivat näyttäviä. Ranteissa kilisivät muoviset paksut renkaat tai ohuet metallirenkaat, joita piti olla kerralla kymmenkunta.

» Myös Dingo-vaikutteita oli, pitsikäsinettä, huivia vyölenkissä, ja hiuksissa rusetti-tyyppistä viritystä. Isot korvikset, muoviset renkaat jne. Ja iso tukka piti olla, miel huono permanentti." (Nimimerkki Blaise 30.9.2005, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1409159/80-luvun-muoti, 5.9.2012.)

Voimakkaat, värikkäät silmämeikit kuuluivat 80-lukuun. Ripsivärejäkin oli saatavilla jos vaikka minkä värisinä, jopa hohtavina metalliväreinä. Poskipunaa levitettiin riittävästi suoraan poskipäille, ja huulet oli huolellisesti punattu.

Punkkarimuotia olivat hakaneuloilla, niiteillä ja rintamerkeillä koristellut farkku- ja nahkatakit. Hiukset oli nostettu pystyyn ja värjätty shokkiväreillä tai ajeltu osittain pois.

» Olin punkkari/hanoirokkari. Mustat pillifarkut, kengät joissa terävät pitkät kärjet soljilla. Patella oli meidänkin piireissä jees, mutta käytin sitä lantion ympärillä. Paitoina bändipaidat. Tukka tupeerattuna ja erittäin mustat ja vahvat meikit. Niittejä ja koruja ihan älyttömästi. Ja olkatoppaukset!" (Nimimerkki 80-lukulainen 30.9.2005, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1409159/80-luvun-muoti/, 5.9.2012.)

Oli myös ryhmä, jota kutsuttiin milloin futuristeiksi, milloin gooteiksi, uusromantikoiksi, kalpeiksi pojiksi tai mustahuuliksi. He olivat tyylitietoisia nuoria, jotka halusivat tehdä lopun 1980-luvun alun ahdistavasta ja tasapäistävästä ilmapiiristä. He halusivat nostaa yksilön kunniaan ja "vapauttaa ihmisen omaksi taideteoksekseen".

» Mustahuulille Suomi oli nujertava Kekkosslovakia, jossa massasta poikkeavasti pukeutuneet kansalaiset eivät päässeet ravintolaan ja saivat turpaan nakkikioskijonoissa. Samaan aikaan kun toiset vapauttivat Suomea perustamalla radioasemia ja pienlehtiä tai mullistamalla teatteria, taidetta ja tv-viihdettä, mustahuulten tanner olivat klubit. Mustahuulien klubeilla ei puhuttu ajan suosikkiaiheista, asevarustelusta, ydinvoimasta tai luonnon tuhosta. Tärkeämpiä puheenaiheita olivat pahuuden filosofia, dekadenssi ja taiteet, erikoisherkkua oli kauhu kaikissa sen muodoissaan. Ihailun kohteina olivat

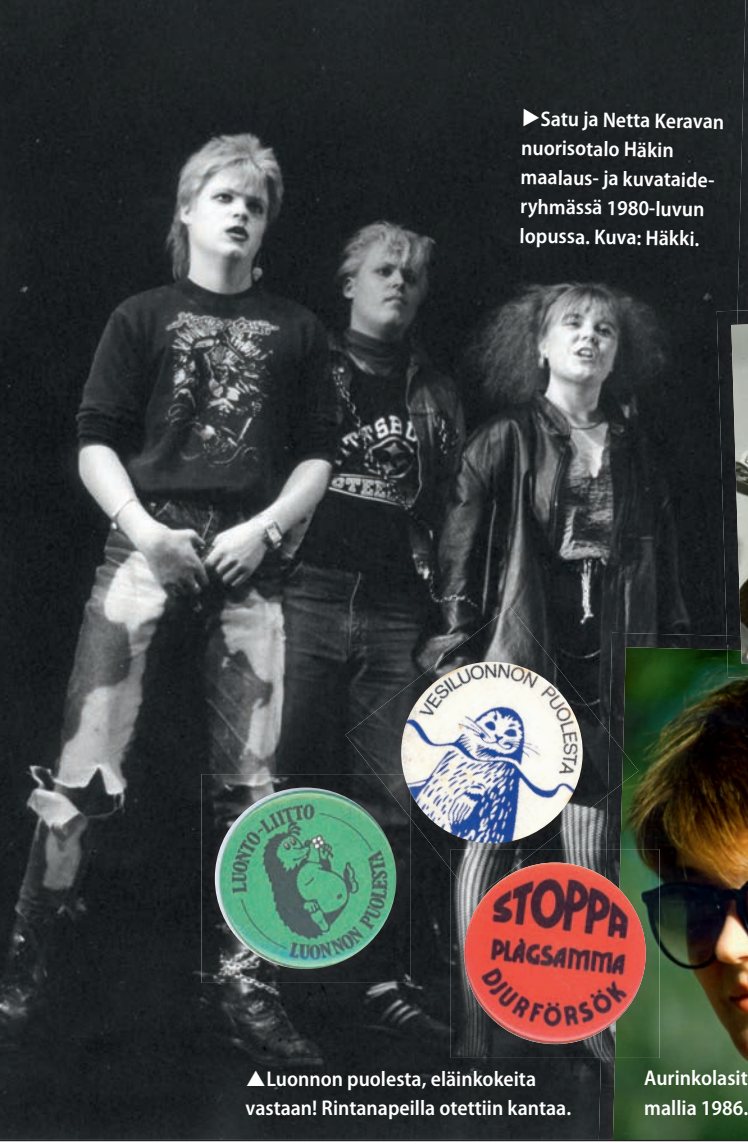

▶Satu ja Netta Keravan nuorisotalo Häkin maalaus- ja kuvataideryhmässä 1980-luvun lopussa. Kuva: Häkki.

Huh, mitkä permiskiharat. ▲ Syksy 1988.

◀ Keravan nuorisotalo Häkillä keväällä 1988. Kuva: Häkki.

▲Luonnon puolesta, eläinkokeita vastaan! Rintanapeilla otettiin kantaa.

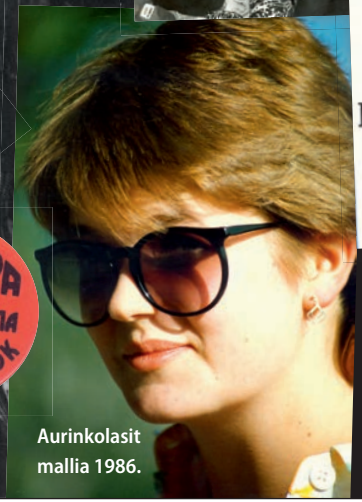

Aurinkolasit mallia 1986.

▲Miss Suomi Armi Aavikkokin käytti hiuksiensa muotoiluun harjakiharrinta. O.K. N:o 5, 1981.

▶Hiukset kammattiin sivuilta taakse ja päältä ylös. O.K. N:o 5, 1981.

▲Helsingin Helkanuoret Huitukat lausuvat Kalevalaa Nuorison taidetapahtumassa Kemissä 1987. Kuvaaja: Pekka Palomäki, Kemi. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.

David Bowie, Kraftwerk, Velvet Underground, Bauhaus, eurooppalaisuus, Lontoo ja 1920-luvun Berliini. Konetta pidettiin käynnissä kaikilla mahdollisilla päihteillä. Ja tanssilla. – – – Mustahuulien suosimat klubit olivat ennen kaikkea uuden musiikin kasvualustaa, keskeisiä bändejä olivat synkkä Musta Paraati, dadaistinen The Pin Ups, Suomen parhaaksi kehuttu indierockbändi The Nights of Iguana, syvissä vesissä liikkunut Shadowplay ja goottifunkkia soittava Hefty Load. Levysoittajana ja bändien tuottajana toimi usein muusikko Jimi Sumén, jonka kvartetti esitti Einstein-klubin avajaisissa konserton Casion soivilla taskulaskimilla." (Luukka, Helsingin Sanomat 19.9.2010.)

Musiikkia moneen makuun

Fazerin musiikkikerhon Musiikki Uutta -lehti luettiin tarkkaan, ja vinyylilevyjä ja c-kasetteja tilailtiin. Kavereilta lainattuja älppäreitä kopioitiin marketeista ostetuille tyhjille kaseteille. Radiostakin kuuli jo ihan kunnon musiikkia, ja televisioon tuli Hittimittari. Suosikista ja O.K.:sta kerättiin bändikuvia ja luettiin uusimmat juorut ja haastattelut.

Edellisen vuosikymmenen lopulla alkanut diskoinnostus jatkui, ja ääni- ja valotekniikkaa löytyi moniin tarpeisiin. Vuonna 1983 O.K.-lehdessä mainostettiin liikkuvaa "laserdiscoa", joka oli mahdollista tilata vaikkapa koulun tai nuorisotalon diskoiltaan.

» Liikkuva laser discomme on uuden ajan tehonäyte siitä, mihin pystymme kun rahaa, vaivaa ja mielikuvitusta ei säästellä. – – – Kas: näet lavalla kaksi hurjaa tiskijukkaa, joiden levyvalikoima jo erikseen pesee kaikkien muiden kokoelmat yhteensä. – – – Oman erikoisuutensa muodostaa lasertykki, jolla saamme aikaan ennenkokemattoman tunnelman. Strobovalot, savukoneet, valohelikopterit ja peilipallot kuuluvat asiaan, tietysti. Koko laitteiston arvo on 1000 000 markkaa!" (RMC ShowServicen mainos. O.K. N:o 10, 1983.)

Mikko, Juice ja Eput

Mikko Alatalo tuntui voittavan MTV:n Syksyn Sävel -kilpailun joka vuosi, mutta ei sentään. Alatalon ensimmäinen voitto irtosi vuonna 1978 kappaleella Vicky Lee. Toinen ja kolmas voitto tulivat peräkkäisinä vuosina, vuonna 1980 huumorilaululla Rikoo on riskillä ruma ja vuonna 1981 samanhenkisellä kappaleella Mummoni ja moukarinheitto. Neljäs Alatalon Syksyn Sävelen voittajalaulu vuodelta 1986 oli vakavahenkisempi Minna.

Juice Leskinen Slam julkaisi heti vuosikymmenen alkuun järjestyksessä toisen levynsä XV yö (Tauko III). Kuten nimestäkin pystyy päättelemään, albumilla oli sittemmin isoksi hitiksi noussut kappale Viidestoista yö. Samana vuonna ilmestyi joululevy Kuusessa ollaan, jolla Sika sai kulkusten soidessa kuulan kalloonsa. Ajan henki -albumi ilmestyi vuonna 1981, ja sen tunnelmassa kuului huoli ydinsodasta ja ekokatastrofeista mm. laulussa Myrkytyksen oireet: "Kuule istuta vielä se omenapuu, vaikka tuli jo tukkaasi nuolee, vaikka huomenna saaste jo laskeutuu, vaikka huomenna aurinko kuolee. Hyvin mielin voin vierelläs vilkuttaa, kun maailma hautaansa nilkuttaa." Seuraavana vuonna Slam muuntui Grand Slamiksi, jonka hienoon kokoonpanoon kuuluivat Anssi Tikanmäki, Hannu "Puntti" Valtonen, Ila Loueranta, Antti Tammilehto ja Vesa Sytelä. Grand Slam keikkaili ahkerasti ja teki kuusi komeaa levyä, ennen kuin vuonna 1986 Juice joutui terveydellisistä syistä lopettamaan keikkailun.

Eppu Normaali teki 1980-luvulla kahdeksan studioalbumia, pari kokoelmaa ja yhden live-levyn. Akun tehdas vuodelta 1980 oli Eppujen ensimmäinen kultalevy. Vuonna 1984 julkaistua Tie Vie -levyä kuvaillaan Eppu Normaalin virallisilla nettisivuilla (www.eppunormaali.fi) näin: "Martin hienolla maalauksella päällystetty "Tie Vie" pitää sisällään mm. The eppu-biisin, joka on tietenkin "Murheellisten laulujen maa". Ilman sitä ei Eppu Normaali -keikkaa Suomen perustuslain mukaan saa soittaa."

Saigon Shakes Hanoi Rocks

Michael Monroen ja Andy McCoyn perustaman Hanoi Rocksin ensimmäinen single I Want You/Kill City Kills julkaistiin vuonna 1980. Esikoislevy Bangkok Shocks Saigon Shakes Hanoi Rocks tuli ulos seuraavana vuonna, ja pian yhtye oli jo valloittamassa maailmaa. Parin vuoden päästä fanit jonottivat Hanoin keikoille Skandinavian ja Englannin lisäksi jo Japanissakin. Vuoden 1984 lopulla Hanoi Rocks aloitti ensimmäisen Amerikan kiertueensa. Kiertueen tauolla yhtyeen rumpali Razzle vieraili ystävänsä, Mötley Crüen laulajan, Vince Neilin luona, joutui tämän kanssa auto-onnettomuuteen ja menehtyi. Hanoi Rocks lopetti vuonna 1985.

» Hanoi Rocks, kaikkien aikojen näyttävin rockvientituotteemme, yhdisti punk-peräisen asenteen suuren maailman meininkiin ja tarjosi samalla kansainvälisen menestyksensä myötä esikuvan monelle 80-luvun meikkihevibändille." (http://wwwedu.oulu.fi/muko/lvakeva/afrohis/suompop.htm, Väkevä 1998, 21.9.2012.)

» Hanoi Rocks vetosi monenlaisiin ihmisiin, koska se oli niin poikkeuksellinen yhtye siinä ajassa ja paikassa: se toi futupitoiseen, uusromanttiseen popskeneen virkistävää vaaran ja hauskuuden tuntua, ja musiikkimedia tarttui siihen kuin uuteen leluun. Villit tempaukset, vaikuttavat keikat ja vakuuttavat biisit olivat niin korkeaoktaaninen cocktail, että tärkeimmät brittiläiset rock-lehdet ottivat Hanoi Rocksin lemmikikseen." (Väntänen 2011, 49.)

Dingo-ilmiö

Porilaisen Nipa Neumannin johtama Dingo villitsi teiniyleisön hysterian partaalle vuosina 1984–1985. Ensimmäinen single Sinä ja minä osallistui tammikuussa 1984 television Levyraati-ohjelmaan ja voitti sen. Huhtikuussa tuli ulos ensimmäinen albumi Nimeni on Dingo, joka pysyi myydyimpien joukossa koko vuoden. Samana vuonna sinkkuina ilmestyivät myös Levoton Tuhkimo ja yhtyeen varsinaisen läpimurron aikaan saanut Autiotalo.

» Silloin, kun me aloitettiin kolmestaan, Quuppa, Neumann ja minä, niin ensimmäisten treenien jälkeen mä ajattelin, että tästä tulee jotakin. Meillä oli niin hirvee fiilis. Alun perinhän Dingosta piti tulla Jamin tyyppinen klubibändi, mutta kun se sinkku lähti menemään niin hyvin, menimme lavakeikoille. Ekalla lavakeikalla Evijärvellä mä en voinut muuta kuin katsoa haavi auki yleisöä. Mä ihmettelin, että mitä ne oikein huitoo tuolla. En mä käsitä vieläkään esimerkiksi sitä, miksi Dingo on tavoittanut kaiken ikäisiä kuulijoita. Alussa vanhemmat ihmiset ajattelivat nähtyään meistä kuvia, että mitä karvapäitä nuo ovat, mutta nyt se on muuttunut." (Ote Dingon kitaristin, Jontun, haastattelusta. Suosikki N:o 9, 1985.)

Keikoilla tytöt kirkuivat ja pyörtyilivät. Pitsihansikkaita ja sifonkisia "Dingo-huiveja" meni kaupaksi pilvin pimein. Dingon seuraava studioalbumi, vuonna 1985 ilmestynyt Kerjäläisten valtakunta, nousi viikossa kaikkien aikojen myydyimmäksi suomalaiseksi levyksi. Kolmas albumi Pyhä Klaani keväällä 1986 jäi kuitenkin Dingon viimeiseksi, ja bändi ilmoitti hajoamisestaan saman vuoden lokakuussa. Uutinen oli niin iso, että se kerrottiin lehtien lisäksi myös radio- ja televisiouutisissa.

Muita uusia lauluntekijöitä

Vuonna 1978 ensilevyn julkaissut Leevi and the Leavings oli 1980-luvun suosituimpia suomalaisia yhtyeitä, vaikka ei keikoilla esiintynytkään. Gösta Sundqvistin sanoitukset tuntuivat radiosta ja levyiltä kuunneltuinakin koskettavan suomalaisten sisimpiä.

Hassisen kone voitti Rockin SM-kilpailun ja julkaisi esikoislevynsä Täältä tullaan Venäjä vuonna 1980. Uusi tulokas pääsi Juice Leskinen Slamin ja Eppu Normaalin mukaan Tuuliajolla-kiertueelle Saimaalle kesällä 1981. Kiertueen keikoista koottiin livelevy. Lisäksi Aki ja Mika Kaurismäki tekivät kiertueesta dokumenttielokuvan ja Juho Juntunen kirjan. Tuuliajolla-kiertueelle lähdettiin myös seuraavina neljänä vuonna vaihtelevilla esiintyjäkokoonpanoilla.

J. Karjalainen ja Mustat Lasit julkaisi yhtyeen nimeä kantavan ensilevynsä vuonna 1981. Yhtye julkaisi 1980-luvulla yhdeksän levyä, ja hittejä löytyi joka albumilta: Kolme cowboyta ratsastaa, Ankkurinappi, Pelastusrengas, Doris, Mikä mahtaa olla in, Oi mikä ihana ilta, Sekaisin, Varaani, Irmeli, Mä meen, Kookospähkinäkitara, Merenneitoni ja minä…

Broadcast-kokoonpano syntyi vuonna 1980, ja esikoisalbumi tuli ulos jo seuraavana vuonna. Kolmannella Who's Got The Ball -levyllä (1983) oli nimikappaleen lisäksi toinenkin iso hitti, yhä säväyttävä You Break My Heart. Tuohon aikaan bändissä lauloivat vaaleakutrinen teinityttöjen suosikki Kim Lönnholm sekä Edu Kettunen, muut bändin jäsenet olivat Esa Kaartamo, Jarmo Nikku, Masa Maijanen ja Miri Miettinen. Samana vuonna Broadcast voitti Iso-Britanniassa järjestetyn Battle Of The Bands -kilpailun, jossa jätti kakkoseksi hollantilaisen The Nits -yhtyeen. Kahden levyn jälkeen, vuonna 1987, Broadcast laittoi pillit pussiin, ja jäsenet jatkoivat omia musiikkiprojektejaan.

Edu Kettusen omaa nimeä kantava ensimmäinen sooloalbumi ilmestyi vuonna 1984. Neonkuu oli levyn soitetuin kappale. Vuonna 1986 julkaistun Lentäjän poika -albumin nimikappaleesta tuli huikean suosittu. Sittemmin se on päässyt peruskoulun musiikkikirjaankin, ja Kettunen itse on vakiinnuttanut paikkansa lauluntekijänä. Vuonna 2006 Edu palkittiin Juha Vainio -palkinnolla.

Kim Lönnholm osallistui vuonna 1989 euroviisukarsintoihin Edu Kettusen tekemällä kappaleella Minä olen muistanut. Sijoitus oli vasta seitsemäs, mutta Suomen kansa ihastui. Minä olen muistanut oli vuoden 1989 soitetuin kappale, ja Lönnholmin samanniminen esikoissoololevy myi tuplaplatinaa. Lähes kaikki kappaleet olivat Broadcast-ajoilta tuttujen Kettusen ja Kaartamon käsialaa, kuten toisella Minulla on koti -albumillakin.

Utajärveläistrio 22-Pistepirkko voitti Rockin SM-kisat vuonna 1982. Tuomaristo arvosti

TIESITKÖ TÄMÄN?

22-Pistepirkko syntyi Utajärvellä Matti Mätä & SS -nimisen punkrock-bändin jäljiltä.

tuolloin suomenkielellä esiintyneen bändin ”pohtivuutta, näennäistä pienieleisyyttä ja rohkeutta”. Samassa kisassa kolmanneksi sijoittui porilainen Yö.

Rockin SM-kisojen pronssimitalisti Yö sai sekin levytyssopimuksen. Ensimmäinen single Likaiset legendat/Kuljen ilmestyi alkuvuodesta 1983, ja Yö pääsi mm. Juice Leskinen Grand Slamin keikalle lämmittelemään ja kesällä tekemään festarikeikkoja. Syksyllä Särkynyt enkeli -sinkku nousi singlelistan kärkeen. Ensimmäisen albuminsa Varietee bändi julkaisi marraskuussa, ja uudenvuodenaattona sitä oli myyty jo 50 000 kappaletta. Seuraavana vuonna Yö kiersi Suomea teinejä villiten. Kolmannella Nuorallatanssija-levyllä olikin sitten Yön megahitti Joutsenlaulu.

Vuonna 1982 perustetun suomalaisen Smackin kaksi ensimmäistä levyä julkaistiin myös rapakon takana, ja bändi teki Pohjois-Amerikan kiertueenkin vuonna 1987. Varsinkin Yhdysvaltain länsirannikolla Smack nousi kulttisuosioon, ja bändistä ottivat vaikutteita mm. aloittelevan Guns N’ Roses -yhtyeen Slash ja Izzy. Myös Kurt Cobain vaikuttui suomalaisbändin saundista, ja Nirvana esitti keikoillaan Smackin Run Rabbit Run -biisiä.

Turkulainen Bocart Co. oli 1980-luvun menestyneimpiä suomalaisia dance-yhtyeitä. Ensilevy No. 1 ilmestyi vuonna 1983, mutta suurimpia hittejä olivat seuraavan Dance Station -albumin (1985) kappaleet Princess ja All The Best Girls. Bändin pörröpääpojat, Reddie ”Ressu” Redford etunenässä, hurmasivat tytöt.

Peer Günt voitti Rockin SM-kilpailun vuonna 1984. Bändi julkaisi 1980-luvulla neljä albumia ja kaksi kokoelmaa. Peer Güntin huippuvuosien ”klassiseen” kokoonpanoon kuuluivat kitaristi-laulaja Timo Nikki, basisti Teijo ”Tsöötz” Kettula ja rumpali Teijo ”Twist Twist” Erkinharju.

» Vielä 80-luvun puoleenväliin rockiin asennoiduttiin mediassa enemmänkin osana yleistä kulttuuritarjontaa kuin tuottavana kaupallisena toimintana. Punkin ja uuden aallon myötä rohkaistuneet sanoitukset ärsyttivät (yhä), mutta samanaikaisesti suomirock valtasi itselleen paikkaa kulttuuriestablishmentista. Eräänlaisena vastareaktiona kulttuurirockille voi nähdä suureen suosioon kohonneen uusyksinkertaisuuden (J.Karjalainen, Broadcast) ja ns. junttirockin (Popeda, myöhäis-Eput, Kolmas Nainen). 80–90-lukujen myötä yhä suositummaksi kohonnut Eppu Normaali alkoi muistuttaa 80-luvun puolivälissä keskitien rockia a la Dire Straits: myös perinteiset molli-iskelmävaikutteet tunkivat surutta esiin melkein bändin kuin bändin tuotannosta. Poikkeuksena voi ehkä nähdä 80-luvun loppupuoliskon englanninkielisen rockin boomin, jonka edustajat (Boycott, Smack, Nights of

TIESITKÖ TÄMÄN?

Peer Güntin keikkojen alussa soi Edvard Griegin Henrik Ibsenin Peer Gynt -näytelmään säveltämä Vuorenpeikkojen tanssi bändin tullessa lavalle. Peer Günt -nimi on kuitenkin poimittu vuonna 1976 Fiatin hansikaslokerosta löytyneestä kukkakaupan esitteestä, jossa esiteltiin Peer Gynt -niminen jaloruusulajike.

Tangomarkkinat

Seinäjoen Tangomarkkinat järjestettiin ensimmäistä kertaa kesällä 1985. Kaikkien aikojen ensimmäiseksi suomalaiseksi tangokuninkaalliseksi kruunattiin Kauko Simonen. Vuonna 1987 valittiin ensimmäistä kertaa sekä tangokuningatar että -kuningas: Arja Sipola ja Harri Lahti. Ehkä parhaiten kuitenkin muistetaan vuoden 1989 kuninkaalliset Arja Koriseva ja Risto Nevala.

▲Turun kaupungin nuorisolautakunta järjesti rock-konsertteja puistossa 1980-luvun puolivälissä. Kuva: Nuoperi/Turun kaupungin nuorisolautakunta.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
UNGDOM
KONSTEVEN
HJN AUDIO
SYYSKUU 1982
38. viikko
20 M
Varpu
21 Ti
Mervi
EPPU NORMAALI — AKU JA KÖYHÄT POJAT
POKS 45
A
STEREO
ON KUUMA!
PERRE
1000000
EI ELÄMÄSTÄ SELVIÄ HENGISSÄ
— JUICE LESKINEN —
1982
Rainbow
LET'S GO GOLD!
SUOSIKKI
KULTAJUHLA!
DINGO
TÄNÄÄN & HUOMENNA
KUUMA KUUMA
VELJET!
ROBIN HOOD
BASF
LH 60
THE LAST READING FESTIVAL
HANOI ROCKS
URANSA KOVIMMASSA SEURASSA
READING ROCK

▲Kuohuvat vuodet 1916–1986. Suomen Kuvalehti 37 B Juhlalehti, 12.9.1986.

VIEREINEN SIVU:

1. **Kauhavalainen Susanna Haapoja vapaatanssin pyörteissä Nuorison taidetapahtumassa Seinäjoella 1989. Kuvaaja: Jyrki Tervo, Seinäjoki. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**
2. **Turkulainen Daavidin Sähkökannel Nuorison taidetapahtumassa Lahdessa 1984. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**
3. **Nuorisolautakunnan järjestämään rock-konserttiin riitti menijöitä. Nuoperi/Turun kaupungin nuorisolautakunta.**
4. **Nilsiäläinen Tarja Närhi Hanoi Rocks -paidassaan osallistui Nuorison taidetapahtumaan Kajaanissa 1983. Kuvaaja: Heikki Korhonen. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**
5. **Juice presidentiksi -paita oli lempivaate kesällä 1984. Bändipaitoja ja -merkkejä tilattiin postimyynnistä ja ostettiin festareilta.**
6. **O.K. N:o 5, 1981.**
7. **Turkulaisen Tanssiklubi Boleron tyttöjen esitys Nuorison taidetapahtuman pop- ja discotanssi -sarjassa Porissa vuonna 1982. Kuvaaja: M. Luoto, Pori. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.**
8. **Suosikki No 9, 1985.**
9. **Menneitten vuosikymmenten iskelmähurmuri Henry Theel keikkaili vielä 1980-luvun alussa.**
10. **O.K. N:o 10, 1983.**

Iguana, Havana Black, Peer Günt) yrittivät uutterasti itseään läpi ulkomaillakin. Osa tämän suunnan edustajista päätyi kuitenkin suomenkieliseen iskelmärockiin (=Tommi Läntinen)." (http://wwwedu.oulu.fi/muko/Ivakeva/afrohis/suompop.htm, Väkevä 1998, 21.9.2012.)

Miljoonasade perustettiin Jyväskylässä vuonna 1985. Jo ensialbumilla Pesuhuoneesta keittiöön (1987) oli Heikki Salon tekemä suurhitti Lapsuuden sankarille. "Lennä Juri Gagarin!" Yhtyeen muita kasarihittejä olivat mm. Ostarin helmi, Marraskuu ja Voipallo.

Vuonna 1987 kokoonpannun Leningrad Cowboys -yhtyeen jäsenistä suurin osa oli tuttuja Sleepy Sleepersistä. Leningrad Cowboysiin kuuluviksi heidät tunnisti uskomattoman pitkistä hiustötteröistään ja yhtä pitkälle ulottuvista kengänkärjistä. Poppoo sovitti uusiksi niin länsimaisia rock-klassikoita kuin slaavilaisia kansanlaulujakin ja teki myös omia kappaleita. Vuonna 1989 nähtiin Aki Kaurismäen ohjaama elokuva Leningrad Cowboys Go America.

Suomi-räppiä

Ensimmäinen suomalainen rap-levytys oli vuonna 1983 Art of Breeding -kokoelmalla ollut biisi I'm Young, Beautiful and Natural, jonka esitti General Njassa And His Lost Division. Njassa tunnettiin myös Musta Paraati -yhtyeen laulajana. Suomi-räpin ensimmäinen albumi taisi kuitenkin olla turkulaisen Pääkköset-yhtyeen levy Pääkköset vuonna 1989. Pääkkösten suurimmaksi hitiksi nousi Eläinrääkkäystä, jonka kertosäe "Tule apuun Anja" muistetaan yhä. Laulun Anja oli Turun kaupungin eläinsuojeluval-

- **Hector julkaisi yhdeksännen pitkäsoittonsa vuonna 1980. Linnut linnut -levyn jälkeen Hector ehti samalla vuosikymmenellä tehdä kuusi muutakin levyä: Eurooppa (1981), Hyvää yötä Bambi (1982), Hectorock II (1985), Nuku idiootti (1987), Hector (1987) ja Varjot ja lakanat (1988).**
- **Sig-yhtyeen ensimmäinen single Tiina menee naimisiin julkaistiin vuonna 1980.**
- **Kojon esittämä Nuku pommiin jäi ilman pisteitä Euroviisuissa vuonna 1982.**
- **Lapinlahden Linnut -yhtye perustettiin vuonna 1983.**
- **Mamban ensisingle oli Mitä yhdestä särkyneestä sydämestä/Anna minun olla vuonna 1984. Yhtyeen alkuperäinen nimi oli Terveisiä Päiväntasaajalta, mutta tuottaja Jaakko Salo vaihtoi sen Mambaksi.**
- **Suomen ensimmäinen cd-albumi, Riki Sorsan Kellot ja peilit, ilmestyi vuonna 1985.**
- **Tommi Läntisen luotsaama Boycott teki kaksi albumia: Boycott (1987) ja No! (1988). Hitti Gotta Rock löytyy ensimmäiseltä, samoin cover My Sharona.**
- **Kirkan ura lähti uuteen nousuun, kun hän voitti Syksyn Sävel -kilpailun reggae-vivahteisella Surun pyyhit silmistäni -kappaleella vuonna 1988. Kirka itse käytti laulusta sanontaa "murut pyyhit pöydältäni".**
- **Turun kaupunkifestivaali Down by the Laituri järjestettiin ensimmäisen kerran kesällä 1988.**
- **Kehonrakentajana palkintoja kerännyt Kike Elomaa julkaisi ensilevynsä Kesäkuu – kesäkuu vuonna 1989.**
- **Kata Kärkkäinen (nyk. Katariina Souri) esiintyi Playboy-lehden kuvissa vuonna 1988. Nakukuvilla julkisuuteen nousseelta Katalta ilmestyi seuraavana vuonna levy Your Love.**
- **Suomalaisartistin levy nousi ensimmäistä kertaa USA:n TOP 200 -listalle vuonna 1989. Sijalle 161 nousi Michael Monroen Not Fakin' It.**
- **Anneli Saariston esittämä La dolce vita nousi vuoden 1989 Euroviisuissa sijalle 7, mikä oli vuoteen 2006 saakka Suomen paras sijoitus suhteessa osallistujamaiden määrään.**

voja Anja Eerikäinen. Pääkkösten jälkeen Raptori ja MC Nikke T pääsivät vauhtiin vasta seuraavana vuonna, kun oli jo siirrytty uudelle vuosikymmenelle.

Ulkomailla

Vuonna 1978 ensilevynsä tehnyt The Police oli yksi 1980-luvun alun suosituimpia bändejä. Yhtye teki aluksi punk-henkistä musiikkia, mutta laulaja-basisti Sting (Gordon Sumner), kitaristi Andy Summers ja rumpali Stewart Copeland olivat aivan liian osaavia muusikoita, ja liian vanhojakin, jotta Policea olisi voinut pitää uskottavana punk-bändinä. Kun The Police keksi yhdistää musiikkiinsa reggae-soundeja ja Sting ryhtyi lauluntekijäksi, oma tyyli oli löytynyt. Police julkaisi viisi studioalbumia vuosina 1978–1983. Suuria hittejä olivat mm. Roxanne, Message in a Bottle, Don't Stand So Close to Me, De Do Do Do, De Da Da Da, Every Little Thing She Does Is Magic ja Every Breath You Take.

Irlantilainen U2 julkaisi ensilevynsä Boy vuonna 1980. U2 syntyi Dublinissa syksyllä 1976. Bändi oli tuolloin nimeltään Feedback, ja sen jäsenet olivat vielä koulupoikia. Joulukuussa oli bändin ensimmäinen julkinen esiintyminen koulun kykyjen-etsintäkilpailussa. Kymmenen minuutin mittainen keikka kuulemma kuulosti "aivan kauhealta", mutta pääasia oli, että yleisö diggasi. The Hype -nimellä yhtye osallistui Limerickissä kykyjenetsintäkilpailuun 17.3.1978 ja voitti koko kisan. Pian tämän jälkeen bändi otti käyttöön nimen U2, pääsi seuraavana vuonna tekemään ensisinglensä, ja loppu onkin historiaa. Suomessa U2:n ensimmäinen keikka oli Ruisrockissa 7.8.1982, jolloin varsinkin edellisenä vuonna ilmestyneen October-levyn avausraita Gloria jäi soimaan korviin. Yhtye julkaisi yhteensä seitsemän albumia 1980-luvun aikana ja teki useita isoja kiertueita.

Kun brittibändi Duran Duran julkaisi ensimmäisen albuminsa vuonna 1981, Dingosta ei Suomessa vielä tiedetty mitään. Niinpä tytöillä riitti mielenkiintoa näillekin kavereille: Simon Le Bon, Nick Rhodes, John Taylor, Andy Taylor ja Roger Taylor. Ainakin seuraavana vuonna ilmestynyt Rio-levy löytyi jo varmasti monen levyhyllystä. Hungry Like a Wolf!

Madonna julkaisi ensimmäisen levynsä Madonna vuonna 1982. Albumilta muistetaan hitti Holiday. Superhitti Like a Virgin oli Madonnan toisen levyn nimikappale vuonna 1984. Vuoden 1986 albumi True Blue oli huikea kansainvälinen menestys, jolta hiteiksi nousivat mm. Open Your Heart, Papa Don't Preach ja La Isla Bonita. Vuonna 1989 ilmestynyt Like a Prayer -albumi herätti kohua, mikä varmisti sinkkujulkaisujen nousun listojen kärkeen. Madonna osasi kohahduttaa jo tuolloin.

Keikuta ja keinuta

1980-luvun alussa Suomessakin villiinnyttiin Tiputanssista. Alkuperäinen kappale oli sävelletty Sveitsissä jo 1950-luvulla, mutta varsinainen maailmanhitti tanssista tuli, kun hollantilaisen De Electronica's -yhtyeen uusi versio pääsi radioaalloille. Suomessa siipiä räpyteltiin ja takapuolta keikuteltiin jopa presidentinlinnan itsenäisyyspäivän vastaanotolla. Vuosikymmenen lopulla jäykiksi väitettyjen suomalaisten lantiot keinuivat ranskalaisen popyhtyeen Kaoman Lambadan tahdissa.

Michael Jacksonin Thriller vuodelta 1982 oli levy, joka oli täynnä toinen toistaan suurempia hittejä: Billie Jean, Thriller, Beat It, Human Nature, Wanne Be Startin' Somethin', The Girl Is Mine. Ei ihme, että albumia on maailmanlaajuisesti myyty 110 miljoonaa kappaletta.

Princen vuosi oli 1984. Silloin elokuvateattereihin tuli Purple Rain, jossa Prince oli mukana The Revolution -yhtyeen kanssa, ja ilmestyi Princen elokuvaan tekemä soundtrack, joka nousi listoille ympäri maailman. Princen ura jatkoi nousukulkuaan albumi albumilta. Kriitikot pitivät Princen mestariteoksena vuonna 1987 ilmestynyttä tuplaa Sign o' the Times.

VIEREINEN SIVU:

1. **Monacon prinsessa Stephanie viritteli laulajan uraa vuonna 1986.**
2. **Saksalaisduo Modern Talking teki kuusi albumia 1980-luvulla. Suurimpia hittejä olivat You're My Heart, You're My Soul ja Cheri, Cheri Lady.**
3. **Artisteille lähetettiin edelleen fanipostia. Suosikki N:o1, 1989.**
4. **Vieläkö muistat Sabrinan Boys-renkutuksen ja Toy Boy:sta laulavan Sinitan?**
5. **Vuoden 1987 Super Hits 3 -kokoelmalla esiintyivät mm. Boy George, Gary Moore, Janet Jackson, Fine Young Cannibals sekä suomalaiset Gringos Locos ja Giddyups.**
6. **Aiemmin The Sun -lehden kolmossivun tyttönä tunnettu Samantha Fox julkaisi ensilevynsä vuonna 1986. Touch Me soi ahkerasti Suomenkin radiokanavilla. Ilta-Sanomat 6.7.2010.**
7. **Rick Astleyn vuonna 1987 julkaisema biisi Never Gonna Give You Up saa edelleen hyräilemään mukana.**

KUISTATKO NÄMÄKIN?

- ABC – Look of Love
- Big Country – Look Away
- Classix Nouveaux – Guilty
- Culture Club – Karma Chameleon
- Kajagoogoo – Too Shy
- Simple Minds – Don't You (Forget About Me)
- Spandau Ballet – Only When You Leave
- Steve Kekana – Raising My Family
- Suzanne Vega – Luka
- Talk Talk – It's My Life
- Tears For Fears – Everybody Wants to Rule the World
- Technotronics: Pump Up the Jam
- The Human League – Don't You Want Me

SINGLET	USA ALBUMIT	SINGLET
GIVE IT UP (–) KC and the Sunshine Band	1 SYNCHRONICITY (1) Police	1 EVERY BREATH YOU TAKE (1) Police
GOLD (–) Spandau Ballet	2 THRILLER (2) Michael Jackson	2 SWEET DREAMS (6) Eurythmics
LONG HOT SUMMER (–) Style Council	3 FLASHDANCE (3) Soundtrack	3 MANIAC (10) Michael Sembello
I'M STILL STANDING (–) Elton John	4 PYROMANIA (4) Def Leppard	4 SHE WORKS HARD FOR THE MONEY (8) D. Summer
CLUB TROPICANA (–) Wham	5 THE WILD HEART (5) Stevie Nicks	5 PUTTING ON THE RITZ (–) Taco
WINGS OF A DOVE (–) Madness	6 STAYING ALIVE (–) Soundtrack	6 IT'S A MISTAKE (–) Men At Work
EVERYTHING COUNTS (–) Depeche Mode	7 LET'S DANCE (6) David Bowie	7 STAND BACK (9) Stevie Nicks
ROCKIT (–) Herbie Hancock	8 KEEP IT UP (7) Loverboy	8 FASCINATION (–) Human League
RED RED WINE (–) UB40	9 SHE WORKS HARD FOR THE MONEY (–) D. Summer	9 I'LL TUMBLE 4 YA (–) Culture Club

O.K. N:o 10, 1983.

Lapualaisteinit luettelivat vuonna 1988 suosikeikseen seuraavat artistit: Mandy Smith, Bon Jovi, Billy Idol, Glenn Medeiros, Sabrina, Kim Wilde, Madonna, Whitney Houston, Kylie Minogue, Laserdance, Bananarama, Taylor Dayne, Belinda Carlisle, Aha, 5 Star, Tiffany, Radio Rama, John Farnham, John Lennon, Scorpions, Def Leppard. (Tiedot kouluaikojen slämäristä vuodelta 1988, Reetta Pihlajavirta.)

Metallia

Metallican esikoisalbumi Kill 'Em All julkaistiin vuonna 1983. Seuraavana vuonna ilmestyneeltä Ride the Lightning -levyltä julkaissut singlet For Whom the Bell Tolls, Fade to Black ja Creeping Death nousivat jo hiteiksi. Metallica oli pikkuhiljaa nousemassa kohti suurmenestystä, joka koitti vuonna 1990 ilmestyneen Metallica/ The Black Album -levyn myötä. Enter Sandman ja Nothing Else Matters olivat kappaleita, jotka jo kaikki tiesivät.

Iron Maidenista tuli yksi metallimusiikin menestyneimmistä yhtyeistä. Ensimmäisillä albumeilla (Iron Maiden 1980 ja Killers 1981) bändin laulajana oli Paul Di'Anno, kunnes Bruce Dickinson astui remmiin. Ensilevy Dickinsonin kanssa oli The Number of the Beast vuonna 1982. Klassikoksi muodostunut Run to the Hills

▲Taina ja Annamaija Rainbown konsertissa Helsingin jäähallissa 1983.

- **Ex-Beatle John Lennon ammuttiin vuonna 1980.**
- **Black Sabbathissa vaikuttaneen Ozzy Osbournen ensimmäinen soololevy oli Blizzard Of Ozz vuonna 1980.**
- **Mötley Crüen debyyttialbumi Too Fast for Love ilmestyi vuonna 1981. Myöhemmin, vuonna 1985, kappale Smokin' in the Boys Room oli kova.**
- **Bob Marley kuoli, ja nykypopparit Britney Spears ja Justin Timberlake syntyivät vuonna 1981.**
- **Maailman myydyin levy, Michael Jacksonin Thriller, ilmestyi vuonna 1982.**
- **Vuonna 1982 julkaistu albumi nimeltä 1999 oli Princen ensimmäinen suuri kaupallinen menestys kansainvälisillä markkinoilla.**
- **Jon Bon Jovin luotsaama Bon Jovi perustettiin vuonna 1983.**
- **Van Halenin tunnetuin hittisingle Jump julkaistiin joulukuun viimeisenä päivänä vuonna 1983.**
- **Tina Turner teki näyttävän paluun huipulle. Uusi upea ura käynnistyi sooloalbumilla Private Dancer vuonna 1984.**
- **Bruce Sprinsteenin vuonna 1984 julkaisemasta Born in the U.S.A. -albumista tuli Pomon uran menestynein.**
- **Brittiläisen Saden pehmeä ääni soljui suomalaisten korviin levyllä Diamond Life vuonna 1984. Varsinkin Smooth Operator soi radiokanavilla.**
- **Ensimmäinen uudenlainen, sittemmin suomalaisetkin tytöt laulullaan, tanssillaan ja söpöllä ulkonäöllään villinnyt poikabändi, New Kids On The Block, perustettiin Bostonissa vuonna 1984.**
- **Saksalainen Scorpions julkaisi Love at First Sting -levyn vuonna 1984 ja siltä nousivat hiteiksi kappaleet Love You Like a Hurricane ja Still Loving You.**
- **Frankie Goes to Hollywood teki kaksi albumia: Welcome to the Pleasuredome (1984) ja Liverpool (1986). Suurimpia hittibiisejä olivat Relax, Two Tribes ja The Power of Love.**
- **Pet Shop Boysin esikoinen Please tuli ulos vuonna 1986.**
- **Ruotsalaisen Europen The Final Countdown ilmestyi vuonna 1986.**
- **Guns N' Roses -yhtyeen vuoden 1987 debyyttilevyllä Appetite For Destruction oli kolme kovaa kipaletta: Welcome To The Jungle, Paradise City ja Sweet Child Of Mine.**
- **Terence Trent D'Arbyn ensimmäiseltä levyltä vuonna 1987 nousivat hiteiksi Dance Little Sister ja Sign Your Name.**
- **Australialaisen Midnight Oil -yhtyeen teki Suomessa tunnetuksi levy Diesel and Dust vuonna 1987. Varsinkin Beds Are Burning soi paljon.**
- **Tanita Tikaram julkaisi esikoisalbuminsa Ancient Heart vuonna 1988. Levyllä oli hänen tunnetuin kappaleensa Twist in My Sobriety.**
- **Sam Brownin Stop! oli iso hitti vuonna 1988.**
- **Kylie Minoguen ensilevy Kylie ilmestyi vuonna 1988. Laulajan varsinainen läpimurtohitti oli I Should Be So Lucky.**
- **Vanhat patut Bob Dylan, George Harrison, Jeff Lynne, Roy Orbison ja Tom Petty pistivät pystyyn The Traveling Wilburys -bändin ja tekivät Volume 1 -levyn vuonna 1988.**
- **Kanadalaisen Alannah Mylesin esikoislevyllä vuonna 1989 oli neljä isoa hittiä: Love Is, Lover of Mine, Still Got This Thing ja se suurin, Black Velvet.**

on siitä asti kuulunut Iron Maidenin konserttisetteihin.

Laulaja Ronnie James Dio perusti oman yhtyeensä vuonna 1982 erottuaan Black Sabbathista. Dio-yhtye levytti 1980-luvulla studioalbumit Holy Diver, The Last in Line, Sacred Heart ja Dream Evil. Jo esikoisella oli nimikappaleen lisäksi muitakin hittejä kuten Rainbow in the Dark ja Don't Talk to Strangers. Kun Dio esiintyi Helsingin jäähallissa huhtikuussa 1986, lavalla nähtiin myös lohikäärme. Dion lisäksi Suomessa vieraili pariinkin otteeseen myös Rainbow, jonka vuonna 1981 ilmestyneellä Difficult to Cure -albumilla oli superhitti I Surrender.

Yhdysvaltalainen Twisted Sister oli perustettu jo 1972, mutta ensimmäinen täysimittainen albumi ilmestyi vasta 1982. Sen myötä Dee Sniderin johtama hurjannäköinen yhtye alkoi saada faneja myös Euroopassa. Isoja hittejä olivat mm. I Wanna Rock, We're Not Gonna Take It ja Leader of the Pack.

Whitesnaken vuonna 1981 julkaistu Come an' Get It oli David Coverdalen yhtyeen siihen asti ilmestyneistä albumeista suurin menestys. Sinkkuina julkaistiin Don't Break My Heart Again ja Would I Lie to You.

Artistit hyvää tekemässä

Lähes neljäkymmentä brittiläistä ja irlantilaista artistia kerääntyi Bob Geldofin kutsumana studioon 25.11.1984 auttaakseen Etiopian nälänhädän uhreja. Hyväntekeväisyyssuperyhtye Band Aid levytti singlen, jonka A-puolelle tuli Geldofin ja Midge Uren laulu Do They Know It's Christmas ja B-puolelle kappale Feed The World. Kun single julkaistiin Iso Britanniassa neljän päivän kuluttua 29.11.1984, se ampaisi suoraan singlelistan ykköseksi. Jo ensimmäisen viikon aikana singleä myytiin miljoona kappaletta. Hyvän tekemisen into levisi, ja Yhdysvalloissa artistit levyttivät vastaavasti hyväntekeväisyyssinglen We Are The World, We Are The Children.

Band Aidia seurasi Bob Geldofin seuraava idea: Live Aid. Live Aid -hyväntekeväisyyskonserteilla kerättiin niin ikään rahaa Etiopian nälkää näkeville. Jättikonsertit järjestettiin 13.7.1985 Lontoon Wembleyllä (72 000 katsojaa) ja Philadelphian JFK Stadionilla (90 000 katsojaa) sekä mm. Moskovassa ja Sydneyssä. Televisiosta konsertteja seurasi yhteensä noin 1,5 miljardia katsojaa sadassa maassa.

» Palauta hetkeksi mieleesi JFK-stadion Philadelphiassa. Kello on 23. – 16 tuntia on kulunut siitä, kun Status Quo aloitti päivän Lontoossa kappaleella Rocking All Over The World. Nyt on finaalin aika. Richie aloittaa laulun We Are The World, We Are The Children ja yleisö huutaa innoissaan. Sitten Harry Belafonte tulee mukaan, ja Joan Baez, Madonna… Duran Duran, Mick Jagger, sitten Patti LaBelle, Tina Turner… Finaalia on harjoiteltu kiireesti lavan takana, mutta kukaan ei välitä vaikka laulu ei sujukaan ihan oikein., Nyt ei ole kysymys laulusta vaan juhlasta. Phil Collins hyppii ympäriinsä kuin ekstaasissa – hän on laulanut sekä Wembleyllä että Philadelphiassa lennettyään Atlantin yli Concordella. – – – Kun kaikki on ohi ja TV-satelliitit kytketty pois päältä, Etiopia-rahastoon on kertynyt yli 70 miljoonaa dollaria lisää – ja siitähän tuona heinäkuun päivänä oli kysymys." (Suomenkielinen mainosvyöte kirjaan The greatest show on earth Live Aid. Hillmore 1985.)

Elokuvateattereissa paljon katsottavaa

Pahaa oloa ja juppeja nuorisokuvauksissa

Täältä tullaan elämä! -elokuva tuli teattereihin vuonna 1980. Päähenkilö Jussin asu innoitti nuoret leikkaamaan farkkutakeistaan hihat irti, ja tarkkailuluokalla olemisesta tuli hetkeksi coolia. Elokuvassa soivat Maukka Perusjätkän Säpinää- ja Herneenpalot-kappaleet, ja vilahtaapa Maukka itsekin leffassa.

» Täältä tullaan elämä! on ehkä vieläkin paras läpileikkaus suomalaisista nuorista. Tietenkin kuvauksellisesti elokuva on vanhentunut. Tässähän käytetään paljon punk-/suomirock-skeneä, joka oli tuolloin valtavirtaa nuorison keskuudessa. Mitä itse henkilöhahmojen ajatuksiin ja tekoihin tulee, niin väitän, että ne ovat edelleen osittain ajankohtaisia. Mihinkään ei ole kadonnut se ryhmässä kaupungilla notkuminen, jolloin yksilön varmuus on timanttia, mutta joka rapisee kuin jäätynyt ruusunkukka, jos joutuu vastaamaan mielipiteistään yksin, ilman joukkonsa tukea. Silti jokaisessa ryhmän jäsenessä on oma persoonallisuutensa ja inhimillinen puolensa. Tätä myös Tapio Suominen haluaa elokuvassaan korostaa.– – – Elokuvassa nähdään, kun nuoriso notkuu epämääräisen, mutta siistin näköisessä rock-paikassa. Kyse on kuvausvuonna 1979 puretusta nuorten kokoontumispaikasta Kill Citystä, jossa bändit soittivat ja porukka viihtyi. Paikkaa olivat keskeisesti luomassa bändit Widows, Briard, Rock Boys ja Ducktails. Ensin mainittu Widowsin keikka keskeytyi muuten nolosti, kun Suominen toi Pelle Miljoonan paikalle ja kuvaukset oli

aloitettava välittömästä. Niin se auktoriteetti ja rahanvalta silloinkin määräsivät kaapinpaikan, vaikka oltiinkin tekemässä elokuvaa nuorten sorsimisesta ja pahasta olosta."

(Lainaus: Nimimerkki mauge, *Ehkä vieläkin paras läpileikkaus suomalaisista nuorista*, DVD-arvostelu leffatykki.com-sivustolla 29.1.2006.)

(Täältä tullaan elämä! (1980), ohjaus Tapio Suominen, pääosissa Esa Niemelä, Kati Outinen, Ola Johansson, Pertti V. Reponen, Rolf Labbart, Tony Holmström.)

Mikko Niskasen ohjaama Ajolähtö (1982) on tarina kolmesta pikkupaikkakunnan nuoresta miehestä, jotka armeija-ajan päättyessä etsivät omaa paikkaansa elämässä ja alkavassa aikuisuudessa. Juuso, Pyry ja Late päätyvät lähtemään autioituvalta kotiseudultaan paremman elämän perään Ruotsiin, Norjaan ja Etelä-Suomeen, mutta eivät osaa asettua oikein minnekään. Päähenkilöinä nähdään teatterikorkeakoululaiset Heikki Paavilainen ja Timo Torikka sekä amatöörinäyttelijä Tero Niva, jonka suoritusta verrattiin jopa Vesa-Matti Loiriin Niskasen 60-luvun elokuvassa Pojat.

» Elokuva piirtää tarkan kuvan 1980-luvun alun Suomesta, jossa punk oli vain pieni urbaani ilmiö suurten yhteiskunnallisten muutosten rinnalla. Nuoren polven maaltapako kiihtyi, juppi- ja junttikulttuurit alkoivat eriytyä tulo- ja koulutuserojen kasvaessa. Työttömyys kasvoi ja rakennemuutos ryöstäytyi käsistä." (http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/ajolahto, 19.10.2012.)

"Itken mieluummin Alfa Romeossa kuin Ladassa" oli Lauri Törhösen ohjaaman Insiders-elokuvan (1989) mainoslause, joka kiteytti aiheesta oleellisimman. Elokuvaa kuvattiin kesällä 1988 Helsingissä ja sen ympäristössä, ja mukana ovat juppielämän kliseisimmät tunnukset: kalliit puvut, urheiluautot, muskeliveneet ja Mobira Cityman -puhelimet. Välillä poiketaan kuntosalilla kirkkaan värisissä trikoissa. Tarinassa iltapäivälehden kesätoimittaja saa tehtäväkseen kirjoittaa henkilökuvan menestyneestä nuoresta liikemiehestä, ja pääsee mukaan tämän sisäpiirin juhliin. Alkoholin, kokaiinin ja seksin vauhdittamissa bileissä toimittajan nauhurille tallentuu jotain arkaluontoista. Musiikin elokuvaan teki Johnny Lee Michaels, joka 1990-luvun alussa tunnettiin myös Kata Kärkkäisen aviomiehenä.

Ne Kaurismäet

Veljekset Aki ja Mika Kaurismäki aloittivat elokuvauransa 1980-luvun alussa. Aki oli toisena käsikirjoittajana ja pääosan esittäjänä Mikan ohjaamassa Valehtelija-lyhytelokuvassa vuonna 1981. Veljekset tekivät yhteistyötä myös rock-dokumentissa Saimaa-ilmiö (1981) sekä Mikan ohjaamissa elokuvissa Arvottomat (1982), Klaani – tarina Sammakoitten suvusta (1984) ja Rosso (1985). Kaurismäkien yhdessä käsikirjoittama Arvottomat-elokuva on road movie, jossa Matti Pellonpään esittämä pikkurikollinen pakenee Volgallaan halki Suomen perässään pahiksia ja poliisikin. Elokuvan ensi-illasta tuli kuluneeksi tasan 30 vuotta 15.10.2012. "Aika rientää kuin hirvi."

» Arvottomista tuli nopeasti kulttielokuva, jonka vhs-kopiot kiersivät kädestä käteen, ja jonka repliikkejä osattiin ulkoa. Tänä päivänä teos on kiistaton klassikko. Se näytti suomalaiselle elokuvalle uuden suunnan ja tien kansainvälisille valkokankaille. Arvottomista alkoi komea kaari, joka johti Aki Kaurismäen twistiin Cannesin elokuvajuhlien punaisella matolla vuonna 2002." (Turun Sanomat 14.10.2012.)

Aki Kaurismäen ensimmäinen oma ohjaus oli vaatimattomasti Dostojevskin romaaniklassikkoon perustuva Rikos ja rangaistus vuonna 1983. Sitä seurasi Calamari Union (1985), jossa 15 Frankia ja yksi Pekka matkaavat Helsingin Kallion työläiskaupunginosasta kohti myyttistä Eiraa, josta ovat kuulleet vanhempiensa kertovan. Vuonna 1986 valmistunut rakkaustarina Varjoja paratiisissa aloitti "luuseritrilogian", kuten ohjaaja itse on sitä luonnehtinut. Trilogian muut elokuvat olivat Ariel (1988) ja Tulitikkutehtaan tyttö (1990). Klassikkotulkintoja taas jatkoi Hamlet liikemaailmassa (1987), joka oli suomalaisen juppiajan yritysmaailmaan sijoittuva versio William Shakespearen näytelmästä.

Mika Kaurismäen seuraavia ohjauksia olivat elokuvat Helsinki-Napoli – All Night Long (1987), Paperitähti (1989) ja Cha Cha Cha (1989). Helsinki-Napolissa pikkurooleissa esiintyvät myös elokuvaohjaajat Samuel Fuller ja Jim Jarmusch sekä laulaja-näyttelijä Eddie Constantine.

Elokuvatähtiä maailmalta

Vuosikymmenen lopulla lapualaisten 13-vuotiaiden tyttöjen ihailemia filmitähtiä olivat erityisesti Kuuman tanssin (Dirty Dancing) tähdet Patrick Swayze ja Jennifer Grey. Suosikkilistalle pääsivät myös John

Travolta ja Olivia Newton-John, Michael J. Fox, Tom Cruise, Sylvester Stallone ja Madonna. Parhaita elokuvia Kuuman tanssin lisäksi olivat Top Gun, La Bamba ja Can't Buy Me Love. (Tiedot kouluaikojen slämäristä vuodelta 1988, Reetta Pihlajavirta.)

Tom Cruise oli vuosikymmenen suosituimpia nuoria näyttelijöitä. Hän sai heti ensimmäisestä isommasta roolistaan, komediassa Riskibisnes (1983), Golden Globe -ehdokkuuden. Varsinainen kansainvälinen läpimurto oli elokuva Top Gun – lentäjistä parhaat vuonna 1986. Muita Cruisen elokuvia olivat Suuret setelit, Cocktail, Nuoret sankarit, Sademies ja Syntynyt 4. heinäkuuta, josta Cruise sai parhaan miespääosan Oscar-ehdokkuuden.

Seikkailu- ja tieteiselokuvia

Pieni kömpelö ruttunaama hurmasi elokuvayleisön vuonna 1982, kun Steven Spielbergin E.T. (the Extra-Terrestrial) pääsi valkokankaalle. Hieno tarina Elliott-pojan ja Maahan eksyneen E.T.-avaruusolennon ystävyydestä oli samalla hauska ja liikuttava. Tuolloin vasta 7-vuotias Drew Barrymore aloitti elokuvanäyttelijän uransa tässä elokuvassa.

Tähtien sota -tarina sai jatkoa kahden elokuvan verran. Vuonna 1980 ensi-iltaan tuli Imperiumin vastaisku ja vuonna 1983 Jedin paluu. Nykyään nämä kolme ensimmäisenä tehtyä elokuvaa tulkitaan osiksi neljä, viisi ja kuusi.

1980-luvun ensimmäinen James Bond -elokuva oli Erittäin salainen (For Your Eyes Only, 1981). Bondina jatkoi tässä ja kahdessa seuraavassa elokuvassa Roger Moore. Vuosikymmenen loppupuolella

Indiana Jones -elokuvat:

- **Kadonneen aarteen metsästäjät 1981**
- **Indiana Jones ja tuomion temppeli 1984**
- **Indiana Jones ja viimeinen ristiretki 1989**

Timothy Dalton teki kaksi Bondia. Hän päihitti televisiosankari Remington Steelenä tunnetun Pierce Brosnanin, jota vuonna 1986 veikkailtiin Sean Conneryn ja Roger Mooren seuraajaksi. Brosnan pääsi aloittamaan Bond-uransa vasta vuonna 1995.

Kahdeksankymmentäluvulla tehtiin kolme huikeaa Indiana Jones -seikkailua. Niistä ensimmäisen, Kadonneen aarteen metsästäjät (1981), esitteli O.K.-lehden Leffat-palstalla kukas muu kuin nyttemmin elokuvatuottajana tunnettu Markus Selin:

» **Elokuvahistorian suurin seikkailu?** Sellaiset nimet kuin Steven Spielberg ja George Lucas eivät ehkä tunnu tutuilta, mutta kun kerrotaan kaverusten aikaisemmista elävistä kuvista niin johan alkaa kello soida. *Tappajahai*, *Tähtien sota*, *American Graffiti*, *1941* jne.… Kaikki edellä mainitut lukeutuvat elokuvahistorian merkkiteoksiin.

ARNOLD SCHWARZENEGGERIN ELOKUVIA:

- Conan barbaari 1982
- Conan hävittäjä 1984
- Terminator – tuhoaja 1984
- Commando 1985
- Predator – saalistaja 1987
- Identtiset kaksoset 1988

Nyt mestariohjaajien tiedot ja taidot on yhdistetty ja tuloksena *Kadonneen aarteen metsästäjät*. Seikkailukertomus vanhaan hyvään tyyliin, jossa ei aikailla vaan toimitaan ensimmäisestä rainasta viimeiseen. Pääosassa Indiana Jonesina Harrison Ford ja tulossa on loppumatonta vauhtia, joka ei hidastu sekunniksikaan!" (O.K. N:o 5, 1981.)

Iso-Arskanakin tunnettu Arnold Schwarzenegger syntyi Itävallassa vuonna 1947, ja muutti Yhdysvaltoihin parikymppisenä urheilijanuorukaisena vuonna 1968. Schwarzenegger voitti viisi Mr. Universum ja seitsemän Mr. Olympia -titteliä kehonrakennuksessa ennen näyttelijänuraansa. Hänen Hollywood-läpimurtonsa oli elokuva Conan barbaari vuonna 1982. Suurin menestys oli kuitenkin James Cameronin ohjaama Terminator – tuhoaja vuonna 1984. "I'll be back."

Ghostbusters – Haamujengi, Riiviöt (Gremlins) ja musikaali Pieni kauhukauppa olivat kaikki hauskoja, vauhdikkaita ja vain pikkuisen pelottavia elokuvia. Haamujengistä tehtiin myös animaatiosarja. "Who ya gonna Call? – Ghostbusters!"

Paluu tulevaisuuteen -elokuvissa (1985, 1989 ja 1990) nuori Marty McFlyn pääsi tiedemiesystävänsä Emmett "Doc" Brownin virittämän DeLoreaninsa kanssa vauhdikkaille aikamatkoille niin menneisyyteen kuin tulevaisuuteenkin.

Vuoden 1989 suurin leffatapaus oli ehdottomasti Tim Burtonin ohjaama Batman. Michael Keaton Bruce Waynena/Batmanina ja Jack Nicholson Gotham Citya uhkaavana Jokerina olivat aikamoinen

Suosittuja elokuvia olivat mm.

Fame 1980 Hohto 1980 • Imperiumin vastaisku (Star Wars Episode V) 1980 Kuin raivo härkä 1980 Asfalttisoturi – Mad Max 2 1981 Ihmissusi Lontoossa 1981 Kadonneen aarteen metsästäjät 1981 Blade Runner 1982 • Blade Runner – Directors Cut 1982 • Blade Runner – The Final Cut 1982 • E.T. 1982 Evil Dead – Kauhun riivaamat 1982 Fanny ja Alexander 1982 Star Trek II – Khanin viha 1982 The Thing – "Se" jostakin 1982 Jedin paluu (Star Wars Episode VI) 1983 • Riskibisnes 1983 Scarface – arpinaama 1983 Flashdance (1983) Breakdance (1984) • Ghostbusters – Haamujengi 1984 • Indiana Jones ja tuomion temppeli 1984 Riiviöt (Gremlins) 1984 • Once Upon a Time in America – Suuri gangsterisota 1984 • Paluu tulevaisuuteen 1985 • Aliens – paluu 1986 Blue Velvet – ja sinisempi oli yö 1986 • Down by Law 1986 • Hannah ja sisaret 1986 • Pieni kauhukauppa 1986 • Platoon – nuoret sotilaat 1986 • Stand by me – Viimeinen kesä 1986 • Top Gun – lentäjistä parhaat 1986 • Can't Buy Me Love 1987 • Evil Dead 2 1987 • Full Metal Jacket 1987 • Kuuma tanssi 1987 Kyttäyskeikka 1987 • La Bamba 1987 • RoboCop 1987 • Kala nimeltä Wanda 1988 • Karhu 1988 Maa aikojen alussa 1988 • Sademies 1988 • Indiana Jones ja viimeinen ristiretki 1989 • Paluu tulevaisuuteen II 1989 • Batman 1989

taistelupari. Suomessakin elokuvateatterit oli täytetty synkällä Gotham City -rekvisiitalla, ja Batman-oheistuotteita kaupattiin joka puolella. Elokuvan musiikin teki 1980-luvulla komean musiikkiuran luonut Prince.

» Batman, goottihenkisen Gotham Cityn synkkä öinen kostaja. Tim Burton, goottihenkisten elokuvien synkkä ohjaaja. Jack Nicholson, virnistelevää psykopaattia loistavasti näyttelevä virnistelevä psykopaatti. Klassikko on kasassa." (Nimimerkki Saisinkolimonadin 15.6.2008, www.leffatykki.com/elokuva/batman–1989, 15.11.2012.)

▲ O.K. N:o 10, 1983.

- **Disneyn animaatioelokuvia nähtiin 1980-luvulla viisi uutta: Topi ja Tessu (1981), Hiidenpata (1985), Basil Hiiri – Mestarietsivä (1986), Oliver ja kumppanit (1988) ja Pieni merenneito (1989). Pieni merenneito palkittiin parhaan laulun ja parhaan alkuperäismusiikin Oscareilla.**
- **Elokuvaohjaaja Alfred Hitchcock kuoli vuonna 1981.**
- **Suomalaisten rakastama elokuvatähti, iki-ihana Tauno Palo, kuoli vuonna 1982.**
- **Renny Harlinin esikoisohjaus Jäätävä polte -elokuva tuli ensi-iltaan vuonna 1985.**
- **Rauni Mollbergin ohjaama uudelleenfilmatisointi Väinö Linnan Tuntematto-masta sotilaasta valmistui vuonna 1985. Elokuvaa tehtiin neljä vuotta, ja valmistuessaan se oli 14 miljoonan markan budjetillaan kaikkien aikojen kallein suomalainen elokuva.**
- **Madonna näytteli vuonna 1985 elokuvassa Missä olet, Susan? Samana vuonna Madonna solmi näyttelijä Sean Pennin kanssa avioliiton, joka päättyi eroon jo vuonna 1989.**
- **Entinen lapsitähti Tatum O'Neal avioitui tuittupäänä tunnetun entisen tenniksen maailmanmestarin John McEnroen kanssa vuonna 1986.**
- **Die Hard – Vain kuolleen ruumiini yli (1988) oli ensimmäinen Die Hard -elokuva. Elokuvan ohjasi John McTiernan. Päähenkilöä etsivä John McClanea tässä, kuten muissakin sarjan elokuvissa, näytteli Bruce Willis. Die Hard 2 -elokuvan vuonna 1990 ohjasi Suomen oma poika Renny Harlin.**
- **Kuka viritti ansan, Roger Rabbit oli vuonna 1988 elokuva, joka uudella tekniikalla yhdisti sujuvasti animoituja hahmoja ja ihmisnäyttelijöitä.**
- **Pekka Parikan ohjaus Talvisota (1989) perustui Antti Tuurin samannimiseen romaaniin. Elokuvasta tuli aikansa katsotuin kotimainen elokuva ja se palkittiin kuudella Jussilla. Samuli Edelmann teki elokuvassa ensimmäisen isomman valkokangasroolinsa sotamies Mauri Haapaluomana.**
- **Vuonna 1989 Suomessa nähtiin Maa aikojen alussa -animaatioelokuva, jonka tuottajia olivat George Lucas, Steven Spielberg ja Don Bluth. Apatosaurus Pikkutassusta ja hänen hirmuliskoystävistään kertova seikkailu aloitti kokonaisen elokuvien sarjan.**

Televisiossa menestyssarjoja, sketsejä ja kisailuja

Dallasia ja Dynastiaa katsottiin läpi vuosikymmenen. Ewingin perheen öljybisnes- ja ihmissuhdesotkuja saatiin seurata televisiosta kaikkiaan 13 tuotantokautta, vuodet 1978–1991. Iltapäivälehdissäkin kyseltiin kuka ampui J.R.:n, ja työpaikkojen kahvipöydissä hämmästeltiin miten Bobby yhtäkkiä ilmestyi suihkusta kokonaisen kauden jälkeen. Denveriläisestä Carringtonin öljysuvusta kertovaa värikästä Dynastia-sarjaa tehtiin sitäkin pitkään, vuosina 1981–1989.

Miami Vice -sarjassa näyttelevä Don Johnson sai tyttöjen sydämet väräjämään, ja kaipa etsivänsarja nopeine autoineen ja kauniine naisineen oli poikienkin mieleen. Johnson teki myös kaksi levyä, joista vuonna 1986 ilmestyneen Heartbeatin nimibiisi nousi kuudenneksi Billboard Top 100 -listalle.

- Mainostelevisio aloitti omat Kymmenen Uutisensa 1.9.1981. Jo seuraavana vuonna lähetyksen loppuun liitettiin tavaramerkiksi muodostunut ”uutiskevennys”.
- Tekstitelevisio otettiin käyttöön vuonna 1981.
- Pohjoismaiden ensimmäinen aamu-tv, Mainostelevision Huomenta Suomi aloitti lähetykset 1.12.1989.

Yhtä lailla tyttöjen sydämet sykkivät Taisteluparin komealle James Dempseylle, ja eivätköhän pojat pitäneet Harriet Makepeacea aikamoisen viehättävänä tapauksena. Taisteluparia tehtiin vuosina 1984–1986. Sarjan tähdet Michael Brandon ja Glynis Barber rakastuivat oikeassakin elämässä ja menivät naimisiin vuonna 1989.

Yhdysvaltalainen Hill Street Blues oli uudenlainen poliisisarja, jossa kamarilla oltiin karunlaisissa tiloissa, eivätkä poliisit itsekään vaatteilla koreilleet. Jaksoissa ei näytetty pitkiä takaa-ajoja eikä turhaa räiskintää, ja muriseva macho Mick Belkerkin soitti joka ilta kiltisti äidilleen. Poliisipäällikkö Frank Furillon ja puolustusasianajaja Veronica Hamelin suhteen kehittymistä seurattiin roistojen kiinniottamisen ohessa.

» Yhtä vanha kuin meidän faija. Ilmestyy tv-ruutuihin joka toinen viikko. Frank Furillo. Hill Street Bluesin poliisipäällikkö. Makea kuin hillo, sanovat tytöt. Ihmeiden aika ei ole ohi. Keski-ikäinen ukkeli on yhtäkkiä stara alle kaksikymppisten joukossa.” (Marko Lysmä, OK N:o 10, 1983.)

Konnankoukkuja kahdelle -sarjassa (Moonlighting) oli iihana Bruce Willis ja kaunis Cybill Shepherd, joiden roolihahmojen, Maddien ja Davidin, välillä kipinöi Blue Moon -etsivätoimistossa. BBC:n Bergerac-sarjassa päästiin Jerseyn saarelle seuraamaan komean etsivän, Jim Bergeracin, elämää.

Vuodesta 1984 suomalaiset pääsivät tutustumaan Ritari Ässään (David Hasselhoff) ja hänen paljon fiksumpaan Kitt-autoonsa. Ihmemies Mac Gyver taas pärjäsi omillaankin, ja järjesti roistot kiikkiin vaikka purukumin avulla. MacGyverin etunimi pysyi salassa aina seitsemännelle tuotantokaudelle saakka. Ja se on siis Angus.

Robin – Sherwoodin sankari (Robin of Sherwood) oli Robin Hoodista kertova hieno brittisarja. Sarjan päähenkilö vaihtui kahden ensimmäisen tuotantokauden jälkeen. Alussa tumman ja komean Michael Praedin esittämä Robin Hood eli Robin Loxley oli joukkojen johtaja. Kolmannella kaudella sheriffin surmaaman Robinin korvasi Robert Huntington, jota esitti vaalea ja komea Jason Connery. Sarjan upean musiikin teki irlantilainen yhtye Clannad. Musiikki julkaistiin Legend-albumilla vuonna 1984.

Brittiläinen televisiosarja Safiiri ja Teräs oli pakko katsoa, vaikka pelottavimmat kohtaukset jäivät lähtemättömästi mieleen. Safiiria esitti Joanna Lumley ja Terästä aiemmin näkymättömänä miehenä tunnettu David McCullum. Suomessa sarjaa seurattiin vuosina 1982–1984.

» Oli pelottava, muistan sen alun hyvin missä ne alkuaineet leijaili ja yhden jakson, missä joku paha varjo meni Safiirin sisään ja sen silmien valkuaiset muuttui kauttaaltaan mustiksi. Oli kamalan pelottava juttu.” (www.vauva.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/1277746/muistatteko_tvsarjan_safiiri_ja_teras, 21.11.2012. 24.10.2012.)

Fame-sarjaa tuotettiin Yhdysvalloissa vuosina 1982–1987. Vauhdikkaassa sarjassa seurattiin New York City High School for the Performing Arts -koulun kuuluisuuteen

Katsoitko näitä?

- **Valehtelijoiden klubi (1981–1983), steppaava Heguli ja valehtelevat klubilaiset.**
- **Hukkaputki (1981–1983), satiiria politiikasta ja julkisuuden henkilöistä.**
- **Veli puolikuu (1983–1984), pääsiäishanukasta ei voi unohtaa sen kerran nähtyään.**
- **Mutapainin ystävät (1984–1985), mutapainia valintamyymälän varastossa.**
- **Älywapaa Palokunta (1984–1985), "Onks Viljoo näkyny?"**
- **Soitinmenot (1985–1987), Unelma Suolle, Pastori Silli ja Uffa Hintman. "Uffaffaa."**
- **Tabu (1986–1987), ryhmäteatterilaiset vapaina.**
- **Fakta homma (1986–1987), ihanat Pirre ja Heka Kaasinen sekä Hansu ja Aulis Kaakko.**
- **Hymyhuulet (1987–1988), "Turo on helkama, helkama, helkama…"**
- **Vesku Show (1988–1991), Voihan jummi-jammi ja pim peli pom.**
- **Pulttibois (1989–1991), "Apuva!" "Kikkeliskokkelis!" "Sul on mun luonto."**

tähtäävien oppilaiden ja heidän opettajiensa elämää. Sarja perustui vuonna 1980 nähtyyn Fame-elokuvaan.

Lapualaiset teinitytöt pitivät televisiosarjojen parhaina näyttelijöinä Robin Hoodia esittävää Jason Connerya, Konnankoukkuja kahdelle -sarjan Bruce Willisiä sekä Bill Cosbya. (Tiedot kouluaikojen slämäristä vuodelta 1988, Reetta Pihlajavirta.)

Bill Cosby Showta katsoi koko perhe. Sarjassa Bill Cosby velmuili Huxtablen perheen lääkäri-isänä. Kate ja Allie taas olivat yksinhuoltajaäitejä ja hyviä ystäviksiä, jotka asuivat kimppa-asunnossa lastensa kanssa. Sarja oli tuotantomaassaan Yhdysvalloissa yksi 1980-luvun suosituimmista sarjoista. Hurmaavat Tyttökullat Dorothy, Rose, Blanche ja Sophia asustivat Miamissa niin ikään kimppakämpässä. Sarjaa kuvattiin vuosina 1985–1992. Vuosikymmenen loppupuolella alkanutta amerikkalaista Kolkyt ja risat -sarjaa kiitettiin älykkäästä käsikirjoituksesta ja uskottavista roolihahmoista. Philadelphiassa asuvien kolmikymppisten ystävysten elämään mahtui niin pikkulasten vanhempien arkea, urakuvioita kuin sinkkujen deittailuakin.

Entä muistatko vielä suositun lakisarjan alun? Tunnusmusiikki alkaa soida ja auton takaluukku kolahtaa kiinni. Rekisterikilvessä lukee LA LAW. Asianajotoimistoon sijoittuva L.A. Law -sarja oli aikansa suosituimpia sarjoja Yhdysvalloissa ja usealla Emmy-palkinnolla palkittu. Sarjaa tehtiin vuosina 1986–1994.

Kotimaisia viihdeohjelmia

1980-luku oli kotimaisten sketsiohjelmien kulta-aikaa. Ohjelmissa nähtiin tuttuja hauskuuttajia, mutta myös uudempia kasvoja kuten Pirkka-Pekka Petelius, Aake Kalliala, Kari Heiskanen, Ilkka Heiskanen, Ville Virtanen, Antti Raivio, Taneli Mäkelä, Eija Vilpas, Lasse Karkjärvi, Riitta Havukainen, Pertti Sveholm, Vesa Vierikko, Maija Leino ja Mikko Kivinen.

Uusi, värillinen Spede Show (1984–1987) toi ruutuihin mm. hyvin vihaisen Nasse Sedän, Mänttien TV-aseman juontajat Auvon ja Kultsin, hehkeän Tyyne Syväskokko-Lipastin, laulaja Jean-Pierre Kuselan ja pikkupojat Maken, Väken ja Kaken. Ere Kokkosen ohjauksessa syntyivät myös Auvo ja Kultsi -elokuva Hei kliffaa hei sekä elokuva Pikkupojat.

Tankki täyteen -sarjasta tuttu poliisi Artturi Reinikainen sai vuonna 1982 oman sarjansa, jossa tutustuttiin hänen kollegoihinsakin.

Uusi Hittimittari-ohjelma keräsi tv:n ääreen iskelmä- ja rock-musiikista innostuneet. Hittimittarissa esitettyjä musiikkivideoita arvioivat yleisöraadit ravintoloissa eri puolilla Suomea. Ohjelmaa esitettiin vuosina 1984–1988, ja sen juontajana oli ensin Timo T.A. Mikkonen ja sittemmin Mikko Alatalo.

» Jees. Hittimittarista aloitin videopiisien nauhoitukset. Nykyään löytyy n. kahdeksan VHS-nauhaa, pääosin kasaria (sitä parasta). Timo T A Mikkonenhan tuota juonsi osittain. Kuka oli se toinen? Lauantaisin tuli myös Lauantaitanssit jota aina innolla katsoin, varsinkin puolessa välissä esitettävää "Diskokappaletta". Heikki Hietamies oli elementissään. Sunnuntaisin Toivotaan Toivotaan. Juontajina ihqu Pia Määttä(nen?) ja Jukka Virtanen. Musiikkiohjelmista vielä Soitellaan Soitellaan (?) oli yksi jota seurasin. Markus Similä (?)

TIESITKÖ TÄMÄN?

Napakymppi-ohjelmat nauhoitettiin jopa puoli vuotta ennen esityspäivää, mistä aiheutui toisinaan tahattomia lipsahduksia. Toukokuussa 1986 esitetyssä jaksossa Salmelainen mm. kehui matkakohteena olevaa Kiovaa loistavaksi kaupungiksi, vaikka oikeassa elämässä sen lähistöllä Tshernobylissa oli juuri edellisellä viikolla tapahtunut vakava ydinvoimalaonnettomuus.

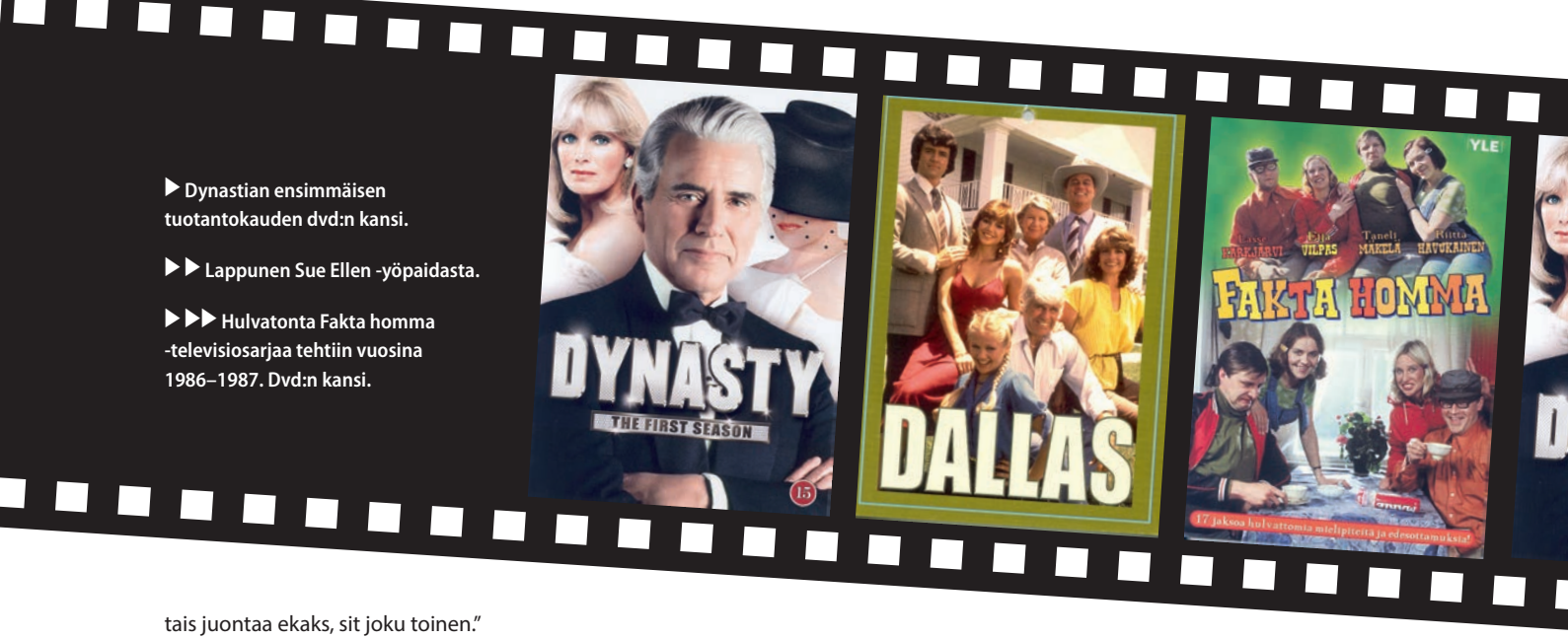

▶ Dynastian ensimmäisen tuotantokauden dvd:n kansi.

▶▶ Lappunen Sue Ellen -yöpaidasta.

▶▶▶ Hulvatonta Fakta homma -televisiosarjaa tehtiin vuosina 1986–1987. Dvd:n kansi.

tais juontaa ekaks, sit joku toinen." (Nimimerkki ramram 31.10.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–10.html, 7.11.2012.)

Heippa! Riitta Väisäsen juontamaa Kymppitonni-kisailuohjelmaa seurattiin vuodesta 1985 aina vuoteen 2005 saakka. Tekipä Kymppitonni vielä myöhemminkin comebackin.

Kari Salmelaisen juontamassa Napakympissä neiti tai herra X koetti kysymyksiä esittämällä selvittää kuka kolmesta sermin takana istuvasta ehdokkaasta olisi mieluisin. Pariskunta pääsi sitten yhdessä ulkomaan- tai kotimaanmatkalle riippuen siitä, miten sopiviksi ehdokkaat valinnut tietokantaohjelma heidät luokitteli toisilleen. MTV:n Napakymppiä seurattiin lauantai-iltaisin vuodesta 1985 lähtien.

Lapinlahden Lintujen sketsisarja Seitsemän kuolemansyntiä esitettiin TV1:ssä syksyllä 1988. Sarjassa nähtiin mm. kummasti Napakymppiä muistuttava ohjelmaformaatti Napalanko. Mieleen jäivät myös laulut Pentti polttaa taloja, Älä pure mun ananasta ja Paarma-tango.

Urheilumuistoja

- **Lake Placidin talviolympialaiset 1980 jäivät mieliin Juha Miedon katkerasta sadasosasekunnin häviöstä Ruotsin Thomas Wassbergerille 15 kilometrin hiihdossa.**
- **Keke Rosberg voitti F1-mestaruuden vuonna 1982, ensimmäisenä pohjoismaalaisena.**
- **Matti Nykänen voitti 18-vuotiaana MM-kultaa Holmenkollenin suurmäessä vuonna 1982.**

Tiesitkö tämän?

Belgialaisen sarjakuvapiirtäjän Peyon (Pierre Culliford) luomat smurffit tunnettiin Suomessa 1970-luvun sarjakuva-albumeissa nimillä muffet ja strumffit. Smurffit-nimi vakiintui vasta 1980-luvun alussa.

Lasten uudet sarjat

Lapset singahtivat television ääreen kuullessaan tutun tunnuslaulun. Seurattiin itävaltalais-japanilaisena tuotantona tehtyjä animaatiosarjoja Tao Tao, pieni pandakarhu, Maija Mehiläinen ja Peukaloisen retket.

Pienet siniset smurffit smurffasivat omassa piirrosanimaatiossaan television Pätkis-ohjelmassa. Smurffit elelivät paikassa nimeltä Taivaanäärelä ja taistelivat Suursmurffinsa johdolla pahaa Gargamel-velhoa ja tämän Rontti-kissaa vastaan. 1990-luvulla alkoi ilmestyä Smurffit-lastenlevyjä, joilla smurffit laulavat päivän hittejä omilla smurffimaisilla sanoituksillaan.

» Ruudusta ja sen jälkeen NonStopista luettiin STRUMFFIEN seikkailuista. Silloin ei todellakaan smurffattu eivätkä ne

”laulaneet” kimeällä äänellä hittijollotuksia.” (Nimimerkki redcat 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

TV-mainokset

Mainostelevision ns. mainospöllö oli 1980-luvulla sininen. Televisiomainokset alkoivat olla elokuvamaisia, ja niiden laulut olivat pahemmanlaatuisia korvamatoja. Tarttuvimmat mainoslauseetkin jäivät elämään vuosikausiksi.

MUISTATKO MITÄ NÄMÄ MAINOSTIVAT?

1. ”Aina kun mä maitoo juon, mä muistan sut ja hetken tuon, kun sulle sanoin näkemiin, lähdin maalta kaupunkiin.”
2. ”Mä oon rekkamies… Hei rekkamies, mikä pitää miehen tiellä?”
3. ”Sinäkö se oot? Niin monen vuoden jälkeen muistatko mua?”
4. ”Taitaa tyttö tietää, että olis seinän takana patukkaa tarjolla.”
5. ”Kun kurkku on karhee, ei juttu luista, kun nenää tukistaa, on järki puissa. Kutsu silloin Proffa apuun, Proff, se on raikkaan makuun, – –.”
6. ”Ensin on niin anista, niin anista ja sitten tulee niin lakua, niin lakua.

VASTAUKSET:
1. VALIO
2. ELOVENA-KAURAHIUTALEET
3. FAZERINA-SUKLAAPATUKKA
4. TUPLA-SUKLAAPATUKKA
5. PROFF-VRTTIKURKKUKARAMELLI
6. LONTOON RAE

Radioaalloilla rockia ja paikallista toimintaa

Ensimmäinen säännöllinen rockohjelma Rockradio aloitti Yleisradion rinnakkaisohjelmassa vuonna 1980. Rockradion lähetykset alkoivat maanantaisin ja keskiviikkoisin juuri siihen aikaan iltapäivällä, että koulusta oli kiire kotiin kuuntelemaan ohjelmaa. Piti myös virittää kasettinauhuri valmiiksi siltä varalta, että soitettaisiin jotakin, joka olisi pakko saada talteen. Ja aina toimittajat puhuivat osittain biisien päälle!

» Kaksi radiokanavaa, jotka lopettivat ohjelman klo 24.00 Maamme-lauluun aloittaakseen taas aamulla klo 5.30 Sävelradiolla ja Aamujumpalla. Tunnin mittaisessa Rockradiossa soitettiin mummojen paheksumaa saastaa muutamana päivänä viikossa.” (Nimimerkki teemu73, 28.10.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» Jep, sormi record-napilla ja kirottiin kun juontaja mölötti kappaleen lopun päälle. Eikös radiosta tullut myös Rokkivekkari ja Nuorten sävellahja.” (Nimimerkki Dick Slasher, 28.210.2008, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

» Rokkivekkari, Jake Nymanin samettinen graniittiääni. Nuorten sävellahja, haaste kaipauksen hinnalla ja biisitoivomus. Joo, kyllä se oli kuvioissa, mutta jotenkin taisi osaltaan lipsua tuonne iskelmän puolelle isoveljensä Sävellahjan tapaan. Rockradio oli kuitenkin oikeasti ajassa kiinni oleva toimitettu rock-ohjelma puhemateriaaleineen, eikä mikään levykaruselli.” (Nimimerkki Yläpesä 28.10.2012, http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.)

O.K.-lehden kyselyssä selvisivät vuoden 1983 suosituimmat radioäänet:

» OK:n lukijat ovat jälleen puhuneet: Penäsimme kuumissa kesäkisoissamme Suomen nastointa radioääntä. Tuloksen saattoi miltei arvata etukäteen. Outi Popp on pop, vaikka piiloutuukin nimimerkin taakse. Ääniä sateli tiuhaan tahtiin, ja Tapani Ripatin oli suosiolla tyytyminen kakkostilaan. Kolmoseksi nousi Säviksen Heidi, sukunimeltään Seppälä. Seuraavaksi eniten hajaääniä keräsi toinen rockradiolainen Jake Nyman.” (OK N:o 10, 1983.)

Vuonna 1985 Yleisradion monopoliasema murtui, kun valtioneuvosto myönsi ensimmäistä kertaa toimilupia yksityisille radiotoiminnan harjoittajille. Vuoden aikana eri puolilla Suomea aloitti toimintansa yhteensä 19 paikallisradiota. Eniten huomiota sai Helsingin Lepakossa toiminut

rinko nousee ja laskee: Heisinki 40, Oulu 4.31 ja 22.14, Utsjoki 3.16

Anneli Sauli, näyttelijä, s. 1932
Pekka Laitinen, muusikko, s. 1946

Radio

1-VERKKO
5.30 Sävelradio. **6.00** Sää, uutiset. **6.05** Hubert Parry: Neljä pientä kappaletta viululle ja pianolle. **6.15** Aamujumppa. Hilla Blomberg. **6.20** Aamuvartio. Sairaalasielunhoidon johtaja Erkki Kokko, Helsinki. **8.25** Varhaiskonsertti. 1) Hans-Christian Lumbye: Columbine, polkkamasurkka. 2) Clara Schumann (Goethe): Das Veilchen (Orvokki). 3) Jean Françaix: Serenadi kuudelle sellolle. 4) Adam Andrejewski: Burleski viululle ja pianolle. 5) Joseph Haydn: Presto-osa jousikvartetosta nro 4 d-molli op. 9. 6) Christoph Willibald Gluck: Öresteen aaria. 7) Herbert Clarke: Loistokas kapriisi. **8.55** Aamuvihje. **7.00** Sää, uutiset, aamun peili. **7.15** Säveltuokio. **7.35** Hartaita säveliä. **8.05** Aamun peili. **8.15** Sää, tiedotuksia, päivän ohjelma. **8.30** Siirtolaisnaisten Toveritar-lehti 1911–1930. Kanadansuomalainen Tarpu Lindström-Best kertoo. Haastattelijana Asta Heickell. **9.10** Aamukonsertti. Jean-Henry d'Anglebert (1635–1691): Kolmas sarja cembalolle; Monsieur de Chambonnièresin muistolle (Kati Hämäläinen). François Couperin (1668–1733): Kaksi [illegible]: Magnificat, O misterium [illegible]eldman ja Isabelle Poulenars, [illegible]oraano, Gregory Reinhart, barito-

nro 6 B-duuri. 23.45 Wolfgang Amadeus Mozart: Sinfonia nro 31 D-duuri. **24.00** Uutiset. **0.05** Maamme.

2-VERKKO
5.30 Sävelradio. **6.00** Sää, uutiset. **6.05** Kevyesti keskiviikkoon. Anneli Vehkoo. **7.00** Sää, uutiset, aamun peili. **7.15** Kevyesti keskiviikkoon jatkuu. **8.00** STT:n uutiset. **8.05** Aamun peili. **8.15** Salamaja saarella. Tarinoita vesistä, valtameristä, löytöretkistä ja etäisistä maista. **8.30** Sävelradio. **9.00** Elämän sävel 8008. Haastekonsertti Afrikan lasten hyväksi. Toimittajina Johanna Särkesalo ja Pentti Kemppainen. **10.00** Sää ja uutiset. **10.05** Tänään 10.05. **11.00** Kotimainen puolituntinen. **11.30** Uutiskatsaus. **11.40** Aluekatsaus. **11.50** Kevyesti keskellä päivää. **12.25** Radio tiedottaa. **12.30** STT:n uutiset. **12.40** Kesäpakina. Antero Alpola. **12.45** Sävelradio. **13.30** Avaruusasiaa. Maija Typpi. **13.50** Viikon luontoääni. Heikki Vasamies: (Toinen lähetys). **14.00** Tänään iltapäivällä. **15.00** Uutiset. **15.05** Tänään iltapäivällä. **16.00** Uutisraportti, sää. **16.10** Rockradio. Jukka Haarma ja Hannu Blommila. **17.20** Aluеuutiset. **17.30** Uutiset, päivän peili, sää. **18.00** Rockradio jatkuu. **19.00** Suomi–Ruotsi-jatkopallomaaottelu. Selostajana Raimo Häyrinen. (Helsinki, Olympiastadion). **20.50** Maailmalla soi. **21.00** Urheiluradio. **21.10** Jazzradio. **21.10** Suo-

◀ Seura 1.8.1986.

Radio City. Vapunaattona tulleen Radio Cityn ensimmäisen lähetyksen juonsi aiemmin Rockradiosta tuttu toimittaja Outi Popp.

Yleisradio teki Douglas Adamsin Linnunradan käsikirja liftareille -kuunnelmasarjasta 12-osaisen suomenkielisen version, jota esitettiin vuosina 1984–1985. Gösta Sundqvist esittää taas oli Göstan ja kumppaneiden ensimmäinen radiohupailuohjelmasarja ja pyöri vuosina 1988–1990.

Lehtiä ja sarjakuvia

Sarjakuvista pitivät pintansa vanhat suosikit *Aku Ankka*, *Tenavat*, *Asterix*, *Lucky Luke*, *Ahmed Ahne* ja *Tintti*. Tintin luoja Hergé kuoli vuonna 1983. Uusi tuttavuus oli Jim Davisin vuonna 1978 piirtämä laiskanpulskea kissahahmo *Karvinen*, joka vuodesta 1984 lähtien seikkaili Suomessa omassa lehdessään ja sarjakuvapokkareissa. Pienten lasten omia sarjakuvalehtiä olivat television piirrossarjoihin liittyvät Maija Mehiläinen ja Peukaloisen retket.

Heppahöperöiden suosikki oli *Hevoshullu*-lehti, jossa esiintyivät mm. Niemelän tytöt ja Polle. Vuonna 1983 alkoi ilmestyä toinen hevostyttöjen lehti *Villivarsa*. Tytöt lukivat myös *SinäMinä*-lehteä. *Pahkasian* huumori upposi hyvin myös poikiin.

Suosikki oli tietysti vakiolukemistoa, ja keskiaukeamajulisteilla tapetoitiin oman huoneen seinät. Suosikin sivuilta löytyi myös Mauri Kunnaksen legendaarinen *Nyrok City* -sarjakuva.

Vuonna 1981 entinen Intron päätoimittaja Tom Pyynönen perusti *O.K.*-lehden Suosikin kilpailijaksi. Lehden toisessa numerossa päätoimittaja kertoi uudesta lehdestä näin:

» Stop the Music! Uusi aika alkoi. Lehtikioskeilla kävi edellisen numeron kohdalla sellainen säpinä, että joistain paikoista lehti loppui kesken! Pahoittelemme tapahtunutta, sillä emme todellakaan osanneet varautua sellaiseen ryntäykseen. – – – Tarkoituksemme on tehdä vaihtoehto. Stop the Music tarkoittaa, että lehdestämme löytyy paljon muutakin kuin musiikkia.

tässä numerossa bodaamme, kerromme kauneudenhoidosta, Lahden nuorisotilojen puutteesta, otamme kantaa luonnonsuojeluun ja esittelemme Barracudan vm. 66. Ja sokerina pohjalla Kikka Pohjavaareen palstalla lukijoittemme omat jutut. O.K. on taatusti erilainen, siksi tarpeellinen." (O.K. No:2,1981.)

▼***Muoti+Kauneus***-lehdessä syksyllä 1986 oli nuorille kaavat ja ohjeet mm. nahkapusakkaan ja kivoihin college-asuihin. Mainos, Seura 33, 15.8.1986.

▼***O.K.*** -musiikkilehti perustettiin vuonna 1981. O.K. N:o 2, 1981.

▼**Vuonna 1983 Pahkasika-lehti oli kahdeksanvuotias.**

◀ Ruotsalainen Merri Vik (Ester Ringnér-Lundgren) kirjoitti 47 Lotta-kirjaa vuosina 1958–1991. Ensimmäisessä osassa päähenkilö Lotta oli 13-vuotias, viimeisessä jo naimisissa nuoruuden-rakastettunsa Paulin kanssa.

▲ Anu Jaantilan *Jenkkivuosi*, *Dear Sanna* ja *Love, Sam* -kirjat seurasivat Yhdysvalloissa vaihto-oppilaana ja sittemmin opiskelijana olevaa Sannaa ja hänen amerikkalaisia ystäviään.

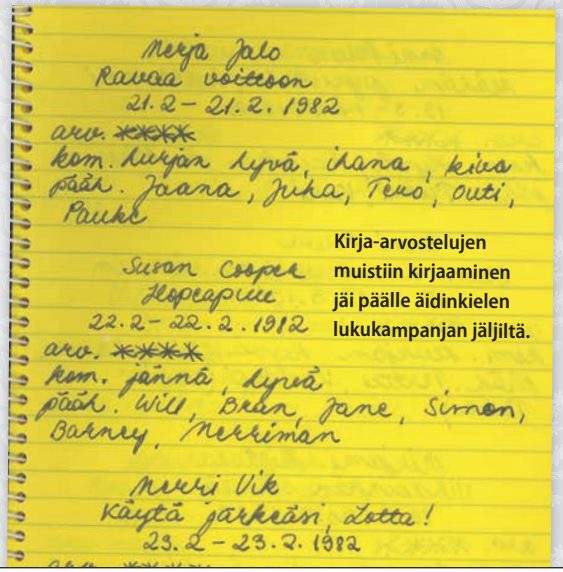

Kirja-arvostelujen muistiin kirjaaminen jäi päälle äidinkielen lukukampanjan jäljiltä.

Rock- ja pop-musiikkiin keskittyvä musiikkilehti *Rumba* alkoi ilmestyä vuonna 1983. Nykyään *Rumba* ilmestyy myös digilehtenä.

Image-lehti perustettiin vuonna 1985. Sen tekijät halusivat tehdä toisin, vapautua sen ajan totuuksista, jotka esimerkiksi määrittelivät miten hyvä henkilöjuttu tehdään tai mitä on hyvä valokuva. Vuonna 2010 julkaistiin *Imagen* 25-vuotisjuhlakirja.

» Imagen päätoimittajan paikalta on ponnistettu korkealle, eikä lehden kirjoittajillekaan ole käynyt huonosti. Juhlakirjan kirjoittajat ovat tunnettuja kulttuurihenkilöitä, kuten Ruben Stiller, Jari Ehrnrooth, Timo Harakka, Jyrki Lehtola, Virpi Suutari, Kreetta Onkeli tai Anna-Leena Härkönen. Sukupolvensa kuuminta laavaa, kuten Esa Saarisella oli tapana sanoa 1980-luvulla." (Saska Saarikoski, Helsingin Sanomat 31.10.2010.)

Linnunradalta tien laidalle

Enid Blytonin Viisikot ja muut seikkailukirjat toimivat edelleen, samoin Anni Polvan Tiina-kirjat. Tytöt ahmivat myös Polvan vauhdikkaita rakkausromaaneja sekä erilaisia hevostyttökirjoja.

Carolyn Keenen Neiti Etsivästä ja Dana-tytöistä kertovat kirjat kelpasivat jännityksen nälkäisille. Suomennettuja Neiti Etsiviä julkaistiin 1980-luvulla huikeat 40 kappaletta. Suuren määrän selittää osaltaan se, että "Carolyn Keene" -salanimen takaa löytyi useita eri kirjailijoita.

Brittikirjailija Douglas Adams kirjoitti ensimmäiset neljä Linnunrata-kirjaansa vuosina 1979–1984. Kirjoista ensimmäinen, *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy* (*Linnunradan käsikirja liftareille*) on noussut kulttimaineeseen tieteiskirjallisuuden harrastajien keskuudessa. Viimeinen osa "maailman ainoasta viisiosaisesta trilogiasta" oli *Mostly Harmless* (*Enimmäkseen harmiton*), joka ilmestyi vuonna 1992. Adams kuoli 49-vuotiaana vuonna 2001.

Muusikko ja kirjailija Kauko Röyhkä julkaisi sekä esikoislevynsä että esikoisromaaninsa *Tien laidalla Waterloo* vuonna 1980. Oululaissyntyisen Röyhkän kirjaa kuvaillaan Oulun kaupunginkirjaston verkkosivuilla näin: "Tien laidalla Waterloo on yhdenpäivän romaani, jonka kehyskertomuksen muodostaa juoneton ei-tapahtuma keskellä ei-mitään. Mara ja Arto vahtivat kolaroitua autoa tienposkessa ja tappavat aikaa ryypiskellen, vitsaillen ja selaten sarjakuvia. Väliin pelleillään uteliaiden ohikulkijoiden kustannuksella ja huipennuksena on hukkareissu naisten perään lähimpään baariin."

Tiesitkö tämän?

Douglas Adamsin *Linnunradan käsikirja liftareille* oli alun perin kuusiosainen radiokuunnelma, jonka BBC esitti vuonna 1978. Vuonna 1980 sarja sai viisiosaisen jatkon. Adamsin kaksi ensimmäistä Linnunrata-romaania, toinen nimeltään *Maailmanlopun ravintola*, syntyivät kuunnelmasarjan pohjalta.

(http://oulu.ouka.fi/kirjasto/kirjailijat/royhka/tienlaidalla.html, 5.9.2012.)

Harri Sirolan 22-vuotiaana kirjoittama esikoisromaani *Abiturientti* (1980) kertoi, nimensä mukaisesti, abiturienttivuottaan Helsingin Suomalaisessa Yhteiskoulussa viettävästä levottomasta runoilija-nuorukaisesta. Kertoman mukaan kirjaa ei edelleenkään löydy kyseisen koulun kirjaston hyllyistä.

Harri Sirolan silloisen tyttöystävän, Anja Kaurasen esikoiskirja *Sonja O. kävi täällä* ilmestyi vuonna 1981 ja toi tämänkin aloittelevan kirjailijan heti ison yleisön tietoisuuteen. WSOY esittelee kirjaa näin: ”Vahvasti eroottinen ja älyllinen romaani on tutkielma lahjakkaan tytön kehittymisestä, miehen ja naisen välisistä suhteista, tabuista ja kaksinaismoraalista sekä sukupolvien välisestä kuilusta.” (http://wsoy.fi/yk/products/show/82457, 5.9.2012.)

Anna-Leena Härkösen *Häräntappoase* ilmestyi vuonna 1984. Härkönen kirjoitti sen ollessaan vasta lukion toisella luokalla. Hän sai Häräntappoaseesta mm. J. H. Erkon palkinnon parhaasta esikoisteoksesta. Ylen TV2 teki romaanista viisiosaisen televisiosarjan vuonna 1989. Pääosissa kaupunkilais-Alluna ja maalaistyttö Kerttuna näyttelivät Santeri Kinnunen ja Outi Alanen.

Vaaleaa koivua ja kiiltävää kromia

1980-luvun edetessä haluttiin unohtaa edellisen vuosikymmenen niukkuus ja öljykriisin aiheuttama kulutuskriittisyys. Sisustusarkkitehti Kaisa Blomstedt onkin joskus sanonut suomalaisten maun ja tyylin pilaantuneen 1980-luvulla, kun rahalla hankittiin kiireesti kaikkea, sisällöstä välittämättä.

Tiili oli suosittu materiaali 1980-luvulla. Se henki arvokkuutta ja turvallisuutta, vaikka olisikin ollut vain pintaverhoiluna puurakenteiselle seinälle. Mainoksessakin sanottiin, että tiilitalossa asuu onnellinen perhe. Katot olivat lähes poikkeuksetta harjakattoja. Värimaailma oli luonnonläheistä tiilenpunaista, keltaista ja ruskeaa.

Sisustuksessa suosittiin neutraaleja vaaleita sävyjä ja pastelliväreistä erityisesti persikkaa ja mintunvihreää. Huonekaluista tuli kevyempiä ja koivu ja pyökki olivat niissä suosittuja. Toisaalta kiiltävästä kromista ja mustasta nahasta valmistetut kalusteet olivat merkki menestyksestä. Makuuhuoneesta löytyi pehmeän upottava

- **Mauri Kunnas kirjoitti ja piirsi viitisentoista lastenkirjaa 1980-luvun aikana, mm. Koiramäen talossa, Joulupukki, Yökirja, Hui Kauhistus!, Hullunkurinen lintukirja ja neljä Riku, Roope ja Ringo -kirjaa.**
- **Kari Hotakainen julkaisi ensimmäisen teoksensa, runokirjan *Harmittavat takaiskut* vuonna 1982.**
- **Kirjallisuuden Finlandia-palkinto jaettiin ensimmäisen kerran vuonna 1985, ja sen sai Erno Paasilinna.**
- **A. A. Milnen luoma Nalle Puh (Winnie the Pooh) täytti pyöreät 60 vuonna 1986.**

▼ Vuonna 1982 petivaatteissa ja seinissä näkyivät vielä 1970-luvun suosikkivärit.

- **Suomessa arvioitiin olevan vajaat 13 000 tietokonetta vuonna 1980.**
- **Nokian MikroMikko1 oli ensimmäinen suomalainen kotitietokone vuonna 1981.**

vesisänky, joka oli Suomessa suoranainen villitys vielä 1990-luvullakin. Ulkoista olemusta korostava juppikulttuuri toi kuntolaitteet myös kotiin. Seiniä somistettiin palapeileillä ja suurilla koristeviuhkoilla.

Kodin elektroniikkaan panostettiin. Väritelevisiot yleistyivät, samoin VHS-nauhurit ja videokamerat. Illanistujaisissa oli mukava näyttää itse kuvattuja kotivideoita. Perheen nuorille hankittiin korvalappustereoita ja elektroniikkapelejä.

Kotitietokoneet alkoivat pikkuhiljaa yleistyä, tosin ensin pelikoneina. Kotimikrot maksoivat 1 500–4 000 markkaa, mutta esimerkiksi tekstinkäsittelyyn tarvittiin vielä lisälaitteistoa noin 10 000 markan edestä. Vuosikymmenen lopulla Suomessakin haaveiltiin jo kansalaisten tietoverkosta, jonka avulla voisi vaikkapa varata matkaliput kotikoneelta käsin.

Sharp mainosti kotimikroaan vuonna 1984 näin:

» Sharp MZ–721 on ollut vuoden markkinoilla, ja tällä hetkellä sillä on noin 2000 käyttäjää. Tänä aikana on voitu todeta Sharp-tuotteiden korkea laatu myös tästä koti- ja harrastajakäyttöön suunnitellusta tietokoneesta. MZ–721 antaa jo perus-laitteena käyttäjälle pitkään riittävän työkalun tietotekniikan hyödyntämiseen ja opiskeluun. Mukana tuleva laaja 200-sivuinen suomenkielinen käyttöohje, joka sisältää mm. yksityiskohtaiset tiedot koneen Basic-kielen käskyistä ohjelmaesimerkkeineen, samoin kuin laaja 64 kilotavun RAM-muisti, takaa sen, ettei tietokoneen käyttö jää pelkäksi pelien pelaamiseksi, vaan innostaa loogista ajattelukykyä kehittävään omien ohjelmien laadintaan." (Sharp Mikrouutiset 1/84.)

Mikroruokaa, pitsaa ja kebabia

Mikroaaltouunit yleistyivät 1980-luvun loppupuolella, vaikka vuonna 1985 mikro oli vasta joka 20. kotitaloudessa. Mikroaaltouunilla oli helppo lämmittää edellisen päivän ruuantähteet ja kokata mikrokeittokirjan ohjeiden mukaan. Kahvinkeitin oli varustuksena jo useimmissa keittiöissä, ja astianpesukonekin yhä useammassa. Uutta vohvelirautaa opeteltiin käyttämään. Juhlapöytä katettiin kulmikkailla mustilla lasilautasilla ja mustajalkaisilla juomalaseilla. Naposteltavaksi saatettiin koota vadillinen vihannes- ja hedelmälohkoja ja pyöräyttää niille pari dippikastiketta.

Pitsaa sai jo useista kaupungeista. Tunnelmallisissa italialaishenkisissä pizzerioissa oli punavalkoruutuiset liinat pöydillä ja seinillä valkosipulilettejä. Pitsojen lisäksi niissä saattoi uskaltautua maistamaan lasagneakin. Vuonna 1987 Rabbe Grönblom perusti valtakunnallisen Kotipizza-ketjun. Myös matkoilta tuttua kebabia alkoi saada Suomestakin.

Jätskiannoksia käytiin syömässä jäätelöbaareissa ja kahviloissa. Melbat ja Banana Splitit tulivat tutuiksi. Lattesta tai cappuccinosta ei ollut vielä tietoakaan, mutta espressoa saattoi ravintolasta jo saada, ainakin vuosikymmenen loppupuolella.

Kun täysi-ikäisinä päästiin anniskeluravintolaan, tilattiin drinkiksi vaikkapa Sininen enkeli tai Auringonnousu. Hanassa myytävä olut oli nelosta, keskiolutta saattoi pyydettäessä löytyä jotakin merkkiä pullossa. Siidereistä suomalaiset innostuivat vasta myöhemmin.

Kiinankaalia ruvettiin käyttämään salaattien pohjana. Koulukeittiöissä luotettiin kuitenkin edelleen keräkaali- ja juuresraasteisiin. Monet tuon ajan koululaiset varmasti muistavat kaaliraasteen puolukoilla, porkkanaraasteen appelsiinipaloilla ja lantturaasteen rusinoilla.

▼ **Peppe's Pizzassa Oslossa keväällä 1987.**

▲Bubbis oli purkkaa parhaimmillaan.

▲1980-luvun alussa keittiössä oli yhä edellisen vuosikymmenen tunnelmaa. Iltapalalla maaliskuussa 1982.

▶Suosikki N:o 1, 1989.

◀ O.K. N:o 2, 1981.

▲Teini-ikäisten lempiruokia näyttivät olleen pizza, kana ja riisi, hampurilaiset, ranskalaiset, spagetti, lihapullat ja makaronilaatikko. Kouluaikojen slämäri: Reetta Pihlajavirta.

◀▼Kuohuvat vuodet 1916–1986. Suomen Kuvalehti 37 B Juhlalehti, 12.9.1986.

Sharp Mikrouutiset, 1/84.

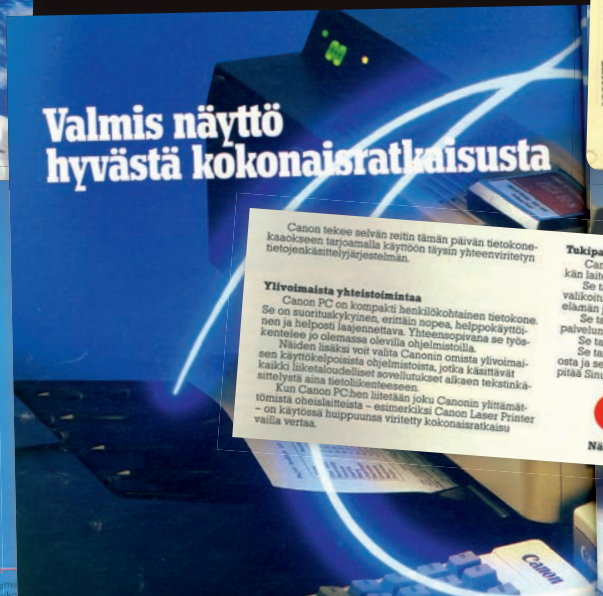

AINAKIN NÄILLÄ LEIKITTIIN

KAALIMAAN KAKARAT, JOIDEN MUKANA TULI ADOPTIOTODISTUS ● MONCHHICHIT ● MY LITTLE PONYT ● HALINALLET ● SMURFFI-HAHMOT ● LUNDBYN NUKKEKODIT ● PIKKARAISET (FOREST FAMILIES) ● APU-LEHDEN PAPERINUKET ● BARBIE, KEN, SKIPPER ● SINDY, PETRA ● MASTERS OF THE UNIVERSE -HAHMOT ● TRANSFORMERS-HAHMOT ● GHOSTBUSTERS-HAHMOT ● TROLLIT ● LIMALÖTKÖT ● LEGOT JA DUPLOT ● FABULAND-LEGOSARJAN ELÄINHAHMOT (MARKKINOILLA 1979–1987) ● PLAYMOBIL-HAHMOT, -LINNAT, -MERIROSVOLAIVAT YM. ● JOJOT ● MUOVISET TUTTIKORUT

”Turtlesit”

Turtles (Teenage Mutant Ninja Turtles) syntyi Yhdysvalloissa Mirage Studiossa alun perin sarjakuvaksi parodioimaan Marvelin julkaisemia Ryhmä-X- ja Daredevil-sarjakuvia vuonna 1984. Vuonna 1987 alkoi lapsille suunnattu television animaatiosarja Turtles – mutanttininjakilpikonnat, jota tehtiin vuoteen 1996 saakka. Pizzaan mieltyneet mutanttininjakilpparit Leonardo, Rafaello, Michelangelo ja Donatello asustelivat New Yorkin viemäreissä ja taistelivat vihollisiaan, mm. Silppuria ja tämän apulaisia Rocksteadya ja Bebobia, vastaan opettajansa Tikku-rotan kaitsemina.

Rubikin kuutio

Unkarilaisen Erno Rubikin vuonna 1974 kehittämästä älypelistä, Rubikin kuutiosta, tuli 1980-luvun alussa maailmanlaajuinen villitys. Ensimmäiset Rubikin kuution ratkaisemisen MM-kisat järjestettiin Budapestissä vuonna 1982. Suomalainen Jari Sandqvist sijoittui kisassa sijalle 15. Rubik kehitteli myös ns. Rubikin käärmeen, josta siitäkin oli markkinoilla halpoja kopioita, kuten Rubikin kuutiostakin. Kuvassa Veli Toukomiehen kirja Rubikin kuution uusi maailma, 1982.

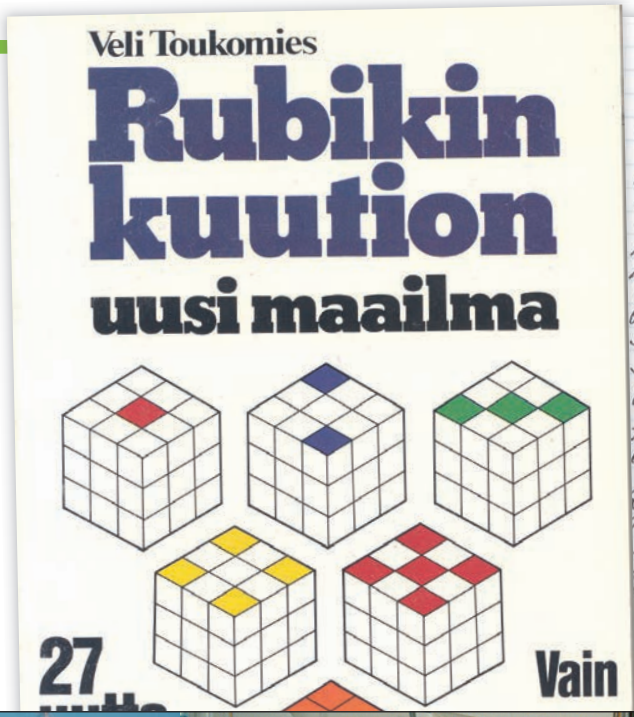

Lelut

Ensimmäinen Nintendon Super Mario Bros -peli julkaistiin vuonna 1985.

Koosh-pallot olivat vuoden 1988 joululahjahittejä, myöhemmin ryhdyttiin valmistamaan myös Koosh-hahmoja, palloja, joilla oli kasvot ja kädet.

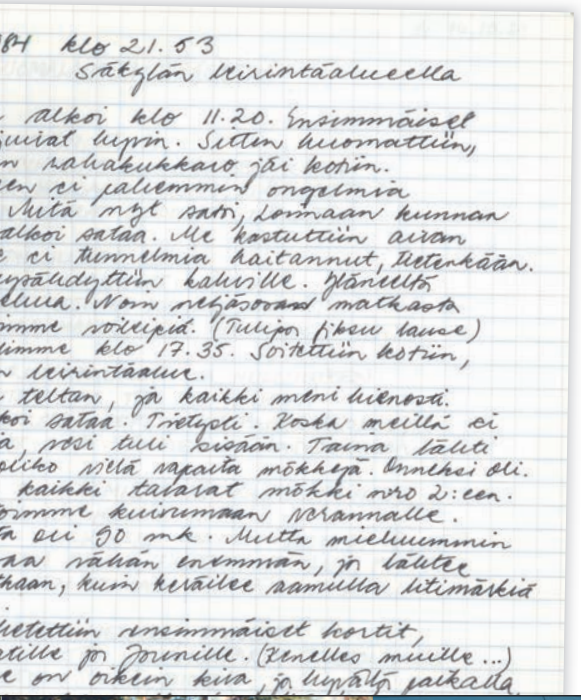
klo 21.53
Säkylän leirintäalueella
alkoi klo 11.20. Ensimmäiset
kuivat lyön. Sitten huomattiin,
rahakukkaro jäi kotiin.
en ei paluemmin ongelmia
Mitä nyt sattuu, Lomaan kunnan
alkoi sataa. Me kastuttiin aivan
e ei tunnelmia haitannut, Heterkään.
yräydyttiin kahvilla. Yhteellä
dlua. Vom neljäsosaan matkasta
mme soitelpiä. (Tulipa jäbeu lause)
imme klo 17.35. Soitettiin kotiin,
leirintäalue.
teltan, ja kaikki meni hienosti.
koi sataa. Tietysti. Koska meillä ei
a, rosi tuli sisään. Taina lähti
oliko siellä sapaita mökkejä. Onnekai oli.
kaikki talarat mökki oro 2:een.
imme kuivumaan rannalle.
a oli 90 mk. Mutta mieluummin
aa rahan enemmän, jo lähtee
haan, kuin kerätlee samalla litimäkiä
uletettiin ensimmäiset kortit,
tille jo Joruille. (Kenelles muille ...)
e on oikein kiva, jo kynältä saikalla

Matkalle

Vuosikymmenen puolivälissä etelänmatkoista oli jo niin reilusti ylitarjontaa, että hintoja ryhdyttiin polkemaan. Tilauslentoihin perustuvia seuramatkoja myytiin jopa alle tuotantohintojen. Edullisten hintojen vuoksi Thaimaa alkoi kiinnostaa matkailumaana, suosittuja kaukokohteita olivat myös Sri Lanka, Intia ja Malediivit. Kun ruotsalainen matkatoimisto Star Tour Fritidsresor tuli Suomeen vuonna 1988, sen ensimmäiset matkat suomalaisille järjestettiin juuri Malediiveille.

Nousukauden myötä golf keräsi harrastajia. Finnmatkat oli Suomessa ensimmäinen matkanjärjestäjä, joka tarjosi golfaajille talviharjoittelupaikkoja.

Vuonna 1988 Ranuan Simojärvellä kokeiltiin sukellusvenematkailua. Euroopan ensimmäinen turistikäyttöön suunniteltu sukellusvene valmistettiin Wärtsilän tytäryhtiön, Laivarakennus Oy:n, Turun telakalla, ja siihen mahtui lähes 50 matkustajaa. Simojärven sukelluksilla näkymät eivät kuitenkaan olleet kovin kirkkaat, ja sukellusvenematkailuyritys päätyi konkurssiin 1990-luvun alussa.

Neuvostoliittoon tehtiin paljon matkoja niin Mustanmeren rannalle kuin kaupunkilomillekin. Esimerkiksi Leningradiin matkusti vuosittain 120 000–140 000 suomalaista. Mukana oli edellisen vuosikymmenen tapaan yhä myös ns. vodkaturisteja. Joitakin heistä tuomittiin jopa työleirille humalapäissä nujakoinneista.

» Mustanmeren rannalla sijaitseva Sotši on luontoäidin lempilapsi. Sotši on saanut trooppisen ilmaston, lämpimän meren, vesiputoukset, kukkivan maan, kukkivat hedelmätarhat ja kaiken huipuksi lumilakisen Kaukasuksen." (Seura 33, 15.8.1986.)

AUKEAMAN KUVAT:

1. **Reetta rakentaa hiekkalinnaa äitienpäivänä 1988.**
2. **Eemeli ja Veera äitienpäivänä 1988.**
3. **Eija ja Eemeli Tukholman reissulla. Huomaa Eemelin Turtles-kuvioinen asu!**
4. **Taina ja Terhi pyöräretkellä kesällä 1984.**
5. **Katuvilinää Leningradissa.**
6. **Annamaija ja Taina pyöräretkellä kesällä 1984.**
7. **Outi ja Hanna Särkänniemessä kesällä 1984.**

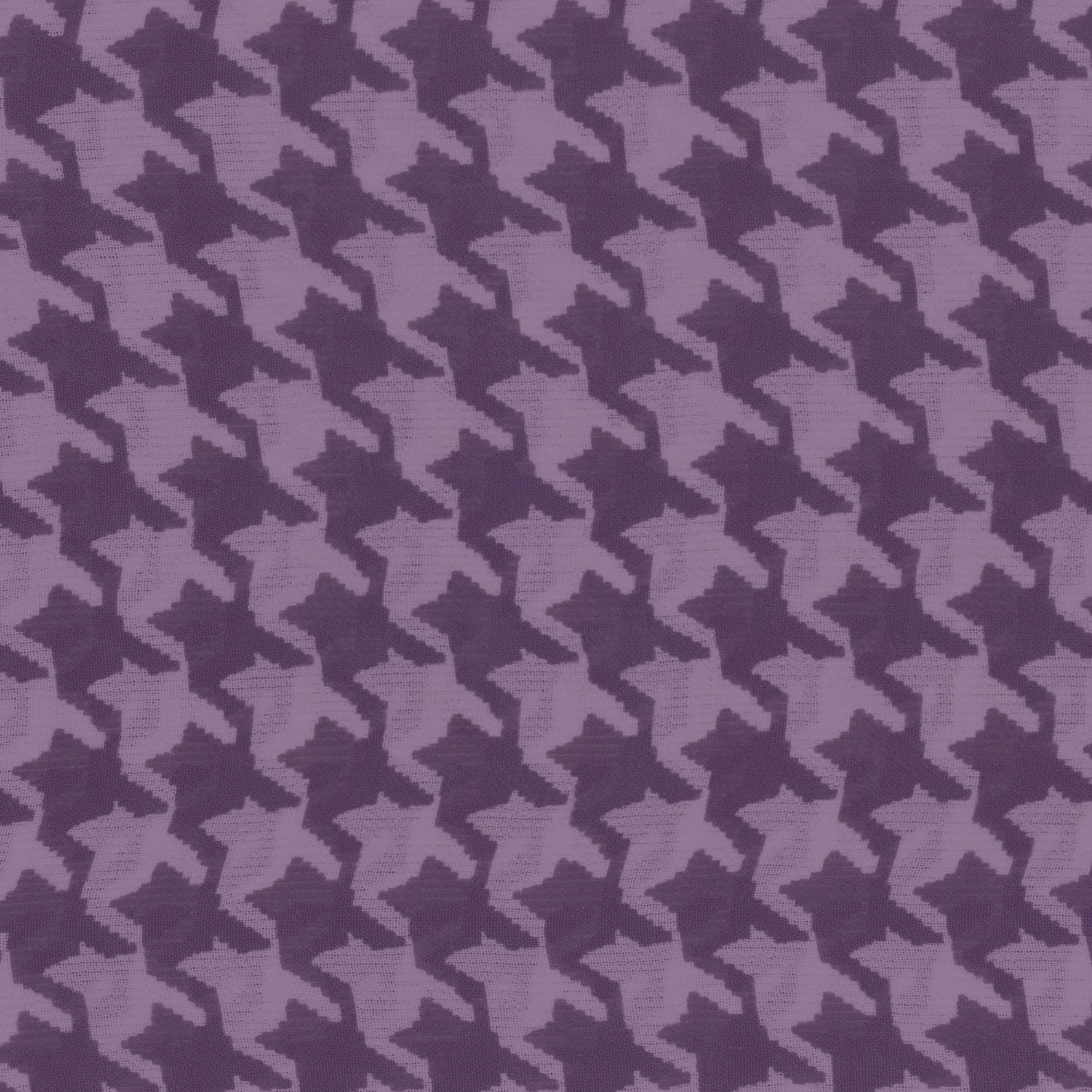

1990-LUKU

NUORISOTYÖTÄ LAMAN PURISTUKSESSA

Nipistyksiä nuorisotoimintaan

Kun kahdeksankymmentäluvulta siirryttiin 1990-luvulle, nuorisotyössä nousivat vapaa-aikakysymysten sijaan etusijalle nuorten työttömyys, syrjäytymisen ehkäisy sekä yhteistyö koulun ja sosiaalitoimen kanssa. Vuosikymmenen alun taloudellinen lama vaikutti sekä nuorten elämään että nuorisotyön asemaan kunnissa. Uudistettu kuntien valtionosuuslainsäädäntö (1993) antoi kunnille entistä enemmän valtaa päättää saamiensa määrärahojen kohdentamisesta, mikä ei aina suosinut nuorisotoiminnan tarpeita. Useimmissa kunnissa nuorisolautakunta myös yhdistettiin vapaa-ajan tai kulttuurilautakuntaan. (Aula 1995, 22.)

» 1990-luvun laman ja kuntalain uudistuksen myötä lakkautettiin lukuisia nuorisolautakuntia. Nuorisotyö saatettiin myös liittää liikunta-, kulttuuri- tai koulutoimeen tai erilliseen vapaa-ajan lautakuntaan, joita tuolloin perustettiin. Useassa kunnassa nuorisotoimen määrärahat supistettiin minimiin. Turussa kehitettiin hallintoa lamasta selviytymiseksi. Nuorisolautakunnan lopettamista tai yhdistämistä ei toteutettu." (TURKU, Aho 2004, 85.)

» Turun ja Porin läänin nuorisolautakunta lähetti kunnille kannanoton kunnissa tehtävän hallintoelinten uudelleenorganisaatiokeskustelun johdosta, allekirjoittajina puheenjohtaja Ville Itälä sekä sihteeri Sirkka Perho. Läänin nuorisolautakunta halusi nostaa esille sen, etteivät kuntien nuorisolautakunnat toimi eikä niiden tehtävänä ole toimia pelkästään nuorten vapaa-aikaan liittyvissä asioissa. Edelleen kannanotossa katsottiin, että tilanteessa, jossa suurena huolena koetaan nuorten

osallistumisen ja vaikuttamisen halun vähäisyys, passiivisuus ja harrastamattomuus, olisi vaarallista siirtää nuorisolautakunnille kuuluvia tehtäviä yhdistetyille vapaa-aikalautakunnille. Tällöin olisi suuri todennäköisyys, että nuorten asioiden huomioiminen kunnissa tehostumisen sijaan vähenee. Naantalissa nuorisolautakunta säilyi yli hallintouudistuksen, tällä kertaa." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 33.)

» Naantalin sivistystoimessa toteutettiin vuoden 1993 alusta alkaen laaja hallinnonuudistus. Kahdeksan eri lautakuntaa ja johtokuntaa yhdistettiin kolmeksi lautakunnaksi. Nuorisolautakunnan tehtäviä alkoi hoitaa vapaa-aikalautakunta, jossa esittelijänä toimi hallintojohtaja. Koulutoimisto ja vapaa-aikatoimisto yhdistettiin sivistystoimistoksi, joka alkoi hoitaa vapaa-aika- ja koululautakuntien toimistotöitä. Hallinnonuudistus pohjasi kustannustason alentamisen tarpeelle kaikilla sektoreilla. Sivistystoimessa päädyttiin karsimaan hallintoa, jotta kaupunkilaisille tuotetut palvelut säilyisivät mahdollisimman pitkään entisellä tasolla. Hallinnonuudistuksen lisäksi tämä merkitsi muutamien virkojen lakkauttamista sekä lomautuksia. – – – Sivistystoimessa pyrittiin myös palvelujen priorisoinnin kautta säilyttämään nuorisopalveluiden taso. Nuorisotyöttömyys oli edelleen vakava ongelma ja nuorisopalvelut nähtiin tärkeinä tässäkin mielessä nuorten aktivoijina. Vapaa-aikalautakunnassa otettiin tällä saralla tavoitteeksi siirtää osa kaupungin järjestämistä nuorisopalveluista yhdistysten ja järjestöjen järjestämiksi palveluiksi." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 36.)

» Hallinnon rakenteiden muutos havainnollistui konkreettisimmin vuonna 1972 säädetyn nuorisolautakuntalain mukaisten itsenäisten nuorisolautakuntien lakkauttamisella. Suurin osa kunnista luopui kokonaan itsenäisistä nuorisolautakunnista luottamushenkilöhallintonsa uudelleenorganisoimisessa. – – – Raisiossa vuoden 1992 lopulla nuorisolautakunnan viimeisen kokouksen päättämishetkessä todettiin yhden kunnallishistorian aikakauden päättyneen, kun vuonna 1956 alkaneen itsenäisen kunnallisen nuorisotyölautakunnan ja vuodesta 1972 lähtien nuorisolautakunnan toiminta oli päätepisteessä. Vuodesta 1993 alkaen nuorisolautakunta yhdistettiin eri hallinnonalojen lautakuntien kanssa yhden instituution, vapaa-aikalautakunnan alaiseksi. Nuorisotoimi muodosti yhdessä liikunta-, kulttuuri- ja kirjastotoimien kanssa uuden vapaa-aikalautakunnan." (RAISIO, Tuominen 2005, 63.)

» Yleismaailmallinen lama iski heti 90-luvun alussa myös kunnalliseen nuorisotoimeen. Alkoi raamibudjetointi, supistukset, resurssien arvopainotukset. Oma nuorisotoiminta keskitettiin aluekeskuksiin. Monista vuokratiloista jouduttiin luopumaan. Vuoden 1993 alusta toteutettu kaupungin organisaation uudistus toi muassaan nuorisolautakunnan lakkauttamisen ja vapaa-aikalautakunnan muodostumisen liikunta- ja nuorisotoimen yhdistämisellä. Entisen vapaa-aikatoimiston tilalle nuoriso- ja monitoimikeskukseen muodostettiin vapaa-aikakeskus, johon liikunta- ja nuorisotoimen hallintohenkilöstö sijoittui. Palvelut on järjestetty tulosalueittain liikunta- ja

nuorisotoimen hallinnassa olevista laitoksista ja alueellisista harrastustoimipisteistä mahdollisimman itsenäisesti, olevien resurssien puitteissa." (LAPPEENRANTA, Hokkanen 2009.)

» Vuonna 1989 keskustelussa oli ollut hallintokuntakokeilu, jossa olisi yhdistetty nuoriso- ja liikuntalautakunta. Kokeilusta päätettiin luopua, mutta uudistuksen valmistelu alkoi uudelleen seuraavana vuonna. Uudistuksen tavoitteena oli yhteistoiminnan tehostamisella saada sekä toiminnallista että taloudellista säästöä. 1991 alettiin samalla valmistella laajempaa hallintokunta-uudistusta, joka liittäisi samaan kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunnat. Hallintokunta-uudistus toteutui lopulta vuonna 1993 ja nuorisotoimi siirtyi osaksi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakuntaa. Samalla kuitenkin esitettiin jo nuorisotoimen siirtämistä osaksi peruspalveluita. Nuorisotoimi siirtyi vuonna 1995 osaksi peruspalveluita." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

Nuorisotyön valtionavustusten maksatusperiaatteet muuttuivat vuonna 1993. Aiemmin kunnille korvattiin suoraan nuorisotyöstä aiheutuvia kuluja, mutta nyt siirryttiin asukaslukuun perustuvaan valtionosuuteen, jonka käytöstä kunnat saivat päättää oman harkintansa mukaan. Käytännössä tämä merkitsi useissa kunnissa isoja leikkauksia nuorisotoimen resursseihin. Valtionrahoitus nuorisotyölle väheni vuosina 1990–1998 kaikkiaan noin 30 prosenttia. Uusi nuorisotyölaki velvoitti vuodesta 1997 alkaen kunnat käyttämään nuorisotyön valtionosuutensa nimenomaan nuorisotyöhön, mutta laki määritteli nuorisotyön varsin laajasti. (Mattila 1999, 73, 83.)

Uusi nuorisotyön strategia ja uudistettu laki 1995

Vuonna 1992 käynnistyi opetusministeriön, valtion nuorisoneuvoston ja nuorisojärjestöjen yhteinen NUOSTRA-hanke pohtimaan nuorisotyön uutta strategiaa. NUOSTRA määritteli neljä nuorisotyön painopistealuetta: 1) nuorten kasvun ja kansalais-toiminnan tukeminen, 2) nuorten elinolojen parantaminen, 3) kansainvälistymisen edistäminen ja 4) nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Nuorisotyön tuli strategian mukaan olla kokonaisvaltaista nuorten elinoloihin vaikuttamista ja niiden parantamista. Kunnissa piti saada järjestöt, koulut, sosiaalityö, poliisi ja työvoimaviranomaiset yhteishankkeisiin nuorten hyväksi. Nuorisotyölaki uudistettiin näiden periaatteiden mukaiseksi, ja uusi laki tuli voimaan 1.5.1995. Jo ennen lain voimaantuloa monissa kunnissa ja maakunnissa oli saatu alkuun monenlaisia yhteistyöhankkeita, esimerkkinä nuorten työpajoja, joita oli perustettu jo pariin sataan kuntaan. (Aula 1995, 22–23.)

KUNTALIITON RAPORTTI

Suomen Kuntaliiton vuonna 1999 julkaisemassa *Perustietoa nuorisotoimesta* -raportissa kerrotaan kesällä 1998 tehdyn kyselyn tuloksista. Kysely lähetettiin kaikille nuorisoasioista vastaaville viranhaltijoille manner-Suomessa, ja vastausprosentti oli 70,4 prosenttia. Vastaajista vain neljäsosa sai keskittyä pelkästään nuorisotoimen tehtäviin, kun taas useimpien toimenkuvaan kuului myös liikuntatoimen tai kulttuuritoimen tehtäviä, joillekin jopa kirjastotoimen, koulutoimen tai sosiaalitoimen tehtäviä.

Raportin mukaan vuonna 1998 perinteisiä nuorisopalveluita, kuten nuorisotiloja, kerhoja, konsertteja, diskoja ja leiritoimintaa tarjosi noin 95 prosenttia kunnista. Erityyppistä neuvonta- ja valistustoimintaa oli tarjolla noin 75 prosentissa kunnista. Kyselyn mukaan ongelmallisimpia olivat edelleen ne palvelut, joita nuori tarvitsi hätätilanteissa. Esimerkiksi katupartioita toimi vain joka neljännessä kunnassa ja kriisipuhelinkin puuttui joka toisesta kunnasta. (Kurikka 1999, 7–9,12.)

» 1990-luvun nuorisotyölle asettamia haasteita alettiin pohtia opetusministeriön asettamassa Nuorisotyön strategia (NUOSTRA) -ryhmässä juuri ennen maan syöksymistä historiansa rajuimpaan lamaan, jolloin nuorisotyöttömyyskin kohosi ennätyksellisiin lukemiin. Nuorisotyön lähes täydellinen alasajo oli lähellä, ja monia hyviä työntekijöitä siirtyi muille aloille. Yhdeksi nuorisotyön pelastajaksi muodostuivat nuorten työpajat, jotka antoivat konkreettista ja vakuuttavaa näyttöä nuorisotoimen mahdollisuuksista auttaa syrjäytyneitä nuoria. Lama pakotti myös työn tehostamiseen ja yhteistyöhön lähialojen kuten koulun ja sosiaalitoimen kanssa." (Telemäki 1999, 160.)

Esimerkiksi Oulussa nuorten työpajatoiminta oli aloitettu jo 1980-luvulla. Vuonna 1996 Oulussa oli käynnissä Euroopan Unionin sosiaalirahaston (ESR) tukema kolmivuotinen nuorten työpajaprojekti, johon kuului yhteensä seitsemän työpajaa. (OULU, Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996.)

» Muistan sitte siinä 1990-luvun alkupuolella, kun elettiin viel sitä hypeä Oulun kaupungissakin, kun työttömyysaste oli alle neljä prosenttia, niin kuule sanottiin sillon, että tämä (työpajatoiminta) on kuolevaa toimintaa, että ei tähän kannata satsata. No siitä ei menny kun muutama vuosi. Mä muistan aina, kun sanottiin, että Oulussa ei koskaan nouse työttömyysaste yli viiden prosentin. Ja kun se nousi, ja se on noussu niin, että se on ollu meillä, 18,6 prosenttiakohan se on ollu se korkein, mikä meillä on ollu. Nuorisotyöttömyys on Oulussa jatkuva ongelma. Että tuota, mää oon alottanu sitä työtä, toimintaa ollu alottamassa siellä ja jossain vaiheessa sitte, kun se täyty antaa joittenkin muitten käsiin, niin mä koin suurta tuskaa siitä. Mutta toisaalta mä oon todennu sen, että nämä uudet ihmiset, jotka eivät enää ole uusia, vaan ovat tehneet sitä jo pitkään, niin ovat varmaan hoitaneet sitä paljon paremmin kuin minä olisin ikinä osannut. Mutta se, että jonkun täytyy se alottaa ja jonkun täytyy kehittää tiettyjä asioita. Mä muistan aina sen, kun mä kerran kuuntelin jotain ihmistä, jota mä en nyt muista yhtään, se oli joku nainen kuitenkin, hän puhui Tanskan tuotantokouluista. Ja mä oon vast vuosi sitten päässy itte käymään ensimmäisen kerran tällaisessa tuotantokoulussa. Mulle jäi niin selkeesti sillon siitä se ajatus, että siellä voi olla näitä erilaisia linjoja, vaikka ATK:ta ja toimistolinjaa ja sitte keittiölinja ja sitte kädentaidonlinja. Ne pystyttiin sitte perustamaan Ouluun." (OULU, Paula Kariniemi 25.10.2012.)

» Suomen liittyminen Euroopan Unioniin 1995 on merkinnyt monien kansainvälisten yhteyksien lisääntymistä. Vuonna 1993 toimintansa käynnistänyt Nuorten tiedotuspiste Nappi toimii aktiivisesti nuorisoasiainkeskuksen kansainvälisten yhteyksien linkkinä. Nuorisovaihto on lisääntynyt ja nuorisoasiainkeskus on saanut yhä useammin vieraakseen kansainvälisiä ryhmiä, jota tutustuvat nuorisotyöhön tai ovat työharjoittelussa nuorisotaloilla." (OULU, Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996.)

Yöjalka ja Oulun kristalliyö

Nuorisopalvelu Yöjalka sai alkunsa syksyllä 1989 Vihdin Nummelan taajaman viikonvaihdeiltojen rauhattomuudesta. Paikallislehdissä keskusteltiin vilkkaasti nuorten tekemästä ilkivallasta ja rikoksista. Samantapaista keskustelua käytiin muuallakin Suomessa. Seurakunnilla oli Palveluoperaatio Saapas, ja pääkaupunkiseudulla oltiin aloittelemassa Aseman lapset ry:n toimintaa. Vihdin koulutoimenjohtaja Seppo Lehtokangas, Nummelan yläasteen rehtori Paavo Pärnänen ja kunnan erityisnuorisotyöntekijä Kimmo Järvinen hahmottelivat Nummelaan Yöjalka-hankkeen, joka käynnistettiin tehtävään koulutettujen vapaaehtoisten voimin. Ensimmäinen Yöjalan katuryhmä liikkui Nummelan keskustassa perjantaina 10.8.1990. (Uusitalo 2010, 9–10.)

» Katuryhmät olivat nimenomaan se, mitä varten Yöjalka perustettiin. – – – Yöjalalle hankittiin myös auto. Auto maalattiin tunnistettavasti, ja Yöjalasta tuli varsin nopeasti erittäin näkyvä osa Nummelan katukuvaa. Vuoden 1990 aikana Yöjalka sai katuryhmätoimintansa käyntiin ja sai luotua toiminnalleen pohjan, josta oli hyvä lähteä rakentamaan yhdistystä ja etsimään uusia toimintatapoja." (Uusitalo 2010, 12.)

1. Nuorisotila Safarin seiniä maalattiin välillä uusiksikin. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.

2. Mäntsälän nuorisotila Safari oli alun perin ollut meijeri, viimeksi ravintola. Baaritiskin takana oikealla nuorisokahvilaa emännöinyt Mirva Hartikainen. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.

Nuorisopalvelu Yöjalka ry perustettiin virallisesti 3.11.1990. Pikkuhiljaa Yöjalan toiminta laajeni yökahvilan pitämiseen, Nummelan Yö -tapahtuman järjestämiseen, työllistämishanke Nuorisoverstaan toimintaan, tukihenkilötoimintaan ja sovittelutoimintaan. (Uusitalo 2010, 16–17.)

» Vuoden 1993 aikana Yöjalka löysi hyvin toiminnalleen tilaa ja paikan nuorisokeskuksen tiloissa. Tila toi Yöjalan nuorten lähelle. Nuorisokeskus oli heille entuudestaan tuttu paikka ja myös sen kautta saattoi helposti tutustua Yöjalan vapaaehtoisiin. Yöjalka piti yllä nuorisokeskuksella myös Yökahva-toimintaa, joka oli käynnistynyt jo syksyllä 1991. Taustalla olivat olleet kunnan säästötoimet, joiden seurauksena Vihdin nuorisotoimella ei ollut taloudellisia mahdollisuuksia pitää nuorisokeskusta avoinna kaikkina niinä iltoina, jolloin sitä olisi tarvittu.

Niinpä jo 16.8.1991 Yöjalka käynnisti Nuorisokahvila Yökahvan, joka oli avoinna nuorisokeskuksessa perjantaisin ja lauantaisin klo 20.00–02.00. Toiminta yhdistettiin katupartiointiin. Tuolloin yöjalkavuorossa oli aina 6–8 henkeä, joista vähintään 3–4 oli vuorossa kahvilan puolella ja pääryhmä kiersi kadulla nuorten parissa. Poikkeuksen kahvilatoimintaan toivat ns. diskoperjantait. Tuolloin kahvilaa varten ei tarvittu vapaaehtoisia, vaan kahvilan pyörittämisestä vastasi kulloinenkin diskon järjestäjä. Diskoja järjestivät esim. luokkatoimikunnat ja nuorisojärjestöt. Näitä diskoja oli joka toinen perjantai ja tällöin kadulla oli vain nelihenkinen, varsinainen katuryhmä. Yöjalan vapaaehtoiset järjestivät myös nuorille lettukestit, joista muodostui myöhemmin säännöllinen tapa." (Uusitalo 2010, 20–21.)

» Yöjalan toimipisteenä oli kahtena ensimmäisenä vuonna toiminut Vihdin nuorisotoimelta saatu tila Nummelan nuorisokeskuksen yhteydessä. Vuonna 1993 toimisto oli siirtynyt Palman kiinteistöön. Talouskriisin myötä täältä oli kuitenkin siirrytty takaisin nuorisokeskukseen. Tässä kellarikerroksessa sijaitsevassa tilassa oli toiminut Yöjalan toimisto, katupartion selviämispiste ja sovittelun neuvottelu- ja toimistopiste. Nuorisokeskuksen toiminta oli kuitenkin lisääntynyt ja lisää tilaa kaivattiin nuorten käyttöön. Tilatarpeen ratkaisuksi löydettiin se, että Yöjalka luovutti tilansa nuorison käyttöön ja siirtyi saman liiketalon Vihdintie 4–6:n katutasoon." (Uusitalo 2010, 33.)

» Yöjalka auttoi myös nuorisovaltuustoa pyörittämään Kupposten paikka -nuorisokahvilaa. Toiminta oli selkeää jatkoa Yökahva-toiminnalle, jonka yhteydessä oli jo aiemminkin puhuttu siitä, miten tärkeää olisi saada nuoret itse pyörittämään kahvilaa. Nuorisovaltuuston kanssa saatiin nuoria myös järjestäjäpuolelle. Ensimmäinen Kupposten paikka -ilta oli 13.9.1997. Kupposten paikassa päivysti iltaisin kaksi yöjalkalaista ja 2–3 nuorisovaltuustolaista. Yöjalkalaiset tarjosivat Kupposten paikassa toisaalta valvovan ja vastuullisen aikuisen läsnäoloa ja toisaalta mahdollisuuden nuorille puhua asioistaan perheen ja koulun ulkopuoliselle aikuiselle. Kupposten paikka oli auki lauantai-iltaisin 19–24." (Uusitalo 2010, 35.)

Oulussa kaupunginhallitus päätti syksyn 1990 nuorisomellakan jälkeen käynnistää tehostetun erityisnuorisotyön projektin (OULU, Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996). Elokuussa 1990, koulujen alkamista edeltävänä viikonloppuna, oli Oulussa "kristalliyö", jolloin tuhatkunta 12–20-vuotiasta nuorta riehui keskustassa humalassa mm. rikkoen ikkunoita ja ryöstellen liikkeitä. (OULU, Paula Kariniemi 25.10.2012; Uusitalo 2010, 6.)

» Mä jossain vaiheessa hoidin sitte myös sieltä hallinnon puolelta erityisnuorisotyötä. Meillähän oli semmonen kokeilu jopa, että kun meillä ei ollu omia erityisnuorisotyöntekijöitä, vaan kun oli semmonen, Oulussa oli tämmönen tavallaan firma, kun Sairaanhoitopalvelut. Ja nää ihmiset, jotka siinä oli, niin he olivat psykiatrisia sairaanhoitajia, tämmösillä taustoilla, niin he sitten tekivät myös meillä katutyötä. Mä heijän kans sitte hoidin sitäkin puolta. Justiinsa siinä vaiheessa, kun Oulussa oli tämä niin kutsuttu kristalliyö, olikohan se nyt yhdeksänkymmentä. Minä en koskaan näitä vuosia muista. Niin, jolloin siinä sitten siellä keskustassa oli tämmönen, sillon kun justiinsa koulut alko, niin siellähän oli tämmönen tapahtuma, jossa särettiin ikkunoita ja ryöstettiin kauppojen ikkunoista tavaraa, ja poliisit ei uskaltanu mennä. Niin, et oli tämmönen tapahtuma, niin sen jälkeen lähettiin niinku vahvasti miettimään myös sitä asiaa, että miten me tämän tyyppisiin asioihin puututaan. Se oli kyllä vain se kerrallinen yhden yön tapahtuma, mutta se kuitenkin nosti näitä asioita. Siinä vaiheessa meillä myös lähti tämmönen vahva yhteistyö poliisin ja sosiaalitoimen kanssa. Me sitte sillon

perustettiin myös tämä sosiaalipäivystys, johon meillä ei ollu muuta, kun se, että oltiin sitä sitte perustamassa tämän pohjalta. Että mulle silloin apulaiskaupunginjohtaja anto tehtäväksi selvittää, tehdä siitä niinkun semmosta selvitystä, että mitä pitäisi tehdä, että näin ei tapahtuisi. Siinä meillä oli tämmönen laaja yhteinen työ. Oltiin me tietenkin poliisien kanssa aikasemminkin, poliisien kanssa oltu yhteistyössä, mutta siitä lähti niinkun semmonen enemmän vielä säännönmukanen yhteistyö. Ja tänä päivänähän meillä on hyvin vahva se yhteistyö, että meil on tää moniammatillinen… Kuvitellaan, että se on jotain uutta ja ihmeellistä, niin minä aina naureskelen, että joo, minä oon kyllä vuonna -90 tätä asiaa alottanu hoiteleen. Että kyllä näitä asioita on pitkään jo tehty." (OULU, Paula Kariniemi 25.10.2012.)

» Työtä tehtiin tiiviisti yhteistyössä nuorisotoimen sekä eri hallintokuntien kanssa. Huumeaallon saapuminen Ouluun vuonna 1994 vaati rajumpaa puuttumista nuorten elämäntilanteisiin. Nuorisotalojen työntekijät jalkautuivat alueellisiin katupartioihin viikonloppuisin, ja joinakin vuosina apua on hankittu ostopalveluna yksityisen sairaanhoitopalvelun työntekijöiltä. Vuonna 1994 Santaholmaan perustettiin nuorten yökahvila Walda (Torikadun vanhanimi oli Waldakatu), joka toimi etsivän nuorisotyön tukikohtana. Tehtävään saatiin runsaasti vapaaehtoisia työntekijöitä, joita myös koulutettiin. Homevaurioiden vuoksi talo jouduttiin kuitenkin sulkemaan remontin ajaksi ja loppuvuodesta 1996 aloitetaan toiminta uusin ideoin." (OULU, Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996.)

Lama vei tiloja ja työntekijöitä

» Nuorisotyölain purku ja valtionavustustoiminnan muutos olivat alkua nuorisotilojen ja koko nuorisotoimen taantumiselle. Korvamerkittyjen avustusmäärärahojen lopettaminen ja siirtyminen kuntien kokonaisvaltaiseen valtionosuuteen lopetti ainakin Kouvolassa ja entisessä Kymen läänissä nuorisotalojen suunnittelun ja rakentamisen. 1990-luvun alkupuolella lamakauden ansiosta, ja sen varjolla, kunnat yrittivät keksiä säästökohteita. Nuorisotyö oli ensimmäisiä, joihin säästökuuri kohdistui. Huolehdittiin vain ns. peruspalveluista. Nuorisotyöllä ei ollut puolestapuhujia, kun nuorisolautakunnatkin oli lopetettu. Tuntui vaikealta lukea lehdestä, että Tornionmäen nuorisotalo ja nuorisotalo Kisko suljetaan. Tätä vartenko oli työskennelty, nuoret koonneet lähetystöjä, laatineet adresseja ja pitäneet talkoita?" (KOUVOLA, Vihervuori 2009, 133.)

Lamavuosien vaikutukset näkyivät kuntien nuorisotoiminnassa monin tavoin, myös työntekijöiden ja nuorisotilojen määrissä. Nuorisosihteeri Maikki Rouvinen kuvailee Joensuun kaupungin nuorisotoimen tilannetta, joka ei ollut kovin ruusuinen tuohon aikaan.

1. **Nuorisotila Safarin graffititaidetta 1999. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.**

2. **Nuoret maalasivat Safarin tilat itse. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.**

» Lama kosketti nuorisotyötä raskaasti. Koko maassa tämä näkyi tiloista luopumisena sekä ammattitaitoisen henkilöstön menettämisinä. Mutta samalla lama pakotti linjaamaan nuorisotyötä uudelleen. Käsitys nuorisotyön toimialasta ja perustehtävästä on muuttunut suppeasta vapaa-aikapainotteisesta käsityksestä laaja-alaiseen hyvinvoinnin edistämiseen ja nuorten elämänlaadun parantamiseen. Työ alkoi painottua marginalisoituvaan nuorisoon.

Joensuussa todettiin vuonna 1991 kunnallistaloudelle merkittävimmän asian olleen nopeasti edenneen laman. Seuraavat vuodet olivat nuorisotyössä karsinnan aikaa. Vuosien 1991 ja 1992 aikana nuorisotoimi irtisanoi 36 nuorisotilaa, lopetti nuorten työpajatoiminnan, lakkautti yhden nuorisosihteerin viran sekä rajoitti tilapäistyövoiman ja sijaisten palkkaamista, korotti asiakkaiden käyttömaksuja ja lisäsi maksuperusteita.

Nuorisotoimen budjetti pieneni edelleen vuosittain ja vuonna 1995 luovuttiin Harilan leirikeskuksesta ja keskitettiin leirit Petrinlahteen. Vuonna 1997 lakkautettiin Penttilän ja Kalevankadun talojen toiminta, samoin toiminta Marjalassa. Nuoret osoittivat mieltään ja kapinoivat. Vuonna 1998 poistuivat käytöstä Hukanhaudan, Kalevankadun, Niinivaaran, Siilaisen ja Penttilän nuorisotalot, samoin Harilan leirikeskus, Koivuniemi ja kahdeksan muuta eri puolilla kaupunkia sijainnutta nuorisotilaa sekä mikroautorata.

Toimintaan jäivät Karsikon ja Rantakylän nuorisotalot, Sinkkolan nuoriso- ja asukastalo sekä Nuorisokeskus Rantakatu 9 talossa. Päädyttiin pitkälti nykyiseen tilanteeseen sillä erolla, että nuorisokeskus Scream sijaitsee Suvantokadulla. Avoimesta toiminnasta poistui 6 nuoriso-ohjaajan virkaa. Työntekijöistä 4 siirtyi perhetyönyksikköön. Työhön jäi kahdeksan ohjaajaa.

Nuorisotyö lähti etsimään uusia ratkaisuja sopeutuakseen leikattujen taloudellisten resurssien tuomaan tilanteeseen. Vuonna 1993 nuorisotoimi kiteytti tehtävänsä ”vaikeuksia ennalta ehkäiseväksi lapsi- ja nuorisotyöksi sekä vaikeuksissa olevien lasten ja nuorten auttamiseksi”. Vuonna 1994 toimintaideaksi vahvistettiin loppuvuosikymmenen toimintaa ohjannut ”nuorten myönteisen kasvun tukeminen”. – – Talotoiminnassa kaikkien talojen painopisteenä oli avoin toiminta. Taloilla myös kehitettiin asukastoimintaa ja pidettiin iltapäiväkerhoja. Kerhotoiminta väheni 1997 säästöjen myötä.” (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

▲Nuorisotalo Häkissä Keravalla on järjestetty vuosien varrella ”häkkiöitä”, jolloin talo on ollut auki myöhempään. Nuoret ovat olleet tyytyväisiä, että saavat viettää iltaa/yötä turvallisessa paikassa, mutta haluaisivat, että talo olisi auki koko yön. Kuva: Häkki.

▲▼Nuoret saivat sisustaa vuonna 1988 avatun Häkin mieleisekseen. Kuva: Häkki.

▶ Häkkiin saatiin kuin saatiinkin takka, vaikka rakennusvaiheessa määrärahat olivat vähällä loppua kesken. Kuva: Häkki.

Naantalissa Karvetin monitoimitalon nuorisotiloja ei vuosikymmenen alussa pystytty pitämään avoinna niin usein kuin olisi ollut kysyntää. Kun työntekijöitä ei ollut varaa palkata riittävästi, jouduttiin nuorisotilojen aukioloaikoja pakostikin lyhentämään.

» Nuorisotyön oli ajan hengen pakottamana sopeuduttava säästötoimenpiteisiin, mutta samalla myös vastattava uusiin haasteisiin. Erityisnuorisotyön tehostaminen, nuorisotyöttömyyden vähentäminen ja kansainvälisyysaatteen modernisoituminen, kuten Euroopan yhdentyminen, vaativat aikaisempaa enemmän voimavaroja osakseen." (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 66.)

» Karvetin monitoimitalon henkilökuntatilanne sai naantalilaiset nuoret keräämään vetoomuksen kaupunginhallitukselle loppuvuodesta 1990. Allekirjoittaneet ilmaisivat huolensa siitä, ettei talo ollut nuoria varten tarpeeksi usein auki. Tämä oli nuorista valitettavaa, koska muissa tiloissa ei enää järjestetty avointa nuorisotoimintaa. Avoimina iltoina talossa oli jopa 70–80 kävijää. Nuoret toivoivat määrärahoja toisen työntekijän palkkaamiseen, jotta tila saataisiin auki jokaisena arki-iltana. Kaupunginhallitus vastasi vetoomukseen määräämällä nuorisolautakunnan huomioimaan asian talousarvioesityksessään, jotta aukioloaikojen ja valvojaresurssien riittävyys pystyttäisiin takaamaan. Samalla kuitenkin budjetista oli määrä karsia 120 000 markkaa, joten valvojien palkkarahoihinkin oli kajottava. Ongelmaa pyrittiin ratkomaan liikunta- ja nuorisotoimen yhteisten työntekijöiden tehokkaalla työsuunnittelulla. Määrärahojen ja henkilöstön yhä ollessa riittämättömiä, tehtiin valtuustoaloite Monitoimitalon aukioloaikojen lisäämiseksi nuorten oman porukkavalvonnan avulla. Tämä oli tavallaan paluuta Naantalin nuorisotoimen avoimien ovien juurille." (NAANTALI; Corsini-Rautalinna 2004, 37.)

Vuonna 1994 Naantalin Karvetin monitoimitalo pystyttiin jo pitämään avoinna kuutena iltana viikossa. Talossa oli kaksi vakinaista työntekijää, kerhotoiminnanohjaaja ja valvoja, joista kerhotoiminnanohjaaja vastasi pääasiassa päivätoiminnasta ja valvoja illoista. Lisäksi avuksi oli palkattu muutamia nuoria työllistämisvaroilla. Iltoihin kaivattiin kuitenkin toistakin aikuista työntekijää. (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 37.)

Ainakin joku nuorison käyttöön ja toimintaan varattu tila

Lähes kaikissa kunnissa oli vuosikymmen lopulla kuitenkin käytössä jonkinlainen nuorisotila. Suomessa oli yhteensä noin 1 200 nuorisotilaa ja vajaat 200 leirikeskusta. (Silvennoinen 2001, 29.) Vaikka lama oli kiristänyt nuorisotoimien taloutta, ei se sittenkään aina välttämättä tarkoittanut kovin suuria muutoksia, kuten Suomen Kuntaliiton vuonna 1998 tekemän kyselyn vastauksista selviää.

KUNTALIITON KYSELYYN 1998 VASTANNEIDEN LUONNEHDINTOJA NUORISOTILOISSA TAPAHTUNEISTA MUUTOKSISTA:

- **vuokrattu lisätilaa kunnan ulkopuolisilta**
- **vuokratiloista siirrytty kunnan omiin tiloihin**
- **tontti yksityisen, nuorisotila luultavasti puretaan**
- **toinen nuorisotila siirtyi koulutoimelle**
- **nuorisotiloista luovuttu**
- **lisätiloja saatu työpajatoimintaan**
- **leirikeskus vuokrattu yksityiselle**
- **kunta vuokrannut nuorisotilat nuorisoseuralta**
- **kunta pyrkii vuokrasopimukseen nuorisoseuran kanssa saatuaan omat tilat**
- **kunnan aiemmin vuokraamat tilat vuokraavat järjestöt suoraan itse**
- **kunnalta säätiölle**
- **kaupunki luopunut omasta nuorisotalosta, mutta vuokrannut uuden**
- **isosta vuokratilasta luovuttu ja siirrytty kunnan tiloihin**
- **entiset tilat siirretty vuokralaisille – ei erillisiä nuorisotiloja**
- **kaksi kerhotilaa lopetettu (asunnoiksi asunnottomille)**

(Kurikka 1999, 19.)

» Tuloksen mukaan lähes kaikissa kunnissa on siis ainakin joku erityinen nuorison käyttöön ja toimintaan varattu tila. Jos sellainen puuttuu, puuttuu se nimenomaan pienemmistä kunnista. Melkein kaikista kunnista löytyy erilaisia oleskelu- ja seurustelutiloja, tiloja musiikin kuunteluun ja television katseluun, peli- ja harrastustoimintatiloja sekä erilaisia esiintymistiloja. Näiden esiintymisen suhteen ei siis kunnan koolla ole juurikaan merkitystä. Mutta kun puhutaan nuorisokahvilatiloista, työpajatiloista tai vaikkapa moottorihalleista on tilanne jo toinen. Niitä löytyy enää alle puolesta pieniä kuntia, sen sijaan suurimmista kunnista erittäin monesta. Mm. työpajatilat on osoitettu käyttöön kaikissa suurimmissa, yli 45 000 asukkaan kunnissa ja nuorisokahviloita löytyy lähes kaikista sen kokoisista kunnista." (Kurikka 1999, 16.)

» Vastanneet olivat keskimäärin tyytyväisiä nuorisotilojen toimivuuteen. Suurinta tyytyväisyys oli nuorten työpajatiloihin sekä erilaisiin kokoustiloihin. Myös nuorisokahvilatilojen sekä erilaisten harrastus- ja pelitilojen toimivuuteen oltiin suhteellisen tyytyväisiä. Selkeästi keskimääräistä eniten tyytymättömyyttä aiheutti bändi- ja orkesteritilojen, moottorihallien sekä erilaisten kulttuuriesiintymistilojen toimivuus. Useimmin suurimmissa kunnissa oltiin tyytyväisiä työpajatiloihin ja tyytymättömiä bändi- ja orkesteritiloihin. Myös keskisuurissa kunnissa työpajojen toimivuus katsottiin hyväksi, samoin kuin erilaisten kokoustilojen. Toinen ääripää tälle ryhmälle löytyi kulttuuritilaisuuksien esiintymistiloista ja niiden toimimattomuudesta. Pienten kuntien toimimattomimmat nuorisotilakohteet olivat vastanneiden mukaan bändi- ja orkesteritilat, muut kulttuuritoiminnan esiintymistilat sekä moottorihallit, joista viimeksi mainittuja ei tosin ollut monessakaan tämän kokoluokan kunnassa. Useimmin tyytyväisiä pienissä kunnissa oltiin työpaja- ja kokoustilojen toimivuuteen." (Kurikka 1999, 17.)

» Kuntien taloudellisen tilanteen kiristyminen ja valtion tuen väheneminen kuntien nuorisotoimillekin on aiheuttanut muutoksia nuorisotoimintaan tarkoitettujen tilojen ylläpito- ja omistusjärjestelyissä. Muutoksia on kuitenkin tapahtunut selvässä vähemmistössä kuntia, sillä 87 prosenttia vastanneista ilmoitti, että viimeisimmän viiden vuoden aikana nuorisotilojen omistusjärjestelyt ovat pysyneet ennallaan. Yleisenä linjana on yhä se, että kunta sekä omistaa että ylläpitää valtaosaa nuorisotiloista. – – – Omistusmuutokset ovat olleet hieman yleisempiä suuremmissa kunnissa ja harvinaisimpia puolestaan keskisuurissa. Jos muutoksia on tapahtunut, on linjana ollut useimmin kunnan ja eri yhdistysten väliset sopimukset tai kunnan siirtyminen vuokraamaan jotain tilaa tai päinvastoin siirtyminen entisen vuokratilan omistajaksi. Myös jo kunnan omistamiin tiloihin on kunnostettu nuorisotiloja, mutta joissakin kunnissa on myös kokonaan luovuttu nuorisotiloista." (Kurikka 1999, 17–19.)

Kuntien valvotut nuorisotilat olivat Kuntaliiton kyselyn mukaan avoinna keskimäärin 26 tuntia viikoittain. Pienissä, alle 5 500 asukkaan kunnissa viikoittainen aukioloaika jäi

keskimäärin 17 tuntiin, keskisuurissa (5 500–20 00 asukasta) kunnissa aukioloaika oli 31 viikkotuntia ja suurimmissa (yli 20 000 asukasta) kunnissa 46 tuntia. Viikonloppuisin, lomakausilla ja juhlapyhinä nuorisotilat olivat yleisemmin auki suurissa kunnissa. (Kurikka 1999, 19–20.) Esimerkiksi Lahdessa Harjukadun nuokku oli vuonna 1990 avoinna kolmena iltana viikossa, viisi tuntia kerrallaan.

» Keskiviikkoisin ja sunnuntaisin toimivat nuoret kahteen ikäryhmään jaettuina, ensin nappulat (10–12-vuotiaat) ja sitten isot (13–17-vuotiaat). Perjantaina kaikki ovat yhdessä. Nuokun kerhot toimivat keskiviikkoisin ja sunnuntaisin. Tarjolla on käsityö-, video-, köksä-, bändi- ja peli-kerho. Lisäksi ohjelmatoimintaa järjestetään tarvittaessa. Perjantaisin on disko. Viikonloppuisin järjestetään myös kurssitoimintaa esim. DJ- ja kerhonohjaajakurssi sekä yöretkiä nuokulla tai viikonloppuretkiä leirikeskukseemme Sysmään tai muualle." (LAHTI, Luomanperä 1990, 6.)

» Harjukadun nuokku sijaitsee Lahden ydinkeskustan välittömässä läheisyydessä, noin 0,5 km kauppatorilta. Talosta löytyy kalustoa noin sadalle henkilölle, kaksi biljardipöytää, äänentoistolaitteet, piano, TV, piirtoheitin ja diaprojektori ym. Suurin osa kalustoa on hankittu nuorisolautakunnan varoilla, mutta esim. videokamera ja -nauhuri on ostettu nuokkulaisten itse keräämillä rahoilla." (LAHTI, Luomanperä 1990, 5–6.)

Vanhaa kunnostettiin ja toimintaa jatkettiin

Olemassa olevia nuorisotiloja yritettiin mahdollisuuksien mukaan pitää yllä ja jopa kunnostaa, jotta toiminta voisi jatkua. Avointen ovien ja diskojen lisäksi nuorisotaloilla järjestettiin edellisen vuosikymmenen tapaan myös kerhoja ja erilaisia teemailtoja. Kaikissa tiloissa ei enää ollut tarjolla kaikkea, vaan suuremmilla paikkakunnilla nuorisotalot alkoivat erikoistua johonkin toimintaan, esimerkiksi musiikkiin tai kuvataiteisiin.

» Neljäsosassa kunnista koetaan, ettei kunnan nuorisotiloja pystytä enää pitämään kunnossa, mutta suurin osa (53 %) kuitenkin uskoi kunnossapidon onnistuvan. – – – Kun muistetaan, että kolmasosassa kunnista määrärahoja oli leikattu, on tilojen huono kunto hieman pienemmässä määrässä ymmärrettävää." (Mattila 1999, 93.)

» 1990-luvun laman myötä luovuttiin vanhoista ja nuorisotyöhön sopimattomista tiloista. Vuosien aikana saatiin myös korjattua joitakin tiloja tarkoituksenmukaisemmiksi." (TURKU, Aho 2004, 87, 89.)

Uutta nuorisotaloilla oli tietotekniikan tuleminen. Esimerkiksi Helsingin itäisellä suuralueella oli nuorisotoimen jokaiseen toimipisteeseen hankittu tarpeelliset välineet, internet-yhteydet ja sähköpostit. Nuorisoasiainkeskuksella oli vuonna 1997 jo kotisivu, ja kaikille nuorisotiloille oli suunnitteilla omansa. Ne oli tarkoitus tehdä yhdessä nuorten kanssa. (Telemäki 1999, 139.)

Oulun nuorisoasiainlautakunnan historiikissa kerrottiin vuoden 1996 tilanteesta näin: ”Nykyisessä toimistossa on oma leirivälinevarasto, josta järjestöt voivat veloituksessa lainata erilaisia leiri- ja retkivälineitä sekä AV-välineitä. Sen lisäksi lainataan video-kameroita pientä korvausta vastaan. Henkilökunnalla on jokaisella muutama pöytä, puhelin ja ATK-pääte tai mikrotietokone huoneessaan. Pian jokaiselle nuorisotalollekin saataneen oma tietokone.” (OULU, Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996.)

» Turun nuorisotoimi on vuosikymmenien aikana kasvanut toiminnaltaan laajamittaiseksi. Nuorisotoimella on hallinnassaan yli 20 erilaista nuorisotilaa, joissa valtaosassa toimii myös kerhokahvila. Nuorisotaloja ja kerhokahviloita sijaitsee Jyrkkälässä, Kuuvuorella, Lausteella, Mäntymäessä, Pansiossa, Runosmäessä, Teräsrautelassa ja Varissuolla sekä nuorisotalo Maariassa. Kerhokeskuksia on Arvinkadulla, Hirvensalossa, Kastussa, Tapulikadulla, Vasaramäessä, Hannunniitussa, Tornikadulla ja Uittamolla. Kerhokahviloita ovat Ilpoisten kerhokahvila ja Zabadak klubbcafe. Lisäksi nuorisotoimella on Musiikkikeskus Auran Panimo ja Nuorisokeskus Palatsi. Tortinmäessä sijaitsee kurssikeskus ja Käsityöläiskadulla Askartelutalo ja lainavarasto.” (TURKU, Kallioniemi 1993, 76.)

» Huomattava osa tämän päivän nuorisotoiminnasta tapahtuu nuorisotiloissa. Vuonna 1992 tehdyn laskelman mukaan erilaiset harrasteet vetivät Turun nuorisotiloihin vuoden aikana noin 338 000 kävijää. Järjestöjen ohella nuorisotaloja käyttävät yhä enemmän ns. tavalliset nuoret. Heille tarjolla on kahvilan ohella mm. vapaamuotoista kerhotoimintaa, diskoja, konsertteja, tapahtumia ja teemailtoja. Nuorisotalot ovat myös suuntautuneet erilaiseen erikoistoimintaan. Niinpä Pansion nuoret saavat liikenneopetusta ja korjata sekä huoltaa moottoripyöriään. Auran panimossa toimii bändikoulu ja musiikkistudio, Lausteen nuorisotalossa on askartelutoimintaa, kuten somistusta, sisustusta ym. ja Teräsrautelan nuorisotalo on erikoistunut nuorten taideharrastuksiin. Palatsissa nuoret voivat puuhastaa mm. videopajatoimintaa, askarteluohjausta ja talossa toimii myös nuorten neuvonta- ja tiedotuspiste.” (TURKU, Kallioniemi 1993, 78.)

» Nuorisotalotoimintaa järjestetään Lahdessa nykyään (1990) seitsemässä nuorisotilassa (yhdessä nuorisotilassa klubi-toiminnan nimellä). Toiminta on tarkoitettu kaikille 10–17-vuotiaille nuorille. Ja heiltä toiminta onkin saanut lempinimensä: nuokkutoiminta, joka on

◀ **Nuorisotila Safarin sohvilla 1999. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.**

vuosien myötä vakiintunut käytössä niin, että kaikki Lahdessa tuntevat nuorisotilat nuokku-nimellä. Nuokut ovat auki 2–3 iltaa viikossa. Toiminnasta vastaa – yhtä poikkeusta lukuun ottamatta – päätoiminen nuorisonohjaaja, jolla on apunaan toimintailtoina 2–9 kerhonohjaajaa. Lisäksi useilla nuokuilla toimii ns. apuohjaajia. He ovat isoja nuokkulaisia, jotka ohjaavat toimintaa nappuloiden toiminta-aikana. Heidän työnsä on vapaaehtoista. – – – Jokainen nuokku – ohjaajat ja nuoret – voi itse suunnitella oman toimintansa mieleisekseen." (Lahti, Luomanperä 1990, 3.)

Uuttakin rakennettiin

Nuoperin keväällä 2011 kunnille tekemä nuorisotilakysely paljastaa, ettei 1990-luku tosiaankaan ollut pelkästään synkkää aikaa, vaan kaikesta huolimatta myös uusia nuorisotiloja hankittiin, kunnostettiin ja otettiin käyttöön.

Turun keskustaan avattiin lopulta vuonna 1992 nuorisotalo monenlaisten vaiheiden ja vaikeuksien jälkeen. Nuorisokeskus Palatsi aloitti toimintansa entisen elokuvateatterin tiloissa osoitteessa Eerkinkatu 7. Palatsin saamiseksi jouduttiin kuitenkin tekemään myös uhrauksia. Keskuksen henkilökunta- ja käyttömenot piti rahoittaa ilman nuorisotoimeen syntyviä lisäkustannuksia, mistä johtuen nuorisotoimi joutui luopumaan Martinsillan nuorisotalosta, Pop-kellarista, Puutarhakadun, Uudenmaankadun, Kärsämäen ja Eerikin kerhokeskuksista sekä Itäisenkadun askartelupajasta. (TURKU, Kallioniemi 1993, 75–76.)

▶Bilisnurkkaus nuorisotila Safarissa. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.

◀ Safaritunnelma syntyi seinämaalauksista. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.

◀ Nuorisotila Safari vuonna 1999. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.

» Pitkään vireillä ollut kysymys keskustan nuorisotalosta ratkesi 1990-luvun vaihteessa, kun kaupunginvaltuusto päätti sijoittaa nuorisokeskuksen entisen elokuvateatteri Kinopalatsin tiloihin Lintulan kiinteistöön Eerikinkadulle. Kaupunki osti keskusta varten Haka-Rakentajat Oy:ltä kolmesta kerroksesta tiloja yhteensä 2 711 neliötä. Keskuksen suunnittelu annettiin Arkkitehtitoimisto Casagrande & Haroma Oy:lle, mutta myös nuoret osallistuivat suunnitteluun. Ehdotuksia tulikin suoraan nuorilta 194 ja järjestöiltä 19 kappaletta. – – – Nuoriso-keskus Palatsiksi ristityn nuorisotalon tilat valmistuivat vuoden 1991 syksyllä ja ne otettiin käyttöön maaliskuussa 1992. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat pyöreästi 30 miljoonaa markkaa..” (TURKU, Kallioniemi 1993, 74, 76.)

» 1998 saatiin aktiivisten skeittiharrastajien aloitteesta myös skeittihalli Turkuun. Nuoret olivat tehneet hallista lukuisia esityksiä. Lopulta löytyi sopiva tila, jonka vuokranmaksussa nuorisotoimi avusti. Tänä päivänä skeittinuoret saavat harrastaa 1 000 neliön tilassa.” (TURKU, Aho 2004, 87, 89.)

» Mäntsälässä nuorisotila siirrettiin vuonna 1993 monitoimitalolta väliaikaisesti entisen meijerin tiloihin. Täällä toimintaa pyöritettiin seitsemän vuotta (1993–2001). Meijerin kiinteistössä havaittiin sittemmin paha home-ongelma, mistä syystä koko kiinteistö jouduttiin asettamaan toimenpidekieltoon, ja on siis tyhjillään tänä päivänäkin, tällöin myös suurin osa tarvikkeista ja kalustosta jouduttiin hävittämään.” (MÄNTSÄLÄ, Minna Partanen, nuoriso-ohjaaja, 28.4.2011.)

» Paikka oli hieno, entinen ravintola, jota me nuorten kanssa maalattiin sitten mielemme mukaan. Nuoret saivat spreijata osan ja osa maalattiin ihan pensselein ja teloin. Mun aikana tilan nimi oli Safari, piirreltiin palmuja sun muuta sinne, iso leijonan pääkin oli. Itse olin silloin nuori, 21 v ja työpajan työllistämänä pidin siinä nuorisokahvilaa Eu:n rahoituksella. Yläkerrassa meillä oli omat toimistot ja keittiö kokkailua varten. Alakerrassa iso tanssilattia diskovaloin ja peilipalloin, sekä baaritiski ja bilisnurkkaus. Siihen rakennettiin vielä terassi.” (MÄNTSÄLÄ, Mirva Hartikainen, nuoriso-ohjaaja, 17.8.2011.)

» Lamasta lähdettiin nousuun 1990-luvun puolivälissä ja nuorisotoimen tilakysymykset saivat pitkään ja hartaasti odotettuja uudistuksia. Vuonna 1996 monien vuosien odotuksen jälkeen kirjoitettiin vuokrasopimus keskustan vapaa-aikatilasta, joka nimettiin Vapaa-aikatulliksi. Toiminta päästiin aloittamaan vuoden 1997 alusta lähtien. Tavoitteena oli kehittää avointa nuorisotoimintaa niin, että nuoret ottaisivat itse vastuuta toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta. Myös kesätoiminnalle saatiin näin kauan toivotut tilat. Lisäksi Salorannan leirialue remontoitiin viimein.” (NAANTALI, Corsini-Rautalinna 2004, 33–34.)

WALKERS

Walkers-toiminta kaduilla ja omissa kahviloissa on Aseman Lapset ry:ssä kehitettyä vapaaehtoisuuteen perustuvaa nuorisotyötä. Sitä voivat toteuttaa Aseman Lapset ry:n kanssa yhteis-toimintasopimuksen allekirjoittaneet taustayhtei-söt eli kunnat ja kaupungit, seurakunnat sekä yhteisöt. Vuoden 2013 alussa Walkers-toimintaa oli 13 paikkakunnalla. (www.asemanlapset.fi.)

» Naantalin keskustassa sijaitseva Vapaa-aikatulli on ostettu seurakunnalta vuonna 1995, ja kunnostettu vanha seurakuntakeskus nuorisotilaksi, jossa toimivat ap- ja ip-kerhot sekä yhdistykset. Nuorisotila on myös juhlatila. Nuorisotila on nuorille auki 8 kk, ei kesällä. 13–18-vuotiaille tila on auki kahtena iltana viikossa, kävijöitä 20–30 nuorta illassa. Tilassa toimi myös perjantai-iltaisin Walkers-kahvila, joka tämän vuoden keväällä siirtyi seurakunnan tiloihin Nuhjalaan ja jatkaa toistaiseksi siellä. Nuorisotilaa pitää auki kaupungin oma vakituinen väki." (NAANTALI, Marja-Terttu Paju, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 30.5.2011.)

» Meillä Miehikkälässä on yksi nuorisotila, joka sijaitsee Miehikkälän Kirkonkylässä, os. Muurikkalantie 5 E, 49700 Miehikkälä. Nykyinen nuorisotila on otettu käyttöön vuonna 1992. Talo on remontoitu silloisen nuorisovaltuuston toimesta vuosina 2009–2010, ja nuorisotalon nimeksi tuli nimikilpailun myötä nuorisotalo KIWI. Nykyiset nuorisotilat on kunnostettu nuorison käyttöön (entinen neuvola). Talo on melko toimiva ja viihtyisä tehdyn remontin jälkeen. Nuorisotalon eteisessä on jalkapallopeli. Oleskelutilassa on kaksi sohvaa, pöydät, tuolit, TV, tietokone, liitokiekkopeli, TV:ssä mahdollisuus Sing Stariin ja tietokoneessa nettiyhteys ja Facebook, lautapelejä. Biljardihuoneessa on biljardi ja tuoleja. Nuorisotalo KIWI on auki tiistaisin ja perjantaisin avoimelle nuorisotoimelle, perjantai-iltapäivällä nuorten kuvataidepiirille ja lauantai-iltaisin kerran kuukaudessa seurakunnan (ev.lut.) nuorisolle. Lisäksi tilaa käyttävät lauantaipäivisin kuvataidepiiriläiset (Haminan Kansalaisopisto). Nuoret käyttävät tilaa ahkerasti, tiistaisin kävijämäärä on keskimäärin noin 15 nuorta ja perjantaisin 20–30 nuorta (avoimet ovet), seurakunnan illoissa on noin 15–20 nuorta ja kuvataidetoiminnassa noin 5–10 nuorta. Avoimen nuorten illoissa toimii nuoriso-ohjaajana 4H:n palkkaama henkilö. Syksyllä 2011 saamme paikalliselta partiolta (Miehikkälän Metsänkävijät) käyttöömme ison tilan, johon sijoitamme muun muassa pingispöydän ja mahdollisesti jotain muutakin, mitä nuorisotalon kävijät talokokouksissaan päättävät." (MIEHIKKÄLÄ, Veli-Matti Ahonen, vapaa-aikaohjaaja, 21.4.2011.)

» Jämsässä nuorisotiloja on neljä. Varhaisimmat otettiin käyttöön 1990-luvulla ja viimeisin tämän vuoden (2011) alussa. Kaikki tilat ovat kellaritiloja, alun perin muuhun käyttöön tehtyjä. Jämsän keskustan Bunkkerissa on paras käyttöaste, tila on avoinna noin 4 kertaa viikossa ja parhaimmillaan kävijöitä on 70–90. Jämsänkoskella ja Länkipohjassa tila on avoinna kerran viikossa ja kävijöitä 25–30. Hallin Kuutti on avoinna kerran viikossa ja kävijöitä on noin 10. Osaa tiloista käyttävät myös muut järjestöt eläkeläisistä vauvoihin saakka." (JÄMSÄ, Hannu Ahlstedt, nuorisotoimenjohtaja, 26.4.2011.)

» Pyhäjärven kaupungilla on kaksi nuorisotilaa, toimivat muiden kiinteistöjen yhteydessä. Ruotasen nuorisotilat on otettu käyttöön 1990, vanhan terveystalon lääkärin asunto. Käyttö: aamupäivisin srk:n lapsikerho, iltapäivisin koululaisten iltapäiväkerho, nuorisoillat joka arkipäivä 17–20, pe 17–22, järjestöjen kerhotoimintaa 3 iltaa." (PYHÄJÄRVI, Osmo Ylisuvanto, nuorisosihteeri, 3.5.2011.)

◀ **Nuorisotilan yläkerrassa oli toimisto. Rintanappilaitetta käyttämässä nuorisoohjaaja Sami Hiltunen. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.**

» Ruokolahdella on kunnan hallinnassa kolme nuorisotilaa, joista Vattilan koulun kerhohuone on vuodelta 1990. Kerhohuone (47,5 m^2) toimii koulun luokkana, mutta siellä pidetään kaksi kertaa viikossa edelleen avoimien ovien toimintaa." (RUOKOLAHTI, Eija Auvinen, 4.5.2011.)

» Tervolassa on yksi nuorisotila, otettu käyttöön 90-luvun alkupuolella. Nuorisotilat sijaitsevat kunnanviraston kellarikerroksessa. Entiseltä käytöltään ne olivat Telen tilaa (puhelinkeskus yms.). Nuorten illoissa kävijöitä keskimäärin 20–40 per ilta. Lisäksi tiloissa toimii eri-ikäisten kerhoja ja ryhmiä." (TERVOLA, Tarja Leinonen, vapaa-aikasihteeri, 26.4.2011.)

» Lemin kirkonkylällä on Tapiolan Nuorisotila (toinen kunnan nuorisotiloista), joka on toiminut nuorisotilana vuodesta 1992. Se on entinen suojeluskuntatalo, jossa toimi ennen nuorisotilaksi tuloa kirkonkylän koulun 1.–2. luokat. Tilojen yhteydessä samassa rakennuksessa on Lemin Nuorisoseuran omistamat tilat. Tiloissa toimii tällä hetkellä myös kirkonkylän aamu- ja iltapäivätoiminta. Tilat ovat auki pääsääntöisesti syyskuusta toukokuun puoleen väliin kolmena iltana viikossa. Nuoria tiloilla on tänä vuonna käynyt alakouluikäisiä n. 8–15/ilta ja yläkouluikäisiä–18-vuotiaita n. 12/ilta. Tiloilla ei vakituista ohjaajaa toistaiseksi." (LEMI, Sirkka Liljander, 16.5.2011.)

» Honkajoen nuorisotilat 2 kpl. Tila 1 on ollut käytössä useita vuosikymmeniä, Puukoulun yläkerta. Tila on pääasiassa partiolaisten käytössä ja pitävät sitä kunnossa. Tila 2 on monitoimitalon yhteyteen rakennettu nuorisotila, ollut käytössä vuodesta 1993 alkaen." (HONKAJOKI, Leena Kamppi, sivistystoimenjohtaja, 26.4.2011.)

» Leppävirran kunnassa on kaksi nuorisotilaa. Ensimmäinen nuorisotila kuntakeskukseen 1974, joka rakennettiin nimenomaan nuorisotilaksi, ja josta luovuttiin 1995, jolloin nykyinen nuorisotila otettiin käyttöön. Toinen nuorisotila kunnostettiin kunnan teollisuustaajamaan 2010 (sitä ennen olimme vuodesta 1993 vuokralla järjestötalossa, jonne siirryimme kunnan myytyä omassa käytössämme olleet nuorisotiloiksi kunnostetut tilat). Nykyisistä tiloista kuntakeskuksen nuorisotilat ovat omassa 450 m^2 talossa, jolla on myös oma puistomainen piha-alue. Teollisuustaajaman tila, 73,5 m^2, on asuinkerrostalon ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevaan liikehuoneistoon kunnostettu nuorisotila. Molemmissa nuorisotiloissa käy n. 40–50 nuorta. Määrä koostuu 3–9-luokkalaisista klo 14–17 välillä säännöllisesti käyvistä kerholaisista ja avoimissa peli- ym. toiminnoissa kävijöistä sekä klo 17–20 säännöllisesti käyvistä kerholaisista ja avoimissa peli- ym. toiminnoissa kävijöistä. Disko- ja kahvilailtoina kävijämäärät vaihtelevat reippaammin ja määrät voivat olla huomattavasti suurempia." (LEPPÄVIRTA, Lea Sikanen, 20.4.2011.)

» Kurikan neljästä nuorisotilasta Jurvan nuoppari ja Kurnu on kunnostettu nuorille. Molemmat ovat olleet käytössä parikymmentä vuotta. Nuorisotalo Kurnu on kunnostettu ja otettu kokonaan nuorison käyttöön virallisesti 1997 alkaen (n. 800 m^2). Vuonna 2007 oli modernisointi-remontti alakerrassa. Kurnu on avoinna maanantai–torstai klo. 17–21, perjantaisin klo 17–23, lauantaisin klo 19–23 (yökahvila). Nuorisotila Jurvassa, R-kioskin vieressä, on avoinna ma 18–21, ti 11–12, ke 11–12 ja 18–21, to 11–12, pe 11–12 ja yökahvila 20–24.00. Noin 20 käyttäjää päivässä, viikonloppuisin 30–40." (KURIKKA, Mirja Lehtimäki, 28.4.2011.)

» Meillä Pielavedellä on yksi nuorisotila. Tila on kirjastotalon päädyssä oleva tila, jossa ennen toimivat kansalaisopiston toimistot, eli ei ole rakennettu nuorisotilaksi. Noihin tiloihin on muutettu 90-luvulla. Remonttia ei ole juurikaan tehty. Käyttökapasiteetti on melko hyvä verrattuna, että Pielavedellä nuoria ei ole kovinkaan paljon, keskimäärin tiloja käyttää 30 nuorta illassa, perjantaisin ja yökahvilailloissa jopa 60 nuorta, ahdasta on. ☺" (PIELAVESI, Susanna Gullstén-Valkama, nuoriso-ohjaaja, 20.4.2011.)

Lama-Suomi

Vuosikymmenen alussa suomalaisia piinasivat työttömyys, velat ja lama. Valtiovarainministeri Iiro Viinasta ei varmasti kukaan kadehtinut. Markkaa devalvoitiin ja kellutettiin. Valuuttalainojen kallistuminen suisti monet yrittäjät konkurssiin, ja työttömyys lisääntyi. Taantumaa pahensi myös Neuvostoliiton hajoaminen syksyllä 1991. Se vaikutti mm. suomalaisen vaatetusteollisuuden markkinoihin. Syntyi pankkikriisi. Avuksi perustettiin valtion vakuusrahasto, josta pankeille myönnettiin pankkitukea. Vuosikymmenen toisella puoliskolla taloudellinen tilanne alkoi lopulta parantua.

Tavalliset kansalaiset olivat koetuksella. Suomeen ilmestyi ns. leipäjonoja, ja asia pistettiin merkille myös ulkomaisessa lehdistössä. Ravintolat koettivat vauhdittaa laskenutta myyntiään palkkaamalla topless-tarjoilijoita ja karaokeiltojen vetäjiä. Myös striptease-baareja ja -yökerhoja avattiin.

Kansalliset onnenhetket liittyivät urheiluun. Suomi voitti jääkiekon maailmanmestaruuden vuonna 1995, ja sankareita juhlittiin toreilla ympäri maata. ”Me ollaan sankareita kaikki…” Erityisen makoisaksi mestaruuden teki se, että loppuottelussa vastassa oli Ruotsin joukkue ja Suomi sai omittua jopa ruotsalaisten voitonlaulun: ”Den glider in!” Mika Häkkinen taas voitti F1-mestaruuden Ferrari-kuljettajien nenän edestä peräkkäisinä vuosina 1998 ja 1999, vaikka vuonna 1995 olikin loukkaantunut pahassa ulosajossa.

1990-luvun nuoret

Lama koetteli perheiden taloutta ja monien aikuisten jaksamista, mikä heijastui myös lapsiin ja nuoriin. Samaan aikaan kuntien nuorisotyöstä ja koulujen iltapäivätoiminnasta nipistettiin säästökuurien takia. Omien vanhempien työttömyyden näkeminen ei juuri innostanut opintoihin. Korkeakoulutuskaan ei enää taannut arvostettua työpaikkaa, ja pitkät työsuhteet vaihtuivat määräaikaisiksi pätkätöiksi.

Katukuvasta erottuivat pukeutumisellaan ja asenteellaan erilaiset nuorisoryhmät. Valtamuotia olivat nappiverkkarit ja oikeanlaiset Levis-farkut, mutta toisaalta oli myös alatyylejä, jotka usein liittyivät musiikkiin. Kierrätys ja kirpputorit alkoivat myös yleistyä, ja kirppareilta saattoi tehdä omaan tyyliin sopivia edullisia löytöjä. Aina kirpputorivaatteet eivät kuitenkaan olleet valinta, vaan vähävaraisissa perheissä usein myös pakko.

» 1990-luvulla korostettiin yksilöä. Massamuotia paheksuttiin ja jokainen koitti olla oma itsensä, ja kehittää oman tyylinsä. Katu-uskottavuus oli avainsana. 80-luvulta alkaneet alatyylit grunge, punk, skinheadit, fetissit, gootit ja hopparit olivat voimissaan. Myös hipit, hevarit ja eläinaktivistit, jotka kampanjoivat näyttävästi turkistarhausta vastaan. Vaatteita ostettiin paljon kirpputoreilta ja niistä tehtiin oman näköiset. Kierrätys oli avainsana” (http://www.tyylitaika.com/1990-luvun-muoti.html, 18.5.2010.)

» Punkkarimuoti on säilyttänyt elinvoimaisuutensa yllättävän sitkeästi 1990-luvulle saakka. Sen rinnalle on kuitenkin tullut 1980-luvun loppupuolella ja 1990-luvun alussa monenlaisia pienempiä

1990-LUVULLA

- Vuosikymmenen alkaessa Suomen tasavallan presidenttinä oli Mauno Koivisto. Martti Ahtisaari valittiin presidentiksi vuonna 1994.
- Yhdysvalloissa presidenttinä oli George Bush vuoteen 1993. Hänen seuraajakseen valittiin William ”Bill” Clinton.
- Neuvostoliitto hajosi vuonna 1991. Uuden Venäjän ensimmäiseksi presidentiksi valittiin Boris Jeltsin, joka hoiti virkaa kaksi kautta, 1991–1999.
- Baltian maat Latvia, Liettua ja Viro itsenäistyivät vuonna 1991. Tie itsenäisyyteen oli alkanut jo 1980-luvun lopulla.
- Suomen pääministeri Harri Holkeri soitti maailman ensimmäisen GSM-puhelun Nokia-laitteella 1.7.1991. Vuonna 1992 Nokia lanseerasi ensimmäisen digitaalisen GSM-puhelimen, Nokia 1011-mallin. Nokia-soittoääni kuultiin Nokia 2100 -sarjan puhelimissa vuonna 1994, ja matopeliä päästiin pelaamaan vuonna 1997 Nokia 6110 -puhelimilla.
- Autolautta Estonia upposi vuonna 1994 matkalla Tallinnasta Tukholmaan, ja yli 800 matkustajaa kuoli.
- Lokakuussa 1994 Suomessa järjestettiin neuvoa-antava kansanäänestys, jossa 56,9 prosenttia suomalaisista kannatti Euroopan unionin jäsenyyttä. Niinpä Suomesta tuli EU:n jäsen vuonna 1995, ja ensimmäiset suomalaiset euroedustajat, mepit, aloittivat työnsä.
- Ruotsalaisen kansanpuolueen kansanedustaja Elisabeth Rehn oli Suomen ja koko maailman ensimmäinen naispuolinen puolustusministeri vuosina 1990–1995.
- Ensimmäiset naisalokkaat aloittivat varusmiespalveluksen Suomessa vuonna 1995, ja varuskuntiinkin saatiin ovelliset wc-kopit.
- Hullun lehmän tauti BSE säikäytti eurooppalaiset vuonna 1996 (Suomessa ainoa tartunta 2001).
- Walesin prinsessa Diana kuoli autononnettomuudessa Pariisissa 31.8.1997.
- Vuonna 1997 itsenäinen Suomi täytti 80 vuotta.

▲Puhelinkoppeja oli edelleen, ja niissä käytettiin kolikoiden sijaan puhelinkortteja, joista sittemmin tuli keräilytavaraa.

▼”Hip Hop Madness”, Helsingin tanssiopiston street dance -ryhmän esitys Uusi Hohto Nuorison taidetapahtumassa Varkaudessa toukokuussa 1994. Kuvaaja Heimo Ketola. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.

SUOSITUIMMAT NIMET 1990-LUVULLA

MIEHET: Juhani, Mikael, Johannes, Petteri ja Aleksi.
NAISET: Maria, Emilia, Johanna, Sofia ja Katariina.
(VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN NIMIPALVELU.)

muotivirtauksia, kuten teddyjä, hämyjä, hileitä, irokeeseja, skinhedejä, hiphoppareita ym. 1990-luvun alun muotivillityksenä riehuu maailmalla uusnatsismi, joka ei ainakaan toistaiseksi ole saavuttanut jalansijaa Suomen Turussa." (Kalliomäki 1993, 10.)

Joensuun skineistä puhuttiin tiedotusvälineissä. Nuoret skinheadit olivat ottaneet tavakseen uhkailla ja pahoinpidellä vierasmaalaisia. Eniten huomiota sai tapaus, jossa tummaihoinen koripalloilija pahoinpidellyksi jouduttuaan lähti Suomesta kokonaan ja palasi kotimaahansa Yhdysvaltoihin.

Vuonna 1995 tiedotusvälineissä syntyi käsite "kettutytöt", joka yleistyi tarkoittamaan kaikkia eläinten oikeuksien puolesta toimivia aktivisteja. Alkuperäiset kettutytöt olivat kuitenkin Kirsi Kultalahti, Mia Salli ja Minna Salonen, jotka vapauttivat nelisensataa kettua kahdelta kettutarhalta Pohjanmaan Evijärvellä. Tytöt tuomittiin ehdolliseen vankeuteen, ja Salonen ja Salli joutuivat myös maksamaan satojen tuhansien markkojen vahingonkorvaukset. Vuonna 1997 orimattilalainen turkistarhaaja haavoitti haulikolla ampumalla neljää tilalleen tunkeutunutta aktivistia.

Ysärimuotia

Kolmiraitaa ja ruutuflanellia

Vuosikymmenen alun muoti mukaili lama-aikaa, joten vaatteet olivat käytännöllisiä ja melko pelkistettyjä 1980-luvun tyyliin verrattuna. Adidaksen kolmiraitaverkkarit olivat varsinainen hitti. Kolmiraita- ja nappiverkkareita hankittiin ulkomaanmatkoilta edullisina merkkituotteiden kopioina. Pojat hinkuivat lisäksi NHL-lippiksiä, joiden piti olla tarkalleen tietynlaisia. Reisitaskulliset maastohousut olivat myös kova sana. Hieman vanhemmilla miehillä väljät, kuviolliset ns. salihousut olivat yleispätevä vapaa-ajan asu.

» Ysärimuodista en viitsi edes puhua. No ehkä vähän avainsanoja: mustat farkut & valkoiset lenkkarit, hilseilevät lippisrivit koulujen penkeillä, mustat kolmiraitaverkkarit, flanellipaidat, rumat colleget." (Nimimerkki Yani 8.2.2005, http://www.pakkotoisto.com/yleinen-keskustelu/29919–1990-luku–4, 19.9.2012.)

» Flanellipaidat oli tosiaan kaikilla ja ne oli polviin asti. Lippis ei ollu aito jos ei ollu 8 raitaa lipassa, virallista logoa, lipan alapuoli vihreä ja päällä niitä nastoja 6:tta. – Hei jätkä saanu uuen lippiksen, onko aito? Näytäppä tänne!" (Nimimerkki Milkboy 8.2.2005, http://www.pakkotoisto.com/yleinen-keskustelu/29919–1990-luku–4/, 18.9.2012.)

» Liigapipot ja lippikset oli kova sana. Meilläpäin piti olla lippiksessä kuusi tai kahdeksan raitaa ja merkkiki piti olla oikea. Ekat levikset oli kova sana, ja sit 90-luvun puolessa välissä jäi mullekin päälle hiphop-tyyli. Hauskinta on muistella ku ite rupes käyttään näitä nykyaikana kaikilla olevia kudottuja snoukkapipoja, niin kyllä siitä sai sitte yläasteella lumipesuja kovilta jätkiltä. Nykyään niitä käyttää kaikki pahimmat pilottipojatkin. Ja piloteista puheen ollen, olihan sitä mullakin sellainen musta pilotti yhdessä vaiheessa, silloin niitä ei vielä onneksi mielletty skinitakeiksi." (Nimimerkki Reason 8.2.2005, http://www.pakkotoisto.com/yleinen-keskustelu/29919–1990-luku–4/, 18.9.2012.)

Lappuhaalarit olivat tytöillä niin must, useimmiten farkkukankaisina, mutta myös erivärisinä versioina. Haalarin alle tungettiin viileällä säällä ruudullinen flanellipaita ja lämpimällä kelillä lyhyt ns. napapaita. 1980-luvulta tutut neonvärit olivat vuosikymmenen alkupuolella taas muodissa. Myös kukkakuvioiset isot paitapuserot olivat suosittuja. Samaten pitkät kukkamekot, joissa oli napit ylhäältä alas asti.

Yhtäkkiä kaikkiin puseroihin alkoi ilmestyä huppuja, ja hupullista trikoopaitaa, kangaspuseroa, tai jopa bodya, pidettiin collegen tai neuleen alla niin, että huppu vedettiin niskasta esiin. Puuvillaneuleet olivat takamuksen alle ulottuvaa mallia ja niihin oli usein kirjailtu kukkakuvioita tai ne olivat pitsineuletta. Myöhemmin innostuttiin röyhelöistä. Puseron päälle puettiin usein kankainen herrainliivi, jonka etuosa oli kuviollinen ja selkämys yksivärinen.

» Sitten kavereiden ohella alkoivat musiikkimieltymykset tuoda omaa väriään pukeutumiseen. Ja koska kiltin pianoa soittavan perhetytön musiikkimaku oli kaikkea klassisesta jazziin, acid housesta minimalistiseen kilkatukseen ja reggaesta rokkiin, salli se pukeutumiseltakin, noh, ihan mitä vain. Ja minä kokeilin. Viisnollaykköset ja colleget, neuleet ja villatakit sekä kiltin tytön jakut, mekot ja vekkihameet pysyivät äidin ja isän mieliksi sukulaisvierailu-, kauppareissu-, kyläily- ja vähän niin kuin perhe-edustuskäytössä, mutta illan pimetessä kaapin kätköistä ilmestyi mitä

mielenkiintoisempia virityksiä. Oli viherpipertäjälookkia, neonkeltaista ja liilaa, kirkkaan oranssia, tummansinisiä työhousuja ja Jamaica-paitaa. Olihan minulla pysyviä aatteita ja mielipiteitä paljonkin, ja yhä allekirjoitan niistä suurimman osan, mutta myönnän, että tuossa iässä sitä meni porukan mukana tai sitten yritti sen porukan vuoksi tai sille näyttääkseen olla juuri jotain päinvastaista. Ei sitä vain kehdannut tunnustaa. Se joka väittää teini-ikäisenä kulkeneensa omia polkujaan kavereiden mielipiteistä välittämättä, huijaa itseäänkin. Neuletakkitytöt niitä rohkeita olivat – minä olin neuletakkityttö enimmäkseen kotona." (http://blogit.ts.fi/tyylissimo/2008/07/31/martensit-pilotit-tyobyysat-ja-kiltit-tytot/, 18.5.2010.)

Leviksiä

Farkkumalli oli sekä tytöillä että pojilla mieluiten Levi's 501, joko kivipestynä, mustana tai valkoisena. J. Karjalainen lauloi jo vuonna 1985: "valkoiset farkut talvellakin", kappaleessaan Mikä mahtaa olla in. Käytettiin myös revittyjä farkkuja. Farkut, kuten muutkin housut, olivat vielä vyötärölle ulottuvaa mallia.

» Mutta sitten tulivat 501:t – niitä piti olla vanhempien iloksi lukuisia – liian suuri college tai neule ja jalassa liian suuret kengät, jotka pian kantoivat kaikilla nimeä Dr Martens. Ja mikä omituisinta, monella oli myös pilottitakki. Se vain sattui olemaan joku hetkellinen muoti siihen aikaan, ei univormu silloin ainakaan meidän luokallamme viestinyt aatteista. Emmehän me sellaisista aatteista edes tienneet lintukotokoulussamme." (http://blogit.ts.fi/tyylissimo/2008/07/31/martensit-pilotit-tyobyysat-ja-kiltit-tytot/, 18.5.2010.)

» 90-luvulla todella muodikkaita olivat mm. Levikset (501!!!). Leviksien kanssa hyvä oli pitää ruudullista flanellipaitaa! Muodissa olivat tietysti myös Addun nappiverkkarit tai kolmiraitaverkkarit! Loppupuolesta 90-lukua tulivat paksupohjaiset kengät. Meikissä ei varmaankaan ollut mitään erikoisuuksia. Alkupuolesta 90-lukua farkuissa oli vielä korkea vyötärö." (Nimimerkki taaplaaja 14.3.2007, http://keskustelu.suomi24.fi/node/4150499, 90-luvun muoti?, 18.5.2010.)

» Yläasteella oli myös tärkeää mistä vaatteet olivat ostettu. Levikset tuli ostaa kalleimmasta kaupasta (Rockville vissiin). R-collectionin (Rockserin) huppareita oli kaikilla. Hirveitä vaatteita! Karsean kalliita. Siihen kesähuppariin pukeutuminen oli ihan älytöntä tunkeutumista ja se ei pitänyt vettä vähääkään vaan oikein imi kosteutta. Talvihupparin vuori taas painoi tonnin ja oli silti kylmä. Kaikenmaailman haihatuksia." (Nimimerkki hauki-kala 13.8.2008, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–15.html, 7.11.2012.)

» Mä olin esiteini ja teini 90-luvulla. Muistan omasta pukeutumisesta: liivit, sellaiset miestenmalliset, rikotut farkut ja farkkushortsit, teimme ala-asteella reikiä polviin ja pepun kohdalle, lyhyet paidat, helma ulottui just ja just vyötärölle ja paidoissa oli huput, jopa tavallisissa teepaidoissa, mustat trikoiset trumpettihousut, adidaksen nappiverkkarit ja niiden tallinnakopiot, maiharit, kanvaskengät, joissa paksu korko ja maiharityylinen pohja, tosiaan ne värilliset farkut, itselläni oli tummanpunaiset ja liilat, ruutupaidat, sellaiset löysät, miestenmallia, ne kamalat glittertekstipaidat, "angel" "sweet stuff" jne., itse olin jo sen verran "tyylitietoinen" kun nuo tulivat, etten innostunut. Muistan kun teimme pilkkaa kaverien kanssa noista paidoista." (Nimimerkitön 29.9.2010, http://kaksplus.fi/keskustelu/plussalaiset/mitas-nyt/1639680–90-luku-tulee-taas-muotiin-mita-muistat-siita/sivu4.html, 18.9.2012.)

Trumpettilahkeita

Jossakin vaiheessa trumpettilahkeiset housut tulivat muotiin, ensin tanssi- ja jumppatunneille, sitten yleisempäänkin käyttöön. Niiden päälle saatettiin pukea vielä lyhyt hame, ja joskus hameosa oli housuissa kiinteänäkin.

» Trumpettihousut joku mainitsikin, trikoiset sellaiset (jumppahousut). Siihen yhdistettynä piiiitkä puuvillaneule pastillivärein ja kukkakuvioin, ei yli-iso flanellipaitakaan poolopaidalla huono ollut. Mulla oli tuolloin vielä oranssit maastokengät, ne oli niin hienot tuon asukonaisuuden kanssa. Voi apua…" (Nimimerkki keski-suomessa 2.2.2010, http://kaksplus.fi/keskustelu/plussalaiset/mitas-nyt/1639680–90-luku-tulee-taas-muotiin-mita-muistat-siita/sivu3.html, 18.9.2012.)

▶ Purjehduskenkiä, farkkuhaalareita, ruutupaitoja, vaaleita ja valkoisia revittyjä farkkuja, koristossuja. bootseja, väsyneitä permiskiharoita – niin ysäriä! Daiju Biznis Porvoosta esiintymässä Outo Hohto Nuorison taidetapahtumassa Turussa toukokuussa 1995. Kuvaaja Jari Hakala. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.

▶ Kitaristipojalla on Adidaksen kolmiraitanappiverkkarit ja Kappa-lippis. Nuorison taidetapahtuma Hyvinkäällä 24.–25.5.1997. Kuvaaja Jonna Lylynkangas. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.

◀ Johanna, Katri ja Terhi matkalla ystävien häihin kesällä 1991.

» ’93 tai ’94 lähtien kaikilla piti olla trumpettihousut, joita myöhemmin kutsuttiin jazz-housuiksi ja nykyään boot-cuteiksi. Lyhyet mekot ja minarit noiden trumpettitrikoiden päällä. 90-luvun lopulla 501-kauden jälkeen ennen Diesel-buumia kukaan ei käyttänyt farkkuja, vaan kaikilla oli jazz-housut. Joskus 90-luvun lopulla oli myös kausi, jolloin kaikki oli päästä varpaisiin ruskeaa eri sävyissä. Seuraavaksi kaikki olikin harmaata mustalla ja valkoisella höystettynä.” (Nimimerkki ananas 4.4.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1494396/ysarimuoti/, 20.9.2012.)

» 90-luvun puolivälin maissa tulivat myös mustat takapuolesta superkireät trumpettihousut, tolppakorot, ylipolven sukat, ribatut tiukat poolot, patukkakiharat tai mammatyylinen tupeerattu pottakampaus, pitkä vartalonmyötäinen trikoohame, reisitaskuhousut, ylipaksut kengänpohjat ja niin edelleen, enempää ei pysty muistelemaan kerralla...” (Nimimerkki gitta 4.4.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1494396/ysarimuoti/, 20.9.2012.)

Ruotsalainen Hennes & Mauritz -halpavaateketju oli Tukholman reissujen pakollinen pistäytymispaikka, kunnes ensimmäinen H&M avattiin Helsingin Itäkeskuksessa vuonna 1997. Vuonna 2012 ”henkkamaukkoja” oli jo 31 paikkakunnalla.

Tolppakorkoja ja vyölaukkuja

Muodikkaimmissa kengissä oli muutamia senttejä paksut platform-pohjat ja tolppakorot. Kengännauhojen paikalle saatettiin vaihtaa vaikkapa iloisenväriset silkkinauhat. Pojat suosivat myös valkoisia koristossuja. Purjehduskengätkin olivat edelleen muotia, samoin ns. purjehdustakit.

» Massiiviset palkkikorot, jotka useimmiten levenivät alaspäin. Buffalon platform-lenkkarit. Platformit yleensä kaikenlaisissa kengissä sandaaleista saappaisiin. Nailonkankaiset, mieluiten suorakaiteen muotoiset laukut olivat tuolloin myös must palkkikorkoisten kenkien kanssa, joissa oli neliskanttiset kärjet.” (Nimimerkki ananas 4.4.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1494396/ysarimuoti/, 20.9.2012.)

Muodikkaiden naisten ja tyttöjen selässä keikkui kätevä minireppu, joka korvasi käsi- tai olkalaukun. Isommatkin reput yleistyivät myös aikuisilla, enää ne eivät olleet pelkästään koululaisten käytössä. Välillä muotia olivat mustat nahkareput, välillä kukalliset kangasversiot. Vyölaukut olivat uusinta uutta. Ensin näppärät pikkulaukut ilmestyivät naisten uumille, mutta etelänreissujen tuomisina niitä alkoi näkyä myös miehillä.

» pikkureput, kyllä vaan. apua!” (Nimimerkki Leena 2.2.2010, http://kaksplus.fi/keskustelu/plussalaiset/mitasnyt/1639680–90-luku-tulee-taas-muotiin-mita-muistat-siita/sivu3.html, 18.9.2012.)

» 1990-luvun naisihanne oli anorektisen laiha, joten erilaiset syömishäiriöt yleistyivät. Muodissa oli heroin chic-look, joka ihannoi riutuneen ja kuihtuneen näköistä rappiolla olevaa naista. Kauneusleikkaukset yleistyivät, joten anorektiseen laihuuteen lisättiin valtavat silikonirinnat ja huulet ruiskutettiin pulleiksi botoxilla.” (http://www.tyylitaika.com/1990-luvun-muoti.html, 18.5.2010.)

Juppikumpu otsalle

Naisten hiusmuoti vaihteli lyhyestä pitkään, ja leikkaukset olivat taidokkaita. Veitsellä tehty kerrostus oli uutta, samoin toispuoleiset kampaukset. Permanentteja ja pehmennyksiä otettiin edelleen, ja kreppirautakin oli vielä käytössä, varsinkin vuosikymmenen alussa. Värikkäillä hiusdonitseilla oli kätevää solmia pitkät hiukset poninhännälle.

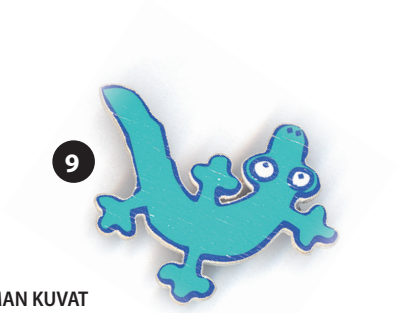

AUKEAMAN KUVAT

1. **Vyölaukut tanassa Leningradissa kesällä 1991.**
2. **Nuorisotalo Safarin nuoria Mäntsälässä vuonna 1999. Kuva Mäntsälän nuorisotoimi.**
3. **Annamaija ja Terhi luokkakokouksessa laivalla tammikuussa 1991. Kuparinsävyä hiuksissa ja Swatch ranteessa.**
4. **Sveitsiläiset Swatch-kellot rantautuivat Suomeen. Vuonna 1983 lanseerattujen kellojen nimi tuli sanoista second watch.**
5. **Piikkiöläisiä yläasteen venäjänryhmäläisiä Leningradissa kesällä 1990. Farkkusortsit ja pyöräilyhousut olivat suosittuja. Pitkissä housuissa oli vielä porkkanamalliset lahkeet.**
6. **Leningradissa kesällä 1990. Keskellä leningradilainen Anja.**
7. **Itävallan Grazissa heinäkuussa 1990.**
8. **Syksyllä 1994 päiväkävelylle lähdettiin kirkasvärisissä tamineissa. Pitkävartiset saapikkaat olivat ns. joka sään materiaalia.**
9. **Antti Eklund suunnitteli Lisko-tuotteet Marimekolle vuonna 1994.**

1

2

3

4

5

6

7

8

Kampauksessa erityisen tärkeä oli ns. ysäriheitto eli juppikumpu, pystyyn tupeerattu ja sivulle käännetty otsatukka, joka tunnettiin myös nimillä juppikukkula, heittari, voke, tötsä, pöntsä, voogi, sirppi, tönö ja sivuletti. Vuosikymmenen loppupuolella halutuin kampaus oli Frendit-sarjan tähdellä Jennifer Anistonilla, jolla oli paksut ja kiiltävät, luonnollisen sävyiset ja kerroksittain leikatut hiukset.

» Hiuksissa oli 90-luvun alkupuolella permanentti ja ohut otsatukka, loppupuolella se muoti vähän väsähti. Lyhyessä tukassa oli toinen puoli pitkä ja toinen siili. Sit otsatukkaan väsättiin ”heittis” eli ihan tajuton muuri tonne otsan päälle hiuslakalla ja/tai vaahdolla (lähinnä tytöt). Ja joka toisella oli kuparinvärinen tai -sävyinen tukka.” (Nimimerkki Skippy 4.4.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1494396/ysarimuoti/, 20.9.2012.)

» Etutukka JA takatukka. Pilottitakit ja (nappi)verkkarit. Tylyimmillä lisäksi vyölaukku.” (Nimimerkki Feuersturm 1.11.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–11.html, 7.11.2012.)

Meikkivoidetta ja aurinkopuuteria

Voimakkaan silmämeikin kanssa käytettiin usein vaaleaa huulipunaa ja tumman huulipunan kanssa taas silmämeikki jätettiin luonnolliseksi. Meikkivoiteiden suosio kasvoi, mutta sävy valittiin mahdollisimman läheltä ihon omaa väriä, jotta iho ei näyttänyt liian meikatulta. 1990-luvun puolivälissä muotiin tulivat tummalla rajatut, mutta vaaleaksi punatut huulet. Vuosikymmenen lopulla erilaiset glitterit huulilla, iholla, hiuksissa ja kynsissä olivat in. Uutta oli myös aurinkopuuteri.

» Kenelläkään ei ollut kulmakarvat nypitty vaan ne oli piirretty tosi tummiksi ja paksuiksi myös blondeilla (Kelly BH 90210 tyyliin), meikkivoiteet oli kaikki vaaleanpunasävyisiä. Itse kulutin varmaan kymmeniä tuubeja gemeyn meikkivoidetta... Muistaako kukaan ?” (Nimimerkki niin ja 4.4.2006, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1494396/ysarimuoti/, 20.9.2012.)

» 1990-luvulla oli jokin ihmeellinen vimma kaulaan laitettaviin koruihin. Siis ei kaulassa roikkuviin, vaan sellaisiin keskellä kaulaa jököttäviin pantoihin – ja tietysti hiukan tribaalitatuoinnilta näyttäviin, venyviin muovisiin pantoihin. Oikeastaan mikään ei musta näytä ysärimmältä.” (http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/03/ysarimuodin-oudot-tuulet.html, 22.10.2012.)

» Varmasti valtaosa naisista meikkaa kylpyhuoneessa. Se on vihon-viimeinen paikka siistin lopputuloksen kannalta! Ensinnäkin kylpyhuoneissa on yleensä kehno keinovalo. Mikä siellä näyttää somalta rusotukselta poskilla saattaa luonnonvalossa loimottaa kuin tomaatin kylki. Meikki pitää pyrkiä tekemään luonnonvalossa, mikä ei meidän leveys-asteillamme suinkaan aina ole helppoa. Iltameikki on tietysti eri asia, mutta sekin toki kannattaa tehdä kunnon valossa, ettei juhlapaikalla tule noloja yllätyksiä.” (Raili Hulkkonen, Suomalainen meikkiopas 1990.)

» **Jos sinulla on muutama irrallinen näppylä, tee meikki näin:**
Levitä ohut kosteusvoide. Kun ihon pinta vielä on kostea eikä voide ole ihan täysin imeytynyt, paina nopeasti ihosi sävyisellä perinteisellä peitepuikolla läiskät näppyjen päälle. Valitse kuiva puikko siksi, että se pysyy hyvin ilman puuterointia. Häivytä näppyjen reunat sormella taputellen, mutta älä kosketa näppylän huippua. Värin pitää jäädä juuri siihen eikä tarttua sormeesi. Katso hyvässä valossa, että häivytys on onnistunut eikä näppylän peittämisestä ole jäänyt läiskää.” (Raili Hulkkonen, Suomalainen meikkiopas 1990.)

▼ **Meikkitaiteilija Raili Hulkkonen kirjoitti Suomalaisen meikkioppaan vuonna 1990.**

▲ **Suosikki N:o 9, 1990.**

Räppiä, poppia, grungea

Suomessa kaikkea Raptorista Kikkaan ja Apulannasta Nightwishiin

Vuosikymmenen alussa suomalaisessa musiikissa elettiin huumoriräpin buumia, jonka Pääkköset polkaisivat käyntiin 1980-luvun lopulla. Vuonna 1991 alkoi myös karaoken leviäminen Suomeen. Ensimmäisiä karaokeiltoja järjestettiin Helsingissä Café Adlonin Pörssibaarissa ja Merihotellissa, ja estradille uskaltautuivat vain hyvät laulajat. Levyt tuotiin alkuun ulkomailta, mutta pian käytössä oli jo suomenkielisiä Finnkaraoke-levyjä.

MC Nikke T (Niko Toiskallio) edusti Raptorin kanssa 1990-luvun huumoriräppäreitä. Vuonna 1990 julkaistulla debyytillä Jos haluu saada… Vol 1. olivat nimikappaleen lisäksi mm. biisit Ihminen ei voi elää vetämättä ja Mä oon pihalla. Ennen tätä Toiskallio teki sinkun nimellä Smiley Stylee ja MC Nikke T -kauden jälkeen hän on esiintynyt mm. nimillä Nikke T, Chyde, Chydenius, Chydeone, Chyde1, Chydejäbä ja djsucks. Huumoriräpin kautta mies on myöhemmin kommentoinut suurimmaksi mokakseen, ja Tapani Ripattikin arvosteli MC Nikke T:n esikoisen Suosikissa melko kovin sanoin:

» Menenkö metsään, jos jotenkin yhdistän MC Nikke T:n viime vuonna julkaistuun omakustannesinkkuun, jolla esiintyi Smiley Stylee?? Jos tekijä/esittäjä on sama, niin olkoon tässä nyrkin heristyksen ja varoittavan sormen paikka, sillä tämä ison firman suojissa tehty ”esikois”levy on pilkkaa kaverin taidoille. Pahat maneerit rapissa, tekstin taso ja riimien rakenteet aivan liian vaatimattomat taitoihin nähden. Mikä lannisti laadun? Mikä tainnutti taidot? Jo tekijä on taas uusi tulokas, on hänen ilmaantumisensa yhtä turha kuin ehkä suunnitelmissa oleva uusi Tappajahai-leffa. SUURI PETTYMYS!” (Tapani Ripatti & Stars on 45, Suosikki N:o 9, 1990.)

Raptorin (Jufo, Izmo ja Kaivo) ensimmäinen albumi Moe! ja siltä julkaistu sinkku Oi beibi nostivat yhtyeen oitis suureen suosioon vuonna 1990. Suosikin lukijat äänestivät vuoden 1990 grand prix -äänestyksessä Raptorin vuoden kotimaiseksi supertähdeksi ja vuoden parhaaksi kotimaiseksi yhtyeeksi sekä Moe!-levyn vuoden parhaaksi kotimaiseksi levyksi ja Oi beibi-sinkun vuoden parhaaksi kotimaiseksi singleksi. ”Haluaisin suudella sinua kovasti, miksi ihmeessä isäsi on rovasti?”

Myös vuonna 1989 perustettu Hausmylly keskittyi ensimmäisellä Schysteemi-levyllään huumoripitoiseen meininkiin. Poimintoja levyltä olivat mm. Töpseli-Tuija, Mua haluttaa ja Kiitolinjan moppitukka.

» Aikojen alussa oli kevät 1989. Keski-Suomen kauniilla järvialueella Viitasaarella eleli ja teki yhteistyötä kolme tiskijukkaa Micky (Mika Kauppinen), Enzo (Hannu Pulkkinen) ja Psycho (Pekka Mykkänen). Ympäri maakuntaa ja kautta Suomen kiertäneet dj:t saivat kollektiivisen jumalallisen ilmoituksen perustaa Suomeen kunnon tanssimusiikkia esittävä yhtye. Kerran tuona keväänä kolmikko istui autossa matkalla Keiteleelle – kukaan ei tiedä miksi, eikä se ole edes tärkeää. Siis se Keitele. Tärkeää sen sijaan on, että tuolla matkalla he keksivät nimen Hausmylly. Micky, Enzo ja Psycho eivät muista, kuka sanoi ensimmäisenä maagisen sanan ”Hausmylly” ääneen, koska nimi syntyi vauhdikkaan aivoriihi-työskentelyn tuloksena. Sanan ”mylly” -osan syntyyn vaikutti se, että Micky kiersi tuohon aikaan Suomea Katri Helenan ja tämän yhtyeen kanssa äänimiksaajana. Katri Helenan laulu Vanhasta myllystä oli iskostunut Mickyn mieleen ja hän lauloi sitä yhtenään. Saksan kieltä lukiossa opiskelleen Psychon idea oli vääntää house saksalaiseen muotoon ”Haus”. Kun lopulta joku sanoi ”Hausmyllyn” ääneen, syntyi välitön yhteisymmärrys: Hausmylly, hausmylly – jumalazion, HAUSMYLLY! Kun bändillä oli nimi, se tarvitsi musiikin. Psycho ja Enzo alkoivat väsätä tekstejä ja pian mukaan tuli jyväskyläläinen sävel- ja konetaikuri J. Drome (Jari Karjalainen). Ensin syntyi Psychon sanoittama, Dromen säveltämä ja Enzon räppäämä single nimeltä ”Schysteemi”, jossa ylitöitä tekevä hissipoika haaveili lottovoitosta. Biisin alussa Hausmylly ilmoitti tukevansa kaikkia Suomen ässschä-vikaisia tiskujukkia.” (www.hausmylly.fi/historiikki.html, 12.11.2012.)

Tamperelainen Kikka halusi 1990-luvun alkupuolella viihdyttää, saada käyrän nousemaan ja lähettää sukkulan Venukseen. Laulujen vihjailevat sanoitukset ja Kikan seksikäs esiintyminen ja pukeutuminen sekä kiinnostivat että kauhistuttivat. Kikkaa verrattiin mm. Sabrinaan ja Samantha Foxiin. Kikan levyttämillä lauluilla oli tunnettuja tekijöitä. Junnu Vainio teki hänelle sanoituksia salanimillä Jorma Koski ja Kirsi Sunila ja Veikko Samuli sävellyksiä nimellä Inari Katramo.

Jos vielä 1980-luvulla ei ollut ehtinyt tutustua Kolmanteen Naiseen, nyt oli

korkea aika. Yhtyeen vuonna 1990 ilmestyneellä neljännellä albumilla Hyvää ja kaunista olivat mm. kappaleet Valehtelisin jos väittäisin, Päivät kuluu hukkaan ja Tästä asti aikaa, jota hoilattiin mukana. ”Mul on tästä asti aikaa, muutama lantti mammonaa, mielin määrin kahvii ja tupakkaa.”

Heinolassa kaverusten bändi treenasi nimettömänä koulun pommisuojassa, kunnes sai nimen Apulanta. Ensimmäinen keikka oli Lyseonmäen koulun juhlasalissa marraskuussa 1991. Vuonna 1993 Apulanta valittiin yli tuhannen osallistujan joukosta Nuorison taidetapahtuman parhaaksi bändiksi. Samana vuonna debyytti-EP Mikä ihmeen Apulanta? myi hyvin ja bändin keikoilla kävi väkeä. Ajasta paria vuotta ja yhtä albumia myöhemmin kerrotaan yhtyeen nettisivuilla näin:

» 10/1995 Bändin ensimmäinen musiikkivideo tehdään ”Mitä kuuluu”:sta Voionmaan opistolla. Tuukka ohjaa videon ja saa tilat ilmaiseksi lainaan Voionmaan oppilaana. Videossa pojat pukeutuvat häiriintyneellä tavalla sukkahousuihin ja niittiasuihin, jotka herättävät laajalti huomiota. Sana alkaa levitä ”tuoreesta” ja ”idearikkaasta” bändistä, joka tuo sitä kaivattua säpinää Suomen jämähtäneeseen musiikkibisnekseen. – – – 1–2/1996 Apulanta alkaa saada valtakunnallista mediajulkisuutta. Eri radioasemien ja Jyrkin pyöritettyä ”Mitä kuuluu”:ta jatkuvasti siitä tulee bändin ensimmäinen iso hitti. Pienemmissäkin peräkylissä pojat aloittavat tyttöjen iskemisen lohkaisemalla repäisevästi ”Hei hei mitä kuuluu”. (www.apulanta.fi/fin/?sivu=historiapitka, 12, 11.2012.)

Kaija Koo

Kaija Koon vuonna 1993 julkaistu albumi Tuulten viemää räjäytti potin. Levy pysyi 66 viikkoa Suomen virallisella albumilistalla, oli kaikkien aikojen kuudenneksi myydyin albumi Suomessa ja toi Kaija Koolle ensimmäisenä kotimaisena naisartistina triplaplatinaa. Seuraavan vuoden Emma-gaalassa Kaija yhdessä tuottaja-säveltäjämiehensä Markku Impiön kanssa pokkasi yhteensä viisi Emmaa. Kaija oli vuoden 1993 naissolisti, Markku Impiö vuoden tuottaja, Tuulten viemää -levy vuoden albumi ja Kuka keksi rakkauden vuoden sävellys, josta molemmat saivat Emman. Ennen vuosikymmenen vaihdetta Kaija Koo julkaisi vielä neljä levyä, ja sai jälleen Emma-patsaan vuoden 1997 parhaana naissolistina.

Tiesitkö tämän?

Kaija Koon eli Kaija Kokkolan ensimmäinen oma yhtye oli 14-vuotiaana perustettu Nakusika-niminen tyttöbändi. Sittemmin Kaija lauloi Steel City -diskobändissä ennen soolouralle jättäytymistään.

Kalevankadun laulava talonmies Sepi Kumpulainen soitteli kitaraa omintakeisella tavallaan ja hämmensi suomalaisia esikoissinglellään Armotonta menoa vuonna 1991. Ensimmäiseltä albumilta klassikoksi nousi myös laulu Mä oon mahtava mies.

Don Huonojen tammikuussa 1991 julkaistu single Pieniä sieviä sieniä voitti television Levyraadin, ja lokakuussa bändi julkaisi ensimmäisen albuminsa Silmänkääntötemppu. Ennen studioäänityksiä yhtye oli hionut biisejään treenikämpällä, joka oli aiemmin ruumishuoneena toimineella Harjun nuorisotalolla Helsingissä. Isomman luokan läpimurron Don Huonot teki vuonna 1997 albumillaan Hyvää yötä ja huomenta.

Sir Elwoodin hiljaiset värit -yhtyeen ensimmäiset levyt olivat Varjoissa vapaan maailman (1991) ja Yö tekee meistä varkaat (1992). Varsinainen läpimurtolevy oli kolmas, Kymmenen tikkua laudalla, vuonna 1993. Singleksi irrotettu Viimeisellä rannalla soi tiuhaan radiossa.

» Sir Elwoodin hiljaiset värit sai alkunsa keväällä 1988, kun Juha Lehti ja Junnu Saaresaho jammailivat kitaran ja pianon kanssa Myyrmäen nuorisotalolla. Bassoa soittamaan houkuteltiin Pete Loikala. Lauluja syntyi ja niitä äänitettiin neliraitanauhurille.” (www.sirelwood.com/page2.html, 12.11.2012.)

Vuonna 1989 perustettu The 69 Eyes pullautti ulos ensimmäisen pitkäsoittonsa Bumb ’n’ Grind vuonna 1992. Vuosikymmenen aikana albumeja tuli vielä neljä, joista yksi sinkkukokoelma.

Neljä Ruusua -yhtyeen Haloo-albumin Juppihippipunkkari-kappale oli hitti vuonna 1992. Seuraavana vuonna ilmestyneeltä Pop-uskonto-levyltä hitiksi nousi Poplaulajan vapaapäivä. Nimellä 4R yhtye julkaisi kaksi englanninkielistä albumia: Mood (1996) ja Not For Sale (1998).

22-Pistepirkon vuonna 1992 ilmestyneeltä Big Lupu -levyltä ponnahti Birdy-kappale, josta tuli yhtyeen tunnetuin biisi. Menestynein levy taas oli Rumble City, LaLa Land vuodelta 1994. Bändillä oli vientiä niin Suomessa kuin ulkomaillakin.

Leningrad Cowboysin ja Aleksandrovin akateemisen laulu- ja tanssiyhtyeen (aiemmin Puna-armeijan kuorona tunnettu) Total Balalaika Show Helsingin Senaatintorilla oli komeaa katsottavaa ja kuultavaa vuonna 1993. Samanlaista konserttia pääsivät kuuntelemaan myös saksalaiset Nokia Balalaika Show'ssa Berliinissä kesällä 1994. Samana vuonna Leningrad Cowboys esiintyi MTV USA Video Music Awards -tilaisuudessa New Yorkin Radio City Music Hallissa. Muita illan esiintyjiä olivat mm. The Rolling Stones ja Bruce Springsteen.

Kotimaisen tanssipopin kuumin nimi oli Aikakone, joka perustettiin vuonna 1993. Läpimurtonsa bändi teki vuonna 1995 albumilla Tähtikaaren taa ja sen hitillä Alla vaahterapuun. Albumista napsahti triplaplatinaa, ja seuraava levy Toiseen maailmaan myi sekin tuplaplatinaa. Bändin hittejä olivat myös Odota, Neiti Groove ja Keltainen.

Nina Tapion ja Hanna-Riikka Siitosen perustaman tyttöduon, Taikapeilin, biisi Jos sulla on toinen oli kaikessa ärsyttävyydessään tarttuva renkutus. Taikapeili julkaisi esikoislevynsä Suuri salaisuus vuonna 1994 ja sai siitä vuoden tulokkaan Emman.

Ystävykset Jonna Kosonen ja Erin Koivisto saivat levytyssopimuksen ja Nylon Beatin nasaaliäänellä laulettu ensialbumi ilmestyi vuonna 1996. Vuonna 1999 tanssipopduon rockuskottavuus nousi kohisten kun "Naikkarit" jättivät taustanauhat ja alkoivat keikkailla ihan oikean bändin kanssa. Teflon love, Rakastuin mä looseriin, Satasen laina, Viimeinen, Seksi vie ja taksi tuo, Syytön…

Jussi Rainion ja Rami Alangon Neon 2 oli 1990-luvun alussa megasuosittu. Pojat tehtailivat hittejä kuten Polku, Kemiaa ja Ei yksinäinen unta saa. Suuren yleisön tietoisuuteen Neon 2 tuli vuonna 1992 Syksyn Sävel -kilpailussa, johon se osallistui kappaleella Tässä talossa.

Jari Sillanpää valittiin tangokuninkaaksi vuonna 1995, ja siitä alkoi hänen menestystarinansa. Seuraavana vuonna ilmestynyt esikoislevy Jari Sillanpää oli kaikkien aikojen myydyin äänite Suomessa. Sittemmin Sillanpää on julkaissut 12 albumia, ja hänestä on kirjoitettu kolme kirjaa. Myös Jarin faniklubitoiminta on aktiivista. Vuonna 2004 Jari Sillanpää edusti Suomea Eurovision laulukilpailuissa Turkissa kappaleella Takes 2 to Tango, ja vuonna 2005 hänet palkittiin sekä Tango Finlandialla että Iskelmä-Finlandialla.

Vuonna 1996 Pohjois-Karjalan Kiteellä alkoi tapahtua asioita, jotka johtivat tulevan maailmanluokan superbändin Nightwishin syntyyn. Yhtye, joka muutaman vuoden kuluttua esiintyi eri puolilla maailmaa kymmenille tuhansille faneilleen, sai levytyssopimuksen ja julkaisi ensimmäisen albuminsa ennen kuin oli tehnyt yhtäkään keikkaa.

» Eletään heinäkuuta vuonna 1996. Kiteen Pyhäjärvessä sijaitsevan saaren kätköissä loimuaa nuotio. Sitten, keskiyöllä, tapahtuu jotakin kauaskantoista; Tuomas Holopainen saa idean tunnelmallisesta sooloprojektista. Ajatus kirkastuu nopeasti; muun muassa akustisia kitaroita, huiluja, jousia, pianoa – ja naislaulua. Kohta projektibändin jäseniksi liittyvät kitaristi Erno "Emppu" Vuorinen ja solisti Tarja Turunen.

Holopaisen alustava idea konkretisoituu vain muutaman kuukauden kuluttua, kun Nightwishin ensimmäinen demo valmistuu alkuvuodesta 1997. Ulkopuolisten palaute on varovaisen positiivista – kesällä kylvetyt siemenet alkavat toden teolla itämään Karjalan laulukunnailla. Nightwishin musiikki saa pian uusia ulottuvuuksia. Vuorisen kitara vaihtuu sähköiseksi ja Jukka Nevalainen istahtaa rumpusetin taakse. Muutaman viikon tiivis harjoitteluperiodi huipentuu huhtikuiseen

JOS SULLA ON TOINEN

SÄV. KRISTIAN MAUKONEN
SAN. JARMO SARVI
TAIKAPEILI (1994)

Tänään kuulin uutisen, frendi kertoi sen:
näki sut kanssa toisen, toisen naisen.
Sanoit, ystäviä ootte vaan, vanhoja koulututtuja.
Kun mä soitin illalla, olitko yksin kotona?

Ei sua päivisinkään nää, sulla on muita kiireitä.
Iltaisin en sua kiinni saa, oot vain kavereittes kaa.
Pelaatko kieroa peliä? Säkin kiinni jäät.
En jaksa enää rakastaa sun puhelinvastaajaa.

Jos sulla on toinen, koko kaupunki tietää sen mua ennen.
Jos sulla on toinen, mikset uskalla soittaa ja tunnustaa?
Jos sulla on toinen, koko kaupunki tietää sen mua ennen.
Jos sulla on toinen, mikset uskalla soittaa ja tunnustaa?

Aamulla toit mulle ruusuja, viivyit hetken aikaa.
Nauroit, kun kerroin juorut nää: Älä usko ystävää.
Sanoit, että uskoit ihmeisiin, kun me suudeltiin.
Sanoit, että rakastat ainiaan. Mä uskon vaan.

- **Clifters teki 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa sekä omia biisejään että covereita. Radiohittejä tuli mm. Jaana Rinteen sanoittamista covereista Elekieltä ja Angelica.**
- **Hearthill julkaisi seitsemän levyä vuosina 1988–1998.**
- **Stratovarius julkaisi seitsemän albumia vuosina 1989–1998.**
- **Lasten leikittäjä ja laulattaja Fröbelin Palikat julkaisi ensimmäisen levynsä vuonna 1991.**
- **Kansanmusiikista ammentava lauluyhtye Värttinä nousi poplistoille. Oi dai -albumi myi platinaa vuonna 1991.**
- **Hector julkaisi Yhtenä iltana -albumin vuonna 1990, ja kiersi Suomea samannimisellä 25-vuotistaiteilijajuhlakiertueellaan vuonna 1991.**
- **Cd-levyt ohittivat c-kasetit ja vinyylilevyt kappalemyynnissä vuonna 1992.**
- **Joel Hallikaisen laulamasta Kuurankukasta tuli megahitti, albumi myi kolmoisplatinaa vuonna 1992.**
- **Apocalyptica aloitti uransa vuonna 1993 soittamalla Metallican biisejä neljälle sellolle sovitettuina versioina.**
- **Lahtelainen Tehosekoitin julkaisi ensilevynsä Rock'n Roll vuonna 1994.**
- **CMX-yhtyeen ensimmäinen varsinainen hitti oli Aura-albumin Ruoste vuonna 1994.**
- **Egotripin vuonna 1997 ilmestyneellä toisella albumilla Superego olivat radiosoittokappaleet Unihiekkaa ja Se On Tosi Jees.**
- **Rasmus julkaisi ensimmäisen levynsä Peep vuonna 1996, ja Ghostbusters soi tiuhaan radiossa. Rasmus, kuten Apulantakin, oli tuttu myös Nuorison taidetapahtumasta.**
- **Jonne Aaronin Negative-yhtye perustettiin vuonna 1997.**
- **Zen Cafen ensialbumi oli Romuna vuonna 1997.**
- **Tuska Open Air Metal Festival järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1998, silloin kaksipäiväisenä tapahtumana Helsingin Tavastia-klubilla. Vuosina 1999 ja 2000 festivaali pidettiin VR:n makasiineilla ja vuodesta 2001 lähtien kolmipäiväisenä Kaisaniemen puistossa.**
- **Martti Servo & Napanderin ralleja 1990-luvun lopulla olivat mm. Maailman sinisin taivas, Hissun kissun Lissuun, Viikonloppu ja Martinlaakson pellavapää.**
- **Child Is My Name oli Kemopetrolin läpimurtosingle vuonna 1999.**
- **The Crash julkaisi ensimmäisen albuminsa Comfort Deluxe vuonna 1999.**
- **Daruden (Ville Virtanen) ensisingle Sandstorm julkaistiin vuonna 1999 ja siitä tuli hitti maailmallakin.**
- **Bomfunk MC's julkaisi debyyttialbuminsa In Stereo vuonna 1999.**

studiosessioon, jonka aikana Nightwishin uusi kokoonpano nauhoittaa seitsemän kappaletta.

Spinefarm Records kiinnostuu biisiryppäästä ja tarjoaa yhtyeelle levytyssopimusta. Nightwish nauhoittaa kesän aikana vielä neljä uutta kappaletta ja ensimmäinen pitkäsoitto "Angels Fall First" ilmestyy marraskuussa, nousten Suomen virallisella albumilistalla sijalle 31. Sinkkulohkaisu "The Carpenter" ehtii puolestaan jo aikaisemmin singlelistan kymmenen myydyimmän joukkoon.

Odottamattoman tapahtumarikas vuosi päättyy jykevään merkkipaaluun, kun Nightwish soittaa ensimmäisen keikkansa uuden vuoden aattona. Kiteen Huvikeskukseen saapuu yli neljä sataa juhlijaa ja yhtyettä jännittää kovasti. Konsertti onnistuu yli odotusten." (http://nightwish.com/fi/band/biography, 14.11.2012.)

Ultra Bra julkaisi esikoislevynsä Vapaaherran elämää vuonna 1996. Kroketti-levy ilmestyi vuonna 1997 ja Kalifornia vuonna 1999. Yhtyeen viimeinen studiolevy Vesireittejä tuli ulos vuonna 2000. Kroketin parhaiten päähän soimaan jääviä kappaleita olivat Savanni nukahtaa, Sinä lähdit pois, Minä suojelen sinua kaikelta ja Älä soita tänne enää koskaan, josta tuli myös Isänmaan toivot -televisiosarjan tunnari. Kalifornia-levyltä kaikki muistavat Jäätelöauton.

HIM, silloin vielä nimellä His Infernal Majesty, soitteli raskassointisia cover-versioita pop- ja rock-klassikoista ja esiintyi mm. Kauko Röyhkän lämppärinä 1990-luvun puolivälissä. Tuottaja Asko Kallonen innostui bändin Chris Isaakin Wicked Game -kappaleesta tekemästä tulkinnasta, ja vuonna 1997 HIM julkaisi jo ensimmäisen levynsä Greatest Lovesongs Vol. 666. Vuonna 1999 tuli ulos toinen albumi Razorblade Romance, joka nousi listaykköseksi Suomen lisäksi myös Saksassa. Kappaleet Join Me (in Death) ja Right Here in My Arms olivat hittejä koko Manner-Euroopassa.

Minttua ja Villeä reippaasti laulavana lapsitähtenä muistettu Jonna Tervomaa julkaisi aikuisikänsä ensimmäisen albumin Jonna Tervomaa vuonna 1998. Tuure Kilpeläisen kanssa kirjoitettu Suljettu sydän oli levyn soitetuin biisi. Seuraava levy Neljä seinää ilmestyi 1999. Yhtä en saa nousi sen soitetuimmaksi kappaleeksi.

Mestarit, Hector, Kirka, Pave Maijanen ja Pepe Willberg, kiersivät Suomen suurimpia areenoita 1998–1999 ja keräsivät valtavat yleisömäärät. Hartwall Areenalla tallennettu tuplalive Mestarit Areenalla oli

vuoden 1999 myydyin äänite ja kaikkien aikojen myydyin livealbumi Suomessa.

Metallibändi Children of Bodom julkaisi esikoislevynsä Something Wild vuonna 1997. Ensimmäiset Euroopan kiertueensa bändi teki vuonna 1998. Vuonna 1999 julkaistun Hatebreeder-albumin suosio vei bändin Japaniin saakka ja livelevy Tokyo Warhearts taltioitiin noilla Japanin keikoilla.

Tiktakin tytöt Petra, Tuuli, Emppu, Noora, Mimmu ja Nea olivat tunteneet toisensa jo ala-asteelta ja opiskelivat Pohjois-Helsingin Bändikoulussa, kun oikea ihminen kävi kuuntelemassa heidän bänditreenejään. Tapaaminen johti levytyssopimuksen tekemiseen keväällä 1999. Lokakuussa Tiktak voitti Jyrki Hit Challenge -kilpailun Lopeta-kappaleellaan, josta tuli mm. NRJ-radio-kanavan toivotuin biisi. Kun ensialbumi Frendit julkaistiin marraskuussa, se myi kuukaudessa platinaa, ja Tiktakista tuli Suomen kaikkien aikojen nuorin platinaa myynyt yhtye.

Maailmalla poikabändien buumi ja maustetytöt

Maailmalta putkahteli esiin poikabändejä. Oli kauniita kasvoja, stemmalaulua ja vauhdikkaita lavakoreografioita. Näyttävät esiintymiset ja huolella tehdyt musiikkivideot kuuluivat asiaan.

Amerikkalainen poikabändi New Kids on the Block oli maailman suosituimpia yhtyeitä vuosikymmenen alussa. Suomessakin ”Nyykkärit” olivat kaikista ihanimpia vuonna 1990. Parin vuoden kuluttua suosio alkoi kuitenkin jo laantua.

TAKE THAT

**GARY BARLOW,
HOWARD DONALD,
JASON ORANGE,
MARK OWEN,
ROBBIE WILLIAMS**

SPICE GIRLS

**BABY SPICE – EMMA BUNTON,
SPORTY SPICE – MEL C. (CHISHOLM),
SCARY SPICE – MEL B. (BROWN),
POSH SPICE – VICTORIA ADAMS (NYK. BECKHAM),
GINGER SPICE – GERI HALLIWELL**

» New Kids On The Blockin Donnie Wahlberg, veljekset Jordan ja Jon Knight, Danny Wood ja Joe McIntyre ovat valloittaneet miljoonien fanien sydämet ympäri maailman. Mikään toinen laulu-yhtye ei ole synnyttänyt vastaavanlaista hysteriaa sitten Beatlesin. New Kidsien uusi albumi Step By Step oli murskaava menestys jo ennen sen ilmestymistäkin. Levyn ennakkotilaukset ylittivät kaksi ja puoli miljoonaa kappaletta, ja parin ensimmäisen viikon aikana albumin myynti ylitti viiden miljoonan rajan!” (Jesse Nash, Suosikki N:o 9, 1990.)

Brittibändi Take That oli seuraava. Single It Only Takes a Minute ja albumi Take That And Party nostivat pojat menestykseen vuonna 1992. Seuraavina vuosina ilmestyivät levyt Everything Changes (1993), Nobody Else (1995) ja kokoelma Greatest Hits (1996). Robbie Williams lähti porukasta vuonna 1995 luodakseen soolouraa, ja bändi jatkoi nelihenkisenä, kunnes hajosi seuraavana vuonna. Williams julkaisi ensimmäisen sooloalbuminsa Life Thru A Lens vuonna 1997. Robbie Williamsin isoja ysärihittejä olivat mm. Angels, Let Me Entertain You, Millennium ja She’s The One.

East 17 tuli niin ikään Iso-Britanniasta. Ensisingle House Of Love vuodelta 1992 myi 600 000 kappaletta, ja seuraavana vuonna ilmestyi ensialbumi. Yhtyeen listahittejä olivat mm. Steam, Deep, Let It Rain, It’s Allright ja Christmas No.1 Stay Another Day.

Yhdysvaltalainen Backstreet Boys aloitti vuonna 1993. Alussa bändi ei juuri menestynyt kotikonnuillaan, joten sitä markkinoitiin Eurooppaan, jossa sinkusta We’ve Got It Goin’ On tulikin hitti. Iso-Britanniassa BSB sai Smash Hits Awards -palkinnon vuoden 1995 parhaana tulokkaana. Ensimmäinen pitkäsoitto myikin sitten jo lähes 15 miljoonaa kappaletta Yhdysvalloissakin. Myöhemmin Bäkkäreiden isoja hittejä olivat mm. Get Down, Everybody, Larger Than Life ja balladi Show Me the Meaning of Being Lonely.

MUISTATKO TÄMÄN?

Suomalainen Mascara teki parodiaa tyttöbändi-ilmiöstä. Vuoden 1996 lopulla Mascaran ensimmäinen hitti oli Erittäin hyvä (ellei täydellinen) ja seuraavana keväänä Assanvessankassa. Vuonna 1997 ilmestyi myös Erittäin hyvä -albumi. Kimalteilla ehostetun Mascara-trion toiveena oli ”hiletyksen leviäminen”.

Samoihin aikoihin Irlannissa syntyi poikabändi Boyzone, joka oli vastine naapurimaan Take Thatille. Boyzonen vuonna 1997 Mr. Bean -elokuvaan tekemä kappale Picture of You avasi bändille ovia laajemmalle Eurooppaan. Vaikka Boyzonen musiikki ei aina niin tehnytkään vaikutusta, sooloja laulava Ronan Keating oli kuitenkin tosi söpö!

Vuonna 1998 ensilevynsä julkaissut 'N Sync tuli Yhdysvalloista. Viiden pojan muodostaman yhtyeen keulahahmona oli Justin Timberlake, joka 2000-luvun puolella aloitti soolouransa.

Brittiyhtye Spice Girls oli vastakkaisen sukupuolen vauhdikas vaihtoehto poikabändeille. Se valloitti maailman kertaheitolla tyttöenergiallaan ja ensisinglellään Wannabe vuonna 1996. Lehti-ilmoituksella yhtyeeksi kootuille tytöille luotiin jokaiselle oma tyylinsä, jota fanien oli helppo jäljitellä. "Spaissareiden" suosiota verrattiin jopa 1960-luvun beatlemaniaan. Muita yhtyeen hittejä olivat mm. Who Do You Think You Are, Spice Up Your Life ja Viva Forever. Ginger Spice Gerri Halliwell erosi yhtyeestä keväällä 1998, ja Spice Girlsin viimeiseksi alkuperäiskokoonpanolla tehdyksi konsertiksi jäi Spiceworld Tourin Helsingissä pidetty konsertti.

Olihan niitä muitakin bändejä ja artisteja

Princen uusi yhtye The New Power Generation debytoi vuonna 1991. Uusien bändiläisten vaikutus näkyi Diamond and Pearls -albumilla, jolta kovimmaksi sinkuksi nousi Cream. Vuonna Prince 1993 alkoi käyttää esiintymisnimenään symbolia (Love Symbol), jossa yhdistyivät miestä ja naista kuvaavat merkit. Koska symbolilla ei ollut äänneasua, Princeen viitattiin usein nimellä "The Artist Formerly Known as Prince".

Princen Kiss-kappaleen levyttäminen vuonna 1989 oli nostanut menneitten vuosikymmenten supertähden, Tom Jonesin, uudelleen ison yleisön suosioon. Kiss löytyi Jonesin albumilta At This Moment. 1990-luvulla Jonesin seuraavien levyjen suurimpia hittejä olivat If I Only Knew ja Sex Bomb. Vuonna 2006 Kuningatar Elisabet löi Tom Jonesin eli Thomas John Woodwardin ritariksi.

Yhdysvaltalainen R.E.M. nousi maailmanluokan yhtyeeksi vuosikymmenen vaihteessa. Vuonna 1988 julkaistu Green oli yhtyeen kuudes studiolevy ja sen menestys vei yhtyeen seuraavana vuonna maailmankiertueelle. Poikkesipa R.E.M silloin Suomessakin, Seinäjoen Pronvissirockissa. Vuoden 1991 Out of Time -albumilta lohkaistiin sinkku Losing My Religion, josta tuli välittömästi radiosoittohitti ympäri maailman. Muita R.E.M.:in suosituimpia kappaleita olivat mm. Shiny Happy People, Everybody Hurts ja Man on the Moon.

Vuotta ennen R.E.M.:iä Provinssirockissa esiintyi Euroopan kiertueellaan oleva Red Hot Chili Peppers, joka ei vielä ollut noussut täyteen suosioonsa Suomessa. RHCP teki 1990-luvulla joukon kokoelmalevyjä ja kolme studioalbumia: Blood Sugar Sex Magik, One Hot Minute ja Californication. Viimeistään vuoden 1999 Californicationin myötä jokainen kaukaisessa pohjolassakin jo tiesi mistä on kyse.

Brittibändi Depeche Mode julkaisi vuonna 1990 Violator-levynsä, jolla elektroniseen musiikkiin yhdisteltiin tavallisia instrumentteja. Kokeilu kannatti, sillä kappaleista World in My Eyes, Personal Jesus ja Enjoy the Silence tuli megahittejä, ja Violator on Depeche Moden kaikkien aikojen myydyin albumi. Menestys vei bändin maailmankiertueelle, ja vuoteen 1991 mennessä Depeche Modesta oli tullut yksi suurista.

Kuuntelen Tomppaa

Paula Koivuniemen vuonna 1999 ilmestyneen levyn nimi oli Kuuntelen Tomppaa. Kuten arvata voi, sekä levyn nimi että kappale Kun kuuntelen Tomppaa viittaavat Tom Jonesiin. "Tassu tiikerin raapaisee ou-jee, ou-jee."

Tiesitkö tämän?

Vuonna 1996 Roxette julkaisi suosituimmat balladinsa espanjankielisellä albumilla Baladas En Español. Levy myi platinaa Espanjassa ja kultaa Argentiinassa, Venezuelassa, Meksikossa sekä Chilessä.

ENTÄS NÄMÄ?

Bryan Adams: (Everything I Do) I Do It For You • Michael Bolton: Love Is a Wonderful Thing • Guns N' Roses: You Could Be Mine MC Hammer: U Can't Touch This • Prodigy: Firestarter Vaya Con Dios: Nah Neh Nah • Wilson Phillips: Hold On

Marie Fredrikssonin ja Per Gesslen Roxette ponnahti maailman tietoisuuteen vuonna 1989 sinkuilla The Look ja Listen To Your Heart. Vuonna 1990 Roxetten It Must Have Been Love -balladi oli mukana Julia Robertsin ja Richard Geren elokuvassa Pretty Woman. Seuraavana vuonna Roxette julkaisi kolmannen albuminsa Joyride ja aloitti ensimmäisen maailmankiertueensa Helsingistä 4.9.1991.

Ruotsista tuli myös tyylikäs The Cardigans, joka julkaisi 1990-luvulla neljä ensimmäistä albumiaan. Niistä kolmas, vuonna 1998 ilmestynyt Gran Turismo, oli maailmanlaajuinen menestys, samoin siltä poimitut sinkut My Favourite Game ja Erase/Rewind.

No Doubt -yhtyeen levy Tragic Kingdom vuonna 1995 nosti bändin kansainväliseen menestykseen. Levyltä poimittu single Don't Speak oli listaykkösenä Iso-Britanniassa, Belgiassa, Ruotsissa, Norjassa, Itävallassa, Sveitsissä, Australiassa ja Uudessa Seelannissa. Suomessa ja Ranskassakin se ylsi neljännelle sijalle. Laulaja Gwen Stefanista tuli muoti-ikoni.

Grungea

Grungebändi Nirvana julkaisi ensimmäisen albuminsa Bleach vuonna 1989. Parin vuoden päästä vuonna 1991 ilmestyi bändin myydyin levy Nevermind. Levyllä oli Nirvanan tunnetuin biisi Smells Like Teen Spirit, josta tuli mm. Music Televisionin soitetuin kappale. Nirvanan ura päättyi laulaja Kurt Cobainin kuolemaan keväällä 1994.

Jo vuonna 1984 perustettu seattlelainen Soundgarden oli toinen grungetyylin tunnetuimmista yhtyeistä. Soundgardenin todennäköisesti suurin hitti Black Hole

Lehtileikkeet: Suosikki N:o 9, 1990.

Sunday oli vuonna 1994 julkaistulla Superunknown-levyllä. Kun yhtye hajosi vuonna 1997, komeaääninen laulaja Chris Cornell aloitti soolouran ja oli sittemmin Audioslave-yhtyeen laulajana vuosina 2001–2007, kunnes taas jatkoi sooloartistina.

Vahvoja naislaulajia

Madonna esiintyi vuonna 1990 elokuvassa Dick Tracy, jossa hänen roolihenkilönsä oli hemaiseva laulaja Breathless Mahoney. Samana vuonna Madonna teki Blond Ambition -kiertueen. Kiertueesta kuvattiin myös dokumenttielokuva Truth or Dare – In Bed With Madonna. Vuonna 1992 Madonna julkaisi levyn Erotica ja vuonna 1994 albumin Bedtime Stories. Vuoden 1995 balladikokoelma Something To Remember nousi Suomessa Madonnan kaikkien aikojen myydyimmäksi levyksi. Evita-musikaalin nimirooli vuonna 1996 toi Madonnalle Golden Globe -palkinnon. Kolme Grammya Madonna taas sai vuoden 1998 albumistaan Ray of Light.

Edellisen vuosikymmenen jälkipuoliskolla läpimurtonsa tehnyt ja palkintoja kahminut Whitney Houston julkaisi vuonna 1990 kolmannen levynsä I'm Your Baby Tonight. Vuonna 1992 Houston oli naispääosassa elokuvassa Bodyguard, jossa hänen vastanäyttelijänään oli Kevin Costner. Elokuvan soundtrackin suurin hitti oli uudelleentulkinta Dolly Partonin laulusta I Will Allways Love You.

Yhdysvaltalainen Mariah Carey julkaisi nimeään kantavan esikoisalbuminsa kesällä 1990, ja sai Paras naisartistin laulusuoritus -Grammyn kappaleesta Vision of Love. Listamenestyksellä mitattuna Mariah Carey oli 1990-luvulla suosituin artisti Yhdysvalloissa. Hänellä oli joka vuosi ainakin yksi single The Billboard Hot 100 -listan kärjessä.

Sinéad O'Connorin levy I Do Not Want What I Haven't Got oli yksi maailman myydyimmistä albumeista vuonna 1990. Albumin, ja Sinéadin, tunnetuin kappale oli raastavan kaunis Nothing Compares 2 U. Sen oli kirjoittanut Prince, joka myöhemmin levytti laulusta oman liveduettoversionsa yhdessä Rosie Gainesin kanssa.

Brittilaulaja Lisa Stansfieldin Affection-esikoisalbumilla vuonna 1990 olivat hitit All Around The World ja This Is The Right Time. Yhdysvaltalaisen Sheryl Crow:n esikoiselta vuonna 1993 löytyi myös hitti: All I Wanna Do. Levy oli nimeltään Tuesday Night Music Club.

Islannin lahja maailmalle, Björk, julkaisi Sugarcubes-aikojensa jälkeen ensimmäisen soololevyn Debut vuonna 1993. Soittolistoille nousivat mm. kappaleet Human Behaviour, Big Time Sensuality ja Violently Happy.

Kanadalainen laulaja-lauluntekijä Alanis Morissette edusti aikamoista naisenergiaa. Morissette julkaisi jo alle parikymppisenä kaksi levyä Kanadassa, mutta kansainvälisestä debyyttialbumista Jagged Little Pill ja sen ensimmäisestä sinkusta You Oughta Know tuli vuonna 1995 suurmenestyksiä.

Britney Spearsin ensimmäinen albumi …Baby One More Time julkaistiin tammikuussa 1999 ja se nousi saman tien listaykköseksi useissa maissa. Britney oli tuolloin 18-vuotias.

Isoja ja pieniä elokuvia

Tim Burtonin ohjaama satu Saksikäsi Edward oli vuoden 1991 suosituimpia elokuvia Suomessa. Pääosassa nähtiin ihana Johnny Depp ja hänen vastanäyttelijänään Winona Ryder, joka oli jo toistamiseen Burtonin ohjattavana. Vuonna 1988 Ryder näytteli elokuvassa Beetlejuice.

Ryder oli naispääosassa myös elokuvassa Bram Stokerin Dracula (1992), jossa rakastunutta Draculaa näytteli Gary Oldman. Francis Ford Coppolan kaunis elokuva sai Oscarit puvustuksesta, äänitehosteista ja maskeerauksesta. Elokuvan soundtrackilla oli Annie Lennoxin hieno laulu Love Song For A Vampire. Parin vuoden kuluttua Coppolan tuottama, Kenneth Branaghin ohjaama, elokuva Mary Shelleyn Frankenstein jatkoi Draculan aloittamaa vanhojen kauhuelokuvien uudelleen filmatisointien kautta.

Vuonna 1994 Winona Ryder nähtiin aivan erilaisessa, Louisa M. Alcottin romaaniin perustuvassa, Pikku Naisia -elokuvassa. Elokuvan tunnelmasta nauttivat monenikäiset tytöt ja naiset, jotka aiemmin olivat uppoutuneet kirjaan.

Batmanin tarina jatkui vuonna 1992 elokuvalla Batman – paluu. Tämän, kuten ensimmäisenkin Batmanin, ohjasi Tim Burton ja pääosassa oli Michael Keaton. Kissanaisena nähtiin Michelle Pfeiffer ja Pingviininä Danny DeVito.

» Batman Returns on vuonna 1992 valmistunut jatko-osa vuoden 1989 kassamagneetille. Monien mielestä kyseessä on paras Batman-elokuva, ja

tuohon mielipiteeseen on kyllä helppo yhtyä. Tämä on Batman-saagan synkin, kieroutunein ja hauskin osa. Batman Returns on itse asiassa millä tavalla tahansa tarkasteltuna varsin onnistunutta fantasiaa. Ohjaajan pallilla istuu ykkösosan tavoin Tim Burton. Hän herättää jouluisen Gotham Cityn henkiin sanoinkuvaamattoman kauniilla tavalla. Burtonin näkemys yhdistettynä loistavaan lavastukseen ja soundtrack-guru Danny Elfmanin musiikkiin muodostaa elokuvan ikimuistoisen yleisilmeen, joka vielä tänäkin päivänä, yli kymmenen vuotta myöhemmin, vakuuttaa yhtenä hienoimmista fantasianäyttämöistä koskaan. (Nimimerkki esimies 7.1.2004, www.leffatykki.com/elokuva/batman-paluu, 15.11.2012.)

Toisen ja kolmannen jatko-osan ohjasi Burtonin sijaan Joel Schumacher. Batman Forever -elokuvassa (1995) lepakkomiestä näytteli Val Kilmer ja Batman & Robin -elokuvassa (1997) George Clooney. Tekijöiden tarkoituksena oli vähentää elokuvien synkkyyttä, mutta tulos ei

vakuuttanut yleisöä eikä kriitikoita. Suomalaiset Batmanin ystävät arvostelevat Leffatykki-sivustolla Batman & Robin -elokuvaa säälittä:

» Merkkiteos surkeuden saralla. Batman-fanit repivät paitsi pelihousunsa, myös lepakkoviittansa."

» Tämän rinnalla jopa Roland Emmerichin Godzilla näyttää taideteokselta."

» Tässä elokuvassa mikään ei ole kohdallaan."

» Sarjan ylivoimaisesti huonoin."

(www.leffatykki.com/elokuva/batman-robin, 15.11.2012.)

Yhdysvaltalainen Quentin Tarantino oli yksi vuosikymmenen kovimmista elokuvantekijöistä. Tarantinon ensimmäiset isot elokuvat Reservoir Dogs (1992), Pulp Fiction – tarinoita väkivallasta (1994) ja Jackie Brown (1997) olivat menestyksiä. Niitä yhdistivät Tarantinolle tyypilliset pitkät otokset, nokkela dialogi, eri aikatasoilla leikittely, viittaukset vanhoihin elokuviin, huolellisesti valittu musiikki ja tyylitelty väkivalta. Myös True Romance (1993) ja Natural Born Killers (1994) olivat Tarantinon alkuperäiskäsikirjoituksia, jotka hän myi pystyäkseen tekemään muita elokuviaan.

Jurassic Park (1993), Steven Spielbergin hirmuliskoja vilisevä seikkailuelokuva, perustui Michael Crichtonin samannimiseen tieteisromaaniin. Jättituotannon budjetti oli yli 60 miljoonaa dollaria. Spielberg ohjasi elokuvalle myös jatko-osan Kadonnut maailma – Jurassic Park (1997).

◀Barry Sonnenfeldin ohjaama Men In Black -elokuva tuli ensi-iltaan vuonna 1997.

» Tekniseltä puolelta leffa on edelleen täyttä rautaa. Spielbergin ohjaus on hienoa, ja John Williamsin musiikki pauhaa antaumuksella. Epäilemättä yksi parhaista leffatunnareista koskaan ikinä missään. Pääosan varastavat kuitenkin upeasti tehdyt dinosaurukset. Nykyäänhän tämmöisiä näkee joka ikisessä "luonto-dokkarissa", mutta aikanaan tämä oli Spielbergille suuri hyppy tuntemattomaan. Digitehosteita oli kyllä kehitelty jopa 70-luvulta saakka, mutta hän oli ensimmäinen ohjaaja joka uskalsi antaa niille pääroolin. Ja upealtahan dinot vieläkin näyttää." (Nimimerkki Wingman 17.2.2009, www.leffatykki.com/elokuva/jurassic-park.)

Forrest Gump -elokuva kahmi kuusi Oscaria muiden vuoden 1994 elokuvien nenien edestä: Paras elokuva, paras ohjaus (Robert Zemeckis), paras miespääosa (Tom Hanks), paras sovitettu käsikirjoitus (Eric Roth), paras leikkaus ja parhaat erikoistehosteet. "Life is like a box of chocolates. You never know what you're gonna get."

» Laajaa länttä puhuva heppu ei ole huimilla lahjoilla varustettu, mutta sitäkin enemmän onnellisten sattumien lykästämä. Forrest Gumpin takia Elvis liikehti kuten liikehti, Watergate tuli ratkaistua niin ettei puolipösilö itsekään huomannut, jenkkifutiksessa tuli gloriaa kuten Vietnamin sodastakin, mutta yhtä puuttui. Nuoruuden rakastettu ei

NÄITÄKIN ULKOMAISIA ELOKUVIA KATSOTTIIN 1990-LUVULLA

Die Hard 2 – Vain kuolleen ruumiini yli 1990 • Tanssii susien kanssa 1990 • Predator 2 1990 • Stephen Kingin Se 1990 • Yksin kotona 1990 • Barton Fink 1991 • Boyz n the Hood – Kulman kundit 1991 • JFK – avoin tapaus 1991 • Paistetut vihreät tomaatit 1991 Terminator 2: Tuomion päivä 1991 • Uhrilampaat 1991 • Armoton 1992 • Batman – paluu 1992 • Beethoven 1992 • Boheemielämää 1992 • Braindead 1992 • Beethovenin toinen 1993 • Schindlerin lista 1993 • True Romance 1993 • The Crow 1994 • Ed Wood 1994 • Kolme väriä: Valkoinen 1994 • Leon 1994 • Rita Hayworth – avain pakoon 1994 • 12 apinaa 1995 • Batman Forever 1995 • Braveheart – taipumaton 1995 • Epäillyt 1995 • Hiljaiset sillat 1995 • Seitsemän 1995 • Smoke 1995 • Isäni on turbomies 1996 • Fargo 1996 • Alien – ylösnousemus 1997 • Batman & Robin 1997 Face Off – kahdet kasvot 1997 • Funny Games 1997 • Kummeli Kultakuume 1997 • L.A. Confidential 1997 • Men in Black – miehet mustissa 1997 American History X 1998 • Armageddon 1998 • Big Lebowski 1998 • Godzilla 1998 • Kauhun oppitunnit 1998 • Pelastakaa sotamies Ryan 1998 American Beauty 1999 • Deep Blue Sea 1999 • Eyes Wide Shut 1999 • Fight Club 1999 • Kuudes aisti 1999 • Magnolia 1999 • Muumio 1999 • Sleepy Hollow – päätön ratsumies 1999 • South Park: Isompi, pidempi & leikkaamaton 1999 • Star Wars Episode I – Pimeä uhka 1999 • Vihreä maili 1999

meinannut millään asettua kylkeen kiinni." (Nimimerkki Viljami 1.9.2003, www.leffatykki.com/elokuva/forrest-gump.

Eniten Oscareita taisi kuitenkin saavuttaa James Cameronin ohjaus Titanic (1997), jonka tähtinä nähtiin Kate Winslet ja Leonardo Di Caprio. Titanic oli ehdolla 14 Oscar-kategoriassa ja sai palkinnoista 11, myös parhaan ohjauksen ja parhaan elokuvan palkinnot. Elokuva oli myös ensimmäinen elokuva, joka keräsi yli kahden miljardin lipputulot. Elokuvasta julkaistiin 3D-versio huhtikuussa 2012, kun Titanic-aluksen uppoamisesta oli kulunut 100 vuotta.

Näyttelijä ja koomikko Jim Carrey pääsi vääntelemään kuminaamaansa elokuvissa Ace Ventura – lemmikkidekkari (1994), The Mask – naamio (1994), Nuija ja tosinuija (1994), Ace Ventura – luonto kutsuu (1995), Sähköputkimies (1996) ja Valehtelija, valehtelija (1997). Vuonna 1995 Carrey teki hienon roolin Arvuuttajana elokuvassa Batman Forever. Vuosikymmenen lopulle mahtui myös pari vakavampaa roolia elokuvissa The Truman Show (1998), Ystäväni Simon Birch (1998) ja Man on the Moon (1999).

Vuosikymmenen ensimmäinen Bond-elokuva 007 ja kultainen silmä tehtiin vasta vuonna 1995. Silloin James Bondina melskasi uusi kasvo Pierce Brosnan, kuten myös kahdessa muussa 1990-luvun Bondissa.

Danny Boylen ohjaama, Irvine Welshin romaaniin perustuva Trainspotting vuonna 1996 oli rankka kuvaus Edinburghin syrjäytyneistä nuorista. Pääosassa, heroiini-riippuvuudesta irti yrittävänä Rentonina, näytteli 25-vuotias Ewan McGregor.

Vuonna 1996 leffateattereissa kuultiin kiljuntaa, kun Wes Cravenin ohjaama teinikauhuelokuva Scream pääsi valloilleen valkokankaalla. "Don't answer the phone. Don't open the door. Don't try to escape." Elokuvan pääosassa näytteli Neve Campbell, kuten kolmessa jatko-osassakin, joista viimeisin julkaistiin vasta vuonna 2011. Myös David Arquette ja Frendit-sarjastakin tuttu Courtney Cox ovat mukana kaikissa elokuvissa. Nykyinen aviopari tapasi toisensa alkuperäisen Screamin kuvauksissa.

Kauhunhetkiä koettiin myös The Blair Witch Project -elokuvassa vuonna 1999. Pienellä budjetilla tehtyä elokuvaa markkinoitiin kekseliäästi Internetissä, ja se naamioitiin tositarinaksi, elokuvanopiskelijoiden synkässä metsässä kuvaamaksi dokumentti-elokuvaksi, joka ei koskaan valmistunut. Päähenkilöt kuvasivat materiaalia itse videolle ja 16 millimetrin mustavalkofilmille ja ainakin osaksi improvisoivat repliikit,

DISNEYN ELOKUVAT

Disneyn hienoja animaatioelokuvia olivat Kaunotar ja hirviö (1991), Aladdin (1992), Leijonakuningas (1994), Pocahontas (1995), Notre Damen kellonsoittaja (1996), Hercules (1997), Mulan (1998) ja Tarzan (1999). Elokuvissa oli myös niin hyvät suomennokset ja suomalaiset ääninäyttelijät, että aikuisetkin viihtyivät dubattujen versioiden parissa mainiosti.

Elokuvafestarikevät 1992

Suomalaisen elokuvan festivaali järjestettiin Turussa ensimmäistä kertaa 2.–5.4.1992. Samana keväänä Turun yliopiston Varsinaissuomalainen Osakunta TVO järjesti Kaurismäki Films Go Turku -festivaalin 8.–10.5.1992. Kolmen päivän aikana oli mahdollista katsoa Aki ja Mika Kaurismäen 16 pitkää elokuvaa ja liuta lyhytelokuvia.

mikä kaikki oli omiaan lisäämään fiktion ja toden rajan hämärtymistä. Pelottavaa…

Tieteiselokuva Matrix hämmensi katsojia vuonna 1999. Rinnakkaismaailma Matrixista ja sen käänteispuolella olevasta tylystä todellisuudesta kertovan elokuvan pääosissa näyttelivät Keanu Reeves, Laurence Fishburne ja Carrie-Ann Moss. Elokuva palkittiin neljällä Oscarilla, mm. erikoistehosteistaan.

Kotimaisia elokuvia

Suomessa tehtiin edelleen Uuno Turhapuro -elokuvia. Uunojen lisäksi Ere Kokkonen ohjasi Vääpeli Körmy -tarinoita, joissa nimiosassa hääri Heikki Kinnunen. Huumoria edustivat myös Timo Koivusalon Pekko-elokuvat. Markku Pölönen ohjasi nostalgisiin maalaismaisemiin sijoittuvat leppoisat elokuvat Kivenpyörittäjän kylä ja Kuningasjätkä. Nuorille suunnattuja ja nuorista kertovia elokuviakin tehtiin sentään muutamia.

Vuonna 1992 teattereihin saatiin Juha Lehtovuoren käsikirjoittama ja Kari Paljakan ohjaama elokuva Veturimiehet heiluttaa, joka teki Santeri Kinnusesta ja Samuli Edelmannista tähtiä. He olivat elokuvassa porilaiset kaverukset Hapa ja Vähy, jotka aikuistuessaan kasvoivat erilleen, kun toinen muutti kaupungista opiskelujen vuoksi ja toinen jäi pörräämään kotikulmien baareissa ja tekemään hanttihommia.

Aleksi Mäkelän ohjaus, kaveriporukassa käsikirjoitettu toimintakomedia Romanovin kivet, tuli elokuvateattereihin vuonna 1993. Seuraavana vuonna nähtiin Mäkelän toinen komediaelokuva Esa ja Vesa – auringonlaskun ratsastajat. Häjyt-elokuvassa (1999) pääosissa olivat Juha Veijonen ja Samuli Edelmann, joka rooliaan varten lihotti itseään kymmeniä kiloja. Häjyt palkittiin yleisö-Jussilla.

Jarmo Lampelan esikoisohjaus nuoriso-elokuva Sairaan kaunis maailma (1997) palkittiin parhaan elokuvan Jussilla. Elokuva kertoi kolmen teini-ikäisen huumeisiin sekaantuneen nuoren elämänmenosta kesäisessä kaupungissa. Pääosissa olivat Joonas Bragge, Arttu Kapulainen ja Pihla Penttinen.

» Ippe (Bragge) ja Papu (Kapulainen) joutuvat vaikeuksiin huumevälittäjänsä Kallen (Ilkka Koivula) kanssa. Pikkurikokset eivät tuo tarpeeksi pätäkkää, jotta velaksi vedetyt spiidit ja pilvet tulisivat kuitatuiksi. Kaksikko saa seuraa elämäänsä Köpiksen jälkeen kokoon kursivasta Miasta (Penttinen) ja teiniromanssikin alkaa orastaa. – – – Lampela ansaitsee kauniin kiitoksen syvällisestä tutkimustyöstään nuorten parista, mikä on poikinut elokuvaan elävän dialogin. Nuorten oma kieli on siirtynyt ihailtavasti kankaalle; vitut vilkkuvat välimerkkeinä eivätkä henkilöt ala yhtäkkiä pulputella teatterimaista metaforiikkaa." (Jari Rantala 15.5.2002, www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/33662?s, 14.11.2012.)

Esikoisohjaus oli myös Perttu Lepän elokuva Pitkä kuuma kesä (1999), jossa liikuttiin Joensuun maisemissa kesällä 1980. Pääosissa olivat Kalle Päätalo -nimisen aloittelevan bändin nuoret miehet, joista yhtä esitti sittemmin Jimi Pääkallona ja Jimi Constantinena tunnettu Konsta Hiekkanen. Elokuvassa kuultiin musiikkia mm. Maukka Perusjätkältä, Hassisen koneelta, Eppu Normaalilta, Pelle Miljoona Oy:ltä ja Ratsialta, ja kaikki kappaleet olivat tietysti ennen vuotta 1980 tehtyjä. Kalle Päätalon "oman" musiikin teki Pauli Hanhiniemi.

Radiomafiaa

Radiopuolella suuri tapaus oli, kun Yleisradion nuorisopainotteinen Radiomafia-kanava aloitti toimintansa 1.6.1990. Uutta kanavaa mainostavan lehden pääkirjoituksessa ohjelmapäällikkö Pentti Kemppainen esitteli tulokasta näin: ”Musiikki on keskeisellä sijalla Radiomafian ohjelmistossa. Kanavalla soivat populaarimusiikin modernit muodot laidasta laitaan. Muutakin musiikkia käsitellään niin, että sukat pyörivät jalassa. Radiomafia ei ole pelkkä rock-kanava mutta, sisaret ja veljet, näin järjestäytynyt rokillisuus leviää… Alemmat taiteet, populaarikulttuuri, Radiomafia – TAATTUA LÄHETYSTYÖTÄ VUODESTA 1990.” (Radiomafia kesäkuu 1990.)

» Ja radiosta tuli Salovaara, dancemob ja Tri Patti ja samalla elektroninen tanssimusiikki valloitti sydämeni. Salovaaraa kävin kattomassa paikallisen ammattikoulun opiskelijavalintapäivänä kun se oli sinne buukattu esiintymään ja olipa Pertillä pitkä letti.” (Nimimerkki Arvo Survo 8.2.2005, http://www.pakkotoisto.com/yleinen-keskustelu/29919–1990-luku–4/, 18.9.2012.)

Radiomafian alkuvuosien suosikkeja oli uusimpaan teknologiaan nojaava Faksimafia. Pertti Salovaaran ja Markku Heikkisen juontama ohjelma tuli arkiiltapäivisin, ja sen ideana oli lukea kuuntelijoiden faksilla lähettämiä terveisiä, vitsejä ja musiikkitoiveita. Huhupuheiden mukaan ohjelma jäi lyhytikäiseksi, koska henkilökunnan faksailu närkästytti niin paljon työnantajia. Salovaara teki yhdessä Jusu Lounelan ja Mikael Hästbackan kanssa myös Heinähässäkkä-ohjelmaa, johon kuuluivat mm. pilapuhelut pahaaavistamattomille.

Gösta Sundqvist kumppaneineen teki Radiomafialle viihdeohjelmasarjoja, joita kuunneltiin lauantai-iltaisin: Tietokoneenkorjauskurssi (1990–1991), Belgialaisia kirjauutuuksia/-harvinaisuuksia (1992–1993), Koe-eläinpuisto (1993–2002). Radioreportteri Göstan kanssa ohjelmia juonsivat mm. Tarja Loponen ja Aarne Tenkanen. Raitiovaununkuljettaja Aarne Tenkasesta tuli sittemmin hyvinkin suosittu hahmo, ja hän pääsi jopa tekemään levyn.

Tamperelaisen, aiemmin yhteyeenä tunnetun, Alivaltiosihteerin Simo Frangén, Pasi Heikura ja Jyrki Liikka alkoivat vuonna 1990 tehdä Radiomafian kanavalla Suomen

▼Radio Mafian esite vuodelta 1993.

▼Radiomafia-lehti esitteli uutta kanavaa kesäkuussa 1990.

virallista ohjelmaa, Alivaltiosihteeriä. Ohjelmassa puhelinraporttejaan antava Eino-Mies Porkka-Koski kertoi vuonna 1998 ohjelman alkuvuosista näin:

» Eikä tässä kaikki! Vartokaahan! Pian nuo loistavat Alivaltiosihteerin pojat kaivertuivat marmorin tavoin suomalais-ugrilaisen kansanosamme elämänpiirin syövereihin! Alivaltiosihteeriin saattoi jokainen samaistua: viikon viralliset palindromit, Eino-Mies Porkka-Kosken puhelinraportit, menevä musiikki ja ennen kaikkea maailman hauskimmat radiohupailut uskomattomine oivalluksineen toivat lohtua suomalaiseen hyvinvointivaltioon! Mielettömän hienoa! (Eino-Mies Porkka-Koski 21.1.1998, www.yle.fi/radiomafia/alivaltiosihteeri/vanhat/index-f.html, 22.10.2012.)

Ystävykset Leila ja Annukka aloittivat oman ohjelmansa vuonna 1995. Lohjalaisen kunnanjohtajan tyttären Leila Penelope Makkosen ja köyhän elimäkeläisen maatilan tyttären Annukka Hellä Aina Ilona Ahlqvistin elämä oli sen verran mielenkiintoista seurattavaa, että kuuntelijat äänestivät Leilan ja Annukan Radiomafian vuoden 1997 suosituimmaksi ohjelmaksi.

Aiemmin radion rinnakkaisohjelman lauantaiaamuissa kuultu Tarleena Sammalkorven juontama lasten puhelintoivekonsertti ja radioteatterin lastenohjelmat koottiin Radiomafiassa Lasten mehuhetki -otsikon alle. Aika monet aikuisetkin käänsivät korvansa radion suuntaan, kun Matti Pellonpää ja Kari Väänänen lukivat Nalle Puhia ja Pekka Töpöhäntää.

Tv-saippuaa, draamaa ja sketsejä

Televisiosta katsottiin amerikkalaisia draama- ja komediasarjoja, kuten oli totuttu tekemään jo edellisillä vuosikymmenillä. Nykysaippuaoopperoiden äiti Kauniit ja Rohkeat rantautui Suomeen vuonna 1992, eikä mikään ollut enää entisellään. Brooke, Ridge, Stephanie ja Eric tulivat arkiiltoihimme jäädäkseen ja sotkivat perheiden totutut aikataulut. Sarja saatiin Suomeen muutaman vuoden viiveellä, USA:ssa sen tekeminen alkoi jo vuonna 1987.

David Lynchin ja Mike Frostin luoma televisiosarja Twin Peaks nähtiin Suomessa keväällä 1991. FBI-agentti Dale Cooperin yrityksiä selvittää nuoren Laura Palmerin raakaa murhaa omalaatuisessa pikkukaupungissa seurattiin kolmenkymmenen yhtä aikaa hauskan ja hyytävän jakson verran. ”Fire walk with me.”

Myös Villi Pohjola (1990–1995) ja Rooman sheriffi (1992–1996) -sarjoissa päästiin tutustumaan syrjäisten pikkukaupunkien asukkaiden elämään ja keskinäisiin säpinöihin, tosin paljon valoisammissa merkeissä kuin Twin Peaksissa. Kylillä pyörittiin, ja tosi komeissa maisemissa liikuttiinkin, myös brittiläisessä Sydämen asialla -sarjassa, jota ensimmäisen kerran nähtiin Suomessa vuosina 1996–1999. Niin ikään brittiläisestä Emmerdalesta tuli Kauniitten ja rohkeiden kilpailija Suomessa vuodesta 1997 alkaen. Ensimmäisenä esitetty jakso oli nähty tuotantomaassaan jo vuonna 1989.

NYPD Blue oli 1990-luvun poliisisarja. Kuvitteellisen Manhattanin 15. rikospiirin etsivinä nähtiin mm. David Caruso, Jimmy Smits ja Dennis Franz.

Beverly Hills 90210 -sarjassa (1990–2000) seurattiin high school -ikäisten kauniiden ja rikkaiden nuorten elämää, ja Melrose Place -sarjassa (1992–1999) astetta vanhempien nuorten aikuisten koko ajan monimutkaistuvia suhdekiemuroita. Hulluna sinuun (1992–1999) taas oli lämminhenkinen sitcom-sarja New Yorkissa asuvasta tuoreesta avioparista, Paul ja Jamie Buchmanista, joita esittivät Paul Reiser ja Helen Hunt.

Salaiset kansiot (The X-Files) -sarjan (1994–2002) agentit Dana Scully ja Fox Mulder ratkoivat aivan ufoja juttuja television myöhäisilloissa. Sarjan pohjalta tehtiin myös kaksi pitkää elokuvaa: X-Files – Taistelu tulevaisuudesta vuonna 1998 ja X-Files: Usko koetuksella vuonna 2008. ”The Truth is Out There.”

Sairaalasarjat Teho-osasto (1994–2009) ja Chicagon lääkärit (1994–2000) vuorottelivat keskenään ja koukuttivat suomalaiskatsojat. Teho-osastosta muistetaan yhä tohtori Ross, vaikka häntä esittänyt George Clooney jätti sarjan jo vuonna 1999 keskittyäkseen elokuviin.

Orvoiksi jääneistä viidestä sisaruksesta kertovaa Viiden juttua (Party of Five) tehtiin vuosina 1994–2000. Sarjasta nousivat tähteyteen nuoret naisnäyttelijät Neve Campbell ja Jennifer Love Hewitt.

Maikkarin tiistai-illoissa oli viihdeputki, kun Frendit, Ally McBeal ja Sinkkuelämää tulivat peräkkäin. Frendit-sarja alkoi pyöriä MTV3-kanavalla vuonna 1996. Rachel, Monica, Phoebe, Joey, Chandler ja

MUITA KOTIMAISIA SARJOJA OLIVAT MM:

- Hynttyyt yhteen 1991–1995
- Blondi tuli taloon 1994–1995
- Samppanjaa ja vaahtokarkkeja 1995–1997
- Herkku & Partanen 1995–1996
- Ihmeidentekijät 1996–1998
- Tähtilampun alla 1997
- Liljankukka 1997
- Sydän toivoa täynnä 1997–1999
- Tuliportaat 1998
- Hovimäki 1999–2003

Ross olivat niin ihania, että nyt heidän edesottamuksiaan on seurattu uusintoina jo useampia kierroksia.

Ally McBeal -sarjaa (1997–2002) mainostettiin ennakolta tavalla, joka oli Suomessa ihan uutta. Allyn kuvat patsastelivat isoissa ulkomainoksissa jo kauan ennen kuin ohikulkijat edes hoksasivat, että kyse oli tulevan, lakitoimistoon sijoittuvan, komediasarjan päähenkilöstä.

1.6.1999 oli Sinkkuelämää-sarjan ensi-ilta Suomessa. Carrien, Charlotten, Mirandan ja Samanthan suhdesotkuja saatiin seurata uusina jaksoina vuoden 2004 marraskuuhun saakka. Seuraavana kesänä sarjan uusinnat alkoivat alusta saakka.

Kotimaista viihdettä

Tamperelainen Kummeli-työryhmä syntyi, ja ensimmäiset kolme sketsiohjelmaa esitettiin TV2:ssa vuonna 1991. Timo Kahilaisen, Heikki Silvennoisen, Olli Keskisen ja kumppaneiden huumoria päästiin sittemmin näkemään televisiossa vuoteen 2004 saakka. Kummeli-porukka teki 1990-luvulla myös kaksi pitkää elokuvaa: Kummeli Stories ja Kummeli Kultakuume. Pirkka-Pekka Petelius ja Aake Kalliala taas tekivät Pulttibois-sketsisarjansa jatkoksi sarjan Manitbois vuonna 1992.

» Kummeli ja Vintiöt päivittivät hokemat ja loivat uudet sarjakuvamaiset hahmot. Vuosikymmenen lopulla Pulkkinen ja Studio Julmahuvi nostivat outouden ja käsikirjoittamisen astetta, mutta sarjat jäivät pienen yleisön kulttisuosikeiksi. Iltalypsy jalosti lamavuosien katkeruuden ärhäkkääksi poliittiseksi satiiriksi. Nousukaudella poliitikot pääsivät jo vähemmällä. Päivänpolitiikkaa ja mediaa irvivä satiiri kuitenkin säilytti asemansa ohjelmiston paraatipaikoilla." (Matti Rämö, HS 3.10.2010.)

Hyvät, pahat ja rumat (1992–1997) aloitti lauantain iltapäivissä, mutta parhaiten HPR muistetaan keväästä 1993 alkaen torstain myöhäisillan keskusteluohjelmana, jota juonsivat Jari Sarasvuo ja Simo Rantalainen. Vieraat ja keskustelunaiheet herättivät katsojissa vuoroin närää, vuoroin ihastusta, eikä koskaan voinut tietää, mitä ohjelmassa tulee tapahtumaan. Uutta oli sekin, että ohjelmaan sai lähettää palautetta, oikein faksilla, ja palauteviestejä luettiin suorassa lähetyksessä.

Satiirisarja Iltalypsyssä (1993–2001) uutisia lukivat Leila Toroskainen ja Mika Wirta. Erikoistoimittaja Aimo Surakka raportoi milloin mistäkin paikasta ja viisitoistaminuuttisen ohjelman lopuksi kansallispukuinen Karjakko tutustui suomalaisten poliitikkojen keräilyharrastuksiin.

YLE TV2:n Metsolat-draamasarjasta (1993–1995) tuli huippusuosittu. Sarjassa myötäelettiin kainuulaisen Metsolan perheen ylä- ja alamäissä kuvitteellisessa Hoikan kunnassa ja Leppävaaran tilalla. Sarjan pohjalta julkaistiin myös viisi romaania.

Raija Orasen käsikirjoittama, vuosina 1990–1991 esitetty, Ruusun aika -sarja kuvasi Ruususen uusioperheen elämää. Niin ikään Orasen kirjoittama Puhtaat valkeat lakanat seurasi Raikkaan yrittäjäperhettä 1960-luvulta 1990-luvun alkuun. MTV esitti sarjaa vuosina 1993–1996.

Kansansuosikeiksi nousseet kotimaiset sarjat Kotikatu ja Salatut elämät alkoivat molemmat 1990-luvulla. Joulukuussa 2012 päättyväksi ilmoitettua Kotikatua ja Mäkimaiden ja Luotoloiden perheen elämää on seurattu vuodesta 1995 lähtien. Salatut elämät -sarjan ensimmäinen jakso taas nähtiin MTV3:lla 25.1.1999.

Onnenpyörä-visailuohjelmaa seurattiin useana arki-iltana viikossa vuosina 1993–2001. Ensimmäiset ohjelmat juonsi Kim Floor, mutta jo puolen vuoden kuluttua hänen paikalleen tuli Janne Porkka. Haluatko ostaa vokaalin? Tuttu Juttu Show -parisuhdevisailussa juontajaparina olivat Timo Koivusalo ja Joel Hallikainen. Lapsia hauskuutti peliohjelma Hugo (1993–1995), jota juonsi Taru Valkeapää ja myöhemmin Marika Saukkonen. Hugo-hahmoa ohjattiin peleissä hienosti lankapuhelimen näppäimillä.

Muistatko vielä suureen Amerikan tyyliin tehdyn Gladiaattorit-ohjelman, jota päästiin ihmettelemään vuosina 1993–1994? Renny Harlinin ohjaamassa sarjassa kilpailijat kamppailivat toisiaan ja "gladiaattoreita", mm. Viikinki, Laser ja Timantti, vastaan erilaisissa voimaa ja ketteryyttä vaativissa

tehtävissä. Entä Passi ja hammasharja -ohjelman (1996–1998), joka alkoi aina yhteisellä Passi ja hammasharja -tanssilla ja jonka juonsivat Taru Valkeapää ja Tino Singh?

MTV3:n Jyrki-nuortenohjelmaa lähetettiin vuodesta 1995 lähtien viitenä päivänä viikossa suorana Helsingin Lasipalatsista. Musiikkipitoisessa iltapäiväohjelmassa nähtiin artistivieraita, musiikkivideoita ja juontajina liuta tuoreita kasvoja, mm. Katja Ståhl, Mikko Silvennoinen, Marika Makaroff, Jaana Pelkonen, Mikko "Peltsi" Peltola, Joonas Hytönen, Heta Hyttinen ja toimituspäällikkö Antti "Pizza" Pekkarinen.

Marco Bjurströmin juontama Bumtsi Bum! -musiikkiohjelma oli koko perheen lauantai-iltojen viihdettä vuodesta 1997 lähtien. Uutisvuoto alkoi vuonna 1998 ja jatkuu yhä.

Kimppakämpän omalaatuisista asukeista, Vellusta, Antista, Henriikasta ja Titasta, kertova Isänmaan toivot -komediasarja alkoi vuonna 1998. Ensimmäisen tuotantokauden jaksojen nimiä olivat mm. Kommuuninen manifesti, Kuolema lounasaikaan ja Viimeinen humppa Helsingissä. Myöhemmin tapahtumat sijoittuivat enemmänkin firmaan, josta Vellu sai töitä toisen tuotantokauden alussa.

Kotia ja kokkausta

Asumisen ja remontoinnin erikoisohjelma Joka Kodin Asuntomarkkinat oli vuonna 1991 alansa ensimmäisiä televisio-ohjelmia.

- **Ylen Aamu-TV aloitti lähetykset vuonna 1997.**
- **Neljäs televisiokanava Nelonen perustettiin vuonna 1997.**
- **Vuonna 1997 perustettu Moon-TV oli herttaisen kotikutoisen oloinen televisiokanava.**

"Remontti-Reiska" Jorma Piisinen valittiin ohjelmaan timpuriksi katsojaäänestyksellä vuonna 1993.

Teijan keittiössä -ohjelmaa katsottiin vuosina 1990–1996. Julkisuuden henkilöt valmistivat lempiruokiaan Teija Sopasen kotikeittiössä ja rupattelivat Teijan kanssa mukavia. Sittemmin Jope Ruonansuun "Teijan keittiössä" valmistettiin pontikkaa ja vieraina olivat imitaatiohahmoina Martti Ahtisaari, Paavo Väyrynen ja Raimo Ilaskivi. Vuosina 1991–2002 esitettyä Bon Appétit -ohjelmaa juonsivat mm. Maija Silvennoinen, Marja Siltala ja Jukka Oresto.

Kokkisota-ohjelmaan kutsutut vieraat toivat mukanaan mitä kummallisimpia ruoka-aineita, joista keskenään kilpailevat kokit kehittivät ateriakokonaisuuden ja valmistivat sen 20 minuutissa vieraansa avustuksella – enemmän tai vähemmän show-meiningillä. Kokkisotaa esitettiin vuosina 1999–2004.

Lapsille Muumeja ja muuta mukavaa

Uuden sukupolven Muumi-buumi alkoi 1990-luvun alussa, kun Japanissa tehtiin Muumien seikkailuista animaatiosarja. Hei muumi! Koko perheen teemapuisto Muumimaailma perustettiin Naantaliin vuonna 1993.

Muita uusia lastenohjelmia olivat mm.

- **Alfred J. Kwak**
- **Animaaniset**
- **Ansa ja Oiva**
- **Bambukarhut**
- **Matka maailman ympäri 80 päivässä**
- **My Little Pony Tales**
- **Pokémon**
- **Power Rangers**
- **Prätkähiiret**
- **Teini-ikäiset Mutantti Ninja Kilpikonnat**
- **Urpo ja Turpo -nukkeanimaatiot**
- **Vili Vilperi**

Lasten omat jutut

Leluista 1990-luvun lapset muistavat erityisesti Koosh-pallot ja Trolli-nuket, joilla oli kirkkaanväriset pörröiset hiuskuontalot sekä Tamagotchi-virtuaalilemmikit ja tietenkin jojot. Jojo-villitys valtasi Suomen lapset ja nuoret vuonna 1991. Koulujen käytävillä treenailtiin virveliä, kävelevää koiraa ja satelliittia. Monet pojat keräsivät lätkäkortteja. Myös magneettipenaalit taisivat olla pienemmille kavereille aika kova juttu.

» Jojoista oli myös puhetta. Niitä oli kahta eri laatua. Toiset olivat "laadukkaampia" (ero vissiin se, että muovi oli läpinäkyvää). Mulla oli fanta-jojo. Kellään kaveripiirissä ei sellaista ollut. Kaikilla oli kokis-jojot, paitsi yhdellä oli spriten "huonompi" malli. Osallistuin lähikaupassa jojokisaan ja tein muutaman satelliitin ja kävelin kotiin galaxyn kanssa. Tympi kun minua pienempi tyyppi teki 1:n enemmän ja sai niin paljon kokista kun sai käsissään kannettua. Kaveri (tuuristaan tunnettu) voitti sitten t-paidan." (Nimimerkki hauki-kala 13.8.2008, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–15.html, 7.11.2012.)

» En tainnut vielä olla koulussa, mutta tuli leikattua yhdeltä Trollilta tukka pois kun luulin tukan kasvavan takaisin. Tuosta saa kuulla kuittailua nykyäänkin siskoilta. Kouluajoilta muistuu ala-asteelta kokis-jojot, nhl-lippikset, lätkäkortit, nappiverkkarit, metrohousut ja maiharit. Jossain vaiheessa taisi potkulaudat, pokemon-kortit ja tamagotchit olla suosiossa, mutta vältyin itse onneksi. Yläasteella pääasiassa räpnigawannabekamat taisi olla suurempi juttu." (Nimimerkki

msb_ 31.10.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–10.html, 7.11.2012.)

» Ekalla luokalla joskus v. 91–92 tai jotain oli muotia poikien keskuudessa futuristiset penaalit. Mullakin oli joku monitoimipenaali mallia avaruusalus tms. ja siitä löyty lämpömittarit ja kaikki :D Paremman luokan kansalaisilla oli heti alkuajoista lähtien lyijytäytekynät, itse menin pari vuotta tavallisilla… Sitten oli muodissa lätkäkortit/tarrat, itsekin keräsin kansioon muutamat. Muotia oli myös heittokisat, kuka saa pisimmälle viskattua korttinsa voittaa muiden kortit, yleensä hävisin tässä touhussa... (Jotkut kierot liimasivat kaksi samaa korttia yhteen...) Ala-asteen aikana tuli myös ne nappiverkkarit muotiin, itse olin niin out että mulla oli vaan polveen asti napit, kovemmilla jätkillä oli täysnappikset. Mutta yks asia oli kyllä kunnossa, 8 raitainen Anaheim Mightyducks lippis löytyi. Raitojen määrä oli tärkeä juttu! Niin juu, sitten ala-asteen loppuvaiheilla tuli muotiin **Tamagotsit**! Kirjoitinkohan oikein... no joka tapauksessa 2/3 luokkalaisista oli yhdessä vaiheessa virtuaalilemmikki, jopa siis pojilla. Itsekin olisin halunnut mutta ei ollut rahaa... Edit: Noista lätkäkorteista, meilläkin oli tarkemmin ajatellen heitto-kisoissa ideana saada kortti lähelle koulun seinää. Katoksen alla heiteltiin. Muistin aluksi että pisimmälle heittänyt olis voittanut mutta eihän se niin mennytkään… Yläasteella alkoi tulemaan kännyköitä varakkaimmille => matopeliennätykset oli vertailun alla. Itse en vielä ylä-asteella liittynyt kännykkäporukkaan." (Nimimerkki Corex 27.10.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–4.html, 7.11.2012.)

» 1991 = Jojot. Tein koiraa omallani, niin koko saatanan vehje rullasi silloisen koulun pihassa olevaan maanrakoon. Sinne jäi, vaikka uusi tulikin tilalle nopeasti. Jostain syystä jojot olivat kaikki jotain Coca-Cola, Sprite ja Fanta-aiheisia, joka jannulla tietenkin oman mielijuomansa kaltainen vekotin. Jojoja näkyi myös pari vuotta myöhemmin. Myös ranteeseen läpsähtävät rannekkeet, jotka kiertyivät rullalle, kulkivat mukana ja pidemmän päälle haisivat pahalle." (Nimimerkki Feuersturm 1.11.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–11.html, 7.11.2012.)

» Jääkiekkokortit ala-asteella. Beckettis-tä tarkastettiin aina tuoreet korttien arvot, ja sitten Pinnaclet ja Parkhurstit saivat kyytiä. Vielähän tuossa on kansio täynnä kortteja, josta leijonanosan vie maalivahti Kirk McLeanin kortit." (Nimimerkki Yani 8.2.2005, http://www.pakkotoisto.com/yleinen-keskustelu/29919–1990-luku–4/, 18.9.2012.)

» Ala-asteella oli kyl must tuning penaali joka oli magneetilla, jossa oli hieno robotti kannessa." (Nimimerkki koppa 5 31.10.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–10.html, 11.2012.)

» Ala-asteella piti ihan ekoina vuosina olla sellainen muovinen penaali, jossa oli ties kuinka monta salalokeroa. Niissä oli sisäänrakennettuna teroittimia, viivoittimia ja vaikka mitä. Näiden lisäksi minulla oli O'Neillin moonbootsit, minisukset, laskettelusukset, sekä Star Wars ja He-Man -leluja. Tykkäsin Roxettesta ja kaikenmaailman Raptoreista varmaan sen takia, koska

kaveritkin niistä tykkäsivät. Myöhemmin astuivat kuvioihin Metallicat ja muut hevit. Kovimmat elokuvat olivat Commando, Bad Taste, American ninja ja Indiana Jones tuomion temppelissä." (Nimimerkki bugmenot 31.10.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–10.html, 7.11.2012.)

» 1993/1994? = Pienet, neljällä sormiparistolla pörräävät monster-autot. Nämä sitten laitettiin välitunnilla puskemaan toisiaan päin ja voittaja oli se, joka kippasi toisen nurin. Näihin aikoihin myös tehtiin tiimijaot Sega vs. Nintendo. Ei sovi myöskään unohtaa Crash Test Dummies -autoja ja figuureja tai Nikkon rc-leluja. Kestosuosikkina mattopaukut, joita sai lähikioskilta halvalla. Uutena vuotena räjäyteltiinkin sitten pommeja, eikä mitään suhnia.

1994? = Super-soakerit...Wing-thing...ilmakiväärit...piha-rugby... ei ehkä sentään koulussa mutta näihin aikoihin kovia sanoja silti. Muistan myös sellaisen mustan pienen kuminapsun näiltä vuosilta, jonka keskeltä taittamalla sai "viritettyä", ja hetken päästä kumi antoi periksi ja nappi pomppasi ilmaan. Villiä.

1995? = Samoja hommia eli Amiga, PC, lauantaiaamun lastenohjelmamaratonit. Jääkiekkokortit yhä kovassa käytössä. Karkkipäivät sietäisi mainita jo tässä vaiheessa. Pez! (dispenserit oli vammaisia)." (Nimimerkki Feuersturm 1.11.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–11.html, 7.11.2012.)

» Commodorea sanottiin Commandoreksi ja kavereilta kopsatut kasettipelit ladattiin jollain turbolla. Jossain vaiheessa melkein kaikkien C64:t vaihtuivat Amigoiksi ja pelattavat pelit väkivaltaisemmiksi. Persian Gulf Inferno -pelin ääniä samplattiin ja käytettiin ties missä aamun-avauksissa ja koulun ainoalla kopiokoneella otettiin kopioita Lucasfilm Gamesin seikkailupelien pahvisista kopiointisuojauksista. Jollain oudolla friikillä oli Atari ST." (Nimimerkki bugmenot 31.10.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–10.html, 7.11.2012.)

Sonyn kehittämä uudenlainen pelikonsoli Play Station julkaistiin vuonna 1994 Japanissa ja vuonna 1995 Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Suosituimpia 1990-luvun pleikkaripelejä olivat Tomb Rider, Final Fantasy, Resident Evil ja Gran Turismo. Niistä kaikista on tehty uusia versioita vielä 2000-luvullakin.

Tamagotchi-virtuaalilemmikit tulivat Suomessa markkinoille vuonna 1997. Niitä piti "hoitaa" säännöllisesti, eivätkä opettajat ilahtuneet, kun otukset piipittivät repuissa nälkäänsä kesken tuntien.

Uudet lehdet ja sarjakuvat

Oululainen Jii Roikonen piirsi vuodesta 1992 lähtien hersyviä Jasso-sarjiksia, joissa Jasso-kissan hännällä oli usein paljonkin sanottavaa. Sittemmin Jasso vietti gissanpäiviä sanomalehdissä ja omissa albumeissaan. Vuonna 1997 YLE teki 13 Roikosen käsikirjoittamaa Jasso-lyhytanimaatioita, jotka seuraavana vuonna palkittiin Tampereen Kansainvälisillä Lyhytelokuvajuhlilla kunniamaininnalla.

Konttorityön ja perhe-elämän arjessa elävä B. Virtanen esiintyi ensimmäisessä albumissaan *Arkipäivän sankari* vuonna 1997. Ilkka Heilän piirtämää B. Virtasta luettiin myös useista sanomalehdistä.

Juba Tuomolan piirtämä Viivi ja Wagner -sarjakuva kolahti suomalaisiin. Wagner-sikaan pystyivät sopivasti samaistumaan niin miehet kuin naisetkin. Ensimmäinen sanomalehdissä ilmestyneistä stripeistä koottu albumi *Sikspäkki ja salmiakkia* ilmestyi vuonna 1998.

Asterix-albumeista ilmestyivät ensimmäiset murreversiot, savonkieliset *Opeliksin orjalaeva* (*Obelixin kaleeri*) ja *Luaksolaesten lempi* (*Syvä kuilu*).

» Välitunneilla naurettiin Myrkky- ja Hullu Hullu Maailma -lehdille, joita jotkut olivat tuoneet kotoaan." (Nimimerkki bugmenot 31.10.2006, http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–10.html, 7.11.2012.)

Hevostytöt lukivat *Villivarsaa*, ja eläinystävien lehti oli myös *Lemmikki*. *Tom & Jerry* -sarjislehdessä leikittiin kissaa ja hiirtä.

Vuonna 1998 alkoi ilmestyä *Demi*, suomalainen teini-ikäisille tytöille suunnattu aikakauslehti, joka on edelleen voimissaan. Lehdessä käsitellään 12–19-vuotiaille tytöille tärkeitä aiheita kuten elokuvia, musiikkia, muotia, poikia ja tunteita. Suosittuja palstoja ovat mm. Kysy systeriltä, Kysy suhteista ja Kysy kundilta. Keskusteluja voi jatkaa lehden nettisivuilla.

Nuorisoromskuja

Ruotsalaisten Anders Jacobsenin ja Sören Olssonin kirjoittama Bertin päiväkirja oli menestys Suomessa vuonna 1992. Siitä alkoi sarja, jossa joka vuosi ilmestyi uusi teini-ikäisestä Bertistä kertova kirja, joinakin vuosina kaksikin.

Tuija Lehtinen kirjoitti niin aikuisille kuin lapsille ja nuorillekin. 1990-luvulla nuortenromaaneja ilmestyi joka vuosi, mm. Roskisprinssi, Minun veljeni Jon, Siskokullat ja Kundi kesätukkainen. Lehtinen kirjoitti myös Laura-, Mirkka- ja Janne-kirjasarjoja.

» Tykkäsin Tuija Lehtisestä todella paljon, varsinkin niistä yksittäisistä romaaneista. Minusta tuntui silloin, että Lehtinen osasi kuvata nuorten elämää sellaisena kuin se oli, tai sellaisena kuin kuvittelin sen olevan, sillä kirjojen päähenkilöt olivat yleensä joitain vuosia minua vanhempia ja tietysti sata kertaa kiinnostavampia. Lehtisen kirjoissa oli aika paljon samaa kuin vaikka lukuisissa MeKaks-lehden rakkausnovelleissa. Sinänsä kepeitä, yleensä aina ihmissuhdekertomuksia joissa tyttö ja poika lopulta saavat toisensa, mutta sivussa saattoi olla hiukan vaikka ongelmallisia suhteita vanhempiin ja ihan nuoreen itseensäkin." (http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/04/mita-mahdoinkaan–90-luvulla-lukea-eli_22.html, 22.10.2012.)

Katri Manninen kirjoitti samantapaisista aiheista, mutta jo hiukan vanhemmista nuorista. Hänen kirjojaan olivat mm. Sikabileet, Megakesä, Bittitiikeri ja Supersivari. Ensimmäisen nuorisoromaaninsa Vaihto vaaraan Katri Manninen kirjoitti vuonna 1994 yhdessä äitinsä, kirjailija Kirsti Mannisen kanssa.

Ensimmäinen J.K. Rowlingin Harry Potter -kirja (Harry Potter and the Philosopher's Stone) ilmestyi vuonna 1997, ja suomennettiin (Harry Potter ja viisasten kivi) vuonna 1998. Potter -kuume oli alkamassa Suomessakin.

Kansainvälisyyttä ruokapöytään ja viihtyisyyttä kotiin

Lama tuntui perheiden talouskukkaroissa. Piti karsia paitsi vaatemenoista, ravintolassa syömisestä ja matkoista, myös miettiä tarkoin huonekaluhankintoja ja toivoa, että kodinkoneet kestäisivät. Tilastokeskuksen vertailun mukaan ainoastaan elintarvikkeisiin käytettiin rahaa entiseen tapaan, ja tietoliikennemenot taas lisääntyivät vuosina 1990–1995 oleellisesti, kun uusia laitteita hankittiin kotiin. Matkapuhelin ja tietokone kuuluivat joka viidennen kotitalouden varustukseen 1990-luvun puolivälissä.

Koska ravintolassa käyminen oli kallista, ruokaa tehtiin enemmän kotona. Kodin merkitys korostui muutenkin. Vapaa-ajalla vuokrattiin videoita elokuvissa käymisen sijaan ja musiikkia kuunneltiin omassa olohuoneessa. Mahdollisesti samasta syystä alettiin kiinnittää huomiota myös lähiökerrostalojen yhteisten piha-alueiden viihtyisyyteen.

Naistenlehdissä alkoi olla reseptejä kansainvälisempiin makuihin, mm. aasialaisvaikutteisiin wokkiruokiin, kreikkalaisiin lihavartaisiin ja fetasalaattiin sekä uudenlaisiin texmex-ruokiin, joita siihen mennessä olivat päässeet maistamaan lähinnä vain ne onnekkaat Yhdysvalloissa vaihto-oppilaina olleet. Nyt texmex-tyyliseen ruokaan oli mahdollisuus tutustua myös Amarillo-ravintoloissa, joiden ketju levittäytyi Suomen kaupunkeihin. Helsingissä avattiin meksikolaisravintola Cantina West vuonna 1990. Baareissa siideristä tuli vuosikymmenen puolivälissä muotijuoma.

» Texmex-ruoasta on tullut niin suosittua, että sen raaka-aineita myydään jo useimmissa hyvin varustetuissa elintarvikemyymälöissä. Etenkin erilaiset täytetyt maissiohukaiset maistuvat mainiosti suomalaistenkin suussa. Tulisuutta voi säädellä sopivaksi lisäkkeillä ja kastikkeilla. Texmex-ruoka on myös sopivaa napostelu- ja seurusteluruokaa, jonka varaan voi rakentaa vaikkapa vappujuhlat." (Seuran Herkut. Suuri ruokakirja 1994, 98.)

Sisustuksessa haettiin persoonallisia ja viihtyisiä ratkaisuja ja yhdisteltiin eri aikakausien tyylejä ja kalusteita toisiinsa. Vaaleita ja luonnonmukaisia värejä suosittiin. Pyökki oli kalusteissa suosittua lämpimän sävynsä vuoksi. Valaisimissa

halogeenit olivat uutta. Kuluttajatietoisuus alkoi lisääntyä ja materiaalien ekologisuuteen ryhdyttiin kiinnittämään huomiota. Toisaalta tietokoneen tulo kotiin vaikutti myös sisustukseen.

Suomalaiset muotoilijat palasivat juurille ja hakivat innoitusta mm. Kalevalasta. Myös käsityöperinteitä alettiin herätellä henkiin. Lama-aika nosti käsillä tekemisen arvostusta.

Yksi asia ei kuitenkaan muuttunut. Teinit tapetoivat edelleen huoneittensa seinät Suosikin julisteilla. Yhdysvaltalainen poikabändi Backstreet Boys oli yksi lemppareista.

» Suosikki suolsi taas ja taas Bäkkäri-juttuja ja julisteita. Seinilläni oli useampia. Paitsi Kultaturbo-numeroissa aivan 1990-luvun lopulla tulleita, myös joku vähän vanhempi ja nuhjuisempi bsb-juliste, jossa pojat poseerasivat baseball-vaatteissa, mailat ja pallot käsissään. Julisteiden kulmat olivat tietysti aivan nuhjuisia kaikista sinitarroista, teipeistä ja nastojen repimistä rei'istä." (http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/05/backstreet-boys.html, 23.10.2012.)

» Tyylitietoiset saattoivat toki koristaa huoneensa vain yhdellä tyylikkäällä kuvalla lempparistaan, mutta meillä kaikilla muilla oli tosiaankin se kokoelma. Erilaisia julisteita ja postereita ja fanikuvia jokaisessa sateenkaaren värissä, huonoimmassa tapauksessa lehtien niitit olivat repineet keskelle reikiä. 1990-luvun sisustukseen sopivat tietysti erilaiset puunväriset ja valkoiset huonekalut. Hyllyjen reunoilla Kinder-munalelukokoelmat, hajuvesipullot ja dödöt, valokuvakehyksiä ja koruja sekä ensimmäisten etelänmatkojen muistoja kivistä simpukoihin ja pikkuesineisiin." (http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/10/90-luvun-kotini-osa–4.html, 15.11.2012.)

Matkustettiin kotimaassa

Vuosikymmenen alun lama vaikutti suomalaisten vapaa-ajan viettoon, ja varsinkin ulkomaanmatkailuun. Talvella 1991 suomalaiset peruivat enemmän matkoja kuin varasivat. Muutamien vuosien aikana matkatoimistoja ajautui jopa konkurssiin. EU:n myötä tulivat käyttöön uudet valmismatkaehdot ja valmismatkalaki 1.1.1995. Kotoisa seuramatkat-nimitys jäi unholaan, ja "valmismatkoista" alettiin periä arvonlisäveroa. Suomalaiset viettivät nyt enemmän aikaa kotinurkissa, ja jos matkalle lähdettiin, reissu suunnattiin mieluummin kotimaan kohteeseen.

Laskettelusta oli edellisellä vuosikymmenillä tullut yhä useampien perheiden yhteinen harrastus, mutta lamavuosina laskettelu ei niinkään tavoittanut uusia harrastajia. Vanhoille asiakkaille taas pelkkä rinne hisseineen ei enää riittänyt, joten laskettelukeskukset joutuivat kehittämään oheispalveluita. Pohjoisen hiihtokeskukset houkuttelivat väkeä moottorikelkkasafareilla ja muilla elämysseikkailuilla. Vuonna 1999 pohjoisessa oli yhteensä 22 lomakeskusta, joissa kaiken muun toiminnan ohella voi viikon lomalla myös lasketella. Suurimmat keskukset olivat Saariselkä, Ruka, Levi ja Ylläs. Etelän pienemmissä keskuksissa käytiin edelleen lähinnä päiväreissuilla.

- **Vuonna 1990 astianpesukone oli jo joka kolmannessa keittiössä.**
- **Vuonna 1995 vajaa puolet 21-vuotiaista suomalaisista asui vielä vanhempiensa luona.**
- **Suomen ensimmäinen Ikean huonekalukauppa avattiin Vantaalla vuonna 1996. Edulliset ja itse koottavat huonekalut löysivät pian tiensä suomalaisiin koteihin.**

▲ Tietokoneiden näytöt olivat vielä aikamoisia pönttöjä. Digitaalisen taiteen Nuorison taidetapahtuma Hyvinkäällä 24.–25.5.1997. Kuvaaja Jonna Lylynkangas. Nuoperi/Nuorison taidetapahtuma.

▼Avotakka N:o 2 helmikuu 1996.

2000-LUKU

MUUTOKSIA JA JATKUVUUTTA

Kuntaliitosten ja -uudistusten aikaa

Uudella vuosituhannella pinnalla olivat kunta- ja palvelurakenteen uudistamiseen tähtäävä Paras-hanke ja siihen liittyvät kuntaliitokset. Aiempi suuri kuntaliitosaalto oli pyyhkäissyt vuosina 1967–1977, jolloin liitoksia tapahtui 63 kappaletta. Vuosien 2005 ja 2011 välisenä aikana kuntaliitoksia solmittiin 68. Yhteensä Suomen kuntamäärä väheni 112:lla vuosina 2001–2011. Vuonna 2013 kuntaliitoksia toteutuu 10 kappaletta. Nämä liitokset ovat viimeisiä, joihin kunnat saavat Paras-hankkeen mukaista yhdistymisavustusta. (www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/, 20.2.2013.) Paras-hankkeen päätyttyä työtä jatketaan kuntauudistuksella. Kuntarakennelakiluonnos oli lausuntokierroksella kunnissa 7.3.2013 saakka. (www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0107_kuntauudistus/04_aikataulu/index.jsp, 20.2.2013.)

Kuntien uudistukset aiheuttivat luonnollisesti muutoksia myös nuorisotoimintaan. Esimerkiksi Turun 1.1.2013 käyttöön otetussa uudessa toimintamallissa kaupungin nuorisopalvelut yhdistettiin liikunta-, kirjasto- ja museopalveluiden sekä kaupunginorkesterin ja kaupunginteatterin kanssa yhdeksi vapaa-aikatoimialaksi. Nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntalautakunnat kuitenkin jatkoivat edelleen toimintaansa. (www.turku.fi, 19.2.2013.)

Kuntaliitosten yhteydessä tapahtuvissa muutoksissa nuorisopalvelut, erityisesti nuorisotilat, haluttiin useimmiten tarjota edelleen lähipalveluina, jotta kunnan eri alueilla asuvat nuoret eivät joutuisi keskenään eriarvoiseen asemaan.

» Suomen kunnilla on edessään haasteelliset ajat. Talous kiristyy. Kuntaliitokset herättävät tunteita. Toimiva nuorisotyö voidaan nähdä ratkaisuna paikallisiin haasteisiin. Kun kunnan nuoret voivat hyvin, koko yhteisö voi paremmin. Olennaista on havaita, että nuorten asiat ovat kaikkien asioita, ja kaikki asiat nuorten asioita." (Hanna-Mari Manninen, alkulause Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2011 -raportissa. Ala-Luopa (toim.), 2011, 6.)

» Kun Suomen kuntakartta piirtyy lähivuosina uusiksi, muuttuvat myös nuorten lähiympäristöt ja heidän etäisyytensä palveluista ja harrastuksista tai muista nuoria kiinnostavista paikoista. Kuntauudistuksessa tullaan tekemään ratkaisuja, joilla on ilmeisiä seuraamuksia nuorten kaupunkikokemukseen ja heidän alueellisiin identiteetteihinsä." (www.kommentti.fi/viikon-väite/kuntaliitosten-myötä-lisääntyvät-välimatkat-eriarvoistavat-nuorten-elämää, 28.2.2012, Tomi Kiilakoski, 20.2.2013.)

» Sen lisäks mulle tänäkin päivänä kuuluu myöskin tila-asiat. Mä istun hankeryhmissä, tarveselvitysryhmissä, siellä mä arkkitehtien kanssa sitte istun. Se on kans semmonen mielenkiintonen alue sitten. Esimerkiks tällähän hetkellä mä selvittelen näitten meijän kehyskuntien, jotka liittyy ens vuoden (2013) alussa Ouluun. Kyllähän mä Oulun kaupungin nuorisotilat tunnen kun omat taskuni, mutta nyt sitten niitten selvittäminen. Niillähän on niin erilaiset systeemit kaikilla siellä, että se on todella iso homma selvittää. Niin me tilapalvelujen kanssa todella käyään sitä sitte läpi, että minkälaisia tiloja siellä on ja missäs käytössä ne on ja mihin siellä sitten vedetään raja, että kuka maksaa vuokrat mistäkin tiloista. Kyllä niit on ollu, pienissä kunnissa, niin siel on ollu vaan tiloja ja niitten kaikki kustannukset on menny jostakin. Ihmisiä ja käyttäjiä niin ja näin ja noin. Mutta nyt, kun tullaan isoon kuntaan, niin siellä täytyy löytää maksaja jokaiselle tilalle, että tiietään, että tämä on nuorisotila, tästä vastaa nuorisotoimi, tää on opetustoimen tila, tästä maksaa opetustoimi ja tää on kirjaston tila ja tästä maksaa kulttuuripuoli vuokran, ja niin edelleen. Kaiken tämän selvittäminen, niin tää on aika mielenkiintosta." (OULU, Paula Kariniemi 25.10.2012.)

» Akaan kunnassa on kolme nuorisotilaa. Nuorten toimintakeskus Toijalan alueella on otettu käyttöön 2002, entinen Alkon myymälä. Nuorisokeskus Viialan alueella on otettu käyttöön 2009, saneerattu entisen kunnantalon yhteydessä olleeseen kirjastoon (kuntaliitos Viiala–Toijala 2007 = Akaa). Kylmäkosken nuorisotalo on otettu käyttöön 1988 (Kylmäkoski liittyi Akaaseen 1.1.2011). Toijalan ja Viialan alueen tilat on saneerattu kunnallista nuorisotyötä ajatellen. Ideana on ollut Tukholman Kulturhusetin LAVA. Nämä tilat ovat erinomaisessa kunnossa, varustetaso ja välineistö ajanmukaista. Kyllä nuoret käyvät. Tiloilla toimivat talotoimikunnat ja tilat sijaitsevat taajamien keskustoissa." (AKAA, Sirkka-Liisa Strömmer, nuorisotoimenjohtaja, 28.4.2011.)

Uusi nuorisolaki ja nuorisotakuu

Nykyinen nuorisolaki tuli voimaan vuonna 2006. Se velvoittaa kunnat järjestämään nuorille oikeuden osallistua itseään koskevien asioiden käsittelyyn ja tulla kuulluksi. Vuonna 2011 lakiin lisättiin vielä etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä koskevat pykälät. Nuorisolaissa nuori määritellään alle 29-vuotiaaksi henkilöksi. (Ala-Luopa (toim.) 2011, 25.)

» Tarkasteltaessa uudistunutta nuorisolakia vähän tarkemmin, kiinnittyy huomio niihin lukuisiin tehtäviin, joita kunnille on annettu. Lain mukaan kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö." (www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/kulti/nuoriso/nuorisolaki/, Kari Sjöholm, 20.2.2013.)

» 2000-luvulla nuorisotyön kenttä on tuntunut laajenevan entisestään. Toimintamuotoina ovat yleistyneet erä- ja seikkailutoiminta, nuorisovaltuustot, nuorisotiedotus verkossa ja pienryhmät. Työotteena on tullut nuorten osallistaminen tarttumaan itseään lähellä oleviin kysymyksiin ja laajemmin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, moniammatilliset verkostot ja uudelleen kumppanuus järjestöjen kanssa, seudullinen yhteistyö ja viimeisimpänä sukupuolisensitiivinen työskentelyote." (JOENSUU, Rouvinen 2007.)

ELY-keskusten vuonna 2011 kunnille tekemästä kyselystä käy ilmi, että nuorisotoimissa työskenteli tuolloin yhteensä 2 200 henkilöä. Kunnallisia nuorisotiloja oli 950. Seurakuntien nuorisotyön palveluksessa oli 1 037 henkilöä ja järjestöissä noin 500 palkallista nuorisotyötä tekevää työntekijää. Lisäksi järjestöjen ja seurakuntien vapaaehtoisverkostoissa oli kymmeniä tuhansia vapaaehtoisia nuorten parissa työskenteleviä. (Koste (toim.) 2012, 56.)

Suomen Kuntaliiton ja Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssin yhdessä tekemän Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset -selvityksen mukaan kuntien tehtävistä koettiin parhaiten toteutuvan toimitilojen ja harrastusmahdollisuuksien järjestämisen nuorille. Erittäin hyvin tai melko hyvin ne toteutuivat 88 prosentissa kunnista. (Ala-Luopa (toim.) 2011, 26.)

▶Turun Teräsrautelan nuorisotalo avattiin marraskuussa 2012 uudistuneena taide-nuokkarina. Avajaisia vietti visuaalisen kulttuurin nuorisotalo VisKu. Aamuset 31.10.2012.

» Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee tänä vuonna (2012) nuorisotilojen rakentamista, peruskorjauksia ja varustamista yhteensä 2,1 miljoonalla eurolla. Rahoitusta myönnettiin kaikkiaan 62 hankkeelle. Avustuksen saajista seitsemän on yhdistyksiä ja 55 kuntia. Kuntien hakemuksista suurin osa oli pienehköjä, nuorisotilojen varustamiseen liittyviä hankkeita." (Nuorisotyö 4/12, 33. NUPO 4/12.)

Vuonna 2013 Suomen kunnissa oli yhteensä jo yli tuhat nuorisotilaa ja noin 2 040 nuorten työpajaa. Nuorten osallisuusryhmiä, kuten nuorisovaltuustoja, kunnissa oli noin 170. (www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/kuntien_nuorisotyö, 20.2.2013.)

» Nuorisotyön arsenaaliin kuuluu mitä moninaisimpien toimintamuotojen kirjo kestävästä kehityksestä, monikulttuurisesta nuorisotyöstä, seikkailutoiminnasta, tanssista, bändeistä, teatterista ja kädentaidoista moniammatillisiin erityisnuorisotyön projekteihin. Keskeisin toimintamuoto nuorisotyössä on alueellinen nuorisotyö. Toiminnan perustana on hyvä ja laaja nuorisotaloverkosto. Yli 50 nuorisotaloa levittäytyy verkostomaisesti joka puolelle Helsinkiä. Nuorisotalojen toimintalinjan kirjo on laaja. Helsingissä on esimerkiksi musiikkia, teatteria ja kädentaitoja nuorisotyön välineenä käyttäviä toimipaikkoja sekä liikennekasvatukseen, ympäristötoimintaan, monikulttuurisuuteen ja liikuntaan suuntautuneita nuorisotaloja. Toimintamuotoja ovat nuorisotalojen avoin toiminta, kerhot, kurssit, leirit, retket ja tapahtumat, ja työhön kuuluu myös nuorten yksilöllistä tukea. Kaikki eri kohderyhmät pyritään tavoittamaan: tytöt, pojat, ruotsinkieliset, maahanmuuttajat ja vammaiset nuoret." (Nuorten Helsinki.)

1.1.2013 tuli voimaan nuorisotakuu, jonka tehtävänä on varmistaa, että nuoret löytävät polun koulutukseen ja työhön ja pääsevät siten osalliseksi yhteiskuntaan. Takuulla tarjotaan koulutus-, harjoittelu-, työpaja-, kuntoutus- tai työpaikka alle 25-vuotiaille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille kolmen kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta. Nuorisotakuu on kirjattu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen yhdeksi kärkihankkeeksi. (www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/?lang=fi, 20.2.2013.)

Nuorisotyötä verkossa

Vuonna 2011 jonkinlaista verkkonuorisotyötä tehtiin lähes joka toisessa kunnassa. Yli 100 000 asukkaan kunnista kaikilla oli verkossa nuorisopalveluita ja pienillä alle 2 000 asukkaan kunnillakin kolmasosalla. (Ala-Luopa (toim.) 2011, 29.)

» Nuorisotyössä on aina ollut tavoitteena olla tavoitettavissa siellä missä nuoretkin ovat. Viimeistään 1980-luvulla nuorisotyöntekijät jalkautuivat kaduille, kun huomattiin nuortenkin olevan siellä. 2000-luvulla mennään internetiin, koska nuoret viettävät huomattavan paljon aikaa verkon eri ympäristöissä. – – – Nuoret kokevat verkkokontakteissaan syvää yhteisöllisyyttä, ja verkossa tapahtuvat kontaktit ovat nuorille yhtä aitoja ja arvokkaita kuin face to face -kohtaamiset. Verkossa tehtävä nuorisotyö on läsnäoloa, neuvontaa, eteenpäin ohjausta sekä lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen kasvun tukemista. Se noudattaa samoja periaatteita kuin nuorisotaloilla tehtävä nuorisotyö, ja työmuodot tukevat toisiaan. Toiminnalla yritetään parantaa nuorisotyön saavutettavuutta: nuori, joka ei syystä tai toisesta pääse nuorisotalolle, voi saada luotettavan kontaktin nuorisotyöntekijään verkon välityksellä. Toiminta tukee siten myös haja-asutusalueiden nuorisotyön palveluntarjontaa." (Laitinen & Seppälä 2009, 152–153.)

Vuonna 2004 käynnistyi Netari.fi -hanke, joka tekee verkossa valtakunnallista ja moniammatillista nuorisotyötä. Netari-toiminnan koordinoinnista vastasi aluksi Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön tuella. Netari verkkonuorisotyötä tehtiin ensin nuorten suosimissa Habbo Hotelissa ja IRC-Galleriassa ja sittemmin myös Facebookissa ja Demi.fi:ssä. (Netari.fi -esite.)

» Tampereen kaupungin nuorisopalvelujen Netari-ryhmä vie nuorisotyötä sinne, missä nuoret nykyään liikkuvat eli internetiin. Nuorisopalvelut palkitsi kehittämispäivässään netarilaiset vuoden työyksikkönä uraauurtavasta työstään ja esimerkillisestä yhteistoiminnastaan. Myös parikymmentä muuta kaupunkia ja kuntaa ovat oivaltaneet netin merkityksen nuorten tavoittamisessa. Niiden nuorisotyöntekijät pyörittävät yhdessä kuutena iltana viikossa virtuaalista nuorisotilaa nuorten suosimissa Habbossa ja IRC-galleriassa. – – – Netari-yksikköön kuuluvat oman toimensa ohella Tampereen nuorisopalvelujen neljä työntekijää eri alueilta. – – – Netari järjestää verkossa tavanneille myös oikeita tapaamisia. Viime kesänä Tampereella pidettiin Netari-leiri. Nuoret voivat kouluttautua apuohjaajiksi, jotka osallistuvat verkkotyöhön varsinaisen ohjaajan avustuksella." (Vilkku 6/2008, Jaana Kalliomäki.)

TIESITKÖ TÄMÄN?

Netari.fi -hanke sai vuonna 2009 Suomen laatuinnovaatio -palkinnon julkisen sektorin sarjassa. Ehdokkaiden arvioinnissa kriteereinä olivat asiakaslähtöisyys, tuloksellisuus, innovatiivisuus, hyödynnettävyys ja oppiminen.

▲ Netari.fi -esite.

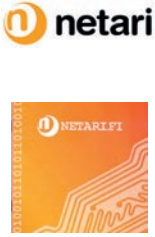

Syksyllä 2012 Pelastakaa Lapset aloitti Netarin toiminnan koordinoijana ja jatkoi toimintaa IRC-Galleriassa sekä Demi.fi -sivustolla ”Netarin demilässä” (www.pelastakaalapset.fi/toiminta/nuorisotoiminta/netari; www.demi.fi/demilat/oma-planeetta/netari,14.2.2013).

» Netariin nuori voi tulla viettämään aikaansa, tapaamaan toisia nuoria sekä osallistumaan erilaisiin teemailtoihin ja tapahtumiin. Palveluissa nuori voi myös jutella nuorisotyöntekijän ja esimerkiksi terveydenhoitajan kanssa. Työntekijät ovat paikalla aina Netari-palveluiden ollessa auki. Netarin toiminnassa on tällä hetkellä mukana nuorisotyöntekijöitä useista eri kunnista sekä terveydenhoitajia Helsingistä ja Oulusta. He tekevät Netarin verkkotyötä osa-aikaisesti, osana omaa työnkuvaansa. Moniammatillista työmallia kehitetään yhteistyössä eri hankkeiden kanssa. Tavoitteena on saada eri ammattikuntien osaamista nuorten saataville verkkoon sekä ohjata tarvittaessa nuoria sujuvasti verkosta reaalimaailman palveluiden piiriin.” (www.pelastakaalapset.fi/toiminta/nuorisotoiminta/netari, 14.2.2013.)

» Verkkokulttuurissa yhteisöissä toimitaan usein nimimerkin suojissa, ja tämä mahdollistaa nuorelle matalan kynnyksen tulla keskustelemaan nuorisotyöntekijän kanssa vaikeistakin asioista. Anonyymisyys mahdollistaa syvän luottamuksen varhaisessa vaiheessa. Kunnallinen verkossa tehtävä nuorisotyö tarjoaa verkossa läsnä olevan koulutetun aikuisen, jonka kanssa voi keskustella reaaliaikaisesti.” (Laitinen & Seppälä 2009, 152–153.)

» Ehkä se ensimmäinen aalto meni jo. Siihen suhtauduttiin, netin tulemiseen, vähän pelonsekaisin tuntein ja aateltiin, että no niin, nyt tää oli tässä tää meidän työ, että se tuli mahdottomaksi. Mutta nyt on osittain tietysti päästy sinne maailmaan mukaan, me ollaan siellä jo työntekijöinäkin ja osittain nuorten kanssa. Ja sitte se, että ehkä pikku hiljaa on tultu myöskin takasin päin, että se nuorten tapaaminen esimerkiks nuorisotiloissa, tai tämmönen ryhmätoiminta jälleen, muukin toiminta kuin netti tai TV tai pelit, niin on tullu tärkeeksi. Ja ehkä sitten se, että on pikku hiljaa keksitty menetelmiä myöskin, et millä pystytään hyödyntämään sitä nettiä ja tätä pelimaailmaa, niinkun näitä välineitä siinä nuorisotyössä. Tällä hetkellä esimerkiks verkkolehti meillä, niin se kasvattaa koko ajan lukijakuntaansa. Ja tekijämäärät, jotka osallistuu sen tekemiseen, niin ne on lisääntyny. Me on nyt kovasti sitä markkinoitu, että netissä voi myöskin tehdä toisten hyväksi jotakin ja rakentaa tällasta nuorten omaa juttua sinne. Että se on, ja sitte siihen liittyy tietysti kuvaaminen ja videot ja elokuvat, että niitä tehdään jonkin verran. Kyllähän se tietysti, osalle se on iso ongelma koko netti, et ne hurahtaa niin, että sen jälkeen ei kaveria näy. Ja pelimaailma samoin. Mutta ei se varmaan sillä lailla oo ollu mitä ensiks kuviteltiin, että täs meni kaikki.” (SEINÄJOKI, Pekka Hautamäki 6.7.2011.)

Hengailua huoltiksilla ja kauppakeskuksissa

Ystävät ja heidän kanssaan oleskelu, juttelu ja kuljeskelu, hengailu, on keskeinen osa nuorten vapaa-aikaa. Nuoret hengailevat ryhmissä esimerkiksi juna- ja metroasemilla sekä kauppakeskuksissa, eikä sitä aina katsota hyvällä.

» Ulkopuolisen silmissä julkisissa tiloissa hengailevat nuoret eivät näytä tekevän mitään – paitsi ehkä hautovan koiruuksia. Osittain ärtymystä ja epäluuloa selittää se, että nuoret käyttävät tiloja eri tavoin, kuin mihin ne aikuisväestön näkökulmasta on tarkoitettu. Tätä kautta nuorten sosiaalinen yhdessäolo määrittyy "tiellä olemisena", jota yritetään ohjailla ja rajoittaa eri tavoin. Nuoret kuitenkin löytävät tapoja ottaa tilaa itselleen eivätkä suostu olemaan ainoastaan heille suunniteltujen seinien sisällä, muilta ihmisryhmiltä näkymättömissä." (Aaltonen 2012, 18.)

» Entistä useampi huoltoasema myös Turun seudulla on kieltänyt alaikäisten oleskelun tiloissaan ilta-aikaan. Esimerkiksi Naantalin Neste-huoltamo ei päästä nuoria sisälle iltakuuden jälkeen. Turun alueen ABC-liikennemyymälöissä nuorten on viime syksystä alkaen pitänyt poistua ravintolatiloista kello 21:een mennessä.– – – Perusteet ovat joka puolella samoja. Kahvilan pöydissä istuvat nuoret metelöivät ja aiheuttavat epäjärjestystä. Lisäksi henkilökunta saa olla jatkuvasti hätistelemässä alaikäisiä pelikoneilta ja vahtimassa, ettei tupakkaa ja olutta katoa kassan ohi." (Turun Sanomat 26.2.2011, Rami Nieminen.)

» Perjantai-illalla seitsemän maissa Hansassa kuhisee levottomasti. Ylä- ja osin alakouluikäiset nuoret ovat kokoontuneet kauppakortteliin hengaamaan. – – – Nuoret kertovat auliisti, että Hansassa on ollut levottomuuksia, tavallisina arki-iltoinakin. Suuri osa hengaajista on harmittomia ajantappajia, mutta joukkoon mahtuu yksittäisiä tapauksia, jotka pelottelevat toisia nuoria, näpistelevät, pummaavat rahaa ja pahimmassa tapauksessa turvautuvat nyrkkeihin." (Turun Sanomat 16.3.2009, Salla Tuomola.)

» Helsingin keskustan kauppakeskus Kamppia on luonnehdittu Suomen suurimmaksi nuoriso-tilaksi. Satunnainen piipahtelu eri paikkakunnilla vahvistaa saman havainnon: missä iso liikekeskus sijoittuu kaupunkikeskustaan, paikka vetää nuoria puoleensa. Myös nuorisotyössä ilmiöön on herätty." (Nuorisotyö 4/2012, Seppo Körkkö.)

» Kampin kauppakeskus käy kiihkeää taistelua tiloissaan oleskelevia nuoria vastaan. – – – Ilman ostosten tekemistä nuorten ei haluttaisi viettävän paikalla aikaansa. Koska kauppakeskuksessa ei ole yleisiä penkkejä, yleisiksi istuskelupaikoiksi nuorille on jäänyt vain kaksi paikkaa. Toinen on

viidennessä kerroksessa sijaitseva esiintymislava silloin, kun se ei ole käytössä. Toinen löytyy taas kauppakeskuksen pääovien lähistöltä. Se on ruokakaupan edessä sijaitsevan metron kulkutunnelin sisäänkäynti. Kulkukäytävällä on Gekoksi ristitty keltainen taideteos. Nuoret istuskelivat ensin Gekkoa ympäröivillä paasilla, joten kauppakeskus poisti ne. Kun nuorille tämän jälkeen jäi istumapaikaksi vielä Gekkoa ympäröivä suojakaide, sekin poistettiin. Aita oli alun perin estämässä sitä, ettei pyöreän muotoisen Gekon pintaa käytettäisi liukumäkenä. Nyt nuoret nojailevat itse Gekkoon tai istuvat sen vieressä." (Helsingin Sanomat 17.2.2012, Jorma Palovaara.)

Lahdessa kaupungin nuorisopalvelut avasi ihan virallisen nuorisotila Triplan keskustassa sijaitsevan kauppakeskus Trion alakerrokseen syksyllä 2011. Ajatuksena oli mennä sinne, missä nuoret jo muutenkin ovat. Nuorisotila on avoinna tiistaista perjantaihin, ja paikka on osoittautunut suosituksi, nuoria käy jokaisena aukiolokertana 150–200. (Nuorisotyö 4/2012, Seppo Körkkö.)

» Tripla on ollut nuorisonohjaaja Niina Raasun toimipiste marraskuusta 2011 alkaen. "Tila on kooltaan runsaat sata neliötä, aika paljolti kyse on nuorten omaehtoisesta hengailusta, ystävien ja ohjaajien kohtaamisesta, nuorten olohuoneesta keskuksessa. Tilasta löytyy samoja juttuja kuin nuorisotiloista yleensä: pöytäpelejä, TV, tietokoneet ja lehtiä", Niina kertoo." (Nuorisotyö 4/2012, Seppo Körkkö.)

▼ Helsingin Sanomat 2.10.2009.

Poliisipartiot päivystävät kauppakeskuksessa joka toinen viikonloppu

Osa Hansassa hengaavista nuorista pitää toisia pelon vallassa

▼ Nuorisotyö 4/2012.

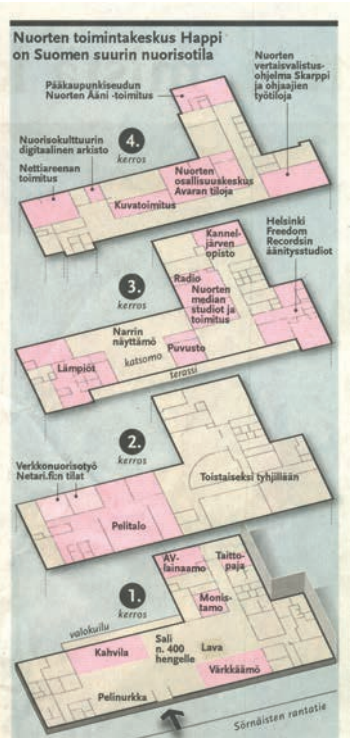

▲ Helsingin Sanomat 2.10.2009.

Kauppakeskusnuoret olivat mielessä myös silloin, kun Helsingin Sörnäisiin suunniteltiin nuorten toimintakeskus Happea. Erityisesti mediasta ja kulttuurista kiinnostuneille nuorille suunnattu Happi avattiin syksyllä 2009. Tarkoituksena oli, että talon lukuisten toimintamahdollisuuksien lisäksi alakerran suuri aula kahviloineen jättäisi tilaa myös hengailulle. (Helsingin Sanomat 18.12.2008, Ville Seuri; Helsingin Sanomat 9.8.2011, Jussi Sippola.)

» Happi onkin oikea paratiisi nuorelle, joka on kiinnostunut teatterista tai televisio-ohjelmien ja levyjen tekemisestä. Mutta entä jos kiinnostaisi vain hengailla? Se onkin Hapen ongelma, nuorisotoimenjohtaja Lasse Siurala sanoo. ”Siinä suhteessa konsepti on hukassa. Kun perustimme Hapen, yksi toivomus oli muuttaa tätä kauppakeskusproblematiikkaa. Haluttiin, että löytyisi joku isompi nuorten kuhinaa täynnä oleva paikka, johon nuoret tulisivat hengaamaan mieluummin kuin johonkin kauppakeskukseen.” (Helsingin Sanomat 9.8.2011, Jussi Sippola.)

Menneiden vuosikymmenten tiloja yhä käytössä

Monissa kunnissa on 2010-luvulla yhä nuorisotiloja, jotka on otettu käyttöön jo edellisillä vuosikymmenillä. Toki joistakin nuorisotiloista on vuosien varrella jouduttu myös luopumaan esimerkiksi tilanahtauden, homeongelmien tai taloudellisten syiden vuoksi. Nuorisotiloja rakennettiin ja remontoitiin erityisen runsaasti 1980-luvun nousukauden aikaan. Silloin valmistuneista ja edelleen käytössä olevista ”kasaritiloista” kerrotaan myös osiossa Nuorisotiloista 1980.

Raahessa on vuonna 1989 valmistuneen nuorisokeskus Paradisen lisäksi edelleen käytössä seitsemän nuorisotilaa, joista yksi on leirikeskus ja yksi skeittihalli.

» Nuorisotalo Kuusela, Kuuselantie 1, Pattijoki, on valmistunut vuonna 1945 maamiesseuran tai nuorisoseurantaloksi. Rakennus on peruskorjattu vuonna 1991 nuorisotilaksi. Huonepinta-ala on 592 neliötä. Omaa avointen ovien toimintaa 3 iltana viikossa, lisäksi järjestöjen toimintaa.

Honganpalon nuorisotila, Metsätorinkatu 14, Saloinen, on valmistunut vuonna 1985 varta vasten nuorisotilaksi koulun kiinteistöön (sisältää bänditilan). Huonepinta-ala on 203 neliötä. Omaa toimintaa 1 iltana viikossa, lisäksi järjestöjen toimintaa ja koululaisten iltapäivätoimintaa.

Antinkankaan nuorisotila, Suvitie 4, Antinkangas, on valmistunut vuonna 1976 varta vasten nuorisotilaksi koulun kiinteistöön. Muunnostyö vuonna 2005, huonetilaa muutettiin koulun painostuksesta. Huonepinta-ala 79,1 neliötä. Järjestöjen toimintaa ja koululaisten iltapäivätoimintaa.

Ollinsaaren nuorisotila, Ollinsaarentie 1, Ollinsaari, on valmistunut vuonna 1978 varta vasten nuorisotilaksi liikehuoneiston yhteyteen. Huonepinta-ala 156 neliötä. Järjestöjen toimintaa ja omaa työpajatoimintaa.

Nuorisokahvila Cuppi, Laivurinkatu 11, Raahe, valmistui vuonna 1982, ja muutettiin nuorisokahvilaksi vuonna 2002. Sisäpuolinen remontti tehtiin vuonna 2008. Huonepinta-ala 144 neliötä. Omaa toimintaa 3 iltana viikossa.

Lännenrannan leirikeskus, Bombantie, Piehinki, valmistui vuonna 1979. Huonepinta-ala 250. Parhaillaan peruskorjauksessa.

Skeittihalli Pulju, Yrittäjäntie 5, Raahe, rakennettiin vuonna 2011 eriyttämällä suuresta teollisuushallista. Pinta-ala on 250 neliötä. Avoinna 6 päivänä viikossa.

Nuorisotilojen käyttökapasiteetti on hyvä. Kaikilla tiloilla, joissa on omaa toimintaa, käy nuoria keskimäärin 40 nuorta/ilta. Järjestöt käyttävät tiloja kohtuullisen ahkerasti. Raahen nuorisotilaverkosto on kohtuullisen kattava, mutta monet tilat kaipaavat peruskorjausta." (RAAHE, Ari Pietarinen, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.)

» Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen musiikkitoiminta palasi huhtikuun alussa (2003) Auran Panimon tiloihin reilun kahden vuoden evakon jälkeen. Evakkovuodet vietettiin Itäharjulla vanhassa teollisuuskiinteistössä, jonka varustetaso oli vähintäänkin arveluttava – mm. kylmyys vaivasi ja lämmintä vettä ei tullut kuin keittämällä. Tärkeää oli kuitenkin bändien treenitilojen ylläpitäminen ja tapahtumien järjestäminen. – – – Remontoidut tilat otettiin heti ahkeraan käyttöön. Vuonna 2003 meillä harjoitteli yhteensä 23 yhtyettä. Tarjoamme tiloja ensisijaisesti alaikäisille nuorille. Kukin yhtye saa kaksi kahden tunnin vuoroa viikossa. Tilat ovat avoinna kuutena päivänä viikossa, arkisin klo 16–22 ja lauantaisin klo 12–18. Tapahtumatuotannon kulmakiviä ovat Puolalanpuiston ilmaiskonsertti ja Turku Bandstand -bändikilpailu. – – – Uudet tilat mahdollistivat myös bändien jatkuvan kouluttamisen. Vuonna 2003 koulutuksia oli neljä kappaletta. Aiheina olivat sopimusasiat musiikkibisneksessä. esiintymistaidot, graafinen suunnittelu ja demojen saatteiden työstäminen." (Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen vuosikertomus 2003.)

» Vuonna 2011 Turun nuorisotoimella on käytössä 21 tilaa, 4 leirialuetta, Fendarin eli nuorten työpajan tilat sekä joitakin iltapäiväkerhon tiloja. Tiloja on otettu käyttöön: Tapulikatu 1960-luvulla, Kuuvuoren nuorisotalo 1966, Maaria 1970, Jyrkkälä 1972, Hirvensalo 1972, Pansio 1976, Runosmäki 1979, Varissuo 1982, Seikkailupuisto 1983 (tuli nuorisotoimeen 1993), Teräsrautela 1987. Nämä tilat ovat nuorisotiloiksi rakennettuja tai korjattuja tiloja. Kehitys on ollut sellainen, että esim. on luovuttu Mäntymäen nuorisotalosta ja Lausteen nuorisotaloksi rakennetusta tilasta. Nyt nuorisotoiminta on Lausteen koulun yhteyteen tehdyssä tilassa. Jyrkkälän nuorisotaloon on taas tullut kirjasto. Ilpoisissa luovuttiin nuorisotilasta, ja nyt se toimii kirjaston kanssa samassa koulun kiinteistössä.

Nuoret käyvät nuorisotiloissa. Turussa on aina ollut nuorisotaloissa ns. avoin tila, kerhokahvila, mihin nuoret ovat voineet tulla vapaasti. Leirikeskukset: Ahtelassa leiritoimintaa 1950-luvulta, Vienola 1963, Tippsund 1960-luvulta ja Inari 1970-luvulta." (TURKU, Leena Aho, nuorisosihteeri, 16.5.2011.)

» Kuopiossa on 23 nuorisotilaa, joista 10 nuorisotaloa, joissa on palkattua henkilökuntaa, muut erityisharrastetiloja; lennokki-, pingis-, bändi-,… Nuorisoklubi Kuopion keskustassa vuodesta 1966 ja 6 muuta tilaa + 2 leirikeskusta. 70-luvulla laajentui. Vuonna 1985 valmistui keskustaan nuorisokeskus Kulttuuriareena 44, viimeisin vuonna 2000 Petosen nuorisotalo, 1 300 m^2. Pääasiassa omia rakennuksia. Noin 250 000 käyntikertaa vuodessa, joista nuoria n. 90 %." (KUOPIO, Jari Väänänen, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.)

» Keravalla on 3 nuorisotilaa: Areena keskustassa, Wanha Elzu Saviolla ja Häkki Kalevassa. Ne on otettu käyttöön joskus 1970–80-luvuilla. Yksi tila (Häkki) on rakennettu varsinaiseksi nuorisotaloksi. Kaksi tiloista on oma kiinteistönsä ja ne eivät ole muiden rakennusten yhteydessä. Yhdessä tilassa on muitakin toimijoita. Nuoria käy vaihtelevasti n. 30–60 nuorta/tila/ilta." (KERAVA, Jari Päkkilä, nuorisotoimenjohtaja, 25.4.2011.)

» Kirkkonummella nuorisotiloja on 8 kpl. Nuorisotilat on otettu käyttöön 1982–2008. Osa on nuorisotiloiksi rakennettuja ja osa sellaiseksi kunnostettuja. Osa tiloista on kirjaston tai koulun yhteydessä. Käyttökapasiteetti on hyvä, keskimäärin 50–100 nuorta per ilta." (KIRKKONUMMI; Seppo Savikuja, 27.4.2011.)

» Nummi-Pusulassa on 3 nuorisotilaa (joista tällä hetkellä 2 aktiivikäytössä, kolmannessa liian alhaiset kävijämäärät). Tilojen peruskorjaus Pusulan kivikoululla valmistui 2009 (otettiin käyttöön nuorisotilana ensimmäistä kertaa silloin) ja 2009 Saukkolan nuorisotilan peruskorjaus, otettu käyttöön luultavasti 80–90-luvulla, vanha rintamamiestalo. Toimivat muiden rakennusten yhteydessä, Pusulassa kirjasto- ja ns. "kansalaistalon" rakennuksessa, Saukkolassa samassa rakennuksessa ala-kerrassa on kuntosali. Pusula keskimäärin 15–18 nuorta/ilta, 3 iltaa viikossa auki, Saukkola keskimäärin 10–12 nuorta, 1 ilta viikossa auki." (NUMMI-PUSULA, Kalle Ryökäs, vapaa-aikasihteeri, 20.4.2011.)

» Kotkassa on 4 nuorisotaloa: käyttöönottoja 1973, 1991, 1980-luvulla, 2004. Kaksi nuorisotaloista on vanhoja/entisiä koulurakennuksia, toinen niistä ihan oma rakennuksensa. Yksi nuorisotaloista on vanha yleinen sauna, oma erillinen talonsa, ja yksi on liikehuoneisto. Lisäksi Kotkassa on 2 bänditoimintaan tarkoitettua tilakokonaisuutta (useita harjoituskämppiä molemmissa), 1 skeittitila, 1 pienoissähköautokerhon toimitila, lasten kulttuurikeskuksen kokoontumistila ja 5 leirikeskusta. Tilat ovat pääosin erittäin kovassa käytössä, PSA-kerhotila vähiten käytetty, mutta talvisin

sekin viikoittain. Nuoria käy kaikissa nuorisotaloissamme riittävästi (tietysti on aaltomaisia hetkiä aallonpohjassa). Käyntikertoja vuodessa tiloissamme yhteensä n. 50 000. Leirikeskuskäyntejä n. 9 000." (KOTKA, Helena Kempas, nuorisotoimenjohtaja, 29.4.2011.)

» Kokkolassa toimii 7 nuorisotilaa. Toimintakeskus Hansa on otettu käyttöön -95. Remontoitu toimintakeskukseksi, kiinteistössä toiminut aiemmin mm. terveydenhoito-oppilaitos, tiloissa toimii myös lounaskahvio sekä Estraditaiteen koulu. Vuonna 2011 kolmen ensimmäisen kuukauden aikana käyntikertoja oli 703. Mukaan ei ole laskettu kahvion asiakkaita eikä koulun puolen oppilaita. Vuonna 2010 käyntikertoja oli 4 631. Järjestöillä ja yhdistyksillä on mahdollisuus järjestää koulutuksia ja kokouksia Hansan tiloissa.

Halkokarin nuorisotila on otettu käyttöön 1976. Halkokarin nuorisotalon tilat on rakennettu nuorisotilaksi. Ne ovat päiväkodin yhteydessä ja siksi hyvin monikäyttöiset. Päiväkoti käyttää päivisin tiloja. Olemme nuorten kanssa välillä maalanneet huoneita. Viime vuonna saimme pitkään odotetun uuden keittiön. Vuonna 2010 kävijöitä yhteensä 4 650, joista 4 303 alle 29-vuotiaita.

Kirkonmäen nuorisotila on otettu käyttöön arviolta 80-luvulla. Kirkonmäen nuorisotalon tilat on alun perin rakennettu liikekiinteistöksi. Myöhemmin tiloja on kunnostettu ja otettu nuorisotilakäyttöön. Nykyisin rakennuksen päätytilassa on asuintila, jossa vuokralainen. Vuonna 2010 kävijöitä yhteensä 3 106, joista 3 005 alle 29-vuotiaita.

Isojärven perhetoimintakeskus on otettu nuorisotilakäyttöön 1979. Talo on rakennettu joskus 1920-luvulla kunnalliskodiksi. Sen jälkeen kiinteistössä on toiminut keva-keskus. Vuonna 1979 pieni osa talosta saatiin nuorison käyttöön, mitä oikeutta on vuosien mittaan laajennettu. Nykyisin suurin osa talosta on nuorten käytössä joko avoimien ovien tilana tai bändikämppinä. Talon toisessa päädyssä asuu vielä toistaiseksi muutama sosiaalipalvelun piirissä oleva henkilö. He ovat kuitenkin muuttamassa pois kesän (2011) aikana, koska koko kiinteistö tullaan remontoimaan sisältä ja heidän asunnoistaan tehdään bändikämppiä. Vuonna 2010 Perhetoimintakeskuksen kävijämäärä oli 7 247 nuorta, jonka lisäksi tulevat bändikämppien kävijät, joita oli n. 2 800.

Kälviän nuorisotila on otettu käyttöön 1997. Kälviän nuorisotila toimii vanhan Kälviän kunnantalon, nykyisen aluekeskuksen, kellaritiloissa. Tila on ollut ennen nuorisotilakäyttöä varastotilana ja on kunnostettu nuorisotilaksi osittain talkootyönä nuorten kanssa. Vuonna 2010 kävijöitä oli yhteensä 4 022.

Lohtajan Nuorisotila on otettu käyttöön 1999. Nuorisotila toimii Lohtajan yläkoulun kanssa samoissa tiloissa, remontoitu nuorisotiloiksi koulun lisäsiiven rakentamisen yhteydessä. Nuorisotilan paikalla sijaitsivat aikaisemmin koulun teknisen työn tilat. Vuonna 2010 kävijöitä oli yhteensä 2 109." (KOKKOLA, Ronnie Djupsund, nuorisotoimenjohtaja, 6.5.2011.)

» Joensuun toiminnassa olevat nuorisotilat tällä hetkellä: 1. Nuorisokeskus Scream, 2. Karsikon nuorisotalo, 3. Rantakylän nuorisotalo, 4. Sinkkolan nuoriso- ja asukastalo, 5. Reijolan

nuorisotila, 6. Reijolan bänditila, 7. Hammmaslahden nuorisotalo, 8. Heinävaaran nuorisotila, 9. Kiihtelysvaaran nuorisotalo, 10. Tuupovaaran nuorisotalo, 11. Enon nuorisotalo, 12. Uimaharjun nuorisotalo, 13. Vyöhyketalo (järjestöt, pienryhmät ja nuorisovaltuusto)." (JOENSUU, Jouni Erola, nuorisojohtaja, 20.4.2011.)

» Meillä Seinäjoella on, jos lasketaan kerhotilat kaikki mukaan, niin meil on kolmetoista nuorisotilaa. Meil on yhdeksän nuoriso-ohjaajaa ja seitsemän nuorisotilaa, varsinaisesti avoimen toiminnan tilaa, plus sitte kerhotilat, joissa on pienryhmätoimintaa. Mut ne on sitte, tuntipalkkasena tehdään. Ne on sivukylän kouluja. No, sitte on skeittihalli, siel on omat ohjaajat. Sähköautorata on, siel on yks osa-aikanen. Siitä se kolmetoista tulee sitte." (SEINÄJOKI, Pekka Hautamäki 6.7.2011.)

» Meillä tilat eikä tilanne ole muuttunut viime vuosina. Kunnan ylläpitämänä on siis yksi tila, muistaakseni n. 55 neliötä. Pieni tila, joka käytössä nuorisotilana 3 päivänä viikosta ja perjantaina klo 22.00 asti auki. Valvojat vapaaehtoisia. Käyttö sopivan vilkasta. Tila vuokrattu torin laidan liikekeskuksesta." (PUNKALAIDUN, Jorma Leppänen, 21.4.2011.)

» Savonlinnassa on 3 nuorisotilaa: Nuorisokahvila Cafe Seepra, nuorisotila Apsi ABC-asemalla ja Hakan Kertsi." (SAVONLINNA, Hanne Pöllänen, vs. toiminnanohjaaja, Savonlinnan Seudun Nuorisotoiminnan Tuki ry, 20.4.2011.)

» Mustasaaren kunnassa on yksi nuorisotila. Nuorisotila on entinen linja-autotalli, kaksi huonetta, yhteensä 85 m^2. Nuoria käy noin 40–60/ilta." (MUSTASAARI, Caroline Lund, vapaa-aikapäällikkö, 26.4.2011.)

» Lappajärven kunnassa on yksi nuorisotila. Tilat ovat kunnan liikerakennuksessa, erillinen huoneisto. Tilat ovat auki kahtena iltana viikossa." (LAPPAJÄRVI, Riikka Salli, liikunnanopettaja/nuorisosihteeri, 26.4.2011.)

» Mynämäen kunnassa on kaksi nuorisotilaa. En tiedä milloin nuorisotilat on otettu käyttöön. Mynämäen nuorisotila on vanha kirjasto ja Mietoisten nuorisotila vanha paloasema. Mynämäessä käydään heikosti. Mietoisissa kävijöitä n. 30 illassa." (MYNÄMÄKI, Anna Salminen, 26.4.2011.)

» Meillä Hausjärvellä on neljä nuorisotilaa. Monnin tila otettiin käyttöön tänä vuonna (2011), ja muissa taajamissa tilat ovat olleet jo muutaman vuosikymmenen ajan. Oitin tila on vanha iso puutalo, joka on pääosin nuorisotilana, siellä on myös 4H-toimisto ja bändikämppä. Hikiän tila on

vuokratila, joka on nuorisotoimen käytössä. Monnin ja Ryttylän tilat ovat yhdistysten omistamia ja niissä on myös muuta toimintaa. Tilat ovat auki kolmena päivänä viikossa syksystä kevääseen ja niissä käy 15–30 nuorta/ilta." (HAUSJÄRVI, Jari Kovanen, liikuntasihteeri, 26.4.2011.)

» Imatralla on kolme nuorisotilaa. Yksi on oma rakennus, joka kunnostettu nuorisotilaksi. Kaksi tilaa on vuokrattuna yksityisiltä tahoilta. Omassa rakennuksessa käyttökapasiteetti on korkea. Toisessa vuokratilassa nuoria on lakannut käymästä paljon, käyttökapasiteetti on hyvin alhainen. Toinen vuokratila on auki valikoidummin ja käyttökapasiteetti on suht korkea." (IMATRA, Talvikki Paakkanen, 9.5.2011.)

» Meillä on Tyrnävällä 3 tilaa ja 1 nuorten tila. 2 tilaa 80-luvun puolivälissä ja uudella asutusalueella vuonna 2000. Nuorten tila tänä keväänä. Kirkonkylän nuokkari on vanhalla lääkärintalolla ja Temmeksen tila entisellä terveystalolla. Murron tila on koulun tiloissa. Kirkonkylä keskimäärin 30 kävijää viikon jokaisena päivänä. Sivukylillä käy n. 10 nuorta per ilta." (TYRNÄVÄ, Veli-Matti Hietikko, 20.4.2011.)

» Raaseporin kaupungilla on kolme omaa nuorisotilaa. Nuoret käyttävät tiloja oikein hyvin. Tilat on otettu käyttöön niin kauan aikaa sitten, etten edes tiedä, 1970–80-luvuilla. Toimivat erillään muista toiminnoista. Tilat on rakennettu muuhun käyttöön, mutta kyllä kunnostettu sen jälkeen nuorisotaloiksi." (RAASEPORI, Seppo Lintuluoto, 22.4.2011.)

» Laukaan kunnassa on 4 nuorisotilaa: Kirkonkylä 70-luvulla, Lievestuore 80-luvulla, Vihtavuori 90-luvulla ja Leppävesi 1990. Kirkonkylän nuorisotila on vanha koulu, rakennettu 1863! Vihtavuori on vanha Kemiran kerho- ja saunatila, Leppävesi rakennettu nuorisotilaksi, Lievestuore vanha omakotitalo. Kaikki nuorisotilat ovat erilaisissa lasten ja nuorten yhteiskäytöissä. Avoimia nuorisoiltoja kolmena iltana viikossa. Kaikissa tiloissa on bänditila. Osassa tiloissa jälkkäritoimintaa." (LAUKAA, Seppo Virta, vapaa-aikatoimenjohtaja, 21.4.2011.)

» Seurakunnan nuorisotila nimeltä Sarpatti on valmistunut 1988. Rakennettu alun perin seurakunnan työalojen yhteiskäyttöön. Vuosien mittaan toiminta tiloissa on keskittynyt kasvatustyöhön. Tilat palvelevat arkipäivisin päiväkerhotoimintaa, perhekerhoja, kouluikäisten kerhoja ja pääsääntöisesti viikonloppuina nuoria. Tilat on jaettu siten, että päiväkerhoja varten on oma tila, ja sali on muita kerhoja ja tilaisuuksia varten. Yhteiskäytössä on myös pieni jumppahuone. Kouluikäisten kerhoissa käy n. 25 lasta viikoittain, päiväkerhoissa n. 45 lasta, perhekerhoissa n. 10 lasta ja aikuista ja nuortenilloissa ja Gospelcafessa 25–50 nuorta." (PYHÄJOEN SEURAKUNTA, Hannu Louhimaa, nuorisotyönohjaaja, 26.4.2011.)

▲▶Turun Kuuvuoren nuorisotalolla 28.4.2005 Nuoperin Nuorisotyön vuosikymmenet -kiertonäyttelyn avajaisissa. Kuva: Martti Puhakka.

Kulmakunta 16.2.2011.

Kulmakunta 16. 2. 2011

Lausteen monitoimitila avaa uusia mahdollisuuksia

Lausteen uusi monitoimitila vietti avajaisiaan maanantaina. Tiloissa toimivat koulu, nuorisotalo, kirjasto, kou-lu-

Lainattavana myös elokuvia ja konsolipelejä

Turun Sanomat 5.2.2011.

Lappari juhlii 20-vuotista taivaltaan

Turun Sanomat, Rauma

Lapin nuorisotalon Lapparin avautumisesta nuoren käyttöön tulee kulu-

eeksi 20 vuotta keski-

Nuorisoleirialueet Kotkassa

▼▲Kotkan kaupungin liikunta- ja nuorisotoimiston esite.

Nuori Pori 2002 -lehti.

ma-to 14.00-21.00
e 14.00-23.00
17.00-23.30

Cafe NUOKKARI

- Kaffeeta ja naposteltavaa inhimilliseen hintaan
- Billis
- Pleikkari kaikkone
- Teevee
- Shakki ja matti, sekä muut laudalla viihtyvät pelit

+lisäksi ajankohtaista tietoa nuorisoyksikön toiminnasta!

Lappeenranta 2009. Nuoperi/Vaasa.

NUORISOTILAT ENNEN JA NYT

Aika	Nuorisotila/alue	Koko m2/ha	Osoite
31.1 1956-1961	Vesitornin kerhohuone		Vasitorni
25.1.1957-30.6.1981	Nuorisotalo / -toimisto	189 m2	Koulukatu 16
	askartelupaja	n. 100 m2	
30.6.1961-edelleen	Asinsaaren leirikeskus	587 m2/6,9 ha	Mereniahti, Taipalsaari
6.9.1958-edelleen	Päiviön leirikeskus	408 m217,0 ha	Päiviönsaari, Taipalsaari
1963-1975	Kerhohuone	n. 50 m2	L:salan paloasema
26.1.1967-31.12.1984	Askartelupaja	52 m2	L:salan paloasema
11/1967-08/1968	"Klubi"	n. 100 m2	Pallo
3.3.1966-30.4.1970	Valtakadun Nuorisokerho	390 m2	Valtakatu 39
1.6.1970-7.5.1975	Disco	390 m2	Valtakatu 39
22.3.1968-edelleen	Pontuksen nuorisotalo	473 m2	Muukontie 16
1.6.1970-31.5.1981	Mattilan kerho	58 m2	Mattilantie 44
1971-edelleen	Humaljärven retkeilyalue	29,3 ha	Humaljärvi, Korkea-aho
16.3.1970-31.5.1978	Voisalmen kerho	60 m2	Kariniementie 4
1.4.1971-31.1.2006	Kivisalmen kerho	34 m2	Piiluvankatu 34
16.11.1971-31.12.2006	Hytin kerho	42 m2	Hytin VPK:n talo
10.10.1975-31.12.1990	Skinnarilan kerho	113 m2	Panssarikatu 1
1.9.1976-31.5.2008	Keskustan kerhokeskus	221 m2	Puutarhurinkatu 3
28.3.1978-31.12.1996	Orkesterien harj.tila	210 m2	Linja-autoaseman vs.
29.3.1978-edelleen	Voisalmen kerhokeskus	271 m2	Voisalmentie 19
1.7.1978-30.6.1993	Kourulan kerhokeskus	200 m2	Katajakatu 12
1.9.1978-31.5.1985	Armilan kerhokeskus	225 m2	Armilankatu 33 A
1.9.1978-1.9.1992	Mustolan kerho	100m2	Pirtintie 1
26.8.1978-edelleen	FK-rata	7,7 ha	Muukko
1.10.1980-1.1.1993	Hakalin kerho	352 m2	Hakalinkatu 1

Turkulainen 18.9.2010.

Lausteen nuorisotalo menee myyntiin

Turun nuorisotoimi on saanut ensi vuodelle niin tiukat budjettiraamit, että se joutuu luopumaan monista tiloistaan.

Lausteen nuorisotalosta luovutaan ensi vuonna kokonaan. Talo vapautuu myytäväksi, sillä nuorisotoimi siirtyy Lausteen koulun tiloihin.

Ilpoisissa nuorisotoimi luopuu omista kerhotiloistaan ja siirtää toimintansa Ilpoisten kirjastoon. Kaupunki pääsee näin eroon vuokratiloista.

Hirvensalossa on tarkoitus luopua kerhokeskuksen tiloista vuonna 2014. Myös tämä tila aiotaan

Turun Sanomat 26.10.2009.

Runosmäen nuokkarilla kokoonnuttu jo 30 vuotta

Turun Sanomat

Runosmäen nuorisotalo vietti sunnuntaina 30-vuotisjuhliaan. Juhlapäivänä ei näkynyt viitteitäkään säästöleikkurista, jonka uhriksi myös Runosmäessä on jouduttu. Taloon kerääntyi runsaat 300 van-

nuoret ovat 7–18 vuoden ikäisiä. Runosmäen nuorisotaloa käyttää vakituisesti myös 17 järjestöä.

Nuorisotalon toiminta on 30 vuodessa Ratia-järvisen mukaan muuttunut, kun vaatimustaso on noussut. Alkuun riitti, kun ovet oli-

Luovi

Os. Luovintie 130
48810 KARHULA

Puhelin:
Päärakennukseen 05 285 167
Vahtimestarille 040 768 2309

Ajo-ohje: Viitoitus Kaarniementielä

Luovi on ympäri vuoden suosittu leiri- ja kurssipaikka sekä retkeilykohde. Koulujen loma-ajat sekä talviset viikonloput on pääosin muorisoryhmien käytössä mutta joukkoon mahtuu myös aikuisryhmiä.

Sadat retkeilijät, luontoilijat ja hiihtäjät käyvät Luovissa keväästä syksyyn

ja talvella valaistua latua pitkin.

Luovi on myös Kotkan suosituin avantouintipaikka.

ennuksessa on 24
aikkaa kolmessa eri
ssa pikkumökissä 4,
a paijat, peitteet ja tyynyt.
tiesto 30 henkilölle.
es, sekä jää-viileäkaappi.

Lintukoto

Os. Tykkitie 30
49660 PYHÄLTO

Puhelin: 05 3551087
Vahtimestarille 05 35

Ajo-ohje Pyhällöstä:
Haapala, Lintukoto

Ympärivuotisessa käytössä oleva Leiri- ja kurssikeskus, puhe
vetisen lammen rannalla. Majoitus kolmessa asuinrakennuks
Vuodepaikkoja 100 henkilölle. Keittiön laitteistot toimivat ka
Lintukodon kertalämmitteisen saunan löylyistä voi nauttia vie
aamullakin.
Ulkokäymälät, grillikatos, soutuveneitä,
Jalkapallokenttä, hyvät retkeilymaastot.

Kuutsalon koulu

Kuutsalon saaressa oleva
entinen koulurakennus.
Merellinen leiri- ja retkikohde
erilaisille ryhmille.

Kuvat: Häkki.

Kursivoidut tekstit: Häkin työntekijöiden Riitta Pulliaisen ja Jenna Tuomaisen vuonna 2010 koostamasta videosta.

Häkin alkuvaiheista kerrotaan osiossa Nuorisotiloja 1980.

Keravan nuorisotalo Häkki 2000-luvulla

Nykyään tekemistä löytyy paljon, mm. pelikonsolilla pelaamista, tietokoneella olemista, biljardin peluuta… Varhaisnuoret saavat tehdä läksynsä rauhassa päivällä, ennen kuin yläasteikäiset tulevat viettämään iltaa. Häkissä järjestetään myös kaksi kertaa viikossa kerho varhaisnuorille. Kerhoissa tehdään monipuolisesti kaikkea, kuten leivotaan, askarrellaan, pelataan, leikitään ym.

» Talolla toimii myös aktiivinen luottonuorijärjestelmä. Luottonuoret voivat osallistua talon toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen." (www.keravannuorisopalvelut.fi/tilat/hakki, 15.2.2013.)

3–6-luokkalaisille järjestetään disco joka kuukausi. Discoihin osallistuvat myös luotto-nuoret, jotka avustavat niiden järjestelemisessä ja hoitavat kioskin ylläpitämisen, sisäänpääsymaksun perimisen ja DJ:nä olemisen.

Keväällä 2010 Häkin pihalle rakennettiin graffitiseinä, jonne nuoret pääsevät tekemään graffiteja. Myös ulkomailta on tullut paljon ihmisiä maalaamaan seinään. Syyslomalla järjestettiin nuorille graffitikurssi, jossa opeteltiin graffitin teon perusasiat.

» Meillä Keravalla on lähdetty sitä, että se on osa itsensä toteuttamista luovan toiminnan avulla ja on tärkeää tarjota nuorille ja vähän vanhemmillekin näitä paikkoja. Pelisäännöt ovat olleet selvät alusta asti; jos homma ei toimi ja graffiteja alkaa löytyä ympäristöstä, niin seinä viedään pois. Mitään suurempia ongelmia ei ole kuitenkaan ollut ja naapurustonkin ihmiset käyvät usein siellä ihailemassa töitä, kertoo Keravan nuorisotoimen johtaja Jari Päkkilä." (www.mtv3.fi/default/tulosta.shtml/uutiset?/arkistot/kulttuuri/2010/11/1227724, 19.11.2010. 15.11.2010.)

◀◀ Häkin pihalla myös ulkoillaan. Kuva vuodelta 2010.

◀ Häkin vappudiskossa 2010 leikittiin seuraleikkejä.

◀◀ Nuorisotyön opiskelija Marika tekee kasvomaalauksia Keravan nuorisotalo Häkissä. Kuva vuodelta 2010.

◀ Hauskanpitoa Häkin diskoillassa elokuussa 2010.

◀ Biljardipöytä on Häkissä ahkerassa käytössä.

Remontoimalla uusia tiloja nuorisokäyttöön

Uusien nuorisotilojen kirjo on laaja. Tällä vuosituhannella nuorisotiloiksi on muutettu esimerkiksi entisiä kirjastoja, pankkeja ja muita liikehuoneistoja, asuntoja, paloasemia, seurojentaloja ja jopa ruukin valimorakennus.

» Nurmijärvellä nuorisotiloja on 6 kpl, joista yksi vain järjestöjen käytössä, sekä yksi leirikeskus. Ensimmäinen järjestökäytössä oleva tila on otettu käyttöön 1972, viimeisin 2010. Yhtään tilaa ei ole rakennettu nuorisotilaksi, vaan johonkin muuhun toimintaan rakennettu tila on muutettu nuorisotilaksi, esim. suojeluskuntatalo, koulun puutyöluokka, kauppa, pankki, vanha kanala ja yrityksen toimisto. Yksi tiloista on koulun yhteydessä, kaksi liikekeskuksessa, kolme erillisiä rakennuksia. Nuorisotiloja käytetään nuorisotoiminnan lisäksi yhdistysten ja yhteisöjen kokoontumispaikkoina ja juhlatiloina. Kolmessa tilassa toimii myös koululaisten iltapäiväkerho. Käyttökapasiteetti on erinomainen. Nuoria käy nuorisotiloissa tilasta riippuen 30–70 nuorta illassa." (NURMIJÄRVI, Merja Winha-Jarvinen, nuorisopäällikkö, 20.4.2011.)

» Mänttä-Vilppulan kaupungissa nuorisotoimen hallinnassa on kolme nuorisotilaa: Vilppulan nuorisotalo Palis, jonne muutettu vuonna 2000, Kolhon nuorisotila, perustettu vuonna -79 (?), muutettu muutamaan kertaan, nykyisellä paikalla vuodesta 1994 ja Mäntän nuorisotila Länskäri, muutettu vuonna 2010. Vilppulan nuorisotalo Palis on entinen paloasema kylän keskustassa, Kolhon nuorisotila kirjaston ja terveysaseman (+ asuntoja) kanssa samassa kiinteistössä, kunnostettu vanhasta lääkärin asunnosta, Länskäri toiminut entisessä ala-asteen kiinteistössä, jonne muutettiin viime syksynä entisessä nuorisotilassa tapahtuneen vesivahingon vuoksi (kiinteistössä liikuntatoimisto, Autereopiston toimintaa, muuta toimintaa). Paliksen kapasiteetti noin 150 henkeä (esim. konserteissa ja muissa tapahtumissa), Kolhossa 30 henkeä, Länskäri noin 150. Paliksen keskimääräinen käyttöaste noin 20/ilta, Länskäri n. 16/ilta ja Kolho n. 18/ilta." (MÄNTTÄ-VILPPULA, Lilli, 20.4.2011.)

» Ristiinan nykyinen nuorisotila on otettu nuorisotilakäyttöön lokakuussa 2008. Taustaa: Ristiinan koulukeskuksen kellarikerrokseen valmistui "virallinen" 400-neliöinen nuorisotila vuona 1983. Se palvelikin pitkään varsin hyvin, mutta epäilyt kosteusvaurioista lisääntyivät kaiken aikaa. Syyskuussa 2008 tilat asetettiin välittömästi käyttökieltoon kosteus- ja sisäilmaongelmien vuoksi. Rakenteelliset ongelmat olivat niin suuret, että ko. tila "betonoitiin" erilleen muusta koulukeskuksesta eikä sitä todennäköisesti missään vaiheessa korjata käyttökelpoiseksi.

Nykyinen nuorisotila sijaitsee alun perin Osuuskauppana toimineessa talossa. Tilaa on kahdessa kerroksessa yhteensä noin 300 neliötä: alakerrassa on suuri yhtenäinen tila (kahvila, keittiö, pingis, biljardi, ilmakiekko, 2 kpl tietokone, painimatto ym.) ja 2-huoneinen "toimistotila" hiljaiseen toimintaan

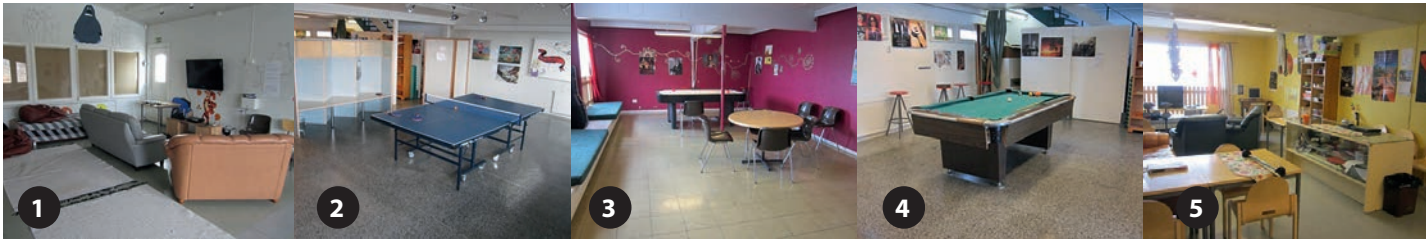

Kuvat: Ristiinan nuorisotila Nuokku. (www.po1nt.fi/pk/ristiina/nuorisotila.html)

1. **Nuokun yläkerrassa on PS3 ja läjä pelejä. Yläkerrassa on myös hyvä paikka katsoa leffoja ja telkkaria.**
2. **Nuokulla voi pelata myös ikisuosikki pingistä.**
3. **Nuokun keittiön vieressä voi pelata ilmakiekkoa.**
4. **Nyt bilistä mahtuu pelaamaan!**
5. **Ristiinan Nuokun aulassa voi pelata PS2:sta ja olla koneella. Ja hengailla mukavilla sohvilla.**

(mm. nuorisovaltuuston ja vapaa-aikalautakunnan kokoukset). Yläkerrassa sijaitsee TV-huone (myös konsolipelit) ja varasto. Nuorisotilojen lisäksi talon yläkerrassa on kaksi vuokra-asuntoa ja kellarikerroksessa Inkerin ystävien kirpputori. Kellarikerros saataneen joskus tulevaisuudessa nuorisotilan käyttöön, jolloin sinne sijoitetaan musiikkitiloja. Talo palvelee hyvin nuorisotilana, mutta tulevaisuudessa se kaipaa remontointia mm. hankalan äänimaailman (kaikuu) ja talvisen kylmyyden vuoksi. Tila on auki noin 39 tuntia viikossa koulujen toiminta-aikaan. Päivittäisten käyttäjien määrä on 20–40. Kävijäjoukko on hyvin poikavaltainen, ja tulevaisuuden haasteena onkin houkutella tyttöjä mukaan toimintaan." (RISTIINA, Tarja Sinioja, vapaa-aikasihteeri, 26.4.2011.)

Turussa avattiin nuorten taide- ja toimintatalo Vimma syksyllä 2006. Tuolloin vastaavanlaista isoa nuorten toimintaan tarkoitettua taloa aivan kaupungin ydinkeskustassa ei ollut muualla Suomessa. Jo ensimmäisen syyskauden aikana Vimmassa vieraili noin 20 000 kävijää. (Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen vuosikertomus 2006.)

» Nuorten taide- ja toimintatalo Vimma avasi ovensa Aurakatu 16:ssa elokuun lopulla 2006. Satavuotiaaseen uudistettuun rakennukseen siirtyivät nuorisoasiainkeskuksen nuorisokeskus Palatsin, Kädenjälkikeskuksen ja ilman opiskelupaikkaa jääneiden ohjaus- ja tukipiste Ohjaamon toiminta. Taloon muutti myös Torninkadun sosiaalisen nuorisotyöyksikön työntekijöitä. Rakennuksessa on lisäksi seurakunnan erityisnuorisotyöntekijän päivystys ja Saappaan toiminta. Turun ja Kaarinan aseurakuntayhtymän omistaman ja kaupungille vuokraaman talon tiloihin valmistui mm. toimintatiloiksi mediapaja, monitoimitila, keramiikkapaja, ateljee ja tekstiilitilat. Talossa voidaan lisäksi nauttia teatteri- ja konserttiesityksistä sekä diskoista. Alakerrassa on myös kahvila ja oleskelutilaa. – – – Talon Vimma-nimi valittiin suunnittelukilpailulla noin tuhannen nimiehdotuksen joukosta. Rakennushallituksen vuonna 1906 tyttökouluksi rakennuttaman talon mittavat kunnostustyöt aloitettiin kesällä 2005. Talon tehtiin täydellinen peruskorjaus. Talon julkisivu on suojeltu ja sen sisäseiniä on muokattu vain vähän." (Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen vuosikertomus 2006.)

Tampereella samantapainen uusi keskus on syksyllä 2012 avattu Monitoimitalo 13. Toimintakeskus Vuoltsu oli jäämässä liikerakentamisen alle ja sille löydettiin korvaavat tilat tamperelaisen arkkitehdin, Wivi Lönnin, suunnittelemasta vanhasta kauppaoppilaitoksesta. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa painottuvat yhteiset oleskelutilat, sinne sijoittuivat pelimaailma ja nettikahvila. Toisessa kerroksessa ovat tapahtumasali, medialounge ja demostudio paikallisille bändeille. Kolmas kerros on kädentaitojen kerros, ja neljäs kerros on varattu kokouksille ja järjestöjen kokoontumisille. Viidennessä kerroksessa sijaitsevat talon toimistotilat ja perusopetuksen mediakoulun tilat. (Vilkku 2/2012, Matti Wacklin; www.nuortentampere.fi/13/, 19.2.2013.)

» Monitoimitalo 13 sai nimensä nimikilpailun pohjalta. Siihen tuli runsaat 250 ehdotusta. Nimen taustalla on rakennuksen osoite Satakunnankatu 13 ja alkuperäinen valmistumisvuosi 1913. Numero viittaa myös nuorisopalveluiden kohderyhmään, joka on 13–17-vuotiaat." (Vilkku 2/2012, Matti Wacklin.)

» Kuhmossa on kaksi nuorisotilaa, Yläkerta (kaupunki) ja Kellari (evl. srk.), sekä 4H-toimiston askartelutila. Yläkerta: 2005 nykyiset, aiemmin ollut 3 eri tilaa, joista ollaan vaihdettu käytännöllisempään aina tilaisuuden tullen, ja myös remppaa tehty. Kellari: 2008 rempattu käyttöön, homeongelman vuoksi ovat evakossa, tulevaisuus odottaa päätöstä. 4H: vanha puutalo, pieni, etsivät uusia mahdollisuuksia.

Nuorisotila Yläkerta on entinen kirjasto, avointa tilaa paljon, käyttöä vastaavat, pari kerhohuonetta, keskellä kaupunkia, bändi-iltojen pito kielletty, palolaitoksen ja hätäensiavun kanssa samassa kiinteistössä. Ei ihan tarvetta vastaava, kaipaisi muutoksia, ilmastointi heikko, vesivahingon jälkiä ei ole korjattu, ei piha-aluetta. Kellari on pieni, toimintaa melkein vastaavat, seurakuntatalossa, järvenrannassa, leikkikenttä vieressä, keskustassa. 4H:n askartelutila on keskustassa, pieni, tunnelmallinen, tilan puutetta, pieni/huonokuntoinen piha, pienimuotoiseen toimintaan sopii.

Yläkerta: 20–80 kävijää päivässä +nuorisotyön ulkopuoliset päiväkäyttäjät. Kellari: 10–30 kävijää päivässä, silloin kun oli auki. 4H: pääasiassa kerholaisia, ei päivittäin." (KUHMO, Teija Kyllönen, vapaa-aikapalvelut/nuorisotyö, 20.4.2011.)

» Tohmajärven kunnassa on kaksi kunnan hallinnoimaa nuorisotilaa. Lisäksi seurakunnilla on joitain nuorisotiloja. Tilat ovat vaihtuneet useasti vuosien aikana, mutta ei viimeisen kahden vuoden aikana minun ollessani nuoriso-ohjaajana. Nuorisotilat ovat suosittuja, vaikka ne eivät ole rakennettuja siihen käyttöön. Toinen nuorisotila toimii koulun yhteyteen rakennetuissa asuintiloissa ja toinen nuorisotila on entinen kauppa (kellarikerros). Tilat on varustettu hyvin ja nuoret pitävät niistä." (TOHMAJÄRVI, Petri Happonen, nuoriso-ohjaaja, 20.4.2011.)

» Evijärven kunnalla on yksi oma nuorisotila, ja kahdelle yhdistykselle maksetaan vuokraa heidän tilojensa käytöstä. Nuorisotilat on otettu käyttöön 2000-luvun alkupuolella (se oma). Tila on yläkoulun vieressä oleva tyhjillään olevan kahden asunnon rivitalon toinen pää, jonka nuoret ovat itse kunnostaneet, maalanneet ja kalustaneet. Tila on auki perjantai-iltaisin, silloin nuoria käy jonkin verran. Tila on auki myös ruokavälitunnilla kolme kertaa viikossa (ruokatunti on todellakin tunnin mittainen), ja silloin nuoria käy aika paljon. Yhden ruokatunnin tila on auki nuorisotoimen piikkiin, toisen 4H-yhdistyksen ja kolmannen seurakunnan piikkiin. Lisäksi tilatiimi (nuorten oma ryhmä) järjestää elokuvailtoja, karaokeiltoja ym. teemailtoja, joissa väkeä käy teemasta ja aiheesta riippuen muutamasta nuoresta muutamaan kymmeneen." (EVIJÄRVI, Päivi Lappinen, sivistystoimenjohtaja, 26.4.2011.)

» Limingassa on kaksi kunnan omistamaa nuorisotilaa. Toinen otettu käyttöön seitsemänkymmentäluvulla ja toinen vuonna 2010. Toinen on rakennettu viime vuonna nuorisotaloksi ja toinen on vanhasta kunnantalosta saneerattu. Käyttökapasiteetti korkea, molemmat avoinna ma–pe, molemmissa kävijöitä 30–60/päivä." (LIMINKA, Raija Palsa, 21.4.2011.)

» Hailuodon kunnassa on yksi nuorisotila. Nuorisotila on otettu käyttöön 2002. Entinen pankkirakennus remontoitiin nuorisotilaksi. Seinänaapurissa kunnan vuokra-asunto. Tilaa n. 100 m^2, 4 erillistä huonetta. Illassa käy noin 15–20 nuorta. (Yläkoulullamme on 35 oppilasta.)" (HAILUOTO, Satu Rahkola, vapaa-aikasihteeri, 28.4.2011.)

» Juuan kunnalla on 1 nuorisotila. Nykyiset tilat on otettu käyttöön kesällä 2008. Tilat ovat entiset pankin edustus-/kokoustilat ja henkilökunnan tauko(ruokailu)tila. Kunnostettu vain pinta-puolisesti nuorten toimesta. Käyttöaika ma–to 15–20 pe 17–24 tammikuu-toukokuu ja elo-joulukuu. Kesällä käyttöä vähemmän. Nuoria käy mukavasti, n. 30 perusiltoina, perjantaisin ja teemailtoina (esim. karaoke tms.) määrä nousee 60–80 nuoreen." (JUUKA, Jukka Hyttinen, 20.4.2011.)

» Lemin kunnassa on kaksi varsinaista nuorisotilaa. Näistä Kuukanniemen Lämppäri on otettu käyttöön 2003. Se on erillinen lämpökeskuksen yhteydessä oleva tila, jota on laajennettu myöhemmin. Tilat ovat auki pääsääntöisesti syyskuusta toukokuun puoleen väliin kolmena iltana viikossa. Nuoria tiloissa on tänä vuonna käynyt alakouluikäisiä n. 10–15/ilta ja yläkouluikäisiä–18-vuotiaita n. 15/ilta. Tiloilla ei vakituista ohjaajaa toistaiseksi." (LEMI, Sirkka Liljander, 16.5.2011.)

» Juankoskella on 1 nuorisotila, nimeltään Walimo, johon toiminta siirrettiin entisestä nuoriso-tilasta vuoden 2007 syksyllä. Nuorisotila on vanhassa tehtaan valimorakennuksessa, joka on rakennettu 1870-luvulla Juankosken historialliselle ruukkialueelle. Talon materiaali on tiiltä, seinän paksuus n. 1 m. Sisäseinätkin on jätetty tiilelle. Walimo on auki joka ilta ma–to 16–21, pe 16–23,

la–su 15–21. Ainoastaan kesällä juhannuksesta kolmisen viikkoa eteenpäin Walimo on kiinni, samoin jouluaattona, joulupäivänä ja kahtena pääsiäispyhänä. Muuten olemme auki läpi vuoden. Kävijäkeskiarvo n. 50 nuorta/ilta on tämän kokoiselle paikkakunnalle suuri ja se selittyy sillä, ettei täällä ole kerrassaan mitään muuta paikkaa, joka olisi illalla auki." (JUANKOSKI, Janne Katajisto, 20.4.2011.)

» Pelkosenniemellä on yksi nuorisotila Kirkonkylällä (entinen leipomo). Tämä nykyinen nuorisotila on otettu käyttöön 2001. Tilojen yhteydessä on myös kuntosali. Nuorisotilan käyttökapasiteetti n. 10–15 hlöä päivässä." (PELKOSENNIEMI, Mika Parviainen, 2.5.2011.)

» Porvoossa on kolme nuorisotaloa: Kevätkumpu, Gammelbacka ja Zentra. Kaikissa tiloissa on nuorisotoimen oman toiminnan lisäksi myös ulkopuolisia käyttäjiä, joiden tilat ovat hyvin käytössä. Keskustan nuorisotila Zentra (1 049 m^2) on kunnostettu Renor Oy:n omistamaan entiseen WSOY-kirjapainon kiinteistöön. Vuokratila, vuokrasuhde alkoi 1.3.2010 ja toiminta käynnistyi maaliskuun puolivälissä 2010. Korvaa aikaisemmin keskusta-alueella olleen nuorisotilan, joka poistui käytöstämme kosteusongelmien vuoksi. Vuonna 2010 oli tilassa n. 20 000 käyntiä nuorisotoimen omassa toiminnassa." (PORVOO, Tuija Öberg, nuorisopalveluiden päällikkö, 9.5.2011.)

» Pyhäjärven kaupungilla on kaksi nuorisotilaa, toimivat muiden kiinteistöjen yhteydessä. Pyhäsalmen nuokkari (500 m^2) on otettu käyttöön 2010. Vanhat postin tilat, olleet välillä kuntosalina/liiketiloina. (Edelliset nuorisotalot homehtuivat alta pois.) Käyttö: nuorten työpaja (130 m^2), nuorisotiloissa päiväkäyttäjinä MLL äiti-lapsikerho, ulkomaalaistaustaiset äidit-lapset, Eläkeliitto, Eläkeläiset, Seniorit biljardia, muistikerhoa ym. Nuorisoillat joka arkipäivä 14–20, pe 14–22." (PYHÄJÄRVI, Osmo Ylisuvanto, nuorisosihteeri, 3.5.2011.)

▼ Kun uutta nuorisotilaa suunniteltiin Naantalin Merimaskuun, aiheesta käytiin Turun Sanomien mielipidesivulla keskustelua puolesta ja vastaan.

▼ Turun Sanomat 28.8.2010.

Nuoriso tarvitsee nuorisotalonsa

Susanne Hiltusen kirjoitus (TS 19.8.) herätti ihmetystä meissä merimaskulaisissa. Haluamme nyt korjata kirjoituksessa esiintyneet virheet ja yleistykset.

Ensinnäkin nuorisotalo on Hellemäen talon purkamisen keskenään tekemällä yhdessä erilaisia asioita; he pelailevat pelejä, biljardia, kuuntelevat musiikkia tai katselevat vain televisiota.

Kaikilla nuorisotalolla käyvillä nuorilla ei ole mahdolli-

Kaljakassi-nuoria löytyy jok
kylästä ja he kyllä löytävät kän
näämispaikkansa, mutta ei hei
lä ole mitään tekemistä nuor
sotalon kanssa, sinne he ov
tervetulleita vain selvin päin.

Nuorilla oltava paikka harrastaa, seurustella ja

Nuorisotiloissa ei pell

Turun Sanomat 28.8.2010.

Luettuani Susanne Hiltusen nuorisotiloja moittivan kirjoituksen (19.8.) ja Linda Opacicin vastineen siihen (25.8.),

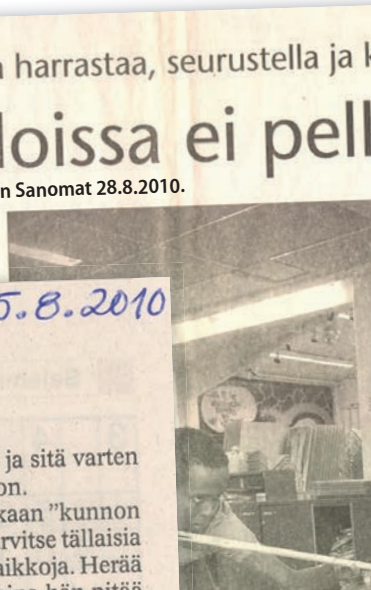

Turun Sanomat 19.8.2010.

TS 19.8.2010

Merimasku ei kaipaa nuorisotiloja

Naantalin kaupunkiin nykyisin kuuluvassa Merimaskussa kaipaa kokoontumistiloja, heillä on harrastuksia ja toi-

Turun Sanomat 25.8.2010.

TS 25.8.2010

Nuorisotiloissa saa olla sellainen kuin on

Susanne Hiltusen mielipiteestä (TS 19.8.) nuorisotilojen toiminnasta sai käsityksen, että nuorisotiloissa on syy nuorten "kaljoitteluun" ja lee kuulumisia, ja sitä varten meitä ohjaajia on.

Hiltusen mukaan "kunnon nuoret" eivät tarvitse tällaisia kokoontumispaikkoja. Herää

» Pyhärannan kunnassa on kaksi nuorisotilaa, kunnosteilla kolmas. Rohdaisten nuokkari on kunnostettu 2009. Ihoden nuokkari on kunnostettu 2010. Rohdaisten nuokkari on kunnanviraston siipirakennus, vanha palotalli. Ihoden nuokkari on Ihoden alakoulun pihamaalla oleva oma rakennus. Rohdaisten tilan käyttökapasiteetti voisi olla suurempi, sillä tila on ainoastaan kunnan oman nuorisotilatoiminnan käytössä. Toista tilaa käyttävät myös nuorisoyhdistykset (ilmaiseksi). Molemmat tilat ovat nuorten keskuudessa hyvin suosittuja." (PYHÄRANTA, Katja Törrönen, vapaa-aikasihteeri, 28.4.2011.)

» Sotkamon nuorisotilat ovat Asema 13 Sotkamon keskustassa ja Vuokatin nuorisotila. Vuokatin nuorisotila on entinen kirjaston tila, jossa koululaisten iltapäiväkerhotila ja nuorisotila jakavat 240 neliön tilat. Kävijöitä n. 30 henkilöä illassa. Vuokattiin suunnitteilla tilat koulun yhteyteen, johon rakennetaan uutta. Nykyiset tilat ovat yhteydessä varhaiskasvatuksen päiväkotiin, joka laajenee nykyisiin nuorisotiloihin. Haaveissa saada vastaavat tilat, nuoriso, iltis ja koulun yhteisluokka. Asema 13 avattiin 10.1.2011. Se on kunnostettu entisestä paloasemasta. Rakennuksessa on tilaa 1 000 neliötä, joista 880 neliötä tiloina ja loput varastotilaa. Tiloissa on kahvila, oleskelutila, sali, kerhotila, kokoustila, musiikkitila, pajatila sekä kiipeilyseinä (entinen letkutorni). Kävijämäärä tuplaantui uusien tilojen myötä: 1 100 kävijää/kk." (SOTKAMO, Marja-Maija Pyykkönen, nuorisotoimenjohtaja, 27.4.2011.)

» Kunnallisia nuorisotiloja pienessä kunnassamme on yksi. Kyseinen tila on kunnostettu (nuoriso-ryhmä oli sisustamisessa mukana) ja otettu nuorisotilakäyttöön syyskuussa 2008. Nuorisotilamme on kooltaan noin 80 neliötä ja sisältää aulan, pelihuoneen, "salin" ja pienen keittiön ja vessan. Tila sijaitsee vanhan palolaitoksen yläkerrassa samassa pihapiirissä virastotalon ja nykyisen palolaitoksen

▼ Keväällä 2012 Tampereen toimintakeskus Vuoltsun väki odotti muuttoa uusiin remontoituihin tiloihin. Lähes satavuotiaassa kauppaopiston talossa pääsisi syksyllä aloittamaan Monitoimitalo 13. Kuvassa palveluneuvoja Kati Ruotsalainen ja toiminnanjohtaja Jukka Etu-Seppälä. Vilkku 2/2012.

kanssa. Tila on auki tiistaisin 5.–6.-luokkalaisille (kävijöitä keskimäärin 8/kerta) ja perjantaisin nuorisokahvila yläkoululaisille ja sitä vanhemmille nuorille (kävijöitä 30–60/kerta). Mielestäni kävijämäärät ovat hyvät kuntamme 3 400 asukkaan kokoon nähden." (PYHÄJOKI, Maire Ekoluoma, vapaa-aikaohjaaja, 26.4.2011.)

» Toivakassa on yksi nuorisotila, joka on otettu käyttöön 2009. Erillinen vanha kunnan omistama talo, jossa on ollut aikoinaan mm. apteekki, kukkakauppa, parturi ja asuntoja. Talo on auki ti 18–20 ja pe 18–22. Hyvin on käynyt nuoria. Ti yleensä n. 14 ja pe max on 27 nuorta. Pieneen kuntaan nuo luvut ovat isoja. J." (TOIVAKKA, Satu Paalanen, 20.4.2011.)

» Vihannissa tiloja on yksi. Nykyiset tilat on otettu käyttöön 2008. Tila on toiminut kirjastona, taksiasemana yms., kunnostettu nuorisotilaksi. Tilat ovat kunnanviraston kellarissa. Käyttäjiä vuonna 2010 oli hiukan vajaa 2 500." (VIHANTI, Aki Huhtala, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 20.4.2011.)

» Pälkäneellä on kolme nuorisotilaa. Uusin on otettu käyttöön nyt keväällä 2011, mutta muista en tiedä. Nuoret käyvät tiloissa hyvin, ja erityisesti Pälkäneen keskustassa oleva tila on lähes aina täynnä." (PÄLKÄNE, Jenni Suni, nuorisotyöntekijä, 21.4.2011.)

» Simossa Maksniemen nuorisotila sijaitsee entisen päiväkodin yläkerrassa; iso sali, 1 huone ja keittiö. Kunnostettu 2007 nuorisotilaksi ja otettu käyttöön 2008 alkuvuodesta. Nuorisotiloja käyttävät seuraavat järjestöt: 4H, seurakunta, MLL:n perhekahvila, iltapäiväkerhotoiminta. Nuoriso-tilaillat 2/vko. Kävijämäärät n.15 nuorta/ilta; ei juurikaan muutosta aikaisempaan. Vuonna 2010 nuorisotiloilla kävi 2 600 nuorta ja yökahviloissa 400 nuorta. Pienen kunnan kannalta (n. 3 500 asukasta) hyvät luvut." (SIMO, Soile Vakkala, vapaa-aikatoimenjohtaja, 28.4.2011.)

» Valkeakoskella on kolme perusnuorisotilaa ja yksi leirikeskus. Nuorisokahvila Barbaari avattiin 2001. Tila on meillä vuokralla, ja teimme sinne tarvittavan remontin. Talossa on seurakunnan erillisiä tiloja. Nuorisokahvilaan saa ottaa nuoria 50. Viikonloppuillan aikana saattaa käydä jopa 120 nuorta. Nuorisokeskus Akne on remontoitu nuorisotilaksi vuonna 1990. Tilaan saa ottaa 300 nuorta. Nuorisotilalla voi järjestää myös isompia tapahtumia, mutta tavallisen illan aikana käy noin 30–50 nuorta. Aknen rakennuksessa on myös nuorisotoimiston muut tilat." (VALKEAKOSKI, Satu Sirén, 26.4.2011.)

» Naantalin kaupungin Rymättylän nuorisotila toimii vuokratiloissa ja toiminta ko. tilassa alkoi vuonna 2003. Tila on vain nuorisotila ja yhdistysten käytössä kokoustilana. Nuorisotila on nuorille auki 8 kk, ei kesällä. Tila on auki kerran viikossa 13–18-vuotiaille, kaupungin oman vakituisen väen toimesta. Kerran viikossa tilaa pitävät auki paikalliset kaksi yhdistystä vuorokerroin. Illoissa käy n. 20–25 nuorta.

Naantalin kaupunkiin kuuluvan Merimaskun Lossitupa Nuorisotila aloitti toimintansa ko. tilassa vuonna 2007 ja lopetti tänä keväänä (2011). Tilat olivat pienet. Syksyllä aloitetaan toiminta uusissa tiloissa. Uuteen nuorisotila Kensuun, vanhaan päiväkodin esiopetustilaan, muuttaa nuorisotoimi, koululaisten ap- ja ip-kerhotoiminta ja omaan tilaan terveystoimi. Nuorisotila on nuorille auki 8 kk, ei kesällä. Tila on auki kerran viikossa 13–18-vuotiaille, kaupungin oman vakituisen väen toimesta. Kerran viikossa tilaa pitävät auki paikalliset kaksi yhdistystä vuorokerroin. Vanhassa pienessä tilassa kävijämäärä oli maksimissaan 10, sisälle ei mahtunut enempää. Uuden tilan kävijämääriä ei vielä tiedä." (naantali, Marja-Terttu Paju, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 30.5.2011.)

» Kensu on ap- ja ip-kerhotoiminnan kanssa yhteinen tila. Nuoret eivät päässeet vaikuttamaan tilan sisustukseen. Tila tuli kuntoon talven aikana. Kunnostus on kestänyt. Tilaa on enemmän kuin vanhassa. Nuoret vaan ei ole löytäneet vielä uutta tilaa, joka on koulun ja päiväkodin piha-piirissä, lähempänä asutusta kuin vanha." (naantali, Marja-Terttu Paju, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 1.3.2012.)

Mäntsälän Hupila

Mäntsälän kunnassa nuorisotilat valmistuivat alun perin uuden monitoimitalon yhteyteen vuonna 1987. Sieltä nuorisotila muutti vuonna 1993 kirjaston tieltä entiseen meijeriin ja sai nimekseen Safari. Meijerin piti olla vain väliaikainen ratkaisu, mutta nuorisotila oli siellä lähes kymmenen vuotta. Vuonna 2002 toiminta piti kuitenkin meijerin homeongelmien vuoksi siirtää seurojentalolle. Siellä nuorisotilan nimeksi tuli Hupila. (MÄNTSÄLÄ, Minna Partanen, nuoriso-ohjaaja, 28.4.2011.)

▼ **Nuorisotila Hupilassa pingispöydät siirretään sivuun kun leikitään. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi, 2008.**

» Meijeristä nuorisotilat siirtyivät vuoden 2002 alussa Mäntsälän Seurojentaloksi kutsuttuun suojelus-kuntataloon, jossa nuorisotalon toiminta on edelleen. Nuoriso-tilat ovat fyysisesti kiinteistön toisessa kerroksessa, mikä aiheuttaa monenlaisia käytännön ongelmia, puhumattakaan toiminnan tasavertaisuudesta, sillä mitään apuvälineitä tai hissimahdollisuutta ei ole käytössä. Kiinteistö on myös museoviraston suojelukohde ja tiloja ei siis ole suunniteltu tai muutettu nuorisotoimintaan soveltuviksi.

Hupilan ”monitoimisalissa” voi biljardin lisäksi pelata pingistä, jalkapallopeliä ja lautapelejä. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi, 2007.

▼Nuorisotila Hupilassa käy väkeä. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi, 2008.

▼▼Hupilan keittiössä joulukuussa 2007. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi.

Näiden ”evakkotaipaleiden” aikana osa kalustosta on hävinnyt muualle kunnan toimintaan ja mukana seuranneet kalusteet ovat tulleet tiensä päähän useista korjaustoimenpiteistä huolimatta. Nuorisotalossa olevat pelivälineet, kuten biljardi, jalkapallopeli ja pingis lienevät alkuperäisiä ja nämä myös ovat todella huonossa kunnossa ja useita kertoja korjattu. Myös tv ja digiboxi lienevät jo iältään lähempänä kymmentä vuotta.

Nykyisessä nuorisotila Hupilassa (Mäntsälän seurojentalo) on monenlaista toimintaa. Viikoittainen ohjelma: maanantaina, keskiviikkona ja torstaina klo 17–20 nuorten avoimet ovet 13–17-vuotiaille, tiistaina klo 17–20 Seven Heaven 7.-luokkalaisille, keskiviikkona klo 14–16.30 Kimppaklubi 4.–6.-luokkalaisille. Edellisten lisäksi nuorisotila Hupilassa on kurssitoimintaa, kuten MimmiKätZä (kädentaitokerho) maanantaisin klo 14.30–16.30 10–18-vuotiaille tytöille. Lisäksi aina koulujen loma-aikoina on mm. taikurikursseja sekä nuorten avoimet ovet. Muuta toimintaa ovat erilaiset tapahtumat kuten nuorisokirppikset ja konsertit. Nuorisotilaa käytetään myös kunnan eri hallintokuntien sisällä (esim. perhetyön asiakastapaamisissa), verkostoyhteistyön palaveripaikkana sekä eri järjestöjen ja yhdistysten kokoontumispaikkana. Nuorisotilaa voidaan myös vuokrata yhdistyksille ja yksityisille.

▲ Hupilan ”monitoimisalissa” on pöydät askartelua varten. Kuva: Mäntsälän nuorisotoimi 2008.

Vuosien varrella nuorisotalotoiminta on hakenut paikkaansa, mikä on näkynyt myös nuorisotalotoiminnan kävijämäärissä. Viime vuosina talotoiminta on vakiintunut ja löytänyt paikkansa. Vuonna 2003 Hupilan kävijämäärä oli 1 925 ja vuonna 2009 jo 4 518. Nuoria, 10–18-vuotiaita, asui vaikutusalueella vuoden 2009 lopussa 2 646.

Nuorisotila Hupilassa koko tila on käytössä viimeistä neliötilaa myöden. Entisessä asunnossa on nykyään nuorten käytössä tv-huone ja kahdelle tietokoneelle oma huone sekä keittiö ja henkilökunnan wc. ”Kahvilan” puoli on nuorisotilan ”monitoimisali”, josta löytyvät pelaamiseen liittyvät materiaalit kuten lautapelit, pingis, biljardi ja jalkapallopeli. Samassa tilassa katsotaan myös televisiota ja kuunnellaan musiikkia. Askartelua varten tilassa on pöydät ja varasto materiaaleja varten. Henkilökunnan sosiaalitilat puuttuvat kokonaan, käytössä on ainoastaan henkilökunnan wc-tila.

Seurojentalon alakerta on kokonaisuudessaan kunnan tilapalvelun hallinnoimaa aluetta ja tätä voivat vuokrata kunnan eri hallintokunnat, yhdistykset ja yksityishenkilöt. Tila ei siis ole vapaassa käytössämme ja joudummekin suunnittelemaan oman toimintamme huomioiden alakerran olemassa olevan toiminnan (esim. nuorisotalon disko ei ole sotaveteraanien vuosijuhlan kanssa samanaikaisesti).

Nuorisotilalla ei ole omaa piha-aluetta, sillä koko Seurojentalo on Mäntsälässä kovin keskeisellä paikalla. Seurojentaloa ympäröi iso parkkipaikka-alue, jota käyttävät myös läheisen S-marketin asiakkaat, katu ja vilkas kävely-/pyörätie. Nuorisotilojen läheisyydessä on myös kaksi asuinkerrostaloa sekä ravintola.” (MÄNTSÄLÄ, Minna Partanen, nuoriso-ohjaaja, 28.4.2011.)

Omat tilat isomman kyljessä

Kuten aiemminkin, nuorisotila on usein osa isompaa rakennuskokonaisuutta, jossa on myös muuta toimintaa. Monesti nuorisotilat on rakennettu urheilutalojen tai koulujen yhteyteen.

» Oulussa on 15 nuorisotaloa/-tilaa (5 656,7 m^2), bänditiloja 3 (2 81,5 m^2), leirikeskuksia 2 (805 m^2) ja 1 tieto- ja neuvontakeskus. Nykyisistä tiloista vanhimmat on otettu käyttöön 1970-luvun alussa, mutta jo ennen sitä oli nuorisohuoneistoja, jotka oli otettu käyttöön 1960-luvulla. Ne vaan ovat jo kaikki poistuneet käytöstä. Tällä hetkellä käytössä olevista vain yksi nuorisotalo on erillisessä rakennuksessa. Useimmat tilat ovat samassa rakennuksessa joko koulun, päiväkodin tai kirjaston kanssa. Tiloja käytetään ahkerasti. Vaihtelua on: alueiden ikärakenne muuttuu. Uusille alueille muuttaa lapsiperheitä ja käyttö on vuosien ajan kovaa. Vanhoilla alueilla käyttö vähenee, mutta kun esim. omakotialueilla tapahtuu sukupolvenvaihdos tai viereen rakennetaan kerrostaloja, käyttö lisääntyy. Ja taas meillä suunnitellaan kahta monitoimitaloa (olen hankeryhmissä), joihin toiseen on tulossa 2014–2015 n. 95 m^2 ”omia” tiloja ja yhteiskäytössä sitten koulun tilat. Toinen on niin pitkässä kuusessa, että saas nähdä milloin on käytössä ja paljonko tilaa.” (OULU, Paula Kariniemi, hallintopäällikkö, nuorisoasiainkeskus, 21.4.2011.)

» Sysmän kunnalla on yksi nuorisotila. Tällä hetkellä käytössä oleva nuorisotila on otettu käyttöön keväällä 2005. Sitä ennen kunnassa on ollut nuorisotila vaihtuvissa paikoissa 1970-luvun alusta saakka. Nuorisotila Verkko on Sysmän kunnan ja seurakunnan yhdessä rakennuttamassa ja omistamassa Olavin toimintakeskuksessa. Toimintakeskus on vuonna 2005 valmistunut uudisrakennus, jossa on myös liikuntahalli sekä seurakunnan päiväkerhotilat, kirkkoherranvirasto ja seurakuntasali. Nuorisotilat on nuorisotilaksi suunniteltu ja rakennettu. Tiloissa on nuorille ja lapsille suunnattua toimintaa joka arkipäivä ja tapahtumien muodossa epäsäännöllisesti myös viikonloppuisin. ”Tavallisena” päivänä tiloissa käy 20–25 nuorta. Sysmän kunnassa nuorten yläkouluikäisten ikäluokan suuruus on keskimäärin 45 ja alakoululaisten ehkä n. 30.” (SYSMÄ, Tuija Pessa, vapaa-aikaohjaaja, 21.4.2011.)

» Karvian kunnan omistuksessa ja hallinnassa on yksi nuorisotila, joka on valmistunut kesällä 2010. Neliömäärä on noin 300. Tiloissa on kaksi kerhohuonetta, nuorisobänditila, keittiö ja iso varastotila, bänditila toimii pommisuojassa. Nuorisotilat ovat Karvian urheilutalon laajennetun Karviatalon alakerrassa omalla sisäänkäynnillä varustettuna. Tiloissa toimii viikoittain kuusi nuorten 4H-kerhoa eri-ikäisille ja neljä lasten ja nuorten kuvataiteen perusopetusryhmää. Bändikoulu kokoontuu kolmena iltana viikossa bänditilassa. Satunnaisesti on nuorisoyhdistysten ja muiden yhdistysten kokouksia, kursseja ja muita tapahtumia. Karviatalon yläkerran aulassa toimii

nuorisokahvila, jota 4H-yhdistys pitää auki kuutena päivänä viikossa noin klo 15.00–22.00. Nuoria käy tiloissa noin 100–200/joka viikko. Jos on joku isompi nuorisotapahtuma, niin silloin kävijämäärä nousee noin 100 hengellä/tapahtuma/viikko." (KARVIA, Mari Laaksoharju, 26.4.2011.)

» Alavieskassa on yksi nuorisotila, joka on otettu käyttöön vuoden 2007 alussa. Tilat on kunnostettu urheiluseuran urheilutalon yhteyteen. Urheilutalon entisestä käytävästä laajennettiin biljardin ja pingiksen peluuta sekä musiikin kuuntelua varten tilat. Käytävän toisessa päässä on vielä pöytätilaa ja jalkapallopeli sekä urheilutalon vessat, jotka ovat myös nuorison käytössä. Yläkerran urheilutalon entisestä kahviosta ja keittiöstä tehtiin nuorisotilojen keittiö ja oleskelutilat TV:n katsomista, tiekoneen käyttöä ja kerhotoimintaa varten. Tilojen saneerauksen jälkeen kävijöitä oli enemmän kuin nyt. Maanantai-ilta on yleensä hiljaisin. Avoimien ovien iltojen lisäksi tiloja käyttävät mm. 4H-yhdistyksen kerhot ja nuorisotoimen pienoismallikerho.

Vieläkin harmittaa, kun valtuusto oli jo tehnyt päätöksen aivan uusien tilojen rakentamisesta. Asiasta tehtiin valitus sekä taloudellisin perustein että häiriön tuottamisen perusteella. Urheiluseura sattui tarvitsemaan sopivasti rahaa käytävän katon korjaukseen, kun tanssitoimintakin loppui. No, kunnaltahan sitä sai, kun tekivät esityksen, että nuorisotilat tehdäänkin urheilutaloon. Unelma oli nuorisotalo tai monitoimitalo, joka olisi vaikka aamuisin ja aamupäivisin ikääntyvien käytössä kokous- ja harrastustilana ja iltapäivällä lasten kerhojen käytössä ja illalla nuorison käytössä. Tiloissa olisi ainaisten samojen pelien lisäksi bänditilat, moponkorjaustilat, saven polttouuni, ompelukoneita ym. harrastusmahdollisuuksia. Ja ohjaajia enemmän kuin yksi, joka ramppaa portaita ala- ja yläkerran väliä, ja joka olisi koulutettu. Hämmästyttää miksi Suomessa ei tosissaan satsata nuorisotyöhön, ihan siihen perustyöhön. Murrosikäiset ovat kaikkein vaikeimmassa iässä ja heitä laitetaan valvomaan melkein samanikäinen kouluttamaton henkilö. Meni jo pahasti asian vierestä, mutta tarttis varmaan tehdä jotakin." (ALAVIESKA, Arja Hietala, nuorisosihteeri, 27.4.2011.)

» **1.** Nuorisotila Stönö, Ivalo, on osa Ivalon urheilu- ja nuorisotaloa ja otettu käyttöön 1987. Avoinna normisti: ma 14–18, Pikkustönö (3.–6. luokat), ti 17–20, yläasteikäiset, ke 17–20, sama kohderyhmä, pe 15–24, sama kohde, paitsi 22–24 ysit ja vanhemmat, joka toinen la 18–24 helluntaiseurakunnan gospel, lisäksi MLL perhejutut ti 10–12. Special: nuorten vapaaehtoisten vertaistukiryhmä Tilkkutäkki vuodesta 1995 ohjaajien apuna, ringissä n. 30 nuorta.

2. Nuorisotila Vintti, Inari, on uusi tila, otettu käyttöön maaliskuussa 2011. Vintti on osa Inarin uutta koulu- ja monitoimikeskusta (0.–9. luokat, kaksi päiväkotia, kansalaisopisto, terveystoimi, kuntosali yms.). Alkusuosio on ollut huima paikkakunta nähden, tilaa odotettu pitkään. Avoinna: ma 13–20, josta 13–17 3.–6. luokat ja myöh. yläaste, ti 13–20 sama, pe 13–22 ja samoin nuoremmat, lisäksi ke MLL. Special: maanantaina yhteisvastuullisesti Inarin srk, liikuntatoimi + inarilaiset järjestöt + Nuorisokeskus Vasatokka. Special 2: nuorten vapaaehtoisten stuffiryhmä ohjaajien apuna, 15 nuorta.

3. Inarin kunnan viestintäpaja, Ivalo, on nuorten työpaja + nuorisotiedotuksen toimintakeskus. Ei varsinainen nuorisotila mutta kehitetty palvelupisteenä, jonne nuori voi tulla esim. työttömyystilanteessa, matala kynnys. Avoinna 8–16 arkipäivisin ja tarvittaessa sopimuksen mukaan.

4. Tulossa kohta skeittirokkiparkkihalli Ivaloon. Meneillään prosessi, jossa Ivaloon sisätila skeittaajille + temppupyöräilijöille. Vanha tila, johon kunnostetaan myös 2 bänditreenikämppää + yhteinen oleskelutila. Otetaan lopullisesti käyttöön syyskuussa 2011, kokeiluna jo kesällä." (INARI, Seppo Körkkö, nuorisosihteeri, 26.4.2011.)

» Kaustisen kunnassa on 1 nuorisotila, Nuorisotalo Kino. Uudet nuorisotilat avataan syksyllä 2011 Kaustisen urheilutalolla. Nuorisotilat tulevat sijaitsemaan urheilutalon liikuntatilojen yhteydessä ja sinne on varattu pelkästään nuorten käyttöön tulevia osia/huoneita. Emme vielä tiedä tilojen käyttöastetta. Käyvätkö nuoret niissä? Hyvä kysymys. J" (KAUSTINEN, Eija Järvenpää, vapaa-aikaohjaaja, 5.5.2011.) Kaustisen kunnan nuortenillat siirtyivät Kinolta urheilutalon aulaan syyskuun 2011 lopulla. Nuortenillat pidetään keskiviikkoisin ja perjantaisin alakouluikäisille klo 17–19 ja yläkouluikäisille ja vanhemmille nuorille klo 19–22. (www.kaustinen.fi/nuorvapaa.htm, 12.11.2012.)

» Vesilahden kunnassa on kaksi nuorisotilaa. Uusin nuorisotila on avattu 2009, mutta muutoin tiloja ollut kunnassa jo useita vuosia. Tilat ovat "normaaleja" nuorisotiloja: pelejä, sohvia, telkkarit yms. Kirkonkylän nuorisotila on rakennettu nuorisoa varten, koulun yhteydessä. Narvan tila on rakennettu vanhaan sähkötaloon, samassa rakennuksessa käsityökeskus. Käyttökapasiteetti: Kirkonkylä 5 pvä/vko, Narva 1-2 pvä/vko. Kyllä nuoret käyvät." (VESILAHTI, Sari Juuti, liikunta- ja nuorisosihteeri, 2.5.2011.)

» Tuusniemen kunnassa on yksi nuorisotila. Ensimmäiset tilat on alun perin otettu käyttöön joskus 70-luvulla, nyt olemme neljänsissä tiloissa (2010). Tilat ovat suhteellisen isot ja avarat, remontoitu vanhaan lukioon, toimii koulukeskuksen ja kirjaston kanssa samassa yhteydessä. Nuorisotilat ovat avoinna neljänä päivänä viikossa, ja nuoret käyvät ihan kohtalaisesti niissä. Muita tilojen käyttäjiä ovat järjestöt ja yhdistykset." (TUUSNIEMI, Sirkku Kumpulainen, vapaa-aikatoimensihteeri, 26.4.2011.)

» Nuopparit on sillai, niil on aina vastaava ohjaaja, niin se on sitte myöskin vastaava sillä alueella, tekee aluetyötä. Siinä on sitte se koulu yhtenä. Tietysti sitten siinä on sosiaalityö myöskin, noudattaa aluejakoa. Niin meil on, tietyllä työntekijällä on tietty koulu, ja sitten on tietysti paljon yhteistä kaikille kouluille. Meil on elämystunnelia ja ryhmäytyksiä ja tän tyyppisiä, ja sitten on tämmöstä pidempikestoista luokkatyötä, yhteisökasvatustyyppisiä juttuja. Niitä on meneillänsä. Sitten meil on myöskin koulujen pihatoimintaa, niin kun nyt on kesänuopparit, niin on tuolla yhden koulun piha-alueella, missä on hyvät välineet ja pelikentät. Et sään salliessa ollaan siellä sitte ja kootaan sen alueen nuoret koulun pihatoimintaan. Et kesänuoppari ei oo välttämättä sisällä eikä siellä nuopparin pihassa.

Koulu on hyvä, se on tosi mahtava paikka ja aika paljon nuoret kokoontuu siellä muutenkin, niin viedäänpä sinne sitten toimintaa, että pysyy paikat siistinä ja niin." (SEINÄJOKI, Pekka Hautamäki 6.7.2011.)

» Riihimäen kaupungissa on toimintavuonna 2010 ollut käytössä neljä nuorisotilaa (kesäkuusta 2011 lähtien toistaiseksi kolme), jotka on otettu käyttöön 1989, 1990-luvulla, 2006 ja 2010. Suurin ja toiminnaltaan monipuolisin on nuorisokeskus Monari. Talossa on lämmintä tilaa 1 158 neliötä kolmessa kerroksessa. Taloon on vuonna 2011 sijoitettu kaupungin nuorisoyksikön työntekijöiden työpisteet, nuorten tuetut opinpolut -hanke ja nuorten palvelupiste Nuppi henkilökuntineen. Monarilla järjestetään päivittäisen perustoiminnan lisäksi tapahtumia ja konsertteja, nuorisovaltuuston toimintaa ja eri nuorisoyhdistysten toimintaa. Talossa on myös harrastetiloja esimerkiksi erilaisille nuorten vapaille toimintaryhmille. Nuorisokeskuksessa on ollut käytössä harjoitustiloja bändeille, liikunta-/monitoimisali ja graffitien maalauspaikka piha-alueella.

Muut Riihimäen kaupungin nuorisoyksikön hallinnoimat tilat ovat Peltsin Clubi ja Jukolan nuorisotila. Peltsin Clubi on nuorten kohtaamispaikka lähiön sydämessä Peltosaaren koulun yhteydessä, kuitenkin itsenäisenä tilana omalla sisäänkäynnillä. Tila käsittää yhteensä 151 neliötä. Pientaloalueen lähitila Jukolan nuorisotila sijaitsee Jukolan monitoimitalossa, jossa on alakoulun 1–2 luokkia, srk:n kerhotilat ja päiväkoti. Nuorisotila on päivisin koulun käytössä. Tilalla järjestetään avoimien toimintailtojen lisäksi kerhotoimintaa. Tilan koko on 65 neliötä.

Lisäksi toimintavuonna 2010 avattiin aivan Riihimäen ydinkeskustaan nuorten tieto- ja neuvontapiste Neuvola. Noin 10 asiakaspaikkaa. Tila toimii etsivän työn tukikohtana ja nuorille helposti saavutettavissa ja lähestyttävissä olevana kompaktina nettikahvilatilana. Tämä tila poistuu. Tiloja ei Riihimäellä pidetä turhaan avoinna. Esimerkiksi aina kevättä kohden kävijämäärät vähentyvät, jolloin aukioloja voidaan vähentää. Tilojen kävijämääriä vuonna 2010: Monari 14 220 (sis. bändit, yhdistykset ja muut toimintaryhmät), Peltsin Clubi 3 990 ja Jukolan nuorisotila 985." (RIIHIMÄKI, Marko Laitinen, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.)

» Kempeleessä kunnalla on kaksi ja seurakunnalla yksi nuorisotila. Toinen Honkasen lasten- ja nuortentalo on aukaistu jo 80-luvulla ja Pirilän lasten- ja nuortentalo 2009 syksyllä. Honkasen lasten- ja nuortentalo on ollut aiemmin monitoimitalo, joka on kokonaan ollut nuorisotoimen käytössä. Vuosien varrella tiloja on pienennetty ja nykyisin noin 1/3 on nuorison käytössä. Toisella puolella on päiväkoti. Talo on päiväkotien keskellä, Zeppeliini-kauppakeskuksen lähellä. Pirilän lasten- ja nuortentalo on ammattiopiston asuntoloiden vieressä, samassa rakennuksessa on 10-luokka ja ammattistartti. Talo on yläkoulun ja alakoulun vieressä. Talon tilat on kunnostettu nuorison käyttöön. Toisella talolla on menossa selvästi kasvu ulos. Toisella talolla on taas ollut voimakasta kasvua. Kävijöitä on myös alakouluilta. Pirilän lasten- ja nuortentalolla käy myös viikoittain kouluryhmiä ja siellä on järjestöjen toimintaa, esim. MLL:n perhekahvilatoimintaa. Parhaimpina iltoina voi käydä jopa 35–40

nuorta, kevättä kohti on hiljentynyt. Bänditapahtumissa tai YöKahviloissa käy noin 60–90 henkilöä." (KEMPELE, Sanna Vänttinen, nuorisotoimen palveluyksikön vastuuhenkilö, 27.4.2011.)

» Meillä Ruokolahdella on tällä hetkellä 3 nuorisotilaa kunnan hallinnassa (+ eri tahojen omistamia kokoontumistiloja kolmisenkymmentä). Uusin (nuorisotila Putka) on vuodelta 2001. Putka kunnanviraston talon alakerrassa 223,60 m^2. Putkaan kuuluu oleskelutila, tietokonehuone, varastotiloja ja keittiö, jossa on kahviastiasto noin 70:lle. Putkan autotallissa ovat musiikin harjoitustilat. Yleisissä tiloissa on 4 tietokonetta, biljardi, TV, karaoke- ja musiikkilaitteet, ilmakiekkopeli, PlayStation 3, äänenvahvistinlaite ja jukeboxi. Putkan kuukausivuokra on (18.1.10) 1 080,53 euroa. Käyttöpäiväkirjan mukaan Putkassa vuonna 2010 oli alle 29-vuotiaiden käyntikertoja 1 807 ja yli 29-vuotiaiden käyntikertoja 1 227. Bändien harjoituskertoja ei ole tilastoitu. Putka toimii kokousten ja kerhojen pitopaikkana. Putkan vakituisina käyttäjinä vuoden 2010 aikana olivat: Ruokolahden Puhaltajat, Avointen ovien toiminta, Ruokolahden Eläkeliitto, Ruokolahden Kristilliset Eläkeläiset ja Vuoksen 4H-yhdistys." (RUOKOLAHTI, Eija Auvinen, 4.5.2011.)

Toisinaan tilojen ja toimintojen yhdistäminen tapahtuu vasta vuosien päästä. Esimerkiksi Turussa Lausteen nuorisotalosta luovuttiin kokonaan ja nuorisotila siirrettiin vuonna 2011 Lausteen koulun tiloihin. Samoin Ilpoisten kerhotiloista luovuttiin ja toiminta siirtyi Ilpoisten kirjaston tiloihin.

Joskus yhdistäminen tapahtuu toisinkin päin. Niin ikään Turussa näet päädyttiin siirtämään Härkämäen kirjasto Jyrkkälän nuorisotaloon. Kirjasto oli ehtinyt toimia Härkämäessä vuodesta 1981 ja nuorisotalo Jyrkkälässä vuodesta 1973. Uuden, Jyrkkälän monitoimitaloksi nimetyn, yhdistelmän avajaisia vietettiin tammikuussa 2010. (Turun Sanomat 9.1.2010, Piia Heikkinen.)

▼ **Turun Sanomat 26.2.2011.**

Jyrkkälässä kokeiltiin nuorisotalon ja kirjaston yhdistämistä

Näkemiin pölyttyneet kokoelmat,

» Kun uudenlaista kirjastoa vielä suunniteltiin Jyrkkälään, epäluuloja ilmeni puolin ja toisin. Nuoret ajattelivat, että kirjasto valtaa heiltä tilaa. Taloon tulee pölyttyneitä kokoelmia, ja sitten joku nutturapää sanoo, että pitää olla hiljaa. He kuitenkin huomasivat saavansa lisää palveluja, kirjastotoimenjohtaja Inkeri Näätsaari sanoo. Kirjastonhoitaja on paikalla vain kolmena päivänä viikossa, mutta nuorisotalon aukioloaikoina tilaa saa käyttää vapaasti. Silloin kirjastossa voi lukea, pelata pelejä, käyttää tietokoneita ja lainata kirjoja automaatilla. Aikuiset pelkäsivät aluksi, että nuoret tuhoavat paikan ja vievät sieltä kaiken. Eivät he omaa tilaansa tärvele. Se on heille tärkeä, kirjastonhoitaja Sanna Nieminen korostaa." (Turun Sanomat 26.2.2011, Pia Parkkinen.)

Nuoret itse suunnittelijoina ja talkoolaisina

Toisinaan nuoret ovat itse saaneet osallistua tilojen suunnitteluun aivan alusta asti, kuten Keravan nuorisotalo Häkkiä tehtäessä 1980-luvulla. Tavallisempaa kuitenkin on, että nuoret osallistuvat vaikkapa seinien maalaamiseen ja sisustuksen ideoimiseen. Turussa skeittihalli Cuben remonttia suunniteltaessa vuonna 2009 kuunneltiin erityisesti hallia käyttävien skeittaajien ja BMX-pyöräilijöiden toiveita. Niiden pohjalta halliin rakennettiin erilaisia haasteita eritasoisille harrastajille ja muun muassa uudenlainen miniramppi. (Turun Sanomat 4.10.2009, Hanne Yli-Parkas.) Aurassa nuorisokahvilan tv- ja pelihuone sai keväällä 2008 seinilleen monenlaisia maalattuja hahmoja.

» Liian usein käy niin, että ihminen, joka eniten käyttää jotain huonetta tai tilaa, ei saa juurikaan vaikuttaa siihen miltä siellä näyttää. Auran nuorisokahvila Cafescossa tämä pelko on turha. Siellä nuorille lykättiin kouraan pensselit ja väripurkit ja osoitettiin tyhjiä seiniä. Pelisääntönä oli ”anna mennä”, eli jokaisella oli lupa maalata mitä haluttaa, kunhan aihe sopisi tv- ja pelihuoneen ilmapiiriin. Kuukauden puristuksen jälkeen tulosta on jo näkyvissä. Seinillä seikkailevat tutut hahmot muun muassa Walt Disneyn piirretyistä, Tove Janssonin muumeista, Matt Groeningin Simpsoneista ja Frank Millerin sarjakuviin perustuvista elokuvista.” (Turun Sanomat 18.3.2008, Jonna Lankinen.)

Pellossa nuoret suunnittelivat uuden nuorisotilan värimaailman. Toteutus annettiin ammattilaiselle, mutta nuorillekin jäi hiukan maalattavaa.

» Meillä Pellossa on yksi nuorisotila, Symppis, keskustassa. Tilat ovat meillä olleet vuokralla 5 vuotta, mutta ensi syksynä olemme pääsemässä muuttamaan nuorisotilat kunnan omistamaan kiinteistöön. Nuoret saavat rakentaa (maalata yms.) tilat itselleen sopiviksi. Tilalla on toimintaa kahtena päivänä/iltana viikossa, ja väkeä käy alakouluikäisistä lukiolaisiin asti. Tällä hetkellä tiloilla ei ole muita käyttäjiä, mutta uusiin tiloihin varmaankin tulee yhteiskäyttöä esim. perhekerhon muodossa.” (PELLO, Soili-Iiris Taivainen, 20.4.2011.)

» Olemme Pellossa päässeet uusiin tiloihin ja avajaiset pidettiin elokuussa (2011). Nuoret kävivät useamman kerran kevään aikana tulevissa tiloissa ja tekivät suunnitelman mm. seinien väreistä. Meidän vapaa-ajanohjaajalla Sonjalla oli värikartta mukana sekä piirustukset tiloista. Niihin laitettiin nuorten tarkat toivomukset ja toimitettiin tekniseen toimistoon. Kesän aikana maalari maalasi ja päivitteli värejä, mutta teki niinkuin nuoret halusivat. Lopputulos on mielestäni onnistunut.

Tiloihin siirrettiin lähes kaikki vanhat tavarat edellisestä Symppiksestä. Muutaman nuoren kanssa Sonja hankki verhot ikkunoihin ja tupari-iltana nuoret asettelivat tavarat mieleisilleen paikoille.

Yksi ”koppi” jätettiin maalaamatta (nuoret halusivat hoitaa sen itse), mutta nyt syksyn aikana sekin on saanut musta-punaisen värityksen. Siitä tuli hiljentymishuone. Vielä on tekemättä seinään maalattava vieraskirja, mutta sen tulee tekemään yläkoulun kuvataideryhmä opettajansa johdolla. Joitakin uusia juttuja olemme saaneet lahjoituksena ja jotakin pientä olemme voineet hankkia talousarvion puitteissa, mutta olemme hakemassa avustusta valtiolta.

Symppis on otettu innolla vastaan ja kävijämäärät ovat nousseet. Nuoret ovat olleet ihmeissään kuinka heidän lähes kaikki toivomukset ovat toteutuneet ja ihmettelivät myös sitä, että meillä on vielä mahdollisuus hakea/ehkä myös saada avustusta uusien huonekalujen ja pelien hankkimiseen.

Symppis on kyllä ihan nuorten näköinen, viihtyisä ja kodinomainen paikka. Södervallin Sonja on tehnyt paljon töitä nuorten kanssa suunnitellessaan tiloja. Ei ole miettinyt kuuluuko jokin tehtävä hänen toimenkuvaansa. Mutta työ on kannattanut. Tilat ovat tällä hetkellä avoinna viitenä päivänä viikossa entisen 2–3 kerran sijaan.” (PELLO, Soili-Iiris Taivainen, 14.10.2011.)

Kun Akaan kaupungin nuorisotoimi ryhtyi Toijalassa saneeraamaan entistä Alkon myymälää nuorisotilaksi, nuoret pääsivät osallistumaan suunnitteluvaiheeseen. Marraskuussa 2002 avatussa toimintakeskuksessa oli nuorten toiveiden mukaisesti atk-tila, biljardisali, keittiö, iso aula ja hiljainen huone. Seitsemän kilometrin päässä Toijalan toimintakeskuksesta remontoitiin myöhemmin Viialan nuorisotila. Se tehtiin entisen kirjaston tiloihin, ja sen saneerausprojektiin osallistui myös yhdentoista nuoren joukko läheisestä Hirvialhon koulusta. Nuoret ahkeroivat nuorisotalon kaluste- ja atk-tiimeissä. Nuorisokeskuksen valmistuessa syyskuussa 2009 siellä oli sali ja kahvio sekä kulttuuri-, media- ja keittiöpajat. (Laakso 2009, 14–15; www.nuortenakaa.fi/info/, 23.5.2012.)

Helsingin Sörnäisissä avattiin 2.10.2009 nuorten toimintakeskus Happi, joka 3 500 neliömetrillään on Suomen suurin nuorisotila. Hapen toimintaa ja sisustusta suunniteltaessa saivat nuoretkin osallistua. Nimi valikoitui 400 ehdotuksen joukosta. Sitä perusteltiin muun muassa näin: Happi on jotain, mikä reagoi ympäristönsä kanssa ja on elämälle välttämätöntä. Hapen nelikerroksisiin tiloihin majoittuivat esimerkiksi Narrin näyttämö, Netari.fi, Kallion Pelitalo, nuorten mediakeskus Hattutehdas ja kädentaitoalue Värkkäämö. Hapen valtiopäivillä luotiin taloon perustuslaki, ja hallituksessa istuu kaksi nuorten edustajaa jokaisesta keskuksen toimijasta sekä työntekijöiden edustajat. (Helsingin Sanomat 18.12.2008, Ville Seuri; Helsingin Sanomat 2.10.2009, Pauliina Grönholm.)

» Nuorten toimintakeskus Hapessa ei aikuisten sääntöjä ole, sillä talon perustuslaki on nuorten ja työntekijöiden yhteistä käsialaa. Perustuslaissa on määritelty muun muassa miten päätöksiä Hapessa tehdään. On tärkeää, että nuoret ja työntekijät ovat suunnitelleet niin talon säännöt kuin

sisustuksenkin alusta lähtien yhdessä. Toivottavasti Hapesta ei siten tule aikuisten nuorille tekemää ”xtra coolia hengausmestaa”, joka saa nuoret tuntemaan vaivaantunutta myötähäpeää ”nuorekasta” paikkaa kohtaan.” (Helsingin Sanomat 2.10.2009, Leena Kuusisto.)

Lapinjärvellä nuoret muuttivat vanhasta Mummolasta tilavampiin, itse maalaamiinsa tiloihin syksyllä 2011. Kunnostustalkoisiin osallistui myös nuorten vanhempia ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton väkeä.

» Lapinjärvellä toimii 2 nuorisotilaa: Mummola ja Sikala. Nuorisotila Mummola, joka on auki keskiviikkoisin. sijaitsee Kirkonkylällä. Rakennus on Lapinjärven vanhin rakennus, ja rakennuksen toisessa päässä toimivat veteraanit, virikekerho yms. Tila on väliaikainen, ja ollut käytössä vuodesta 2006 alkaen. Nuoria käy vaihtelevasti 5–17 illassa. Tila on pieni, joten 5–13 on ihan riittävä määrä nuoria. Nuorisotila on enemmänkin juttutupa, jossa voidaan keskustella vaikeammistakin aiheista. Tunnelma on kodinomainen. Tällä hetkellä Mummolassa toimii päivisin aamu- ja iltapäiväkerho. Uudet tilat pitäisi saada käyttöön tämän vuoden aikana, ja Mummolasta siirrytään toisiin tiloihin. Nuorten toiminta siirtyy entisiin kunnanhallituksen tiloihin, joissa on enemmän tilaa ja mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen. Tilat pitäisi kuitenkin ensin muokata nuorisotilaksi. Tämä pitäisi tehdä yhdessä nuorten kanssa.

Toinen nuorisotila sijaitsee Sjökullassa, Sivarikeskuksen tiloissa. Tila on nuorisotoimen käytössä perjantai-iltaisin, muuten se toimii sivarien vapaa-ajan tilana. Tilan toiminta on 10-vuotiaista yläaste- ja lukioikäisiin asti. Perjantai-illat oli aluksi porrastettu eri-ikäisille, mutta eri-ikäiset nuoret tulevat hyvin toimeen ja tarkoista ”pienempien” ja ”isompien” ajoista on pikkuhiljaa luovuttu. Kävijöitä on illasta riippuen 25–50, ja nuoria tulee myös naapurikunnista. Vilinää ja vilskettä riittää. Toiminta on vapaata toimintaa, mutta silloin tällöin pidetään myös joitain ohjattuja hetkiä. Kävijämäärät ovat tuplaantuneet viimeisen kahden vuoden aikana.

Ajatellen kunnan asukaslukua, niin voi sanoa, että nuorisotiloilla käy paljon nuoria, verrattuna esim. isompien paikkakuntien nuorisotilojen kävijämääriin. Tarvetta ja kysyntää tilatoiminnalle siis on. Toiminnan kehittäminen on siis tuottanut tulosta ja sitä pitäisi vielä jatkaa. Uusien tilojen myötä uskon kävijämäärien vieläkin kasvavan. Siinä tapauksessa ajattelin lisätä myös nuorteniltojen määrää ja ehkä viedä toimintaa kerhomaisempaan suuntaa. Myös eri ikäryhmille pitäisi olla omat iltansa. Kaikkia suunnitelmia ei tosin voi toteuttaa, koska ei ole tarpeeksi työvoimaa tai tunteja päivässä.” (LAPINJÄRVI, Sonja Lindroos, nuoriso-ohjaaja, 20.4.2011.)

» Nyt on Mummolasta siirrytty uusiin tiloihin. Uuden tilan suunnittelu aloitettiin nuorten kanssa keväällä, jolloin käytiin ihmettelemässä tilaa ja alustavasti mittailemassa sohvan paikkaa jne. Syksyllä sitten aloitettiin kunnolla suunnittelu, uuden nuoriso-ohjaajan aloitettua työt elokuussa.

Nuoriso-ohjaajan hommia tekee tällä hetkellä Rantapään Pete, jonka johdolla tilasta saatiin kotoisa ja viihtyisä ajanviettopaikka.

Remontti aloitettiin maalien ja tapettien valinnalla, johon nuoret pääsivät vaikuttamaan. Sitten ei muuta kuin pensselit käteen ja hommiin. Nuoret olivat todella innoissaan, kun pääsivät itse maalitelojen varteen ja tekemään uutta tilaa. Kävijämärät remontti-illoissa vaihtelivat muutamasta nuoresta 20 nuoreen. Mukaan talkoisiin saatiin paikallisen MLL:n väkeä, sillä tila annettiin myös perhekahvilatoiminnan käyttöön. Mukana oli myös aktiivisia nuorten vanhempia, jotka olivat mukana touhuamassa ja maalaamassa, tai tuomassa remppaporukalle herkkuja kahvitaukoja varten.

Uudet tilat ovat kodinomaiset ja yllättävän hillityt, ajatellen, että nuoret ovat olleet tilaa suunnittelemassa. Nuorisotilassa on keittiö, TV-huone ja pelihuone. Ei siis nyttenkään mitenkään suuret tilat, mutta paljon selkeämmät ja käytännöllisemmät kuin Mummolassa.

Toiminta hakee vielä muotoaan ja sitä suunnitellaan, mutta kerhotyypistä toimintaa aiotaan järjestää. Sarjakuvakerho/-kurssi pitäisi alkaa ensi kuun alussa. Nuorisotilan avajaiset ovat vasta ensi viikon keskiviikkona, mutta muutamia tavallisia nuorten iltoja on jo pidetty.

Itse olen todella tyytyväinen uuteen tilaan ja sen sijaintiin. Tilaa pystyy nyt helposti hyödyntämään myös päivisin mm. yksilötapaamisissa, joiden määrä nyt etsivää työtä tehdessäni kasvaa. Uusi tila on kunnantalon vieressä, joten pääsen nopeasti toimistolta tilalle tarvittaessa. Olen tyytyväinen myös nuorten tekemään työhön ja siihen intoon, jolla sitä tehtiin. Uskon, että oma tekeminen sitouttaa nuoren siihen toimintaympäristöön ja se tuo mukanaan myös onnistumisen kokemuksia. Oman työn jälki on nähtävissä. Se varmasti lisää myös nuorten kunnioitusta tilaa kohtaan." (LAPINJÄRVI, Sonja Lindroos, nuoriso-ohjaaja/etsivä nuorisotyö, 14.10.2011.)

▶ Maalaustalkoot Auran nuorisokahvilassa. Turun Sanomat 18.3.2008.

Aina ei ole niin helppoa tietää mitä haluaisi. Monelle nuorelle riittää hengailupaikka, jossa voi tavata kavereita ja vain viettää aikaa. Harvemmin nuoret kaipaavat sen trendikkäämpiä sisustuksia. Usein pienet asiat riittävät.

» Mynämäen kunta remontoi parhaillaan keskustan nuorisotiloja. Myös nuorilla itsellään on mahdollisuus vaikuttaa uusittujen tilojensa sisustukseen. – Nuoret toivoisivat varmasti sellaista nuhruista kodikkuutta, vapaa-aikaohjaaja Mika Lönnblad arvelee ja osuu harvinaisen oikeaan. – Nykyiset tilat ovat liian avarat, ankeat ja aika laitosmaiset, määrittelee Niina Salonen, 15. Salonen kavereineen tahtoisi nuorisotilaan pieniä, kodikkaita oleskelunurkkauksia ja mattoja lattioille. Kovaa valoa tykittävien loisteputkivalaisimien tilalle olisi mukava saada tavallisia lamppuja. – Pelihuoneen ja oleskelutilan voisi erottaa toisistaan, jotta juttelu sujuisi rauhassa. Seinät voisi maalata värikkäiksi ja julisteetkin olisivat kivoja, Oona Tuomiranta listaa." (Turun Sanomat 27.10.2010, Rebekka Härkönen.)

» Kun nuorilta itseltään kysyy, mikä nuorisotaloilla voisi olla paremmin, ei selvää vastausta heti löydy. Sohva, pingis, tietokone ja hyvät ohjaajat tuntuvat monelle riittävän. Kokevatko nuoretkin kiireen ja suoritusten täyttämässä arjessaan oman ajan ja tilan niukkuutta? Olisiko nuorille tärkeää toiminnallisuuden sijaa myös toimettomuus – rento oleskelu ja hyvä yhteinen aika? Onko nuorisotila pohjimmiltaan nuorten olo- vai työhuone?" (Helsingin Sanomat 28.2.2007, Riikka Haikarainen.)

» Nuorisotiloilla käy tosi hyvin väkeä. Vähän vaihtelevasti kyllä, mutta musta nyt on ollu tosi vilkasta taas. Semmosta seittemääsataa meillä käy, siinä seittemänsadan molemmin puolin, niin käy viikossa meidän tiloilla. Se on musta tosi hyvä määrä. Se on enimmillänsä ollu siinä tuhannen kieppeillä. Mutta mun mielestä nyt siihen toimintaan ja siihen toiminnan laatuun on panostettu paljon, että nää on niinkun sillä lailla tärkeitä asiakkaita. Niin, mul on semmonen kuva. Ehkä se, että nyt panostetaan vähän eri asioihin mitä ennemmin. Mutta kyllä yllättävän paljon vaan edelleen kuluu jotain pingismailoja ja biljardiverkaa, ja ihan pelikortteja, ja kyllä meil on Kimblet ja Afrikan tähdet edelleen. Edelleen ne löytää toisensa, pelaajansa. Sitte tietysti se sellanen oleskelu ja näin, niin eihän ne oo miksikään muuttuneet. Nyt sitten ehkä osa pelailee konsolipelejä ja tekee siinä. Ja nekin vaihtelee sitte vielä, että joku Guitar Hero oli vuos sitte tosi kova buumi ja pidettiin siinä mestaruuskilpailuja ja isoja tapahtumia, ja nyt se on pikkusen taas hiipumassa. Että nyt tulee uusi aalto varmaan pikku hiljaa. Sing Starit sun muut, niin niitä laulellaan ja karaokee lauletaan. Mut se perusjuttu, niin ehkä välineet vähän muuttuu, mutta kyllä se säilyy, ja vetovoimaa on edelleen." (SEINÄJOKI, Pekka Hautamäki 6.7.2011.)

» Ei nuoret osaa toivoa semmosia. Ei. Määhän oon sanonu jo oikeestaan iät ja ajat, että ei meijän nuoret, ne on tyytyväisiä siihen mitä ne saa. No, vanha heittohan tietenkin on se, että jos olis se keskikaljahana siinä ovenpielessä ja pitsatarjoilu, niin se olis tietenkin se, mut tuota. Et, niin kun mä oon

sanonu aina sitä, että ne tyytyy siihen, kun niil on se biljardi ja pingis siellä, ja sitte vielä musa soi. Ne tyytyy siihen, mutta mun mielestä ei pitäisi tyytyä siihen. Mutta se, mikä meillä Oulussa on, josta mä oon sanonu kaupunginjohtajalle ja kaikille muillekin, että me tehdään liian hienoa. Että siellä on jokaisella päättäjällä, jokaisella arkkitehdillä ja kaikilla, jotka niistä on vastaamassa, niin niillä on aina semmonen, niitten täytyy saada oma monumentti sinne tavallaan, kun rakennetaan vaikka nuorisotilat. Se on niin kun viimiseen asti sliipattu, siel on kaikki värit mietitty viimeiseen asti ja kaikki materiaalit, kaikki pinnat. Jos me nyt katotaan tässä (Näyttelykeskus WeeGeen aula, Espoo) ympärillemme, niin eihän toi katto oo, toihan on teollisuushallin katto, samoten lattia on betonilattia, eihän täs oo kummosta. On betonipylväät, ei niitä oo millään peitetty eikä tehty sillä lailla. Meil ei ikinä Oulussa mitään näin raakaa tehä, siel tehdään aina kaikki niin kun viimiseen asti. Mä oon sanonu sitä, että annetaan nuorille sellasta tilaa, että siellä olis vesi, sähköt, tämmöset perusasiat olisivat kunnossa ja sen jälkeen ne sais ite. Mitä se haittaa, jos siel on graffitit pitkin seiniä, mitä se haittaa. Maalataan yli ja tehään uuet, kun kyllästytään. Tähän pitäisi mennä. En mää tiedä, että onko se nyt laajemminkin Suomessa, mutta varsinkin meillä Oulussa. Niin kun mä oon sanonu meidän tilapalveluitten ihmisillekin sen, että kun mä oon käyny vaikka Lahdessa tai Helsingissä katsomassa nuorisotiloja, niin mä oon sanonu, että meillä ollaan palatseissa. Se tasoero on sitä, että muualla ollaan kellareissa ja Oulussa ollaan palatseissa. Tää on yks ongelma mun mielestä. Siellä sitten voi tehdä vain niitä asioita, mitkä siel tarjotaan. Pelata biljardia tai käydä bändikämpässä soittamassa tai näin. Mut entäpä, jos ympäristö olis niin raaka, et siellä voi ite luoda ja ite tehdä ja ite muuttaa. Sitä, sen tyyppistä kokeilua.

Meillähän on, Hiukkavaaran kasarmialue on tyhjentyny. Siel on isot rakennukset ja tällä hetkellä on erilaisia bändejä, siel on vissiin 250 bändiä yhdessä rakennuksessa, tällä hetkellä. Ja sitte siellä on erilaisia taiteilijoita ja siel on skeittihalli, jonka ne on ite sinne pistäneet pystyyn, ja tämän tyyppisiä asioita. Me on sitä sitte yritetty sanoo jo moneen kertaan, että kun niillä nyt on niin, että kun viereisessä bändikämpässä joku soittaa jotain, niin sen vahvistimesta kuuluukin naapurikämpän laulajan ääni, ja ei oo yhtään toimivaa vessaa koko näissä rakennuksissa ja niin edelleen. Että pantas ne sähköt ja viemäröinnit ja vesijohdot kuntoon ja sen jälkeen sanotaan, että hoitakaa homma. Niien pitää hoitua kunnolla, mutta että sitä ei niin kun lähettäs puunaan ja kiillottaan. Mutta se ei vaan jotenkin lähde toteutumaan. Nyt vaan siinä on mielenkiintonen asia se, että se Hiukkavaara on sitte meijän seuraava tämmönen kaupunginosa, jota lähetään rakentamaan vahvasti. Tarkotus on, että ne jää sinne ne vanhat armeijan rakennukset. Siel on isoja tupia, joissa on varusmiehiä ollu, nehän on hirveen hyviä tiloja justiin esimerkiks bänditiloina. Ihan niitten ihan siihen viereen ei tuu semmosta asutusta, joka häiriintyis siitä, ja aika paksut seinäthän niissä on. Saa nähä, että ymmärretäänkö se arvo, että niitä rakennuksia voidaan käyttää ilman, että ne todella puunataan palatseiksi. Se on tämmönen mielenkiintonen asia." (OULU, Paula Kariniemi 25.10.2012.)

Uuden vuosituhannen Suomessa

Uuden vuosituhannen vaihdetta oli odotettu jännittynein mielin, mutta ei maailmanloppu tullutkaan, eivätkä edes tietojärjestelmät kaatuneet 2000-luvulle siirryttäessä. Sen sijaan muita isoja asioita tapahtui Suomessakin. Suomeen valittiin ensimmäinen naispuolinen presidentti ja parin vuoden päästä myös ensimmäinen naispääministeri. Suomen valuutasta tuli ”mummonmarkka” ja käyttöön otettiin euro.

Tiedotusvälineistä seurattiin terroristien metsästystä New Yorkin WTC:n järkyttävien iskujen jälkeen, ja mietittiin, voisiko terroristitoiminta ulottua pohjolaankin saakka. Surtiin Thaimaan tsunamissa menehtyneiden ja heidän läheistensä puolesta. Huolestuttiin lintuinfluenssasta, Iso-Britannian suu- ja sorkkatautitapauksista ja viimeksi sikainfluenssasta. Suuretkin yritykset päätyivät vähentämään henkilökuntaansa, ja monet joutuivat työttömiksi. Kouluampumistapaukset pelästyttivät ja järkyttivät.

Tupakkalain muutokset ilahduttivat monia ja koettelivat yhtä monien hermoja. Suuren kansallisen juhlan tuntua tuottivat hirviömäinen euroviisuvoitto ja jääkiekon maailmanmestaruus.

2000-luvun jepit ja Y-sukupolvi

Vuonna 2012 suomalaisnuoret määrittelivät oman hyvinvointinsa tarkoittavan sitä, että on ystäviä. Kaveruussuhteet vaikuttivat nuorten tyytyväisyyteen enemmän kuin työ ja koulutus.

Huoli nuorten syrjäytymisestä puhutti. Vuoden 2012 asia oli vahvasti esillä presidenttiehdokkaiden vaalikampanjoissa. Niinpä Sauli Niinistö asetti heti presidentiksi päästyään työryhmän etsimään keinoja syrjäytymisen torjumiseksi. Työryhmän esittelemä asiakirja *Ihan tavallisia asioita* herätti vilkasta keskustelua.

» Jo asiakirjan lähtökohta on yllättävä, sillä ehdotuksia toimista nuorten syrjäytymisen estämiseksi ei esitetä valtiolle ja kunnille. Sen sijaan sinänsä tutun tuntuiset neuvot ja ohjeet suunnataan nuorten vanhemmille ja ylipäätään kansalaisille. *Ihan tavallisia asioita* -asiakirjan ohjeita, kuten ”Käsi ei paijaamalla kulu”, ”Aikuinen, hoida omaa jaksamistasi”, ”Uupumus saa pinnan kiristymään”, ”Työnantaja, palkkaa nuori töihin, jos suinkin pystyt”, on kiitetty, mutta niitä on myös kritisoitu kevyiksi ja pilkattukin.” (Esko-Juhani Tennilä 13.10.2012, http://suomenkuvalehti.fi/blogit/eri-mielta/nuorten-syrjaytymisen-ratkaisemiseen-tarvitaan-valtion-ja-kuntien-paattavaisia-toimia, 22.11.2012.)

» Että teillä nyt on kuulkaas arki vähän hukassa ja te olette itse hukassa samasta syystä, kyllä se siitä, kun setä vähän neuvoo. Ottakaa toisianne kädestä kiinni ja luokaa luottavainen katse tulevaisuuteen! Niinistön suurella haloolla perustama syrjäytymistyöryhmä sai siis aikaan vihkon ja nettisivun, joissa neuvotaan, että pitäkää huolta lähimmäisistänne ja olkaa muutenkin ihmisiksi. – – – Naiivi ja naiivi. Silkkaa vittuiluahan tämä on.” (Emilia Kukkala, http://pantterin.blogspot.fi/2012/09/niiniston-kasitys-syrjaytymisesta-on.html, 22.11.2012.)

2000-luvulla

- Vuosikymmen käynnistyi milleniumin juhlinnalla, uusi vuosituhat alkoi.
- Vuosikymmenen alkaessa Suomen tasavallan presidenttinä oli vielä muutamia viikkoja Martti Ahtisaari. Tarja Halonen valittiin Suomen ensimmäiseksi naispresidentiksi helmikuussa 2000, ja toiselle kaudelle vuonna 2006. Vuoden 2012 presidentinvaalit voitti Sauli Niinistö.
- Vuonna 2000 suomalaisista 15–64-vuotiaista miehistä kuului työvoimaan 77 %, samanikäisistä naisista töissä kävi 72 %.
- Yhdysvalloissa Bill Clinton hoiti presidentin virkaa vuoteen 2001 saakka. Hänen jälkeensä presidenttinä oli kaksi kautta George W. Bush. USA:n ensimmäinen mustaihoinen presidentti, Barak Obama, vannoi virkavalansa 20.1.2009. Hän voitti myös seuraavat vaalit syksyllä 2012.
- Venäjällä Boris Jeltsinin jälkeen valittiin presidentiksi Vladimir Putin, joka oli virassa 2000–2008. Hänen jälkeensä presidentinvalan vannoi Dmitri Medvedev toukokuussa 2008, ja hänen jälkeensä jälleen Putin vuonna 2012.
- New Yorkin World Trade Centerin tornit tuhoutuivat terrori-iskussa 11.9.2001. Terroristijohtaja Osama bin Ladenin metsästys alkoi.
- Suomen markan tilalle otettiin käyttöön euro vuonna 2002.
- Vantaalla Myyrmannin ostoskeskuksen räjähdyksessä 11.10.2002 kuoli seitsemän henkeä, mukana pommin asettaja, ja noin 80 haavoittui.
- Keskustapuolueen puheenjohtajasta Anneli Jäätteenmäestä tuli Suomen ensimmäinen naispääministeri 14.4.2003. Nyt sekä tasavallan presidentti että pääministeri olivat naisia. Jäätteenmäen pääministerikausi jäi kuitenkin lyhyeksi, kun hän jo 24.6.2003 päätyi eroamaan virastaan ns. Irak-vuodon vuoksi. Uudeksi pääministeriksi nimitettiin Keskustan Matti Vanhanen.
- Ruotsin ulkoministeriä Anna Lindhiä puukotettiin Tukholman NK-tavaratalossa 10.9.2003, ja hän kuoli sairaalassa seuraavana aamuna.
- Etelä- ja Kaakkois-Aasian tsunameissa kuoli yli 200 000 ihmistä joulukuussa 2004. Thaimaan tsunamissa 26.12.2004 menehtyi 178 suomalaista.
- Venäläinen toimittaja ja toisinajattelija Anna Politkovskaja ammuttiin kotitalossaan Moskovassa 7.10.2006. Hänen oli tarkoitus seuraavalla viikolla julkaista artikkeli Tshetshenian kidutuksista.
- H5N1-lintuinfluenssan pelättiin aiheuttavan pandemian vuonna 2006. Vuosina 2003–2008 lintuinfluenssaan kuoli maailmalla 250 ihmistä.
- Ensimmäiset romanialaiset kerjäläiset ilmestyivät suomalaisten kaupunkien kaduille, kun Romania oli liittynyt Euroopan Unioniin 1.1.2007, ja liikkuminen EU:n sisällä helpottui.
- Tupakkalain muutos lopetti ravintoloissa ja kahviloissa savuttelun 1.6.2007. Tupakointi oli kuitenkin edelleen sallittua erillisissä tupakointitiloissa ja terasseilla.
- Iso-Britannian maatiloilla todettiin useita suu- ja sorkkatautitapauksia syksyllä 2007, mikä johti väliaikaisiin suojatoimiin sekä sorkkaeläinten, lihatuotteiden ja maidon vientikieltoon muihin EU-maihin.
- 7.11.2007 miesabiturientti ampui Tuusulan Jokelan koulukeskuksessa kuusi opiskelijaa, koulun terveydenhoitajan ja rehtorin ja haavoitti itseään kuolettavasti.

▶ Ruotsin kruununprinsessa Victoria ja kihlattunsa Daniel Westling vihittiin 19.6.2010. Virallisen hääsuklaan myyntituotoista osa käytettiin lasten ja nuorten hyväksi.

▼ Ilta-Sanomat 20.1.2011.

Suosituimmat nimet vuonna 2010

Miehet: Johannes, Juhani, Mikael, Onni ja Aleksi.

Naiset: Maria, Sofia, Emilia, Olivia, ja Aino.

(VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN NIMIPALVELU.)

- Itsenäinen Suomi täytti 90 vuotta 2007.
- 23.9.2008 miesopiskelija ampui kymmenen ihmistä ja lopuksi itsensä Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Koulutuskeskus Sedun Kauhajoen toimipisteessä.
- Sikainfluenssa H1N1 levisi Meksikosta maailmalle huhtikuussa 2009, ja Maailman terveysjärjestö WHO julisti sen pandemiaksi kesäkuussa. Rokotukset tautia vastaan aloitettiin Suomessa lokakuussa 2009. Vuonna 2011 todettiin yhteys sikainfluenssarokotteen ja lasten narkolepsiaan sairastumisten välillä.
- Vuoden 2009 lopussa Suomessa oli enää 29 liikennöivää myymäläautoa.
- Kreikka ajautui vakavaan talouskriisiin vuonna 2010.
- Presidentti Tarja Halonen myönsi pääministeri Matti Vanhaselle (kesk.) ja hänen hallitukselleen eron 18.6.2010.
- Presidentti Tarja Halonen nimitti keskustan tuoreen puheenjohtajan Mari Kiviniemen pääministeriksi 22.6.2010. Nyt Suomella oli toista kertaa nainen sekä presidenttinä että pääministerinä.
- 1.7.2010 Suomessa laski ravintolaruuan arvonlisävero samalle tasolle kuin kaupasta ostetun ruuan, eli 22 prosentista 13 prosenttiin. Ravintolat lupasivat alennuksen näkyvän hinnoittelussaan, mutta kansa epäili. Samalla mukaan ostetun ruuan hinta nousi 12 prosentista samaan 13 prosenttiin.
- Yhdysvaltalainen Newsweek-viikkolehti julisti Suomen maailman parhaaksi maaksi sadan maan kansalaisten elinolojen vertailussa elokuussa 2010.
- Amerikkalainen Time-lehti valitsi Suomen presidentin Tarja Halosen maailman kymmenen parhaan naisjohtajan joukkoon elokuussa 2010. Halonen pääsi listalla sijalle kahdeksan.
- Los Angeles Galaxyn pelaaja, englantilainen jalkapallotähti David Beckham, kävi Suomen Turussa leikkauttamassa loukkaantuneen akillesjänteensä kirurgi Sakari Oravalla maaliskuussa 2010.
- Suomen miesten salibandymaajoukkue voitti maailmanmestaruuden kotikisoissa joulukuussa 2010. ”Säbän” suosio oli Suomessa muutenkin nousussa. Vuonna 2011 maailmanmestaruus tuli Suomen alle 19-vuotiaiden poikien joukkueelle ja vuonna 2012 Suomen alle 19-vuotiaille tytöille.
- Arabikevääksi kutsuttiin kevättä 2011, jolloin useissa arabimaissa tapahtui suuria muutoksia. Levottomuudet alkoivat joulukuussa 2010 Tunisiasta, ja 14.1.2011 Tunisiassa syöstiin vallasta maan yksinvaltainen presidentti Zine el-Abidine Ben Ali. Vain kuukausi myöhemmin Egyptin presidentti Hosni Mubarak erosi virastaan pitkään jatkuneiden mielenosoitusten ja Mubarakin kannattajien ja vastustajien yhteenottojen jälkeen. Libyassa kansannousu alkoi helmikuussa ja johti taistelujen jälkeen Muammar Gaddafin kukistamiseen elokuussa. Samana keväänä levottomuudet ja väkivaltaisuudet alkoivat myös Jemenissä ja Syyriassa.
- Perussuomalaiset oli suurin vaalivoittaja eduskuntavaaleissa huhtikuussa 2011.
- Englannin prinssi William ja Kate Middleton vihittiin Lontoon Westminster Abbeyssa 29.4.2011 noin kahden miljardin televisiokatsojan seuratessa suoraa lähetystä.
- Yhdysvaltain joukot surmasivat Osama bin Ladenin 2.5.2011.
- Suomi voitti kultaa jääkiekon maailmanmestaruuskisoissa 15.5.2011. Suomen jääkiekkohistorian toinen maailmanmestaruus ratkesi finaaliottelussa Ruotsia vastaan lukemin 6–1. Den glider in i mål IGEN!
- Suomi maksoi Euroopan pysyvän kriisirahaston (EVM) osuutensa syksyllä 2012. Maksettava osuus oli 1,44 miljardia eli noin 1,8 prosenttia koko rahaston pääomasta.

IhQ 1D. Demi 11/2012. ▶

Brittiläinen antropologi Kate Fox lanseerasi yeppie-nimityksen tämän päivän nuorille. Yeppie-nimitys tuli sanoista Young Experimental Perfection Seeker, ja sen suomalainen muoto oli 1980-luvun juppia muistuttava jeppi. Jeppi oli siis Foxin mukaan nuori ja kokeileva täydellisyyden etsijä, joka haluaa vertailla ja valita, ”elämäshoppailla”, ennen kuin päättää miksi haluaa isona tulla.

» Hän haluaa löytää työn, jossa yhdistyvät kaikki hänelle tärkeät asiat sekä työnantajan, joka ymmärtää hänen yksilöllisiä tarpeitaan. Jos jepistä alkaa tuntua, että tämä työ ei ole ”just mua”, hän saattaa pakata laukkunsa ja lähteä kirjaimellisesti sinne, missä pippuri kasvaa. 1980-luvun juppeja motivoi raha ja status. Jepit taas etsivät jonkinlaista täyttymystä, vaikka eivät ole varmoja, mitä se oikein on. Jeppi muuttaa pois vanhempiensa luota vasta, kun hänellä on varaa juuri haluamaansa asuntoon. Jepillä ei ole kiire varsinkaan parisuhteeseen ja alttarille. Korkeat odotukset täyttävää puolisoa kun ei tahdo löytyä. Pohjimmiltaan jeppi haluaa kuitenkin samoja asioita kuin vanhemmatkin sukupolvet: talon, hyvän työn ja perheen. Hänelle kelpaa kuitenkin vain räätälöity versio. Jeppi onkin siis kuluttaja ei vain suhteessa tavaraan, vaan koko elämään.” (Sanna Keskitalo, Turun Sanomat 5.9.2010.)

» Yhdysvalloissa ja Euroopassa on kohistu Y-sukupolvesta, 1980–1995 syntyneistä, jotka ovat varttuneet puurolusikka toisessa ja pleikkarin ohjain toisessa kädessä. Heille maailma on kansainvälinen ja se on heille auki. Y-sukupolvea on kuvailtu yksilökeskeiseksi, viihdettä paljon käyttäväksi ja itseään avoimesti ilmaisevaksi. Kun Y-sukupolvi astui työelämään, kohistiin miten vanhat johtamistavat kaikuvat kuin kuuroille korville iPodien kuulokkeiden pauhatessa täysillä nuorten korvissa. Pomottelun ja ison tilipussin sijaan he kaipaavat huomiota, palautetta sekä tasa-arvoista, mutta ei tasapäistävää kohtelua.” (Sari Järvinen, Turun Sanomat Talous-liite 19.4.2011.)

Nuorten osallistuminen järjestötoimintaan väheni 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä selvästi. Noin 45 prosenttia nuorista kuului jäsenenä johonkin järjestöön tai oli mukana sen toiminnassa, vajaa puolet heistä viikoittain. Eniten nuoria osallistui urheiluseurojen toimintaan. Uuden vuosituhannen nuoret eivät enää ryhmittäytyneet yhden ainoan asian taakse vaan he ”shoppasivat” ajatuksia eri paikoista. Internet oli muuttanut tavan, jolla eri asioita ajavat liikkeet järjestivät toimintaansa. Kun aiemmin kokoonnuttiin keskustelemaan kasvotusten, nyt järjestäytyminen tapahtui verkossa.

Netin naamakirja ja muut somet

Nuorten elämästä ei enää juuri voinut puhua mainitsematta tietotekniikkaa ja internetiä. Tietokoneet, laajakaistat, sähköpostit, selaimet ja palvelimet olivat nuorille aivan peruskauraa, osa jokapäiväistä koulupäivää ja vapaa-aikaa. Useimpien kotona oli vähintään yksi tietokone. Pöytäkoneiden ja kannettavien lisäksi markkinoille tulivat pienet tablettitietokoneet. Tabletti oli helppo pitää mukana ja kosketusnäyttö kätevä käyttää. Applen iPad oli tavoitelluin malli, mutta kaikki valmistajat tekivät omat versionsa.

Niille aikuisille, jotka eivät työssään käyttäneet tietokonetta, järjestettiin kursseja mm. internetin käytössä, jotta he eivät olisi digisyrjäytyneet. Useimmat julkiset palvelut olivat netissä, ja se oli monissa asioissa tärkein tiedonhakukanava.

Tiedotusvälineissä ja keskusteluissa puhuttiin yhä useammin sosiaalisesta mediasta, tuttavallisemmin ”somesta”. Vuonna 2004 avatusta Facebookista eli ”naamakirjasta” tuli tärkeä sosiaalinen media, jonka kautta yhteydenpito ja omista tekemisistä tiedottaminen onnistui kätevästi kaikkien kavereiden kesken kerralla. Vuonna 2010 Facebookilla oli maailmanlaajuisesti yli 500 miljoonaa käyttäjää ja Suomessakin määrä oli jo yli 1,8 miljoonaa. Jos jonkun profiilia ei löytynyt Facebookista, häntä saatettiin pitää outona ja epäsosiaalisena tai vähintäänkin vanhanaikaisena. Facebookia ryhtyivät pian hyödyntämään myös yritykset. ”Tykkää ja osallistu kilpailuun!”

» Aikuiset mieltävät usein, että internet on erillään muusta maailmasta, mutta nuoret kokevat internetin muun maailman jatkeeksi. Verkko on nuorille yksi sosiaalinen ympäristö siinä missä koti, koulu ja harrastuksetkin.” (Laitinen & Seppälä 2009, 152.)

» Samanhenkisiä ihmisiä voi etsiä deittipalstoilta, keskustelufoorumeilta, blogeista, chateista, kuvagallerioista ja pelipaikoista. Itse olen huomannut että läheisimmät kaverisuhteet ovat syntyneet pelien kautta. Netissä voi luoda täysin tuntemattomien ihmisten kanssa joukkueita, joiden kanssa pelataan, ja keskustellaan. Useasti tällaiset samanhenkiset ihmiset järjestävät myös niin sanottuja miittejä,

10 KOTIMAA

Hyvän työpaikan saaminen ja maapallon tila huolestuttavat

Epävarma tulevaisuus ahdistaa nuoria

▶▼Turun Sanomat 20.3.2010.

Turun Sanomat, Helsinki
HETA ÄNGESLEVÄ

Suomalaisten nuorten mietteet maailman ja työelämän tulevaisuudesta ovat pääosin kielteisiä, käy ilmi tuoreesta tutkimuksesta. Kun tutkimukseen osallistuneita 15–30-vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia pyydettiin kuvailemaan omin sanoin ajatuksiaan maapallon ja työelämän tulevaisuudesta, esiintyivät vastauksissa useimmiten sanat pelko, epävarmuus, huolestuneisuus ja ahdistuneisuus.

Nuoret kuvaavat omin sanoin ajatuksiaan

Masiliman tulevaisuudesta	Työelämästä	Omasta arjesta
1. pelko	1. epävarmuus	1. tyytyväisyys
2. epävarmuus	2. pelko	2. rakkaus
3. toiveikkuus	3. tyytyväisyys	3. onnellisuus
4. viha	4. toiveikkuus	4. tyls yys
5. huolestuneisuus	5. ahdistus	5. kiireisyys
6. ahdistus	6. stressi	6. väsymys
7. huonous	7. jännitys	7. stressi
8. synkkyys	8. väsymys	8. ahdistus
9. välinpitämättömyys	9. viha	9. pelko
10. suru	10.odotus	10. ilo

Suomalaisnuoret ovat suvaitsevaisia

Täysin samaa mieltä | Samaa mieltä | Melko samaa mieltä | Ei samaa eikä eri mieltä | Melko eri mieltä | Eri mieltä | Täysin eri mieltä

• Suomi on suomalaisia v

9 % 10 % 17 %

Työttömyys pelottaa, oma perhe on unelma

Kuvagallerioissa käy jo selvästi yli puolet Suomen teini-ikäisistä

Nuorten internet-sivustoilla suorasukaista keskustelua ja paljastavia kuvia

Helsingin Sanomat 31.10.2006.

Kulmakunta 8.2.2012.

8 - N:o 06 08.02.2012

YSTÄVÄNPÄIVÄ 14.2.

”Tutustutaan Galleriassa, mennään Meseen jatkoille”

Mitä ovat nettikaverit? Miksi sellaisia saa? Miksi sellaisia hankitaan? Lähdin Turun Normaalikoulun sekottamään, mitä nuorioo oli ainakin mielessä. Kasiluokkalaiset **Henriikka Porraaoja**, **Emma Hukkila** ja **Susanna Kirppu** pääsivät

yhtään yhteistä kavereita, niin sitten ei, Susanna jatkaa.

Raja on siis helppo ylittää. Uusat hyväksyvätkin kavereiksi seen puolitutut, tai henkilöt jotka pyörivät samoissa kaveriporukoissa. Ei haittaa vaikkei olisi koskaan kunnolla juteltukaan. Näin muodostuu saman-

Demi 11/2012.

OMA PLANEETTA

LÖYDÄ LUOTTOSIVU

Voiko Twitterissä käyttäytyä samalla lailla kuin Facebookissa? Kuvittele sivustot kavereiksesi, niin opit ymmärtämään niitä.

Facebook

Kaikkien kaveri FB kokisa luokseen uudet ja vanhat tutut. Tämelle kerrot päivän pikkuasiat, kommentoit kuvia ja Facebook palastaa vastineeksi tuttavapiirisi juorut. FB tietää, mistä puhutaan, missä tapahtuu ja mikä on hassuin kissavideo. Keskustelu syvenee vain harvoin – paitsi tietysti chatissa.

Kokeile: Tutustu uusiin tyyppeihin FB-ryhmissä. Aseta keskustelu vaikka Nälkäpeli-fanien kanssa. Kysymällä, mikä on muiden suosikkikohtaus. Kun juttu lähtee käyntiin, voit pyytää jotakuta FB-kaveriksesi tai ehdottaa fanitapaamista.

Varo: FB on välillä melkoinen holtiaus. Ole tarkkana, ettet jaa salaisuuksiasi ystävän lisäksi hänen äitinsä kanssa. Luo esimerkiksi harrastusporukalle ja sukulaisille omat FB-listat. Tilapäivityksen asetuksista on helppo valita vastaanottajaksi tietty ryhmä. Jos mokaat, asetuksen voi korjata jälkikäteenkin.

Twitter

Aina menopäällä oleva Twitter ei kauan ehdi hoidella. Sano se 140 merkissä tai vaikene! Sirkseistä saa ja välttää heidän terkkumsa simullekin. Kun kommentoit, muistakin kuitenkin, että vastaat, twiittejäsi odotetaan.

Kokeile: Haaveiletko tulevaisuudesta tiedenä? Näpytä hakuun #science ja luo oma lista alan mielenkiintoisimmista twittaajista. Jatkossa löydät kaikkien listalaisten uudet twiitit samasta koosteesta. Julkisen listan voivat myös muut seurata ja kiinnostuneet.

Varo: Twitterissä voi seurata ja kommentoida julkisten ja muiden tuntemattomien tyyppien, mutta sä ei tee heistä oikeita tuttujasi. Ideasi ei kuulavasti muista twittaajanne, jos kohtaatte kadulla.

Pinterest

Pinterest on muistitaulu, johon voi "pin it" -toiminnolla linkittää kollaaseiksi kuvia muilta sivuilta. Pinnikseen kansainväliset kamut herkuttelevat yhdessä silmäkarkilla: hienoimmat tatuoinnit, söpöimmät leivokset, vaikuttavin taide... Muuta pinnipäiden bileissä ei tehdäkään. Kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, ja moni menee Pinterestin seurassa hiljaiseksi.

Kokeile: Löysitkö pinnilaisen, jolle haluaisit sanoa muutakin kuin "so cute"? Onko hän linkittänyt Pinniin FB:n tai Twitterinsä? Nakkaa yksityisviestillä!

Varo: Yksi pinnaus per sivusto on kunnianosoitus, kolme putkeen lähentelee plagiaatiota. Pinnitä sis kohtuudella – poikkeuksen tekevät tietysti: **Paul Wesleyn** kuvat.

Blogit

Blogi on syvällinen tosi ystävä. Vuodata hänelle salaisuutesi anonyymisti tai hypetä intohimoasi, josta muut kaverisi eivät jaksa enää kuulla. Blogistanlasta voit löytää uusia ystäviä, jotka jakavat kiinnostuksesi.

Kokeile: Blogia ei tarvitse kirjoittaa yksin. Mut, ennen kuin perustat oman blogin, päivitysta hti pyyry ylä ja ruokitte loistenne ideoita. Myös lukijakunta kasvaa, kun kaikki innostavat omat kaverinsa ja nettikontaktinsa lukijoiksi.

Varo: Blogimaailmassa saattaa luoda itsestään virheettömän ihanan kuvan, joka ei aina pidä paikkaansa. Kun haluat oikeasti tavoitta toisen bloggaajaan, tie käy blogitapaamisen kautta.

Kirje vuodelta 1960

Miltäköhän 2000-luvun nuoren elämä näytti 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa teini-ikäänsä elävän nuoren kuvitelmissa? Vuoden 1960 lopulla kolme 15-vuotiasta helsinkiläistyttöä kirjoittivat Kotilieden toimittajan pyynnöstä kirjeet viidenkymmenen vuoden kuluttua, 2010, eläville ikätovereilleen. Näin kirjoitti Leena Rahola:

”Onko nyt todella jo vuosi 2010? En jaksa ymmärtää sitä. Minäkin olen jo 65-vuotias. Voit varmaan käydä tervehtimässä minua jossakin Helsingin uudessa esikaupungissa, joka sijaitsee noin 30 km keskustasta länteen. Asun luonnollisesti jo vanhainkodissa, sillä minun seitsemän lastani ovat jo unohtaneet minut.

Kuvittelen, että istut mukavasti suuressa, pehmeässä nojatuolissa, joka on noin 1500-luvun tyylinen. Katselit äsken koulutunteja seinällä riippuvasta televisiostasi, joka melkein häviää suureen huoneeseesi. Asut 125-kerroksisen talon keskivaiheilla. Keittiönne on tietenkin hypermoderni. Siellä on astianpesukone, jota ei tarvitse millään tavoin hoitaa. On automaattinen hella, jolla mitkään ruoat eivät pala pohjaan. Monia muitakin sähkövälineitä, joita en voi edes kuvitella, näkyy keittiössänne.

Olet varmaan jo käynyt kuussa. Rakettiliikenne sinne on tietenkin aivan säännöllinen. Joka päivä päästään yhä pitemmälle avaruuteen. Marsissakin on jo uudisasukkaita.

Pukusi ovat varmaankin vanhojen kreikkalaisten ja roomalaisten kaapujen kaltaisia. Sinua ehkä huvittaa kuulla, että minä olen nyt pukeutunut kapeaan, lyhyeen hameeseen ja valkeaan puseroon. Olet tietenkin historiasta kuullut, millaisia vaatteet 1960-luvulla olivat.

Mahtaisitkohan pitää minun nuoruuteni aikaisesta koulunkäynnistä? Me kuljemme joka aamu kouluun ja taas iltapäivällä kotiin. Sinä istut vain tuolissasi katsellen televisiota, jossa opettajat puhuvat useita tunteja päivässä. Lähetät kotitehtäväsi kirjeitse opettajallesi, joka korjaa ja lähettää ne takaisin. Ainoastaan kokeita varten luokat kokoontuvat yhteen.

Oletkohan kuitenkaan onnellinen? Minä en uskoisi jaksavani elää sellaisessa laiskuudessa. Tai ehkä et olekaan laiska. Ehkä Sinä henkisesti olet minua hyvin paljon korkeammalla, vaikka ruumiillisesti et saakaan yhtä paljon harjoitusta kuin minä. Toivokaamme kuitenkin, etteivät ihmiset vuonna 2010 ole vallan liikuntakyvyttömiä.

Minusta alkaa tuntua, että maailma Sinun aikanasi on juuri päinvastainen kuin olen tässä kuvitellut. Ehkä ihmiskunta on jo sortunut kolmanteen tai neljänteen maailmansotaan. Toivottavasti sinä olet sentään olemassa ja luet kirjeen. Voit tulla sitten minun kanssani nauramaan näitä minun hassuja kuvitelmiani.”

(Kotiliesi N:o 1, tammikuun 7. 1961.)

eli sovitaan aika ja paikka ja tavataan porukalla. Pitkänkin matkan päässä asustelevat tutut ovat vain hiiren klikkauksen päässä. Facebookin avulla pysymme ajan tasalla ystäviemme menoista ja tuloista. Tiedämme mikä heitä kulloinkin harmittaa ja mikä ei. Luoko Internet meitä siis läheisemmiksi, vai kaikkoammeko koko ajan kauemmaksi toisistamme? Tätä voi jokainen miettiä itse." (Essi Suomi, Kulmakunta 8.2.2012.)

Twitter kasvoi Facebookin rinnalle nopeaksi ja kevyeksi yhteydenpitokanavaksi. Se oli mikrobloggauspalvelu, jossa pitkien sepustusten sijaan yksittäisen viestin merkkimäärä oli rajattu 140 merkkiin.

Esimerkiksi television ajankohtaisiin keskusteluohjelmiin oli usein mahdollista osallistua lähettämällä Twitterin kautta mielipiteitään. Julkkiksetkin alkoivat twiitata kuulumisiaan.

YouTube -sivustolle päätyi videoita laidasta laitaan. Ihmisten kotonaan kuvaamista pätkistä saattoi tulla jopa maailmanlaajuisesti tunnettuja ja miljoonien katsomia. Samasta paikasta oli helppo etsiä musiikkivideoita ja vaikkapa pätkiä lapsuusaikojen televisiosarjoista.

IRC-Galleria ja "nykynuorten nukkekoti" Habbo Hotel olivat erityisesti lasten ja nuorten suosimia verkkoympäristöjä. Näihin alkoi liittyä myös ikäviä asioita, kun aikuisia jäi kiinni alaikäisten ahdistelusta verkossa. Oli myös nuorten keskinäistä nettikiusaamista. Internetin vaaroista ryhdyttiin tiedottamaan entistä enemmän. Nettikiusaamisesta kirjoitettiin mm. Demi-lehdessä:

» Nettikiusaamisen ei ajatella rikkovan lakia, vaikka se on usein kasvokkain tapahtuvaa kiusaamista vahingollisempaa. Verkossa leviäviä pilakuvia ja ilkeitä viestejä on vaikea poistaa itse ja ne lietsovat tuntemattomiakin ihmisiä mukaan kiusaamiseen. Ruudun takaa voi sanoa asioita, joita ei möläyttäisi päin naamaa, ja ilkeydet voivat näkyä sadoille tai tuhansille ihmisille." (Ida Valpas, Demi 9/2012.)

▼Keravan nuorisotalo Häkin pihaa reunustaa Keski-Uudenmaan alueen ensimmäinen luvallinen graffitiseinä. Kaksi ja puoli metriä korkean ja 27 metriä pitkän seinän "avajaisia" vietettiin 8.5.2010. Kaikki graffitit kuvataan ennen kuin niiden päälle maalataan uusia. Niinpä marraskuussa 2010 Keravalla avattiin Suomen suurin graffitiaiheinen valokuvanäyttely, joka esitteli 250 seinälle maalattua teosta. Kuva: Häkki.

Uudenlaiset graffitit

2000-luvun graffitimaalareille järjestettiin luvallisia graffitiseiniä, ja graffititaiteilijoiden teoksia esiteltiin taidemuseoissa. Vuonna 2011 jopa Pirkanmaan visuaalisen taiteen läänintaiteilijaksi valittiin graffitimaalari Tero Karvinen. Uutta olivat ns. pesugraffitit, jotka syntyivät likaisiin betoniseiniin kontaktimuoviin leikatun sapluunan, sienen ja pesuaineen avulla. Kun seinää pestiin sapluunan läpi, likaiseen seinäpintaan muodostui sapluunan muotoinen puhdas kuvio. Näihin graffiteihin virkamiehetkin suhtautuivat suopeasti. Toinen uusi "luvallisempi" kannanoton ilmaisun muoto olivat neulegraffitit, joita olivat innostuneet tekemään käsitöitä harrastavat aikuisetkin. Neulegraffitit olivat neulottuja koristeita, jotka kiinnitettiin julkiselle paikalle, vaikkapa kaiteeseen.

Lukuja

- **Vuonna 2007 suomalaisista 15–19-vuotiaista nuorista koulutuksessa oli 88 prosenttia. Yli kaksikymppisistä nuorista opiskelemassa oli 43 prosenttia.**
- **Vuonna 2008 työssä kävi 55 prosenttia 15–29-vuotiaista, työttömänä oli 7,5 prosenttia ja työvoiman ulkopuolella (pääasiassa opiskelijoita) oli 37 prosenttia.**
- **Vuoden 2009 lopussa Suomen väkiluku oli 5,35 miljoonaa. Nuoria 15–29-vuotiaita oli 18,7 prosenttia väkiluvusta eli 1 003 745.**

» Maailman suosituin virtuaaliyhteisö ja sosiaalinen peliympäristö Habbo Hotel täyttää tänä vuonna (2010) kymmenen vuotta. Virtuaaliyhteisö sai alkunsa kaveriporukan puuhastelusta. Sulake-yhtiö avasi ensimmäisen virtuaalihotelliin nettiin vuonna 2000. Seuraavana vuonna lanseerattiin Habbo Hotel Iso-Britanniassa. Nyt Habbossa vierailee kuukausittain 15 miljoonaa kävijää yli 150 maasta. Rekisteröityjä hahmoja on yli 172 miljoonaa ja kieliversioita 11. Suuret kielet ovat jättäneet alkuperäisen suomenkielisen version kauas taakseen rekisteröintimäärissä. Englanninkielisen sivuston jälkeen suosituimmat ovat espanjan- ja portugalinkielinen." (Paula Taipale, Turun Sanomat 19.6.2010.)

Sisustusta, muotia, askartelua, käsitöitä, ruoka- ja leivontaohjeita, remontointia, lastenhoitoa, kirjoja, elokuvia, musiikkia, yleistä vuodatusta… Blogeja ilmestyi verkkoon aiheesta kuin aiheesta. Jopa lemmikkieläimillä tuntui olevan päivittäistä kommentoitavaa. Osa bloggaajista teki siitä itselleen ansaitsemiskeinonkin myymällä bloginsa yhteyteen mainostilaa. Kommentointimahdollisuuksia ja keskustelupalstoja alkoi olla joka sivuilla. Niistä oli helppo etsiä mielipiteitä ja tietoa lähes mistä hyvänsä, vaikka ei itse keskusteluihin olisi osallistunutkaan.

Vanhat suomalaiset etunimet olivat 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla selvästi suosituimpia. Vuoden 2010 syyskuun 26. päivän Turun Sanomissa kasteilmoituksissa olivat seuraavat nimet: Rita Elisabeth, Neela Sofia, Maiju Lumia, Elli Anni Maria, Meri Kaisla-Kerttu Annina, Helmi Ella Matilda, Veikko Oskari, Matias Aate Armas, Aapo Veijo, Eeli Gunnar, Rasmus Erik, Jesse Aaron Voldemar, Elias Risto Johannes, Jesperi Mikael ja Oliver Kristian.

Muoti ja pukeutuminen

Mallia maailmalta

Suomalaisistakin lehtipisteistä löytyivät maailman tunnetuimmat muotilehdet, joista ottaa mallia. Nettiin putkahteli jatkuvasti uusia nuorten suosimia verkkokauppoja, ja niistä oli helppo tilata vaatteita, asusteita ja kenkiä. Toki myös vanhat tutut Anttila ja Ellos olivat yhä voimissaan. Monet pukeutumisen trendeistä kiinnostuneet nuoret pitivät verkossa omaa muotiblogia, jossa esittelivät uusia vaatehankintojaan ja päivittäisiä asuvalintojaan.

» Tämän päivän seiskaluokkalaiset ovat kuin suoraan elleistä, trendeistä, vogueista tai marieclaireista.– – – Samanlaista hakua ja tyyleillä leikkimistä se silti heilläkin on. Vaatteet valitaan sen mukaan mitä kaverilla, muotilehden mallilla, idolilla tai tosi-tv-ohjelman hauskimmalla tyypillä on päällä. Sen ihan ikioman tyylin löytää sitten vähän myöhemmin." (http://blogit.ts.fi/tyylissimo/2008/07/31/martensit-pilotit-tyobyysat-ja-kiltit-tytot, 31.3.2011.)

Edullisia pintamuotiin keskittyviä vaateliikkeitä lähes joka kaupungissa olivat edelleen mm. H&M, Gina Tricot, Seppälä, KappAhl, Lindex ja Vero Moda. Uusimpia tulokkaita olivat Zara ja Cubus. Jalkineliikkeistä suosittuja olivat mm. Dinsko, Mekka, Click Shoes, Bianco Footwear ja Skopunkten. Asusteita ja koruja myivät mm. Glitter ja Accessorize. Myös kalliimmat merkkivaatteet kiinnostivat ja niitä hankittiin mahdollisuuksien mukaan.

» Sopivan rento, mutta kuitenkin laitettu tyyli on nätein, ja liian puunattu näyttää lähinnä yliampuvalta ja nololta. Isot huivit, tyylikkäät saappaat ja jättineuleet on ihania. Feikkituotteita ei tueta vaan aitoa tavaraa hamutaan. Guess on esim. aika kova naisten vaate- ja laukkumerkki. Juhlavassa silmämeikissä glitterihileet on upeita." (Helmiina Virsunen 17 v, Kuopio, 2010.)

Poikien suosimia nuoriso- ja katumuotiin erikoistuneita "katu-uskottavia" vaatemerkkejä olivat mm. DC, Billabong, Bronx Clothing, Karl Kani, LRG ja Fox. Etnies-, Es- ja DC-merkkiset skeittikengät olivat in.

Pienten koululaisten vaatetuksessa kerrospukeutuminen oli käytännöllistä. Syksyllä 2010 Turun Sanomien Teema-erikoisliitteessä muistutettiin, että koululaiset kannattaa ottaa mukaan vaateostoksille, jotta uudet vaatteet ovat tyyliltään ja tuntumaltaan mieluisia.

Lukiolaiset Sanni Mäntyniemi, Helmiina Virsunen, Olli Tikkanen ja Anna Voutilainen Kuopiosta. Kuvaaja: Mikko Mäntyniemi 2010.

» Tällä hetkellä tyttöjen syysvaatteissa väreinä jatkavat edelleen lila sekä kestosuosikkeina punainen ja vaaleanpunainen, pojilla taas harmaan, vihreän ja ruskean eri sävyt. Syksyn hittejä niin tytöillä kuin pojilla ovat muhkeat neuleet yhdistettynä farkkujen, puuvilla- tai samettihousujen kanssa. Neuleiden materiaaleista kannattaa suosia hengittäviä luonnonmateriaaleja kuten puuvillaa ja villaa. Samoin pipot, myssyt ja lapaset ovat muhkeaa neulosta." (Marianne Mäkitalo, Turun Sanomat Teema 21.9.2010.)

Farkuissa valikoima kasvoi huomattavasti. Uuden vuosituhannen alkuvuosina naisten farkut olivat enimmäkseen matalavyötäröisiä lantiomalleja, mutta vuonna 2010 tarjolla oli lähes kaikkea pilleistä leveälahkeisiin ja matalista vyötäröistä erittäin korkeisiin. Ainakin JC-liikkeissä oli myös trash-palvelu, jossa uudet farkut kulutettiin juuri asiakkaan toiveiden mukaisiksi raastin-raudalla hiertäen ja saksilla leikellen.

» Korkeavyötäröiset farkut sopivat naiselliseen tyyliin ja marilynmäisinä myös osaksi vintagetyylin harrastajan pukukaappia. Pillifarkkujen rinnalla kulkee toinen selvä suuntaus – niin sanotut poikaystävän farkut ovat yhä pinnalla. Monet naiset ovat jopa ostaneet itselleen miesten farkut, koska sopivaa boyfriend-mallia ei löytynyt naisten puolelta. Myös perinteinen klassinen boot cut -malli ja alaspäin levenevä flare-malli porskuttavat vuodesta toiseen, sillä niille löytyy aina oma kannattajakuntansa. Varsinkin nuoret miehet haluavat nyt pillityyliset farkut, jotka ovat löysemmät ylhäältä, mutta kapenevat rajusti alaspäin. Miehet kyselevät jonkin verran myös niin sanottua

Pienten koululaisten pukeutumisessa kerroksellisuus ja nopea päällepuettavuus ovat tärkeitä. Kuoritakki suojaa tuulelta ja vedeltä, mutta on kuitenkin hengittävä. Kylmemmillä ilmoilla takin alle käy fleece. Kuivalla kelillä välituntileikit sujuvat samettihousuilla tai farkuilla, kosteilla keleillä näiden päälle voi pukea kuorihousut, kuten kuvan mustat housut.

▲ Turun Sanomat Teema 21.9.2010.

▲ Anna 11.8.2010.

▲ Helmiina ja Anna. Kuvaaja: Mikko Mäntyniemi 2010.

vahtimestari-mallia, joka on väljä olematta kuitenkaan hopparimainen lökäpöksy." (Riitta Saarni, Turun Sanomat Teema 21.9.2010.)

Reiluja tuotteita, kierrätysmateriaaleja ja suomalaista suunnittelua

Vaatteiden ekologisuus alkoi kiinnostaa ja tuli monille entistä tärkeämmäksi. Kiinnitettiin huomiota materiaaleihin ja oltiin kiinnostuneita siitä, millaisissa oloissa tuotteet oli valmistettu. Tarjolla oli mm. reilun kaupan puuvillaa ja hamppuvaatteita. Erityisesti nuoret suunnittelijat käyttivät mallistoihinsa myös kierrätysmateriaaleja.

» Luomupuuvillaa, luomuvillaa, bambua, hamppua, kierrätyslankaa. Yhdelle ekologisuus on materiaali, toiselle tuotantoprosessi. Sertifikaatit mittaavat usein tuotannon ekologisuutta." (Leena Laakso, Turun Sanomat Teema 9.10.2012.)

Nuoret suomalaiset vaatesuunnittelijat huomattiin myös muualla. Paola Suhosen Ivana Helsinki oli ensimmäinen pohjoismainen vaatemerkki, jolla oli oma show Pariisin muotiviikkojen päänäytöskalenterissa, ja New Yorkin muotiviikoilla Ivana Helsinki oli syksyllä 2012 jo viidettä kertaa. Minna Parikan upeat kengät ja Tiia Vanhatapion "Dark Couture" tunnettiin myös muotimaailmassa. Uusia nuoria suunnittelijakykyjä etsittiin mm. television Muodin huipulle -kilpailussa. Ensimmäisen kilpailun vuonna 2009 voitti Katri Niskanen.

Marimekko täytti 50 vuotta 2001. Vuonna 2011 60-vuotias Marimekko ryhtyi yhteistyöhön Conversen kanssa, ja tennareissa alkoi näkyä tuttuja marikuoseja.

Useat nuoret suunnittelijat tekivät uniikkeja koruja yhdistelemällä halpoja kierrätettyjä ja käytettyjä materiaaleja, mm. legoja, lelujen ja pelien osia, irti ratkottuja vetoketjuja ja pitsejä, juomatölkkien avausrenkaita ja muuta pikkutilpehööriä. Barbie-nuken kenkiä voitiin käyttää vaikkapa korvakoruina ja muovisotilasta osana kantaaottavaa kaulakorua.

» Kauhulla odottelen vaan, miltä tällä hetkellä käyttämäni vaatteet näyttävät valokuvissa 20 vuoden päästä. *virn* Uskoisin, että parinkymmenen vuoden päästä 2000-luvun alun muodista tullaan kauhulla muistelemaan ainakin:

- Louis Vuitton- ja Longchamp-must-have-villitys joko feikkinä tai aitona
- naisilla/tytöillä tiukat lantiofarkut kropasta riippumatta

MUOTI VAIHTUI NOPEASTI, MUTTA AINAKIN NÄITÄ NÄHTIIN TYTÖILLÄ:

Pillifarkut • Lantiomalliset farkut • Korkeavyötäröiset farkut • Leggingsit • Caprihousut • Haaremihousut • Minishortsit • Collegehousut • Kangas-, trikoo- ja neuletunikat • Liehuvat ja vinot helmat puseroissa ja tunikoissa • Hihattomat topit • Kerrospukeutuminen • Mekot • Liivihameet • Minihameet • Huivit, erityisesti isot tuubihuivit • Pipot ja myssyt • Niukkalinjaiset jakut ja farkkutakit • Raidat ja printit • Romanttiset kukat ja ruutukuviot, preppy-tyyli • Värikkäät ja kuviolliset sukkahousut • Polvisukat • Pitkät saappaat • Nilkkurit • UGG-saappaat • Crocsit • Tennarit • Maiharit • Värikkäät kumisaappaat • Todella korkeat korot • Kiila- ja korokepohjat • Matalat ohutpohjaiset kesäsandaalit • Iso ja pienet värikkäät laukut • Isot korvakorut ja riipukset • Itse tehdyt kaulakorut, helmet

- UGG-saappaat
- ””työistuvat”” (lue: nipinnapin kiinni mahtuvat) bleiserit
- stringit
- skeittikengät nuorilla tilanteessa kuin tilanteessa
- cowboy-saappaat
- Adidaksen Superstar-kengät

(Nimimerkki Gezikat 30.9.2005, http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1409159/80-luvun-muoti, 5.9.2012.)

» Mutta mitä pitäisi ajatella leggingseistä? Vielä 1990-luvulla naiset käyttivät leggingsien kanssa tunikoita ja hamosia, pitkiä yläosia, jotka peittivät takapuolen. 2000-luvun naisen tapa käyttää leggingsejä on vallankumouksellinen. Naiset eivät enää käytä hametta. Eivätkä housuja. He voivat kulkea ihmisten ilmoilla pukeutuneena pelkkiin terättömiin sukkahousuihin ja pieneen, navan paljastavaan paitaan. Ennen vain pikkutytöt saattoivat pukeutua pelkkiin sukkahousuihin ja paitaan. Tällainen asu pikkutytöillä oli tosin vain kotona tai päiväkodissa, kun toppahaalari oli riisuttu – – – Nyt aikuiset naiset näyttäytyvät katukuvassa kuin pikkutytöt ennen kotioloissa. Mitä siitä pitäisi ajatella?– – – Keskustelu siitä, saavatko naiset käyttää housuja vai vain hametta, on joka tapauksessa jäänyt Suomessa kauas historiaan. Vielä viime vuosisadan lopulla saatettiin joillakin työpaikoilla vaatia naisia pukeutumaan hameisiin. 2000-luvulla työpaikoilla esiintyy edelleen kamalia rajoituksia naisten pukeutumiselle. Monissa paikoissa vaaditaan naisia käyttämään edes jompaakumpaa. Joko housuja tai hametta.” (Anna-Stina Nykänen, Helsingin Sanomat 29.5.2011.)

» Olen pannut merkille, että kummallinen collegehousumuoti on vallannut etenkin monet yläkoulut. Koululaisten collegehousumuodissa hajontaa on siinä, puetaanko lökäpöksyjen resorilahkeet tennissukkien sisään vai ei ja kuinka paljon housujen annetaan lököttää takamuksesta. Myös housujen kuluneisuusasteessa on eri koulujen välillä vaihtelua sekä siinä, käytetäänkö collegehousuja Vans-tyyppisten kumitossujen, valkokärkisten Converse-henkisten canvastossujen vai valkoisten lenkkareiden kanssa. Collegehousujengin ovat havainneet myös monet nuortenvaatteita myyvät liiketketjut – normaalisti urheilu- tai yövaateosastolle sijoitettavat lökärit on monessa kaupassa sijoitettu nuortenvaateosastojen näkyvimmille rekeille.” (http://blogit.ts.fi/tyylissimo/2008/05/23/pussilahkeet-liilatukat-ja-tyylilyylit, 31.3.2011.)

Silmälasit

Vuoden 2010 syksyllä silmälasit retroilivat. Naisten kehyksissä erityisesti punaisen eri sävyt ja uutuutena sininen olivat suosittuja. Miesten silmälasikehyksissä musta ja ruskean sävyt sekä kilpikonnankuorikuvio olivat suosituimpia. Muodikkaimmat miehet hankkivat 1940- ja 1950-lukujen henkisiä pieniä ja pyöreähköjä ”älykkökehyksiä” tai 1970- ja 1980-lukujen suuria muotoja.

Keväällä 2012 lentäjänlasit olivat kuuminta aurinkolasimuotia. Silmälasinkehyksissä oma tyyli ja yksilöllisyys olivat tärkeitä, ja tarjolla oli sekä klassisia malleja että rohkeampia vaihtoehtoja kirkkaine väriyhdistelmineen. Pyöreät lasit olivat täällä taas.

Vaatteiden tuunaaminen, käsityöt ja askartelu

Käsitöiden tekeminen ei enää ollutkaan mummojen touhua, vaan käsityöbuumi levittäytyi kaikkiin ikäryhmiin ja kansalaisopistojen kurssit täyttyivät. Perinteiset käsityötavat virkkaus, neulonta ja huovutus alkoivat kiinnostaa aivan eri tavalla kuin vuosikymmeniin. Oli hienoa tehdä itse vaatteita, asusteita ja sisustustavaroita, tai vähintään tuunata niitä omaan tyyliin sopiviksi. Jopa nuoret miehet virkkasivat pipoja.

▶Pojat Keravan nuorisotalo Häkin diskossa keväällä 2010. Kuva: Häkki.

POJILLA KATUUSKOTTAVUUS OLI AVAINSANA:

Hupparit ja hupparitakit • T-paidat printteineen • Bändipaidat • Ruutupaidat taas tulossa • Farkut • Roikkuvat housut • Collegehousut • Kirkasväriset, esim. punaiset, farkut ja puuvillahousut • Neulotut ja virkatut pipot Huivit päässä ja kaulassa • Olkalaukut Lippalakit • Tennarit • Skeittikengät Varvastossut • Crocsit

Crocsit

2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä Crocsit valtasivat maailman ja ehtivät Suomeenkin. Värikkäitä ”muovikenkiä” mollattiin rumiksi, mutta silti ne löysivät tiensä yhä useampien suomalaisten jalkoihin. Perusmalleja koristeltiin jibbitz-koruilla. Sittemmin jalkinemalleja on tullut pilvin pimein lisää. Halpoja jäljitelmiä kaupitellaan toreilla ja marketeissa.

Tiesitkö tämän?

Crocs Inc. perustettiin Yhdysvalloissa Coloradossa vuonna 2002 valmistamaan alun perin veneilykäyttöön suunniteltuja kenkiä. Tytäryhtiö Crocs Finland Oy perustettiin Suomeen vuonna 2006, ja seuraavana vuonna se laajeni Crocs Nordic Oy:ksi.

SIVUN LEHTILEIKKEET:

- City Turku 16/2010, 20.8.–2.9.2010.
- Demi 9/2012.
- Demi 11/2012.
- IS 3.7.2010.
- Stockmann, Kanta-asiakkaan edut 11/2012 marraskuu.

▲Me Naiset 6.9.2012.

▲Demi 11/2012.

▲Miss Mix 10/2012.

Kosmetiikkaa ja laihdutustuotteita

Auringon haitallisuudesta iholle ja melanooman riskistä puhuttiin paljon. Myynnissä olevissa aurinkovoiteissa oli nyt tarjolla paljon isompia suojakertoimia kuin vielä parikymmentä vuotta aiemmin. Itseruskettavia voiteita markkinoitiin turvalliseksi vaihtoehdoksi luomurusketukselle.

Allergiatestattuja ja herkälle iholle suunniteltuja tuotteita oli enemmän kuin koskaan ennen. Luonnonkosmetiikka kiinnosti.

Meikin tarkoitus oli korostaa kunkin parhaita puolia. Trendikkäimmät meikkilookit vaihtuivat nopeasti, kun kosmetiikkasarjojen uutuudet ilmestyivät kausittain. Kiinteyttäviä ja heleyttäviä ihmetippoja käytettiin ennen meikin tekoa. Valokynällä häivytettiin juonteita. Meikkivoiteita oli nestemäisinä, voiteina, puikkoina ja telallakin levitettävinä.

Kauneushoitoloiden ja kylpylöiden käyttö lisääntyi. Itsensä hemmottelu oli sallittua. Rakennekynnet yleistyivät, samoin ripsipidennykset. Kosmetiikkavalmistajat kilpailivat siitä, kenen mascara kasvatti ripsien pituutta suurimmalla prosentilla.

Laihduttamiseen tarkoitettuja tuotteita oli vaikka minkälaisia, tabletteja, voiteita, pirtelöitä, patukoita ja keittoja. Kilojen pudottamiseen sai kannustusta erilaisten laihdutussivustojen kautta. Myös televisiosta seurattiin erilaisia laihdutusohjelmia, kuten Olet mitä syöt, Suurin pudottaja ja Tanssi peppu pieneksi.

Joka toisella julkkiksella oli oma nimikkohajuvetensä, jos ei useampia.

Maailmantähtiä valjastettiin myös suurten kosmetiikkayhtiöiden mainoskasvoiksi.

Hiuksissa muodissa olivat yhtä aikaa sekä lyhyet että pitkät mallit. Erityisesti nuoret tytöt suosivat pitkiä luonnollisia hiuksia. Jos oma kasvu ei riittänyt, kampaajalta voi hankkia hiuspidennykset. Lyhyissä hiuksissa latvoja käännettiin ulospäin,

▼Tytöt Keravan nuorisotalo Häkin diskossa keväällä 2010. Kuva: Häkki.

tehtiin toispuoleisia leikkauksia, tupeerattiin takaraivolta, käytettiin pantaa. Tyylejä oli monenlaisia. Värjäyksiä tehtiin paljon ja usein hiuksissa oli paria, tai useampaakin, sävyä.

Tatuoinnit ja lävistykset yleistyivät sekä naisilla että miehillä. Tatuointitaiteilijoita ihailtiin, ja televisiosta päästiin näkemään mm. Los Angelesin tatuointitarinoita.

Musiikkia maailmalle ja maailmalta

Vuosikymmen alkoi hienosti, kun suomalaisen Ville Virtasen eli Daruden Sandstorm oli maailman eniten myyty single vuonna 2000. Sandstorm myi kultaa Iso-Britanniassa sekä Saksassa ja platinaa Irlannissa ja Skandinaviassa. Sinkku oli napattu vuonna 2000 ilmestyneeltä albumilta Before the Storm.

2000-luvun hiphoppia

Uuden vuosituhannen hip hop -musiikki oli Suomessa aivan erilaista kuin 1990-luvun alun huumoriräppi. Taitavia tekijöitä oli paljon ja kielinä käytettiin sekä suomea että englantia.

Bomfunk MC's seurasi Daruden perässä maailmanmenestykseen, ja Freestyler oli vuonna 2000 Euroopan ostetuin single. Se nousi listaykköseksi yli kymmenessä maassa, mukaan lukien Iso-Britannia ja Saksa. Muut In Stereo -debyyttialbumilta poimitut sinkut eivät yltäneet samanlaiseen menestykseen. Seuraavalta Burning Sneakers -albumilta (2002) nousi hitiksi biisi Something Going On. Se nosti Bomfunk MC's:in uudelleen listojen kärkipäähän Saksassa. Kolmas levy Reverse Psychology vuodelta 2004 sen sijaan ei enää ollut suurempi menestys.

Mariko Pajalahden ja Tidjân Ban perustama yhtye Kwan sai ulos ensimmäisen singlensä marraskuussa 2000 ja ensialbuminsa seuraavana vuonna. Yhtye nousi yhdeksi suomalaisen hip hopin kärkinimistä. Sekä esikoinen Padam että toinen levy The Die Is Cast (2002) palkittiin Emma-pysteillä. Kwan oli myös vuoden 2001 hiphop-dance-tulokas.

Elastisen (Kimmo Laiho) ja Iso H:n (Henrik Rosenberg) hip hop -yhtye Finntelligens julkaisi ensimmäisen albuminsa Renesanssi vuonna 2000.

Englanninkielellä räppäävä Paleface (Karri Miettinen) sai ulos ensimmäisen levyllisensä, kun The Pale Ontologist ilmestyi vuonna 2001. Vuonna 2010 Paleface yllätti julkaisemalla suomenkielisen protestilaululevyn Helsinki-Shangri-La.

Kolmen kaveruksen (Andu, Tasis ja Uniikki) perustama Kapasiteettiyksikkö teki kuusi albumia vuosina 2001–2008. Levyistä toinen, Klassikko (2002), ja erityisesti sen kappale Tää On Mun Stadi löivät yhtyeen lopullisesti läpi. Kappaleen kertosäkeen lauloi Hector. Kun Kapasiteettiyksikkö laitettiin telakalle vuonna 2008, Uniikki jatkoi soolona. Ensimmäinen virallinen soolo-levy oli Aika Ei Venaa Ketään vuonna 2005.

Redraman (Lasse Mellberg) ensijulkaisu oli The Ep vuonna 2001. Samana vuonna Redrama voitti englanninkielisen rapin Suomen mestaruuden. Ensimmäisen albuminsa Everyday Soundtrack hän julkaisi vuonna 2002.

Pikku G (Henri Vähäkainu) oli 16-vuotias julkaistessaan ensimmäisen albuminsa Räjähdysvaara vuonna 2003. "Me ollaan nuoriso, me ollaan tulevaisuus." Toinen levy Suora lähetys ilmestyi vuonna 2004. Samana vuonna Pikku G valittiin vuoden positiivisimmaksi suomalaiseksi ja hänestä ilmestyi myös kirja.

Don Johnson Big Bandin ensimmäinen radiossa tiuhempaan soinut biisi oli One MC, One Delay albumilta Breaking Daylight (2003). Bändin nimi kuuleman mukaan syntyi vauhdilla, kun harjoitustilan "täti" sitä kysyi. "Ehkä maailman pienin big band" yhdistelee hiphoppiin myös muita musiikkilajeja. "As far as biomass goes, they're not big. There's only four of them and they're skinny little bastards." (http://2012.donjohnsonbigband.com, 15.11.2012.)

Cheek (Jare Henrik Tiihonen) julkaisi ensimmäiset levynsä Human & Beast ja 50/50 omakustanteina. Ensimmäinen levy-yhtiön kautta julkaistu albumi oli Avaimet mun kulmille vuonna 2004.

Signmark (Marko Vuoriheimo) erosi muista suomalaisista räppäreistä siinä, että hän räppäsi viittomakielellä. Suomenkielinen Signmark-albumi (cd ja dvd, jolla viitotut musiikkivideot) ilmestyi vuonna 2006 ja englanninkielinen, Amerikan viittomakielellä viitottu, Breaking The Rules vuonna 2010. Vuonna 2008 Signmark tuli toiseksi Suomen euroviisukarsinnoissa esityksellään Speakerbox, jossa oli mukana Osmo Ikonen. Waldo's People vei tuolloin voiton.

Syksyllä 2012 televisiossa käynnistyi AnkkaRäp-kilpailu, johon pääsivät mukaan

vain 2000-luvun puolella syntyneet räppärit. Kilpailijoita valmensivat Iso H, Aste, Wava ja Uniikki, ja tuomariston puheenjohtajana toimi Elastinen. Kilpailun juonsi itsekin räppäävä Puhuva Kone. Omat tekstinsä kirjoittava Puhuva Kone oli vasta 12-vuotias julkaistessaan ensialbuminsa Jokainen Tavallaan syksyllä 2010.

Television laulukilpailujen satoa

Maailmalta tutut television musiikkikilpailut tulivat Suomeenkin. Ensimmäinen, uusiseelantilaisen Popstars-formaatin mukainen kykyjenetsintäkilpailu järjestettiin vuonna 2002. Ohjelmassa etsittiin sopivia jäseniä perustettavaan laulu-yhtyeeseen, ja ensimmäisen kisan jäljiltä syntyi kolmen tytön (Jenni Vartiainen, Susanna Korvala, Ushma Karnani) yhtye Gimmel. Gimmelin ensimmäinen single Etsit muijaa seuraavaa myi kultaa muutamassa päivässä, ja ensialbumi Lentoon nousi Suomen virallisen albumilistan kärkeen. Emma-gaalassa yhtye pokkasi kolme pystiä: vuoden 2002 pop-rock-tulokas, vuoden esikoisalbumi ja vuoden myydyin albumi. Kolmen albumin jälkeen yhtye lopetti syksyllä 2004. Vanhoja hittejä sisältänyt Collections-kokoelmalevy ei vuonna 2007 jaksanut enää kiinnostaa ostajia.

Rap-artisti Kana (Marianna Alanen) pääsi levyttämään wRAP-albumin osallistuttuaan Popstars-kisaan. Sittemmin Kana tuli tunnetuksi juontajana television lastenohjelmissa Skabadabaduu ja Staraoke sekä televisiokanava SubTVJuniorissa.

Suomen ensimmäinen Idols-laulukilpailu järjestettiin vuonna 2003. Kisan voitti lappeenrantalainen trukkikuski Hanna Pakarinen. Toiseksi tullut Jani Wickholm oli trukkikuski hänkin. Kolmanneksi sijoittui pikkutyttöjen lemppari Antti Tuisku. Sittemmin Idols-kisaajista ovat levyartisteiksi päässeet mm. Katri Ylander, Anna Abreu, Kristian Meurman, Kristiina Brask, Anna Puu, Koop Arponen, Pete Parkkonen, Martti Saarinen ja Diandra Flores.

Popstarsin toinen tuotantokausi oli vuonna 2004. Kilpailun voitti poikatrio INDX, jonka debyyttialbumi kuitenkin floppasi pahoin, ja yhtye hajosi jo vuonna 2005. Toiseksi kilpailussa tuli tyttöbändi Jane, joka kaksi albumia julkaistuaan hajosi alkuvuodesta 2007.

Myös Simon Cowellin luomaa The X Factor -formaattia kokeiltiin Suomessa vuonna 2010, mutta se ei katsojia suuremmin kiinnostanut. Televisiosta seurattiin mieluummin kilpailun yhdysvaltalaista versiota. Keväällä 2012 käyty The Voice of Finland -kisa sen sijaan keräsi taas suomalaiset television ääreen. Kisassa hyvin pärjännyt Jesse Kaikuranta lauloi ensilevyllään itsensä monen sydämeen, ja voitti myös Syksyn Sävel 2012 -kilpailun.

Kotimaista naisenergiaa

Nuorten naisartistien ja lauluntekijöiden joukko kasvoi Suomessa vauhdilla. Maija Vilkkumaan Satumaatango-single ilmestyi vuonna 1999, ja pian perään ensialbumi Pitkä ihana leikki. Meikit, ketjut ja vyöt nousi heti ilmestyttyään albumilistan kärkeen vuonna 2001, samoin Ei vuonna 2003. Maija teki itse omat nuoren naisen elämästä kertovat sanoituksensa.

Niin ikään omia lauluja kirjoittava Jonna Tervomaa jatkoi 1990-luvun lopulla

◀**Ihana joulu. Lelukuvasto 2012, Martinex.**

▼**Turun Sanomat 12.7.2010.**

aloittamallaan tiellä. Viivalla-albumi ilmestyi vuonna 2001, Halo vuonna 2004 ja Parempi loppu 2007. Syksyllä 2008 Jonnan Lemmikit-kokoelmalla oli myös uusi single Päästä yli.

Ensialbuminsa Frendit vuonna 1999 julkaissut Tiktak lähti vuonna 2000 kokeilemaan menestystä englanninkielisellä materiaalilla. Platinapainos Frendit/Friends sisälsi kaikki biisit myös englanniksi esitettyinä. Levy julkaistiin eri puolilla Eurooppaa, ja tytöt reissasivat Tik N'Tak -nimellä esiintymässä kouluissa, televisiossa ja konserteissa mm. Saksassa, Englannissa, Sveitsissä, Espanjassa ja Puolassa. Vuonna 2001 ilmestyneeltä Jotain muuta -albumilta suurimmaksi hitiksi nousi kappale Kyyneleet, jonka laulu-osuudet oli purkitettu mieliin jäävänä päivänä 11.9.2011.

» Jotain muuta -albumin myötä yhä useammat rokkidiggarit, mukaan lukien monta tunnettua muusikkoa, mediavaikuttajaa ja alan ihmistä, alkoivat tunnustautua Tiktak-faneiksi. Tärkeä syy tähän ilmiöön olivat tyttöjen vakuuttavat keikat, joilla Tiktak osoitti olevansa "oikea" bändi. Koko bändi hoiti keikoilla hommansa siihen malliin, että bändin toimivuutta eivät kyseenalaistaneet enää kuin kyynisimmät rock-puristit." (www.tiktak.fi/bandi_historiikki.php, 22.11.2012.)

Indica-yhtyeen perustivat Jonsu, Heini; Sirkku, Jenny ja Laura vuonna 2001. Tyttöjen ensimmäinen albumi Ikuinen virta julkaistiin vuonna 2004, ja se pysyi yli 30 viikkoa Suomen albumilistoilla. Arvosteluissa Indican musiikkia kuvattiin "mystis-romanttiseksi poprockiksi". Sen jälkeen uusia levyjä on ilmestynyt vuoden-parin välein: Tuuliset tienoot (2005), Kadonnut puutarha (2007), Valoissa (2008), Pahinta tänään -kokoelma (2009) ja englanninkielinen A Way Away (2010).

Vuoden 2002 Popstars-ohjelman sadosta pisimmälle pääsivät Paula Vesala ja Mira Luoti, jotka perustivat PMMP-yhtyeensä samana vuonna. PMMP:n ensimmäinen levy Kuulkaas enot! Ilmestyi 2003, ja Rusketusraidat oli sen kesän hitti. Se, kuten muutkin yhtyeen biisit olivat Paulan ja Miran itsensä sanoittamia. Sittemmin PMMP on tehnyt komean uran, huiman määrän keikkoja ja viisi levyä lisää.

Irinan ensilevy Vahva tuli ulos vuonna 2004. Älä riko kaavaa -levy ilmestyi vuonna 2005, Liiba Laaba 2007 ja Miten valmiiksi tullaan vuonna 2009. Irinan yksin tai yhdessä Toni Wirtasen kanssa sanoittamia hittejä olivat mm. Kuurupiiloa, Hiljaisuus, Kymmenen kirosanaa, Älä riko kaavaa ja Pokka.

Johanna Kurkelan Hetki hiljaa -levy ilmestyi 2005. Seuraavan Marmoritaivas-levyn kappaleista Olet uneni kaunein ja Sun särkyä anna mä en soivat sen verran paljon radiokanavilla, että isompikin yleisö oppi tuntemaan kuulaan äänen.

Anna Abreu sijoittui vuoden 2006 Idols-kisassa vasta toiseksi, mutta pääsi jo seuraavana vuonna levyttämään. Toinen albumi Now! julkaistiin vuonna 2008. Anna voitti sekä vuoden 2007 että 2008 vuoden

Tiesitkö tämän?

PMMP:n vuonna 2007 ilmestynyt Puuhevonen oli lastenlaululevy, jolta löytyivät klassikot Täti Monikasta Mustan kissan tangoon.

◀Teinipoika Robin hurmasi tyttäret ja äidit Frontside Ollie -hitillään vuonna 2012. Tammikuussa julkaistun singlen musiikkivideota ladattiin YouTube-palvelussa muutamassa päivässä yli miljoona kertaa. Miss Mix 10/2012.

lokacool

SATAA, SATAA ONNEA...

Thomas Sabon hauskat onnenkorut piristävät harmaata lokakuuta.

POP!

IIK, ROBIN!

Robin TAKOO KUUMAA RAUTAA

Tyttöjä joukkohurmanneen Robinin albumi julkaistaan 5. lokakuuta. K hyvin tiedämme, albumi on jo herra toinen tänä vuonna. Mikäli Robin joulukuun loppuun mennessä te kolmannenkin albumin, tekee h tempun kuin Ruotsin Robyn, jo

naissolisti -Emman. Ne olivat kaikkien aikojen ensimmäiset Emma-palkinnot, jotka annettiin Idols-kilpailuun osallistuneelle artistille.

Jenni Vartiaisen sooloura lähti liikkeelle Gimmel-yhtyeen hajottua. Vuoden 2007 Ihmisten edessä oli heti jättimenestys, puhumattakaan vuonna 2010 ilmestyneestä Seili-albumista. Vuoden 2011 Emma Gaalassa Vartiainen palkittiin edellisen vuoden saavutuksistaan seitsemällä Emmalla: vuoden albumi, vuoden biisi, vuoden pop-rock-albumi, vuoden musiikkivideo, vuoden naisartisti, vuoden live-esiintyjä ja vuoden myydyin albumi. Elokuussa 2011 Jenni Vartiainen esiintyi Seili-päätöskonsertissa Kansallisteatterin suurella näyttämöllä ennen jäämistään keikka- ja levytystauolle. Muutamassa tunnissa loppuunmyyty konsertti nähtiin suorana myös Finnkinon elokuvateattereissa 11 paikkakunnalla.

Ultra Bran laulaja ja näyttelijä Vuokko Hovatta julkaisi ensimmäisen sololevynsä Lempieläimiä vuonna 2008. Levyllä oli mukana myös Tuure Kilpeläisen säveltämä ja Anna Viitalan sanoittama Virginia, jolla Hovatta osallistui Suomen euroviisukarsintoihin samana vuonna. Toinen levy Liaani ilmestyi vuonna 2010. Molemmilla albumeilla oli useita laulutekstejä kirjailija Aulikki Oksaselta.

Chisu (Christel Sundberg) teki ja tuotti musiikkia muille artisteille, ja lopulta oman ensimmäisen albuminsa Alkovi vuonna 2008. Sinkusta Mun koti ei oo täällä, joka oli myös Sooloilua-elokuvan tunnuskappale, tuli jättihitti ja Emma-voittaja. Vuonna 2009 Chisu oli jo Suomen

kiinnostavimpia artisteja. Levy Vapaa ja yksin ilmestyi syyskuussa, ja kappale Sama nainen nousi sen suurimmaksi hitiksi. Samalta levyltä Baden Baden sai vuoden biisi -Emman ja kappaleesta tehty video palkittiin parhaana musiikkivideona kultaisella Muuvilla. Kolmas albumi Kun valaistun pääsi myyntiin lokakuussa 2011. Siltä poimittu single Sabotage soi ahkerasti radiokanavilla.

Vuoden 2008 Idols-kilpailun kakkonen Anna Puu teki ensimmäisen levynsä 2009. Virallisen albumilistan ykköseksi nousseelta levyltä soi eniten C'est la vie -kappale. Toiselta Sahara-levyltä radiohitiksi nousi Riko minut.

Euroviisuyllätys ja muuta uutta

Suomi yllätti itsensäkin Euroviisuissa, kun hirviöbändi Lordin Hard Rock Hallelujah voitti vuonna 2006 saaden enemmän ääniä kuin mikään muu euroviisukappale aiemmin. Enää ei voinut sanoa, että ennen helvettikin jäätyy, kuin Suomi voittaa Euroviisut. Kun Suomen Yleisradio järjesti Eurovision laulukilpailut Helsingissä keväällä 2007, Suomea edusti Hanna Pakarinen kappaleella Leave Me Alone, joka jäi sijalle 17/24.

Lauri Tähkä & Elonkerjuu soitti kansanmusiikkia eteläpohojalaasella rokkiuholla ja sai yleisönsä hoilaamaan mukana. Alkuun bändi sovitti vanhoja kansanlauluja uusiksi, mutta teki sittemmin myös omia kansanmusiikkivaikutteisia kappaleita. Suurimmat menestykset olivat albumit Maailma on renki (2006) ja Tuhannen riemua (2007). Yleisöäänestyksen perusteella myönnetyn Vuoden kotimainen artisti -Emman yhtye sai vuosina 2006–2010. Vuonna 2011 samaisen palkinnon sai Elonkerjuun jättänyt ja uuden bändin kanssa aloittanut Lauri Tähkä.

Poets of the Fallin ensimmäinen single Late Goodbye pääsi maailmanlaajuiseen levitykseen Max Payne 2 -tietokonepelin kautta vuonna 2003. Debyyttialbumi Signs of Love julkaistiin vuonna 2005, ja bändi palkittiin Emmalla vuoden yhtyetulokkaana. Vuonna 2006 ilmestyi Carnival of Rust, jonka nimibiisi oli vuoden soitetuin kappale Suomessa.

Uniklubi ihastutti ja vihastutti kesän 2004 hitillään Rakkautta ja piikkilankaa. Samana vuonna julkaistu samanniminen debyyttialbumi palkittiin Vuoden rock-tulokas -Emmalla.

Sunrise Avenue julkaisi ensimmäisen albuminsa On The Way To Wonderland vuonna 2006, ja sai myös vuoden tulokas-yhtyeen Emman. Seuraavana vuonna bändin kappale Choose To Be Me valittiin Saksan Big Brotherin viralliseksi tunnuskappaleeksi. Ahkerasti Japanissa ja Euroopassa esiintynyt Sunrise Avenue oli kesäkuussa 2008 Bon Jovin lämmittelybändinä Wienissä, Itävallassa. Kesällä 2009 Sunrise Avenue esitti uuden singlensä The Whole Story Berliinin yleisurheilun MM-kisojen avajaisissa. Kappale soi kisojen ajan myös Saksan yleisradioyhtiön ZDF:n virallisena tunnusbiisinä.

Kuka pelkää Paulaa?

Paula Koivuniemi yllätti laulamalla Apulannan Anna mulle piiskaa -kappaleen Helsingissä Ylipormestarin populaarikonsertissa kesällä 2000. Paulasta tuli muutenkin varsinainen ilmiö myös muiden kuin tanssiparkettien kuluttajien parissa, ja Aikuinen nainen oli suosituimpia karaokelauluja.

RASKAAN MUSIIKIN SONISPHERE-FESTIVAALI

Suomessa järjestettiin ensimmäinen Sonisphere-festivaali 25.7.2009 Porin Kirjurinluodolla. Alueelle sallitut 60 000 lippua myytiin loppuun.

Sonispheressa esiintyivät:

Metallica • Linkin Park • Saxon • Mastodon
Machine Head • Lamb of God • Diablo
Turisas • Los Bastardos Finlandeses • Nicole

Kun vaasalainen Sturm und Drang metalliyhtye julkaisi ensimmäisen levynsä Learning to Rock (2007), bändin jäsenet olivat vasta 15–16-vuotiaita. Seuraavan vuoden Emma-gaalassa Sturm und Drang palkittiin vuoden yhtyetulokkaana.

Reckless Love -yhtyeen debyyttialbumi julkaistiin helmikuussa 2010. Laulaja Olli Hermania kutsuttiin Kuopion David Lee Rothiksi, eikä syyttä. Kakkoslevyä Animal Attraction kuvailtiin bändin keikkasivuilla näin:

» Muun muassa Van Halenin ja Def Leppardin perinteille kumartavaa kahdeksankymmenlukuista stadionrockia esittävän suomalaisyhtyeen tarttuvan iloisesta kakkosalbumista "Animal Attraction" saatiin esimakua jo "Hot"-singlen myötä, johon yhtye kävi kuvaamassa videonkin Los Angelesissa, edustamansa musiikkityylin synnyinseuduilla. 80-luvulla tehtiin hirveästi huonoa musiikkia, mutta Reckless Love on mestarismaisesti onnistunut poimimaan vuosikymmenen rockin ja popin vaikutteista kaikki parhaat osaset, ja yhdistää niistä

iloisen keitoksen, jota nauttiessa hymy nousee kivinaamankin kasvoille." (www.redberg.fi/index.php?page=artist&id=14&lang=fi&lang=en&lang=fi, 23.11.2012.)

Vuodesta 2009 lähtien lapsia ja lapsenmielisiä viihdytti Hevisaurus, johon kuuluivat laulusta ja örinästä vastaava Herra Hevisaurus, kosketinsoittaja Milli Pilli, rumpali Komppi Momppi, kitaristi Riffi Raffi ja basisti Muffi Puffi. Vuonna 2012 ilmestyi jo viides Hevari-levy nimeltään Kadonneen lohikäärmeen arvoitus. Rrrräyh!

Ulkomaisia artisteja

Latinopoppari Ricky Martin julkaisi vuonna 1999 ensimmäisen englanninkielisen albuminsa, joka teki hänestä tähden Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Martinin radiossa soivia hittejä 1990-luvun lopulla ja 2000-luvulla olivat (Un, Dos, Tres) Maria, Livin La Vida Loca ja She Bangs sekä Private Emotion duettona Mejan kanssa ja Nobody Wants to Be Lonely, joka oli duetto Christina Aguileran kanssa.

Kolumbialaisen Shakiran ensimmäinen englanninkielinen albumi Laundry Service ilmestyi vuonna 2001. Siitä lohkaistu sinkku Whenerver, Wherever nousi vuoden suurimmaksi hitiksi maailmalla. Hyvänä kakkosena oli levyn toinen sinkku Underneath Your Clothes.

- **RMJ – Raumanmeren Juhannus oli yksi Suomen isoista juhannusfestareista vuodesta 1999 lähtien.**
- **Nightwish osallistui vuonna 2000 Suomen euroviisukarsintoihin ja voitti yleisöäänestyksen Sleepwalker-kappaleellaan. Tuomaristo ei kuitenkaan valinnut Nightwishiä Suomen edustajaksi.**
- **Vuonna 2000 Leidit lavalla -kiertueella esiintyivät Katri Helena, Paula Koivuniemi, Lea Laven ja Marion Rung.**
- **Vuonna 1994 perustetun Ultra Bran viimeinen albumi Vesireittejä ilmestyi vuonna 2000, ja bändi lopetti syksyllä 2001. Vuonna 2012 vihreiden presidenttiehdokkaan Pekka Haaviston vaalikampanja yhdisti Ultra Bran uudelleen ja yhtye esiintyi Haaviston tukikonsertissa 30.1.2012.**
- **Jimi Pääkallon Technicolour-yhtye perustettiin vuonna 2001, ja se julkaisi ensimmäisen pitkäsoittonsa Way Out vuonna 2003. Kolme albumia tehnyt yhtye ilmoitti hajoamisestaan syksyllä 2008.**
- **Rasmuksesta tuli uuden Into-albumin myötä The Rasmus, ja F-F-F-Falling -biisistä jättihitti vuonna 2001.**
- **Anssi Kelan sooloalbumi Nummela ilmestyi vuonna 2001. Nummela-biisin lisäksi hiteiksi nousivat Kaksi sisarta ja Mikan faijan BMW.**
- **Yö julkaisi 20-vuotisjuhlansa kunniaksi Legenda-kokoelman vuonna 2001. Vuonna 2003 Yön suuri hitti oli Rakkaus on lumivalkoinen, jonka sävel ja sanat olivat Jussi Hakulisen. 30-vuotisjuhlakokoelma Kiitos ja kunnia ilmestyi vuonna 2011.**
- **Jonne Aaronin Negativen ensimmäinen albumi War of Love julkaistiin vuonna 2003.**
- **Kotiteollisuuden vuonna 2003 ilmestynyt albumi Helvetistä itään palkittiin Emmalla vuoden parhaana hard rock-metalli-albumina.**
- **Metallifestivaali Sauna Open Air järjestettiin Tampereen Ratinan kentällä ensimmäistä kertaa kesällä 2004.**
- **Laulaja Aki Sirkesalo perheineen kuoli Thaimaan tsunamissa 26.12.2004.**
- **Vuonna 2005 Nightwish kiersi maailmalla Once World Tour -kiertueellaan, mutta heti kiertueen jälkeen bändin muut jäsenet antoivat Tarja Turuselle avoimen kirjeen, jossa kertoivat Nightwishin jatkavan ilman häntä.**
- **HIM saavutti ensimmäisenä suomalaisena yhtyeenä kultalevyn (yli 500 000 myytyä albumia) Yhdysvalloissa. Albumi oli Dark Light ja vuosi oli 2005.**
- **Juice Leskinen kuoli sairauksien murtamana 24.11.2006.**
- **Soulin kummisetä ja funkin edelläkävijä James Brown kuoli 73-vuotiaana 25.12.2006.**
- **Kirka Babitzin kuoli 56-vuotiaana sairaskohtaukseen 31.1.2007.**
- **Ruotsalainen Anette Olzon valittiin Nightwishin uudeksi laulajaksi vuonna 2007, ja hollantilainen Floor Jansen vuonna 2011.**
- **Popin kuningas Michael Jackson kuoli 50-vuotiaana 25.6.2009.**
- **Madonna konsertoi ensimmäistä kertaa Suomessa 6.8.2009, Helsingin Jätkäsaaren konsertissa oli 85 000 katsojaa.**
- **Ronnie James Dio menehtyi pitkään sairastamaansa vatsasyöpään 67-vuotiaana 16.5.2010. Hurjan 53 vuoden uransa aikana Dio lauloi yhtyeissä Elf, Rainbow, Black Sabbath, Dio ja Heaven & Hell.**
- **Ruisrock-festivaali täytti 40 vuotta kesällä 2010. Kolmipäiväisillä juhlafestareilla kävijöitä oli yhteensä 70 000. Esiintyjistä vanhoja konkareita edusti hevipainotteisen perjantain pääesiintyjä Ozzy Osbourne ja tuoreita tulokkaita saksalainen The Baseballs, joka laulatti yleisöä lauantaina.**
- **U2 esiintyi Helsingissä 20. ja 21.8.2010, ja veti Stadionin täyteen molempina iltoina. Bändin näki yhteensä noin 104 000 fania. Bono myös tapasi Suomen pääministerin Mari Kiviniemen ennen ensimmäistä konserttia.**
- **Ilkka Lipsanen eli Danny täytti 70 vuotta syyskuussa 2012.**
- **Vuonna 2012 HIM juhlisti 20-vuotista uraansa julkaisemalla kokoelman XX – Two Decades Of Love Metal.**

Britney Spears oli yksi 2000-luvun alun suurista nimistä. Oops!… I Did It Again ilmestyi vuonna 2000, Britney 2001, In the Zone 2003, Blackout 2007, Circus 2008 ja Femme Fatale vuonna 2011. Vuonna 2003 syntyi kohu, kun Britney ja Madonna suutelivat MTV Video Music Awards -gaalassa kesken esityksensä.

Pink (Alicia Beth Moore) sai ensimmäisen isomman hittisinglensä maailmalle vuonna 2001, kun Missundaztood-albumilta julkaistiin sinkku Get the Party Started. Samana vuonna Pink teki yhdessä Christina Aguileran, Myan ja Lil' Kimin kanssa Lady Marmalade -coverin elokuvaan Moulin Rouge.

Englantilainen Amy Winehouse tuli maailmalla tunnetuksi vuonna 2006 levyllään Back to Black ja erityisesti kappaleellaan Rehab. Back to Black ja vuonna 2003 ilmestynyt Frank jäivät komeaäänisen Winehousen ainoiksi levyiksi. Hän menehtyi 27-vuotiaana vuonna 2011.

Kalifornialaistyttö Katy Perry pomppasi poptähdeksi vuoden 2008 hiteillään I Kissed A Girl ja Hot N Cold. Biisit olivat levyltä On of the Boys. Vuonna 2010 ilmestyneen Teenage Dream -albumin isoin hitti oli Firework.

Lady Gagan (Stefani Joanne Angelina Germanotta) ensimmäinen studioalbumi The Fame (2008) sisälsi hitit Just Dance ja Pokerface, ja myi maailmanlaajuisesti yli 15 miljoonaa kappaletta. Vuonna 2009 Lady Gagan hittejä olivat Bad Romance, Telephone ja Alejandro. Vuonna 2011 ilmestyi levy Born This Way.

Englantilaisen Adelen laulu Rolling in the Deep oli huikea menestys. Kappale oli Adelen vuonna 2011 ilmestyneeltä toiselta levyltä nimeltään 21. Samalta albumilta nousivat hiteiksi myös Someone Like You ja Set Fire to the Rain.

2010-luvun poikabändi oli One Direction, johon kuuluvat Zayn, Louis, Harry, Niall ja Liam sekoittivat tyttöjen päät. Suomalaiset directionerit eli 1D-fanit perustivat Facebook-ryhmiä ja järjestivät flash mobeja, joissa tanssivat 1D:n musiikkia.

Suurin rock-ikoni

John Lennon voitti brittiläisen New Musical Express -musiikkilehden kaikkien aikojen suurin rock-ikoni -äänestyksen vuonna 2012. Liam Gallagher sijoittui äänestyksessä toiseksi ja kolmanneksi ylsi David Bowie.

Elokuvateattereissa nähtyä

Leffateatterit vetivät edelleen väkeä, vaikka elokuvat yleensä ilmestyivätkin melko tuoreeltaan myös vuokraamoihin ja myymälöihin. Vuosituhannen ensimmäisinä vuosina vhs-kasetit olivat vielä voimissaan, mutta vuonna 2005 suurin osa vuokraleffoista oli jo dvd-muodossa. Pian malttamattomimmat latasivat elokuvia netistä.

Suomalaisen elokuvan arvostus nousi. Elokuvia tehtiin paljon, ja niitä myös käytiin katsomassa. Suomen elokuvasäätiön tietojen mukaan vuonna 2012 oli kotimaisten elokuvien näytöksiin syyskuun loppuun mennessä myyty jo yli 1,7 miljoonaa lippua. Siihen mennessä vuoden katsotuin elokuva suomalaisissa elokuvateattereissa oli kuitenkin animaatioelokuva Ice Age 4: Mannerten mullistus. Toiseksi sijoittui Mari Rantasilan ohjaama Risto Räppääjä ja viileä Venla, joka jätti kolmannelle sijalle Batman-elokuvan Yön ritarin paluu.

Maailmalla tehtiin paljon elokuvia niin kirjojen, vanhojen sarjakuvien kuin tv-sarjojenkin pohjalta. Monet tutut hahmot nähtiin nyt myös elokuvien päähenkilöinä.

Levottomia kotimaisia

Niin sanottu Levottomat-trilogia ei välttämättä ollut kotimaisen uuden elokuvan parhaimmistoa, mutta näistä elokuvista ehkä kohistiin eniten, jo ennen ensi-iltojakin. Elokuva Levottomat oli Aku Louhimiehen esikoisohjaus vuonna 2000. Sen mainostettiin olevan tarina ystävyydestä, rakkaudesta, pettämisestä ja kasvamisesta. Tuottaja Markus Selin kuvaili sitä "2000-luvun Käpy selän alla -elokuvaksi". Elokuvan pääosissa nähtiin Irina Björklund, Laura Malmivaara ja Matleena Kuusniemi sekä Mikko Nousiainen, Petteri Summanen ja Valtteri Roiha.

Irina Björklund ja Samuli Edelmann olivat suhteeseen ajelehtivat Milla ja Aki elokuvassa Minä ja Morrison (2002). Elokuva pohjautui Kata Kärkkäisen esikoisromaaniin, ja tuottaja Selin nimitti sen "Levottomat-trilogian" kakkososaksi. Elokuvassa soi Anssi Kelan Milla-kappale. "Milla hei, sun täytyy muuttuu…"

Trilogian kolmas osa kulki nimellä Levottomat 3 – kun mikään ei riitä (2004). Se oli tarina nuoresta perheenäidistä ja uranaisesta, joka oli seksiriippuvainen. Pääosassa näytteli Mi Grönlund vastanäyttelijöinään Nicke Lignell ja Jasper

KOTIMAISIA 2000-LUVUN ELOKUVIA OLIVAT NÄMÄKIN:

Badding 2000 • Rentun ruusu 2001 • Kuutamolla 2002 • Mies vailla menneisyyttä 2002 Näkymätön Elina 2002 • Nousukausi 2003 • Pahat pojat 2003 • Raid 2003 • Juoksuhaudantie 2004 Vares – yksityisetsivä 2004 • FC Venus 2005 • Paha maa 2005 • Jadesoturi 2006 • Kummelin Jackpot 2006 • Laitakaupungin valot 2006 • Riisuttu mies 2006 • Saippuaprinssi 2006 V2 – Jäätynyt enkeli 2006 • Ganes 2007 • Musta jää 2007 • Tummien perhosten koti 2007 • Rööperi 2009 • Skavabölen pojat 2009 • Täällä Pohjantähden alla 2009 • Prinsessa 2010 • Rare Exports 2010 • Sisko tahtoisin jäädä 2010 • Täällä Pohjantähden alla II 2010 • Vähän kunnioitusta 2010 • Le Havre 2011 Pussikaljaelokuva 2011 • Varasto 2011 • Hulluna Saraan 2012 • Härmä 2012 • Miss Farkku-Suomi 2012 • Puhdistus 2012 • Tie pohjoiseen2012 • Vuosaari 2012

Pääkkönen. Elokuvaa edelsi tv-kanava Nelosen 14-osainen kykyjenetsintäsarja Haluatko filmitähdeksi, jonka voittajalle luvattiin elokuvaan rooli. Voittaja Hanna Karjalainen nähtiinkin elokuvassa päähenkilön sihteerinä.

Nuorista kertovia kotimaisia elokuvia olivat mm. Menolippu Mombasaan (2002), Helmiä ja sikoja (2003), Hymypoika (2003), Tyttö sinä olet tähti (2005), Kielletty hedelmä (2009), Napapiirin sankarit (2010), Vähän kunnioitusta (2010), Sisko tahtoisin jäädä (2010) ja Pussikaljaelokuva (2011).

» Marja Pyykön ensimmäinen pitkä elokuva Sisko tahtoisin jäädä ilahduttaa jo siksikin, että tarinan pääosassa ovat nuoret naiset, tai paremminkin vasta naiseksi varttumisen kanssa kipuilevat ihanat ja kamalat teinitytöt. Murrosikäisellä mimmienergialla käyvä nuorisokuvaus antaa reilusti tilansa tytöille, jotka yleensä tahtovat kotimaisissakin elokuvissa jäädä poikien hallitsemien nuorten miesten kasvutarinoitten jalkoihin. Toki tyttöjä on nähty keskeisissä rooleissa aivan hiljattain myös vaikkapa elokuvissa Kielletty hedelmä (2009) ja Vähän kunnioitusta (2010), joita molempia myös Sisko tahtoisin jäädä muistuttaa varsin paljon kuvatessaan tyttöjen välistä ystävyyttä ja aikuistumiseen liittyvää angstia ja kapinointia." (Päivi Valotie, Turun Sanomat 13.8.2010.)

Suomessa tehtyjä lastenelokuvia olivat Risto Räppääjä -elokuvien lisäksi mm. Rölli ja metsänhenki (2001), Heinähattu ja Vilttitossu (2002), Onni von Sopanen (2006), Joulutarina (2007) ja animaatiot Niko – lentäjän poika (2008) sekä Niko 2 – lentäjäveljekset (2012.). Ensimmäinen Niko-porosta kertova elokuva voitti parhaan käsikirjoituksen ja parhaan elokuvan Jussit.

Kirjojen suosikit valkokankaalla

J.K. Rowlingin Harry Potter -kirjojen pohjalta tehdyt elokuvat olivat isoja menestyksiä. Filmatisoinneista ensimmäinen, Harry Potter ja viisasten kivi, sai ensi-iltansa vuonna 2001. Vuonna 2010 teattereihin tuli viimeinen Potter-tarina kaksiosaisena. Elokuvat olivat järjestyksessä seitsemäs ja kahdeksas.

J.R.R. Tolkienin Taru Sormuksen herrasta -kirjatrilogia pääsi vihdoin valkokankaalle Peter Jacksonin ohjaamina komeina elokuvina: Sormuksen ritarit (2001), Kaksi tornia (2002), Kuninkaan paluu (2003). Uudessa Seelannissa kuvatut elokuvat saivat yhteensä 17 Oscaria, Kuninkaan paluu niistä peräti yksitoista.

Stephanie Mayersin vampyyriromaaneihin perustuvat romanttiset Twilight-elokuvat täyttivät teatterien katsomot. Elokuvien nuoria tähtiä olivat Kristen Stewart, Robert Pattinson, Jackson Rathbone, Taylor Lautner ja Dakota Fanning.

Vuonna 2012 tieteiselokuva Nälkäpeli (The Hunger Games) pysyi neljän viikon ajan Yhdysvaltojen katsotuimpana elokuvana. Se perustui Suzanne Collinsin vuonna 2008 ilmestyneeseen samannimiseen nuortenromaaniin, jonka jatko-osia olivat Vihan liekit (2009) ja Matkijanärhi (2010).

» Suzanne Collinsin *Nälkäpeli*-trilogia on synnyttänyt *Twilightiakin* villimpää kuohuntaa, ainakin Yhdysvalloissa. Kuohuntaa kiihdyttää ensi-iltaan saapuva elokuva. Nälkäpelissä ollaan vuosikymmenten päässä tulevaisuudessa. Luonnonkatastrofit ja sota ruoasta ovat tuhonneet valtaosan Pohjois-Amerikkaa, jonka raunioille on syntynyt valtio nimeltä Panem. Kansalaiset ovat hävinneet kapinan ahneita hallitsijoita vastaan ja saaneet rangaistukseksi julman kansanhuvin Nälkäpelin, joka toimii myös reaaliaikaisena tositeleviosiona. Siinä nuoret heitetään metsään tappamaan toisiaan." (Minna Karila 23.3.2012, www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/1517444/nalkapeli, 26.11.2012.)

» Nälkäpeli saa kyllä Twilightin vampyyrimaailman näyttämään leikkikentältä;

sen verran synkkä tämä dystopia on." (Pertti Avola 23.3.2012, www.hs.fi/kulttuuri/elokuvat/artikkeli/Nuoret+pelaavat+elämästä/1329103673242, 26.11.2012.)

Elokuvat TV-sarjoista

Vanhoista kunnon televisiosarjoista tehtiin elokuvia. Yhdysvaltalaista Vaarallinen tehtävä -sarjaa (Mission: Impossible) kuvattiin vuosina 1966–1973, ja ensimmäinen elokuva siitä tehtiin vuonna 1996. Päähenkilöä, agentti Ethan Huntia, näytteli Tom Cruise, kuten elokuvan 2000-luvun jatko-osissakin. Kolmas jatko-osa, Mission: Impossible – Ghost Protocol (Suomessa ensi-ilta 2012), kohisutti suomalaisia eniten, sillä nyt mukana oli suomalainen Samuli Edelmann pienessä konnamaisessa puheroolissa.

Seitsemänkymmentäluvun hitti Charlien enkelit taipui kahdeksi hauskaksi ja vauhdikkaaksi elokuvaksi vuosina 2000 ja 2003. Enkeleinä nähtiin Lucy Liu, Drew Barrymore ja Cameron Diaz. John Bosleyna ensimmäisessä elokuvassa oli Bill Murray ja toisessa, Charlien enkelit: Kurvit suoriksi -elokuvassa, Bernie Mac.

Sex And The City – Sinkkuelämää tuli ensi-iltaan vuonna 2008. Siinä päästiin näkemään missä Carrien, Mirandan, Charlotten ja Samanthan elämässä mentiin muutama vuosi tv-sarjan tapahtumien jälkeen. Jatko-osa elokuvalle tuli 2010.

Tiesitkö tämän?

Sekä alkuperäisessä Charlien enkelit -televisiosarjassa että elokuvissa Charlien äänenä esiintyi Dynastian Blake Carringtoninakin tuttu John Forsythe.

New York City High School of Performing Arts -koulun oppilaista ja henkilökunnasta kertova Fame-sarja pyöri televisiossa 1980-luvulla. Sarja perustui vuoden 1980 Fame-elokuvaan, josta vuonna 2009 tehtiin uusintaversio. Uusi Fame ei ollut suuri menestys alkuperäisen elokuvan tavoin, mutta tunnuskappaleesta tuli uudistettunakin radiosoittohitti.

Sarjakuvaleffat

Yhdysvaltalaisen Marvel-kustantamon menneiden vuosikymmenten sarjakuviin perustuvia elokuvia tehtiin useita. Sarjakuvaan Ryhmä-X perustuva elokuva X-Men (2000) oli ensimmäinen mutanttijoukosta kertovista elokuvista. Jatko-osat X-Men 2 ja X-Men – viimeinen kohtaaminen valmistuivat vuosina 2003 ja 2006. Vuoden 2011 X-Men: First Class kertoi X-Men -joukon salaisista taustoista. Vihreä jätti Hulk alias tohtori Bruce Banner esiintyi kahdessa elokuvassa: Hulk (2003) ja The Incredible Hulk (2008).

Sam Raimin ohjaamat kolme Spider-Man – Hämähäkkimies -elokuvaa nähtiin vuosina 2002, 2004, ja 2007. Hämiksenä eli Peter Parkerina näytteli Tobey Maguire ja hänen ihastuksenaan Mary Janena Kirsten Dunst. Neljättä osaa ei tähän sarjaan enää tehty Raimin vetäydyttyä ohjauksesta. Sen sijaan Sony Pictures päätti aloittaa elokuvasarjan kokonaan alusta, ja vuonna 2012 The Amazing Spider-Man -elokuvassa Hämähäkkimiehenä nähtiin uusi kasvo Andrew Garfield. Elokuvan ohjasi Mark Webb.

Iron Man -elokuvat tulivat teattereihin vuosina 2008 ja 2010. Pääosassa Tony Starkina eli Iron Manina oli Robert Downey Jr. Yhdysvaltalais-saksalaisena yhteistyönä tehty Fantastic Four -elokuva tuli ensi-iltaan vuonna 2005. Sitä seurasi Fantastic Four: Hopeasurffari vuonna 2007.

Vuonna 2005 alkoi uusien Batman-elokuvien sarja. Elokuvat Batman Begins (2005), Yön ritari (2008) ja Yön ritarin paluu (2012) ohjasi Christopher Nolan. Pääosassa nähtiin vuoden 2000 Amerikan Psykosta tuttu Christian Bale.

» Ohjaaja Christopher Nolan halusi kuulemma tehdä edellisiä Batman-elokuvia realistisemman lepakkomiesleffan. Vaikuttaa siltä, että mies on onnistunut pyrkimyksissään. Batman Beginsin päähenkilö on niin luonnollinen kuin vain lepakoksi pukeutuva kroisos voi olla. Eikä Gotham Cityn asukkaista löydy juuri yhtään epäuskottavaa tyyppiä." (Nimimerkki Söpö 13.7.2005, www.leffatykki.com/elokuva/batman-begins, 21.11.2012.)

BOWLING FOR COLUMBINE

Michael Mooren dokumenttielokuva Bowling for Columbine vuodelta 2002 kuvasi yhdysvaltalaisten ampuma-ase-innokkuutta. Elokuvan nimi viittaa vuoden 1999 tapahtumiin. Huhtikuun 20. päivänä 1999 Littletonissa Coloradossa Columbine High Schoolin oppilaat Eric Harris ja Dylan Klebold ampuivat koulunsa opettajan ja 12 opiskelijaa sekä haavoittivat yli kahtakymmentä henkilöä, ennen kuin lopuksi tappoivat itsensä.

NÄMÄKIN NÄHTIIN

Amerikan Psyko 2000 • Dancer in the Dark 2000 • Gladiaattori 2000 • Hiipivä tiikeri, piilotettu lohikäärme 2000 • Scary Movie 2000 Snatch – hävyttömät 2000 • Unbreakable – särkymätön 2000 • Amélie 2001 • Mies joka ei ollut siellä 2001 • Moulin Rouge 2001 Mulholland Drive 2001 • Lilja 4-ever 2002 • 8 mile 2002 • Star Wars Episode II – Kloonien hyökkäys 2002 • Dogville 2003 • Lost in Translation 2003 • The Matrix Reloaded 2003 • Alien vs. Predator 2004 • The Day After Tomorrow 2004 • Resident Evil: Apocalypse 2004 • Sideways 2004 • Tahraton mieli 2004 • Brokeback Mountain 2005 • Broken Flowers 2005 • Maailmojen sota 2005 • Sin City 2005 • Star Wars Episode III – Sithin kosto 2005 • Borat 2006 • Little Miss Sunshine 2006 • Death Proof 2007 • Menetetty maa 2007 • The Simpsons Movie 2007 • Slummien miljonääri 2008 • Brüno 2009 • Kunniattomat paskiaiset 2009 • Black Swan 2010 • Eat, Pray Love – omaa tietä etsimässä 2010 • Sherlock Holmes: A Game of Shadows 2011 The Tree of Life 2011 • Transformers: Kuun pimeä puoli 2011 • Kerro, kerro kuvastin 2012 • Lumikki ja metsästäjä 2012 • Matkalla 2012 • Rock of Ages 2012

ULKOMAISIA LASTEN-ELOKUVIA OLIVAT MM.:

Shrek (2001), Shrek 2 (2004), Shrek kolmas (2007), Shrek ja ikuinen onni (2010) • Ice Age – jäätikön sankarit (2002), Ice Age 2 – Jäätikkö sulaa (2006), Ice Age 3: Dinosaurusten aika (2009), Ice Age 4 – Mannerten mullistus (2012) • Madagascar (2005), Madagascar 2 (2008), Madagascar 3 (2012) • Autot (2006), Autot 2 (2011) • Happy Feet (2006), Happy Feet 2 (2011) Alvin ja pikkuoravat (2007), Alvin ja pikkuoravat 2 (2009), Alvin ja pikkuoravat 3 (2011) Rottatouille (2007) • Wall-e (2008) • Kung Fu Panda (2008), Kung Fu Panda 2 (2011) • Smurffit (2011) Saapasjalkakissa (2011) • Tintin seikkailut: Yksisarvisen salaisuus (2011)

Yön ritari -elokuvassa Jokeria esittänyt näyttelijä Heath Ledger kuoli tammikuussa 2008 lääkkeiden yliannostukseen, eikä ehtinyt nähdä elokuvaa valmiina. Hänet palkittiin roolityöstään postuumisti parhaan miessivuosan esittäjän Oscarilla. Heinäkuussa 2012 Yön ritarin paluu -elokuvan ensi-illassa Denverissä kuoli 14 ihmistä ja 50 loukkaantui, kun naamioitunut mieshenkilö aloitti elokuvateatterissa silmittömän ammuskelun.

Muita menestyselokuvia maailmalta

Pierce Brosnan esiintyi viimeisen kerran James Bondin roolissa elokuvassa Kuolema saa odottaa (Die Another Day 2002). Uuden vuosituhannen uudenlainen James Bond oli Daniel Craig, jonka ensimmäiset elokuvat olivat Casino Royale (2006) ja Quantum of Solace (2008). Joidenkin mielestä nyt oltiin lähempänä Ian Flemingin alkuperäistä Bondia, toiset kaipasivat takaisin huumoria ja Roger Moorea tai Brosnania. Casino Royale oli kuitenkin yksi menestyneimmistä Bond-elokuvista kautta aikojen.

Quentin Tarantinon Kill Bill Vol. 1 ja 2. tulivat teattereihin peräkkäisinä vuosina 2003 ja 2004, ja olivat melkoista visuaalista tykitystä, joskin tarantinomaiseen tapaan väkivaltaista sellaista.

Pirates of the Caribbean -seikkailuelokuvista tuli aikamoisia hittejä, eikä vähiten merirosvokapteeni Jack Sparrowta esittävän Johnny Deppin takia. Vuoteen 2012 mennessä elokuvia oli jo neljä: Mustan helmen kirous (2003), Kuolleen miehen kirstu (2006), Maailman laidalla (2007) ja Vierailla vesillä (2011).

James Cameronin käsikirjoittama ja ohjaama Avatar julkaistiin maailmanlaajuisesti 18.12.2009. Vuosia valmistellun suurprojektin budjetiksi arvioitiin 237 miljoonaa dollaria. Vuoden 2010 Oscar-gaalassa Avatar sai Oscarit parhaasta lavastuksesta, kuvauksesta ja erikoistehosteista. Parhaan elokuvan ja ohjauksen palkinnot menivät elokuvalle The Hurt Locker.

» *Avatar* on häikäisevä, huikaiseva ja hehkuva ilmestys. Katsoja valmistautukoon ennen kokemattomaan elokuvaelämykseen. Cameronin mielikuvituksesta on versonut hämmästyttävä maailma lukemattomine yksityiskohtineen – notkeine eläimineen, neonkasveineen ja ihmisen kaltaisine v-vartaloisine olentoineen. Maagisesta nähtävästä muodostuu eheä orgaaninen kokonaisuus, suurella ekosydämellä sykkivä eepos, jonka lumous viettelee vastustamattomasti. Kaiken kruunaa mitä onnistunein kolmiulotteisuus, jota ei liene koskaan aikaisemmin saatu toimimaan näin erinomaisesti perinteisen kerronnan hyväksi." (Outi Heiskanen 18.12.2009, www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/1020264/avatar, 8.10.2012.)

Disneyn ja Pixarin animaatioelokuva Toy Story 3 tuli Suomessa ensi-iltaan 27.8.2010. Jo elokuun puolivälissä se oli kuitenkin noussut maailmalla elokuvahistorian menestyneimmäksi animaatiofilmiksi ja tuottanut 920 miljoonan dollarin eli 720 miljoonan euron lipputulot. Vuonna 2012 Mediayhtiö Walt Disney osti Lucasfilmin ja kertoi tekevänsä seitsemännen Tähtien sota -elokuvan, joka kulkee nimellä Star Wars Episode 7. Sopimus sisälsi oikeudet myös Indiana Jones -elokuviin.

Lauantain toivotut levyt soittolista 6.10.2012 klo 18.10–19.00:

- **Albinoni: Adagio g-molli (Patrick Gallois, huilu, ja ork)**
- **Tshaikovski: Miksi (Elisabeth Söderström)**
- **Sarmanto: Yli metsän koitti jo päivänkoi (Oulaisten Nuorisokuoro)**
- **Chopin: Etydi nro 3 (Vladimir Horowitz)**
- **Mitchell (sov.): Old MacDonald had a farm (Sundsvallin kamarikuoro)**
- **Malmsten: Kuihtuneita kukkia (Georg Malmsten)**
- **Chaplin: Limelight (Michel Villardin ork.)**
- **Wolf: I'm a fool to want you (Sammy Davis Jr.)**
- **Sarmasto: Sinun omasi (Tamara Lund)**
- **Mononen: Tähdet meren yllä (Reijo Taipale)**
- **Mancini: Yö katseessasi (Eija Merilä)**
- **Kärki: Lea oot orkidea (Pauli Räsänen)**
- **Norrback: Varisevat lehdet (Dallapé)**
- **Veneruso: Parler à mon père (Céline Dion)**

(http://yle.fi/radio1/musiikki/lauantain_toivotut_levyt/lauantain_toivotut_levyt_6102012_37798.html, 9.10.2012.)

Radio NRJ:n soittolista 6.12.2012 klo 18–19:

18:02 Nicki Minaj – Starships
18:06 Robbie Williams – CANDY
18:12 David Guetta Feat. SIA – SHE WOLF
18:16 Alex Kunnari feat John Hall – Sweet Melody
18:19 Taylor Swift – We Are Never Ever Getting Back Together
18:23 Taio Cruz – There She Goes
18:26 Adam Lambert – Never Close Our Eyes
18:30 Agnes – One Last Time
18:34 Gravitonas – Everybody Dance
18:38 The Rasmus – MYSTERIA
18:41 The Wanted – Chasing The Sun
18:45 K'Naan feat Nellly Furtado – Is Anybody Out There
18:52 Will.I.Am feat Eva Simmons – This Is Love
18:56 Wiley – Heatwave

(http://www.nrj.fi/soittolistat, Radio 6.10.2012 klo 18, 9.10.2012.)

Kymmeniä radiokanavia tarjolla

Kaupalliset radioasemat täyttivät eetterin, niitä oli jokaisen makuun. Vuonna 2012 Suomessa oli yhteensä jo yli 60 radiokanavaa. ”Vanhan ajan” puheohjelmia varten oli perustettu Suomen ainoa puheradio YLE Puhe.

Soittolistat toivat uusimmat hitit yleisön kuultaviin välillä kyllästymiseen asti. Useimmilla radiokanavilla oli myös omat nettiradionsa, joiden kuunteleminen onnistui olinpaikasta riippumatta. Musiikin lataaminen verkosta vaikkapa omaan kännykkään oli toisaalta muutenkin helppoa. Verkosta omat suosikit löysi milloin tahansa, eikä niiden kuulemista radiosta tarvinnut odottaa.

Jotain tuttua ja turvallistakin radiosta yhä löytyi. Yle Radio Suomen Puhelinlangat laulaa -toivekonsertti täytti syksyllä 2012 jo 40 vuotta, ja Yle Radio 1:n Lauantain toivotut levyt oli soinut jo yli 75 vuotta.

Tosi-tv:tä, laulukilpailuja ja kotoilua

Suomi siirtyi digitelevisioaikaan 1.9.2007, ja digiboksi oli viimeistään nyt hankittava joka kotiin. Vuoden 2010 tammi-toukokuussa suomalaiset nuoret katsoivat televisiota keskimäärin tunnin ja 45 minuuttia vuorokaudessa. Internetin käyttö meni vapaa-ajan viettotapana telkun töllöttämisen ohi. Internetiä käytti päivittäin 89 prosenttia 15–19-vuotiaista ja 93 prosenttia 20–24-vuotiaista. Toisaalta netissä katsottiin myös televisio-ohjelmia.

Television valtasivat tosi-tv-ohjelmat, joita riitti joka lähtöön. Oli erilaisia kilpailuja ja puolison etsintäohjelmia, joissa morsianta etsittiin milloin maajussille, milloin Miljonääri-Jussille tai rokkarille. Sulhasta taas haettiin sinkkuäideille sekä Nooralle, joka tahtoi naimisiin. Oli myös lukuisia ohjelmia, joissa seurattiin jotakin tiettyä ihmisryhmää, esimerkiksi poliiseja, matkaoppaita, karavaanareita, ostoskeskuksen henkilökuntaa ja asiakkaita tai miljonääriäitejä. Erikseen olivat vielä sarjat, joissa päästiin tirkistelemään julkkisten kotielämää.

Isoveli valvoo! Suurin kaikista oli kuitenkin Big Brother, jonka oli alun perin Hollannista lähtöisin. Suomen Big Brotherin ensimmäinen tuotantokausi toteutettiin syksyllä 2005. Ennen sitä tv-kanava Subilla nähtiin kolme kautta Iso-Britannian BB-sarjasta, joten formaatti oli jo katsojille tuttu. Suomen BB-talon asukkaista tuli uusia julkkiksia. Kun Suomen BB:n seitsemäs tuotantokausi starttasi 25.8.2010, kick off -ohjelmaa seurasi televisiosta 628 000 katsojaa. Sub-kanavan Big Brother -sivustolla vieraili ensimmäisenä iltana noin 180 000 kävijää. Maksullisella tv-kanavalla ja internetissä BB-talon tapahtumia oli mahdollista seurata reaaliajassa 24/7. Vuoden 2007 BB:n voittaja Sauli Koskinen nousi julkisuuteen myös suuressa maailmassa, kun alkoi seurustella vuoden 2009 American Idol -kisassa kakkoseksi tulleen Adam Lambertin kanssa.

Tanssiohjelmat olivat suosittua katsottavaa. Tanssii tähtien kanssa -formaatti toi julkkikset televisioon ammattitanssijoiden treenattaviksi, ja iltapäivälehdet repostelivat ja hehkuttivat pareja aina lähetyksen jälkeisenä päivänä. Pian puhuttiin sujuvasti Kanki-Kaikkosesta. Dance-kisassa taas kilpailivat nuoret lahjakkaat tanssijalupaukset.

MTV3-kanava lopetti yli 30-vuotiaan Syksyn Sävel -kilpailun vuonna 2002. Vuonna 2011 kilpailu kuitenkin herätettiin jälleen henkiin, ja sen voitti Jari Sillanpää laululla En se olla saa. Idols-laulukilpailu tuli Suomeen vuonna 2003, ja sitä ennen oli jo kokeiltu Popstars-formaattia. Vuoden 2012 alussa uusi laulukilpailu oli Voice of Finland. Muut uudemmat laulukisailut oli tarkoitettu kuoroille, etsittiin Suomen parasta kuoroa ja käytiin Kuorosotaa. Tartu mikkiin, Biisikärpänen ja Sing along olivat jonkinmoisia jatkajia BumtsiBumin aloittamalle linjalle.

Amerikkalaisia keskusteluohjelmia seurattiin Suomessakin. Oprah ja Doctor Phil olivat tuttuja tv-kasvoja, samoin Late night with Conan O’Brien -talk show’n punahiuksinen isäntä. O’Brien jopa innostui ulkonäkövertauksestaan Suomen presidenttiin Tarja Haloseen niin, että ilmoitti tukevansa Halosta vuoden 2006 presidentinvaaleissa, koska hänestä oli mukavaa näyttää presidentiltä. O’Brien teki kuvausmatkan Suomeen helmikuussa 2006 ja tapasi myös Halosen. Kokonaan Suomelle omistettu jakso Finland Friday esitettiin maaliskuussa 2006.

Kotoilua ja pihan hoitoa

Kotiin ja pihaan liittyvät ohjelmat lisääntyivät television tarjonnassa. Sisustus-, ruoka- ja puutarhaohjelmia oli yhtäkkiä joka kanavalla. Uutena tulivat erilaiset kirpputoreihin ja kierrätykseen liittyvät ohjelmat, joissa vanhoista tavaroista ja vaatteista luotiin uutta. ”Tuunaamisesta”

tuli päivän sana. Muutenkin kirpputorit ja kierrätyskeskukset olivat in ja pop. Sisustuslehtien ja -ohjelmien kotiesittelyissä muistettiin aina mainita, mitkä huonekalut olivat löytyneet muutamalla eurolla ja kunnostettu omin käsin. Verkko oli pullollaan blogeja, joissa annettiin vinkkejä hyvistä kirppiksistä.

FST:n vuonna 2002 alkaneesta Strömsö-ohjelmasta tuli ilmiö. Vaasassa kuvatussa ohjelmasarjassa kokataan, askarrellaan, tuunataan vanhaa, tehdään kukka-asetelmia, nikkaroidaan ja kokeillaan liikuntalajeja idyllisessä Strömsö-huvilassa. Strömsön ohjeista koottiin myös kirja, joka löytyi vuonna 2006 monen joulupaketista. Facebookin Ei menny niinku Strömsössä -ryhmään oli huhtikuussa 2010 liittynyt jo lähes 25 000 jäsentä. Ryhmän perustajan, porvoolaisen psykologin Taina Kinnarin, mukaan ”strömsöläiset ovat ryhmäläisten esikuvia, iloisia ja tasapainoisia ihmisiä, jotka tekevät kaikkea ihanaa ja kaunista”. Ryhmä on vertaistuki kaikille niille, joiden toteutukset eivät aina sujukaan ihan niin kuin pitäisi, vaikka tekeminen onkin hauskaa. Ryhmäläisten omien kertomusten pohjalta syntyi myös kaksi kirjaa.

Draamasarjoja

Kauniilla ja rohkeilla sekä Emmerdalella oli yhä uskolliset seuraajansa. Kesällä 2007 Suomeen saapui espanjalainen Serranon perhe, jonka vauhdikkaita vaiheita päästiin katsomaan elokuuhun 2009 saakka. Suomalaisista sarjoista Kotikatu ja Salatut elämät olivat ja pysyivät, kunnes Kotikatu päätettiin lopettaa 17 vuoden jälkeen joulukuussa 2012. Vuonna 2010 alkoi Uusi päivä -niminen kotimainen draamasarja, joka sijoittui kuvitteelliseen Virtauksen

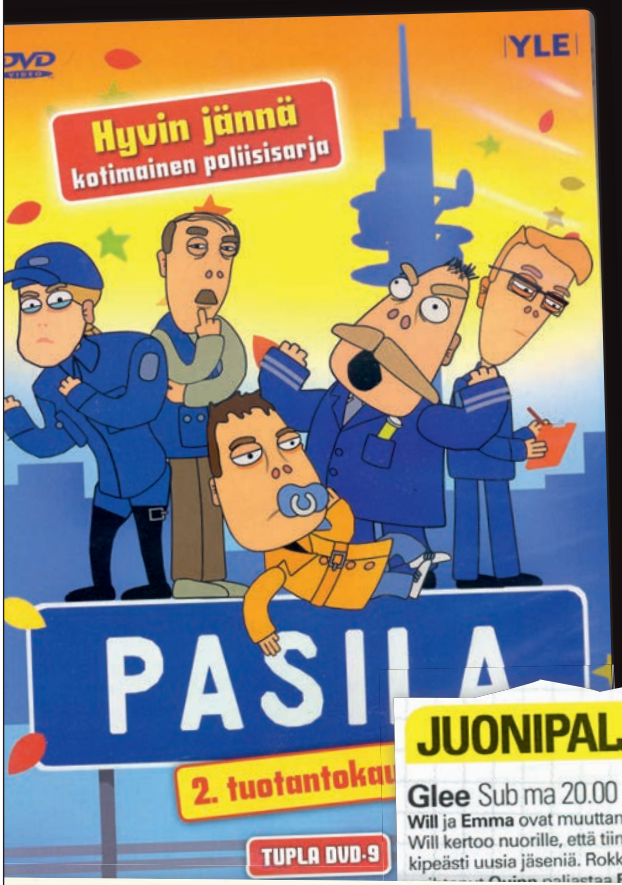

KOTIMAISIA SARJOJA:

- Helppo elämä
- Irtiottoja
- Kallio
- Karjalan kunnailla
- Kimmo
- Kumman kaa
- Käenpesä
- Kylmäverisesti sinun
- Pasila
- Rikospoliisi Maria Kallio
- Sitoutumisen alkeet
- Sydänjää
- Tahdon asia
- Virta

▼ Miss Mix -lehden lukijoita kiinnosti erityisesti televisiosarja Glee. Miss Mix 10/2012.

Turun Sanomat Treffi 25.8.–31.8.2010.

kaupunkiin. Yle ilmoitti jatkavansa sitä vuoteen 2015 saakka.

Frendit ja Sinkkuelämää pyörivät uusintoina aina uudelleen ja uudelleen. Täydelliset naiset, Mullan alla, Muodon vuoksi, Greyn anatomia, House ja Good Wife olivat myös suosittuja amerikkalaisia sarjoja. Gilmoren tyttöjä seurasivat sekä äidit että tyttäret. Brittiläinen palkittu draamasarja oli Rimakauhua ja rakkautta 2000-luvun alussa.

Jännitystä tarjosivat mm. sarjat Alias, 24, Pako, Lost, 4400 ja Heroes. Rikospaikkatutkijoiden arkea päästiin seuraamaan vuosien varrella useassakin kaupungissa. Alkuperäisen C.S.I.:n tapahtumat sijoittuivat Las Vegasiin, mutta sittemmin sarjasta tehtiin kaksi spinn-offia, C.S.I. Miami ja C.S.I. New York.

Syksyllä 2012 Suomen televisiossa nähtiin ensimmäiset jaksot uutta Dallas-sarjaa. Nyt seurattiin JR:n ja Bobbyn poikien John Rossin ja Christopherin välisiä kahinoita ja isät olivat enemmänkin sivuosissa. Fanien iloksi mukana oli edelleen myös John Rossin äiti Sue Ellen. 23.11.2012 kuultiin kuitenkin suru-uutinen: J.R. Ewingin esittäjä Larry Hagman menehtyi kurkkusyöpään 81-vuotiaana.

» Tätä ei varmasti täysin ymmärrä kuin 1980-luvulla lapsuutensa ja nuoruutensa elänyt. Umpiamerikkalaista draamasarjaa, jossa kaksi veljestä taistelee öljystä, naisista ja ökyvauraan teksasilaisen karjaranchin kunniasta. Toinen on juonitteleva hyväksikäyttäjä, toinen pehmo. Dallasin sukusaaga vaikutti kokonaiseen sukupolveen ja sai vihoviimeiset kylmän sodan lapset suuntaamaan ideologiannälkänsä Amerikan ihmemaahan. Vastaavaan ei edes Aku Ankka pystynyt. – – – Uusia jaksoja on tehty jo kolmattakymmentä. Ainakin vuosina 1978–91 Dallasia katsoneet viettävät tämän parissa muutaman hupaisan nostalgiaillan." (Nina Lehtinen, Turun Sanomat 2.11.2012.)

Animea ja muita mau-ahtavia ohjelmia

Monet lapset ja nuoret seurasivat japanilaisia anime-sarjoja. Parilla edellisellä vuosikymmenellä oli jo päästy kurkistamaan japanilaiseen visuaaliseen tyyliin Maija Mehiläisen, Peukaloisen retkien ja Muumien myötä. Ensimmäiset varsinaiset anime-sarjat olivat kuitenkin Pokemon 1990-luvun lopulla ja Sailor Moon vuodesta 2002 alkaen. Muita Suomessa televisiossa nähtyjä sarjoja olivat mm. Digimon, Neon Genesis Evangelion, Bey Blade, Taikasoturit, Hamtaro, Bakugan ja Dragon Ball Z.

Puuha-Pete valloitti lapset vuonna 2000. Puuhiksen ystäviä olivat touhukkaat vekottimet Pusku, Kaivuri, Rolle, Nosse, Hyrre, Vinha ja Kippi, sekä tietenkin Kisu ja Anni. "Puuha-Pete kaiken korjaa, Puuha-Pete tietenkin!"

Pikku Kakkonen jakautui aamu- ja iltalähetyksiin vuonna 2008. Arkiaamuisin lastenohjelmat alkoivat jo ennen seitsemää ja iltaviideltä starttasi toinen, tunnin mittainen, Pikku Kakkonen. Vuonna 2001 Pikku Kakkosessa alkoi Katinkontti-sarja, jossa konttoristikissa Katti Matikainen (Silja Sillanpää) seikkaili ja tutustui erilaisiin ammatteihin. Silja Sillanpää kirjoitti Matikaisen seikkailuista myös kirjoja. Vuonna 2010 ilmestyneessä kirjassa *Katti Matikainen ja mau-ahtava Suomi* Katti kierteli Suomea Mummun ja humppakerhon kanssa.

Pottereista ja vampyyreistä Koirien Kalevalaan

Nuortenkirjoja vai nuorten aikuisten kirjallisuutta?

Maailmalla levisi uusi kirjallisuustrendi, jolle keksittiin hieno nimikin. "Young Adult Fiction" merkitsi nuorten aikuisten kaunokirjallisuutta. Se tarkoitti muun muassa sitä, että perinteisesti teineille suunnattu kirja sijoitettiinkin kirjastossa aikuisten hyllyyn ja sitä markkinoitiin koko kansalle. Suomessa nuorten aikuisten kirjallisuudesta tosin

puhuttiin jo 1970-luvulla, kun rankat aiheet, kuten alkoholismi, huumeet ja teiniraskaudet, yleistyivät kirjoissa. Lajin esiäitinä voidaan meillä pitää Merja Otavan vuonna 1959 ilmestynyttä kirjaa *Priska*.

Vahvana ulkomaisena esimerkkinä nuorten aikuisten kirjallisuudesta olivat J.K. Rowlingin, brittiläisen lasten- ja nuortenkirjailijan, Harry Potter -kirjat. Näitä nuortenkirjoja saivat aikuisetkin lukea häpeämättä. Velhopoika Harry Potter villitsi muun maailman mukana myös Suomen. Yhtäkkiä kaikki tavalliset jästit tiesivät Tylypahkan ja huispauksen, jotka ovat suomentaja Jaana Kaparin luomia uudissanoja. Ilmestyviä Pottereita jonotettiin kirjakauppojen ulkopuolella yötä myöten velhoasuihin pukeutuneina. Ensimmäinen kirja, *Harry Potter ja viisasten kivi* ilmestyi alkuperäiskielellä vuonna 1997 ja käännettiin suomeksi 1998. Seitsemäs ja viimeinen Potter ilmestyi kesällä 2007, suomennoksena maaliskuussa 2008.

Silkkaa nuorten aikuisten kirjallisuutta olivat myös Stephanie Meyersin Twilight-kirjat, jotka aloittivat varsinaisen vampyyribuumin. Vampyyrit olivat yhtäkkiä superkiinnostavia niin televisiosarjoissa, elokuvissa kuin kirjoissakin. Meyersin kirjat *Houkutus*, *Uusikuu*, *Epäilys* ja *Aamunkoi* ilmestyivät suomennoksina vuosina 2005–2009. Lähes 40 kielelle käännetyistä Twilight-kirjoista tehtiin myös elokuvasarja vuosina 2008–2012.

Charlaine Harrisin True Blood -kirjat taas kertoivat ihmisten ja vampyyrien yhteiselosta kuvitteellisessa pikkukaupungissa Louisianassa. Päähenkilönä kirjoissa oli tarjoilija Sookie Stackhouse, jolla oli telepaattisia kykyjä ja joka sattui rakastumaan vampyyriin. Yhdysvaltalainen HBO tuotti kirjojen pohjalta suuren suosion saaneen True Blood -televisiosarjan.

L.J. Smithin alkuperäinen Vampyyripäiväkirjat-trilogia julkaistiin Yhdysvalloissa jo vuonna 1991. Uusi vampyyribuumi nosti kulttisarjan uudelleen esiin, ja siitä tehtiin myös televisiosarja. Suomessa sarjan ensimmäinen tuotantokausi alkoi MTV3-kanavalla elokuussa 2010. Myös kirjasarja sai jatkoa.

» Yliluonnolliset kyvyt tekevät ihmis-vampyyreista vetoavia ja seksikkäitä. Vampyyrit ovat vaarallisia ja voimakastahtoisia. He ovat salaperäisiä ja hurmaavia. Toivon, että vampyyreita olisi oikeasti olemassa." (Vampyyripäiväkirjat-sarjan näyttelijä Nina Dobrev, www.mtv3.fi/ohjelmat, 9.10.2012.)

Lastenkirjoja

Tove Janssonin (1914–2001) luomat Muumi-hahmot täyttivät vuonna 2010 pyöreät 65 vuotta. Ensimmäinen Muumilaakson asukkaista kertova kirja ilmestyi vuonna 1945. Vuoteen 1977 mennessä Muumi-kirjoja ilmestyi 13, ja niitä on käännetty 43 kielelle.

Myös Mauri Kunnaksen kirjojen parissa kasvoi jo uusia sukupolvia. 2000-luvun ensimmäisellä kymmenellä Kunnakselta ilmestyi tarinoita mm. tutuista Koiramäen lapsista, unissaan kävelevästä Herra Hakkaraisesta ja Tassulan väestä. Vuonna 2002 ilmestyneessä *Koiramäen veljekset* -kirjassa mellasti seitsemän koiraveljestä Aleksis Kiveä mukaillen. Robin Hoodista taas tuli Kunnaksen versiona yllättäen kissa vuonna 2009. Vuonna 2004 sai ensi-iltansa Jaakko Kuusiston Mauri Kunnaksen *Koirien Kalevala* -kirjan pohjalta säveltämä ooppera.

Sinikka ja Tiina Nopolan kirjoittamat Risto Räppääjästä kertovat lastenkirjat olivat suosittuja. Vuonna 2012 ilmestyi jo kahdestoista Risto Räppääjä -tarina. Lisäksi Ristosta oli tehty kolme musiikkinäytelmää, kolme elokuvaa ja animaatiosarja.

Aino Havukaisen ja Sami Toivosen Tatu ja Patu -kirjat hauskuuttivat leikki-ikäisiä. Vuonna 2007 *Tatun ja Patun Suomi* -kirja sai Finlandia Junior -palkinnon. Tekijät saivat myös Lasten ja nuorten tietokirjapalkinnon, Tietopöllön, vuonna 2010.

Lelut ja pelit

Lelutarjonta oli ylitsevuotavaa. Leluliiketjut julkaisivat varsinkin joulun alla paksuja esitteitä, joista lasten oli helppo valita mieleisensä joulupukille lähetettävään lahjalistaan. Samoissa liikkeissähän pukkikin varmaan vieraili! Elokuvien ja televisiosarjojen hahmoista tehtiin usein leluja ja monenlaisia muita oheistuotteita ja toisaalta lelu- ja pelihahmoista tehtiin elokuvia ja televisiosarjoja.

» Kun ensimmäinen lapsemme syntyi, en tajunnut millainen lelukaaos meitä odottaisi. Nyt kuusi vuotta myöhemmin lapsen huone on tungettu täyteen krääsää: miekka ja kilpi, satoja kinderleluja, lukuisia värityskirjoja, erilaisia supersankarifiguureja, kitara, mikrofoni ja rummut, valtava kasa dinosauruksia, parikymmentä pehmolelua ja tietenkin iso laatikollinen pikkuautoja. Laskin kerran, että poikamme omistaa noin 30 Autot-elokuvasta tuttua pikkuautoa. Talouteemme on siis kertynyt niitä 300 euron arvosta." (Raisa Korkki, TS Teema 9.10.2012.)

Bratz-nuket Cloe, Jasmin, Sasha ja Jade muotivaatteineen olivat pienten tyttöjen suosikkeja. Bratzit esiintyivät omassa piirretyssä tv-sarjassaan ja useissa animaatioelokuvissa. Vuonna 2007 valmistuneessa ja seuraavana vuonna Suomessa levitykseen tulleessa Bratz: The Movie -elokuvassa Bratz-hahmoja esittivät ihmiset.

Harry Potter -kirjojen ja -elokuvien oheistuotteet tekivät kauppansa. Pottereista tehtiin myös seikkailupelejä pleikkarille, Xboxille ja muille alustoille. Pelejä oli muutenkin joka lähtöön, eri-ikäisille ja erilaisista asioista kiinnostuneille.

Alkuperäinen PlayStation poistui markkinoilta vuonna 2006. Sen rinnalle oli jo vuonna 2003 tullut PlayStation 2, ja vuonna 2006 PlayStation 3. Nintendon Super Mario -pelihahmo täytti 25 vuotta vuonna 2010.

» Digitaalisella pelikulttuurilla on tulevaisuudessa monipuolinen asema ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Uudet sovellukset ja päätelaitteet mahdollistavat taskussa kulkevien digipelityylien luomisen. – – – Merkittäviä trendejä tulevaisuudessa tulevat olemaan sosiaalinen navigaatio ja digitaalisen ja fyysisen maailman yhdistäminen pelien kautta sekoitetuksi todellisuudeksi. Nousussa ovat myös eri aisteja hyödyntävä multimodaalisuus. Liikuntapelaamisessa ei pärjää yhden sormen näpäytyksellä, vaan pelaaminen vaatii koko vartalon käyttämistä. Ja päätelaitteella kulkee varjon lailla mukana virtuaaliminä, joka kannustaa viemään roskat tai käymään lenkillä – ja iloitsee, kun saan itseäni niskasta kiinni." (Katariina Vuori, Turun Sanomat 6.5.2012.)

Elokuvien pohjalta luotuja Lego-tuotesarjoja olivat mm. Pirates of the Caribbean, Harry Potter, Star Wars ja Disneyn Autot. Lego Ninjago -tietokoneanimaatiosarja ja pelit taas perustuivat Legon samannimiseen lelusarjaan.

Suomalaisen vuonna 2003 perustetun Rovion kehittämästä Angry Birds -pelistä tuli huikea hitti vuodesta 2010 lähtien. Peliä ja siitä tehtyjä uusia versioita pelattiin kosketusnäytöllisillä älypuhelimilla ja tablettitietokoneilla ympäri maailmaa. Sittemmin vihaiset linnut ja vihreät possut ilmestyivät kaikkiin mahdollisiin oheistuotteisiin, mitä keksiä saattoi. Pelin ympärille rakennettiin myös teemapuistoja.

» Jos ja kun leluja kuitenkin kertyy liikaa, ja säilytystila tai kodin siivoojan hermo alkaa loppua, voivat vanhemmat turvautua rajumpiin konsteihin. Ylimääräisiä leluja voi lahjoittaa tuttavaperheille tai kierrätykseen, tai lelut voi laittaa sisäiseen kiertoon. Osan leluista voi pakata kellariin, ja vaihtaa sitten kotona oleviin vaikka puolen vuoden päästä." (Tapani Mylly, TS Teema 9.10.2012.)

◄ Stockmann, Tänä vuonna olen ollut tosi kiltti… -lelukuvasto. 1.11.–24.12.2012.

KÄNNYKKÄ-KULTTUURI

Kaikilla oli kännykkä. Lapsille hankittiin oma kännykkä viimeistään koulun alkaessa. Syntyi ns. kännykkäkulttuuri, joka oli aivan erilaista kuin lankapuhelimella soittelu. Tekstiviesteihinkin kehittyi oma kielensä, joka hyödynsi erikoismerkkejä ja lyhenteitä. Hymiöiden avulla muutamalla merkillä voi kertoa isoistakin tunteista. ☺ Matkapuhelinyhtiöt kehittivät tuotteistaan yhä enemmän monitoimilaitteita, joilla voi paitsi soittaa ja tekstitellä, myös lähettää multimediaviestejä, surffata netissä, ottaa korkealaatuisia valokuvia ja videokuvata, kuunnella radiota ja ihmetellä gps-paikantimen avulla missä kulloinkin liikkuu. Kännykän piti todellakin olla uusi, ei mikään rupu. Kännyköiden ulkonäköä tuunattiin oman maun mukaiseksi kuoria vaihtamalla ja erilaisilla varta vasten kännyköihin tarkoitetuilla koruilla. Soittoääniksi oli mahdollista valita lähes mitä hyvänsä, vaikka äänittää itse.

PARKOUR

2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla kerrostalojen pihoilla ja kaupunkien puistoissa alkoi näkyä oudosti liikkuvaa ja loikkivaa porukkaa. Parkour innosti ottamaan ilon irti kaupunkiympäristössä liikkumisesta. Suomen Parkour ry määritteli parkourin lajiksi, jossa ”pyritään innovatiiviseen ja katkeamattomaan liikkeeseen jokapäiväisessä ympäristössä”.

◄ Parkourin harrastajille kaupunki-ympäristö on ”rajaton leikkikenttä”. Matkaan 6. VR Lehti junamatkustajille. Kesäkuu 2010.

Uusia lehtiä tytöille ja hyvästit Suosikille

Nuortenlehtirintamalla tapahtui kummia, kun vuodesta 1961 ilmestynyt *Suosikki* päätettiin lopettaa kannattamattomana syksyllä 2012. Suosikkia oli edellisenä vuonna uudistettu enemmän tytöille suunnatuksi, ja lehti kilpaili samoista lukijoista kuin vaikkapa Demi. Demin levikki oli vuonna 2011 kuitenkin 52 000 kappaletta, kun Suosikilla se oli siitä vain alle puolet. Parhaimmillaanhan Suosikin levikki oli yltänyt jopa yli 150 000 kappaleeseen. HIM-yhtyeen laulaja Ville Valo kommentoi Suosikin lopetusuutista Helsingin Sanomissa 20.9.2012:

» Kuulin Suosikin lopettamisesta juuri äsken. Olen yllättynyt ja sokissa. Rauha lehden sielulle. Mulle Suosikki oli rock-raamattu. Se oli vakava tietolähde. Sieltä mä opin, kuka on Billy Idol ja mikä on Hurriganes. Rumbassa oli indie-osastoa, mutta Suosikissa oli juttuja W.A.S.P:sta ja Iron Maidenista. Ne inspiroivat mut musan tekoon. Mulla on vieläkin iso pino Suosikkeja 1980-luvulta."

Noin 12–17-vuotiaille tytöille suunnattu muotiin ja kauneuteen keskittyvä *Miss Mix* -lehti alkoi ilmestyä Suomessa vuonna 2007. Lehden numerossa 10/2012 mietittiin mm. saako kaverin exään koskea ja mitkä tosi-tv:stä tutut käytöstavat kannattaa unohtaa oikeassa elämässä.

Nuoremmille, 6–12-vuotiaille, tytöille tarkoitettu *Top Model* -lehti tuli Suomeen vuonna 2011. Tyttöjen suosima lehti herätti myös vastustusta, mm. nettiadressin "Allerin TOP-model lehti ei kuulu Suomeen", johon kerättiin allekirjoituksia niiltä aikuisilta, jotka halusivat suojella lapsia ulkonäköpaineilta.

Vuonna 2011 Lukukeskus alkoi julkaista 7–12-vuotiaiden lasten omaa kirjallisuuslehteä nimeltä *Vinski*. Lukukeskus julkaisi myös nuorten kirjallisuuslehteä *Lukufiilistä*, johon nuoret avustajat kirjoittivat suurimman osan jutuista.

» Suomessa julkaistavia lastenlehtiä on kymmenisen, jos ei laske mukaan sarjakuvalehtiä. Määrä vaikuttaa varsin hyvältä, mutta listaa lähemmin katsoen lehdet jakautuvat kahteen kategoriaan: kristillisiin ja tuotemerkkilehtiin. *JiiPee*, *Lasten pyhäkoulu*, *Lastenmaa* ja *Vinkki* ovat kristillissävytteisiä, kun taas *Barbie*, *Hello Kitty*, *Littlest Pet Shop*, *Prinsessa* ja *My Little Pony* ovat sidoksissa tiettyyn tuotteeseen tai yhtiöön. Poikkeuksen tekevät *Leppis* ja *Koululainen*." (Teea Jokihaara, Helsingin Sanomat 23.9.2012.)

◀ LEHTILEIKKEET: Demi 11/2012, Miss Mix 2/2012, Miss Mix 10/2012.

▼ Turun Sanomat 10.10.2012.

- Asterix-tarina *Ruusu ja miekka* taipui karjalanmurteelle, ja *Kallija tyttölöi* ilmestyi vuonna 2000. Siinä päällikkö Aladobix sai karjalaisnimekseen Tytinäks.
- Hergén luoma töyhtötukka Tintti vietti 75-vuotissyntymäpäiväänsä vuonna 2004.
- *Mustanaamio*-lehden julkaiseminen lopetettiin Suomessa syksyllä 2010, mutta yleisön pyynnöstä se palasi takaisin spesiaalilehtinä, joita ilmestyi vuoden 2011 aikana kolme kappaletta.
- Vuonna 2012 Tukholman Kulttuuritalon kirjasto ilmoitti poistavansa Tintti-sarjakuvakirjat hyllyistään, koska ne kuvaavat vieraat kansalaisuudet alentavan karrikoidusti. Päätös kuitenkin peruttiin saman tien.

◀ Lahjaksi sinulle! Otavamedian joulumainos 2012.

Tuoreita sarjiksia

Japanista tulleet manga-sarjakuvat olivat suosiossa. Ensimmäinen suomeksi julkaistu manga oli jo vuonna 1985 ilmestynyt *Hiroshiman poika*. Vuodesta 1995 lähtien suomeksi käännettiin yksi *Akira*-albumi vuodessa, mutta vasta vuonna 2003 alkoi nykyinen manga-buumi. Silloin ilmestyivät Kolibrin (myöhemmin nimeltään Sangatsu manga) julkaisema *Dragon Ball* ja Egmontin kustantama *Ranma 1/2*. Sittemmin molemmat kustantamot julkaisivat vuosittain parhaimmillaan 60–70 manga-nimikettä. Niistä mm. *Fullmetal Alchemist* ja *Neon Genesis Evangelion* ovat tuttuja myös television anime-sarjoina.

Japanilainen kulttuuri kiinnosti monia nuoria muutenkin. Jotkut harrastivat cosplayta eli pukuilua, mikä tarkoitti pukeutumista manga- tai anime-hahmoksi, ja toiset japanilaisesta klubitanssista kehitettyä paraparaa, jossa käsien liikkeillä oli pääosa.

Juba Tuomolan *Viivi ja Wagner* -sarjakuvan Wagner-sika valittiin Ilta-Sanomien äänestyksessä Suomen suosituimmaksi julkkikseksi syksyllä 2000. Vuonna 2003 Viivistä ja Wagnerista tehtiin ystävänpäivään liittyvä postimerkkisarja. Ensimmäistä kertaa teatterin lavalla pariskunta nähtiin vuonna 2009 Turun kaupunginteatterissa. Viivi ja Wagner esiintyivät myös monenmoisissa tuotteissa boksereista pehmoleluihin.

Milla Palomäki piirsi *Tassutellen*- ja *Kiroileva siili* -sarjakuvia. Kiroilevasta siilistä tuli huippusuosittu ja se levisi pian myös paitoihin, mukeihin, kalentereihin, postikortteihin ja muihin oheistuotteisiin.

Pertti Jarlan nokkelat ja toisinaan hämmentävätkin *Fingerpori*-stripit alkoivat ilmestyä Helsingin Sanomissa helmikuussa 2007. Sittemmin Rivo-Riitta, Heimo Vesa ja muut hahmot pääsivät myös muihin lehtiin ja kokoelma-albumeille. Syksyllä 2012 Jarlalta ilmestyi ajankohtainen albumi *Fingerpori: Kuntauudistus*.

Lapsiperheen arjesta kertova *Baby Blues* hauskuutti sekä vanhempia että lapsia. Myös teini-ikäinen Jere taisi huvittaa sekä nuorten vanhempia että nuoria itseään.

Kettutyttö vai tyttökettu? Tuuli Hypén piirsi tarinoita ”Ihmisystävän yhteiskuntakelpoisuus” -kurssin käyneestä Nanna-ketusta, joka lähti metsän siimeksestä opiskelemaan sivistyksen kummallisuuksia. Hypén loi *Nanna*-sarjakuvan Sarjis 2009 -kilpailua varten.

Norjalaisen Lise Myhren luoma sarjakuvahahmo Nemi Montoya oli Pohjoismaiden suosituin goottityttö, mustanpuhuva, mutta sydämeltään lämmin. Vuodesta 1997 elänyt *Nemi* oli 2000-luvulla levinnyt jo noin 70 lehteen ympäri Eurooppaa.

Valkoisia koteja ja kirpparitavaraa

Valkoinen oli suosittu pääväri sisustuksissa. Sisustuslehdissä esiteltiin kokovalkoisia koteja, joissa saattoi pieninä väripilkkuina olla muutama kirkasvärinen tyyny tai koriste-esine.

» Erilaisten pintojen ja tekstuurien sekoitus piristää ja luo eloisuutta yksivärisyyteen. Huonekalut ovat suurimmaksi osaksi valkoisia, mutta kolhiintuneita ja käytetyn näköisiä. Ne antavat sisustukseen lämpöä ja persoonallisuutta." (Joanna Simmons: Valkoisen rennompi puoli. Deko 5/2008.)

Ranskalainen maalaisromanttinen tyyli oli suosittua, samoin Yhdysvaltain itärannikon huvilatyyli tähti- ja raitatekstiileineen. Maalatut ja painetut tekstit ilmestyivät sisustustavaroihin, tekstiileihin ja huonekaluihin, jopa seiniin.

Uusilla tulostus- ja painotekniikoilla valmistetuilla tapeteilla kotiseiniin voi loihtia vaikkapa ruostuneen aaltopellin tai asfaltin tuntua. Seinälle voi myös tulostuttaa jättikopioita omista valokuvista tai sommitella kuvioita sisustustarroilla. Liitutaulumaalit ja -tarrat olivat suosittuja lastenhuoneissa, keittiöissä ja eteistiloissa.

Itse tehty oli myös arvossaan. Käsin tekemistä arvostettiin, samoin vanhan kunnostamista. Vanhoja astioita, huonekaluja ja tekstiilejä yhdistettiin myös moderniin sisustukseen.

Kirpputoreilta etsittiin vanhaa Arabiaa, liittalaa ja Kupittaan savea, mutta myös "eilispäivän antiikkia" eli värikkäitä emali- ja muoviastioita. Niidenkin hinnat alkoivat nousta kysynnän myötä, mutta kiinalaisten ja puolalaisten emaliastioiden joukosta saattoi silti yhä löytyä aitoja helmiäkin, esimerkiksi Antti Nurmesniemen 1960-luvulla Högforsille suunnittelemia keittiöastioita. Emalia näkyi uudessakin astiatuotannossa. Esimerkiksi Hackman toi markkinoilla kesäiset vihanneskuvioiset kattilat sekä lumihiutalekuvioin koristellut talvikattilat.

» Kirpputoreilla ja vanhan tavaran liikkeissä emali on taas arvossaan ja suosio tuntuu koko ajan vain kiihtyvän. – – – Emaliin liittyy paljon nostalgiaa. Tutut kuviot ja värit pannuissa ja kattiloissa vievät takaisin lapsuuteen tai vanhaan hyvään aikaan. Muistellaan, miten emaliämpäri kolisi jalkoja vasten kaivolle juostessa tai kuinka makoisaa mansikkamehua mummo tarjosi kolhuisesta sydänmukistaan. – – –

Puutaloasumista ja leppoisampaa elämäntyyliä aletaan taas arvostaa, ja emaliastiat sopivat hyvin siihen henkeen." (Merja Kallikari, Turun Sanomat 2.1.2011.)

Toisaalta designin arvostus nousi, kotimaiset ja ulkomaiset klassikot sekä nuorten kotimaisten suunnittelijoiden ja muotoilijoiden työt olivat haluttuja. Teollisuuden ylijäämämateriaaleja ja muita kierrätysmateriaaleja käytettiin paljon sisustustekstiileissä ja huonekaluissa.

Useimmilla teini-ikäisillä oli oma huone, jossa yleensä oli myös oma tietokone, televisio ja muuta viihde-elektroniikkaa. Nuoren oma huone oli nyt myös hänen olohuoneensa, jossa mahtui viettämään aikaa ystävien kanssa. Perheet, tai ainakaan perheen nuoret, eivät välttämättä enää kokoontuneet yhteiseen olohuoneeseen seurustelemaan.

Suomalaisten perheiden lapset muuttivat kotoaan melko nuorina verrattuna useimpiin muihin Euroopan maihin. Kun suomalaisnuoret muuttivat omilleen keskimäärin parikymppisinä, Italiassa ja Kreikassa vanhempien nurkissa oli tavallista asua kolmikymppiseksi.

Lukuja

- **Vuonna 2007 kaupunkimaisissa kunnissa asuvista 21-vuotiaista nuorista vajaa neljännes asui vanhempiensa luona. Maaseutumaisissa kunnissa samanikäisistä nuorista asui kotona vielä 60 prosenttia.**
- **Vuonna 2010 joka viides 18–29-vuotiaista suomalaisista asui vanhempiensa luona.**

◀ Deko 5/2008.

▼ Avotakka, Marraskuu 11/2012

▲ Vuonna 2010 Marimekon keittiöpyyhkeessä oli Maija Isolan 1956 suunnittelema Kivet-kuosi uutena pienikuvioisempana versiona.

TIESITKÖ TÄMÄN?

Emaloidut astiat kestävät hyvin happamia ruoka-aineita eivätkä anna makua ruokiin. Emalikattilat kuumenevat nopeasti ja toimivat siksi mainiosti puuhellalla, mutta ne sopivat myös sähköhellalle ja jopa keraamiselle liedelle.

Ylijäämästä uniikiksi

Aamuset 14.8.2010

Eettinen design nostaa päätään Turussakin

KRISTIINA SIIVONEN
kristiina.siivonen@hotmail.com

HELSINGIN taideteollisesta korkeakoulusta taiteen maisteriksi ja Turun taideakateemista kuvanveistäjäksi valmistunut lietolainen **Outi Puro** vieraili perheineen vuonna 2006 Etelä-Afrikassa. Tuliaisina matkasta syntyi Mum's, eettistä designia valmistava suomalais-afrikkalainen yritys.

muutamassa vuodessa niin, että tällä hetkellä se kattaa vaatteiden ja asusteiden lisäksi sisustustavaroita, jopa huonekaluja.

– Hienointa on silloin kun pääsee yhdistelemään omaa paikallisuutta afrikkalaisuuteen. Paras esimerkki tästä on suomalainen lepakkotuoli, johon on kudottu Afrikassa värikäs päällinen, Puro esittelee.

Siellä nähtävällä on ollut esimerkiksi värikkäistä puhelinlangoista väännettyjä tekstinaulakoita, muovipulloista tehtyjä lampunvarjostimia sekä kirkkaan sävyisiä tyynynpäällisiä, seinävaatteita ja raheja.

– Meiltä saa tuotteita myös

Häneltä myynnissä on muun muassa muovipulloista ja -kanistereista valmistettuja kattovalaisimia.

Haldane Martinin suunnittelemat Zulu Mama -tuolit taas on tehty kierrätysmuovisukaleista, jotkä on punottu kierrätettävästä metallista

Itämaista, superia ja lähiruokaa

Kotioloissa kokattiin usein intialaisittain tai thaivaikutteisesti. Garam masalat, sitruunaruohot ja jeerat olivat tuttuja mausteita. Espanjalaishenkiset tapakset olivat tavallista vierastarjottavaa. Italialaisesta keittiöstä suosittiin nyt erityisesti risottoja, jotka valmistettiin oikeaoppisesti ilman herne-maissi-paprikaa. Pastoista puhuttaessa käytettiin tottuneesti muitakin italialaisia nimityksiä kuin spaghetti: farfalle, tagliatelle, penne, ravioli, tortellini, fusilli, cannelloni, gnocchi, rigatoni…

◄▼ **RuokaPirkka syyskuu 2010.**

Leivonnasta tuli muoti-ilmiö. Focaccia-leipiä pyöräyteltiin kotosalla tuon tuosta. Mielikuvituksellisesti koristeltuja kakkuja esiteltiin leivontablogeissa, -kirjoissa ja televisio-ohjelmissa. Juhlapöytiin taiteiltiin kuorrutettuja kuppikakkuja ja makeita ja suolaisia macaroneja. Vanhanajan voileipäkakut uudella twistillä tulivat muotiin.

Toisaalta perinteinen suomalainen kotiruoka nousi uudelleen arvoon. Puhuttiin lähiruuasta ja luomusta, ja perustettiin ruokapiirejä. Kaupunkeihin ilmestyi myös luomu- ja lähiruokakauppoja. Nuorten aikuisten uusavuttomuudesta oltiin huolissaan, ja Marttoihin liittyminen oli muodikasta. Myös Slow Food -ajattelu oli saapunut Suomeen. Italialaisen Carlo Petrinin 1980-luvulla käynnistämä liike syntyi vastapainoksi pikaruualle, kiireiselle elämäntyylille ja paikallisten ruokatapojen katoamiselle. Sen mukaan ruuan tuli olla hyvää, puhdasta ja reilua.

» Martat ovat olleet ekologisen arjen edelläkävijöitä. He kierrättivät ja tuunasivat jo ennen kuin näitä termejä oli edes olemassa. – Martoilla on Tanssii tähteiden kanssa -ruokakurssi, jolla opetellaan välttämään ruuan hävikkiä. Perehdymme myös ekologiseen siivoukseen isoäidin keinoin, käyttäen etikkaa ja soodaa. Olemme olleet edelläkävijöitä myös luomun, lähiruuan ja reilun kaupan edistämisessä. Teemme käytännön pieniä tekoja, mikä on marttojen ydinajatus, Leinonen [valtakunnallisen Marttaliiton varapuheenjohtaja Riitta Leinonen] kertoo." (Ritva Setälä, Turun Sanomat 25.11.2012.)

Kahvi sai mielellään olla reilun kaupan. Tosin kahvilassa harvemmin tilattiin tavallista kahvia, kun listalta löytyi lattea ja macchiatoakin. Vastustettiin eläinten tehokasvatusta, ja kasvissyönti ja vegaanius olivat yleisiä. Uutuutena tulivat ns. superruuat, mm. goji-marjat, maca, pakurikääpä ja raakakaakao. Myös hiilihydraatittomaan tai vähähiilihydraattiseen ruokavalioon perustuva karppaus keräsi kannattajia.

Vuonna 2012 Suomesta oli tullut varsinainen maidon ihmemaa. Vielä 2000-luvun alussa tarjolla olivat tavalliset täys-, kevyt- ja rasvattomat maidot vähälaktoosisilla vaihtoehdoilla ryyditettyinä, mutta nyt valinnanvaraa oli yllin kyllin. Ruokakauppojen maitohyllyistä löytyi lisäksi gefilusta, luomua, laktoositonta maitojuomaa, yömaitoa, plusmaitoa, kahvimaitoa, iskukuumennettuja UHT-maitoja, vanhanajanmaitoa, kaakaomaitojuomaa ja soijamaitoja. Ja vielä erilaisia pakkauskokoja parista desistä puoleentoista litraan. Uusia olivat myös valmiiksi maustetut rahkat ja ruokakermat.

▲ **Keravan nuorisotalo Häkissäkin kokkailtiin. Kuva: Häkki 2010.**

Kiinnostusta ruokaan ja ruuan valmistamiseen lisäsivät television lukuisat ruokaohjelmat. Suomen parhailla kokeilla oli omat televisio-ohjelmansa, ja kokin ammatin arvostus nousi huimasti. Monet nuoret halusivat nyt opiskelemaan ravintola-alaa.

Tavallisilla kotikokeilla oli mahdollisuus osallistua Suomen Master Chef -kisaan. Vuonna 2012 kilpailusta tuli myös lasten Junior Master Chef -versio, jossa alakouluikäiset lapset itsevarmasti valmistivat oikeaoppisia uppomunia ja osteri-voikastikkeita.

Niksi

» Mikäli lukulasit unohtuivat kotiin, käytä älypuhelintasi suurennuslasina. Esim. kaupassa tai ravintolassa laskun loppusumma on helppo tarkistaa ottamalla laskusta älypuhelimella kuva ja suurentamalla se kätevästi peukalo-etusormiotteella. Toimii testatusti myös hämärässä. Kännykuvista voi myös aamulla helposti tarkistaa mitä kaikkea tulikaan ostetuksi/syödyksi/juoduksi..." (www.pirkka.fi/niksit/, 11.9.2012.)

Nuorison menopelit

Mopoautot ja retropyörät

Mopoautojen suosio oli uusi ilmiö vuoden 2010 tienoilla. Mopoautot olivat nyt enemmän oikean auton kuin mopon näköisiä, ja pappojen sijaan niillä huristelivat nuoret. Tavallinen näky lähiön marketin pihalla perjantai-iltana oli ovet auki poppia luukuttava mopoauto ja liuta tavallisia mopoja ja moposkoottereita sen ympärillä. Mopoautolla ajaessa oli suojassa sateelta ja kyytiin mahtui kaveri ja isokin harrastusvälinekassi. Mopoautojen turvattomuudesta autoliikenteen seassa kuitenkin keskusteltiin.

Pärinätöntä menoa arvostavat kulkivat mieluummin polkupyörällä. Nyt ehdottomasti muodikkaimpia olivat uudelleen tuotantoon otetut, 1970-luvulta tutut, Helkaman Jopot ja Tunturin Ponit.

▼ **Mopoautot alkoivat näyttää oikeilta autoilta. Turun Sanomat 4.7.2010.**

Keskustelupalstoilla jaetaan neuvoja mopoautojen viritykseen

Internetin keskustelupalstoilla jaetaan mopoautojen viritysneuvoja. Kokeneemmat opastavat aloittelijoita muuttamaan kulkuneuvon moottorin välityksiä ja vaihtamaan osia konepellin alle. Keskustelijat kehus-

Matkoja maailmalle

Kreikka oli edelleen yksi suomalaisten suosikkilomakohteista, eivätkä siihen vaikuttaneet edes Kreikan valtion talouskriisin ja säästötoimien nostattamat paikallisten mielenosoitukset ja lakot 2010-luvun alussa. Levottomuudet keskittyivät suuriin kaupunkeihin, ja enin osa suomalaisista lomaili Kreikan saarilla. Vuonna 2011 Suomesta tehtiin Kreikkaan lähes 200 000 valmismatkaa, ja kesällä 2012 varaustilanne pysyi samana. Eniten matkoja myytiin Rhodokselle ja Kreetalle. Matkatoimistoissa kuitenkin seurattiin tiiviisti tilanteiden kehittymistä.

Talvisin lähdettiin mieluusti kaukomatkalle. Vuonna 2012 matkatoimisto Tjäreborgin suosituin kohde oli Thaimaa. Sen jälkeen suosituimpia tilauslentojen kaukokohteita olivat Vietnam, Gambia, Meksiko, Intian Goa ja Sri Lanka. Myös Mauritius, Aruba ja Dominikaaninen tasavalta kiinnostivat matkailijoita. Kaukomatkojen ohella helpot All Inclusive -lomat houkuttivat. Niitä myytiin eniten Kanariansaarille, Egyptiin, Turkkiin ja Meksikoon.

Harrastusmatkat, niin sanotut aktiivilomat, kiinnostivat. Golfaamaan tai sukeltamaan monet olivat lähteneet jo aiemminkin, mutta nyt matkan teemaksi voi valita esimerkiksi joogan, kuvataiteen, musiikin, kädentaidot tai tanssin. Monet matkanjärjestäjät tarjosivat matkoja, joissa ohjatusti patikoiden tai pyöräillen tutustuttiin paikalliseen historiaan, luontoon tai vaikkapa ruokakulttuuriin. MatkaPaletti Oy:n vuoden 2012 harrastematkoissa oli tarjolla muiden muassa seuraavanlaisia teemoja:

▲ Ahtelan nuorisoleirikeskuksessa korikiipeiltiin kesällä 2004. Nuoperi/Turun nuorisoasiainkeskus.

ILTA-SANOMAT KESÄSÄ

Kysy vielä jotakin -palsta löytyy tänään sivulta 23.

Helteinen sää jatkuu

Huippulukemia

Kyösti Isosaari yhdi
Joutseno
+3,8 °C

Lämpimintä ollen klo 15
Lammi ovo
+28,3 °C

Lämpimintä koissa päivänä
Vitasaari
+29,6 °C

Satoisinta koissa vrkossa
Utajoki Nuorgam
21,6 mm

Ulkomaiset kaupungit

▲ Ilta-Sanomat 6.7.2010

HELLEKESÄ 2010

Heinäkuu 2010 oli Suomessa kaikkien aikojen hellekuukausi, ainoastaan yhtenä päivänä lämpötila ei missään päin Suomea kohonnut hellelukemiin yli 25 asteen. Heinäkuun viimeisenä päivänä Liperissä mitattiin uusi lämpöennätys 37,2 astetta. Edellinen ennätys oli lähes sadan vuoden takaa. Silloin, vuonna 1914, Turussa mitattiin 35,9 astetta.

Hellivän helteen vastapainoksi heinä- ja elokuun vaihteessa Suomea kurittivat voimakkaat myrskyt ja syöksyvirtaukset, jotka saivat laajaa tuhoa aikaan. Asta-, Veera-, Lahja- ja Sylvi-myrskyt kaatoivat yhteensä 8,1 miljoonaa kuutiometriä puustoa.

Kukkaloistoa ja yrttejä Kreetan keväässä, Patikointia kulttuurin alkulähteillä Santorinilla, Saaristopyöräilyä Kroatiassa, Kulinaaria ja kulttuuria Toscanassa, Mosaiikkikurssi Pärnussa ja Puutarhamatka Viroon.

Omatoimimatkailu toisaalta helpottui, kun varaukset, ravintoloiden pöytävarauksista lähtien, oli mahdollista tehdä netin kautta jo ennen matkalle lähtöä. Lentoyhtiöissä ja lentojen hinnoissa oli valinnan varaa, kun halpalentoyhtiöt lisääntyivät. Niistä ensimmäinen Euroopassa oli irlantilainen Ryanair.

Reissumuistot oli entistä helpompi tallentaa, kun joka matkailijalla oli mukana digikamera tai kamerakännykkä. Enää ei tarvinnut jännittää, onnistuvatko ne filmille otetut 24 tai 32 kuvaa, vaan kaikesta saattoi napsia kuvia mielin määrin ja tarkistaa otokset saman tien.

Keväällä 2010 Islannissa purkautuva tulivuori Eyjafjallajökull sai aikaan jättimäisen tuhkapilven, joka sotki lähes koko Euroopan lentoliikenteen. Useimpien maiden ilmatila suljettiin useiksi päiviksi kokonaan tai osittain, ja kymmeniä tuhansia lentoja jouduttiin peruuttamaan. Toukokuussa 2011 Islannissa purkautui toinen tulivuori Grimsvötn, mutta sen vaikutukset eivät olleet niin laajoja.

Kotimaassa matkailevia varten oli useita sivustoja, joista etsiä sopivaa vuokramökkiä lomaviikoksi tai koko sesongiksi. Suomen joka kolkasta löytyi yksityisten tai yritysten mökkejä vuokralle. Monille maatiloille mökinvuokraus ja maatilamajoitus olivat tärkeitä sivuelinkeinoja. Hemmottelua kaipaavat varasivat loman jostakin kotimaan tai naapurimaan Viron kylpylästä. Myös laskettelukeskukset vetivät edelleen väkeä.

Ulkomaille vaihtoon ja leireille oli mahdollista päästä mm. kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaation CIMOn kautta. Kunnilla, seurakunnilla ja järjestöillä oli myös edelleen leiritoimintaa lapsille ja nuorille. Mihinkäs leirien lumo olisi kadonnut.

Tiesitkö tämän?

Kesällä 2010 ampiaisten määrä Suomessa oli yhdeksänkertainen edelliseen kesään verrattuna. Pesiä löytyi mitä erikoisimmista paikoista, ja ampiaiset vierailivat turhankin hanakasti terassipöydissä ja sisätiloissa.

Nuorisotiloista 1950

KIRJALLISUUS

ALLARDT, Erik & JARTTI, Pentti & JYRKILÄ, Faina & LITTUNEN, Yrjö 1958: *Nuorison harrastukset ja yhteisön rakenne.* Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino.

ASKONEN, Ebba 2004, *Muisteluksia Oulun kaupungin ensimmäisen nuorisosihteerin alkutaipaleelta*. Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

ASKONEN, Ebba 2009, *Aito nuorisotyöntekijä*. Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

ILVES, Kirsi, 1998, *Stadi ja sen nuoret. Nuorisotyötä Helsingissä 1948–1997.* Helsingin kaupunki/ Nuorisoasiainkeskus, Edita. Helsinki, Oy Edita Ab.

KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina.* Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.

KÄRKKÄINEN, Taisto 2004, *Nuorisotyön organisaatio ja hallinnon kehittyminen Suomessa.* Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

NERELLI, Eero (toim.) 1984, *Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984*. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.

NIEMINEN, Juha 1995, *Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia.* Nuorisotutkimusseura r.y., Lasten Keskus Oy. Jyväskylä, Gummeruksen Kirjapaino Oy.

NUORISOASIAINLAUTAKUNNAN HISTORIAA VUOSILTA 1946–1996. 50 vuotta Oulun kaupungin nuorisotyötä. Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskus. Gasworks 1996.

PELTOLA-YRJÖLÄ, Helena 2004, *Henkisistä kilpailuista nuoren kulttuurin loisteeseen.* Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

PUUMALAINEN, Timo 2004, *Leirielämää kaupunkilaisille Helsingin Käpylässä.* Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

SUOMEN NUORISOTYÖN JÄRJESTELMÄ JA NUORISOJÄRJESTÖT 1951. Katsaus vapaan nuorisokasvatuksen kehittämistä ja tukemista koskeviin valtion toimenpiteisiin vuosina 1945–1950 sekä selostus nuorisojärjestöjen tarkoitusperistä ja toimintatavoista. Helsinki, Valtioneuvoston kirjapaino.

TELEMÄKI, Matti 1984, *Johdatus nuoruuden ja nuorisotyön historiaan*. Kansalaiskasvatuksen Keskuksen julkaisuja 56. Valkeakosken Kirjapaino.

TUOMISTO, Tero & PAKKALA, Leni 2008, *Talkoin ja lahjoituksin*. Teoksessa Yhdessä rakennetut. Suomalaiset seurantalot. Toim. Anna-Maija Halme ja Leni Pakkala. Suomen Kotiseutuliiton julkaisuja A:18. Vammalan Kirjapaino Oy.

YLI-RANTALA, Juhani 2009, *Nuorisotyö ja kulttuuriharrastukset toivat elämäntehtävän*. Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

KEJONEN, Alpo 2008, *Työntäyteisiä ja rikkaita vuosia*. (Word-tiedosto)

Nuorisotilasuunnitelma 1980–1992, Pirkkalan kunta 1978. Nuoperi/OKM.

ROUVINEN, Maikki 2007, *Joensuun nuorisotoimen historiakoonti*. (Word-tiedosto)

SINERVO, Väinö 2007, *Minusta tulikin nuorisotyöntekijä*.

SIVONEN, Aarne 1985, *Kotkan alueen kunnallisen nuorisotyön neljä vuosikymmentä. Kotkan alueen kunnallisen nuorisotyön historiikki 1946–1986*.

TUOMINEN, Okko 2005, *Osallistumisväyliä risteyksen nuorisolle. Raision kunnallisen nuorisotoimen historia ja nuorisotyön kehitys 1956–2003*. Raision kaupunki, nuorisopalvelut.

LEHDET

Apu: 43/1957, *Pois kadulta.*
Pyrkijä: N:o 3 maaliskuu 1954, *Maaseudun nuorten kotoisia ongelmia*. Lauri Pautola.

TYÖELÄMÄHAASTATTELUT

Ebba Askonen, 16.3.2004, Oulu. Haastattelija Anneli Meriläinen. (TYKL/aud/72)
Eeva Grönroos, 7.6.2006, Turku. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/135)
Mauri Pirilä, 1.3.2004, Raahe. Haastattelija Anneli Meriläinen. (TYKL/aud/70–71)
Yrjö Vento, 9.3.2006, Vääksy. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/129)
Rainer Sjölund, 3.1.2006, Helsinki. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/spa/501)

MUUT HAASTATTELUT

Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki. Haastattelijat Esa Orre & co. (TYKL/aud/102a–102b)

INTERNET-LÄHTEET

www.raisio.fi, 25.10.2011
www.nic.fi/~tuikka3/kapyla/suurperhe.html, 4.1.2012
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/haka-kerho_toimii_10069.html#media=10081, 13.3.2012.

Ajan nuorista 1950

KIRJALLISUUS

ALLARDT, Erik & JARTTI, Pentti & JYRKILÄ, Faina & LITTUNEN, Yrjö 1958: *Nuorison harrastukset ja yhteisön rakenne.* Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino.
BLYTON, Enid 1962, *Viisikko vuoristossa.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki, KKn kirjapaino.
FINNEMORE, John 1954, *Robin Hood ja hänen iloiset toverinsa.* Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino.
HAAVIO, Katariina & KOSKIMIES, Satu 1994, *50-luvun teinit. Päiväkirjat ja kirjeet 1957–1960.* Kirjayhtymä. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
HAMMENHÖG, Waldemar 1953, *Koululaismestari Niilo. Kertomus urheilusta nuorisolle.* Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino.
HANSEN, Henny Harald 1957, *Muotipuku kautta aikojen. Pukuhistoriallinen värikuvasto.* Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön kirja- ja laakapaino.
HEIKKINEN, Minna 2010, *Kiertokirjeistä KOTI-SIVUIHIN, postikorteista PIKAVIESTIMIIN.* Nuoperi, Turun yliopisto. Turku, Painosalama Oy.
HEISKANEN, Ilkka & MITCHELL, Ritva, 1985, *Lättähatuista punkkareihin. Suomalaisen valtakulttuurin ja nuorisokulttuurien kohtaamisen kolme vuosikymmentä.* Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu, Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
HÄNNINEN, Ville 2006, *Sarjakuvalehtien maihinnousu.* Teoksessa Täältä tulee nuoriso! 1950–79. Toim. Kai Häggman. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.
ILVES, Kirsi, 1998, *Stadi ja sen nuoret. Nuorisotyötä Helsingissä 1948–1997.* Helsingin kaupunki/ Nuorisoasiainkeskus, Edita. Helsinki, Oy Edita Ab.
JOKA NAISEN NIKSIKIRJA 1951. Koonnut Maija Suova. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiö.
KAARNINEN, Mervi 2006, *Nuorisokulttuurin läpimurto.* Teoksessa Täältä tulee nuoriso! 1950–79. Toim. Kai Häggman. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.
KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina.* Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.
KARPPINEN, Eira (toim.) 1985, *Nuori ja villi. Turkulaista nuorisokulttuuria 1950-luvulla.* Turun maakuntamuseo, Näyttelyesite 9. Turku, Koteva Oy.
KEENE, Carolyn 1955, *Neiti Etsivä kummitustalossa.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki, KK:n kirjapaino.
KOTIKUTSUJEN VOILEIPÄHERKUT. Kylmiä ja lämpimiä voileipiä juomineen. Yli 300 kokeillen valittua ohjetta 1956. Koonneet Edith Ekegårdh ja Gun Billvall-Lindeen. Maamme oloihin soveltaen kääntänyt talousopettaja Anja Sirkiä. Kauppiaitten Kustannus Oy. Jyväskylä, K. J. Gummerus Osakeyhtiön kirjapaino.
KUISMA, Markku 2008, *YYA-Suomesta Euroopan Unioniin*. Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.
LAINE, Aino 2005, *Vaahtomuovista mukavuutta. Superlon Oy 1955–2005.* Kustantaja k&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto. Vaasa, Ykkös-Offset.
MÄENPÄÄ, Ulla & Jorma 1953, *Joka kodin sisustusopas.* Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otavan kirjapaino.
NISKANEN, Riitta 1990, *"Paketoimme unelmasi ja myymme ne takaisin sinulle" Suomalaisten mainosten amerikkalainen kuvamaailma.* Teoksessa Happy Days Are Here Again. Amerikan ilmiöitä ja ajankuvaa Lahdessa 1945–1965. Toim. Päivi Siikaniemi. Lahden taidemuseo 16.9.1990–14.2.1991, Hiihtomuseo 21.9.1990–3.2.1991. Lahden kaupunginmuseo. Kukkila, Salpausselän Kirjapaino Oy.
PALONEN, Rauni & VEKKELI, Pirkko & DILLEMUTH, Mia 2008, *Tähdet arkilla. Suomalaisten suosikit paperinukkeina.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.
PAULOFF, Marjatta 1997, *Kaj Franckin palvelevat astiat.* Teoksessa Kaj Franck – Teema ja muunnelmia. Heinolan kaupunginmuseon julkaisuja no 6. Toim. Sirpa Juuti, Kaisa Koivisto ja Tauno Tarna. Lahti, Lahden Tuotepaino Oy.
PEACOCK, John 1990, *Länsimainen puku antiikista nykypäivään.* Kustannusosakeyhtiö Otava. Singapore.
POLVA, Anni 1968, *Tiina saa ehdot.* Arvi A. Karisto Osakeyhtiö. Hämeenlinna, Arvi A. Karisto Oy:n kirjapaino.
POUTASUO, Tuula 2006, *Farkkukirja.* Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
PULMA, Panu 2000, *Kasvun katveessa. Toivon ja pelon ikäpolvi.* Teoksessa Helsingin historia vuodesta 1945. Kirjoittajat Harry Schulman, Panu Pulma ja Seppo Aalto. Helsingin kaupunki. Helsinki, Oy Edita Ab.
PUUMALAINEN, Timo 2004, *Leirielämää kaupunkilaisille Helsingin Käpylässä.*

Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.
ROIVAINEN, Päivi 2004, *Pappa-Tunturi – Suomen ikiliikkuja.* Teoksessa Sisua, Siloa ja sinappia. Turun maakuntamuseo – Julkaisuja 6. Toim. Sanna Kupila. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
SAARIKANGAS, Kirsi 2006, *Nuoruus lähiöissä.* Teoksessa Täältä tulee nuoriso! 1950–1979. Toim. Kai Häggman. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.
SALMI, Vexi 2009, *Rinkelinkadun pojat.* Hämeenlinnan Kirjakauppa Oy. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.
SWANLJUNG, Henrik 2004, *ASA – Ajan tasalla!* Teoksessa Sisua, Siloa ja sinappia. Turun maakuntamuseo – Julkaisuja 6. Toim. Sanna Kupila. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
TEINONEN, Markku 2004, *Torstain toivo. Purkkiruokien klassikko – Jalostajan hernekeitto.* Teoksessa Sisua, Siloa ja sinappia. Turun maakuntamuseo – Julkaisuja 6. Toim. Sanna Kupila. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
TIKKANEN, Birgitta (toim.) 1957, *Kätevä sisustaja.* Kodin neuvokki 9. Yhtyneet Kuvalehdet Oy. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön syväpaino.
TURNBERGER, Pernilla 1953, *Keitä ja paista – maukasta maista.* Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino.
VIHAVAINEN, Timo 1987, *Hyvinvointi-Suomi.* Teoksessa Suomen historian Pikkujättiläinen. Toim. Seppo Zetterberg. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiö.

LEHDET

Aku Ankka
N:o 43, 23.10.1974, kansi.

Elokuva-Aitta
N:o 8/1945, kansi.

Helsingin Sanomat
2.10.2010, *Tanssijat jäävät kotiin.* Tuomas Kokko.
9.4.2011, *Farkut eivät kulu loppuun. Beaversin luonut Matti Majava on maan ensimmäistä farkkusukupolvea.* Harri Uusitorppa.

Hopeapeili
N:o 5 toukokuu 1957, *Filmitähdet uskovat teille kauniin ihonsa salaisuuden.* Lux-saippuan mainos.
N:o 5 toukokuu 1957; *Heves-nailon paras vain on*. Helsingin Verkatehtaan mainos.
N:o 5 toukokuu 1957, *Hyvää matkaa*.
N:o 5 toukokuu 1957, *Kesäpäivän valssi*.
N:o 5 toukokuu 1957, *Ole sinäkin kuten hän – Bac-Stick raikas!* Oy Kauppakumppaneitten mainos.
N:o 5 toukokuu 1957, *Schwarzkopf Golf shampoo*. Eichinger & Co:n mainos.

Kotiliesi
N:o 12 kesäkuu 1955, *Häntä ihaillaan – hänellä on uusi NESTLE-permanentti.* Mainos.
N:o 12 kesäkuu 1955; *Kesä merkitsee lepoa.*
N:o 12 kesäkuu 1955; *Kolme herkkua leivontaan, voileiville, jälkiruokiin.* SOK:n hillomainos.
N:o 12 kesäkuu 1955, *Nauttikaa auringosta, antakaa sen ruskettaa – ei polttaa!* Nivea-aurinkovoiteen mainos.
N:o 12 kesäkuu 1955, *Elektrolux jääkaappien kuningatar.* Upo Osakeyhtiön mainos.
N:o 12 kesäkuu 1955, *Nuori kesä*. M.H.
N:o 12 kesäkuu 1955, *Vaikka leivättä – mutta ei päiväkään ilman kahvia.* Kaisa-kahvin mainos, OKA.
N:o 12 kesäkuu 1955, *Värikäs aurinkopuku ja bolero – raikasta, kesäistä SILO-mallistoa!* Silon mainos.
N:o 5 maaliskuu 1956, *Koti kuuluu miehellekin.* Pirpakka.
N:o 5 maaliskuu 1956, *Siivosti pöydässä.* H.N.
N:o 5 maaliskuu 1956, *Tyttö kasvaa.*
N:o 5 maaliskuu 1956, *Uusi presidenttiparimme.*
N:o 15 elokuu 1956, *Miksi hukata kauniita kesäpäiviä… kun JALOSTAJA säilöö puolestanne*. Jalostajan mainos.
N:o 15 elokuu 1956, *Tapiolan uusin omakotitalo.*
N:o 13 heinäkuu 1957, *Atamon, luotettava säilömisaine.* Veikko Vaali Oy:n mainos.
N:o 13 heinäkuu 1957, *Heinäkuuhun… ja uuteen Sans Égal -väriin*. Huulipunamainos.
N:o 13 heinäkuu 1957, *Herkullista hetkessä vaivatta ja vauhdilla.* Mensa Osakeyhtiön säilykemaínos.
N:o 13 heinäkuu 1957, *Kesäkuumalla*
N:o 13 heinäkuu 1957, *Liittäkää uusi rengas elämyksiinne.* Valtionrautateiden mainos.
N:o 13 heinäkuu 1957, *Raikkaita hellekauden herkkuja*.
N:o 13 heinäkuu 1957, *Tilaa – kerrankin kylliksi tilaa, UPO 180 litran jääkaappi.* Upo Osakeyhtiön mainos.

Me Naiset
12.5.2011, *Siististi hörhö.* Heidi Heino.

Nakke
N:o 4, 1977, kansi.

Pyrkijä
N:o 1 tammikuu 1954, *Nuorten toivepeli: Osma.* SOK:n mainos.
N:o 1 tammikuu 1954, *Touhulan perhe* -sarjakuva.
N:o 3 maaliskuu 1954, *Fa-ze-ri-na, Fa-ze-ri-na, Fa-ze-ri-na on vuoden suuri iskelmä.* Fazerin mainos.
N:o 3 maaliskuu 1954, *Kolme tosihyvää herkkupalaa! Rigoletto, Suez, Välimeri – kaikki kolme ovat SOK:n juhlavuoden valloittavia suklaatankouutuuksia!* Mainos.
N:o 3 maaliskuu 1954, *Maaseutunuorten kotoisia ongelmia.* Lauri Pautola.
N:o 3 maaliskuu 1954, *Syökää itsellenne terveyttä – syökää Mureleipää.* SOK:n mainos.
N:o 4 huhtikuu 1954, *AAA-paahto – Aito Amerikkalainen Aromipaahto.* SOK:n kahvimainos.
N:o 4 huhtikuu 1954, *Fazer-uutuus Siesta tryffelitanko.* Suklaapatukkamainos.
N:o 4 huhtikuu 1954, *Seurustelusta.* Matti E. Mäki.
N:o 5 toukokuu 1954, *Kotitalouden sähkökojeet. Emännän paras apulainen – luotettava sähkötalouskoje!* Hankkijan mainos.
N:o 5 toukokuu 1954, *Seitsemän herkullisen maun yhdistelmä. Maista niin muistat Kimara, Hellas makeisia.* Mainos.
N:o 5 toukokuu 1954, *Virkeyttä ja terveyttä herkullisesta Valion kermajäätelöstä.* Mainos.
N:o 8 elokuu 1954, *Mainio-pöytämargariini – herkullinen annos voimaa ja terveyttä.* SOK:n mainos.
N:o 9 syyskuu 1954, *Nopsa kypsyy nopsasti.* SOK:n Nopsa-kaurahiutaleiden mainos.
N:o 11 marraskuu 1954, *Saanko esittäytyä – olen ystävänne Joonas.* SOK-Osuuskauppojen kahvimainos.
N:o 12 joulukuu 1954, *Hankkija – maamiesten tavaratalo.* Mainos.

N:o 12 joulukuu 1954, – *Shhh… mitkä Marinot minulta puuttuivatkaan? Marino herkkumakaronit tarjoavat nautintoa koko perheelle!* SOK-Osuuskauppojen mainos.
N:o 12 joulukuu 1954, *Valveutuneen nuorison tietoteos Nitä-Missä-Milloin 1955.* Mainos.
N:o 4 huhtikuu 1961, *Jupiter-mopedi matkavarma toveri, sitkeä, vahva, tyylikäs.* Mainos.
N:o 10 lokakuu 1963, *Jupiter-mopedi matkavarma toveri.* Pohjois-Karjalan SOK-Osuuskauppojen mainos.

Reader's Digest
July 1956, *"Here already? …that new Chevy of yours must really move!"* Chevrolet-mainos.

Seura
37/1956, *Ketkuta ja jyrää.*

Suomen Kuvalehti
35/1959, *Paul Anka kävi ja hurmasi.*
Kuohuvat vuodet 1916–1986. 37 B Juhlalehti, 12.9.1986.

Turun Sanomat
27.8.2006, *Kun ROCK villitsi Turun.* Jari Heino.
28.9.2010, *Marttojen liedellä porisee paljon muutakin kuin ruokapata. Torstaimartat toivat designmuodin Sibelius-museoon.* Liisa Aalto.
30.10.2010, *75 vuotta täyttävä radio-ohjelma puhuttelee ihmisen sisimpiä asioita. Vain jumalanpalvelus voittaa Lauantain toivotut levyt.* Tero Karjalainen.
4.2.2011, *Maalaispojasta miljardööriksi. Ikean perustaja matkustaa kakkosluokassa mutta piilottelee rahojaan veroilta.* Paula Tapiola.

Viuhka
No 9. 1954, *Hyvän vuoteen ystäville! EnsoDUX-siirtovuode.* Enso-Gutzeit Osakeyhtiön mainos.
No 9. 1954, *Niin tavattoman kaunis – turhaan!* Odo-Ro-No-deodorantin mainos.
No 9. 1954, *Tämä pitää Teidät lämpimänä… mutta mikä pitää Teidät raikkaana?* Oy Kauppakumppanien Bac-Stick-deodoranttimainos.
No 9. 1954, *Takaisin töihin.*
No 9. 1954, *Vertaansa vailla… Sans Égal huulipuna joka ei tahraa.* Mainos.
No 9. 1954, *Viva-syysuutuuksia – muutamia monista…* Partolan Kenkätehdas Oy:n mainos.

HAASTATTELUT

Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki. Haastattelijat Esa Orre & co. (TYKL/aud/102a–102b)

INTERNET-LÄHTEET

http://agricola.utu.fi/hist/kronologia, 13.10.2010.
www.elonet.fi, 6.8.2010.
www.finnairgroup.com, 12.1.2011.
www.finnishdesign.fi, 21.10.2010.
www.foribeat.fi, 28.5.2010.
http://girlsloveshoes.blogspot.com/2007/11/1950-luvun-muoti.html, 16.9.2010.
www.historianhavinaa.net/sodatjajalleen rakennus.html, 12.8.2010.
www.hs.fi/juttusarja/suomiajoi, 8.10.2010.
www.jazzpoparkisto.net/haka-kerho.php, 5.4.2012.
www.karisto.fi/portal/suomi/kustannusliike/kirjailijat, 11.10.2010.
www.hs.fi/kirjat/artikkeli/Enid+Blytonin+muotokuvassa+on+vain+pintaa/HS20080803SI1KU0244g, 8.10.2010.
http://koti.mbnet.fi/seija10/50luku.html, 13.10.2010.
www.iltalehti.fi/autot/200705046057315_au.shtml, Seija Vuorela: Solifer palaa paalupaikalle. Kaikki 60-luvun mopot eivät olleet Tuntureita, myös Solifer oli suosittu. 7.10.2010.
www.jamesdean.com, 6.8.2010.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2005/HelneHenna05.pdf. Henna Helne 2005: Anna ja uudistuneen naistenlehden maailma. Tekijöiden ja lukijoiden näkemyksiä muutoksesta. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turun yksikkö, Viestinnän koulutusohjelma, Medianomi (AMK). 24.3.2011.
http://kotiliesi.fi/lehti, 18.1.2011.
www.lahdenmuseot.fi/asiakkaat/lahdenmuseot/www.lahdenmuseot.fi/content_images/radioja_tvhistorian_tapahtumia_suomessa.pdf. tutkija Helena Parviainen, Radio- ja tv-museo, 10.1.2007. 13.10.2010.
www.mannerheim.fi/, 12.8.2010.
www.marimekko.fi/FI/marimekkokonserni/historia/1950, 25.5.2010.
www.mfa.fi/jalleenrakennuska, 13.10.2010, Suomen rakennustaiteen museo.
www.mfa.fi/rintamamamiestal, 13.10.2010, Suomen rakennustaiteen museo.
www.moomin.com/tove/bibliografia.html, 27.3.2012.
http://muistikuvaputki.yle.fi, 1.6.2010.
http://192.49.222.187/Nimipalvelu, 20.4.2010, Väestörekisterikeskus.
www.noc.fi/olympiahistoria/kisatilastot/1952_helsinki/, 12.3.2012.
www.norden.org/fi/tietoa-yhteistyoestae/, 12.8.2010.
www.nyyrikkilehti.fi, 24.3.2011.
http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Ruoka-_ja_tapakulttuuri, 19.4.2010; 11.5.2010.
http://oppi.edu.ouka.fi/~sajapa00/suomen_presipentit.htm, 12.8.2010.
www.ouka.fi/ppm/1950, 19.4.2010, Pohjois-Pohjanmaan museon verkkonäyttely.
www.pictureshowman.com/articles_personalities, 6.8.2010.
http://pomus.net, 13.9.2010, Populaarimusiikin museo.
www.porkkala.net, 13.10.2010.
www.ptk.fi, 12.3.2012, Poikien ja tyttöjen keskus.
www.suomela.fi/keittio/Keittiokalusteet-ovet/Astiankuivauskaappi-on-modernin-keittion-perusvaruste--50236, 8.11.2012.
www.tammi.fi/kirjat, 21.10.2010.
www.tapettitalo.fi/tapettitietoa, 29.9.2010.
www.ulrikasborg.fi/historiikki. Asunto Oy Ulrikasborg Bostads Ab/Snadin kundin Ullis-muistoja 1950–1960-luvuilta, Heikki Rautvuori. 6.10.2010.
http://umami.fi/kulttuuri/leena-puranen/lapsuustarinoita–8–50-luvun-tyttoja, 8.10.2010.
www.vainoriikkilaseura.fi/tuotanto.htm, 15.10.2010.
www.vikingline.fi/yritysinfo/historiikki/50_vuotta.asp, 12.1.2011.
http://en.wikipedia.org/wiki/Pat_Boone, 3.6.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Tab_Hunter, 19.1.2011.
http://fi.wikipedia.org/wiki/1950-luku, 19.4.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Afrikan_T%C3%A4hti, 5.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Alfred_Hitchcock, 11.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Elisabet_II, 4.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Elvis_Presley, 10.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Enid_Blyton, 8.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Harmony_Sisters, 13.10.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Ian_Fleming, 22.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Jack_Kerouac, 30.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ja_Jumala_loi_naisen, 14.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Josif_Stalin, 12.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kaarle_XVI_Kustaa, 4.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Disneyn_animaatioelokuvista, 16.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Marilyn_Monroe, 11.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Metro-tyt%C3%B6t, 13.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Romy_Schneider, 11.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Sieppari_ruispellossa, 21.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Taru_sormusten_herrasta, 16.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tiina-tytt%C3%B6kirjasarja, 4.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Toivo_K%C3%A4rki, 13.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Unto_Mononen, 13.10.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Volkswagen_Kupla, 6.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhdysvaltain_presidentti, 28.9.2010.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/helsingin_olympiakisojen_avajaiset_10327.htmlmedia, 12.3.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kooste_helsingin_olympiakisoista_5324.htmlmedia=5333, 12.3.2012.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Ajankuvia/Aurinkoa varastoimassa, Lii-Filmi Oy:n ohjelma 1.6.1956. Selostus Paavo Nurmi, valmistanut Kalevi Lavola. 4.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Liikenne/Autoilu, 4.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Paikkakunnat/Helsinki – itämeren tytär, 5.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Suuret uutiset/Kyllikki Saaren surma, 5.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/Elokuva, 4.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/Missit, 13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/TV- ja radioviihde, 4.10.2010
www.yle.fi/elavaarkisto, Lapset/ Lasten- ja nuortendraama, 4.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Lapset, Markus-setä/Markus-setä filmillä, 5.10.2010, www.yle.fi/elavaarkisto, Musiikki/Rock/pop:ilmiöt/Kun rock and roll tuli Suomeen, 5.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Musiikki/Rock/pop:ilmiöt/Maailman pop, 5.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Lapsuus, 5.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Matkailu, 5.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Urheilu/Talviolympialaiset, 5.10.2010.
http://yle.fi/teema/sininenlaulu, 21.10.2010.

Nuorisotiloista 1960

KIRJALLISUUS

ASKONEN, Ebba 2004, *Muisteluksia Oulun kaupungin ensimmäisen nuorisosihteerin alkutaipaleelta*. Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.
CORSINI-RAUTALINNA, Petra-Paula 2004, *Toimintaa, tiloja, taitoa, tietoa. Vanha – Nuori Naantali. Naantalin kaupungin nuorisotoimen historiikki 1959–2004*. Naantalin kaupungin sivistystoimi. Mynäprint Oy.
ILVES, Kirsi, 1998, *Stadi ja sen nuoret. Nuorisotyötä Helsingissä 1948–1997*. Helsingin kaupunki/Nuorisoasiainkeskus, Edita. Helsinki, Oy Edita Ab.
HÄMÄLÄINEN, Heikki 2011, *Nuorisotyöntekijänä paperikaupungissa*. Kouvolan kaupungin tulostuspalvelu.
KAARELA, Marjut 1971, *Nuoriso vaikuttajana*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina*. Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.
KLEMOLA, Heikki 1971, *Virallinen nuorisotyö*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
KLEMOLA, Heikki 1984, *Aitiopaikkana opetusministeriö*. Teoksessa Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984. Toim. Eero Nerelli. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.
KÄRKKÄINEN, Taisto 1971, *Nuorisotyötä koskeva lainsäädäntö*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
KÄRKKÄINEN, Taisto 2004, *Nuorisotyön organisaatio ja hallinnon kehittyminen Suomessa*. Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.
NERELLI, Eero (toim.) 1984, *Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984*. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.
SUTINEN, Risto 2009, *Nuorisokulttuuria – Vai mitä se nyt oli?. Maunulan nuorisotalon 40-vuotista historiaa*. Turun nuorisoasiainkeskus, Julkaisuja 01/2009. Art-Print Oy.
TELEMÄKI, Matti 1984, *Johdatus nuoruuden ja nuorisotyön historiaan*. Kansalaiskasvatuksen Keskuksen julkaisuja 56. Valkeakosken Kirjapaino.
TELEMÄKI, Matti 1999, *Taitava nuorisonkasvattaja. Suomalainen nuorisotyö 1940-luvulta tähän päivään tekijöidensä kokemana*. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja A: Tutkimuksia 19. Oulu, Oulun yliopistopaino.
VESIKANSA, Sari 1988, *Toimintaan nuorten kanssa 1. Perustietoa nuorisotyöntekijöille*. Kansalaiskasvatuksen Keskus. Helsinki, Painokaari Oy.

LEHDET

Pyrkijä

N:o 3 maaliskuu 1962, *Keskustelua: Parjatun nuorison puolesta.* E. Kekoniemi.

Päivis

13.10.1966, *Turku sai nuorisotalon – lössit yhä taivasalla*.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Nostalgiamusikaali Föri Beat 2007. Käsiohjelma. Toim. Minna Jääskeläinen, Ritva Kilpinen ja Antero Laiho. Turun Kaupunginteatteri, TKT 20800.

Nuorisolautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996. 50 vuotta Oulun kaupungin nuorisotyötä. Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskus. Gasworks 1996.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

HOKKANEN, Risto 2009, *Yli 30 vuotta Lappeenrannan kaupungin nuorisotyössä*. Julkaisussa Nuorisotoimi – kaikuja menneistä. Toim. Ari Vasara, Lappeenrannan kaupunki.

JÄRVINEN, Harri 1986, *Kuusankosken nuorisolautakunnan historiikki 1946–1986*.

LAAKSO, Minna 2009. *Akaan nuorisotyö. Muutostekijöiden etnologinen tulkinta*. Kansatieteen proseminaarityö. Turun yliopisto, Kulttuurien tutkimuksen laitos. TYKL/kk/2700.

LUOMANPERÄ, Kirsi 1990, *Nuori nuorisotalossa: Ohjaajien suunnitelmien toteuttaja vai suunnittelija? Ja kuka nuori?* Nuorisotyöntekijöiden työnohjaajakoulutuksen lopputyö.

ROUVINEN, Maikki 2007, *Joensuun nuorisotoimen historiakoonti*. (Word-tiedosto)

SINERVO, Väinö 2007, *Minusta tulikin nuorisotyöntekijä*.

SIVONEN, Aarne 1985, *Kotkan alueen kunnallisen nuorisotyön neljä vuosikymmentä. Kotkan alueen kunnallisen nuorisotyön historiikki 1946–1986*.

TUOMINEN, Okko 2005, *Osallistumisväyliä risteyksen nuorisolle. Raision kunnallisen nuorisotoimen historia ja nuorisotyön kehitys 1956–2003*. Raision kaupunki, nuorisopalvelut.

VASARA, Ari 2009, Nuorisodisco 10.6.1970–7.5.1975. Julkaisussa Nuorisotoimi – kaikuja menneistä. Toim. Ari Vasara, Lappeenrannan kaupunki.

TYÖELÄMÄHAASTATTELUT

Ebba Askonen, 16.3.2004, Oulu. Haastattelija Anneli Meriläinen. (TYKL/aud/72)

Ilse Bergman, 31.7.2003, Naantali. Haastattelija Markku Teinonen. (TYKL/aud/47–48)

Matti Pylvinen, 15.6.2010, Jyväskylä. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/spa/1100a)

Kaija Raninen, 29.1.2004, Turku. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/52)

INTERNET-LÄHTEET

http://epaper.kaupunkiuutiset.com/products/KUT-2009-04-25/pdfs/30.pdf, 5.4.2012. Lea Karmala: *Werneri Viillos on jättänyt lihaksilla riuhtomisen. Voimamies on herkistynyt henkisiin asioihin.*

www.jazzpoparkisto.net/haka-kerho.php, 5.4.2012.

www.pakkotoisto.com/voimailulajit/30906-fakiiri-verneri-viillos, 5.4.2012.

www.raisio.fi, 25.10.2011, 5.4.2012.

www.sexpo.fi, 15.1.2013.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Marraskuun_liike, 15.1.2013.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Sadankomitea, 15.1.2013.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhdistys_9, 15.1.2013.

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/nuorisokahvila_lakkautusuhan_alla_8903.html#media=891, 12.4.2012.

Ajan nuorista 1960

KIRJALLISUUS

ANNIKA RIMALA 1960–2000. VÄRIÄ ARKEEN. Julkaisu näyttelyn Annika Rimala 1960–2000 – Väriä arkeen yhteydessä. Taideteollisuusmuseo, Helsinki 20.9.2000–5.11.2000. Helsinki, Libris.

BERGHOLM, Tapio 2006, *Moottorin pärinää ja pauketta.* Teoksessa Täältä tulee nuoriso! 1950–1979. Toim. Kai Häggman. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.

CURWOOD, James Oliver 1961, *Henkipaton uskollisuus.* Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino.

HEIKKINEN, Minna 2006, *Kotikäyntejä, valistusta ja diskoja – nuorisotyö tarjoaa vaihtoehtoja muuttajille.* Teoksessa Keinut, filmit, kerhot ja tatsat. Etnologinen katse nuorisokulttuuriin. Toim. Minna Heikkinen. Turun maakuntamuseon julkaisuja 11. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

HÄNNINEN, Ville 2006, *Rokaten tunnista tuntiin.* Teoksessa Täältä tulee nuoriso! 1950–1979. Toim. Kai Häggman. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.

ILVES, Kirsi, 1998, *Stadi ja sen nuoret. Nuorisotyötä Helsingissä 1948–1997.* Helsingin kaupunki/Nuorisoasiainkeskus, Edita. Helsinki, Oy Edita Ab.

KAARNINEN, Mervi 2006, *Nuorisokulttuurin läpimurto.* Teoksessa Täältä tulee nuoriso! 1950–79. Toim. Kai Häggman. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.

KAJALA, Riitta 2004, *Elämänne puhtain pyykki.* Teoksessa Sisua, Siloa ja sinappia. Turun maakuntamuseo – Julkaisuja 6. Toim. Sanna Kupila. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina.* Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.

KARISTO, Antti 2008, *Veteliä soul-veljeksiä.* Teoksessa POP – RAUHA – RAKKAUS. 60- ja 70-lukujen ilmiöitä. Toim. Maija-Riitta Kallio & Ville-Matti Rautjoki. Lahden taidemuseon julkaisuja, uusi sarja nro 4. Lahden kaupunginmuseo. Lahti, Esa Print Oy.

KELO, Silja 2008, *Muodin oikkuja ja ilmiöitä.* Teoksessa POP – RAUHA – RAKKAUS. 60- ja 70-lukujen ilmiöitä. Toim. Maija-Riitta Kallio & Ville-Matti Rautjoki. Lahden taidemuseon julkaisuja, uusi sarja nro 4. Lahden kaupunginmuseo. Lahti, Esa Print Oy.

KOJO, Pauli 1967, *Uutiskatsaus 1.9.1966–31.8.1967.* Teoksessa MITÄ MISSÄ MILLOIN 1968. Kansalaisen vuosikirja. 18. vuosikerta.

Toim. Matti Käki (päätoimittaja), Pauli Kojo, Ritva Räty. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otavan kirja- ja laakapaino.

KUISMA, Markku 2008, *YYA-Suomesta Euroopan Unioniin*. Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.

KUPILA, Sanna 2004, *Piltti pitää pienestä huolta*. Teoksessa Sisua, Siloa ja sinappia. Turun maakuntamuseo – Julkaisuja 6. Toim. Sanna Kupila. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

KUUSI, Hanna 2009, *Toiveena edullinen, käytännöllinen ja kaunis/Polkupyörä – jopo, jokaisen pyörä*. Teoksessa Suomalainen muotoilu. Esineistä teollisuustuotteiksi. Toim. Susann Vihma. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.

LEHTONEN, Terhi 2009, *ITÄÄN! Nuoret mukana ystävyyskuntatoiminnassa*. Nuoperi, Turun yliopisto. Turku, Painosalama Oy.

MITÄ-MISSÄ-MILLOIN 1968. Kansalaisen vuosikirja, 18. vuosikerta, 1967. Toim. Matti Käki, Pauli Kojo, Ritva Räty. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otavan kirja- ja laakapaino.

OLKKONEN, Tuomo 2008, *Populaarikulttuuri uudistuva luonnonvara*. Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.

OTAVA, Merja 1975, *Priska*. TaskuSet 32. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino.

PALONEN, Rauni & VEKKELI, Pirkko & DILLEMUTH, Mia 2008, *Tähdet arkilla. Suomalaisten suosikit paperinukkeina*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.

PEACOCK, John 1990, *Länsimainen puku antiikista nykypäivään*. Kustannusosakeyhtiö Otava. Singapore, Thames and Hudson Ltd.

PENTTILÄ, Simo1969, *Punavyö ja Kostaja Etelästä*. Arizona-sarja XVIII. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otavan laakapaino.

POUTASUO, Tuula 2006, *Farkkukirja*. Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

POUTASUO, Tuula 2008, *Muovin kulta-aikaa Lahdessa 1960-luvulta 1970-luvun alkuun*. Teoksessa POP – RAUHA – RAKKAUS. 60- ja 70-lukujen ilmiöitä. Toim. Maija-Riitta Kallio & Ville-Matti Rautjoki. Lahden taidemuseon julkaisuja, uusi sarja nro 4. Lahden kaupunginmuseo. Lahti, Esa Print Oy.

PULMA, Panu 2000, *Kasvun katveessa. Toivon ja pelon ikäpolvi*. Teoksessa Helsingin historia vuodesta 1945. Kirjoittajat Harry Schulman, Panu Pulma ja Seppo Aalto. Helsingin kaupunki. Helsinki, Oy Edita Ab.

PUUMALAINEN, Timo 2004, *Leirielämää kaupunkilaisille Helsingin Käpylässä*. Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

RIIKKILÄ, Väinö 1966, *Punapää-likka*. Nuorten Toivekirjasto 137. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino.

RIPATTI, Tapani 2008, *Lauantain toivotuista Ruisrokkiin – Minun 60-lukuni*. Teoksessa POP – RAUHA – RAKKAUS. 60- ja 70-lukujen ilmiöitä. Toim. Maija-Riitta Kallio & Ville-Matti Rautjoki. Lahden taidemuseon julkaisuja, uusi sarja nro 4. Lahden kaupunginmuseo. Lahti, Esa Print Oy.

ROBIN HOOD n:o 11 b – 1960. Helsinki, Kirja-Mono Oy.

RÄTY, Ritva 1967, *Vuoden nimiä*. Teoksessa MITÄ MISSÄ MILLOIN 1968. Kansalaisen vuosikirja. 18. vuosikerta. Toim. Matti Käki (päätoimittaja), Pauli Kojo, Ritva Räty. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otavan kirja- ja laakapaino.

SAARIKANGAS, Kirsi 2006, *Nuoruus lähiöissä*. Teoksessa Täältä tulee nuoriso! 1950–1979. Toim. Kai Häggman. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.

SARANTOLA-WEISS, Minna 2008, *Reilusti ruskeaa. 1970-luvun arkea*. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.

SCHULZ, Charles M.1990, *Olet söpö, Jaska Jokunen*. Tenavat 4. Kolmas painos. Sanomaprint Kirjat. Tampere, Tampereen Arpatehdas Oy.

SWANLJUNG, Henrik 2004, *ASA – Ajan tasalla!* Teoksessa Sisua, Siloa ja sinappia. Turun maakuntamuseo – Julkaisuja 6. Toim. Sanna Kupila. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

TELEMÄKI, Matti 1984, *Johdatus nuoruuden ja nuorisotyön historiaan*. Kansalaiskasvatuksen Keskuksen julkaisuja 56. Valkeakosken Kirjapaino.

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Aamuset

9.2.2011, *Mielipide. Upot ja paskikset.* Heli Saari-Uusimäki (Kaumi), ex-upolainen.

Anna

N:o 15, 14.4.1964, Kirsti Lyytikäisen pääkirjoitus.

N:o 15, 14.4.1964, *Naisia huipulla 1. Maj Kuhlefelt*. Riitta Lindegren & Timo Kirves.

N:o 15, 14.4.1964, *Silakkalaatikon salaisuudet*.

N:o 15, 14.4.1964, *Käytös tyydyttävä 8*. Pepe Klemola & Mauno Hämäläinen.

No: 15, 14.4.1964, *Ei enää savua. Nämä naiset ovat lopettaneet tupakanpolton – mutta miksi?* Jaakko Tervasmäki.

No: 15, 14.4.1964, *Annan silmä*.

No: 15, 14.4.1964, *Tähdet kertovat sen. Viikko 14.4.–20.4.* Marie-Louise Sondaz.

N:o 15, 14.4.1964, *Kultariisi. Reilu ruoka.* Mainos.

EMMA. Espoon modernin taiteen museon lehti

Kesä 2012, *Fiaskosta kansainvälisen kuvataidekentän kiertoradalle*. Marko Home.

Helsingin Sanomat

11.11.2010, *HS 50 vuotta sitten/11. marraskuuta 1960: Talvilomat entistä suositumpia*.

24.3.2011, *Kuolleet: Elokuvatähti Elizabeth Taylor. Koko elämä kameroiden tähtäimessä*. Helena Ylänen.

31.3.2012, *Lauantaiessee: Kun Suomi taipui tangolle*. Mari Koppinen.

29.4.2012, *Kiihkeä kesä 1962*. Unto Hämäläinen.

HS Teema

4/2008: Kultainen 60-luku. *60-luku synnytti modernin Suomen. Nuoriso nousi kapinaan, maaseutu tyhjeni ja pitsa tuli jäädäkseen.*

Kotiliesi

N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Ensimmäinen vuosi*. Mirja Huuhka.

N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Uusimme keittiön säilytystiloja*. M.P.

N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Koululaisen lukusoppi.* E.T.
N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Kotilieden keittiöstä maukas voileipäkakku.*
N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Pakasteet lasten ruokinnassa.* Kotitalouskonsulentti Aisla-Kaija Perälä.
N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Käytännön kaloriataulukko.*
N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Viikon ruokalista.*

Pyrkijä

N:o 1 tammikuu 1961, *Uusi Kuvalehti elää, eikä näpertele.* Mainos.
N:o 4 huhtikuu 1961, *Liikennepartion matkassa.* Erkki Salometsä.
N:o 4 huhtikuu 1961, *PMK:n kankaissa kautta vuoden.* Mainos.
N:o 5 toukokuu 1961, *He edustavat vauhdin vuosisataa suojakypäröineen.* Vakuutusosakeyhtiö Pohjolan mainos.
N:o 5 toukokuu 1961, *Paljon puuttuu vielä…* Henkivakuutusyhtiö Salaman mainos.
N:o 5 toukokuu 1961, *Valiojuustojen hieno makusinfonia.* Mainos.
N:o 8 elokuu 1961, *Retkievääksi, pöytäherkuksi: Valion sulatejuustoja*. Mainos.
N:o 10 lokakuu 1961, *Keskustelua, Me kaikki olemme kasvattajia.*
N:o 10 lokakuu 1961, *Vedä Superlon-teippi niin ei vedä.* SOK:n mainos.
N:o 11 marraskuu 1961, kansikuva.
N:o 1 tammikuu 1962, *Nuorelle jolla on nyppylöitä kasvoissaan.* Jukka.
N:o 1 tammikuu 1962, *Televisio tulee.* Kaarlo Lähteenmaa.
N:o 1 tammikuu 1962, *Keskustelua, Suomalaisena Tukholmassa.* Meeri Jöe.
N:o 1 tammikuu 1962, *Keskustelua, Eräs matkamuisto.* M. Lappalainen.
N:o 2 helmikuu 1962, *Joko söit hedelmän tänään. Hedelmistä terveyttä, pirteyttä ja elinvoimaa koko perheelle!* SOK:n mainos.
N:o 3 maaliskuu 1962, *Banaaneista koko perheelle aurinkoista hyvinvointia, rautaa, A- ja B-vitamiineja.* SOK:n mainos.
N:o 5 toukokuu 1962, *Poika ja moottoripyörä.* Jukka.
N:o 5 toukokuu 1962, *Paljon puhdasta vähällä rahalla.* SOK:n Tend-pesujauhemainos.
N:o 7–8 heinä-elokuu 1962, *Lasso farmarit kuuluvat reippaaseen kesän viettoon.* SOK:n mainos.
N:o 9 syyskuu 1962, *Maatalouden koneellistamisesta.* Agron. Paavo Olkinuora.
N:o 10 lokakuu 1962, *Tavoitteena tuntematon. Uusi ohjelma TV:ssä kerran kuussa, sunnuntaina, noin klo 19.00.* Osuuskassojen mainos.
N:o 1 tammikuu 1963, kansikuva.
N:o 1 tammikuu 1963, *Tulevaisuuden koulu.* Koulutoimenjohtaja A. Salmela.
N:o 2 helmikuu 1963, *Päivän parhaat askeleet vievät K-kauppaan.* Mainos.
N:o 3 maaliskuu 1963, *He katsovat eteensä…* Yhdyspankin mainos.
N:o 3 maaliskuu 1963, *Salora TV loistava ratkaisu.* Mainos.
N:o 3 maaliskuu 1963, *Suomen mies ja miehekäs poika lukee Peitsi-lehteä, lukekaa tekin.* Mainos.
N:o 4 huhtikuu 1963, *Suomen kansan ja Upon jättiläismäinen jääkaappiohjelma toteutuu nyt jokaisessa kodissa.* Mainos.
N:o 5 toukokuu 1963, *Twistiä vai jenkkaa?* Jukka.
N:o 5 toukokuu 1963, *Kesä keikkuen tulevi.* Maija Niemeläinen ja Ilkka Ladau.
N:o 5 toukokuu 1963, *Kalevaleiri Ähtärin Santalahdessa 23.–29.7.1963.* Mainos.
N:o 6 kesäkuu 1963, *Nukkuvat prinssit ja heränneet prinsessat.* Jukka.
N:o 6 kesäkuu 1963, *Jupiter vähentää välimatkaa.* Jupiter-tehtaan mainos.
N:o 6 kesäkuu 1963, *Riippumaton loma Karjapohjolan säilykkeillä.* Mainos.
N:o 6 kesäkuu 1963, *Koko perhe turvaa isään.* Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Salaman mainos.
N:o 6 kesäkuu 1963, *Nämä ovat verrattomia juomia.* Lapin Juomien mainos.
N:o 7–8 heinä-elokuu 1963, *Kesälläkin juodaan hyvää, puhdasta kahvia.* K-kauppojen mainos.
N:o 7–8 heinä-elokuu 1963, *Hyvää arkiruokaa, maukasta evästä, erikoinen iltapala Balkanin Juhlamakkarasta.* Tuotteen mainos.
N:o 7–8 heinä-elokuu 1963, *Kaiserin kuvassa Kaiserin suosio.* Hankkijan mainos.
N:o 7–8 heinä-elokuu 1963, *…ja evääksi Koskenlaskijaa.* Valion mainos.
N:o 9 syyskuu 1963, *Kalevan kunta.* Annaliisa Kostamo.
N:o 9 syyskuu 1963, *Syö Itikan makkaraa pysyt kunnossa!* Mainos.
N:o 9 syyskuu 1963, *Arv. nuorisoseuralaiset! Käyttäkää hyvää ja…* Virtain Vaate Oyn mainos.
N:o 10 lokakuu 1963, *Lauantailenkki – joka päivän lenkki.* Lihakunnan mainos.
N:o 10 lokakuu 1963, *Fenno-Mari ulatransistori-matkaradio.* Kananen Oy:n mainos.
N:o 10 lokakuu 1963, *Kaiserin kuvassa Kaiserin suosio.* Hankkijan mainos.
N:o 11 marraskuu 1963, *Nuku hyvin Superlon-patjalla.* SOK:n mainos.
N:o 11 marraskuu 1963, *Talvilomalle Lappiin. Napapiirin ladut kutsuvat Ounasvaaralla.* Mainos.
N:o 11 marraskuu 1963, *Peitsi joka miehelle, joka pojalle.* Peitsi-lehden mainos.
N:o 12 joulukuu 1963, *Menevät pyörät tulevat.* Camping-polkupyörien mainos.
N:o 3 1966, *Opintolainan saatte Tekin Yhdyspankista.* Mainos.

Turun Sanomat

12.9.2010, *Paskasakkilaiset tapasivat 40 vuoden jälkeen. Pelottavasta katujengistä kuoriutui kelpo kansalaisia.* Liisa Aalto.
10.4.2011, *Avaruuden ykkönen.* Jarmo Wallenius.
10.11.2010, *3 x klassikko, Selkeästi skandinaavista.*

Turun Sanomat Teema-erikoisliite

16.11.2010, *Upojen ja paskisten Turku oli teinien temmellyskenttä.* Sakari Hihnala.
16.11.2010, *Tyttöjen muistoissa tanssien aikaa.* Otso Pohjalainen.

Uusi ANNA

N:o 30, 24.7.1973, *60-luvun kuningatar. Jacqueline kuninkaallisempi kuin kuninkaalliset.* Salme Saure.

Valitut Palat

Heinäkuu 1965, *Coral on parasta kaikkeen pesuun, mitä ette keitä.* Coral-pesujauhe-mainos.
Heinäkuu 1965, *Suuren General Motors -suvun hienostunutta englantilaista haaraa Vauxhall Viva*. Automainos
Heinäkuu 1965, *Älkää olko puolinainen.* Tampax-tamponimainos.
Joulukuu 1970, *Lahjavakka, Jopo on koko perheen polkupyörä.*

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Anttila tavaraluettelo No 2, Kevät–kesä 1968. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Kirjapaino Oy:n Laakapaino.

Autoilijan tiekartta. Etelä-Suomi, 1965. Maanmittaushallitus. Helsinki, Maanmittaushallituksen kivipaino.

Helsingin opaskartta, 1967. Helsingin kaupungin kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto. Helsinki, Tilgmannin Offsetpaino.

Nostalgiamusikaali Föri Beat 2007. Käsiohjelma. Toim. Minna Jääskeläinen, Ritva Kilpinen ja Antero Laiho. Turun Kaupunginteatteri, TKT 20800.

SOK:n toimitusmyyntikuvasto no 7, syksy talvi – 1962–63. Helsinki, Tilgmannin Offsetpaino.

SOK:n toimitusmyyntikuvasto 1960-luvun alusta. (Kannet puuttuvat.)

Stockholm lähiympäristöineen, 1968. Tukholman Matkailuliikenneliitto. Stockholm, Ivar Hæggströms Tryckeri AB.

HAASTATTELUT

Jussi Raittinen, 20.3.1986, Helsinki. Haastattelijat Esa Orre & co. (TYKL/aud/102a–102b).

INTERNET-LÄHTEET

http://192.49.222.187/Nimipalvelu/default.asp?L=1, 20.4.2010, Väestörekisterikeskus, nimipalvelu.

www.allmusic.com/artist/the-kinks-p4690/discography, 23.3.2012.

www.apu.fi/ihmiset/article153880–1.html, Paperinukkejen äiti (2.10.2008), 19.5.2010.

http://arthouse.oulu.net/visu/rimala/ar.htm, 25.5.2010.

www.bobdylan.com//albums, 27.8.2010.

www.danny.fi/dannystory.phtml, 10.5.2010.

www.danny.fi/showsidestory.phtml, 22.3.2012.

www.finnairgroup.com/konserni/konserni_14_3.html, 12.1.2011.

www.finnmatkat.fi/35940/Yritystiedot/11695/11696/17289/, 12.1.2011.

www.foribeat.fi, 28.5.2010.

http://girlsloveshoes.blogspot.com/2007/12/1960-luvun-muoti.html, 16.9.2010, 1960-luvun muoti (2.12.2007).

http://history1900s.about.com/od/1960s/p/charlesmanson.htm, 7.9.2012.

www.hs.fi/juttusarja/suomiajoi, 22.10.2010.

www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/John+F+Kennedyn+murhasta+epailty+asui+Klaus+Kurjessa/HS20080217SI1KA02qer, 13.9.2010.

www.hs.fi/matkailu/artikkeli/Kun+isoaiti+Kanarialle+lahti/HS20040320SI1ME01xc8, 3.11.2010.

www.irwingoodman.com, 30.8.2012.

www.irwingoodman.info, 30.8.2012.

www.jazzpoparkisto.net/aikajana.phpv1960-l, 11.5.2010, Suomen Jazz & Pop Arkisto.

www3.jkl.fi/ksmuseo/haloo/nuoriso/nuoriso.htm, 17.5.2010, Keski-Suomen museo.

www3.jkl.fi/ksmuseo/haloo/nuoriso/pukeutuminen.htm, 17.5.2010, Keski-Suomen museo.

www.jopo.fi/jopo, 21.2.2011.

http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/50/1478972/nuoruutesi-vaatemuoti/, 9.2.2012.

www.thekinks.com, 23.3.2012.

www.kolumbus.fi/webweaver/lapua.html, 21.10.2010, Lapualaisooppera.

www.kolumbus.fi/webweaver/radio.html, 21.10.2010, Sävelradio.

www.kolumbus.fi/webweaver/tintti.html, 21.10.2010, Tintti, ikuinen partiopoika.

www.kulleraig.com/index.html, 12.3.2012.

www.laivagalleria.net/?page_id=1860, 12.1.2011.

http://lapinkavijat.rovaniemi.fi/vaeltaja/vaeltaja.html, 14.12.2010, Lapin maakuntamuseon Lapinkävijät-multimedia: Väsymättömät vaeltajat.

www.marimekko.fi/FI/marimekkokonserni/historia/1960/frontpage.htm, 25.5.2010.

www.moomin.com/tove/bibliografia.html, 27.3.2012.

http://muistikuvaputki.yle.fi, 1.6.2010, 12.4.2012.

http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Ruoka-_ja_tapakulttuuri, 17.5.2010.

http://oppi.edu.ouka.fi/~sajapa00/suomen_presipentit.htm, 12.8.2010.

www.pelaamo.ray.fi/pajatson-historiaa, 12.8.2010.

http://pomus.net/001574, 15.9.2010, Populaarimusiikin museo – Pomus.net – Tapani Kansa.

http://populaari.blogspot.com/search/label/herkut%20ja%20makeiset, 30.8.2010.

http://romeojulia.fi/60--ja–70-luku.php, 9.2.2012, Romeo&Julia koruliike.

www.simonandgarfunkel.com/us, 6.9.2012.

www.stat.fi/tup/suomi90/lokakuu.html, 27.8.2010.

www.stat.fi/tup/suomi90/marraskuu.html, 4.4.2012

www.tallinnanmatkat.com, 12.3.2012.

www.tapanikansa.fi/?page_id=13, 15.9.2010.

http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/tv-arkisto–1960-luvun-folk, 27.3.2012.

www.tyylitaika.com/1960-luvun-muoti.html, 12.5.2010, Rakennekynsistudio Tyylitaika.

www.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/yht/pantti94.pdf, 30.11.2010, Pantti Mervi 1994: Hallittu kurittomuus. Nuorison nousu ja sukupuolikonflikti suomalaisessa elokuvassa 1960-luvulla. Julkaisussa Lähikuva, 1994:1, s.4–22.

http://en.wikipedia.org/wiki/Woodstock, 15.2.2012.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Alfred_Salmela.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Antti_Eini%C3%B6, 27.6.2011.

http://fi.wikipedia.org/wiki/The_Beatles, 10.5.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/C-kasetti, 12.11.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Elvis_Presley, 10.5.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Hanski, 26.8.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Ian_Fleming, 22.10.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/James_Bond, 30.8.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Joanne_Woodward, 21.10.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/John_F._Kennedyn_salamurha, 13.9.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Lapualaisooppera, 21.10.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Me_Tammelat, 26.8.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/M/S_Skandia, 12.1.2011.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Oppikoulu, 4.4.2012.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Pentti_Saarikoski, 22.10.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Peruskoulu, 4.4.2012.

http://fi.wikipedia.org/wiki/The_Rolling_Stones, 10.5.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Salainen_agentti_007_ja_tohtori_No, 30.8.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Simon_Templar, 12.4.2012.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomi_Eurovision_laulukilpailussa, 30.5.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Suosikki, 2.11.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Urho_Kekkonen, 12.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Vietnamin_sota, 15.11.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhdysvaltain_presidentti, 28.9.2010.
www.woodstock.com/index.php, 15.2.2012.
www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/john_f_kennedyn_murha_7960.htmlcommentForm, 13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/john_f_kennedyn_murhaa_epaillaan_salaliitoksi_8847.htmlmedia=8855, 13.9.2010.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kansalaiskoulu_kasvatti_suoraan_ammattiin_18958.htmlmedia=18959, 4.4.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/lastenohjelmat_alkoivat_kasperista_34404.htmlmedia=34408, 27.6.2011.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/nuorisofestivaalit_helsingissa_1962_9291.htmlmedia=9293, 7.9.2012.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Ajankuvia, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Liikenne/Autoilu, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Muuttuva yhteiskunta/Tasa-arvo Suomessa, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Suuret uutiset/Suuret epidemiat, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/Elokuva/Kansainvälinen elokuva, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/Sibeliuksesta Stratovariukseen, 19.8.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/TV- ja radioviihde, 24.5.2011.
www.yle.fi/elavaarkisto, Lapset, 1.11.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Musiikki/Folk, etno, country/1960-luvun suomifolkkia, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Musiikki/Rock/pop:ilmiöt/60-luvun pop, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Muoti ja kauneus, 13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Nuoruus/Kapinaa – nuoret barrikadeilla!, 22.10.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Ulkomaat/Maailmanpolitiikka/Hullu vuosi 1968,13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Urheilu/Hiihto ja luistelu/Latujen sankareita, 22.10.2010.
http://yle.fi/teema/sininenlaulu/artikkeli.php?id=400, 21.10.2010, Linna Väinö. Anna Korhonen.
http://yle.fi/teema/sininenlaulu/artikkeli.php?id=281, 15.12.2010, Osa 9, Elämän näyttämöitä 1958–1966. Anna Korhonen.
www.yle.fi/uutiset/muu/2008/04/vuoden_1968_kuuluisimmat_uhrit_-_martin_luther_king_ja_robert_kennedy_290797.html, 13.9.2010.
http://yle.fi/uutiset/yhdysvallat_julkaisi_cia-asiakirjoja_sikojenlahden_hyokkayksesta/5407013, 8.11.2012.

Nuorisotiloista 1970

KIRJALLISUUS

AHO, Leena 2004, *Kunnallinen nuorisotyö Turussa.* Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.
CORSINI-RAUTALINNA, Petra-Paula 2004, *Toimintaa, tiloja, taitoa, tietoa. Vanha – Nuori Naantali. Naantalin kaupungin nuorisotoimen historiikki 1959–2004*. Naantalin kaupungin sivistystoimi. Mynäprint Oy.
KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina.* Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.
KLEMOLA, Heikki 1984, *Aitiopaikkana opetusministeriö*. Teoksessa Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984. Toim. Eero Nerelli. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.
LEHTONEN, Terhi 2008, Suomen nuorisokeskukset 2008. CD-rom. Nuoperi.
NERELLI, Eero (toim.) 1984, *Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984*. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.
PUUMALAINEN, Timo 2004, *Leirielämää kaupunkilaisille Helsingin Käpylässä.* Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.
PÖYSÄLÄ, Martti 1984, *Nuorisolautakuntien ja -toimistojen toimintamuodot tänään.* Teoksessa NUORISOTYÖN KUVAHISTORIIKKI. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 40 vuotta. Toim. Eero Nerelli. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.
RINTALA, Terhi & KÄKELÄ, Matti (toim.) 2009, Talo täynnä elämää. Wilhola 1909–2009. Seinäjoki, Kirjapaino I-print.
TELEMÄKI, Matti 1984, *Johdatus nuoruuden ja nuorisotyön historiaan*. Kansalaiskasvatuksen Keskuksen julkaisuja 56. Valkeakosken Kirjapaino.
TELEMÄKI, Matti 1999, *Taitava nuorisonkasvattaja. Suomalainen nuorisotyö 1940-luvulta tähän päivään tekijöidensä kokemana.* Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja A: Tutkimuksia 19. Oulu, Oulun yliopistopaino.
VESIKANSA, Sari 1988, *Toimintaan nuorten kanssa 1. Perustietoa nuorisotyöntekijöille.* Kansalaiskasvatuksen Keskus. Helsinki, Painokaari Oy.

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Ilta-Sanomat
29.4.1976, *Kesäksi kadulle! Satakunta nuorta Turun Pääskyvuoressa valmistautuu viettämään kesäänsä kadulla.* Uki Kiviranta.

Kulmakunta
1.8.1974, *Turun nuorisotalot ovat avoinna.*

Turkulainen
26.9.1974, *Turun nuorisotoimiston hallintoalan nuorisosihteeriksi on valittu…*
24.2.1977, *Nuorisotilaa nopeasti vanhoihin rakennuksiin peruskorjausten avulla.*

Turun Päivälehti
4.1.1972, *Nuorisotalot monikäyttötaloja – uusi nuorisotalo otettiin käyttöön.*
24.2.1973, *Nuorisotalo Jyrkkälässä avaa ovensa maaliskuun alusta.*
1.8.1974, *Turun nuorisotalot ovat avoinna.*

3.4.1976, *Mielten kuohunta ja kärjistyminen johti tähän: Pääskyvuoren nuoret nyt ilman kerhotilaa.* Leena Pitkänen.
2.12.1977, *Päivän kysymys: Millä tasolla nuorisotyö?*
17.12.1977, *Runosmäki, Lauste kiireellisyyslistan kärjessä.*
13.7.1978, *Runosmäen nuorisotalo rakennetaan kaupungin omana työnä.*
21.9.1979, *Runosmäen nuorisotalo sai valtionavustuksen.*
10.11.1979, *Runosmäessä nyt nuorisotalo.*

Turun Sanomat
22.4.1974, *Zabadak – paikka nuorisolle.*
1.8.1974, *Turun nuorisotalot ovat avoinna.*
30.8.1974, *Turku sai neljä nuorisosihteeriä.*
20.9.1974, *Kolme uutta nuorisosihteeriä Turkuun.*
30.10.1974, *Kämppä nuorisolle.*
21.9.1979, *Runosmäen nuorisotalo valmistuu.*

Åbo Underrättelser
1.8.1974, *Ungdomsgårdarna i Åbo är öppna.*

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

HOKKANEN, Risto 2009, *Yli 30 vuotta Lappeenrannan kaupungin nuorisotyössä*. Julkaisussa Nuorisotoimi – kaikuja menneistä. Toim. Ari Vasara, Lappeenrannan kaupunki.
JÄRVINEN, Harri 1986, *Kuusankosken nuorisolautakunnan historiikki 1946–1986*.
KAPANEN, Liisa 1988, *40 vuotta kunnallista nuorisotyötä Savonlinnassa*. Savonlinnan kaupungin nuorisolautakunta.
LAAKSO Minna 2009. *Akaan nuorisotyö. Muutostekijöiden etnologinen tulkinta*. Kansatieteen proseminaarityö. Turun yliopisto, Kulttuurien tutkimuksen laitos. TYKL/kk/2700.
LEHTI, Ann-Mari 2009, Nuorisotalo – muutakin kun sateensuoja? Nuorisotyöntekijöiden näkökulma turkulaisiin nuorisotaloihin. Kansatieteen pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Kulttuurien tutkimuksen laitos. TYKL/kk/2691.
LUOMANPERÄ, Kirsi 1990, *Nuori nuorisotalossa: Ohjaajien suunnitelmien toteuttaja vai suunnittelija? Ja kuka nuori?* Nuorisotyöntekijöiden työnohjaajakoulutuksen lopputyö.
ROUVINEN, Maikki 2007, *Joensuun nuorisotoimen historiakoonti*. (Word-tiedosto)
SINERVO, Väinö 2007, *Minusta tulikin nuorisotyöntekijä*.
SIVONEN, Aarne 1985, *Kotkan alueen kunnallisen nuorisotyön neljä vuosikymmentä. Kotkan alueen kunnallisen nuorisotyön historiikki 1946–1986*.
TUOMINEN, Okko 2005, *Osallistumisväyliä risteyksen nuorisolle. Raision kunnallisen nuorisotoimen historia ja nuorisotyön kehitys 1956–2003*. Raision kaupunki, nuorisopalvelut.
VASARA, Ari 2009, Nuorisodisco 10.6.1970–7.5.1975. Julkaisussa Nuorisotoimi – kaikuja menneistä. Toim. Ari Vasara, Lappeenrannan kaupunki.

Nuoperi/OKM
Avoimien ovien kerhojen virike- ja toimintaopas. Teksti Andy Wendelin, piirrokset Pentti Talonpoika. Lappeenrannan kaupungin painatuskeskus 1977.
Espoon nuorisotilasuunnitelma 31.8.1979. Nykytilanne ja tarveavio. Raoul Wassman.
Haapaveden kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1977–1985. Haapaveden kunnanvaltuusto hyväksynyt kokouksessaan 9.10.1976.
Ilmajoen kunnanhallituksen kirje opetusministeriölle nuorisotilojen vuokra-arvon määräämisestä, 31.5.1974.
Imatran kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1978. Imatran nuorisolautakunta. Imatran kaupungin monistamo, 1978.
Juankosken nuorisotilasuunnitelma. Juankosken nuorisolautakunta, 1978.
Kangasalan nuorisotilasuunnitelma 1982–1986.
Karkkilan Kauppalan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1975–1985. Seija Taivainen, Karkkila 1975.
Keravan kaupungin selvitys nuorisotilojen kehittämisestä vv. 1976–1985.
Kokkolan nuorisotilasuunnitelma 1978–1988. Laatinut Carita Niemi.
Kurikan kauppalan nuorisotilasuunnitelma vv. 1976–1980. Kurikan nuorisolautakunta, nuorisosihteeri Eero Ahonen.
Lahden kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1977–1985.
Lappajärven kunnan hallinnassa olevien nuorisotilojen käyttösuunnitelma. Vuokralausuntopyyntö opetusministeriölle 5.2.1974.
Lappeenrannan nuorisolautakunnan toimintakertomus 1979. Lappeenrannan kaupunki, Painatuskeskus, 1980.
Limingan kunnan nuorisotilasuunnitelma 1973. Laatinut nuorisosihteeri Mirja Huovinen.
Mäntsälän kunnan nuorisotilasuunnitelma 27.1.1981.
Nuorisotilasuunnitelma 1980–1992, Pirkkalan kunta 1978.
Pieksämäen kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1976.
Pirkkalan kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1974–1985. Pirkkalan nuorisolautakunta 1974.
Pirkkalan kunnan nuorisotilasuunnitelma 1980–1992. Pirkkalan kunta 1978.
Porin kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1975–1980. Porin kaupunkisuunnittelusarja B 10/1974.
Raision kaupungin nuorisotoiminnan kehittämissuunnitelma 1979. Nuorisotilatoimikunta.
Seinäjoen nuorisotilasuunnitelma 1974–1980.
Sievin kunnan nuorisotilasuunnitelma 1979.
Siilinjärven nuorisolautakunnan kirje opetusministeriölle 14.4.1973.
Siilinjärven nuorisolautakunnan toimintakertomus v. 1972.
Tampereen kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1975–1985. Tampereen kaupungin nuorisolautakunta 1974.
Turun kaupungin nuorisotalojen järjestyssääntö. Kaupunginhallituksen 13.2.1973 vahvistama.
Vapaa-aikatoimintaan liittyvien tilojen ja alueiden selvitys Juvan kunnasta v. 1974. Opetusministeriölle 3.5.1974.

TYÖELÄMÄHAASTATTELUT

Kimmo Aaltonen, OKM/Helsinki, 30.5.2011. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/854)
Eeva Grönroos, Turku, 7.6.2006. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/135)
Oiva Hämäläinen, Järvenpää, 22.2.2006. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/126)
Helena Lampinen, Jalasjärvi, 5.7.2011. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/855)
Raimo Lindqvist, Lahti, 10.3.2006. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/132)
Reijo Läntinen, Pori, 7.7.2009. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/spa/692)
Timo Mylläri, Seinäjoki, 7.7.2011. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/931)

Mauri Pirilä, Raahe, 1.3.2004. Haastattelija Anneli Meriläinen. (TYKL/aud/70–71)
Matti Pylvinen, Jyväskylä, 15.6.2010. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/spa/1100a)
Ulla Toukonen, Lahti, 10.3.2006. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/133)
Yrjö Vento, Lahti, 9.3.2006. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/129)

KYSELYVASTAUKSET

Haapavesi, Sisko Isokoski, kulttuurisihteeri, 20.4.2011.
Jalasjärvi, Johanna Vaissalo, kulttuurisihteeri, 20.4.2011.
Loimaa, Pirkko Suhonen, nuorisosihteeri, 30.4.2011.
Ranua, Anitta Jaakola, vapaa-aikatoimenjohtaja, 21.4.2011.
Ruokolahti, Eija Auvinen, 4.5.2011.

INTERNET-LÄHTEET

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/kunnallisen/liitteet/nuorisoa_2.pdf, 18.1.2013.
www.raisio.fi, 25.10.2011, 5.4.2012.
www.sievi.fi, 22.1.2013.
www.snk.fi, 25.1.2013.

Ajan nuorista 1970

KIRJALLISUUS

AALTO, Ritva 1971, *Suomalainen nuori 1970-luvun alussa.* Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
ANNIKA RIMALA 1960–2000. VÄRIÄ ARKEEN. Julkaisu näyttelyn Annika Rimala 1960–2000 – Väriä arkeen yhteydessä. Taideteollisuusmuseo, Helsinki 20.9.2000–5.11.2000. Helsinki, Libris.
ARO, PEKKA 1971, *Nuoriso ja koulu*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
BAXTER-WRIGHT, Emma 2006, *Vintage Fashion: Collecting and Wearing Designer Classics*. Carlton Books Ltd.
BLYTON, Enid 1973, *Viisikko kuiskausten saarella*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki, KK:n laakapaino.
BLYTON, Enid 1975, *SOS ja äreä puutarhuri.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki, KK:n laakapaino.
HEIKKILÄ, Markku 2006, *Matti ja Teppo. Vitsit & vaiheet*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki. Juva, WS Bookwell Oy.
JAANU, Sirkka 1971, *Popmusiikki*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
KAARELA, Marjut 1971, *Asuntokysymys*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
KAILA, Katariina 1974, *Skabat.* Kontakti, Kauppiaitten Kustannus Oy. Loviisa, Painoyhtymä Oy.
KALHA, Harri 2009, *Kauneuden välttämättömyys/ Kynttilä – lyhtyjen lailla.* Teoksessa Suomalainen muotoilu. Esineistä teollisuustuotteiksi. Toim. Susann Vihma. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.
KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina.* Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.
KELO, Silja 2008, *Muodin oikkuja ja ilmiöitä.* Teoksessa POP – RAUHA – RAKKAUS. 60- ja 70-lukujen ilmiöitä. Toim. Maija-Riitta Kallio & Ville-Matti Rautjoki. Lahden taidemuseon julkaisuja, uusi sarja nro 4. Lahden kaupunginmuseo. Lahti, Esa Print Oy.
KLEMOLA; Heikki 1971, *Kuntoliikunta*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
KUISMA, Markku 2008, *YYA-Suomesta Euroopan unioniin*. Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.
LEHTONEN, Jussi 2010, *"Viettelyksen vaunu". Suomalainen myymäläauto 1930-luvulta 2000-luvulle.* Kansatiede, Turun yliopisto. Turku, Painosalama Oy.
LESKELÄ, Ari (toim.) 2005, *SUOMI ROCK 1*. Alkusanat Pekka Laine. F-Kustannus. Tampere, Tammer-Paino Oy.
LUOTO, Santtu & MONTONEN, Mikko 2007, *Juice*. Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
MIETTINEN 1983, *Muistelmat. Viisi ensimmäistä vuottani Suomi-rockin sekatyöläisenä.* Jee-Jee Music Oy. Porvoo, WSOY.
MITÄ MISSÄ MILLOIN 1978. Kansalaisen vuosikirja, 28. vuosikerta, 1977. Toim. Pauli Kojo, Jyrki Leskinen, Ritva Räty. Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu, Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
MÄKELÄ, Riitta 1977, *Televisio-ohjelmat 1.9.1976–31.8.1977*. Teoksessa MITÄ MISSÄ MILLOIN 1978. Kansalaisen vuosikirja. 28. vuosikerta. Toim. Pauli Kojo (päätoimittaja), Jyrki Leskinen, Ritva Räty ja Riitta Rautio. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
NERELLI, EERO (toim.) 1984, *Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984*. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.
OLKKONEN, Tuomo 2008, *Populaarikulttuuri uudistuva luonnonvara.* Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.
PALONEN, Rauni & VEKKELI, Pirkko & DILLEMUTH, Mia 2008, *Tähdet arkilla. Suomalaisten suosikit paperinukkeina.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.
PEACOCK, John 1990, *Länsimainen puku antiikista nykypäivään.* Kustannusosakeyhtiö Otava. Singapore, Thames and Hudson Ltd.
POUTASUO, Tuula 2006, *Farkkukirja.* Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
PULMA, Panu 2000, *Kasvun katveessa. Toivon ja pelon ikäpolvi.* Teoksessa Helsingin historia

vuodesta 1945. Kirjoittajat Harry Schulman, Panu Pulma ja Seppo Aalto. Helsingin kaupunki. Helsinki, Oy Edita Ab.
PYHTILÄ, Toivo 1971, *Nuoriso ja vapaa-aika*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
PYHTILÄ, Toivo 1971, *Ohjaaja ja järjestelmä*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
RASINKANGAS, Jarkko & LAITINEN, Marjukka (toim.) 2006, *Varissuon 30 vuotta – tavoitteista todeksi*. Kirja-Aurora. Digipaino, Turun yliopisto.
RIIHIRANTA, Lilli 1982, *Hyvinvointikakarat*. Weilin+Göös. Espoo, Amer-yhtymä Oy Weilin+Göösin kirjapaino.
RUDOLFSSON, Marie-Louise 1975, *Luolan salaisuus.* Nuorten Minipokkarit, Kustannusosakeyhtiö Otava. Falun, Sverige, B. Wahlströms Bokindustri AB.
SALOVAARA, Juhani 2009, *Teollisen muotoilun alkuvuosikymmenet/Takki – muoti arkipäiväistyy.* Teoksessa Suomalainen muotoilu. Esineistä teollisuustuotteiksi. Toim. Susann Vihma. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.
SARANTOLA-WEISS, Minna 2008, *Reilusti ruskeaa. 1970-luvun arkea.* Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo, WS Bookwell Oy.
SIPILÄ, Jorma & ANTTONEN, Anneli 2008, *Miten hyvinvointivaltio muutti elämäämme?* Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.
UUSIA GRILLIHERKKUJA 1971. Kauppiaitten Kustannus Oy. Helsinki, Sanomapaino.
VIIKERI, Anna-Liisa 1977, *Suomalainen muoti 1977*. Teoksessa MITÄ MISSÄ MILLOIN 1978. Kansalaisen vuosikirja. 28. vuosikerta. Toim. Pauli Kojo (päätoimittaja), Jyrki Leskinen, Ritva Räty ja Riitta Rautio. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
VISANTI, Irmeli 1972, *Sisustamme kerrostalohuoneiston*. T-kirjat, Tietoa – Taitoa – Tekniikkaa. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki, KK:n kirjapaino.
VOUDINMÄKI; Keijo 1971, *Moottoriretkeily*. Teoksessa Nuorisotyön perustieto. Toim. Keijo Voudinmäki, Toivo Pyhtilä, Heikki Klemola, Marjut Kaarela ja Pekka Aro. Weilin+Göös. Tapiola, Oy Weilin+Göös Ab:n kirjapaino.
WINBERG, Anna-Greta 1978, *Joillekin senkun sattuu.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki, KK kirjapaino.

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Aku Ankka
N:o 43, 23.10.1974, *Osallistu Aku Ankka -juoman kilpailuun!* Oy Sinebrychoff Ab:n Aku Ankka -juomamainos.
N:o 15, 14.4.1976, *Vekkulit Valiojäätelöt.* Valion Aku Ankka -jäätelömainos.
N:o 7, 15.2.1978, *Kaikkien lasten lempparilimppari Pluto.* Koffin Pluto-juomamainos.
N:o 13, 29.3.1978, *PLUTO on uusi, jännittävän makuinen hedelmäpastilli, jonka rasioista voit kerätä 14 erilaista koirankuvaa.* Fazerin Pluto-pastillimainos.
N:o 20, 16.5.1979, *Osallistu kisaan, voit voittaa hienon PEZ-polkuauton!* Oy Alex. F. Lindberg Ab:n PEZ-mainos.

Bobo
N:o 6, 1979, *Leikkikalutehdas ja juustokeksit*.

Help
3/1978, *Baccara: Rakastamme elämää, musiikkia ja tanssia!* Tom Pyynönen.
3/1978, *David Bowie riisui kaapunsa!* Kari Helopaltio.
3/1978, *Help Lontoossa. Hot Chocolate rynnii taas!* Tom Pyynönen.
3/1978, *Help testaa. Kunnon flööniharjan saa 150 markalla!* Pekka Helos.
3/1978, *Jääprinsessa Lapista Tapani Kansan kesätytöksi! Yes Sir, hän on Eini!* Janne Niittylä.
3/1978, *Kotex moderni side.* Mainos.
3/1978, *Maailmankiertueen raju päätös Helsingissä! BCR on elämänsä vedossa!* Heidi Kallio, Tom Pyynönen.
3/1978, *Meikki.* Anytimen mainos.
3/1978, *Teddy & The Tigers pelastaa rock'n rollin!* Janne Niittylä.
3/1978, *Tosikova stereoyhdistelmä, jolla saat musiikista kaiken irti.* Asan mainos.
3/1978, *TV-special! Totuus Charlien enkeleistä!* Kari Helopaltio.
3/1978, *Voffis – kliffa vaffasuklainen voffeli.* Hellaksen mainos.

Helsingin Sanomat
15.7.2009, *Kuolleet, Kirjailija, toimittaja ja poliitikko Uma Aaltonen. Murkkujen valistajalle ei löytynyt jatkajaa.* Tuomas Kaseva.
1.8.2009, *Suomessa skeitattu jo 30 vuotta.* Venla Pystynen.
12.7.2010, *Rasvaa fledaan ja markka jukeboksiin.* Marko Leppänen.
19.8.2009, *Lepakon valtauksesta on kulunut tänään tasan 30 vuotta. Alkoholistiyömajan perintöä ovat alaikäisille sallitut bändien keikat.* Anne Kopteff.
29.8.2010, *Viimeiset vaeltajat. Mukkalan kauppa-auto huristaa Satakunnan syrjäkylillä. Se ei van myy ruokaa, vaan palvelee asiakkaitaan. Vieläkö kauppa-autoilla on tulevaisuutta?* Kati Ketola. Jutussa on käytetty lähteenä Jussi Lehtosen kirjaa Viettelyksen vaunu. Suomalainen myymäläauto 1930-luvulta 2000-luvulle.
11.9.2010, *Miehet aloittivat julkisen tilittämisen.* Hanna Syrjälä.
25.9.2010, *Jees söör, nyt polttaa!* Mari Koppinen.
31.10.2010, *Viimeiset onnelliset.* Pekka Hakala.

Helsingin Sanomat Kuukausiliite
Syyskuu 2010, N:o 461, *Painetut klassikot. Suomessa valmistettiin 60- ja 70-luvulla maailman hienoimpia painokankaita.* Jouni K. Kemppainen.

Hevoshullu
No 8, 1977, *Frendi on uusi jokaisen nuoren lehti. Tutustu!* Frendi-lehden mainos.
No 8, 1977, *Tahdon tietää. Misty vastaa.* Uma Aaltosen kysymys-vastauspalsta.

Lassie
4/1972, *Vihreän veran veijarit. Nappulaliiga luottaa Nappiksiin.* Nokian PALLO-kenkä-mainos.

Maailman paras ja ainoa Pellefantti
N:o 2, 1977.

Maailman vahvin Nalle
N:o 4, 1978.

Nakke
N:o 4, 1977, *Nakke-kerho.* Nakke-kerhon palsta.

Nalle Nöpö
N:o 1, 1977.

Pahkasika
2/95.

Turun Sanomat
21.7.2011, *Saha soi yhä säpinän kera. 50 vuotta huomenna, Maukka Perusjätkä (Mauri Airta*). Reima Rautiainen.
26.8.2012, *Kansan mies. Turhapuron suosion selityksenä populismi, absurdismi ja muistinmenetys.* Juuso Ala-Kyyny.

Turun Sanomat Treffi Viikkoliite
30.6.–6.7.2010, *Radioaktiivinen: Radioviikon tärpit. Badding-sarja.* Tuija Heikkilä.

Uusi ANNA
N:o 30, 24.7.1973.

Vaaleanpunainen Pantteri
No 2, 1975, *Mustanaamio – sarjakuvalehtien suursuosikki!* -mainos.

Valitut Palat
Toukokuu 1970, *Istukaa vapaasti. Tämä merkki vapauttaa Teidät ajattelemasta prässejänne.* Turon housumainos.
Toukokuu 1970, *Lucifer grilli joka kotiin.* Sini-Tuotteen mainos.
Toukokuu 1970, *Maista uusi Pehmeä Pax. Uusia makuja 2.* Fazerin pastillimainos.
Toukokuu 1970; *Meille Te olette amiraali. Silja* Linen mainos.
Toukokuu 1970, *Reteesti!* Nokian Retu-kenkä-mainos.
Toukokuu 1970; *Tasakatto takuukatto.* Suomalaisen kattohuopateollisuuden mainos.
Joulukuu 1970, *Juhlakauden tarjous vain Valittujen Palojen lukijoille. Taika SINGER markalla kotiin.* Ompelukonemainos.
Joulukuu 1970, *Jääkää yöksi!* Askon Husaari-sohvamainos.
Joulukuu 1970, *Kansainvälisiä kaunottaria.* Toyotan automainos.
Joulukuu 1970, *No, Surfilla kyllä lähtee.* Pesuaine-mainos.
Joulukuu 1970, *Suuri Linguaphone kilpailu*. Kielikurssien mainos.
Joulukuu 1970, *Toiset Atlantinylittäjät haluavat olla suurimpia.* Finnairin mainos.
Joulukuu 1970, *Uusi kuuma eurooppalainen Opel Manta.* Automainos.
Joulukuu 1970, *Volvo 1971.* Automainos.

Viki Vesseli
N:o 11, 1974, *Minun maailmani. Plastic City kehittävä rakennussarja.* & *Muotivillitys. Minä olen Corinne, ihana uusi mannekiini-kuningatar-nukke.* Toytrade Oy:n lelumainos.

Ville Vallaton
No 5, 1977, *Rosvo Roope tänään.* Fazerin Rosvo Roope -salmiakkipastillien mainos.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Anttila alennusluettelo N:o 1/1970. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Kirjapaino Oy:n syväpaino 1969.
Anttila tavaraluettelo 3/1970. Yhteiskirjapaino Oy.
Anttila tavaraluettelo N:o 4/1970. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Kirjapaino Oy:n Syväpaino 1970.
Hector 25 v. juhlakiertue Yhtenä iltana… Esite. Helsinki, Paino Polar Oy 1991.
Toivelauluja 94, 2/1973. Musiikki Fazer. Helsinki, Offset Oy.
Toivelauluja 97, 2/1974. Musiikki Fazer. Helsinki, Offset Oy.
Toivelauluja 98, 3/1974. Musiikki Fazer. Helsinki, Offset Oy.

INTERNET-LÄHTEET

http://192.49.222.187/Nimipalvelu/default.asp?L=1, 11.5.2010, Väestörekisterikeskuksen nimipalvelu.
www.abbasite.com/the-story/, 6.9.2012.
http://agricola.utu.fi/hist/kronologia/index.php?alku=1970&loppu=1979, 21.5.2010.
www.allmusic.com/artist/gary-glitter-mn0000660401, 30.8.2012.
www.autoalantiedotuskeskus.fi/teemat.asp?ao=3168&nimi=Liikenneturvallisuus, 27.8.2012
www.danny.fi/armi/armihistoriikki.phtml, 13.9.2010.
http://cdon.fi/elokuvat/merilinja_-_kausi_1_(4_disc)–11315937, 23.10.2012.
www.don-mclean.com/alist.asp?albumID=1002&year=1971, 6.9.2012.
www.eini.fi, 6.11.2012.
http://elokuvauutiset.fi/site/dvd-arvostelut/tv-sarjat/1002-veijareita-ja-pyhimyksiae–1971–1972, 15.10.2012.
http://epguides.com/Soap/, 15.9.2010.
www.filmgoer.fi/new/klassikko/taksikuski, 15.10.2012.
http://www2.finlayson.fi/klassikko, 5.8.2010, Optinen Omena design Pirkko Hammarberg 1973.
www.finnmatkat.fi/35940/Yritystiedot/11695/11696/17289/, 12.1.2011.
http://girlsloveshoes.blogspot.com/2008/01/1970-luvun-muoti.html, 16.9.2010, 1970-luvun muoti (17.1.2008).
www.hel.fi/wps/portal/Palmia/Cateringpalvelut/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Palmia/fi/catering-palvelut/ajankohtaista/catering-palvelut+90+v.+-+aika+matka, 25.5.2010.
www.hs.fi/keskustelu/message.jspa?messageID=2123714, 21.5.2010, (Kun ruskea oli Suomen valtaväri, 15.6.2008, Unto Hämäläinen, HS, arvostelu Minna Sarantola-Weissin kirjasta Reilusti ruskeaa).
http://www2.hs.fi/klik/levyraati/levyraati.asp?luku=1970, 11.5.2010.
www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Koululainen+on+vaikea+segmentti/HS20000530SI1KU03bl6, 20.9.2010.
www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Ole+mulle+vähän+aikaa+hän/1135223357985, 27.8.2012.
www.iltalehti.fi/perhe/200712106929710_ms.shtml, Muistatko vielä Lauantaitanssit? (10.12.2007), 15.10.2012.
www.iltalehti.fi/viihde/2012010814909206_vi.shtml, Rauli ”Badding” Somerjoen raju elämä. Hilkka Tienhaara. 30.8.2012.
www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art–1288360872963.html, 4.9.2012.
www.imdb.com/title/tt0065317/, 26.8.2010, McCloud TV series 1970–1977.
www.irwingoodman.com, 30.8.2012.
www.irwingoodman.info, 30.8.2012.
www.jazzpoparkisto.net/aikajana.phpv1970-l, 12.5.2010, Suomen Jazz & Pop Arkisto.
www.jenkki.fi/historia, 30.5.2010.
www3.jkl.fi/ksmuseo/haloo/nuoriso/nuoriso.htm, 17.5.2010, Keski-Suomen museo.
www3.jkl.fi/ksmuseo/haloo/nuoriso/pukeutuminen.htm, 17.5.2010, Keski-Suomen museo.

www.kaijakoo.fi, 19.8.2010.
www.karavaanarit.fi/@Bin/38755/Karavaanimatkailun+kehitys+Suomessa.pdf, 30.8.2012.
www.kaseva.fi, 30.8.2012.
http://kavelylla.vuodatus.net/blog/404293, 21.5.2010, Kävelyllä.
http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–27148.html, 21.5.2010, Legendaarinen 70-luku.
http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.
http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/sensuelli/1471125/kakkumascara, 17.9.2010.
http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/50/1478972/nuoruutesi-vaatemuoti/, 29.5.2012.
http://keskustelu.plaza.fi/ellit/tyo-ja-yhteiskunta/kahvitunnilla/1703244/pikku-makupaloja–70-luvulta/, 21.5.2010.
www.kirjasampo.fi/fi/node/202, Marvi Jalo, kirjailijaesittely, 18.10.2011, Mervi Koski, 15.10.2012.
http://koti.welho.com/slemmett/tieto/historia.htm, 21.5.2010, PiiSamin kotisivut.
http://lapinkavijat.rovaniemi.fi/vaeltaja/vaeltaja.html, 14.12.2010, Lapin maakuntamuseon Lapinkävijät-multimedia: Väsymättömät vaeltajat.
www.leffatykki.com/toplista/parhaat-leffat/1970–79, 4.5.2012.
www.lynyrdskynyrd.com, 16.10.2012.
www.menaiset.fi/artikkelit/ihmiset/art1480-Tanaan-neiti-Silvia-ylihuomenna-Ruotsinkuningatar-.html, (Raija-Liisa Rantasen artikkeli Me Naiset -lehdestä 8.6.1976), 16.8.2010.
www.misssuomi.fi, 11.5.2010.
www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/dvd.shtml/431682, Muppet Show – 1. tuotantokausi, 16.3.2006. 15.10.2012.
www.mtvmedia.fi/historia, 23.8.2012.
http://muistikuvaputki.yle.fi/rouvaruutu/naapurilahio-koivuharju-rauhanranta–12, 11.4.2012.
http://muistikuvaputki.yle.fi/rouvaruutu/veljekset, 15.9.2010.
http://myrskylinnut.blogspot.com/2008/12/pieni-talo-preerialla-tv-sarja–1970.html, 26.8.2010.
www.okariino.fi/sivut/jalo_merja, 15.10.2012.
http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Ruoka-_ja_tapakulttuuri/Nykypaiva_rakentuu_historian_paalle/Naisen_rooli_keittiossa_1900-luvulla, 17.5.2010, ruokatieto.fi -verkkopalvelu, Ruokatieto Yhdistys ry.
http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Ruoka-_ja_tapakulttuuri/Nykypaiva_rakentuu_historian_paalle/Keittion_koneellistuminen_1900-luvulla, 22.11.2010, ruokatieto.fi -verkkopalvelu, Ruokatieto Yhdistys ry.
http://oppi.edu.ouka.fi/~sajapa00/suomen_presipentit.htm, 12.8.2010.
http://osmondmania.com/index.html, 16.10.2012.
http://oulupophistory.wordpress.com/2012/01/25/haukiputaan-osis-menomesta-nuorisolle–70-luvulla/, 18.10.2012.
www.palasokeri.com/forum/28907, 10.5.2012.
www.perhe.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/837544/mika_on_laamapaita_ev_, 26.8.2010.
www.perhe.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/549168/_g_vanhoja_tv_sarjoja_joita_luulet_etta_monikaan_ei_muista/sivu/17, 26.8.2010.
www.perunamaa.net/sarjakuvarock/moog/lehdet/koskis.html, 6.8.2010.
http://pomus.net/001459, 30.8.2012, Populaarimusiikin museo – Pomus.net – Mikko Alatalo.
http://pomus.net/001574, 15.9.2010, Populaarimusiikin museo – Pomus.net – Tapani Kansa.
http://pomus.net/001592, 29.5.2012, Populaarimusiikin museo – Pomus.net – Paula Koivuniemi.
http://pomus.net/001628, 30.8.2012, Populaarimusiikin museo – Pomus.net – Juice Leskinen.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Roxy_Music, 31.8.2012.
http://rtommik.blogspot.fi/2006/02/aika-tuo-ei-en-koskaan-palaa.html, 27.8.2012.
www.ruisrock.fi/fi/info, 10.5.2012.
www.saunalahti.fi/~tovaska/juice/, 16.10.2012.
www.simonandgarfunkel.com/us, 6.9.2012.
http://suomisanakirja.fi/etsivakaksoset, 26.4.2012.
www.suurisuomalainen.fi/historia, 7.6.2010.
www.sarkanniemi.fi/www/sisalto.php?lang=fi&id=85, 19.3.2012.
http://stoori.blogspot.fi/2012/05/toivottomia-tapauksia-vanhoja.html (Satu, 18.5.2012), 15.10.2012.
www.sunpoint.net/~olzu_1/juice.html, 30.8.2012.
www.sunpoint.net/~olzu_1/yhtyeet/coitus_int.htm, 16.10.2012.
www.tapanikansa.fi/?page_id=13, 15.9.2010.
www.tapettitalo.fi/tapettitietoa/ritvakronlund.html, 29.9.2010.
www.teddyandthetigers.com/index2.php, 17.8.2010.
http://teevee.wordpress.com/2007/01/22/juuret-tv-sarja-tayttaa–30-vuotta/, 15.10.2012.
www.turkumusicfestival.fi/ruisrock/historia/default.html, 12.5.2010.
www.tyylitaika.com/1970-luvun-muoti.html, 12.5.2010, Rakennekynsistudio Tyylitaika.
www.ultimate.fi/ultimate/site/wp-content/uploads/2012/05/Frisbari_1979_1.pdf, 3.10.2012.
www.uriah-heep.com/newa/heepstoryindex.php, 31.8.2012.
www.vauva.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/622185/_kuka_muistaa_ketju_tanne_kaikki_ilmiot_ihmiset_joita_et_usko_kenenkaan_enaa_muistavan_/sivu/12, 17.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Aristokatit, 7.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Boney_M., 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Briard, 13.4.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Brienpaimenkoira, 13.4.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Carrols, 23.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/The_Clash, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Coitus_Int, 16.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Columbo, 15.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/David_Bowie, 31.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Elvis_Presley, 10.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Grease_(elokuva), 25.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hanne_(laulaja), 1.6.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hanski, 26.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hevoshullu, 20.6.2011.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hurriganes, 10.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/James_Bond, 30.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hilse_(lehti), 29.5.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ilmestyskirja._Nyt, 15.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Jim_Morrison, 4.5.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/John_Travolta, 25.5.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Juice_Leskinen_&_Coitus_Int_(albumi), 16.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Jäähyväiset_aseille_(albumi), 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kauriinmetsästäjä, 15.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kellopeliappelsiini_(elokuva), 13.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kiss, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kivikasvot, 15.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kollaa_kestää_(yhtye), 29.5.2012, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kurt_Waldheim, 2.5.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Led_Zeppelin, 23.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Disneyn_animaatioelokuvista, 18.11.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Lucky_Luke_-albumeista, 3.4.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Maukka_Perusjatka, 19.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Mennaan_bussilla, 26.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Nummelan_ponitalli, 15.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Nasinneula, 19.3.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Olipa_kerran_ihminen, 12.4.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Parempi_myöhään..., 15.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Perhe_on_pahin, 15.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rainbow_(yhtye), 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ratsia_(yhtye), 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rauli_Badding_Somerjoki, 30.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/The_Rolling_Stones, 4.5.2012, 10.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Saturday_Night_Fever, 25.5.2010, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Sivar_Ahlrud, 26.4.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Sleepy_Sleepers, 27.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Starsky_ja_Hutch, 26.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomi_Eurovision_laulukilpailussa, 30.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Susikoira_Roi, 15.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Taiska, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tankki_täyteen, 15.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Thin_Lizzy, 16.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tintin_seikkailut, 13.12.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/U_Thant, 2.5.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Uuno_Turhapuro, 7.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Van_Halen, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Vicky_Rosti, 16.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Waltonin_perhe, 26.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhdysvaltain_presidentti, 28.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/The_Invisible_Man_(1975_TV_series), 26.8.2010.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/allitalli_26360.htmlmedia=26361, Ällitälli. Paavo Rytsä, 15.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/bcr_soitamme_ihan_itse_21994.htmlmedia=22003, 16.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/gary_glitter_-_kalle_kiiluvainen_22013.htmlmedia=22015, 4.9.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/nain_tehtiin_juicen_odysseus_16593.htmlmedia=16600, 16.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/teiniliitto_oli_aikansa_mahtijarjesto_76291.htmlmedia=76298, 5.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/haku//toimituksen/koostama/Anneli Tempakka – Olen erilainen nuori, 29.8.2012.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kotimaa/Politiikan vuosikymmenet/Politiikkaa 1970-luvulla/Energiakriisi vuonna 1973, 13.12.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihe/Euroviisut/Suomen euroviisuedustajat/Fredi ja ystävät: Pump-pump, 19.8.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/Missit/1960–1990-lukujen missejä/Anne Pohtamo – Suomen ja universumin kaunein 1975, 13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Kulttuuri ja viihde/Missit/1960–1990-lukujen missejä/Miss Eurooppa 1976 Riitta Väisänen, 13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Lapset/Valistavat lastenohjelmat/Hello, Hello, Hello, 16.11.2010.
http://yle.fi/elavaarkisto, Lapset/Valistavat lastenohjelmat/Noppa, 16.11.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Musiikki/Rock/pop Ä-Ö/Danny – suomalainen supertähti/Armi ja Danny: Tahdon olla sulle hellä, 13.9.2010.
http://yle.fi/elavaarkisto, Musiikki/Rock/pop Ä-Ö/Danny – suomalainen supertähti/Viihdetaiteilijat Armi ja Danny, 13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Musiikki/Rock/pop: ilmiöt/Diskokuumetta/Baccara palasi (2003), 15.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Matkailu/Turistipappi Seppo Heikkilä, Kanarian saaret, 14.12.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Matkailu/Varoituksia etelänmatkaajille, 13.12.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Matkailu/Vodkaturismi, 14.12.2010.
http://yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Nuoruus/Anneli Tempakka – Olen erilainen nuori, 18.5.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Oma elämä/Ruoka/Asia on pihvi, 13.8.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto, Ulkomaat/Maailman kansalaiset/Ruotsin kuningasperhe/Kaarle Kustaan ja Silvian häät, 16.8.2010.
http://yle.fi/elavaarkisto, Urheilu/Kesäolympialaiset/Montrealin olympialaiset 1976/Virenille myös Montrealin 5 km:n kulta, 21.5.2010.
http://yle.fi/uutiset/nayttelija_seppo_sampy_laine_kuollut/5673287, 15.10.2012.
http://yle.fi/vintti/yle.fi/elavaarkisto/index22c5–2.html?s=s&g=4&ag=29&t=412&a=3452, Hullujussi ja muuta musiikkia. Paavo Rytsä, 15.10.2012.
http://yle.fi/vintti/yle.fi/elavaarkisto/indexfb28.html?s=s&g=4&ag=29&t=428, Ilkamat. Seija Aunila, 15.10.2012.
http://yle.fi/vintti/yle.fi/elavaarkisto/indexa1cf.html?s=s&g=8&ag=95&t=280, Iltatähti – tv-popin klassikko. Jukka Lindfors, 15.10.2012.
http://yle.fi/vintti/yle.fi/elavaarkisto/indexb3b6.html?s=s&g=4&ag=29&t=412, Merirosvoradio. Paavo Rytsä, 15.10.2012.
http://yle.fi/vintti/yle.fi/lastenjuhlat/iso_historiaa.html, 11.4.2012.
www.youtube.com/watch?v=GxPBa5rCkGs&NR=1, 1970-luvun parhaita mainoksia, 17.9.2010.
www.zztop.com, 16.10.2012.

Nuorisotiloista 1980

KIRJALLISUUS

AALTONEN, Kimmo 1987, *Nuorisotilat*. Teoksessa Nuorisotyön käsikirja. Toim. Armi Mikkola. Kansalaiskasvatuksen Keskuksen julkaisuja 71. Pieksämäki, Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo.

AHO, Leena 2004, *Kunnallinen nuorisotyö Turussa*. Teoksessa Sakit, lössit, jengit ja nappulat – Nuorisotyön vuosikymmenet. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi/Turun maakuntamuseo. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

CORSINI-RAUTALINNA, Petra-Paula 2004, *Toimintaa, tiloja, taitoa, tietoa. Vanha – Nuori Naantali. Naantalin kaupungin nuorisotoimen historiikki 1959–2004*. Naantalin kaupungin sivistystoimi. Mynäprint Oy.

HÄMÄLÄINEN, Heikki 2011, *Nuorisotyöntekijänä paperikaupungissa*. Kouvolan kaupungin tulostuspalvelu.

ILVES, Kirsi, 1998, *Stadi ja sen nuoret. Nuorisotyötä Helsingissä 1948–1997*. Helsingin kaupunki/ Nuorisoasiainkeskus, Edita. Helsinki, Oy Edita Ab.

KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina*. Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.

NERELLI, Eero (toim.) 1984, *Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984*. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.

MÄKELÄ, Pertti 2009, Nuorisotilaa vallataan Lahdessa. Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

NIEMINEN, Juha 1995, *Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia*. Nuorisotutkimusseura r.y., Lasten Keskus Oy. Jyväskylä, Gummeruksen Kirjapaino Oy.

PÖYSÄLÄ, Martti 1984, *Nuorisolautakuntien ja -toimistojen toimintamuodot tänään*. Teoksessa Nuorisotyön kuvahistoriikki. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984. Toim. Eero Nerelli & toimituskunta. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.

SILVENNOINEN, Heikki 2001, *Kunnallisen nuorisotyön arviointi*. Kunnallisen nuorisotyön arviointihanke. Nuorisoasiain neuvottelukunta, Julkaisuja 18. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 15. Pieksämäki, RT-PRINT OY.

TELEMÄKI, Matti 1999, *Taitava nuorisonkasvattaja. Suomalainen nuorisotyö 1940-luvulta tähän päivään tekijöidensä kokemana*. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja A: Tutkimuksia 19. Oulu, Oulun yliopistopaino.

VIHERVUORI, Pekka 2009, *Nuorisotiloja Kouvolaan*. Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Helsingin Sanomat

30.1.1984, *Lausteen nuorisotalossa ei toimita vain sisällä*.

Keravan Sanomat

24.2.1988, *Häkki odottaa lisää rahaa.*

6.1.1989, *"Tää kasvattaa vastuuseen." "Täällä saa olla vapaasti." Häkissä tehdään uudenlaista nuorisotyötä.*

Keravan Seutu

20.4.1988, *Miten toiminta muotoutuu? Kalevan kokeilunuorisotalo "Häkki" on vihitty käyttöön.*

Kulmakunta

16.1.1984, *Nuorisotalon kuulumisia.* Rauli.

25.1.1984, *Lausteen nuorisotalon avajaiset sunnuntaina.*

25.4.1984, *Nuorisotalon kuulumisia*. SAM:

O.K.

N:o 2, 1981, *Tehoisku Lahteen: Kielletty alaikäisiltä!* Juhani Perätalo.

Tasavalta. Kokoomusnuorten äänenkannattaja

Joulukuu 1987, *Simuloidaan nuorisotalo!* Arja Yli-Kivistö.

Turkulainen

4.9.1986, *Kauppiaat tyrmistyneitä. Uusi nuorisotalo veisi Kauppahallin pysäköintialueen.*

Turun Päivälehti

28.1.1984, *Lauste sai nuorisotalon. Turku nuorisotyön edelläkävijä.*

16.2.1984, *Turkulaisnuorille oma musapaikka.*

15.5.1984, *Panimon valtaus maksaa 100 000 mk*.

23.8.1986, *Keskustan nuorisotalo: Taas uusi tontti. Nuorisokeskus kauppahallin kupeeseen*.

Turun Sanomat

13.5.1984, *Valtaajille tuskin syytettä.*

20.5.1984, *Auran panimo nuorille!*

20.5.1984, *Valtaus ei ollut turha.*

26.8.1984, *Nuorisotalo rauhoittaisi keskustan.* Isoveli keskustasta.

3.1.1986, *Aurakadun koulun naapurit tiukkana. Konservatoriolle KYLLÄ, nuorisokeskukselle EI.* Maarit Laakso.

Turun Sanomat Extra

29.9.1984, *Vain Turun keskusta vailla vailla nuorisotaloa.* Marja Myllyluoma.

Turun Tienoo

9.2.1984, *Turku tarjoaa nuorille elokuvia.*

Uusi Suomi

4.10.1986, *Turussa jälleen kuuma miljööriita: Uusi nuorisotalo tuhoaisi kauppahallin.* Ritva Kankamo.

Åbo Underrättelser

28.1.1984, *Lauste*.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996. 50 vuotta Oulun kaupungin nuorisotyötä. Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskus. Gasworks 1996.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

ETU-SEPPÄLÄ, Jukka 2011, *Hyvien ihmisten talo. Toimintakeskus Vuoltsun työyhteisön kehittäminen yhteisöllisyyden mallin avulla*. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Toimeksiantaja Tampereen kaupungin nuorisopalvelut.

HILTUNEN, Marjatta 1990, *Nuorisokeskuksen rooli nuoren elämässä*. Nuorisotyön ohjaajakoulutuksen lopputyö.
HOKKANEN, Risto 2009, *Yli 30 vuotta Lappeenrannan kaupungin nuorisotyössä*. Julkaisussa Nuorisotoimi – kaikuja menneistä. Toim. Ari Vasara, Lappeenrannan kaupunki.
JÄRVINEN, Harri 1986, *Kuusankosken nuorisolautakunnan historiikki 1946–1986*.
KAPANEN, Liisa 1988, *40 vuotta kunnallista nuorisotyötä Savonlinnassa*. Savonlinnan kaupungin nuorisolautakunta.
LAASANEN, Yrjö 1990, *Törmääviä tulkintoja ja niiden ymmärtämistä etsimässä – Häkki-nuorisotalokokeilun kehittämisjännitteiden hahmottelua*. Nuorisotyöntekijäin työnohjauskoulutuksen lopputyö. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
LUOMANPERÄ, Kirsi 1990, *Nuori nuorisotalossa: Ohjaajien suunnitelmien toteuttaja vai suunnittelija? Ja kuka nuori?* Nuorisotyöntekijöiden työnohjaajakoulutuksen lopputyö.
TUOMINEN, Okko 2005, *Osallistumisväyliä risteyksen nuorisolle. Raision kunnallisen nuorisotoimen historia ja nuorisotyön kehitys 1956–2003*. Raision kaupunki, nuorisopalvelut.

Nuoperi/OKM

Anjalankosken kaupungin nuorisotilasuunnitelma vv. 1982–91.
Itä-Pasilan nuorisotalon pohjapiirros. Liite Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskuksen kirjeeseen opetusministeriöön Kimmo Aaltoselle 17.11.1986. Suunnittelija Aila Niinikoski.
Juvan nuorisolautakunnan suunnitelmaesitys 12.1.1983.
Kaarinan kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1980–1990. Kaarinan nuorisolautakunta. Hyväksytty 16.4.1980.
Kangasalan nuorisotilasuunnitelma 1982–1986.
Kaustisen kunnan nuorisolautakunnan kirje Vaasan läänin nuorisolautakunnalle 17.1.1984.
Konneveden kunnan nuorisotilasuunnitelma vuosille 1981–1986.
Kuhmon kunnan nuorisotilasuunnitelma 1980.
Lappeenrannan nuorisolautakunnan toimintakertomus 1981. Lappeenrannan kaupunki. Painatuskeskus.
Lappeenrannan nuorisopoliittinen suunnitelma vv. 1981–90. Perusselvitysosa. Lappeenrannan kaupunkisuunnittelusarja C1/1981. Erillisselvitykset ja -suunnitelmat. Nuorisolautakunta.
Lassilan nuorisotalon talvi-kevät 85–86 -esite. Helsinki.
Mikkelin kaupungin nuorisotilasuunnitelma 1979–1985.
Pieksämäen nuorisotilasuunnitelma 1981.
Pietarsaaren nuorisotilasuunnitelma 1983–87.
Reisijärven kunnan nuorisotilasuunnitelma 1975–1985.
Raision kaupungin vapaa-aikatoimen opas 83–84.
Rymättylän kunnan nuorisotilasuunnitelma. Hyväksytty nuorisolautakunnan kokouksessa 17.12.1982.
Sibbo, Plan för ungdomsutrymmen. Godkänd av ungdomsnämden 26.8.1980.
Suomusjärven kunnan nuorisotilasuunnitelma tammikuu 1982. Nuorisosihteeri Suvi Koivisto-Numminen.
Vantaan kaupungin nuorisotilasuunnitelma 12.5.1982.
Vesannon kunnan nuorisotilasuunnitelma v. 1982–1987.
Ylitornion kunta nuorisotilasuunnitelma vuosille 1980–1985. Ylitornion kunnan nuorisolautakunta v. 1980.

Nuoperi/Taisto Kärkkäinen

Puhe Raahen kaupungin nuorisokeskuksen vihkiäisjuhlassa 19.1.1990. (52.2.1. Puheita ja esitelmiä 1990-luvulta.)

TYÖELÄMÄHAASTATTELUT

Pekka Hautamäki, Seinäjoki, 6.7.2011. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/857)
Paula Kariniemi, Oulu, 25.10.2012. Haastattelija Terhi Lehtonen.
Timo Mylläri, Seinäjoki, 7.7.2011. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/931)
Mauri Pirilä, Raahe, 1.3.2004. Haastattelija Anneli Meriläinen. (TYKL/aud/70–71)
Ulla Toukonen, Lahti, 10.3.2006. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/133)

KYSELYVASTAUKSET

EURA, Teija Viitanen 20.4.2011.
HOLLOLA, Eero Eho 20.4.2011.
ILOMANTSI, Tanja Pesonen 2.5.2011.
JUVA, Tarja Himanen 20.4.2011.
KAAVI, Riitta Iivanainen 21.4.2011.
KARTTULA (nyk. Kuopiota), Jyrki Tarvainen 21.4.2011.
KERAVA, Riitta Pulliainen ja Jenna Tuomainen 2010, Häkki-video.
KESÄLAHTI, Anna-Liisa Niemeläinen 21.4.2011.
KONNEVESI, Riitta Karhunen 20.4.2011.
KRISTIINANKAUPUNKI, Helena Rosenholm 20.4.2011.
KUUSAMO, Sari Tyynelä 20.4.2011.
MERIKARVIA, Jussi Haapala 17.5.2011.
MÄNTSÄLÄ, Minna Partanen 28.4.2011.
MÄNTSÄLÄ, Mirva Hartikainen ja Veera Kulmala 3.5.2011.
NOUSIAINEN, Jouni Kangasniemi 21.4.2011.
ORIPÄÄ, Elina Jälkö 21.4.2011.
PIETARSAARI, Tiina Höylä-Männistö 21.4.2011.
POLVIJÄRVI, Sirpa Halonen 20.4.2011.
POMARKKU, Reijo Peltomaa 20.4.2011.
PORVOO, Tuija Öberg 9.5.2011.
RAAHE, Ari Pietarinen 21.4.2011.
REISJÄRVI, Teijo Haapaniemi 20.4.2011.
SIILINJÄRVI, Riitta Hyttinen 26.4.2011.
TEUVA, Annukka Käkelä 20.4.2011.
TORNIO, Auli Pietikäinen 26.4.2011.
VALTIMO, Arja Pesonen 26.4.2011.
VANTAA, Taina Heino 27.4.2011.
YLITORNIO, Maarit Honkaniemi 26.4.2011.

INTERNET-LÄHTEET

www.kempele.fi/fi/asukkaalle/nuoriso/lasten-ja-nuortentalot.html, 22.1.2013.
www.nuorilahti.net, 1.2.2013.
www.nuortentampere.fi, 1.2.2013.
www.pieksamaki.fi/en/nuorisotalot-ja-tilat, 1.2.2013.
www.pori.fi/vapaa-aika/leirikeskukset/tammi.html, 1.2.2013.
www.seinajoki.fi/nuoriso/nuorisotilat, 1.2.2013.
www.turku.fi, 1.2.2013.
www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/kulttuuritalot/lasten_ja_nuorten_kulttuuritalo_vernissa/historia, 1.2.2013.

Ajan nuorista 1980

KIRJALLISUUS

ANNIKA RIMALA 1960–2000. VÄRIÄ ARKEEN. Julkaisu näyttelyn Annika Rimala 1960–2000 – Väriä arkeen yhteydessä. Taideteollisuusmuseo, Helsinki 20.9.2000–5.11.2000. Helsinki, Libris.

BÄRLUND, Kaj 2009, *Tanssi on loppumaton tie.* Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

HARINEN, Päivi & ITKONEN, Hannu & RAUTOPURO Juhani 2006, *Asfalttiprinssit – tutkimus skeittareista.* Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 159. Tampere, Tammer-Paino Oy.

HILLMORE, Peter 1985, The greatest show on earth Live Aid. Sidgwick & Jackson Ltd, London/Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki. Spain, Printer Industria.

HÄRKÖNEN, Anna-Leena 2009, Taikinaterapiaa. Anna-Leena Härkösen keittokirja. Kustannusosakeyhtiö Otava ja Yhtyneet Kuvalehdet Oy. Vilppula, Painoyhtymä.

JAANTILA, Anu 1983, *Love, Sam.* Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu, Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

KUISMA, Markku 2008, *YYA-Suomesta Euroopan Unioniin*. Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.

KUUSI, Hanna 2009, *Toiveena edullinen, käytännöllinen ja kaunis*. Teoksessa Suomalainen muotoilu. Esineistä teollisuustuotteiksi. Toim. Susann Vihma. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.

LEHTONEN, Jussi 2010, *"Viettelyksen vaunu". Suomalainen myymäläauto 1930-luvulta 2000-luvulle.* Kansatiede, Turun yliopisto. Turku, Painosalama Oy.

LUOTO, Santtu & MONTONEN, Mikko 2007, *Juice*. Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

NUORISOTYÖN KUVAHISTORIIKKI. Yhteiskunta nuorten vapaan kansalaistoiminnan tukena 1944–1984. Toim. Eero Nerelli & toimituskunta. Nuorisotyön Keskus Ry. Etelä-Saimaan Kustannus Oy.

PALONEN, Rauni & VEKKELI, Pirkko & DILLEMUTH, Mia 2008, *Tähdet arkilla. Suomalaisten suosikit paperinukkeina.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.

PEACOCK, John 1990, *Länsimainen puku antiikista nykypäivään*. Kustannusosakeyhtiö Otava. Singapore, Thames and Hudson Ltd.

POUTASUO, Tuula 2006, *Farkkukirja*. Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

PULMA, Panu 2000, *Kasvun katveessa. Toivon ja pelon ikäpolvi*. Teoksessa Helsingin historia vuodesta 1945. Kirjoittajat Harry Schulman, Panu Pulma ja Seppo Aalto. Helsingin kaupunki. Helsinki, Oy Edita Ab.

RIIHIRANTA, Lilli 1982, *Hyvinvointikakarat*. Weilin+Göös. Espoo, Amer-yhtymä Oy Weilin+Göösin kirjapaino.

SIVONEN, Henna-Kaisa 2008, *Kasarikirja*. Atena Kustannus Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.

SUOMI ROCK 1 2005. Toim. Ari Leskelä. Alkusanat Pekka Laine. F-Kustannus. Tampere, Tammer-Paino Oy.

TALAMO-KEMILÄINEN, Maarit 2004, *Kerros kerrokselta hyvää Suomen Turusta*. Teoksessa Sisua, Siloa ja sinappia. Turun maakuntamuseo – Julkaisuja 6. Toim. Sanna Kupila. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

TOUKOMIES, Veli 1982, *Rubikin kuution uusi maailma.* LEHTIMIEHET YHTYMÄ/Pop-Kirjat Ky. Tampere, Tampereen Arpatehdas Oy.

TUITTU, Nina & ISOMURSU, Anne 2005, *Breikkaus on mun elämäntapa.* Maahenki Oy. Hämeenlinna, Paino Karisto Oy.

VIK, Merri 1980, *Naulan kantaan, Lotta!* Arvi A. Karisto Osakeyhtiö. Hämeenlinna, Arvi A. Karisto Osakeyhtiön Kirjapaino.

VÄNTÄNEN, Ari 2011, *Michael Monroe*. Like. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Aku Ankka

N:o 23, 8.6.1983, *PLUTO, Tuttu Valion appelsiinimehujää uudessa kääreessä!* Valion mehujäämainos.

Helsingin Sanomat

1.8.2009, *Suomessa skeitattu jo 30 vuotta.* Venla Pystynen.

29.8.2010, *Viimeiset vaeltajat. Mukkalan kauppa-auto huristaa Satakunnan syrjäkylillä. Se ei van myy ruokaa, vaan palvelee asiakkaitaan. Vieläkö kauppa-autoilla on tulevaisuutta?* Kati Ketola. Jutussa on käytetty lähteenä Jussi Lehtosen kirjaa Viettelyksen vaunu. Suomalainen myymäläauto 1930-luvulta 2000-luvulle.

19.9.2010, *Vapaussota käytiin klubeilla.* Teemu Luukka.

30.9.2010, *Karvaturreja ja poliittista satiiria. Eläimet kuuluvat tv:n historiaan siinä missä ihmisetkin.* Leena Virtanen.

31.10.2010, *Kekkosen lapset mediaa myllläämässä*. Saska Saarikoski.

Ilta-Sanomat

6.7.2010, *Fox Kuopioon vesikauhusta huolimatta*. Katariina Pimiä.

O.K.

N:o 2, 1981, *Stop the Music.* Tomppa.

N:o 5, 1981, *Armin Taikapeili, Hiukset ylöspäin ja mieli reippaaksi!* Armi Aavikko.

N:o 5, 1981, *Baby! Älä jää tukka suorana sivuun katsomaan kun Clairolin Hellä-Monitoiminen pane elämän kiharaksi – alle satasen.* Clairol-harjakihartimen mainos.

N:o 5, 1981, *Ensi viikolla ilmestyy SinäMinä n:o 7.* Lehden mainos.

N:o 5, 1981, *Okay 1982*. Hot Rock Shopin postimyyntimainos.

N:o 5, 1981, *O.K. Leffat, Elokuvahistorian suurin seikkailu?* Markus Selin.

N:o 5, 1981, *Tässä kotiäänittäjille kannet kasetteihin*!

N:o 5, 1981, *Uman neuvo nuorille: Vetoketju kiinni!* Hanna Piipponen.

N:o 9, 1983, *Hame päälle – sääret esiin.* Eija Von Shoultz.

N:o 9, 1983, *Kynnet esiin, Jane!* Jane Hellen -kynsilakkamainos.

N:o 10, 1983, *Hanoi Rocks uransa kovimmassa seurassa.* Tomppa.

N:o 10, 1983, *Hill Street Bluesin Frank Furillo. Kympin äijä.* Marko Lysmä.

N:o 10, 1983, *Nyt käynnistyy laser disco. Ainoa Suomessa!* RMC ShowServicen mainos.

No 10, 1983, *Popp on OK.*

Seura

33, 15.8.1986, *Graffitin tekijälle onni on harmaa seinä.* Ilpo Salonen.

33, 15.8.1986, *Koulun uusi ongelma. Nyt tulevat kovat kimmat.* Anna-Liisa Hämäläinen.

33, 15.8.1986, *Luontoviikko Sotšissa. Vain seuraihmisille!*

33, 15.8.1986, *Panttivangin epätoivoinen huuto ennen räjähdystä. Ettekö te välitä meistä mitään.* Hannu Holvas, Marja Aalto, Ilpo Mattila.

33, 15.8.1986, *Rockstop, 13 00 kuulijaa todisti. Ruisrock — hienon festarikesän huipentuma.* Ilkka Isosaari.

33, 15.8.1986, *Seurapiirit, John ja Tatum vihillä.*

33, 15.8.2012, *Seurapiirit, Hänestäkö uusi Bond.*

33, 15.8.1986, *Seurapiirit, Muodin, esineiden ja asenteiden kuumemittari tulee taas, IN ja OUT.* Otto Itälä ja Petri Lysmä.

33, 15.8.1986, *Syksyn ensimmäinen, runsas Muoti+Kauneus on ilmestynyt. Hae omasi.* Muoti+Kauneus-lehden mainos.

33, 15.8.1986, *Tshernobylin tohtori Richard Champlin: Ennen uskoin ydinvoimaan — nyt tiedän paremmin.* Ilpo Salonen.

33, 15.8.1986, TV-ohjelma, perjantai 15.8.1986.

Suosikki

N:o 2, 1983, *Maailman nuoriso: Helsinki*. Nono Freeman.

N:o 9, 1984, *Margaret Astor Seventeen.* Mainos.

N:o 9, 1984, *Suosikki paljastaa shokkitanssin kuuman taustan: Breakdance on valkoisten halveksuntaa!* Dallas Sedvall.

N:o 9, 1984, *Tähtien sota? Kumpi parempi, Dallas vai Dynastia?*

N:o 9, 1985, *Back in town*… Reiman mainos.

N:o 9, 1985, *Beavers Blues. The leading blue jeans.* Farkkumainos.

N:o 9, 1985, *Dingo tänään & huomenna osa 1. Jonttu, rock'n'rollin julmettu tiikerihai: "Hailla hampaat, julmat, suuret…"* Virve Valli.

N:o 9, 1985, *Impazzivo – tosi käheet kledjut.* Seppälän mainos.

N:o 9, 1985, Lee Cooper -mainos.

N:o 9, 1985, *"We Are The World!" Muoti-special*. Arja-Liisa Lehtinen.

N:o 1, 1989, *Fan club extra.*

N:o 1, 1989, *Rokkikokkien parhaat reseptit. Katan liekitetyt banaanit.*

N:o 1, 1989, *Think white – Drink White! Milk Energy*. Milk-hiihtokoulun mainos.

Suomen Kuvalehti, Kuohuvat vuodet 1916–1986. 37 B Juhlalehti, 12.9.1986.

Paras mennä Stockmannille. Stockmannin kanta-asiakas nauttii eduista. Mainos.

Soittamisen menestys. Nokian JAZZI digitaalinen puhelinjärjestelmä. Mainos.

"Osa elämisen iloa ja ihanaa iltaa." Arctia-ravintoloiden mainos.

Valmis näyttö hyvästä kokonaisratkaisusta. Canonin mainos.

Vahvat Panasonic-uutuudet maapallon suurimmalta videovalmistajalta. Mainos.

Turun Sanomat

18.8.2010, *Ultravox tuo 80-luvun kaupunkiin. Kasari elää!* Kari Salminen.

10.10.2010, *Rakennusmuodin muutokset näkyvät turkulaisissa rivitaloissa*. Päivi Leinonen.

29.10.2011, *Elvytetty musiikkikilpailu on osa suomalaista populaarimusiikin historiaa. Taas sävel soi syksyinen*… Petri Tuunainen.

14.10.2012, *Alussa oli Aki, Mika ja Arvottomat.* Pia Parkkinen.

Turun Sanomat Treffi Viikkoliite

30.6.–6.7.2010, *Vieläkö virtaa Don? Sammunut tähti? Osa 2.* Janne Kaakko.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Hector 25 v. juhlakiertue Yhtenä iltana… Esite. Helsinki, Paino Polar Oy 1991.

Sharp Mikrouutiset 1/84. Mainoslehti. Comico Ky. Kimalainen Oy.

INTERNET-LÄHTEET

http://192.49.222.187/Nimipalvelu/default.asp?L=1, 11.5.2010, Väestörekisterikeskuksen nimipalvelu.

http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=1432, 30.5.2010: Ritari Ässä -retroa ja tillilihanostalgiaa (5.1.2009, Jaakko Suominen).

www.alannahmyles.com/about.php, 22.10.2012.

www.allmusic.com/album/thriller-mw0000056882, 24.10.2012.

www.childofthe1980s.com/2010/09/13/happy–25th-birthday-super-mario/, 20.9.2010.

www.childofthe1980s.com/2008/06/12/lego-fabuland/, 20.9.2010.

www.clannad.ie/albums/details.html?id=8, 24.10.2012.

www.dingomania.fi/historia.php, 27.9.2012.

www.discogs.com/Terence-Trent-DArby-Introducing-The-Hardline-According-To-Terence-Trent-DArby/master/104399, 22.10.2012.

www.discshop.fi/elokuvat/dvd/mutapainin_ystavat/P69739, 24.10.2012.

www.dvdplaza.fi/reviews/nayta.php?sid=1868, 2.10.2012.

www.elvisry.fi/uutiset/junnutiedote2006.html, Edu Kettuselle Juha Vainio -palkinto 2006 (31.7.2006), 17.10.2012.

www.eppunormaali.fi, 26.10.2012.

http://finnish.imdb.com/title/tt0088571/ (Moonlighting), 24.10.2012.

www.finnmatkat.fi/Footer/Yritystiedot/11695/11696/17289/, Lomamatkailun alkumetrit. 17.10.2012.

www.heikkisalo.com/miljoonasade/albumit.html, 26.10.2012.

www.hesburger.fi/yritys, 23.10.2012.

www2.hs.fi/klik/levyraati/levyraati.asp?luku=1980, 17.5.2010.

http://www.hs.fi/kulttuuri/Radio+Helsingin+General+Njassa+yksi+Suomi-palkinnon+saajista/a1305551418024, 25.9.2012.

www.iltasanomat.fi/kotimaa/Roiskeläppäpizza_täyttää_30vuotta_kerro_muistosi/art–1288367524352.html, 7.2.2011.

www.ironmaiden.com, 24.10.2012.

www.jazzpoparkisto.net/aikajana.php, 11.5.2010, Suomen Jazz & Pop Arkisto.

www.kava.fi/esitys/tuntematon-sotilas/3741, 19.10.2012.

www3.jkl.fi/ksmuseo/haloo/teknologia/teknologia.htm, 17.5.2010, Keski-Suomen museo.

www.kellomuseo.fi/perus.html, 18.5.2011.

http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–42361.html, 4.9.2012.

http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1409159/80-luvun-muoti/, 5.9.2012.

http://koti.welho.com/slemmett/tieto/historia.htm, 21.5.2010, PiiSamin kotisivut.

www.leffatykki.com/elokuva/batman–1989, 15.11.2012.

www.leffatykki.com/elokuva/cha-cha-cha, 19.10.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/taalta-tullaan-elama, 19.8.2010.
www.leffatykki.com/toplista/parhaat-leffat/1980–89, 16.9.2010.
www.leningradcowboys.fi/, 17.10.2012.
http://70-luvulta.blogspot.com/2009/02/ihanan-karmea–80-luku-reportaasi.html, 30.5.2010.
www.mamba.fi, 26.10.2012.
www.mcdonalds.fi/fi/mcdonalds_suomessa/vuodesta_1984.html, 10.9.2012.
www.mikakaurismaki.com, 19.10.2012.
www.mtv3.fi/kilpailut/?viihde/vesku/1168610, 19.10.2012.
www.mtv3.fi/sarja/ohjelmat.shtml/1333896/kolkyt-ja-risat, 24.10.2012.
www.mtv3.fi/uutiset/kulttuuri.shtml/arkistot/kulttuuri/2008/10/729034, 30.5.2010: Kasarikirja on nostalgiamatka 80-luvulle (10.10.2008, Kati Hyttinen).
www.mtvmedia.fi/historia/historia_juttu.shtml?633027, 6.6.2011.
http://muistikuvaputki.yle.fi, 1.6.2010.
http://muistikuvaputki.yle.fi/rouvaruutu/safiiri-teras-hollywood-beat-painajainen-sampy-hanski, 26.8.2010.
http://murobbs.plaza.fi/yleista-keskustelua/463735-kouluaikojen-muotivillitykset–10.html, 7.11.2012.
http://nettitelkku.fi/juttu/artikkeli-ruispuurosta-pakasteleivonnaisiin-miten-suomalainen-ruokakulttuuri-on-muuttunut, 2.10.2012.
www.nokia.com/fi-fi/tietoa-nokiasta/yritys/tietoa-meista/tarina/nokian-tarina/, 22.10.2012.
http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/03/slamarit-kiertoon.html, 22.10.2012.
http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Ruoka-_ja_tapakulttuuri/Nykypaiva_rakentuu_historian_paalle/Naisen_rooli_keittiossa_1900-luvulla, 17.5.2010, ruokatieto.fi -verkkopalvelu, Ruokatieto Yhdistys ry.
http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Ruoka-_ja_tapakulttuuri/Nykypaiva_rakentuu_historian_paalle/Keittion_koneellistuminen_1900-luvulla, 22.11.2010, ruokatieto.fi -verkkopalvelu, Ruokatieto Yhdistys ry.
http://oppi.edu.ouka.fi/~sajapa00/suomen_presipentit.htm, 12.8.2010.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/66-ariel, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/56-arvottomat, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/58-calamari-union, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/65-hamlet-liikemaailmassa, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/61-leningrad-cowboys-go-america, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/57-rikos-ja-rangaistus, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/68-tulitikkutehtaan-tytto, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/54-valehtelija, 19.10.2012.
www.orimattilankirjasto.fi/aki-kaurismaki/filmografia/60-varjoja-paratiisissa, 19.10.2012.
www.otavamedia.fi/web/guest/villivarsa, 19.10.2012.
http://oulu.ouka.fi/kirjasto/kirjailijat/royhka/tienlaidalla.html, 5.9.2012.
www.22-pistepirkko.net/, 19.8.2010.
http://pomus.net/001841, Edu Kettunen. Erkki Pälli. 17.10.2012.
www.rullalauta.fi/lajiesittely, 5.9.2012.
www.sade.com/gb/music/releases/albums/diamond_life/, 22.10.2012.
http://sbrunou.blogspot.fi/2006/05/harri-sirola-turha-htkht.html, 5.9.2012.
www.schwarzenegger.com/bio, 2.10.2012.
www.sigpop.net/historiikki.htm, 26.10.2012.
www.sjoki.uta.fi/~latvis/yhtyeet/Broadcast/, 17.10.2012.
www.stuk.fi/sateilytietoa/sateily_ymparistossa/tshernobyl/fi_FI/laskeuma/, 20.9.2010.
www.swatchgroup.com/en/group_profile/history, 18.5.2011.
www.tangomarkkinat.fi/tapahtumafaktat_vuosittain.html, 28.8.2012.
www.tanitatikaram.com/, 22.10.2012.
http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/ajolahto, 19.10.2012.
www.thirdstory.com/thirtysomething/,15.9.2010.
www.tyylitaika.com/1980-luvun-muoti.html, 12.5.2010, Rakennekynsistudio Tyylitaika.
www.u2.com/index/home, 19.8.2010.
http://u2finland.com/index.php?option=com_content&view=article&id=109:ruisrock-turku–781982&catid=49:u2-keikat&Itemid=61, 20.8.2010.
www.viisitahtea.fi/kahviklinikka/125/4775-cappuccinon-suomi-historia.html, 18.10.2012.
www.voice.fi/viihde/talta–80-luvun-suositun-taistelupari-sarjan-tahdet-nayttavat-nykyaan/2/34413, 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/1980-luku, 20.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Arnold_Schwarzenegger, 14.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Batman_(album), 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Bergerac, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Bogart_Co., 30.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Boycott, 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Breakdance_(elokuva), 7.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Dingo_(yhtye), 27.9.2012
http://fi.wikipedia.org/wiki/Dio, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Douglas_Adams, 4.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Duran_Duran, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Edu_Kettunen, 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hukkaputki, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ihmemies_MacGyver, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Indiana_Jones, 14.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Insiders, 2.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Iron_Maiden, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/James_Bond, 30.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/J._Karjalainen, 20.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Johnny_Lee_Michaels, 2.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Juice_Leskinen, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kari_Hotakainen, 28.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kate_&_Allie, 24.10.2012.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Kim_Lönnholm, 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/L.A._Law, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Leningrad_Cowboys, 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Linnunradan_käsikirja_liftareille, 4.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Live_Aid, 20.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Disneyn_animaatioelokuvista, 18.11.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Maa_aikojen_alussa, 25.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Maukka_Perusjätkä, 19.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Metallica, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Mikko_Alatalo, 14.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Napakymppi_(viihdeohjelma), 28.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Peer_Günt, 6.6.2011.
http://fi.wikipedia.org/wiki/22_Pistepirkko, 19.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Pizza, 10.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Prince, 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rainbow_(yhtye), 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Razzle, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rio_(albumi), 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Robin_of_Sherwood, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rockradio, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rubikin_kuutio, 18.11.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Safiiri_ja_Teräs, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Seitsemän_kuolemansyntiä_(sketsisarja), 28.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Silvia_(Ruotsin_kuningatar), 16.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Smack, 6.6.2011.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Smurffit, 7.6.2011.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Soitinmenot, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomi_Eurovision_laulukilpailussa, 30.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Teini-ikäiset_mutanttininjakilpikonnat, 20.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tina_Turner, 18.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Too_Fast_for_Love, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tyttökullat, 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Vesku_Show, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Van_Halen, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Vicky_Rosti, 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Whitesnake, 24.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhdysvaltain_presidentti, 28.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yö_(yhtye), 18.10.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Band_Aid_(band), 20.9.2010, 2.10.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Do_They_Know_It's_Christmas, 2.10.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Fame_(1982_TV_series), 17.10.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Frankie_Goes_to_Hollywood, 20.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Koosh_ball, 20.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Koosh_Kins, 20.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Lambada_(Kaoma_song), 30.5.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Prince_(musician), 16.11.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Stop!_(album), 22.10.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Wake_Me_Up_Before_You_Go-Go, 20.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Wham!, 20.9.2010.
http://villivarsa.fi/villivarsa/, 19.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/harantappoase_25876.htmlmedia=25893, 5.9.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/koti_ja_sisustus_80-_ja_90-luvuilla_42435.htmlmedia=42454, Heidi Sommar. 17.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/ruotsalaiset_vaatetaivaat_suomeen_79919.htmlmedia=79897, 5.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/tapahtui_1985_uusi_tuntematon_osa_1_47896.htmlmedia=47898, 19.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=7&t=746, 10.5.2010: Kotimaa/Ajankuvia/80-luku: ihmiset.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=7&t=00745, 10.5.2010: Kotimaa/Ajankuvia/80-luku: ilmiöt.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=7&t=933&a=9445, 20.6.2011, Kotimaa/Ajankuvia/Tapahtui 1985: Cityääni Outi Popp.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=7&t=745&a=6329, 18.5.2010, Kotimaa/Ajankuvia/80-luku:ilmiöt/Vesisänky.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=86&t=377&a=3062, 11.5.2010: Kotimaa/Talous, liikenne, tekniikka/Sähköaivoista koti-mikroihin/Pienoistietokoneiden maihinnousu.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=26&t=372&a=3028, 19.8.2010, Kulttuuri ja viihde/Sibeliuksesta Stratovariukseen/Kirka Babitzin/Kirka: Hetki Iyö, Born To Be Wild, Surun pyyhit silmistäni.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=8&ag=99, 19.8.2010, Musiikki/Rock/pop A-Ö.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=8&ag=95&t=493&a=4314, 19.8.2010, Musiikki/Rock/pop: Ilmiöt/Rockin SM-kisat/22-Pistepirkko: Jealouse ja Joey.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=117&t=921&a=8448, 30.5.2010: Oma elämä/Harrastukset/Elävän arkiston tanssikoulu/Tiputanssi.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=31&t=866&a=8165, 11.5.2010: Oma elämä/Koti ja askareet/Suomalainen koti tuvasta kerros-taloon/Koti ja sisustus 80- ja 90-luvuilla.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=32&t=883&a=2269, 14.12.2010, Oma elämä/Matkailu/Elävä arkisto: Matkailu/Sukellusvenematkailu.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=32&t=883&a=8194, 14.12.2010, Oma elämä/Matkailu/Elävä arkisto: Matkailu/Tom Selänniemi ja suomalainen turismi.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=32&t=883&a=7458, 14.12.2010, Oma elämä/Matkailu/Elävä arkisto: Matkailu/Vodkaturismi.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=33&t=863&a=7959, 24.5.2010: Oma elämä/Muoti ja kauneus/Rubikin kuutio.
http://yle.fi/kampanjat/80luku, 5.9.2012.

Nuorisotiloista 1990

KIRJALLISUUS

AULA, Maria Kaisa 1995, *Vanhat tarpeet, uudet keinot*. Teoksessa Konsernistrategia nuorten elinoloissa. Toim. Hannu Kareinen & Henna Salakari. Valtion nuorisoneuvosto. Helsinki, Painatuskeskus Oy.

CORSINI-RAUTALINNA, Petra-Paula 2004, *Toimintaa, tiloja, taitoa, tietoa. Vanha – Nuori Naantali. Naantalin kaupungin nuorisotoimen historiikki 1959–2004*. Naantalin kaupungin sivistystoimi. Mynäprint Oy.

KALLIONIEMI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina*. Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.

KOSTE, Asmo (toim.) 2010, *Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä 2010.* Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry. Newprint.

KURIKKA, Päivi 1999, *Perustietoa nuorisotoimesta.* Teoksessa Perustietoa nuorisotoimesta. Toim. Päivi Kurikka & Susanna Mattila. Suomen Kuntaliitto. Helsinki, Kuntaliiton painatuskeskus.

MATTILA, Susanna 1999, *Nuorisotoimen merkitys*. Teoksessa Perustietoa nuorisotoimesta. Toim. Päivi Kurikka & Susanna Mattila. Suomen Kuntaliitto. Helsinki, Kuntaliiton painatuskeskus.

SILVENNOINEN, Heikki 2001, *Kunnallisen nuorisotyön arviointi*. Kunnallisen nuoriso-työn arviointihanke. Nuoriso-asiain neuvottelukunta, Julkaisuja 18. Nuorisotutkimusverkosto, Nuoriso-tutkimusseura, Julkaisuja 15. Pieksämäki, RT-PRINT OY.

UUSITALO, Maija 2010, *Nuorisopalvelu Yöjalka ry. Nuorten asialla vuodesta 1990*. Historiikki 1989–2010. Nummela, Vihti, Painokiila Oy.

VIHERVUORI, Pekka 2009, *Nuorisotiloja Kouvolaan*. Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen. Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Forssan nuorisotoimi tänään. Esite, syksy 1994. Forssan kaupungin painatuskeskus.

Nuoria varten. Nuorisopalvelu Yöjalka jo vuodesta 1990 lähtien… Esite.

Nuorisoasiainlautakunnan historiaa vuosilta 1946–1996. 50 vuotta Oulun kaupungin nuorisotyötä. Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskus. Gasworks 1996.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

HOKKANEN, Risto 2009, *Yli 30 vuotta Lappeenrannan kaupungin nuorisotyössä*. Julkaisussa Nuorisotoimi – kaikuja menneistä. Toim. Ari Vasara, Lappeenrannan kaupunki.

ROUVINEN, Maikki 2007,Joensuun nuorisotoimen historiakoonti. Word-tiedosto.

TYÖELÄMÄHAASTATTELUT

Paula Kariniemi, Oulu, 25.10.2012. Haastattelija Terhi Lehtonen.

KYSELYVASTAUKSET

HONKAJOKI, Leena Kamppi, sivistystoimenjohtaja, 26.4.2011.

JÄMSÄ, Hannu Ahlstedt, nuorisotoimenjohtaja, 26.4.2011.

KERAVA, Riitta Pulliainen ja Jenna Tuomainen 2010, Häkki-video.

KURIKKA, Mirja Lehtimäki, 28.4.2011.

LEMI, Sirkka Liljander, 16.5.2011.

LEPPÄVIRTA, Lea Sikanen, 20.4.2011.

MIEHIKKÄLÄ, Veli-Matti Ahonen, vapaa-aikaohjaaja, 21.4.2011.

MÄNTSÄLÄ, Minna Partanen, nuoriso-ohjaaja, 28.4.2011.

MÄNTSÄLÄ, Mirva Hartikainen, nuoriso-ohjaaja, 17.8.2011.

NAANTALI, Marja-Terttu Paju, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 30.5.2011.

PIELAVESI, Susanna Gullstén-Valkama, nuoriso-ohjaaja, 20.4.2011.

PYHÄJÄRVI, Osmo Ylisuvanto, nuorisosihteeri, 3.5.2011.

RUOKOLAHTI, Eija Auvinen, 4.5.2011.

TERVOLA, Tarja Leinonen, vapaa-aikasihteeri, 26.4.2011.

INTERNET-LÄHTEET

www.asemanlapset.fi, 7.2.2013.

www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/mikael/toiminta/palveluoperaatio-saapas.html, 7.2.2013.

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut/tutkimukset/kunnallisen/liitteet/nuorisoa_2.pdf. Nuorisotyötä kunnissa 1990-luvulla, 18.1.2013.

www.ts.fi/uutiset/kotimaa/171135/Yksityinen+kuntokeskus+siirtyy+Palatsin+tiloihin, Matti Arvaja 2.11.2010, 7.2.2013.

Ajan nuorista 1990

KIRJALLISUUS

JUBA 1998, *VIIVI ja WAGNER N:o 1: Sikspäkki ja salmiakkia.* 2. painos. Arktinen Banaani. Helsinki, Cosmoprint Oy.

KALLIOMÄKI, Jouni 1993, *Turku ja nuoret. Turun kaupungin nuorisotoimen ja turkulaisen nuorison tarina.* Turun kaupungin nuorisolautakunta. Turku, Gilloy Oy.

KUISMA, Markku 2008, *YYA-Suomesta Euroopan Unioniin*. Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.

NUORISTA SUOMESSA 2010. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä. Toim. Asmo Koste, Suomen Nuoriso-yhteistyö – Allianssi ry. Tutkimuskooste. Tiedot koottu marraskuussa 2010. Newprint.

PALONEN, Rauni & VEKKELI, Pirkko & DILLEMUTH, Mia 2008, *Tähdet arkilla. Suomalaisten suosikit paperinukkeina.* Kustannusosake-yhtiö Tammi. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.

POUTASUO, Tuula 2006, *Farkkukirja.* Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

ROIKONEN, Jii 1998, *Jasso on super!* Arktinen Banaani. Helsinki, Cosmoprint Oy.

SEURAN HERKUT. SUURI RUOKAKIRJA 1994. Ohjeet Sirkka Hirvonen. Yhtyneet Kuvalehdet Oy. Sulkava, Finnreklama Oy.

SUOMI ROCK 1 2005. Toim. Ari Leskelä. Alkusanat Pekka Laine. F-Kustannus. Tampere, Tammer-Paino Oy.
TUITTU, Nina & ISOMURSU, Anne 2005, *Breikkaus on mun elämäntapa.* Maahenki Oy. Hämeenlinna, Paino Karisto Oy.

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Avotakka
N:o 2 helmikuu 1996, kansi.
N:o 2 helmikuu 1996, *Näin värit muuttavat sisustuksen.* Eeva Sääskilahti.
N:o 6 kesäkuu 1996, *Levolliset värit rauhoittavat olohuoneen.* Eeva Sääskilahti.
N:o 5 toukokuu 1999, *Unelmakoti keskellä kaupunkia meren rannalla*. Tuula Salakari.
N:o 8 elokuu 1999, *Muuramen Nurkka-Netti on hyvä työpöytä*. Mainos.

Demi
9/2012, *Kysy kundilta*.

Helsingin Sanomat
10.3.2005, *Tutkimus: Joensuun skinit olivat pikkurosvoja.* Ritva Korpimo.
3.10.2010, *Mikäs nyt naurattaa?* Matti Rämö.

Radiomafia
Kesäkuu 1990, *Neuvonantaja maalaa radiotaidetta. Pääkirjoitus 19900601*. Pentti Kemppainen.

Suosikki
N:o 9, 1990, *Aika namu kisa! Voita makea lakukello tai kokonainen karkkisalkku*! Halvan mainos.
N:o 9, 1990, *Autumn Fashion Special.*
N:o 9, 1990, *"Emme olisi kestäneet siinä hullunmyllyssä enää päivääkään!" Tähtiviisikko pakeni faneja unelmalomalle Hawaijille.* Jesse Nash.
N:o 9, 1990, *Raju Turbo-Timanttiarvonta! Voita tähtien lahjoja!*
N:o 9, 1990, *Tampax lahjamarkkinat. Taas satoja kivoja lahjoja ilmaiseksi!* Tamponimainos.
N:o 9, 1990, *The new taste of the power.* Fuji-kasettimainos.
N:o 12, 1992, *Rock n' Troll.* Martinexin mainos.
N:o 12, 1992, *"Terve senkin höylänlastut!"* Otavan kirjamainos.

Turun Sanomat
10.10.2012, *Loimaan käsityöopetuksen historia sidottiin kirjaksi. Lama nosti käsillä tekemisen arvostusta.* Anne Savolainen.
29.10.2012, *Tanssibuumin jälkeen julkkikset ryhtyvät uimahyppyihin. Laulu ja parinhaku pitävät pintansa televisiossa.* Eeva Lankolainen.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Hector 25 v. juhlakiertue Yhtenä iltana… Esite. Helsinki, Paino Polar Oy 1991.
Kaurismäki Films Go Turku 8.–10.5.1992. Esite. Adax & Exact Mainostoimisto.
Radiomafia kevät 1993. Esite.
Suomalaisen elokuvan festivaali Turku 2.–5.4.1992. Esite. Turku, Grafia 1992.

INTERNET-LÄHTEET

www.alanis.com, 22.10.2012.
www.apocalyptica.com/us/content/biography, 12.11.2012.
http://bjork.com//past/discography/debut, 22.10.2012.
http://blogit.ts.fi/tyylissimo/2008/07/31/martensit-pilotit-tyobyysat-ja-kiltit-tytot/, 31.3.2011, Turun Sanomien blogisti Heidi Pyhälahti.
www.cantinawest.net, 16.11.2012.
www.cardigans.com, 14.11.2012.
http://cdon.fi/elokuvat/ruusun_aika_-_dvd_1–4061737, 20.9.2012.
http://cmx.fi/bio, 12.11.2012.
www.cobhc.com, (Children of Bodom) 14.11.2012.
www.demi.fi, 24.3.2011, 4.10.2012.
www.demi.fi/keskustelut/372326/90-luku-apua, 18.5.2010.
www.depechemode.fi, 14.11.2012.
www.discshop.fi/elokuvat/dvd/puhtaat_valkeat_lakanat_9_disc_box/P73567?gclid=CMGkvZzjw7ICFQJ6cAod6lMAZA, 20.9.2012.
www.east17official.com/biography/, 22.10.2012.
wwwedu.oulu.fi/muko/lvakeva/afrohis/suompop.htm, 21.9.2012.
www.egotrippi.com/diskografia.shtml, 15.11.2012.
www.elisabethrehn.com/cv.htm, 28.8.2012.
www.elvisry.fi/012006/karaoke.html, 19.9.2012.
www.69eyes.com/, 19.8.2010, 14.11.2012.
www.facebook.com/raptori?ref=stream, 12.11.2012.
www.finnmatkat.fi/Footer/Yritystiedot/11695/11696/17289/, Lomamatkailun alkumetrit. 17.10.2012.
www.frobelinpalikat.fi, 19.11.2012.
http://girlsloveshoes.blogspot.com/2008_05_01_archive.html, 16.9.2010, 1990-luvun muoti (27.5.2008).
www.haaste.om.fi/Etusivu/Juttuarkistoaiheittain/Maahanmuuttajat/1342536450931, 21.9.2012.
www.harrypotter.fi/p/3, 8.6.2010.
www.hausmylly.fi/historiikki.html, 12.11.2012.
www.heartagram.com, 13.11.2012.
www.helmet.fi/fi-FI/Vinkit/Vinkit/Disneyn_piirrosklassikot_aikuisen_silmin(2046), 14.11.2012.
www.iltalehti.fi/viihde/2012082115976370_vi.shtml, Näin Kotikatu päättyy (21.8.2012.), 22.10.2012.
www.imdb.com/title/tt0117571/, 16.9.2010, Scream.
www.imdb.com/title/tt0120082/, 16.9.2010, Scream 2.
www.imdb.com/title/tt0117951/, 20.9.2012, Trainspotting.
www.jarisillanpaa.com, 6.11.2012.
www.jasso.net, 19.10.2012.
/www.jimtv.fi/ohjelmat/isänmaan-toivot/etusivu, 13.11.2012.
www.kaijakoo.fi, 19.8.2010.
http://kaksplus.fi/keskustelu/plussalaiset/mitas-nyt/1639680–90-luku-tulee-taas-muotiin-mita-muistat-siita/sivu3.html, 18.9.2012.
http://kaksplus.fi/keskustelu//t1409887, yögallup: mitä teinivuosien tyylisuuntausta häpeät, 18.5.2010.
http://keskustelu.jatkoaika.com/archive/index.php/t–15469.html, R.I.P. Radiomafia 1990–2002-muistoketju, 22.10.2012.
http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1494396/ysarimuoti/, 20.9.2012.
http://keskustelu.suomi24.fi/node/4150499, 90-luvun muoti?,18.5.2010, 20.9.2012.
http://www.kolmasnainen.net, 12.11.2012.
http://koti.welho.com/slemmett/tieto/historia2.htm, 21.5.2010, PiiSamin kotisivut.
www.ksml.fi/uutiset/viihde/levyt/nelja-ruusua-katkera-kuu/1240127, 22.10.2012.
www.lahdenmuseot.fi/index.php/download_file/view/646/, Timo Kunttu: Tiirismaan hiihto- ja laskettelukeskuksen historia. 17.10.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/batman–1989, 15.11.2012.

www.leffatykki.com/elokuva/batman-forever, 15.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/batman-paluu, 15.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/batman-robin, 15.11.2012.
/www.leffatykki.com/elokuva/forrest-gump, 14.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/jurassic-park, 14.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/mary-shelleyn-frankenstein, 14.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/pikku-naisia, 14.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/veturimiehet-heiluttaa, 14.11.2012.
www.leffatykki.com/toplista/parhaat-leffat/1990–99, 16.9.2010.
www.lyricsbox.com/paula-koivuniemi-lyrics-kun-kuuntelen-tomppaa-kg5gn5r.html, 16.11.2012.
www.marttiservo.com, 15.11.2012.
www.mediamusiikki.fi/nylonbeat/index.html, 22.10.2012.
www.mtvmedia.fi/historia/historia_juttu.shtml?633038, 6.6.2011.
www.mtv3.fi/ohjelmat/sivusto2008.shtml/lifestyle/joka_kodin_asuntomarkkinat/ohjelma?1133674, 22.10.2012.
www.mtv3.fi/ohjelmat/sivusto2008.shtml/sarjat/emmerdale/taustaa?791317, 16.9.2010.
www.mtv3.fi/ohjelmat/sivusto2008.shtml/viihde/bumtsibum/uutiset?871365, 22.10.2012.
www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/26196?b, Blair Witch Project (Jari Rantala 13.5.2002), 14.11.2012.
www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/33662?s, Sairaan kaunis maailma (Jari Rantala 15.5.2002), 14.11.2012.
http://muistikuvaputki.yle.fi, 1.6.2010.
www.museum.tv/archives/etv/N/htmlN/northernexpo/nothernexpo.htm, 15.9.2010.
www.music-city.org/Lisa-Stansfield/discography, 12.11.2012.
www.negative.fi/, 18.8.2010.
http://nightwish.com/fi/band/biography, 14.11.2012.
www.nodoubt.com, 22.10.2012.
www.nokia.com/fi-fi/tietoa-nokiasta/yritys/tietoa-meista/tarina/nokian-tarina/, 22.10.2012.
http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/05/backstreet-boys.html, 23.10.2012.
http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/10/90-luvun-kotini-osa–4.html, 15.11.2012.
http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/04/mita-mahdoinkaan–90-luvulla-lukea-eli_22.html, 22.10.2012.
http://nuoruusdisko.blogspot.fi/2012/03/ysarimuodin-oudot-tuulet.html, 22.10.2012.
http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Ruoka-_ja_tapakulttuuri/Nykypaiva_rakentuu_historian_paalle/Keittion_koneellistuminen_1900-luvulla, 22.11.2010, ruokatieto.fi -verkkopalvelu, Ruokatieto Yhdistys ry.
http://oppi.edu.ouka.fi/~sajapa00/suomen_presipentit.htm, 12.8.2010.
www.otava.fi/kirjailijat/kotimaiset/j-l/lehtinen_tuija/fi_FI/teokset/, 22.10.2012.
www.otava.fi/kirjailijat/ulkomaiset/j-l/jacobsson___olsson/fi_FI/suomennetut_teokset, 16.11.2012.
www.pakkotoisto.com/yleinen-keskustelu/29919–1990-luku–4/, 18.5.2010.
www.22-pistepirkko.net/, 19.8.2010.
www.pop-lehti.fi/pdf/Kikka30.pdf, 12.11.2012.
www.hotellijaravintolamuseo.fi/38, 19.11.2012.
http://redhotchilipeppers.com/music, 15.11.2012.
www.robbiewilliams.com, 15.11.2012.
www.roxette.se/biography.php, 12.11.2012.
www.sherylcrow.com, 15.11.2012.
www.sineadoconnor.com, 22.10.2012.
www.sirelwood.com, 12.11.2012.
http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kulttuuri/teho-osasto-koukutti-katsojat-kestoreseptilla 14.4.2009, 3.10.2012.
http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/lamastalgia, 20.9.2012.
www.thecrash.com, 15.11.2012.
www.theprodigy.com, 15.11.2012.
www.therasmus.com/start.php?site=home&lang=fi, 18.8.2010.
www.tiede.fi/keskustelut/muut-tiedeaiheet-f14/muistatteko-naita-vaatteita-t22054–90.html, 18.5.2010.
www.tiktak.fi, 22.11.2012.
http://tilastokeskus.fi/til/ktutk/2006/ktutk_2006_2009–06–08_kat_001_fi.html, Katsaus kulutuksen muutoksiin. 17.10.2012.
www.tomjones.com, 16.11.2012.
www.tyylitaika.com/1990-luvun-muoti.html, 18.5.2010.
http://wanttoknowit.com/jim-carrey-movie-list, 14.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Alfred_J._Kwak, 19.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Audioslave, 22.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Babylon_5, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Bertin_päiväkirjat, 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Boris_Jeltsin, 17.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Boyzone, 23.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Chicagon_lääkärit, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Don_Huonot, 12.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Dynastia_(televisiosarja), 7.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/East_17, 1.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Eija_Vilpas, 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/69_Eyes, 19.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Frank_Pappa_Show, 17.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Grunge, 22.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Harry_Potter, 8.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/HIM, 13.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hulluna_sinuun, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hyvät,_pahat_ja_rumat_(televisio-ohjelma), 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/James_Bond, 30.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Jyrki_(televisio-ohjelma), 22.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Koira_haudattuna, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kuuntelen_Tomppaa, 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Luokka:1990-luvun_televisiosarjat, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Mariah_Carey, 12.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Metsolat, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Niko_Toiskallio, 22.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/NYPD_Blue, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Onnenpyörä, 22.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/22_Pistepirkko, 19.8.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Power_Rangers_(televisiosarja), 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Puhtaat_valkeat_lakanat, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Raptori, 12.11.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Rosie_Gaines16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ruusun_aika, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Salatut_elämät, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Schysteemi, 12.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Sheryl_Crow, 15.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Spice_Girls, 1.6.2010, 23.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_1990-luvun_alun_lama, 18.5.2010, 19.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomi_Eurovision_laulukilpailussa, 30.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Sydämen_asialla, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Take_That, 1.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Teijan_keittiössä, 19.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tom_Jones, 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ultra_Bra, 22.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Viiden_juttu, 20.9.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhdysvaltain_presidentti, 28.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Prince_(musician), 16.11.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Tragic_Kingdom, 22.10.12012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Troll_doll, 20.9.2010.
http://wsoy.fi/yk/authors/show/126 (Katri Manninen), 22.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/heinahassakan_hairikkopuhelut_39127.htmlmedia=39133, 22.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/ilmio_nimelta_jojo_44848.htmlmedia=44852, 14.11.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/koti_ja_sisustus_80-_ja_90-luvuilla_42435.htmlmedia=42454, Heidi Sommar. 17.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/laman_lapset_76548.htmlmedia=76550, 19.9.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/lasten_mehuhetki_46864.htmlmedia=46868, 22.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/leila_ja_annukka_-_kaksi_naista_yhden_hinnalla_38377.htmlmedia=38379, 22.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/mascara_-_erittain_hyva_26330.htmlmedia=26333, 14.11.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/nalle_puh_23559.htmlmedia=23568, 22.10.2012.
http://www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/neon_2_ei_yksinainen_unta_saa_ja_kemiaa_52516.htmlmedia=52518, 24.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/new_kids_on_the_block_26393.htmlmedia=26396, 5.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/nylon_beat_viimeinen_26397.htmlmedia=26398, 5.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/ruotsalaiset_vaatetaivaat_suomeen_79919.htmlmedia=79897, 5.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/sepi_kumpulainen_laulava_talonmies_44736.htmlmedia=44738, 19.9.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/spice_girls_ja_minispaissarit_26385.html, 5.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/tyottomyys_rajahti_kasiin_22205.htmlmedia=22215, 5.10.2012.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=7&t=919&a=8400, 18.5.2010, Kotimaa/Ajankuvia/1990-luku/Ilmiö nimeltä jojo.
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=2&t=1, 18.5.2010, Kotimaa/Suuret uutiset/Estonia-turma vaati yli 800 kuolonuhria.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=8&ag=99&t=634&a=4465, 6.6.2011, Musiikki/Rock/pop A-Ö/Gösta Sundqvist/ Gösta Sundqvist: Belgialaisia kirjauutuuksia.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=8&ag=99&t=633&a=7794, 19.8.2010, Musiikki/Rock/pop A-Ö/Rock/pop live/Aikakone: Neiti Groove.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=8&ag=95&t=636&a=5399, 23.11.2010, Musiikki/Rock/Pop:ilmiöt/Lepakkoluolan vaiheita
http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=32&t=151&a=2732, 14.12.2010, Oma elämä/Matkailu/Matkasuuntia Suomessa/Lapinmatkailu kasvaa.
www.yle.fi/radiomafia/alivaltiosihteeri/vanhat/index-f.html, 22.10.2012.
http://yle.fi/uutiset/laman_lapsista_piirtyy_rekisterien_avulla_hatkahdyttava_kuva/2283401, 14.11.2012.
www.youtube.com/artist/backstreet_boys, 23.10.2012.

Nuorisotiloista 2000

KIRJALLISUUS

AALTONEN, Sanna 2012, *Nuorten vapaa-aika, hengailu ja ystävyydet*. Teoksessa Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä 2012. Toim. Aimo Koste. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Keuruun Laatupaino KLP Oy.
KEMPPINEN, Pentti 1999, *NUORISO 2000. Nuorisotyön käsikirja*. Kannustusvalmennus P. & K. Oy. Helsinki, Hakapaino.
KOSTE, Asmo (toim.) 2010, *Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä 2010.* Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Newprint.
KOSTE, Aimo (toim.) 2012, *Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä 2012*. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Keuruun Laatupaino KLP Oy.
KYLMÄKOSKI, Merja 2007, *Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty*. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Toim. Tommi Hoikkala ja Anna Sell. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76. Helsinki, Hakapaino Oy.
LAITINEN, Jarmo & SEPPÄLÄ, Marko 2009: *Nettiin nuoren mieli tekevi*. Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen, Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Alueellinen nuorisotyö. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen esite, 2005.

ALA-LUOPA, Maria (toim.) 2011, *Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2011*. Raportti. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry ja Suomen Kuntaliitto. Kopijyvä.
Espoon nuorisotoimi. Toimintakertomus 2006. Espoon kaupungin painatuspalvelut 2007.
Joensuun nuorisotoimen esite, 2011.
MANNINEN, Hanna-Mari 2011, *Kunnallinen nuorisotyö lisää hyvinvointia*. Alkulause Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2011 -raportissa. Toim. Maria Ala-Luopa. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry ja Suomen Kuntaliitto. Kopijyvä
Moi! Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän maalaiskunnan nuorisotyö. Jyväskylän kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja Jyväskylän maalaiskunnan kulttuuri-nuorisopalveluiden esite.
Netari.fi-esite.
Nuori Pori 2002. Lasten ja nuorten harrastus-mahdollisuudet. Porin kaupungin vapaa-aikaviraston joukkokirje, 2002. Painoyhtymä Oy.
Nuorten Helsinki. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen esite.
Palveluja Nuorille. Turun nuorisoasiainkeskuksen esite.
Turun kaupungin nuorisoasiainkeskus. Vuosikertomus 2003.
Turun kaupungin nuorisoasiainkeskus. Vuosikertomus 2006.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Jyrkkälän nuorisotalo. Nuorisotalon toiminnan esite.
Tiloja ja kohtaamista, livenä ja verkossa. Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden esite.
LAAKSO, Minna 2009. *Akaan nuorisotyö. Muutostekijöiden etnologinen tulkinta*. Kansatieteen proseminaarityö. Turun yliopisto, Kulttuurien tutkimuksen laitos. TYKL/kk/2700.
LEHTI, Ann-Mari 2009, nuorisotalo – muutakin kuin sateensuoja? Nuorisotyöntekijöiden näkökulma turkulaisiin nuorisotaloihin. Kansatieteen pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto.
Nuorisoleirialueet Kotkassa. Kotkan kaupungin liikunta- ja nuorisotoimiston esite.
Ylöjärven nuorisotoimen toimintakertomus 2002. Ylöjärven kaupunki, nuorisotoimi.
Ylöjärven Nuorisotoimen Toimintakertomus 2003. Ylöjärven kaupunki, nuorisotoimi.

LEHDET

Aamuset
13.10.2007, *Netarista kehittyi virtuaalinen vastaanotto.* Heli Mäki-Laurila.

Helsingin Sanomat
28.2.2007, *Kauppakeskuksen penkeistä tuli nuorisotalon jatke*. Riikka Haikarainen.
28.2.2007, *Kommentti. Toimintakeskus vai olohuone?* Riikka Haikarainen.
22.11.2008, *Nuorisotyötä laajennetaan internetiin. Kynnys hakea apua alenee*. Anette Mansikka-aho.
18.12.2008, *Sörnäisten toimintakeskus aukeaa nuorille kävijöille tammikuussa*. Ville Seuri.
2.10.2009, *Hapessa nuoret osallistuvat kaikkeen.* Pauliina Grönholm.
2.10.2009, *Nuorille sananvaltaa omiin tiloihinsa.* Leena Kuusisto.
8.9.2011, *Suomen suurin nuorisotila hukkasi hengaajat*. Jussi Sippola.)
17.2.2012, *Kampin kauppakeskus yrittää häätää nuoret.* Jorma Palovaara.

Nasta – Naantalin kaupungin tiedotuslehti
4/2012, *Nuorisotoimintaa*.

Nuorisotyö
4/12, *Nuorisotyötä kauppakeskuksessa: Lahden Tripla*. Seppo Körkkö.
4/12, *Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät tuet*. NUPO 4/12, Opetus- ja kulttuuri-ministeriön nuorisopoliittinen tiedote.

Turun Sanomat
13.1.2008, *Nyt kelpaa hengailla.* Sanne-Mari Laaksonen.
18.3.2008, *Sarjakuvasankarit maalaustalkoilla Auran nuorisokahvilan seinille. Taatusti omannäköinen huone.* Jonna Lankinen.
16.3.2008, *Hansalapset hengaavat korttelissa päivittäin, eikä yhteentörmäyksiltäkään vältytä*. Salla Tuomola.
16.3.2009, *Kauppakeskus Hansassa pyörii joka-keväinen nuorisokaruselli. Turun poliisi tutustuu uuteen sukupolveen.* Hanne Yli-Parkas.
16.3.2009, *Poliisipartiot päivystävät kauppa-keskuksessa joka toinen viikonloppu. Osa Hansassa hengaavista nuorista pitää toisia pelon vallassa.*21.10.2009, *Runosmäen nuorisotalo juhlii pitkää taivaltaan.*
4.10.2009, *Uudistettu skeittihalli Cube avasi ovensa Turussa. Käytössä myös viikonloppuisin*. Hanne Yli-Parkas.
26.10.2009, *Runosmäen nuokkarilla kokoonnuttu jo 30 vuotta.*
25.11.2009, *Monen toimen VIMMA.* Jukka Saarinen.
9.1.2010, *Jyrkkälä sai monitoimitalon.* Piia Heikkinen.
19.8.2010, *Merimasku ei kaipaa nuorisotiloja. Susanna Hiltunen.*
25.8.2010, *Nuorisotiloissa saa olla sellainen kuin on.* Linda Opacic.
28.8.2010, *Nuoriso tarvitsee nuorisotalonsa.* Merimaskun MLL:n hallitus.
28.8.2010, *Nuorisotiloissa ei pelkästään hengailla. Nuorilla oltava paikka harrastaa, seurustella ja kohdata turvallisia aikuisia.* Mika Tenetz.
27.10.2010, *Nuoret toivovat Mynämäen kunnan panostavan viihtymiseen. Katettu istuskelupaikka keskustaan ja kotoisuutta nuorisotilaan.* Rebekka Härkönen.
5.2.2011, *Lappari juhlii 20-vuotista taivaltaan.*
26.2.2011, *Jyrkkälässä kokeiltiin nuorisotalon ja kirjaston yhdistämistä. Näkemiin pölyttyneet kokoelmat, tervetuloa olohuone.* Pia Parkkinen.
26.2.2011, *Nuoret elävät kontrolliyhteiskunnassa. Turun seudullakin moni huoltoasema heittää alaikäiset pihalle iltaisin.* Rami Nieminen.
23.11.2011, *Leikkivät lapset palaavat vihdoinkin Kuuvuorelle.*

Vilkku. Tampereen kaupungin henkilöstölehti
6/2008, *Nuorisotyö meni verkkoon*. Jaana Kalliomäki.
2/2012, *Työtavatkin remontoitiin, kun toiminta-keskus Vuoltsun väki muuttaa arvo-rakennukseen. Monitoimitalo 13 kasvattaa työyhteisön me-henkeä*. Matti Wacklin.

TYÖELÄMÄHAASTATTELUT

Pekka Hautamäki, Seinäjoki, 6.7.2011. Haastattelija Minna Heikkinen. (TYKL/aud/857)
Paula Kariniemi, Oulu, 25.10.2012. Haastattelija Terhi Lehtonen.

Kyselyvastaukset

AKAA, Sirkka-Liisa Strömmer, nuorisotoimenjohtaja, 28.4.2011.
ALAVIESKA, Arja Hietala, nuorisosihteeri, 27.4.2011.
EVIJÄRVI, Päivi Lappinen, sivistystoimenjohtaja, 26.4.2011.
HAILUOTO, Satu Rahkola, vapaa-aikasihteeri, 28.4.2011.
HAUSJÄRVI, Jari Kovanen, liikuntasihteeri, 26.4.2011.
IMATRA, Talvikki Paakkanen, 9.5.2011.
INARI, Seppo Körkkö, nuorisosihteeri, 26.4.2011.
JOENSUU, Jouni Erola, nuorisojohtaja, 20.4.2011.
JUANKOSKI, Janne Katajisto, 20.4.2011.
JUUKA, Jukka Hyttinen, 20.4.2011.
KARVIA, Mari Laaksoharju, 26.4.2011.
KEMPELE, Sanna Vänttinen, nuorisotoimen palveluyksikön vastuuhenkilö, 27.4.2011.
KERAVA, Jari Päkkilä, nuorisotoimenjohtaja, 25.4.2011.
KIRKKONUMMI; Seppo Savikuja, 27.4.2011.
KOKKOLA, Ronnie Djupsund, nuorisotoimenjohtaja, 6.5.2011.
KONNEVESI, Riitta Karhunen, nuorisosihteeri, 20.4.2011.
KOTKA, Helena Kempas, nuorisotoimenjohtaja, 29.4.2011.
KUHMO, Teija Kyllönen, vapaa-aikapalvelut/nuorisotyö, 20.4.2011.
KUOPIO, Jari Väänänen, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.
LAPINJÄRVI, Sonja Lindroos, nuoriso-ohjaaja, 20.4.2011, 14.10.2011.
LAPPAJÄRVI, Riikka Salli, liikunnanopettaja/nuorisosihteeri, 26.4.2011.
LAUKAA, Seppo Virta, vapaa-aikatoimenjohtaja, 21.4.2011.
LIMINKA, Raija Palsa, 21.4.2011.
MUSTASAARI, Caroline Lund, vapaa-aikapäällikkö, 26.4.2011.
MYNÄMÄKI, Anna Salminen, 26.4.2011.
MÄNTTÄ-VILPPULA, Lilli, 20.4.2011.
naantali, Marja-Terttu Paju, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 30.5.2011, 1.3.2012.
NUMMI-PUSULA, Kalle Ryökäs, vapaa-aikasihteeri, 20.4.2011.
NURMIJÄRVI, Merja Winha-Jarvinen, nuorisopäällikkö, 20.4.2011.
OULU, Paula Kariniemi, hallintopäällikkö, nuorisoasiainkeskus, 21.4.2011.
PELKOSENNIEMI, Mika Parviainen, 2.5.2011.
PELLO, Soili-Iiris Taivainen, 20.4.2011, 14.10.2011.
PORVOO, Tuija Öberg, nuorisopalveluiden päällikkö, 9.5.2011.
PUNKALAIDUN, Jorma Leppänen, 21.4.2011.
PYHÄJOKI, Maire Ekoluoma, vapaa-aikaohjaaja, 26.4.2011.
PYHÄJOEN SEURAKUNTA, Hannu Louhimaa, nuorisotyönohjaaja, 26.4.2011.
PYHÄJÄRVI, Osmo Ylisuvanto, nuorisosihteeri, 3.5.2011.
PYHÄRANTA, Katja Törrönen, vapaa-aikasihteeri, 28.4.2011.
PÄLKÄNE, Jenni Suni, nuorisotyöntekijä, 21.4.2011.
RAAHE, Ari Pietarinen, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.
RAASEPORI, Seppo Lintuluoto, 22.4.2011.
RIIHIMÄKI, Marko Laitinen, nuorisotoimenjohtaja, 21.4.2011.
RISTIINA, Tarja Sinioja, vapaa-aikasihteeri, 26.4.2011.
RUOKOLAHTI, Eija Auvinen, 4.5.2011.
SAVONLINNA, Hanne Pöllänen, vs. toiminnanohjaaja, Savonlinnan Seudun Nuorisotoiminnan Tuki ry, 20.4.2011.
SIMO, Soile Vakkala, vapaa-aikatoimenjohtaja, 28.4.2011.
SOTKAMO, Marja-Maija Pyykkönen, nuorisotoimenjohtaja, 27.4.2011.
SYSMÄ, Tuija Pessa, vapaa-aikaohjaaja, 21.4.2011.
TOHMAJÄRVI, Petri Happonen, nuoriso-ohjaaja, 20.4.2011.
TOIVAKKA, Satu Paalanen, 20.4.2011.
TURKU, Leena Aho, nuorisosihteeri, 16.5.2011.
TUUSNIEMI, Sirkku Kumpulainen, vapaa-aikatoimensihteeri, 26.4.2011.
TYRNÄVÄ, Veli-Matti Hietikko, 20.4.2011.
VALKEAKOSKI, Satu Sirén, 26.4.2011.
VESILAHTI, Sari Juuti, liikunta- ja nuorisosihteeri, 2.5.2011.
VIHANTI, Aki Huhtala, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja, 20.4.2011.

INTERNET-LÄHTEET

www.demi.fi/demilat/oma-planeetta/netari, 14.2.2013.
http://happi.nettiareena.fi/, 19.2.2013.
http://www.hel.fi/hki/Nk/fi/Nuorisotilat/Nuorisotalojen+yhteystiedot/Harjun+nuorisotalo, 18.2.2013.
www.kaustinen.fi/nuorvapaa.htm, 12.11.2012.
www.keravannuorisopalvelut.fi/tilat, 15.2.2013.
www.kommentti.fi/viikon-väite/kuntaliitosten-myötä-lisääntyvät-välimatkat-eriarvoistavat-nuorten-elämää, 28.2.2012,Tomi Kiilakoski, 20.2.2013.
www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/, 20.2.2013.
www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/kulti/nuoriso/nuorisolaki/, Kari Sjöholm, 20.2.2013.
www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/?lang=fi, 20.2.2013.
www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/kuntien_nuorisotyoe/?lang=fi, 20.2.2013.
www.mtv3.fi/default/tulosta.shtml/uutiset?/arkistot/kulttuuri/2010/11/1227724, 19.11.2010. 15.11.2010.
www.nuortenakaa.fi/info/, 23.5.2012.
www.nuortentampere.fi/13/, 19.2.2013.
www.pelastakaalapset.fi/toiminta/nuorisotoiminta/netari, 14.2.2013.
www.turku.fi, 19.2.2013.
www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0107_kunta-uudistus/04_aikataulu/index.jsp, 20.2.2013.

Ajan nuorista 2000

KIRJALLISUUS

ANNIKA RIMALA 1960–2000. VÄRIÄ ARKEEN. Julkaisu näyttelyn Annika Rimala 1960–2000 – Väriä arkeen yhteydessä. Taideteollisuusmuseo, Helsinki 20.9.2000–5.11.2000. Helsinki, Libris.

HARINEN, Päivi & ITKONEN, Hannu & RAUTOPURO Juhani 2006, *Asfalttiprinssit – tutkimus skeittareista.* Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 159. Tampere, Tammer-Paino Oy.

HEIKKILÄ, Markku 2006, *Matti ja Teppo. Vitsit & vaiheet.* Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki. Juva, WS Bookwell Oy.

KUNNAS, Mauri 2009, *Robin Hood*. Doghill Productions Oy ja Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

LAITINEN, Jarmo & SEPPÄLÄ, Marko 2009: *Nettiin nuoren mieli tekevi.* Teoksessa Nuorisotyön

mieli ja merkitys. Toim. Minna Heikkinen, Nuoperi, Turun yliopisto. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
LEHTONEN, Jussi 2010, *"Viettelyksen vaunu". Suomalainen myymäläauto 1930-luvulta 2000-luvulle.* Kansatiede, Turun yliopisto. Turku, Painosalama Oy.
NUORISTA SUOMESSA 2010. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä. Toim. Asmo Koste, Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Tutkimuskooste. Tiedot koottu marraskuussa 2010. Newprint.
PALONEN, Rauni & VEKKELI, Pirkko & DILLEMUTH, Mia 2008, *Tähdet arkilla. Suomalaisten suosikit paperinukkeina.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna, Kariston Kirjapaino Oy.
POUTASUO, Tuula 2006, *Farkkukirja.* Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
SALASUO, Mikko & POIKOLAINEN, Janne & KOMONEN, Pauli (toim.) 2012, *Katukulttuuri. Nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa.* Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 124. Helsinki, Hakapaino.
SIPILÄ, Jorma & ANTTONEN, Anneli 2008, *Miten hyvinvointivaltio muutti elämäämme?* Teoksessa Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi. Weilin+Göös Oy. Porvoo, WS Bookwell Oy.
TUITTU, Nina & ISOMURSU, Anne 2005, *Breikkaus on mun elämäntapa.* Maahenki Oy. Hämeenlinna, Paino Karisto Oy.
VALASKIVI, Katja 2012, *Autenttisuutta osmoosilla – japanilainen populaarikulttuuri osana elämää.* Teoksessa Katukulttuuri. Nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa. Toim. Mikko Salasuo, Janne Poikolainen & Pauli Komonen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 124. Helsinki, Hakapaino.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

VIKMAN, Virve 2010, *Nuorten kysymyksiä kouluampumisen jälkeen*. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosionomi (AMK).

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Aamuset
14.8.2010, *Ylijäämästä uniikiksi. Eettinen design nostaa päätään Turussakin.* Kristiina Siivonen.
18.8.2010, *Arjen juhlaa. Saappaat cityihmiselle.*
15.9.2010, *Päiväunet vilttitossussa. Turkulais-opiskelijat kehittivät käyttöä huopikkaiden ylijäämämateriaalille.* Marika Mulari.
22.9.2010, *Silmälasit retroilevat.* Marika Mulari.
6.2.2012, *Spreijaamista päivänvalossa. Graffitiseinän tulo kesti, taiteilijat haaveilevat jo graffitipuistosta.* Suvi Rintakangas.

Anna
11.8.2010, *Denim view.* Kapp Ahlin mainos.
1.11.2012, *Pinnalla. Meni ehkä överiksi. Ovatko vihaiset linnut vallanneet sinunkin kotisi?* Juha Heinisuo.

Avotakka
Marraskuu 11/2012, *Kauneutta ja Laatua.* Kannustalo. Mainos.

City Turku
16/2010, 20.8.–2.9.2010, *Lätkäjätkä. NHL-varaus Mikael Granlund, 18, on menettänyt vain maitohampaita.* Nina Niskanen.

Deko
5/2008 toukokuu, kansi
5/2008 toukokuu, *3 x parveke. Kesän lähestyessä on aika laittaa parveke kuntoon.* Jenni Juurinen.
5/2008 toukokuu, *Valkoisen rennompi puoli*. Joanna Simmons.

Demi
9/2012 syyskuu, *Kaapin salaisuus.* Annika Rantala.
9/2012 syyskuu, *Päivitä koulutyylisi.*
9/2012 syyskuu, *Rauhan aika. Nettikiusaaminen on rikos, josta on aika tehdä loppu.* Ida Valpas.
11/2012 marraskuu, kansi.
11/2012 marraskuu, *Demi jututti. Vie minut kotiin.* Julia Thurén.
11/2012 marraskuu, *Karmiva vampyyrimeikki.*
11/2012 marraskuu, *Oma planeetta. Löydä luottosivu.*
11/2012 marraskuu, *Väri, jossa on asennetta aivan kuten sinussakin.* L'Oréalin mainos.

Episodi
6/2010, kansi.
6/2010, *Dakota Fanning nauttii uusista haasteista.* Erkki Kanto.
6/2010, *Epäilyksen varjo.* Bartek Kolodziej.
6/2010, *Kokonaan uusi maailma odottaa. Vie se kotiin.* Panasonicin televisiomainos.

Helsingin Sanomat
8.6.2006, *Nuorison kapina hajoaa palasiksi.* Esa Mäkinen.
31.10.2006, *Kuvagallerioissa käy jo selvästi yli puolet Suomen teini-ikäisistä.* Anna Karismo.
29.8.2010, *Viimeiset vaeltajat. Mukkalan kauppa-auto huristaa Satakunnan syrjäkylillä. Se ei van myy ruokaa, vaan palvelee asiakkaitaan. Vieläkö kauppa-autoilla on tulevaisuutta?* Kati Ketola. Jutussa on käytetty lähteenä Jussi Lehtosen kirjaa Viettelyksen vaunu. Suomalainen myymäläauto 1930-luvulta 2000-luvulle.
26.9.2010, *Huijaa tapetilla.* Maija-Riitta Riuttamäki.
30.9.2010, *Karvaturreja ja poliittista satiiria. Eläimet kuuluvat tv:n historiaan siinä missä ihmisetkin.* Leena Virtanen.
2.10.2010. *Tanssijat jäävät kotiin. Tanssiohjelmat keräävät katsojia, mutta suosio ei näy tanssilavoilla.* Tuomas Kokko.
24.3.2011, *Kuolleet: Elokuvatähti Elizabeth Taylor. Koko elämä kameroiden tähtäimessä.* Helena Ylänen.
29.5.2011, *Housut pois ja hamekin.* Anna-Stina Nykänen.
15.10.2011, *Kotikatu päättyy, Uusi päivä jatkaa.* Hanna Syrjälä.
15.10.2011, *Läänintaiteilija spreijaa seiniä. Graffiteja saa maalata myös luvattomiin paikkoihin, sanoo Tero Karvinen.* Antti Järvi.
28.3.2012, *Puhtaita graffiteja betoniseiniin. Pasilalaiset ovat innostuneet puhdistamaan seiniä kontaktimuovin ja pesusienten kanssa.* Jorma Palovaara.
6.5.2012, *Kuka tämän teki? Nimimerkki Egs on Suomen tunnetuin graffititaiteilija. Miestä nimimerkin takana ei kuitenkaan tunneta.* Antti Järvi.
7.5.2012, *Mitä muotia!* Anne Karuvuori.
23.5.2012, *Neule on pehmeä kannanotto. Käsityöbloggari johdatti tumpelon toimittajan neulegraffitien maailmaan Myyrmäessä.* Pauliina Grönblom.

2.9.2012, *Selvä ilta. Streittarit ovat raivoraittiita punkkareita, jotka yön kuluessa paljastuvat lempeiksi maailmanrakastajiksi.* Noora Mattila.
20.9.2012, *"Mulle Suosikki oli rock-raamattu".* Aino Frilander, Anna Kastari, Kimmo Oksanen.
20.9.2012, *Suosikin aihepiiristä tuli yleistä riistaa. Uutisanalyysi: Suosikilla oli lähes monopoli nuorisokulttuuriin. Se ei kestänyt ikuisesti.* Jarkko Jokelainen.
20.9.2012, *Suosikin lento loppui. Otavamedia lopettaa vuodesta 1961 ilmestyneen Suosikin julkaisemisen.* Aino Frilander ja Jaakko Lyytinen.
20.9.2012, *Valtaosa nuorista voi entistä paremmin. Kaverisuhteet vaikuttavat eniten nuorten tyytyväisyyteen.* Kiira Koskela.
25.9.2012, *Suosikin päätoimittaja irtisanoutui.* STT.
10.10.2012, *Lyhyesti peleistä*. Kari Salminen.
11.11.2012, *Vanha mikroaaltouuni ja kotatakki kertovat kodista. Designmuseon näyttely tutkii nykyihmisen suhdetta kotiin tuoreella tavalla.* Hannu Pöppönen.
17.11.2012, *Nuortenkirjoja aikuisille?* Lauantaiessee: Nuorten aikuisten kirjallisuus on kustannusmaailmassa valtava trendi, kirjoittaa toimittaja ja kirjallisuuskriitikko Suvi Ahola.
26.11.2012, *Kuolleet. Yksi kaikkien aikojen antisankareista. Näyttelijä Larry Hagman*. Harri Römpötti.

Ilta-Sanomat
6.7.2010, *Kesäsää. Helteinen sää jatkuu.*

Ilta-Sanomat Plus
3.7.2010, *Pikkupuuhaa viikonvaihteeksi. Virkkaa kori vanhoista matonkuteista.* Paula Huvinen.

Koivunlehti. Paikallisosuuspankkien asiakaslehti
4/2010, *Sosiaalinen media ei nuku.* Lasse Pulkkinen.

Kotiliesi
N:o 1, tammikuun 7. 1961, *Kotilieden tytöt. Sinä 15-vuotias, joka elät 50 vuoden kuluttua…*

Kulmakunta
8.2.2012, *"Tutustutaan Galleriassa, mennään Meseen jatkoille." Virtuaalielämää*. Essi Suomi.

Matkaan. VR lehti junamatkustajille
Kesäkuu 2010, *Kesä ja puistoset. Pomppu puusta puuhun*. Tiia Lappalainen.
Kesäkuu 2010, *Perisuomalaisia herkkuja Helsingistä. Kotimaista, mutkatonta gourmet'a: puhdasta ja tuoretta tutuilta maatiloilta ja pienleipomoista.* Arja Krank.

Me Naiset
6.9.2012, *Ensimmäinen tähtisilmät luova maskara.* Lancomen mainos.

Miss Mix
10/2012, *Just(iina) nyt.*
10/2012, *Leikkaa ja liimaa keho koreaksi.* Satu Varjonen.
10/2012, *Lokacool.* Markku Kopra.
10/2012, *Robin esittelee uuden levynsä!*
10/2012, *Saako kaverin exään koskea?* Julia Aalto-Setälä.
10/2012, *Tosi-tv ei ole tosi.* Satu Väisänen.

RuokaPirkka
Syyskuu 2010, *Entistä parempi maito.* Valio Maito Plus -mainos.
Syyskuu 2010, *Mausteinen Intia ja Nepal.*
Syyskuu 2010, *Mikä on macchiato?*

Turun Sanomat
5.2.2008, *Parapara haastaa hölmöilemään*. Satu Virtanen.
20.3.2010, *Hyvän työpaikan saaminen ja maapallon tila huolestuttavat. Epävarma tulevaisuus ahdistaa nuoria.* Heta Ängeslevä.
20.3.2010, *Salolaisnuoret hakevat turvaa ahkerasta opiskelusta. Työttömyys pelottaa, oma perhe on unelma.* Päivi Palm.
19.6.2010, *Nykynuorten nukkekoti täyttää pyöreitä vuosia*. Paula Taipale.
4.7.2010, *Laittoman nopealle kulkupelille voi paukahtaa yli 2000 euron verot. Keskustelupalstoilla jaetaan neuvoja mopoautojen viritykseen.* Toni Lehtinen.
12.7.2010, *40-vuotissynttärit Suomen helteisimmässä kaupungissa.* Anni Teppo.
30.7.2010, *Kaikkien aikojen hellekesä yllätti jopa Ilmatieteen laitoksen väen.* Helsinki (STT).
11.8.2010, *Kännykkä kuuluu ekaluokkalaisen varustukseen. Kosketusnäyttöpuhelin on syksyn hittituote.* Jenni Honkanen.
12.8.2010, *Taantuma ja laaja tarjonta ei syönyt sittenkään festivaalin kävijämääriä. Hellekesä pelasti festarit.* Virvamaria Toikka.
13.8.2010, *Itsenäistyminen tekee kipeää. Sisko tahtoisin jäädä.* Päivi Valotie.
17.8.2010, *Toy Story 3:sta menestynein animaatiofilmi.* Los Angeles (STT–DPA).
18.8.2010, Pilapiirros. Jouko.
23.8.2010, B. Virtanen -sarjakuva. Ilkka Heilä.
23.8.2010, Sarvikuonojen maa -pilapiirros. Remes.
24.8.2010, *Time: Halonen on maailman 8. paras naisjohtaja*. Helsinki (STT).
24.8.2010, *Suunnitelma ammattimaisen kerjäämisen kieltämisestä liian monitulkintainen. Oikeusministeri haluaisi häiritsevän kerjäämisen kiellon järjestyslakiin.* Toni Lehtinen.
24.8.2010, *Ampiaisten määrä nousi valtavasti vuodessa.* Turku (STT).
29.8.2010, *Suomalaista lasia sisustukseen*. Vivi Wihanto.
5.9.2012, *Jupin perillinen on jeppi.* Sanna Keskitalo.
26.9.2010, Kastettuja-palsta.
28.9.2010, *Marttojen liedellä porisee paljon muutakin kuin ruokapata. Torstaimartat toivat designmuodin Sibelius-museoon.* Liisa Aalto.
2.1.2011, *Emali vie vanhaan aikaan.* Merja Kallikari.
2.1.2011, *Hackman tarttui emalibuumiin*. Merja Kallikari.
28.8.2011, *Kaikki minun kuppini. Fiskaminastioiden keräilijä tietää mitä on löytämisen riemu. Se on puhdasta euforiaa.* Hanna Vilo.
29.10.2011, *Elvytetty musiikkikilpailu on osa suomalaista populaarimusiikin historiaa. Taas sävel soi syksyinen…* Petri Tuunainen.
29.10.2011, *Graffitiparkin rakentamisen toivotaan vähentävän töhrimistä. Kupittaalla voi kohta Bommata luvan kanssa.* Ossi Rajala.
18.1.2012, *Ministerin punamaali vihki Turun graffitiseinän.* Jari Heino.
6.5.2012, *Peli voi vaikka vieroittaa tupakasta.* Katariina Vuori.
21.9.2012, *John Lennon on suurin rock-ikoni.*
23.9.2012, *70 vuotta huomenna. Hanakasti haasteisiin.* Reima Rautiainen.
23.9.2012, *Maan ainoa lasten kirjallisuuslehti satsaa jatkuvaan kehitykseen. Vinski rohkaisee itseilmaisuun*. Teea Jokihaara.
23.9.2012, *Vakaumusta ja tuotemerkkejä.* Teea Jokihaara.

29.10.2012, *Tanssibuumin jälkeen julkkikset ryhtyvät uimahyppyihin. Laulu ja parinhaku pitävät pintansa televisiossa.* Eeva Lankolainen.
2.11.2012, *Sarja, joka rakastutti meidät Amerikkaan.* Nina Lehtinen.
18.11.2012, *Nettiminä kuntoon.* Sanna Keskitalo.
18.11.2012, *"Tehokas netinkäyttö tärkeämpi kuin ajokortti" Nettitumpelo uhkaa pudota pois työelämästä.* STT.
25.11.2012, *Kotoilu ja marttailu kovassa kurssissa.* Ritva Setälä.

Turun Sanomat Extra
24.3.2012, *Hidas ruoka huomioi ympäristön*. Minna Uusivirta.
27.10.2012, *Suolaista ja makeaa. Mikä maito! Kaupan maitohylly on nykyään runsautta pullollaan.* Mervi Luotonen.

Turun Sanomat Talous. Rahankäytön ja yrittäjyyden erikoislehti
19.4.2011, *Nuori haluaa töissä huomiota ja vastuuta.* Sari Järvinen.

Turun Sanomat Teema-erikoisliite
21.9.2010, *Koululainen pukeutuu kerroksiin*. Marianne Mäkitalo.
21.9.2010, *Kuin karamelleja. Nuorten suunnittelijoiden koruissa seikkailee eläimiä, lapsuudesta tuttuja legoja tai vaikka kotikaupungin kuuluisa maamerkki*. Vivi Wihanto.
21.9.2010, *Pilliä, löysää, rokkia ja trashia.* Riitta Saarni.
9.10.2012, *Kuinka monta lelua on tarpeeksi?* Tapani Mylly.
9.10.2012, *Muovikrääsää kaikkialla.* Raisa Korkki.
9.10.2012, *Tiskiräteistä villavaippahousuihin.* Leena Laakso.

Turun Sanomat Treffi Viikkoliite
21.7.–27.7.2010, *Kuopion David Lee Roth.* Elina Knuutila.
25.8.–31.8.2010, *Pojatkin tanssivat.* Piritta Palokangas.

MUUT PAINETUT LÄHTEET

Citymarket, *Leluparaati*. 14.11.–24.12.2012.
Martinex, *Ihana joulu. Lelukuvasto 2012.*
Otavamedia, *Lahjaksi sinulle!* Lastenlehtien joulumainos 2012.
Stockmann, *Kanta-asiakkaan edut 11/2012 marraskuu.*
Stockmann, *Tänä vuonna olen ollut tosi kiltti…* -lelukuvasto. 1.11.–24.12.2012.

INTERNET-LÄHTEET

http://00-luku.blogspot.fi/, 8.10.2012.
www.adressit.com/allerin_top-model_lehti_ei_kuulu_suomeen, 5.11.2012.
www.annapuu.fi/, 12.10.2012.
www.bigbrother.fi/uutiset.shtml?1176157, Big Brotherin nettisivuilla ennätysluvut! (26.8.2010), 26.8.2010.
http://blogi.egmontkustannus.fi/2011/05/18/vaeltava-aave-ei-kuole-koskaan-mustanaamio-tekee-paluun/, 6.11.2012.
http://blogit.ts.fi/tyylissimo/2008/07/31/martensit-pilotit-tyobyysat-ja-kiltit-tytot, Turun Sanomien Tyylissimo-blogi, Heidi Pyhälahti, 31.3.2011.
http://blogit.ts.fi/tyylissimo/2008/05/23/pussilahkeet-liilatukat-ja-tyylilyylit, Turun Sanomien Tyylissimo-blogi, Heidi Pyhälahti, 31.3.2011.
www.bookplus.fi/etusivu/vampyyrikirjoja/true_blood/, 9.10.2012.
www.bookplus.fi/etusivu/vampyyrikirjoja/vampire_diaries/, 9.10.2012.
www.bookplus.fi/kirjat/meyer_stephenie/houkutus–12817151, 9.10.2012.
www.bronx.fi, 25.3.2011.
www.cheekki.com/, 12.10.2012.
www.chisu.fi/, 11.10.2012.
www.cimo.fi/etusivu, 19.11.2012.
http://cubus.com/fi/Corporate/Cubuksesta/Cubuksesta/Historia/, 10.10.2012.
http://darude.com, 15.11.2012.
www.designbykatrin.com/, 10.10.2012.
http://2012.donjohnsonbigband.com, 15.11.2012.
www.dvdplaza.fi/reviews/nayta.php?sid=938, 8.10.2012.
www.ecb.int/press/pr/date/2007/html/pr070102_1.fi.html, Euroopan Keskuspankki, Lehdistötiedote 2.1.2007 – Bulgaria ja Romania liittyvät Euroopan Unioniin, 25.8.2010.
http://elokuvauutiset.fi/site/dvd-arvostelut/kotimaiset/3923-sitoutumisen-alkeet–2008-tv-sarja, 26.11.2012.
www.episodi.fi/17-miljoonaa-katsojaa-yhdeksassa-kuukaudessa-kotimaisten-menestys-jatkuu–20825/, 16.11.2012.
www.evira.fi/portal/fi/elaimet_ja_terveys/ajankohtaista/?bid=50, Iso-Britannian suu- ja sorkkataudin leviämistä ehkäistään väliaikaisilla suojatoimilla (7.8.2007), 31.8.2010.
http://fingerpori.org/, 4.10.2012.
http://finland.fi/Public/default.aspx?contentid=160071, This is Finland, Things you should and shouldn't know, Tove Jansson and the Moomin story, 17.8.2010.
http://finland.fi/Public/default.aspx?contentid=190582, This is Finland, Things you should and shouldn't know, The Moomins at 65: What happens next?, 17.8.2010.
www.finland.or.jp/Public/default.aspx?contentid=197828&nodeid=41206&culture=fi-FI, Suomen suurlähetystö, Tokio. Uutiset 4.8.2010, Muumit: 65 vuotta seikkailuja, 17.8.2010.
www.finnishdesignshop.fi/Paola_Suhonen-d–121.html, 10.10.2012.
http://glitter.fi/om-glitter/, 10.10.2012.
www.guardian.co.uk/music/2010/may/16/ronnie-james-dio-dies1, 24.8.2010.
www.hevisaurus.com/yhtye, 13.11.2012.
http://heybritney.net/provo.php, 26.10.2012.
www.hightechforum.fi/index.cfm?j=849949, High Tech Forum – Strömsö-ryhmä jakaa Facebookissa vertaistukea epäonnistujille, 26.8.2010.
www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Ole+mulle+vähän+aikaa+hän/1135223357985, 27.8.2012.
www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Niko+–+lentäjän+poika+sai+parhaan+elokuvan+Jussin/1135243200817, 26.11.2012.
www.hs.fi/kulttuuri/elokuvat/artikkeli/Nuoret+pelaavat+elämästä/1329103673242, 26.11.2012.
www.hs.fi/kulttuuri/elokuvat/artikkeli/Vähän+yritystä/1135257454547, 23.11.2012.
www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Presidentti+myönsi+Vanhaselle+eron+Tästähän+on+keskustelu/1135257677608, 31.8.2010.
www.hs.fi/politiikka/Suomi+maksaa+osuutensa+EU-kriisirahastoon+lähipäivinä/a1305603442678, 19.11.2012.

www.hs.fi/talous/Disney+ostaa+Lucasfilmin+ja+tekee+uuden+Star+Wars+-elokuvan/a1305611232591, 9.11.2012.
www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Libyan+kansannousu+alkoi+helmikuussa/1135268721381, 20.11.2012.
www.hs.fi/ulkomaat/Tukholman+Kulttuuritalo+perui+Tintti-sarjakuvien+kiellon/a1305601397165, 9.11.2012.
www.hs.fi/ulkomaat/Tunisiassa+juhlistetaan+mielenosoituksin+yksinvaltiaan+maanpakoon+lähdön+vuosipäivää/a1305553349948, 20.11.2012.
www.hs.fi/urheilu/artikkeli/Beckham+luuli+kuolevansa+paluuottelussaan/1135260092400, 15.9.2010.
http://ilmatieteenlaitos.fi/uutiset/index.html?id=1280738095.html, Lämpöennätykset rikkoutuivat heinäkuussa (2.8.2010), 15.9.2010.
www.iltasanomat.fi/viihde/art–1288485273447.html, 21.11.2012.
www.iltalehti.fi/libyankriisi/2011082214241247_lc.shtml, 20.11.2012.
www.iltalehti.fi/matkajutut/2011062713957976_ma.shtml, Toistaiseksi rauhallista (27.6.2011), 13.11.2012.
www.iltalehti.fi/ulkomaat/2012072015865867_ul.shtml, 21.11.2012.
www.iltasanomat.fi/kotimaa/Roiskeläppäpizza_täyttää_20vuotta_kerro_muistosi/art–1288367524352.html, 7.2.2011.
www.iltasanomat.fi/presidentinvaalit/art–1288445755154.html, 11.9.2012.
www.iltasanomat.fi/viihde/art–1288485273447.html, 21.11.2012.
www.iltasanomat.fi/viihde/art–1288335543954.html, 12.10.2012.
www.imdb.com/title/tt0286716/, Hulk (2003), 31.8.2010.
www.imdb.com/title/tt0800080/, The Incredible Hulk (2008), 31.8.2010.
www.imdb.com/title/tt0371746, Iron Man (2008), 31.8.2010.
www.imdb.com/title/tt0134084/, Scream 3, 16.9.2010.
www.indica-music.com, 23.11.2012.
www.irinansivut.com/, 11.10.2012.
www.ivanahelsinki.com/, 10.10.2012.
www.jennivartiainen.fi/, 11.10.2012.
www.johannakurkela.net, 11.10.1012.
www.jonna.fi/, 24.8.2010
www.jonnatervomaa.com/, 11.10.2012.
www.jopo.fi, 22.11.2012.
www.karkkila.fi/ruukkimuseo/AnttiNurmesniemi.html, 13.11.2012.
http://keskustelu.plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muotifriikit/1409159/80-luvun-muoti, 5.9.2012.
http://kirjasto.sci.fi/christie.htm, 15.9.2010.
www.kirjavinkit.fi/arvostelut/katti-matikainen-ja-mau-ahtava-suomi, 21.11.2012.
www.kiroilevasiili.fi, 4.10.2012.
www.ladygaga.com, 18.11.2012.
http://lauritahka.fi, 16.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/batman-begins, 21.11.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/fantastic-four-hopeasurffari, 8.10.2012.
www.leffatykki.com/elokuva/kill-bill-vol.–1, 8.10.2012.
www.leffatykki.com/toplista/parhaat-leffat/2000–09, 16.9.2010.
www.likaisetlegendat.com, 12.10.2012.
www.lukukeskus.fi/lukufiilis/, 4.10.2012.
www.lukukeskus.fi/vinskin-toimitus-ja-yhteystiedot/, 4.10.2012.
www.maijavilkkumaa.net, 11.10.2012.
www.matkapaletti.fi, 19.11.2012.
www.matkapaletti.fi/documents/MatkaPaletti_Esite2012.pdf, 19.11.2012.
www.maurikunnas.net/, 10.10.2012.
www.metla.fi/tiedotteet/2010/2010–12–21-metsien-myrskytuhot.htm, 11.9.2012.
www.minnaparikka.com/, 10.10.2012.
www.missmix.fi, 5.11.2012.
www.mtv3.fi/matkailu/kotimaa/artikkeli.shtml/717709/koirien-kalevala--ooppera-hurmaa-nyt-oulussa (19.9.2008), 10.10.2012.
www.mtv3.fi/ohjelmat/sivusto2008.shtml/sarjat/vampyyripaivakirjat/taustaa_haastattelut?1145603, Saara Manninen. 9.10.2012.
www.mtv3.fi/uutiset/kulttuuri.shtml/murresarjakuvien-menestystarina-saa-jatkoa/2000/02/13706, 11.9.2012.
www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/2011/05/1321553/osama-bin-laden-on-kuollut, 2.5.2011.
www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/1020264/avatar, 8.10.2012.
www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/972867/fame, 8.10.2012.
www.mtv3.fi/viihde/uutiset/elokuvat.shtml/1583669/murhenaytelmat-batman-saagan-ylla-saivat-traagista-jatkoa, 21.11.2012.
www.mtv3.fi/viihde/arvostelut/elokuva.shtml/1517444/nalkapeli, 26.11.2012.
http://www.mtv3.fi/viihde/uutiset/musiikki.shtml/932928/sunrise-avenue-heitti-pikakeikan-yleisurheilun-mm-kisojen-avajaisissa, (15.8.2009), 16.11.2012.
www.mtv3.fi/viihde/uutiset/televisio.shtml/1378305/nain-bb-saulin-ja-adam-lambertin-suhde-alkoi, 18.11.2012.
www.mtvmedia.fi/historia/historia_juttu.shtml?633038, 6.6.2011.
http://muistikuvaputki.yle.fi, 1.6.2010.
www.musicfinland.com/ultrabra/, 24.8.2010.
www.muumimaailma.fi/, 17.8.2010.
www.negative.fi/, 18.8.2010.
www.nelonen.fi/ohjelmat/junior-masterchef/ohjelman-etusivu, 11.9.2012.
www.nicehouse.fi/keittio/tietotai/pastasan.htm, 5.11.2012.
http://nightwish.com/, 12.10.2012.
http://ninjago.lego.com/fi-fi/default.aspx?icmp=COFIFR3Ninjago, 13.11.2012.
http://nyt.fi/20120919-suosikki-lehti-lopetetaan/?=1, 20.9.2012.
http://olotila.yle.fi/perhe/miten-syntyy-tatu-ja-patu, 10.10.2012.
www.opendemocracy.net/globalization-institutions_government/politkovskaya_3979.jsp, Anna Politkovskaya: death of a professional (Shaun Walker 8.10.2006), 31.8.2010.
http://oppi.edu.ouka.fi/~sajapa00/suomen_presipentit.htm, 12.8.2010.
www.otava.fi/kirjailijat/kotimaiset/s-o/sillanpaa_silja/fi_FI/sillanpaa_silja, 21.11.2012.
http://pantterin.blogspot.fi/2012/09/niiniston-kasitys-syrjaytymisesta-on.html, 22.11.2012.
www.pirkka.fi/niksit/, 11.9.2012.
www.22-pistepirkko.net, 19.8.2010.
www.planet-sports.com/en/manufacturer22/index.html, 25.3.2011.
www.pmmp.fi/, 18.8.2010, 12.10.2012.
www.poetsofthefall.com/discography/, 10.10.2012.

http://pomus.net/001628, Populaarimusiikin museo – Pomus.net – Juice Leskinen, 13.9.2010.
www.provinssirock.fi/images/Provinssirock_aikataulu_22052012.pdf, 19.11.2012.
www.provinssirock.fi/esiintyjat, 19.11.2012.
www.rahina.com/, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/cheek, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/elastinen, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/fintelligens, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/iso-h, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/kapasiteettiyksikko, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/puhuva-kone, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/redrama, 12.10.2012.
www.rahina.com/artistit/uniikki, 12.10.2012.
www.rantapallo.fi/lennot/halpalentoyhtiot-suomessa, 19.11.2012.
www.rantapallo.fi/matkailu/suomalaiset-haluavat-talvella-kaukomatkalle, 19.11.2012.
www.redberg.fi/index.php?page=artist&id=14&lang=fi&lang=en&lang=fi, 23.11.2012.
www.ristorappaaja.fi/, 10.10.2012
www.rovio.com/en/about-us/Company, 10.10.2012.
www.sarjakuva.com/nanna/index.html, 13.11.2012.
www.sarjakuva.com/nemi.html, 13.11.2012.
http://sarjaseuraaja.net/index.php?sarja, 28.9.2010.
www.sauna-open-air.fi/uutiset, 26.11.2012.
www.sermones.fi/2008/05/vladimir-putin-jattaa-venajan-presidentin-tehtavat-dmitri-medvedev-vannoo-huomenna-presidentinvalan---venaja-haluaa-olla-eurooppalainen-demokraattinen-valtio---venaja-laukkaa-kohti-la/, 17.9.2010.
www.ses.fi/fi/katsojaluvut12.asp, 16.11.2012.
www.signmark.biz/site/etusivu, 12.10.2012.
www.skenet.fi/artikkeli/09/10/fame, 8.10.2012.
www.solarfilms.com/elokuvat/kaikki/levottomat/fi_FI/levottomat, 21.11.2012.
www.solarfilms.com/elokuvat/kaikki/levottomat3/fi_FI/esittely, 21.11.2012.
www.solarfilms.com/elokuvat/kaikki/levottomat3/fi_FI/julistetrailerikasis, 21.11.2012.
www.solarfilms.com/elokuvat/kaikki/minajamorrison/fi_FI/minajamorrison, 21.11.2012.
www.spartoo.eu/Etnies-b60.phprst, 25.3.2011.
https://stockmann.com/info/fi/Tavaratalot-Zara.html, 10.10.2012.
www.sttv.fi/Loppuraportti–2006.pdf, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, Tupakkalain toteutuminen ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä. Valvontakampanja vuonna 2006, 31.8.2010.
www.sturmunddrang.fi, 23.11.2012.
www.sunriseave.com, 12.10.2012.
http://suomenkuvalehti.fi/blogit/eri-mielta/nuorten-syrjaytymisen-ratkaisemiseen-tarvitaan-valtion-ja-kuntien-paattavaisia-toimia (Esko-Juhani Tennilä 13.10.2012), 22.11.2012.
http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/myyrmannin-rajahdys (27.9.2007), 9.10.2012.
http://suomi.fm/radiokanavat, 9.10.2012.
http://suomi.poetsofthefall.com/, 18.8.2010
www.suomileffa.fi/leffat/animaatiot/niko–2/, 23.11.2012.
http://suosikki.fi/starat/j/james-bond/stoori/, 13.12.2010.
http://suosikki.fi/viihde/uutiset/viimeinen-suosikki-ilmestyy-joulukuussa (19.9.2012), 20.9.2012.
www.superruoka.info/index.php, 15.9.2010.
www.sunriseave.com, 16.11.2012.
http://svenska.yle.fi/matochfritid/stromso_vadar.php, 26.8.2010.
http://sv.wikipedia.org/wiki/Anna_Lindhcite_note-Unsgaard_2005.2C_s._150–9, 31.8.2010.
www.talouselama.fi/uutiset/aller+lanseeraa+tyttolehden/a2027958, 5.11.2012.
www.taloussanomat.fi/kotimaa/2010/06/22/presidentti-nimitti-mari-kiviniemen-paaministeriksi/20108846/12, 31.8.2010.
www.tavallisia.fi, 22.11.2012.
www.tiktak.fi, 22.11.2012.
www.tjareborg.fi/press/2592012-kaukomatkojen-kysynta-ennatysvilkasta, 19.11.2012.
www.ts.fi/teemat/matkailu/354615/Kreikka+yha+suosituin+kesakohde, 19.11.2012.
www.tunturi.fi/pyoratyyppi/poni, 22.11.2012.
www.turisti-info.fi/tapahtumat/rmj-raumanmeren-juhannus/1757/, 19.11.2012.
www.tyylitaika.com/2000-luvun-muoti.html, 10.10.2012.
www.uniklubi.net/bio/, 12.10.2012.
www.uusisuomi.fi/ulkomaat/111535-jemen-presidentti-suostuisi-luopumaan-vallasta, 20.11.2012.
http://uutiset.ruokatieto.fi/WebRoot/1043198/X_Uutistenhallinta.aspx?id=1170111, 25.8.2010, Uutiset 0806, Ravintolaruuan alv:n alentamisen hintavaikutukset tutkitaan.
http://vanhatapio.fi/, 10.10.2012.
www.vihreatvaatteet.com/, 10.10.2012.
www.viivijawagner.net/v_w.html, 4.10.2012.
www.warnermusiclive.fi/artistit.php?artisti=anna_abreu, 12.10.2012.
www.warnermusiclive.fi/artistit.php?artisti=anna_puu, 12.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Amerikan_Psyko, 21.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Amy_Winehouse, 23.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Big_Brother, 26.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Bomfunk_MC's, 14.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Bratz, 31.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Bratz:_The_Movie, 31.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/CSI, 26.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/DVD, 21.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Emma-gaala, 16.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Gilmoren_tytöt, 26.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Gimmel, 24.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hanna_Pakarinen, 24.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Harry_Potter, 8.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hulk, 31.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hämähäkkimies_(elokuvasarja), 8.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Idols, 11.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/James_Bond, 30.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/James_Brown, 27.8.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Jani_Wickholm, 24.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Jonna_Pirinen, 24.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kana_(rap-artisti), 24.8.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Katinkontti, 21.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Katy_Perry, 23.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kemopetrol, 15.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kotiteollisuus_(yhtye), 15.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kwan, 22.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Paleface, 12.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Pikku_G, 6.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Pink, 23.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Pirates_of_the_Caribbean_(elokuvasarja), 9.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Popstars, 24.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Puuha-Pete, 21.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Ricky_Martin, 23.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rimakauhua_ja_rakkauttam 26.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Serranon_perhe, 21.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Shakira, 23.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Sturm_und_Drang_(yhtye), 23.11.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_presidentinvaali_2000, 12.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomi_Eurovision_laulukilpailussa, 30.5.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Taru_sormusten_herrasta_(elokuvatrilogia), 8.6.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Taru_sormusten_herrasta, 16.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Technicolour, 18.8.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tintin_seikkailut, 13.12.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Twilight_(elokuvasarja), 9.10.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhdysvaltain_presidentti, 28.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yön_ritari, 21.11.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Adam_Lambert, 18.11.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Adele_(singer), 23.11.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Iron_Man, 31.8.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Lady_Gaga, 18.11.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/The_Lord_of_the_Rings_(film_series), 8.10.2012.
http://en.wikipedia.org/wiki/Negative_(glam/rock_band), 18.8.2010.
www.visitsweden.com/ruotsi/Aktiviteetit/Kulttuuri/Kolmen-linnan-kierros/Ruotsin-kuninkaalliset-haat/, 31.8.2010.
www.ykliitto.fi/tiedottaa/uutiset/syyrian_kansannousu_kest_nyt_jo_vuoden, 20.11.2012.
www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kwan_17911.htmlmedia=17922, 22.11.2012.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=8&ag=99&t=372, 19.8.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=8&ag=99&t=332, Musiikki/Rock/pop Ä-Ö/Juice Leskinen, 13.9.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=2&ag=12&t=359, Ulkomaat/Maailman kansalaiset/Conan O'Brien Suomessa, 26.8.2010.
www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=2&ag=9&t=&a=2385, Ulkomaat/Suuret uutiset/Anna Politkovskaja murhattu, 31.8.2010.
http://yle.fi/puhe/, 9.10.2012.
http://yle.fi/radio1/musiikki/lauantain_toivotut_levyt/, 9.10.2012.
http://yle.fi/uutiset/arabien_kansannousu_kaatoi_taas_presidentin/5457324, 20.11.2012.
http://yle.fi/uutiset/islannin_ilmatila_suljettu_tulivuorenpurkauksen_vuoksi/5363798, 19.11.2012.
http://yle.fi/uutiset/kaikki_kauhajoen_tragediasta/5964906 (23.9.2008), 9.10.2012.
http://yle.fi/uutiset/kansannousu_kuukausi_kuukaudelta/5055526, 20.11.2012.
http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2010/08/newsweek_suomi_maailman_paras_maa_1907414.html?origin=rss, 17.8.2010.
http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2007/06/tupakat_tumpattiin_ravintoloissa_puoliltaoin_239505.html, 31.8.2010.
http://yle.fi/uutiset/niiniston_nettikampanja_narkastyttaa_nuoria/6257299, 22.11.2012.
http://yle.fi/uutiset/paola_suhonen_suomimuodista_uutta_lahiruokaa/6273807, 10.10.2012.
http://yle.fi/uutiset/puhelinlangat_laulaa_40_vuotta/6324032, 9.10.2012.
http://yle.fi/uutiset/samuli_edelmann_karkaa_hiekkamyrskyssa_tom_cruiselta/5052722, 26.11.2012.
http://yle.fi/vintti/ohjelmat.yle.fi/serranon_perhe/etusivu.html, 21.11.2012.
http://yle.fi/yleisradio/ajankohtaista/ylen-draamasarja-uusi-paiva-jatkaa-vuoteen–2015, 22.11.2012.
http://ylex.yle.fi/uutiset/popuutiset/charlien-enkeleille-nolo-loppu-uutuussarja-lopetettiin-vain–4-jakson-jalkeen, 8.10.2012.

1950–1960–1970–1980–1990–2000–

Miksi polkupyörä oli nuorisotyöntekijän tärkein väline? Tiesitkö, että Helsinkiin perustettiin Suomen ensimmäinen nuorisokahvila jo 1950-luvulla? Mikä oli nuorisotilojen kulta-aikaa? Vaikuttiko 1990-luvun lama? Riittävätkö nykynuorille sohva, biljardi ja pleikkari?

Entä miten otsalle tehtiin oikeaoppinen vooki, joka sopi lättähatun kanssa? Mistä minihame sai nimensä? Milloin Uma Aaltosen Poppeli-ohjelmaa tuli radiosta? Piditkö sinäkin pitkävartista kampaa farkkujen takataskussa?

Tutustu nuorisotiloihin ja nuorten omiin juttuihin eri vuosikymmeninä!

Nuorisotyön tallentamiskeskus Nuoperi
www.nuoperi.fi